Dz. U. 1964 Nr 43 poz. 296

Opracowano na podstawie: t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 468, 473, 830, 1003, 1046.

U S T A W A

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego[1)]

TYTUŁ WSTĘPNY

Przepisy ogólne

Art. 1.[2) 3)] Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne).

Art. 2. § 1. Do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych, oraz Sąd Najwyższy.

§ 1a. (uchylony)

---

1) Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającą dyrektywę 2009/22/WE (Dz. Urz. UE L 409 z 04.12.2020, str. 1, Dz. Urz. UE L 265 z 12.10.2022, str. 1, Dz. Urz. UE L 277 z 27.10.2022, str. 1, Dz. Urz. UE L 135 z 23.05.2023, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 2023/2854 z 22.12.2023).

2) Utracił moc z dniem 17 lipca 2000 r., rozumiany w ten sposób, iż w zakresie pojęcia „sprawy cywilnej” nie mogą się mieścić roszczenia dotyczące zobowiązań pieniężnych, których źródło stanowi decyzja administracyjna, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r. sygn. akt SK. 12/99 (Dz. U. poz. 665).

3) Utracił moc z dniem 11 września 2017 r.:
- w zakresie, w jakim dotyczy zagadnienia oceny prawidłowości procedury wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego,
- w zakresie, w jakim dotyczy zagadnienia oceny prawidłowości procedury przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i powołania ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2017 r. sygn. akt K 10/17 (Dz. U. poz. 1727).

§ 2. (uchylony)

§ 3. Nie są rozpoznawane w postępowaniu sądowym sprawy cywilne, jeżeli przepisy szczególne przekazują je do właściwości innych organów.

Art. 3. Strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody.

Art. 4. (uchylony)

Art. 4[1]. Z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania stronom i uczestnikom postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono (nadużycie prawa procesowego). Czynność procesowa strony lub uczestnika postępowania stanowiąca nadużycie prawa procesowego jest niedopuszczalna, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 5. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

Art. 6. § 1. Sąd powinien przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie fakty i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko.

Art. 7. Prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. W sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego prokurator może wytaczać powództwa tylko w wypadkach wskazanych w ustawie.

Art. 8. Organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu.

Art. 9. § 1. Rozpoznawanie spraw odbywa się jawnie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Strony i uczestnicy postępowania mają prawo przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt.

§ 1[1]. Przeglądanie akt sprawy oraz udostępnianie stronom i uczestnikom postępowania odpisów, kopii lub wyciągów z akt sprawy może się odbywać za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, zwanego dalej „systemem teleinformatycznym", albo systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 53e § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm.[4)]), zwanego dalej „portalem informacyjnym".

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku, chyba że protokół został sporządzony wyłącznie pisemnie. Przewodniczący wydaje z akt sprawy zapis dźwięku, jeżeli wydaniu zapisu obrazu i dźwięku sprzeciwia się ważny interes publiczny lub prywatny.

§ 3. Jeżeli posiedzenie odbyło się przy drzwiach zamkniętych strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy jedynie zapisu dźwięku.

Art. 9[1]. § 1. Nie jest wymagane zezwolenie sądu na utrwalanie przez strony lub uczestników postępowania przebiegu posiedzeń i innych czynności sądowych, przy których są obecni, za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania uprzedzają sąd o zamiarze utrwalenia przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

§ 3. Sąd zakazuje stronie lub uczestnikowi postępowania utrwalenia przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli posiedzenie lub jego część odbywa się przy drzwiach zamkniętych lub sprzeciwia się temu wzgląd na prawidłowość postępowania.

Art. 10. W sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd dąży w każdym stanie postępowania do ich ugodowego załatwienia, w szczególności przez nakłanianie stron do mediacji.

---

4) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1907, z 2025 r. poz. 526, 820, 1172, 1178 i 1609 oraz z 2026 r. poz. 26 i 370.

Art. 11. Ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną.

Art. 12. Roszczenia majątkowe wynikające z przestępstwa mogą być dochodzone w postępowaniu cywilnym albo w wypadkach w ustawie przewidzianych w postępowaniu karnym.

Art. 13. § 1. Sąd rozpoznaje sprawy w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej. W wypadkach przewidzianych w ustawie sąd rozpoznaje sprawy według przepisów o postępowaniach odrębnych.

§ 2. Przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Art. 14. (uchylony)

CZĘŚĆ PIERWSZA

POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

KSIĘGA PIERWSZA

PROCES

TYTUŁ I

Sąd

DZIAŁ I

Właściwość sądu

Przepis wstępny

Art. 15. § 1. Sąd właściwy w chwili wniesienia pozwu pozostaje właściwy aż do ukończenia postępowania, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy.

§ 2. Sąd nie może uznać, że jest niewłaściwy, jeżeli w toku postępowania stał się właściwy.

Rozdział 1

Właściwość rzeczowa

Oddział 1

Podstawy właściwości

Art. 16. Sądy rejonowe rozpoznają wszystkie sprawy z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów okręgowych.

§ 2. (uchylony)

Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy:

1) o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia;
2) (uchylony)
3) o roszczenia wynikające z Prawa prasowego;
4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym;
4[1]) o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni;
4[2]) o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną;
4[3]) (uchylony)
4[4]) o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem;
4[5]) o roszczenia wynikające z naruszenia praw przysługujących na mocy przepisów o ochronie danych osobowych.
5) (uchylony)
6) (uchylony)

Art. 18. § 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu sprawy w sądzie rejonowym powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd ten może przekazać sprawę do

rozpoznania sądowi okręgowemu. Postanowienie o przekazaniu sprawy wymaga uzasadnienia.

§ 2. Przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę sąd okręgowy może odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania i zwrócić ją sądowi rejonowemu, jeżeli uzna, że poważne wątpliwości nie zachodzą. Postanowienie zapada w składzie trzech sędziów i wymaga uzasadnienia. Ponowne przekazanie tej samej sprawy przez sąd rejonowy nie jest dopuszczalne.

Oddział 2

Wartość przedmiotu sporu

Art. 19. § 1. W sprawach o roszczenia pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu.

§ 2. W innych sprawach majątkowych powód obowiązany jest oznaczyć w pozwie kwotą pieniężną wartość przedmiotu sporu, uwzględniając postanowienia zawarte w artykułach poniższych.

Art. 20. Do wartości przedmiotu sporu nie wlicza się odsetek, pożytków i kosztów, żądanych obok roszczenia głównego.

Art. 21. Jeżeli powód dochodzi pozwem kilku roszczeń, zlicza się ich wartość.

Art. 22. W sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok – za cały czas ich trwania.

Art. 23. W sprawach o istnienie, unieważnienie albo rozwiązanie umowy najmu lub dzierżawy, o wydanie albo odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy, wartość przedmiotu sporu stanowi przy umowach zawartych na czas oznaczony – suma czynszu za czas sporny, lecz niewięcej niż za rok; przy umowach zawartych na czas nieoznaczony – suma czynszu za okres trzech miesięcy.

Art. 23[1]. W sprawach o roszczenia pracowników dotyczące nawiązania, istnienia lub rozwiązania stosunku pracy wartość przedmiotu sporu stanowi, przy umowach na czas określony – suma wynagrodzenia za pracę za okres sporny, lecz niewięcej niż za rok, a przy umowach na czas nieokreślony – za okres jednego roku.

Art. 23[2]. W sprawach o wydanie nieruchomości posiadanej bez tytułu prawnego lub na podstawie tytułu innego niż najem lub dzierżawa wartość przedmiotu sporu oblicza się przyjmując, stosownie do rodzaju nieruchomości i sposobu korzystania z niej, podaną przez powoda sumę odpowiadającą trzymiesięcznemu czynszowi najmu lub dzierżawy należnemu od danego rodzaju nieruchomości.

Art. 24. W sprawach o zabezpieczenie, zastaw lub hipotekę wartość przedmiotu sporu stanowi suma wierzytelności. Jeżeli jednak przedmiot zabezpieczenia lub zastawu ma mniejszą wartość niż wierzytelność, rozstrzyga wartość mniejsza.

Art. 25. § 1. Sąd może sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie.

§ 2. Po doręczeniu pozwu sprawdzenie nastąpić może jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 3. Jeżeli sąd w wyniku sprawdzenia wartości przedmiotu sporu uzna się za niewłaściwy, przekaże sprawę sądowi właściwemu; jeżeli jest kilka sądów właściwych – przekaże temu z nich, który wskaże powód.

Art. 26. Po ustaleniu w myśl artykułu poprzedzającego, wartość przedmiotu sporu nie podlega ponownemu badaniu w dalszym toku postępowania.

Rozdział 2

Właściwość miejscowa

Oddział 1

Właściwość ogólna

Art. 27. § 1. Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania.

§ 2. Miejsce zamieszkania określa się według przepisów kodeksu cywilnego.

Art. 28. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, ogólną właściwość oznacza się według miejsca jego pobytu w Polsce, a gdy nie jest ono znane lub nie leży w Polsce – według ostatniego miejsca zamieszkania pozwanego w Polsce.

Art. 29. Powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie.

Art. 30. Powództwo przeciwko osobie prawnej lub innemu podmiotowi niebędącemu osobą fizyczną wytacza się według miejsca ich siedziby.

Oddział 2

Właściwość przemienna

Art. 31. § 1. Powództwo w sprawach objętych przepisami oddziału niniejszego wytoczyć można bądź według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd oznaczony w przepisach poniższych.

§ 2. Przepisów niniejszego oddziału nie stosuje się w sprawach przeciwko konsumentom.

Art. 32. Powództwo o roszczenie alimentacyjne oraz o ustalenie pochodzenia dziecka i związane z tym roszczenia wytoczyć można według miejsca zamieszkania osoby uprawnionej.

Art. 33. Powództwo o roszczenie majątkowe przeciwko przedsiębiorcy można wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład główny lub oddział, jeżeli roszczenie pozostaje w związku z działalnością tego zakładu lub oddziału.

Art. 34. § 1. Powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania.

§ 2. Za miejsce wykonania umowy uważa się miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju, w szczególności w przypadku:

1) sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce, do którego rzeczy te zgodnie z umową zostały lub miały zostać dostarczone;
2) świadczenia usług – miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone.

§ 3. W przypadku wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem.

Art. 35. Powództwo o roszczenie z czynu niedozwolonego wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Art. 35[1]. Powództwo o ochronę dóbr osobistych naruszonych przy wykorzystaniu środków masowego przekazu można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda.

Art. 36. Powództwo o zapłatę należności za prowadzenie sprawy wytoczyć można przed sąd miejsca, gdzie pełnomocnik procesowy sprawę prowadził.

Art. 37. Powództwo o roszczenie ze stosunku najmu lub dzierżawy nieruchomości wytoczyć można przed sąd miejsca położenia nieruchomości.

Art. 37[1]. § 1. Powództwo przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku można wytoczyć przed sąd miejsca płatności.

§ 2. Kilku zobowiązanych z weksla lub czeku można łącznie pozwać przed sąd miejsca płatności lub sąd właściwości ogólnej dla akceptanta albo wystawcy weksla własnego lub czeku.

Art. 37[2]. § 1. Powództwo o roszczenie wynikające z czynności bankowej przeciwko bankowi, innej jednostce organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych lub ich następcom prawnym można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także do powództwa przeciwko bankowi hipotecznemu lub jego następcy prawnemu o roszczenie wynikające z czynności banku hipotecznego.

Oddział 3

Właściwość wyłączna

Art. 38. § 1. Powództwo o:

1) własność lub inne prawa rzeczowe na nieruchomości,
2) posiadanie nieruchomości,
3) roszczenia wynikające z art. 231 Kodeksu cywilnego,
4) roszczenia wynikające z art. 224–228 i art. 230 Kodeksu cywilnego, o ile są związane z nieruchomością

– wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca położenia nieruchomości, przy czym jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej.

§ 2. Właściwość powyższa rozciąga się na roszczenia osobiste związane z prawami rzeczowymi i dochodzone łącznie z nimi przeciwko temu samemu pozwanemu.

§ 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.

Art. 39. Powództwo z tytułu dziedziczenia, zachowku, jak również z tytułu zapisu, polecenia oraz innych rozrządzeń testamentowych wytacza się wyłącznie przed sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli miejsca jego zwykłego pobytu w Polsce nie da się ustalić, przed sąd miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część.

Art. 40. Powództwo ze stosunku członkostwa spółdzielni, spółki lub stowarzyszenia wytacza się wyłącznie według miejsca ich siedziby.

Art. 41. Powództwo ze stosunku małżeństwa wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Z braku takiej podstawy wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma – sąd miejsca zamieszkania powoda.

Art. 42. Powództwo ze stosunku między rodzicami a dziećmi oraz między przysposabiającym a przysposobionym wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca zamieszkania powoda, jeżeli brak jest podstaw do wytoczenia powództwa według przepisów o właściwości ogólnej.

Oddział 4

Przepisy szczególne

Art. 43. § 1. Jeżeli uzasadniona jest właściwość kilku sądów albo jeżeli powództwo wytacza się przeciwko kilku osobom, dla których według przepisów o właściwości ogólnej właściwe są różne sądy, wybór między tymi sądami należy do powoda.

§ 2. To samo dotyczy wypadku, gdy nieruchomość, której położenie jest podstawą oznaczenia właściwości sądu, jest położona w kilku okręgach sądowych.

Art. 44. § 1. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy inny sąd równorzędny.

§ 2. O wyznaczenie innego sądu równorzędnego występuje sąd właściwy.

Art. 44[1]. § 1. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności wzgląd na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

§ 2. O przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy.

Art. 44[2]. Jeżeli stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest sąd:

1) właściwy do rozpoznania sprawy – sąd ten z urzędu przedstawia akta sprawy sądowi nad nim przełożonemu, który przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym;
2) przełożony nad sądem właściwym do rozpoznania sprawy – sąd właściwy do rozpoznania sprawy z urzędu przedstawia akta sprawy temu sądowi przełożonemu, który przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym, mającemu siedzibę poza obszarem właściwości sądu przekazującego.

Art. 45. § 1. Jeżeli na podstawie przepisów kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.

§ 2. O oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew.

Art. 46. § 1. Strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących w przyszłości wyniknąć z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten będzie wówczas wyłącznie właściwy, jeżeli strony nie postanowiły inaczej lub jeżeli powód nie złożył pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Strony mogą również ograniczyć umową pisemną prawo wyboru powoda pomiędzy kilku sądami właściwymi dla takich sporów.

§ 2. Strony nie mogą jednak zmieniać właściwości wyłącznej.

DZIAŁ II

Skład sądu

Art. 47. § 1. W pierwszej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. W pierwszej instancji sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników rozpoznaje sprawy:

1) z zakresu prawa pracy o:
   a) ustalenie istnienia lub treści, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy,
   b) naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane,
   c) odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu,
   <d) naruszenie dóbr osobistych i o roszczenia z tym związane;>

Dodana lit. d w pkt 1 w § 2 w art. 47 wejdzie w życie z dn. 5.11.2026 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 1046).

2) ze stosunków rodzinnych o:
   a) rozwód,
   b) separację,
   c) ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa,
   d) rozwiązanie przysposobienia.

§ 3. Postanowienia poza rozprawą wydaje sąd w składzie jednego sędziego.

§ 3[1]. Zarządzenia wydaje przewodniczący.

§ 3[2]. W sprawach rozpoznawanych w składzie jednego sędziego sędzia ten ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 4. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawiłość lub precedensowy charakter sprawy.

Art. 47[1]. Referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w przypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu

czynności referendarz sądowy ma, zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego.

Art. 47[2]. § 1. W zakresie czynności przewodniczącego zarządzenia może również wydawać asystent sędziego, z wyjątkiem zarządzenia o zwrocie pisma procesowego, w tym pozwu. W każdym przypadku przewodniczący może uchylić lub zmienić zarządzenie asystenta.

§ 2. W terminie tygodnia od dnia doręczenia stronie zarządzenia asystenta sędziego o wezwaniu do uiszczenia opłaty, z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia zastrzeżenia, strona może wnieść zastrzeżenie do zarządzenia asystenta sędziego o wezwaniu do uiszczenia opłaty. Zastrzeżenie powinno zawierać wskazanie zaskarżonego zarządzenia. Zastrzeżenie nie wymaga uzasadnienia.

§ 3. W razie wniesienia zastrzeżenia zarządzenie asystenta sędziego o wezwaniu do uiszczenia opłaty traci moc. Zastrzeżenie wniesione po upływie terminu lub niespełniające warunków formalnych pisma procesowego nie wywołuje skutków i pozostawia się je bez rozpoznania, bez wzywania do jego poprawienia lub uzupełnienia. W takim przypadku przewodniczący z urzędu bada prawidłowość zarządzenia asystenta sędziego.

DZIAŁ III

Wyłączenie sędziego

Art. 48. § 1. Sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy:

1) w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego prawa lub obowiązki;
2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia;
3) w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron;
5)[5)] w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem

[5)] Utracił moc z dniem 30 lipca 2004 r. w związku z art. 401 pkt 1 i art. 379 pkt 4, w zakresie, w jakim ogranicza wyłączenie sędziego z mocy samej ustawy tylko do spraw, w których rozstrzyganiu brał

sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator;

6) w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

§ 2. Powody wyłączenia trwają także po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie lub skargą nadzwyczajną, nie może orzekać co do tej skargi.

Art. 48[1]**.** W przypadku wyłączenia sędziego na podstawie art. 48 § 1 pkt 1–4 sąd występuje do sądu nad nim przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy, a sąd przełożony wyznacza inny równorzędny sąd.

Art. 49. § 1.[6) 7)] Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

§ 2. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu, nakłanianiu do ugody lub udzielaniu pouczeń.

Art. 50. § 1. Wniosek o wyłączenie sędziego strona zgłasza na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, uprawdopodabniając przyczyny wyłączenia.

§ 2. Strona, która przystąpiła do rozprawy, powinna uprawdopodobnić ponadto, że przyczyna wyłączenia dopiero później powstała lub stała się jej znana.

---

udział w instancji bezpośrednio niższej, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r. sygn. akt SK 19/02 (Dz. U. poz. 1783).

6) Utracił moc z dniem 9 czerwca 2020 r. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2020 r. sygn. akt P 13/19 (Dz. U. poz. 1017).

7) Utracił moc z dniem 28 lutego 2022 r. w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 lutego 2022 r. sygn. akt P 10/19 (Dz. U. poz. 480).

§ 3. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziego:

1) sędzia, którego dotyczy wniosek, może podejmować dalsze czynności;
2) nie może zostać wydane orzeczenie lub zarządzenie kończące postępowanie w sprawie.

Art. 51. Sędzia zawiadamia sąd o zachodzącej podstawie swojego wyłączenia.

Art. 52. § 1. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów – sąd nad nim przełożony.

§ 2. Postanowienie wydaje się po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu wniosku do sądu właściwego, a jeśli był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia, wniosek podlega rozpoznaniu bez wyjaśnienia, chyba że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne.

§ 3. Uwzględniając wniosek o wyłączenie sędziego, sąd znosi postępowanie w zakresie obejmującym udział tego sędziego w sprawie po złożeniu wniosku, chyba że czynności przez niego podejmowane były czynnościami niecierpiącymi zwłoki.

Art. 53. (utracił moc)[8)]

Art. 53[1]. § 1. Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego:

1) oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach;
2) złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności;
3) niebędącego członkiem składu orzekającego.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.

§ 3. W przypadku złożenia ustnie wniosku, o którym mowa w § 1, przewodniczący zawiadamia stronę o jego bezskuteczności.

8) Z dniem 18 grudnia 2002 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 grudnia 2002 r. sygn. akt SK. 27/01 (Dz. U. poz. 1849).

Art. 54. Przepisy niniejszego działu, z wyłączeniem przepisu art. 48[1], stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami niniejszego działu, a w pozostałych przypadkach przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.

TYTUŁ II

Prokurator

Art. 55. Prokurator, wytaczając powództwo na rzecz oznaczonej osoby, powinien ją wskazać w pozwie. Nie dotyczy to spraw niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 56. § 1. Osobę, na rzecz której prokurator wytoczył powództwo, sąd zawiadamia o tym, doręczając jej odpis pozwu. Osoba ta może wstąpić do sprawy w każdym jej stanie w charakterze powoda; w tym wypadku do udziału prokuratora w sprawie stosuje się odpowiednio przepisy o współuczestnictwie jednolitym.

§ 2. Prokurator nie może samodzielnie rozporządzać przedmiotem sporu.

Art. 57. Jeżeli prokurator, wytaczając powództwo, nie działa na rzecz oznaczonej osoby, wnosi on pozew przeciwko wszystkim osobom będącym stronami stosunku prawnego, którego dotyczy powództwo.

Art. 58. Wyrok prawomocny zapadły w sprawie wytoczonej przez prokuratora ma powagę rzeczy osądzonej pomiędzy stroną, na rzecz której prokurator wytoczył powództwo, a stroną przeciwną. Jednakże w sprawach o roszczenia majątkowe prawomocne rozstrzygnięcie sprawy nie pozbawia strony zainteresowanej, która nie brała udziału w sporze, możności dochodzenia swoich roszczeń w całości lub w tej części, w której nie zostały zasądzone.

Art. 59. Sąd zawiadamia prokuratora o każdej sprawie, w której udział jego uważa za potrzebny.

Art. 60. § 1. Prokurator może wstąpić do postępowania w każdym jego stadium. Prokurator nie jest związany z żadną ze stron. Może on składać oświadczenia i zgłaszać wnioski, jakie uzna za celowe, oraz przytaczać fakty i dowody na ich potwierdzenie. Od chwili, kiedy prokurator zgłosił udział w postępowaniu, należy mu

doręczać pisma procesowe, zawiadomienia o terminach i posiedzeniach oraz orzeczenia sądowe.

§ 2. Prokurator może zaskarżyć każde orzeczenie sądowe, od którego służy środek odwoławczy. Terminy do zaskarżenia orzeczeń sądowych, ustanowione dla stron, wiążą również prokuratora.

TYTUŁ III

Organizacje pozarządowe

Art. 61. § 1. Organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz w sprawach o:

1) alimenty;
2) ochronę środowiska;
3) ochronę konsumentów;
4) ochronę praw własności przemysłowej;
5) ochronę równości oraz niedyskryminacji przez bezpodstawne bezpośrednie lub pośrednie zróżnicowanie praw i obowiązków obywateli.

§ 2. W sprawach wymienionych w § 1 organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, przystąpić do niej w toczącym się postępowaniu.

§ 3. Za zgodą przedsiębiorcy, wyrażoną na piśmie, organizacja pozarządowa, której jest członkiem, może na jego rzecz wytoczyć powództwo lub przystąpić do niego w toczącym się postępowaniu związanym z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

§ 4. Do pozwu lub pisma obejmującego przystąpienie organizacja pozarządowa dołącza wyrażoną na piśmie zgodę osoby fizycznej.

Art. 62. § 1. Do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych lub przedsiębiorców stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zdanie drugie.

§ 2. Do przystąpienia organizacji pozarządowych do strony w toczącym się postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy o interwencji ubocznej, do której nie mają odpowiedniego zastosowania przepisy o współuczestnictwie jednolitym.

Art. 63. Organizacje pozarządowe wymienione w artykułach poprzedzających, które nie uczestniczą w sprawie, mogą przedstawiać sądowi istotny dla sprawy pogląd wyrażony w uchwale lub w oświadczeniu ich należycie umocowanych organów.

TYTUŁ IIIA

Państwowa Inspekcja Pracy

Art. 63[1]. W sprawach o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy okręgowi inspektorzy pracy mogą wytaczać powództwa na rzecz obywateli, a także wstępować, za zgodą powoda, do postępowania w tych sprawach w każdym jego stadium.

Art. 63[2]. W sprawach wymienionych w art. 63[1] do okręgowych inspektorów pracy stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze.

TYTUŁ IIIb

Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów

Art. 63[3]. W sprawach o ochronę konsumentów powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz konsumentów, a także wstępować, za ich zgodą, do postępowań w tych sprawach w każdym ich stadium.

Art. 63[4]. W sprawach, o których mowa w art. 63[3], do powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze.

TYTUŁ IIIc

Podmioty uprawnione do udziału w postępowaniu na podstawie odrębnych przepisów

Art. 63[5]. § 1. Jeżeli przepisy odrębne przyznają określonym podmiotom, które nie uczestniczą w sprawie, uprawnienie do przedstawiania sądowi istotnego dla sprawy poglądu, do podmiotów tych stosuje się odpowiednio przepis art. 63. Jednak na wniosek podmiotu uprawnionego sąd może zezwolić, aby pogląd został przedstawiony także ustnie na rozprawie.

§ 2. Na wniosek podmiotu uprawnionego sąd udostępnia akta sprawy w zakresie niezbędnym do przedstawienia poglądu.

TYTUŁ IV

Strony

DZIAŁ I

Zdolność sądowa i procesowa

Art. 64. § 1. Każda osoba fizyczna i prawna ma zdolność występowania w procesie jako strona (zdolność sądowa).

§ 1[1]. Zdolność sądową mają także jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

§ 2. (uchylony)

Art. 65. § 1. Zdolność do czynności procesowych (zdolność procesową) mają osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 64 § 1[1].

§ 2. Osoba fizyczna ograniczona w zdolności do czynności prawnych ma zdolność procesową w sprawach wynikających z czynności prawnych, których może dokonywać samodzielnie.

Art. 66. Osoba fizyczna niemająca zdolności procesowej może podejmować czynności procesowe tylko przez swego przedstawiciela ustawowego.

Art. 67. § 1. Osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 64 § 1[1], dokonują czynności procesowych przez swoje organy albo przez osoby uprawnione do działania w ich imieniu.

§ 1[1]. W zakresie określonym odrębną ustawą za inne niż Skarb Państwa państwowe osoby prawne, osoby z udziałem Skarbu Państwa i osoby prawne z udziałem państwowych osób prawnych czynności procesowe może podejmować Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. W zakresie określonym odrębną ustawą za Skarb Państwa czynności procesowe podejmuje Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. (uchylony)

Art. 68. § 1.[9] Przedstawiciel ustawowy, organy oraz osoby wymienione w art. 67 mają obowiązek wykazać swoje umocowanie dokumentem przy pierwszej czynności procesowej.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy stwierdzenie umocowania przez sąd jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego sąd ma dostęp drogą elektroniczną, a także gdy czynność procesowa jest dokonywana za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w przypadku gdy przepis szczególny przewiduje, że czynności można dokonać wyłącznie za pośrednictwem tego systemu. Przedstawiciel ustawowy, organy oraz osoby wymienione w art. 67 mają jednak obowiązek wskazać podstawę swojego umocowania.

§ 3. Jeżeli czynności procesowe za stronę podejmuje organ państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, przedłożenie aktu powołania lub innego aktu równorzędnego potwierdzającego powierzenie określonej osobie pełnienia funkcji tego organu nie jest wymagane, o ile stwierdzenie tego faktu jest możliwe na podstawie informacji powszechnie dostępnych, w szczególności udostępnionych w Biuletynie Informacji Publicznej. W takim przypadku w pierwszym piśmie procesowym tej strony wskazuje się źródło informacji, z których wynika umocowanie określonej osoby do działania w imieniu organu.

Art. 69. § 1. Sąd orzekający, na wniosek strony przeciwnej, ustanawia kuratora dla strony niemającej zdolności procesowej, która nie ma przedstawiciela ustawowego, dla strony będącej osobą prawną, gdy w jej organie zachodzą braki uniemożliwiające jej reprezentację, albo dla strony będącej jednostką organizacyjną, o której mowa w art. 64 § 1[1], gdy brak jest osób uprawnionych do jej reprezentowania. W toku postępowania sąd orzekający w uzasadnionych przypadkach może z urzędu ustanowić kuratora dla osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 64 § 1[1].

§ 2. Sąd niezwłocznie zawiadamia właściwy sąd rejestrowy o ustanowieniu kuratora dla strony wpisanej do Krajowego Rejestru Sądowego.

---

[9] Utracił moc z dniem 11 września 2017 r. w związku z art. 67 w zakresie, w jakim dopuszcza ocenę prawidłowości procedury przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i powołania ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który prowadzi do wystawienia dokumentu, o którym stanowi ten przepis, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w odnośniku 3.

§ 3. Kurator ustanowiony na podstawie § 1 jest umocowany do dokonywania wszystkich czynności łączących się ze sprawą.

§ 4. Po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 603 § 5, sąd orzekający odwołuje kuratora ustanowionego na podstawie § 1. W miejsce odwołanego kuratora wstępuje kurator ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego. Czynności odwołanego kuratora pozostają w mocy.

§ 5. Czynności, o których mowa w § 1 i 4, mogą być wykonywane przez referendarza sądowego.

Art. 70. § 1. Jeżeli braki w zakresie zdolności sądowej lub procesowej albo w składzie właściwych organów dają się uzupełnić, sąd wyznaczy w tym celu odpowiedni termin. W wypadkach, w których ustanowienie przedstawiciela ustawowego powinno nastąpić z urzędu, sąd zwraca się o to do właściwego sądu opiekuńczego.

§ 2. Sąd może dopuścić tymczasowo do czynności stronę niemającą zdolności sądowej lub procesowej albo osobę niemającą należytego ustawowego umocowania, z zastrzeżeniem, że przed upływem wyznaczonego terminu braki będą uzupełnione, a czynności zatwierdzone przez powołaną do tego osobę.

Art. 71. Jeżeli braków powyższych nie można uzupełnić albo nie zostały one w wyznaczonym terminie uzupełnione, sąd zniesie postępowanie w zakresie, w jakim jest ono dotknięte brakami, i w miarę potrzeby wyda odpowiednie postanowienie.

DZIAŁ II

Współuczestnictwo w sporze

Art. 72. § 1. Kilka osób może w jednej sprawie występować w roli powodów lub pozwanych, jeżeli przedmiot sporu stanowią:

1) prawa lub obowiązki im wspólne lub oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (współuczestnictwo materialne);
2) roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, jeżeli ponadto właściwość sądu jest uzasadniona dla każdego z roszczeń lub zobowiązań z osobna, jako też dla wszystkich wspólnie (współuczestnictwo formalne).

§ 2. Jeżeli przeciwko kilku osobom sprawa może toczyć się tylko łącznie (współuczestnictwo konieczne), przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się także

do osób, których udział w sprawie uzasadniałby jej rozpoznanie w postępowaniu odrębnym.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadku współuczestnictwa materialnego, innego niż współuczestnictwo konieczne.

Art. 73. § 1. Każdy współuczestnik działa w imieniu własnym.

§ 2. W wypadku jednak, gdy z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wynika, że wyrok dotyczyć ma niepodzielnie wszystkich współuczestników (współuczestnictwo jednolite), czynności procesowe współuczestników działających są skuteczne wobec niedziałających. Do zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa potrzeba zgody wszystkich współuczestników.

Art. 74. Każdy ze współuczestników sporu ma prawo samodzielnie popierać sprawę. Na posiedzenie sądowe wzywa się wszystkich tych współuczestników, co do których sprawa nie jest zakończona.

DZIAŁ III

Interwencja główna i uboczna

Art. 75. Kto występuje z roszczeniem o rzecz lub prawo, o które sprawa toczy się pomiędzy innymi osobami, może aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji wytoczyć powództwo o tę rzecz lub prawo przeciwko obu stronom przed sąd, w którym toczy się sprawa (interwencja główna).

Art. 76. Kto ma interes prawny w tym, aby sprawa została rozstrzygnięta na korzyść jednej ze stron, może w każdym stanie sprawy aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji przystąpić do tej strony (interwencja uboczna).

Art. 77. § 1. Interwenient uboczny składa oświadczenie o wstąpieniu do sprawy w piśmie procesowym, w którym wskazuje, jaki ma interes prawny we wstąpieniu i do której ze stron przystępuje. Pismo to doręcza się stronom.

§ $1^{[1]}$. Do pisma procesowego niespełniającego wymogów, o których mowa w § 1, przepis art. 130 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Interwenient uboczny może ze wstąpieniem do sprawy połączyć dokonanie innej czynności procesowej.

Art. 78. § 1. Każda ze stron może zgłosić opozycję przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia jej pisma

zawierającego oświadczenie o wstąpieniu, jednak niepóźniej niż przy rozpoczęciu najbliższego posiedzenia z jej udziałem.

§ 2. Sąd oddali opozycję, jeżeli interwenient uboczny uprawdopodobni, że ma interes prawny we wstąpieniu do sprawy.

§ 3. Mimo wniesienia opozycji interwenient uboczny bierze udział w sprawie, dopóki orzeczenie uwzględniające opozycję nie stanie się prawomocne. W razie prawomocnego uwzględnienia opozycji czynności interwenienta ubocznego uważane będą za niebyłe.

Art. 79. Interwenient uboczny jest uprawniony do wszelkich czynności procesowych dopuszczalnych według stanu sprawy. Nie mogą one jednak pozostawać w sprzeczności z czynnościami i oświadczeniami strony, do której przystąpił.

Art. 80. Interwenientowi ubocznemu należy od chwili jego wstąpienia do sprawy doręczać, tak jak stronie, zawiadomienia o terminach i posiedzeniach sądowych, jako też orzeczenia sądu.

Art. 81. Jeżeli z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wynika, że wyrok w sprawie ma odnieść bezpośredni skutek prawny w stosunku między interwenientem a przeciwnikiem strony, do której interwenient przystąpił, do stanowiska interwenienta w procesie stosuje się odpowiednio przepisy o współuczestnictwie jednolitym.

Art. 82. Interwenient uboczny nie może w stosunku do strony, do której przystąpił, podnieść zarzutu, że sprawa została rozstrzygnięta błędnie albo że strona ta prowadziła proces wadliwie, chyba że stan sprawy w chwili przystąpienia interwenienta uniemożliwił mu korzystanie ze środków obrony albo że strona umyślnie lub przez niedbalstwo nie skorzystała ze środków, które nie były interwenientowi znane.

Art. 83. Za zgodą stron interwenient uboczny może wejść na miejsce strony, do której przystąpił.

DZIAŁ IV

Przypozwanie

Art. 84. § 1. Strona, której w razie niekorzystnego dla niej rozstrzygnięcia przysługiwałoby roszczenie względem osoby trzeciej albo przeciwko której osoba

trzecia mogłaby wystąpić z roszczeniem, może zawiadomić taką osobę o toczącym się procesie i wezwać ją do wzięcia w nim udziału.

§ 2. W tym celu strona wnosi do sądu pismo procesowe wskazujące przyczynę wezwania i stan sprawy. Pismo to doręcza się niezwłocznie osobie trzeciej, która może zgłosić swe przystąpienie do strony jako interwenient uboczny.

Art. 85. Skutki związane z interwencją uboczną określone w art. 82 powstają w stosunku do wezwanego, który nie zgłosił przystąpienia, z chwilą, w której przystąpienie było możliwe.

DZIAŁ V

Pełnomocnicy procesowi

Art. 86. Strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników.

Art. 87. § 1. Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny, w sprawach własności intelektualnej także rzecznik patentowy, a w sprawach restrukturyzacji i upadłości także osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

§ 2. Pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nieposiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego. Osoba prawna prowadząca, na podstawie odrębnych przepisów, obsługę prawną przedsiębiorcy, osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej może udzielić pełnomocnictwa procesowego – w imieniu podmiotu, którego obsługę prawną prowadzi – adwokatowi lub radcy prawnemu, jeżeli została do tego upoważniona przez ten podmiot.

§ 3. W sprawach o ustalenie i zaprzeczenie pochodzenia dziecka i o roszczenia alimentacyjne pełnomocnikiem może być również przedstawiciel właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowej, mającej na celu udzielanie pomocy rodzinie.

§ 4. W sprawach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego pełnomocnikiem rolnika może być również przedstawiciel organizacji zrzeszającej rolników indywidualnych, której rolnik jest członkiem.

§ 5. W sprawach związanych z ochroną praw konsumentów pełnomocnikiem może być przedstawiciel organizacji, do której zadań statutowych należy ochrona konsumentów.

§ 6. (uchylony)

Art. 87[1]. § 1. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności intelektualnej także przez rzeczników patentowych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a w sprawach własności intelektualnej rzecznik patentowy.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się także wtedy, gdy zastępstwo procesowe Skarbu Państwa albo państwowej osoby prawnej jest wykonywane przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 87[2]. § 1. W postępowaniu w sprawach własności intelektualnej obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów, radców prawnych lub rzeczników patentowych. Przepisy art. 87[1] § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu, w którym wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych.

§ 3. Sąd może zwolnić stronę, na wniosek lub z urzędu, z obowiązkowego zastępstwa przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, jeżeli okoliczności, w tym stopień zawiłości sprawy, nie uzasadniają obowiązkowego zastępstwa. Zwolnienie może nastąpić w każdym stanie sprawy, w tym także na wniosek strony złożony w piśmie procesowym.

§ 4. W sprawach związanych z ochroną praw własności przemysłowej pełnomocnikiem twórcy projektu wynalazczego może być również przedstawiciel organizacji, do której zadań statutowych należą sprawy popierania własności przemysłowej i udzielania pomocy twórcom projektów wynalazczych.

Art. 88. § 1. Pełnomocnictwo może być albo procesowe – bądź to ogólne, bądź do prowadzenia poszczególnych spraw – albo do niektórych tylko czynności procesowych.

§ 2. Pełnomocnictwo do niektórych tylko czynności procesowych może obejmować wyłącznie upoważnienie do odbioru pism sądowych. Pełnomocnictwa takiego można udzielić każdej osobie fizycznej (pełnomocnik do doręczeń).

Art. 89. § 1. Pełnomocnik jest obowiązany przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa wraz z odpisem dla strony przeciwnej. Adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, a także radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa oraz odpisy innych dokumentów wykazujących ich umocowanie. Złożenie dokumentu wykazującego umocowanie lub jego uwierzytelnionego odpisu nie jest wymagane, jeżeli stwierdzenie przez sąd umocowania jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego sąd ma dostęp drogą elektroniczną.

§ $1^{[1]}$. (uchylony)

§ $1^{[2]}$. Pełnomocnictwo udzielone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 2. W toku sprawy pełnomocnictwo może być udzielone ustnie na posiedzeniu sądu przez oświadczenie złożone przez stronę i wciągnięte do protokołu.

§ 3. (uchylony)

Art. 90. Za stronę, która nie może się podpisać, podpisuje pełnomocnictwo osoba przez nią upoważniona, z wymienieniem przyczyny, dla której strona sama się nie podpisała.

Art. 91. Pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do:

1) wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączając powództwa wzajemnego, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania

i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jak też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy;

2) wszelkich czynności dotyczących zabezpieczenia i egzekucji;

3) udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego adwokatowi lub radcy prawnemu;

4) zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa, jeżeli czynności te nie zostały wyłączone w danym pełnomocnictwie;

5) odbioru kosztów procesu od strony przeciwnej.

Art. 92. Zakres, czas trwania i skutki umocowania szerszego niż pełnomocnictwo procesowe, jak również umocowanie do poszczególnych czynności procesowych, ocenia się według treści pełnomocnictwa oraz przepisów prawa cywilnego.

Art. 93. Mocodawca stawający jednocześnie z pełnomocnikiem może niezwłocznie prostować lub odwoływać oświadczenia pełnomocnika.

Art. 94. § 1. Wypowiedzenie pełnomocnictwa procesowego przez mocodawcę odnosi skutek prawny w stosunku do sądu z chwilą zawiadomienia go o tym, w stosunku zaś do przeciwnika i innych uczestników – z chwilą doręczenia im tego zawiadomienia przez sąd.

§ 2. Adwokat lub radca prawny, który wypowiedział pełnomocnictwo, obowiązany jest działać za stronę jeszcze przez dwa tygodnie, chyba że mocodawca zwolni go od tego obowiązku. Każdy inny pełnomocnik powinien, mimo wypowiedzenia, działać za mocodawcę przez ten sam czas, jeżeli jest to konieczne do uchronienia mocodawcy od niekorzystnych skutków prawnych.

Art. 95. Przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do adwokata lub radcy prawnego ustanowionego przez sąd w przypadku zwolnienia go od obowiązku zastępowania strony w procesie.

Art. 96. W razie śmierci strony albo utraty przez nią zdolności sądowej pełnomocnictwo wygasa. Jednakże pełnomocnik procesowy działa aż do czasu zawieszenia postępowania.

Art. 97. § 1. Po wniesieniu pozwu sąd może dopuścić tymczasowo do podjęcia naglącej czynności procesowej osobę niemogącą na razie przedstawić pełnomocnictwa. Zarządzenie to sąd może uzależnić od zabezpieczenia kosztów.

§ 2. Sąd wyznaczy równocześnie termin, w ciągu którego osoba działająca bez pełnomocnictwa powinna je złożyć

albo przedstawić zatwierdzenie swej czynności przez stronę. Jeżeli termin upłynął bezskutecznie, sąd pominie czynności procesowe tej osoby. W tym wypadku przeciwnik może żądać od działającego bez umocowania zwrotu kosztów spowodowanych jego tymczasowym dopuszczeniem.

TYTUŁ V

Koszty procesu

DZIAŁ I

Zwrot kosztów procesu

Art. 98. § 1. Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

§ 1[1]. Od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu – za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty. O obowiązku zapłaty odsetek sąd orzeka z urzędu.

§ 1[2]. W szczególnie uzasadnionym przypadku, na wniosek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może przyznać jej odsetki przewidziane w § 1[1] od kwoty równej temu wydatkowi za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty.

§ 2. Do niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, zalicza się poniesione przez nią koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub jej pełnomocnika oraz równowartość zarobku utraconego wskutek

stawiennictwa w sądzie. Równowartość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu prowadzącego postępowanie.

§ 3. Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak niewyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony.

§ 4. Wysokość kosztów sądowych, zasady zwrotu utraconego zarobku lub dochodu oraz kosztów stawiennictwa strony w sądzie, a także wynagrodzenie adwokata, radcy prawnego i rzecznika patentowego regulują odrębne przepisy.

Art. 98[1]. § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd, jednak w kwocie niewyższej niż suma przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji określonych w przepisach wydanych na podstawie § 4.

§ 2. Jeżeli postępowanie cywilne zostało wszczęte w ciągu trzech miesięcy od dnia zakończenia mediacji, która nie została zakończona ugodą albo w ciągu trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o odmowie zatwierdzenia ugody przez sąd, do niezbędnych kosztów procesu zalicza się także koszty mediacji w wysokości nieprzekraczającej czwartej części opłaty.

§ 3. Do określenia kosztów mediacji stosuje się odpowiednio art. 98 § 2 i 3.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia mediatora, w tym stałego mediatora, za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora, w tym stałego mediatora, podlegające zwrotowi, biorąc pod uwagę rodzaj sprawy i wartość przedmiotu sporu oraz sprawny przebieg postępowania mediacyjnego, a także niezbędne wydatki związane z prowadzeniem mediacji.

Art. 99. Stronom reprezentowanym przez radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata.

Art. 100. W razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną

ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu.

Art. 101. Zwrot kosztów należy się pozwanemu pomimo uwzględnienia powództwa, jeżeli nie dał powodu do wytoczenia sprawy i uznał przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu.

Art. 102. W wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Art. 103. § 1. Niezależnie od wyniku sprawy sąd może włożyć na stronę lub interwenienta obowiązek zwrotu kosztów, wywołanych ich niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem.

§ 2. Przepis § 1 dotyczy zwłaszcza kosztów powstałych wskutek uchylenia się od wyjaśnień lub złożenia wyjaśnień niezgodnych z prawdą, zatajenia lub opóźnionego powołania dowodów.

§ 3. Jeżeli strona:

1) pomimo wezwania do osobistego stawiennictwa nie stawiła się w celu udziału w czynności sądu i nie usprawiedliwiła swego niestawiennictwa,

1[1]) bez uzasadnionej przyczyny odmówiła poddania się mediacji,

2) w toku postępowania bez usprawiedliwienia nie stawiła się na posiedzenie mediacyjne pomimo wcześniejszego wyrażenia zgody na mediację

– sąd może, niezależnie od wyniku sprawy, włożyć na tę stronę obowiązek zwrotu kosztów w części wyższej, niż nakazywałby to wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości.

§ 4. O możliwości tej sąd poucza strony przy wezwaniu do osobistego stawiennictwa lub przy skierowaniu stron do mediacji.

Art. 104. Koszty procesu, w którym zawarto ugodę, znosi się wzajemnie, jeżeli strony nie postanowiły inaczej.

Art. 104[1]. Koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd i zakończonej ugodą znosi się wzajemnie, jeżeli strony nie postanowiły inaczej.

Art. 105. § 1. Współuczestnicy sporu zwracają koszty procesu w częściach równych. Sąd może jednak nakazać zwrot kosztów odpowiednio do udziału każdego ze współuczestników w sprawie, jeżeli pod tym względem zachodzą znaczne różnice.

§ 2. Na współuczestników sporu odpowiadających solidarnie co do istoty sprawy sąd włoży solidarny obowiązek zwrotu kosztów. Za koszty wynikłe z czynności procesowych, podjętych przez poszczególnych współuczestników wyłącznie we własnym interesie, inni współuczestnicy nie odpowiadają.

Art. 106. Udział prokuratora w sprawie nie uzasadnia zasądzenia zwrotu kosztów na rzecz Skarbu Państwa ani od Skarbu Państwa.

Art. 107. Interwenient uboczny, do którego nie mają zastosowania przepisy o współuczestnictwie jednolitym, nie zwraca kosztów przeciwnikowi strony, do której przystąpił. Sąd może jednak przyznać od interwenienta na rzecz wygrywającego sprawę przeciwnika strony, do której interwenient przystąpił, zwrot kosztów wywołanych samoistnymi czynnościami procesowymi interwenienta. Sąd może także przyznać interwenientowi koszty interwencji od przeciwnika obowiązanego do zwrotu kosztów.

Art. 108. § 1. Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Sąd może jednak rozstrzygnąć jedynie o zasadach poniesienia przez strony kosztów procesu, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu; w tej sytuacji, po uprawomocnieniu się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, referendarz sądowy w sądzie pierwszej instancji wydaje postanowienie, w którym dokonuje szczegółowego wyliczenia kosztów obciążających strony.

§ 2. Sąd drugiej instancji, uchylając zaskarżone orzeczenie i przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do rozpoznania, pozostawia temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Art. 108[1]. Jeżeli w toku postępowania sąd nie orzekł o obowiązku poniesienia kosztów sądowych lub orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie w tym przedmiocie wydaje sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.

Art. 109. § 1. Roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeśli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie złoży

sądowi spisu kosztów albo nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych. Jednakże o kosztach należnych stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego sąd orzeka z urzędu.

§ 2. Orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Art. 110. Sąd może zasądzić od świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego – po ich wysłuchaniu – zwrot kosztów wywołanych ich rażącą winą.

DZIAŁ II

Pomoc prawna z urzędu

Art. 111. (uchylony)

Art. 112. (uchylony)

Art. 113. (uchylony)

Art. 114. (uchylony)

Art. 115. (uchylony)

Art. 116. (uchylony)

Art. 117. § 1. Strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego.

§ 2. Osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

§ 3. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego.

§ 4. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy. Osoba fizyczna, która nie ma miejsca zamieszkania w siedzibie tego sądu, może złożyć wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego w sądzie rejonowym właściwym ze względu na miejsce swego zamieszkania, który niezwłocznie przesyła ten wniosek sądowi właściwemu.

§ 5. Sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny. Podstawą oddalenia wniosku nie może być skorzystanie przez osobę fizyczną z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2026 r. poz. 44).

§ 5[1]. Prokurator, w terminie 14 dni od dnia wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji w ruchu lądowym określonego w przepisach rozdziału XXI ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, którego następstwem jest śmierć człowieka albo ciężki uszczerbek na zdrowiu, lub zarzutów popełnienia z użyciem pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym przestępstwa zabójstwa lub umyślnego spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu:

1) składa wniosek o ustanowienie pełnomocnika, będącego adwokatem lub radcą prawnym, do wytoczenia powództwa o rentę przez osoby do tego uprawnione, o których mowa w art. 444 § 2 oraz art. 446 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, 1172 i 1508 oraz z 2026 r. poz. 184), jeżeli osoba uprawniona ze względu na wiek, stan zdrowia lub stan majątkowy nie jest w stanie samodzielnie dochodzić swoich roszczeń lub dochodzenie przez nią tych roszczeń byłoby znacznie utrudnione, a nie ustanowiła będącego adwokatem lub radcą prawnym pełnomocnika z wyboru i nie zachodzi wysokie prawdopodobieństwo istotnego przyczynienia się

poszkodowanego lub osoby uprawnionej do zdarzenia, którego dotyczy przedstawiony zarzut;

2) może złożyć wniosek, o którym mowa w pkt 1, w przypadku gdy szczególne okoliczności odnoszące się do osoby uprawnionej, inne niż wskazane w pkt 1, uzasadniają konieczność ochrony jej interesów.

§ 5[2]. Przepis § 5[1] stosuje się odpowiednio, jeżeli wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów popełnienia przestępstwa, o którym mowa w tym przepisie, nie jest możliwe z uwagi na stan zdrowia sprawcy lub z powodów, o których mowa w art. 17 § 1 pkt 5, 6, 8 lub 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, 304, 1178, 1420 i 1872 oraz z 2026 r. poz. 187).

§ 5[3]. We wniosku, o którym mowa w § 5[1], należy określić osobę, na rzecz której ma zostać ustanowiony pełnomocnik, oraz wskazać okoliczności uzasadniające ustanowienie pełnomocnika i wytoczenie powództwa na podstawie art. 444 § 2 lub art. 446 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

§ 5[4]. Sąd uwzględnia wniosek prokuratora, o którym mowa w § 5[1]. Pełnomocnictwo udzielone w tym trybie obejmuje umocowanie jedynie do żądania udzielenia zabezpieczenia w formie miesięcznego świadczenia na zapewnienie środków utrzymania, o którym mowa w art. 753[3] § 1, oraz wytoczenia powództwa, na podstawie art. 444 § 2 lub art. 446 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny na rzecz osoby uprawnionej i uczestnictwa w postępowaniach zainicjowanych żądaniem i powództwem. Ten sam pełnomocnik może być umocowany dla więcej niż jednego uprawnionego.

§ 6. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu kasacyjnym lub postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sąd przekazuje do rozpoznania sądowi pierwszej instancji, chyba że uzna wniosek za oczywiście uzasadniony.

Art. 117[1]. § 1. Osoba fizyczna dołącza do wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o swoim stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Oświadczenie sporządza się według ustalonego wzoru. Jeżeli wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego składany jest łącznie z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych, osoba fizyczna dołącza tylko jedno oświadczenie.

§ 2. Sąd może odebrać od osoby fizycznej przyrzeczenie o treści: „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem zapewniam, że złożone przeze mnie oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania jest prawdziwe i rzetelne”. Przed odebraniem przyrzeczenia poucza się stronę ubiegającą się o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego o treści art. 120 § 4.

§ 3. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego złożony przez stronę reprezentowaną przez adwokata lub radcę prawnego bez dołączenia oświadczenia, o którym mowa w § 1, przewodniczący zwraca bez wzywania do uzupełnienia braków.

§ 4. W razie złożenia wniosku ustnie do protokołu, oświadczenie, o którym mowa w § 1, może być złożone także do protokołu.

§ 5. Przepisów § 1–4 nie stosuje się, jeżeli wniosek składa strona, o której mowa w art. 117 § 1.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, o którym mowa w § 1, a także sposób udostępniania osobom fizycznym wzoru druków tych oświadczeń, mając na względzie umożliwienie stronie złożenia jednego oświadczenia w razie składania wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych i komunikatywność niezbędnych pouczeń dla stron co do sposobu wypełnienia, skutków niezłożenia oraz złożenia nieprawdziwego oświadczenia.

Art. 117[2]. § 1. W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona nie może ponownie domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku.

§ 2. Ponowny wniosek, o którym mowa w § 1, jest niedopuszczalny i pozostawia się go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.

Art. 117[3]. § 1. O wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego sąd zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych.

§ 2. Właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych, wyznacza adwokata lub radcę prawnego niezwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie dwóch tygodni, zawiadamiając o tym sąd. W zawiadomieniu właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wskazuje imię, nazwisko oraz numer wpisu na właściwą listę wyznaczonego adwokata lub radcy prawnego, jego adres do doręczeń oraz sprawę, w której został wyznaczony.

§ 3. Jeżeli strona we wniosku wskazała adwokata lub radcę prawnego, właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych, w miarę możliwości i w porozumieniu ze wskazanym adwokatem lub radcą prawnym, wyznaczy adwokata lub radcę prawnego wskazanego przez stronę.

§ 4. W sprawach, w których jest to możliwe, korespondencja między sądem a właściwą okręgową radą adwokacką lub radą okręgowej izby radców prawnych odbywa się za pośrednictwem portalu informacyjnego. Przepisy art. 131[1a] § 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 118. § 1. Ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego.

§ 2. Adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę w zakresie wynikającym z art. 91, chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej.

§ 3. Z ważnych przyczyn adwokat lub radca prawny może wnosić o zwolnienie od obowiązku zastępowania strony w procesie. Sąd, zwalniając adwokata lub radcę prawnego, zwraca się jednocześnie do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie innego adwokata lub radcy prawnego. Przepis art. 117[3] § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd ma podjąć czynności poza siedzibą sądu orzekającego, sąd, na uzasadniony wniosek ustanowionego adwokata lub radcy prawnego, zwróci się w razie potrzeby do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego z innej miejscowości. Przepis art. 117[3] § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd lub w związku z postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie stwierdza podstaw do wniesienia tej skargi lub skargi kasacyjnej, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę oraz sąd, niepóźniej niż w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem albo zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi. Opinia nie jest załączana do akt sprawy i nie jest doręczana stronie przeciwnej.

§ 6. Jeżeli opinia, o której mowa w § 5, nie została sporządzona z zachowaniem zasad należytej staranności, sąd zawiadamia o tym właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy adwokat lub radca prawny. W takim przypadku właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wyznaczy innego adwokata lub radcę prawnego. Przepis art. 117[3] § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 119. Ustanowienie adwokata lub radcy prawnego wygasa ze śmiercią strony, która je uzyskała. Jednakże na zasadzie tego ustanowienia adwokat lub radca prawny strony podejmuje czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 119[1]. Sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powziął wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się ustanowienia lub zastępowanej przez ustanowionego adwokata lub radcę prawnego.

Art. 120. § 1. Sąd cofnie ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jeżeli okaże się, że okoliczności, na których podstawie je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć.

§ 2. W wypadkach, o których mowa w § 1, strona obowiązana jest uiścić wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego dla niej ustanowionego.

§ 3. Ponadto, w wypadku gdy okoliczności, na podstawie których przyznano ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, przestały istnieć, sąd może obciążyć stronę tym obowiązkiem tylko częściowo, stosownie do zmiany, jaka nastąpiła w jej stosunkach.

§ 4. Stronę, która uzyskała ustanowienie adwokata lub radcy prawnego na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd skaże na grzywnę,

niezależnie od jej obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego.

Art. 121. (uchylony)

Art. 122. § 1. Adwokat lub radca prawny ustanowiony zgodnie z przepisami niniejszego działu ma prawo – z wyłączeniem strony – ściągnąć sumę należną mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków z kosztów zasądzonych na rzecz tej strony od przeciwnika. Przeciwnik nie może czynić żadnych potrąceń, z wyjątkiem kosztów nawzajem mu przyznanych od strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu.

§ 2. Na kosztach, przypadających od przeciwnika strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu, należności adwokata lub radcy prawnego ustanowionego według przepisów poprzedzających przysługuje pierwszeństwo przed roszczeniami osób trzecich.

Art. 123. § 1. Postanowienia, o których mowa w niniejszym dziale, doręcza się tylko stronie, która złożyła wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego.

§ 2. Postanowienie o ustanowieniu albo odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego może wydać także referendarz sądowy.

Art. 124. § 1. Zgłoszenie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jak również wniesienie środka odwoławczego od odmowy ich ustanowienia nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego dla powoda na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. Sąd może jednak wstrzymać rozpoznanie sprawy aż do prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku i w związku z tym nie wyznaczać rozprawy, a wyznaczoną rozprawę odwołać lub odroczyć.

§ 2. W razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia zażalenia, dla którego sporządzenia ustawa wymaga zastępstwa prawnego przez adwokata lub radcę prawnego, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu odpis postanowienia z urzędu, a termin do wniesienia zażalenia na postanowienie biegnie od dnia jego doręczenia pełnomocnikowi. Jeżeli strona prawidłowo zażądała doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, odpis postanowienia doręcza się pełnomocnikowi z uzasadnieniem.

§ 3. W razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę, która prawidłowo zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu orzeczenie z uzasadnieniem z urzędu, a termin do wniesienia skargi kasacyjnej biegnie od dnia doręczenia pełnomocnikowi orzeczenia z uzasadnieniem.

§ 4. W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, zgłoszonego w przypadkach, o których mowa w § 2 lub § 3, termin do wniesienia środka zaskarżenia biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak strona wniosła zażalenie w przepisanym terminie, termin do złożenia środka zaskarżenia biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.

§ 5. Ponowny wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, oparty na tych samych okolicznościach, nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia.

TYTUŁ VI

Postępowanie

DZIAŁ I

Przepisy ogólne o czynnościach procesowych

Rozdział 1

Pisma procesowe

Art. 125. § 1. Pisma procesowe obejmują wnioski i oświadczenia stron składane poza rozprawą.

§ 2. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi, pisma procesowe wnosi się na urzędowych formularzach.

§ 2[1]. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują

skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo.

§ 2[1a]. Dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oraz dalsze wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu jest dopuszczalne, jeżeli z przyczyn technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe.

§ 2[2]. W przypadku niewniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego przewodniczący zawiadamia wnoszącego pismo o bezskuteczności czynności.

§ 2[3]. Jeżeli z przyczyn technicznych leżących po stronie sądu nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w wymaganym terminie, stosuje się przepisy art. 168–172.

§ 2[4]. Oświadczenie o wyborze lub rezygnacji z wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego składa się za pośrednictwem tego systemu. Oświadczenie to jest wiążące tylko w stosunku do osoby, która je złożyła.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory i sposób udostępniania stronom urzędowych formularzy, o których mowa w § 2, odpowiadających wymaganiom przewidzianym dla pism procesowych, szczególnym wymaganiom postępowania, w którym mają być stosowane, oraz zawierających niezbędne pouczenia dla stron, co do sposobu ich wypełniania, wnoszenia i skutków niedostosowania pisma do tych wymagań, uwzględniając, że urzędowe formularze powinny być udostępniane w siedzibach sądów oraz bezpłatnie w sieci Internet w formie pozwalającej na dogodną edycję treści formularza.

§ 3[1]. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, sposób wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, mając na względzie skuteczność wnoszenia pism, szczególne wymagania postępowań obsługiwanych przez ten system oraz ochronę praw osób wnoszących pisma.

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 125[1]. § 1. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi i nie jest możliwe wniesienie pisma procesowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pismo procesowe wnosi się za pośrednictwem portalu informacyjnego.

§ 2 w art. 125[1] wejdzie w życie z dn. 1.03.2027 r.

<§ 2. Adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej lub prokurator wnosi w sposób wskazany w § 1:

1) zgłoszenie się do udziału w sprawie;

2) zawiadomienie o wypowiedzeniu pełnomocnictwa procesowego;

3) zawiadomienia, o których mowa w art. 136 § 1, 4 i 5 oraz art. 387[1];

4) oświadczenie w przedmiocie zgody na mediację;

5) wniosek o przeprowadzenie posiedzenia zdalnego;

6) apelację, zażalenie, z wyłączeniem zażaleń, o których mowa w art. 394[1] § 1 i 1[1], lub skargę na orzeczenie referendarza sądowego;

7) pisma procesowe w toku postępowań wywołanych wniesieniem apelacji, zażalenia lub skargi na orzeczenie referendarza sądowego;

8) wniosek o doręczenie orzeczenia wraz z uzasadnieniem, jak również pismo uzupełniające braki formalne takiego wniosku;

9) wniosek o nadanie klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 i 1[1], z wyłączeniem wniosków w przypadkach, o których mowa w art. 778[1], art. 778[2], art. 778[3], art. 787, art. 787[1], art. 788 oraz art. 789;

10) wniosek o wydanie odpisu prawomocnego orzeczenia.>

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się do pism procesowych wnoszonych do Sądu Najwyższego.

Art. 125[2]. § 1. W przypadku gdy załącznik pisma procesowego, ze względu na jego właściwości, nie może zostać skutecznie wniesiony wraz z tym pismem za pośrednictwem portalu informacyjnego, załącznik ten wnosi się do sądu z pominięciem portalu informacyjnego, uprawdopodobniając tę okoliczność, w terminie 3 dni od dnia wniesienia pisma procesowego. W przypadku niedopełnienia tych obowiązków sąd pomija ten załącznik.

§ 2. W przypadku gdy w dniu, w którym upływa termin do wniesienia pisma procesowego wystąpią ograniczenia w dostępności portalu informacyjnego leżące po stronie sądu, uniemożliwiające wniesienie tego pisma, pismo to wnosi się najpóźniej w następnym dniu po dniu, w którym przywrócono dostępność tego portalu,

niebędącym dniem wolnym od pracy ani sobotą. Jeżeli w ustalonym w ten sposób terminie wystąpią ponownie ograniczenia w dostępności portalu informacyjnego leżące po stronie sądu, stosuje się zdanie pierwsze. W piśmie procesowym należy uprawdopodobnić okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym lub drugim.

§ 3. Przewodniczący zwraca pismo procesowe albo sąd odrzuca środek zaskarżenia w wypadku nieuprawdopodobnienia okoliczności określonych w § 2 zdanie pierwsze lub drugie.

Art. 125[3]. § 1. Jeżeli przepis szczególny stanowi, że pismo procesowe wnosi się za pośrednictwem portalu informacyjnego i nie zachodzi okoliczność, o której mowa w art. 125[2] § 1, pismo procesowe wniesione w inny sposób nie wywołuje skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu, o czym przewodniczący zawiadamia wnoszącego to pismo.

§ 2. Pismo procesowe wniesione za pośrednictwem portalu informacyjnego w przypadku nieprzewidzianym w przepisie szczególnym lub przez osobę nieuprawnioną nie wywołuje skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu, o czym przewodniczący zawiadamia wnoszącego to pismo.

Art. 125[4]. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, treść dokumentu w postaci elektronicznej potwierdzającego wniesienie pisma procesowego do sądu, sposób i zakres informowania o ograniczeniu dostępności portalu informacyjnego, sposób wnoszenia do sądu pism procesowych i ich załączników za pośrednictwem portalu informacyjnego oraz ich elektroniczną postać, w tym wymagania dotyczące dokumentów składanych w postaci elektronicznej, jak również sposób poświadczania dokumentów w portalu informacyjnym, mając na względzie skuteczność ich wnoszenia oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także ochronę praw osób wnoszących pisma procesowe.

Art. 126. § 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać:

1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane;
2) imiona i nazwiska lub nazwy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników;
3) oznaczenie rodzaju pisma;

4) osnowę wniosku lub oświadczenia;
5) w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia – wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na wykazanie każdego z tych faktów;
6) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika;
7) wymienienie załączników.

§ 1[1]. Do pisma procesowego dołącza się załączniki wymienione w tym piśmie.

§ 2. Gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno ponadto zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz:

1) oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron albo, w przypadku gdy strona jest przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – adres do doręczeń wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
1[1]) oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy przedstawicieli ustawowych i pełnomocników stron;
2) numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub
3) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania.

§ 2[1]. Dalsze pisma procesowe, poza elementami określonymi w § 1, powinny zawierać sygnaturę akt.

§ 3. Do pisma procesowego należy dołączyć pełnomocnictwo albo jego uwierzytelniony odpis, jeżeli pismo to wnosi pełnomocnik, który wcześniej nie złożył pełnomocnictwa. Jeżeli pełnomocnik wnosi pismo procesowe za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego, pełnomocnictwo udzielone w postaci elektronicznej albo jego elektronicznie uwierzytelniony odpis wnosi się wraz z tym pismem. W piśmie tym podaje się numer wpisu pełnomocnika na właściwą listę, w przypadku gdy pismo to jest wnoszone przez pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym.

§ 3[1]. Przepisu § 3 nie stosuje się do pism wnoszonych w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

§ 4. Za stronę, która nie może się podpisać, podpisuje pismo osoba przez nią upoważniona, z wymienieniem przyczyny, dla której strona sama się nie podpisała.

§ 5. Pismo procesowe wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, a w przypadku prokuratora – także zaawansowanym podpisem elektronicznym wydawanym przez właściwe jednostki organizacyjne prokuratury.

§ 6. (uchylony)

Art. 126[1]. § 1. W każdym piśmie należy podać wartość przedmiotu sporu lub wartość przedmiotu zaskarżenia, jeżeli od tej wartości zależy właściwość rzeczowa sądu, wysokość opłaty lub dopuszczalność środka odwoławczego, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna.

§ 2. Pisma dotyczące części przedmiotu sporu lub zaskarżenia podlegają opłacie tylko w stosunku do wartości tej części.

§ 3. Wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia podaje się w złotych, zaokrąglając w górę do pełnego złotego.

Art. 126[2]. § 1. Sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma, od którego nie została uiszczona należna opłata.

§ 2. Nie żąda się opłaty od pisma, jeżeli już z jego treści wynika, że podlega ono odrzuceniu.

Art. 127. § 1. W piśmie procesowym mającym na celu przygotowanie sprawy do rozstrzygnięcia (pismo przygotowawcze) strona powinna zwięźle podać stan sprawy, wyszczególnić, które fakty przyznaje, a którym zaprzecza, oraz wypowiedzieć się co do twierdzeń i dowodów zgłoszonych przez stronę przeciwną.

§ 2. W piśmie przygotowawczym strona może także wskazać podstawy prawne swoich żądań lub wniosków.

Art. 128. § 1. Do pisma procesowego należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, a ponadto, jeżeli w sądzie nie złożono załączników w oryginale, po jednym odpisie każdego załącznika do akt sądowych.

§ 2. Do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego dołącza się załączniki utrwalone w postaci elektronicznej.

§ 3. Jeżeli z przepisu szczególnego lub postanowienia sądu albo zarządzenia przewodniczącego wynika obowiązek złożenia oryginału dokumentu sporządzonego w postaci papierowej, a strona lub pełnomocnik obowiązani są do wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego, oryginał dokumentu składa się do sądu z ich pominięciem.

§ 4. Jeżeli przepis szczególny przewiduje obowiązek dołączenia do pisma procesowego oryginału dokumentu sporządzonego w postaci papierowej, a strona lub pełnomocnik obowiązani są do wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego, oryginał takiego dokumentu składa się w terminie 3 dni roboczych od dnia wniesienia pisma procesowego.

Art. 128[1]**.** Pismo wnoszone przez stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej powinno zawierać wyraźnie wyodrębnione oświadczenia, twierdzenia oraz wnioski, w tym wnioski dowodowe. Jeżeli pismo zawiera uzasadnienie, wnioski dowodowe, zgłoszone tylko w tym uzasadnieniu, nie wywołują skutków, jakie ustawa wiąże ze zgłoszeniem ich przez stronę.

Art. 129. § 1. Strona powołująca się w piśmie na dokument obowiązana jest na żądanie przeciwnika złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą.

§ 2. Zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, albo radcę lub referendarza Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2[1]. Występujący w sprawie pełnomocnik będący adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym albo radca lub referendarz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej może elektronicznie poświadczyć dokument w systemie teleinformatycznym albo portalu informacyjnym.

§ 3. Zawarte w odpisie dokumentu poświadczenie zgodności z oryginałem przez występującego w sprawie pełnomocnika strony, będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym albo radcę lub referendarza Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ma charakter dokumentu urzędowego.

§ 4. Jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, sąd, na wniosek strony albo z urzędu, zażąda od strony składającej odpis dokumentu, o którym mowa w § 2, przedłożenia oryginału tego dokumentu.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, formaty, w jakich odpisy pism, dokumentów i pełnomocnictw mogą być poświadczane elektronicznie, mając na względzie minimalne wymagania dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej.

Art. 130. § 1. Jeżeli pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych lub jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty, przewodniczący wzywa stronę, pod rygorem zwrócenia pisma, do poprawienia, uzupełnienia lub opłacenia go w terminie tygodniowym. Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym.

§ 1[1]. Jeżeli pismo wniosła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, przewodniczący wyznacza termin do poprawienia lub uzupełnienia pisma albo uiszczenia opłaty niekrótszy niż miesiąc, przy czym gdyby doręczenie wezwania miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, oznacza się termin niekrótszy niż trzy miesiące.

§ 2. Po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwraca pismo stronie. Pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu.

§ 3. Pismo poprawione lub uzupełnione w terminie wywołuje skutki od chwili jego wniesienia.

§ 4. Zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pozwu doręcza się tylko powodowi.

§ 5. Pisma procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87[1] podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 6. Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że pismo może być wniesione wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pismo wnosi się wraz

z opłatą. Pismo wniesione bez opłaty nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo. W razie jednoczesnego wniesienia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego więcej niż jednego pisma podlegającego opłacie żadne z tych pism nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, jeżeli nie uiszczono opłaty w wysokości sumy opłat należnych od wszystkich pism.

§ 7. W przypadku wniesienia pisma podlegającego opłacie z naruszeniem § 6 przewodniczący zawiadamia wnoszącego pismo o bezskuteczności czynności.

§ 8. Przepisów § 6 i 7 nie stosuje się, jeżeli wnoszący pismo jest zwolniony z mocy prawa od kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej należnej od tego pisma, a także w razie zwolnienia od tych kosztów przyznanego przez sąd lub w razie zgłoszenia wniosku o takie zwolnienie.

Art. 130[1]. § 1. (utracił moc)[10)]

§ 1[1]. Jeżeli pismo procesowe, które powinno być wniesione na urzędowym formularzu, nie zostało wniesione na takim formularzu lub nie może otrzymać prawidłowego biegu na skutek niezachowania innych warunków formalnych, przewodniczący wzywa stronę do jego poprawienia lub uzupełnienia w terminie tygodniowym, przesyłając złożone pismo. Wezwanie powinno wskazywać wszystkie braki pisma oraz zawierać pouczenie o treści § 2.

§ 2. W razie bezskutecznego upływu terminu lub ponownego złożenia pisma dotkniętego brakami przewodniczący zarządza zwrot pisma. Sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty oraz sprzeciw od nakazu zapłaty sąd odrzuca.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 130[1a]. (uchylony)

Art. 130[2]. § 1. Pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, które nie zostało należycie opłacone, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu.

10) Z dniem 25 marca 2002 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 marca 2002 r. sygn. akt P. 9/01 (Dz. U. poz. 265).

§ 2. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma z przyczyn określonych w § 1 strona może uiścić brakującą opłatę. Jeżeli opłata została wniesiona we właściwej wysokości, pismo wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie następuje w razie kolejnego zwrotu pisma z tej samej przyczyny.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy obowiązek uiszczenia opłaty stosunkowej powstał na skutek sprawdzenia przez sąd wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia.

Art. 130[3]. § 1. Przepisy art. 126[1], art. 126[2], art. 130 § 1 i § 1[1], art. 130[2] stosuje się odpowiednio, gdy przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron – przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia, powstał obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty na skutek ustalenia przez sąd wyższej wartości przedmiotu sporu, cofnięcia zwolnienia od kosztów sądowych albo uchylenia kurateli.

§ 2. Jeżeli obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał z innych przyczyn niż wymienione w § 1 albo po wysłaniu odpisu pisma innym stronom, a w przypadku braku takich stron – po wysłaniu zawiadomienia o terminie posiedzenia, przewodniczący wzywa zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie tygodnia. W przypadku bezskutecznego upływu terminu sąd prowadzi sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.

§ 3. Jeżeli zobowiązany mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela, termin, o którym mowa w § 2, wynosi miesiąc, przy czym gdyby doręczenie wezwania miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, oznacza się termin niekrótszy niż trzy miesiące.

Art. 130[4]. § 1. Strona, która wnosi o podjęcie czynności połączonej z wydatkami, obowiązana jest uiścić zaliczkę na ich pokrycie w wysokości i terminie oznaczonym przez sąd. Jeżeli więcej niż jedna strona wnosi o podjęcie czynności, sąd

zobowiązuje każdą stronę, która z czynności wywodzi skutki prawne, do uiszczenia zaliczki w równych częściach lub w innym stosunku według swego uznania.

§ 2. Przewodniczący wzywa stronę zobowiązaną do wniesienia zaliczki, aby w wyznaczonym terminie niedłuższym niż dwa tygodnie zapłaciła oznaczoną kwotę. Jeżeli strona zobowiązana mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela, termin, o którym mowa w § 1, wynosi miesiąc, przy czym gdyby doręczenie wezwania miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, oznacza się termin niekrótszy niż trzy miesiące.

§ 3. Jeżeli okazuje się, że przewidywane lub rzeczywiste wydatki są większe od wniesionej zaliczki, przewodniczący wzywa o jej uzupełnienie w trybie określonym w § 2.

§ 4. Sąd podejmie czynność połączoną z wydatkami, jeżeli zaliczka zostanie uiszczona w oznaczonej wysokości.

§ 5. W razie nieuiszczenia zaliczki sąd pominie czynność połączoną z wydatkami.

Art. 130[5]. W przypadkach, o których mowa w art. 125 oraz art. 130–130[4], czynności przewodniczącego może wykonywać referendarz sądowy.

Rozdział 2

Doręczenia

Art. 131. § 1. Sąd dokonuje doręczeń przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 366, 820 i 1456), osoby zatrudnione w sądzie, lub sądową służbę doręczeniową. Sąd może również dokonywać doręczeń za pośrednictwem komornika w sposób określony w ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458, z 2025 r. poz. 1018 i 1172 oraz z 2026 r. poz. 26).

§ 1[1]. W wypadkach wskazanych w ustawie sąd może dokonać doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb i sposób doręczania pism sądowych przez podmioty, o których mowa w § 1 zdanie pierwsze, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także

realizacji gwarancji procesowych jego uczestników, ochronę praw osób, którym pisma są doręczane, oraz ochronę ich danych osobowych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, na uzasadniony wniosek prezesa sądu, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi w tym sądzie sądową służbę doręczeniową.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, warunki organizacji oraz strukturę sądowej służby doręczeniowej, mając na względzie wielkość sądu, koszty oraz zapewnienie skuteczności doręczeń i zachowanie wymogów postępowania sądowego.

Art. 131[1]. § 1. Sąd dokonuje doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (doręczenie elektroniczne), jeżeli adresat wniósł pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 2. W przypadku doręczenia elektronicznego pismo uznaje się za doręczone w chwili wskazanej w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji. Przepisu art. 134 § 1 nie stosuje się. W przypadku braku takiego potwierdzenia doręczenie elektroniczne uznaje się za skuteczne z upływem 14 dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym.

§ 2[1]. Adresat, który dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, może zrezygnować z doręczenia elektronicznego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, tryb i sposób dokonywania doręczeń elektronicznych, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń oraz ochronę praw osób, którym pisma są doręczane.

Art. 131[1a]. § 1. W razie niemożności doręczenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu, prokuratorowi, organowi emerytalnemu określonemu przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, komornikowi sądowemu lub stałemu mediatorowi, a także stronie, która dokonała wyboru takiego sposobu doręczania, pisma sądowe oraz odpisy pism procesowych lub innych dokumentów niepochodzących od sądu, którymi sąd dysponuje w postaci elektronicznej, wyłącznie przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym w sposób umożliwiający uzyskanie przez odbiorcę dokumentu

potwierdzającego doręczenie. Nie dotyczy to pism sądowych, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami niepochodzącymi od sądu, chyba że sąd dysponuje nimi w postaci elektronicznej.

§ 1[1]. Oświadczenie o wyborze sposobu doręczeń, o którym mowa w § 1, lub oświadczenie o rezygnacji z nich strona składa za pośrednictwem portalu informacyjnego i opatruje kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Oświadczenie o rezygnacji ze sposobu doręczeń, o którym mowa w § 1, strona może złożyć również na piśmie. Oświadczenie o rezygnacji ze sposobu doręczeń, o którym mowa w § 1, odnosi skutek prawny z chwilą zawiadomienia sądu.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, pismo uznaje się za doręczone w chwili wskazanej w dokumencie potwierdzającym doręczenie. Przepisu art. 134 § 1 nie stosuje się. W przypadku braku dokumentu potwierdzającego doręczenie, doręczenie uznaje się za skuteczne z upływem 14 dni od daty umieszczenia treści pisma w portalu informacyjnym w sposób, o którym mowa w § 1 zdanie pierwsze.

§ 3. Przewodniczący zarządza odstąpienie od doręczenia pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego, jeżeli dokonanie doręczenia w taki sposób jest niemożliwe ze względu na charakter pisma, w szczególności jeżeli zachodzi potrzeba wydania stronie uwierzytelnionego odpisu orzeczenia lub tytułu wykonawczego.

§ 4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb i sposób doręczania pism sądowych za pośrednictwem portalu informacyjnego, jak również elektroniczną postać, w której pisma te są doręczane, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także realizacji gwarancji procesowych jego uczestników.

Art. 131[2]. (uchylony)

Art. 132. § 1. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W razie wątpliwości co do dochowania obowiązku, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, sąd może, na

wniosek albo z urzędu, zażądać dowodu nadania pisma procesowego za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 165 § 2, lub dowodu doręczenia. W razie nieprzedstawienia w wyznaczonym terminie dowodów, o których mowa w zdaniu drugim, pismo procesowe podlega zwrotowi.

§ 1[1]. Przepis § 1 nie dotyczy interwencji, zmiany powództwa, zarzutu potrącenia, pozwu wzajemnego, apelacji, skargi kasacyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, wniosku o zabezpieczenie powództwa, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi na orzeczenia referendarza sądowego, które należy złożyć w sądzie z odpisami dla strony przeciwnej.

§ 1[2]. Przepis § 1 nie dotyczy pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, podlegających doręczeniu adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, którzy dokonali wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i nie zrezygnowali z doręczenia elektronicznego.

§ 1[3]. (uchylony)

§ 1[4]. W toku sprawy wniesienie do sądu pisma procesowego za pośrednictwem portalu informacyjnego oraz uzyskanie przez wnoszącego dokumentu potwierdzającego przekazanie tego pisma drugiej stronie jest równoznaczne z wykonaniem obowiązku, o którym mowa w § 1 zdanie pierwsze.

§ 1[5]. W toku sprawy, w przypadku pism procesowych wnoszonych do sądu w inny sposób niż za pośrednictwem portalu informacyjnego, adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy lub Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej mogą doręczać sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami za pośrednictwem portalu informacyjnego w sposób umożliwiający uzyskanie przez wnoszącego dokumentu potwierdzającego ich przekazanie drugiej stronie.

§ 1[6]. W razie wątpliwości co do przekazania pisma procesowego drugiej stronie za pośrednictwem portalu informacyjnego sąd może, na wniosek albo z urzędu, zażądać dowodu przekazania tego pisma drugiej stronie. W razie nieprzedstawienia dowodu przekazania pisma procesowego drugiej stronie w wyznaczonym terminie pismo to podlega zwrotowi.

§ 1[7]. Przepisów § 1[4] i 1[5] nie stosuje się do pism procesowych wymienionych w § 1[1] i 1[2].

§ 1[8]. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, sposób bezpośredniego wzajemnego doręczania odpisów pism procesowych z załącznikami pomiędzy adwokatami, radcami prawnymi, rzecznikami patentowymi lub Prokuratorią Generalną Rzeczypospolitej Polskiej za pośrednictwem portalu informacyjnego oraz ich elektroniczną postać, w tym wymagania dotyczące dokumentów składanych w postaci elektronicznej, jak również treść dokumentu w postaci elektronicznej potwierdzającego przekazanie pisma procesowego drugiej stronie, mając na względzie skuteczność ich bezpośredniego wzajemnego doręczania, konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także ochronę praw osób, którym te pisma są doręczane.

§ 2. Doręczenie adresatowi może nastąpić także przez wręczenie mu pisma bezpośrednio w sekretariacie sądu.

Art. 133. § 1. Jeżeli stroną jest osoba fizyczna, doręczenia dokonuje się jej osobiście, a gdy nie ma ona zdolności procesowej – jej przedstawicielowi ustawowemu.

§ 2. Pisma procesowe lub orzeczenia dla osoby prawnej, jak również dla organizacji, która nie ma osobowości prawnej, doręcza się organowi uprawnionemu do reprezentowania ich przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pism.

§ 2[1]. Pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej doręcza się na adres do doręczeń udostępniony w tej ewidencji, chyba że przedsiębiorca wskazał inny adres do doręczeń.

§ 2[2]. Pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do rejestru sądowego doręcza się na adres udostępniony w tym rejestrze, chyba że przedsiębiorca wskazał inny adres do doręczeń. Jeżeli ostatni udostępniony adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, który podlegałby udostępnieniu, adres wykreślony jest uważany za adres udostępniony w rejestrze.

§ 2a. (uchylony)

§ 2b. (uchylony)

§ 2[3]. Pisma procesowe lub orzeczenia dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu doręcza się na adres do doręczeń wskazany zgodnie z przepisami art. 19a ust. 5–5b i 5d ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 869, z późn. zm.[11)]).

§ 3. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub pełnomocnika do doręczeń, pisma sądowe doręcza się tym osobom. Pismo wzywające stronę do osobistego stawiennictwa doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135[5] § 1.

Art. 134. § 1. W dni ustawowo uznane za wolne od pracy, jako też w porze nocnej doręczać można tylko w wyjątkowych wypadkach za uprzednim zarządzeniem prezesa sądu.

§ 2. Za porę nocną uważa się czas od godziny dwudziestej pierwszej do godziny siódmej.

Art. 135. § 1. Doręczenia dokonuje się w mieszkaniu, w miejscu pracy lub tam, gdzie się adresata zastanie.

§ 2. Na wniosek strony doręczenie może być dokonane na wskazany przez nią adres skrytki pocztowej. W tym wypadku pismo sądowe przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe składa się w placówce pocztowej tego operatora, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata. Przepis art. 139 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 136. § 1. Strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie swego zamieszkania.

§ 2. W razie zaniedbania tego obowiązku pismo sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany. O powyższym obowiązku i skutkach jego niedopełnienia sąd powinien pouczyć stronę przy pierwszym doręczeniu.

11) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 1556 i 1792 oraz z 2026 r. poz. 119, 176, 252 i 346.

§ 3. Przepisu § 2 nie stosuje się do doręczenia skargi o wznowienie postępowania lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

§ 4. Strona, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej, ma obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie tego adresu. Przepisy § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Strona będąca przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej ma obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie adresu do doręczeń, o którym mowa w art. 133 § 2[1]. Przepisy § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 137. § 1. Doręczenia żołnierzom zasadniczej służby wojskowej, funkcjonariuszom Policji i Służby Więziennej dokonuje się przez ich organy bezpośrednio przełożone.

§ 2. Doręczenia osobom pozbawionym wolności dokonuje się przez zarząd odpowiedniego zakładu.

Art. 138. § 1. Jeżeli doręczający nie zastanie adresata w mieszkaniu, może doręczyć pismo sądowe dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było – administracji domu, dozorcy domu lub sołtysowi, jeżeli osoby te nie są przeciwnikami adresata w sprawie i podjęły się oddania mu pisma.

§ 2. Dla adresata, którego doręczający nie zastanie w miejscu pracy, można doręczyć pismo osobie upoważnionej do odbioru pism.

Art. 139. § 1. W razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe należy złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób – w urzędzie właściwej gminy. Zawiadomienie o złożeniu pisma umieszcza się w drzwiach mieszkania lub biura adresata lub oddawczej skrzynce pocztowej, ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo złożono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć.

§ 1[1]. Pismo złożone w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe może zostać odebrane także przez osobę

upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych, w rozumieniu tej ustawy.

§ 2. Jeżeli adresat odmawia przyjęcia pisma, doręczenie uważa się za dokonane. W takim przypadku doręczający zwraca pismo do sądu z adnotacją o odmowie jego przyjęcia.

§ 2[1]. Jeżeli stronie będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej nie można doręczyć pierwszego pisma w sprawie w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających lub w § 1 ze względu na nieujawnienie w tej ewidencji zmiany adresu do doręczeń, pismo to doręcza się na adres, pod którym strona zamieszkuje. W razie potrzeby doręczenia stronie pisma w sposób przewidziany w art. 139[1] koszty doręczenia obciążają tę stronę niezależnie od wyniku sprawy.

§ 3. Jeżeli stronie podlegającej wpisowi do rejestru sądowego nie można doręczyć pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ze względu na nieujawnienie w tym rejestrze zmiany adresu, pismo to pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany.

§ 3[1]. Pisma dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu, w razie niemożności doręczenia ich w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających z uwagi na niezgłoszenie oświadczenia o zmianie adresu do doręczeń, pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że inny adres do doręczeń lub miejsce zamieszkania i adres są sądowi znane.

§ 4. Sąd rejestrowy przy ogłoszeniu lub doręczeniu postanowienia o pierwszym wpisie poucza wnioskodawcę o skutkach zaniedbania ujawnienia w rejestrze zmian określonych w § 3.

§ 4[1]. Sąd rejestrowy przy doręczeniu postanowienia w przedmiocie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego osób reprezentujących podmiot, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu poucza podmiot wpisany do rejestru o określonych w § 3[1] skutkach zaniedbania zgłoszenia oświadczenia o zmianie adresu do doręczeń. Pouczenie podmiotu wpisanego do Krajowego Rejestru Sądowego jest jednoznaczne z pouczeniem osób, o których mowa w zdaniu pierwszym.

§ 5. Na wniosek strony wydaje się zaświadczenie, że wyrok zaoczny albo nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w sposób przewidziany w § 1. W zaświadczeniu stwierdza się z urzędu fakt uchylenia zarządzenia o uznaniu wyroku albo nakazu za doręczony.

Art. 139[1]. § 1. Jeżeli pozwany będący osobą fizyczną, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał wysłanego pod wskazany adres pozwu, innego pisma procesowego lub orzeczenia wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ani nie ma zastosowania art. 139 § 2 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu odpis pisma sądowego dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego odpisu pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

§ 1[1]. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli pomimo nieodebrania przez adresata korespondencji aktualność wskazanego w pozwie adresu pozwanego nie budzi wątpliwości.

§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca korespondencję wraz z dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.

§ 3. W przypadku wykazania przez powoda dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, korespondencję przesłaną w sposób przewidziany w art. 139 § 1 uważa się za doręczoną. Późniejsze doręczenie tej korespondencji przez komornika na ten sam adres nie powoduje ponownego rozpoczęcia biegu terminów, które ustawa wiąże z doręczeniem, o czym należy pouczyć pozwanego przy tej czynności.

Art. 139[2]. W przypadku, o którym mowa w art. 139[1] § 1, jeżeli powód mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd z urzędu nakazuje doręczenie korespondencji pozwanemu za

pośrednictwem komornika. Przepis art. 130[4] § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Art. 140. § 1. Pisma i orzeczenia doręcza się w odpisach.

§ 2. Zamiast odpisu pisma lub orzeczenia może być doręczony dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego, o ile ma on cechy umożliwiające weryfikację istnienia i treści pisma lub orzeczenia w tym systemie.

§ 3. W przypadku doręczenia elektronicznego pisma i orzeczenia mają postać dokumentów zawierających dane z systemu teleinformatycznego.

Art. 141. § 1. Pełnomocnikowi procesowemu kilku osób doręcza się jeden egzemplarz pisma i załączników.

§ 2. Uprawnionemu przez kilku współuczestników sporu do odbioru pism sądowych doręcza się po jednym egzemplarzu dla każdego współuczestnika.

§ 3. Jeżeli jest kilku pełnomocników jednej strony, sąd doręcza pismo tylko jednemu z nich.

Art. 142. § 1. Doręczenie pisma jest potwierdzane przez odbiorcę:

1) pisemnie;
2) za pośrednictwem systemu teleinformatycznego operatora pocztowego, o którym mowa w art. 131 § 1;
3) dokumentem uzyskanym z systemu teleinformatycznego;
4) dokumentem uzyskanym z portalu informacyjnego.

§ 2. W przypadku potwierdzenia pisemnego odbiorca potwierdza odbiór i jego datę własnoręcznym podpisem. Jeżeli tego nie może lub nie chce uczynić, doręczający sam oznacza datę doręczenia oraz przyczyny braku podpisu.

§ 3. Doręczający stwierdza na potwierdzeniu odbioru sposób doręczenia, a na doręczonym piśmie zaznacza dzień doręczenia i opatruje to stwierdzenie swoim podpisem.

Art. 143. Jeżeli stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, ma być doręczony pozew lub inne pismo procesowe wywołujące potrzebę podjęcia obrony jej praw, doręczenie może do chwili zgłoszenia się strony albo jej przedstawiciela lub pełnomocnika nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego na wniosek osoby zainteresowanej przez sąd orzekający.

Art. 144. § 1. Przewodniczący ustanowi kuratora, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni, że miejsce pobytu strony nie jest znane. W sprawach o roszczenia alimentacyjne, jak również w sprawach o ustalenie pochodzenia dziecka i o związane z tym roszczenia, przewodniczący przed ustanowieniem kuratora przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego.

§ 2. O ustanowieniu kuratora przewodniczący ogłosi publicznie w budynku sądowym i lokalu wójta (burmistrza, prezydenta miasta), w sprawach zaś większej wagi, gdy uzna to za potrzebne, także w prasie.

§ 3. Z chwilą doręczenia pisma kuratorowi doręczenie staje się skuteczne. Sąd może jednak uzależnić skuteczność doręczenia od upływu oznaczonego terminu od chwili wywieszenia obwieszczenia w budynku sądowym.

§ 4. Czynności określone w § 1–3 może wykonywać także referendarz sądowy.

Art. 145. W wypadkach, w których ustanowienie kuratora według przepisów poprzedzających nie jest wymagane, pismo doręcza się stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, przez wywieszenie w budynku sądowym. Doręczenie takie staje się skuteczne z upływem miesiąca od dnia wywieszenia.

Art. 146. Do kuratora ustanowionego zgodnie z art. 143 i art. 144 stosuje się odpowiednio przepis art. 69 § 3.

Art. 147. Gdy okaże się, że żądanie ustanowienia kuratora lub wywieszenia pisma nie było uzasadnione, sąd zarządzi doręczenie pisma w sposób właściwy, a w miarę potrzeby zniesie na wniosek strony zainteresowanej postępowanie przeprowadzone z udziałem kuratora lub po wywieszeniu pisma w budynku sądowym.

Rozdział 3

Posiedzenia sądowe

Art. 148. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie.

§ 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.

Art. 148[1]. § 1. Sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych

i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o wysłuchanie jej na rozprawie albo przepis szczególny przewiduje taki obowiązek, chyba że pozwany uznał powództwo.

Art. 149. § 1. Posiedzenia sądowe wyznacza przewodniczący z urzędu, ilekroć wymaga tego stan sprawy.

§ 2. O posiedzeniach jawnych zawiadamia się strony i osoby zainteresowane przez wezwanie lub ogłoszenie podczas posiedzenia. Stronie nieobecnej na posiedzeniu jawnym należy zawsze doręczyć wezwanie na następne posiedzenie. Wezwanie powinno być doręczone co najmniej na tydzień przed posiedzeniem. W wypadkach pilnych termin ten może być skrócony do trzech dni.

Art. 149[1]. Sąd może wzywać strony, świadków, biegłych lub inne osoby w sposób, który uzna za najbardziej celowy, z pominięciem sposobów doręczeń przewidzianych w rozdziale 2, jeżeli uzna to za niezbędne do przyspieszenia rozpoznania sprawy. Wezwanie dokonane w ten sposób wywołuje skutki przewidziane w niniejszym kodeksie, jeżeli jest niewątpliwe, że doszło ono do wiadomości adresata w terminach określonych w art. 149 § 2.

Art. 150. W wezwaniu na posiedzenie oznacza się:

1) imię, nazwisko i miejsce zamieszkania wezwanego;
2) sąd oraz miejsce i czas posiedzenia, a także informację, czy wezwany może wziąć udział w posiedzeniu w sposób określony w art. 151 § 2;
3) strony i przedmiot sprawy;
4) cel posiedzenia;
5) skutki niestawiennictwa.

Art. 151. § 1. Posiedzenia sądowe odbywają się w budynku sądowym, a poza tym budynkiem tylko wówczas, gdy czynności sądowe muszą być wykonane w innym miejscu albo gdy odbycie posiedzenia poza budynkiem sądowym ułatwia przeprowadzenie sprawy lub przyczynia się znacznie do zaoszczędzenia kosztów.

§ 2. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość (posiedzenie zdalne), jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na charakter czynności, które mają być dokonane na posiedzeniu, a przeprowadzenie posiedzenia zdalnego zagwarantuje pełną ochronę praw procesowych stron i prawidłowy tok postępowania. W takim przypadku na sali sądowej przebywają sąd i protokolant, a pozostałe osoby uczestniczące w posiedzeniu nie muszą przebywać w budynku sądu prowadzącego postępowanie. Zapis obrazu i dźwięku z czynności procesowych odbywających się na sali sądowej przekazuje się do miejsca przebywania tych uczestników posiedzenia, którzy zgłosili zamiar zdalnego udziału w posiedzeniu sądu, oraz z miejsca przebywania tych uczestników posiedzenia do budynku sądu prowadzącego postępowanie.

§ 3. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia zdalnego z urzędu lub na wniosek osoby, która ma uczestniczyć w posiedzeniu i wskazała adres poczty elektronicznej. Termin do złożenia wniosku wynosi 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia albo wezwania na posiedzenie. Zarządzając przeprowadzenie posiedzenia zdalnego, przewodniczący może zastrzec, że określona osoba weźmie udział w posiedzeniu zdalnym poza budynkiem sądu prowadzącego postępowanie, jeżeli będzie przebywać w budynku innego sądu. O treści zarządzeń, o których mowa w zdaniach poprzedzających, w tym zmierzających do przeprowadzenia dowodu w sposób zdalny, o odmowie uwzględnienia wniosku lub zmianie zarządzeń w tym przedmiocie informuje się w sposób przewidziany w art. 149[1].

§ 4. Przewodniczący może zarządzić, że osoba pozbawiona wolności będzie uczestniczyć w czynnościach procesowych wyłącznie w ramach posiedzenia zdalnego. W takim przypadku w miejscu przebywania tej osoby bierze udział w posiedzeniu zdalnym przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, pełnomocnik, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz, jeżeli został powołany. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do osób objętych postępowaniem terapeutycznym na podstawie odrębnych przepisów.

§ 5. Wzywając na posiedzenie zdalne, informuje się jego uczestników o możliwości stawiennictwa na sali sądowej lub zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu, a także poucza się, że zamiar ten należy zgłosić najpóźniej na 3 dni robocze przed wyznaczonym terminem posiedzenia oraz że do skutecznego zgłoszenia

wystarcza zachowanie formy określonej w art. 226[1] pkt 2 lit. b, przy jednoczesnym wskazaniu adresu poczty elektronicznej. W takim przypadku informuje się także co najmniej na 24 godziny przed terminem posiedzenia o treści § 2, 3 oraz 6–8, adresie strony internetowej zawierającej obwieszczenie, o którym mowa w § 9, oraz o sposobie przyłączenia się do posiedzenia zdalnego. Obowiązek zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu nie dotyczy osoby pozbawionej wolności. Powyższe stosuje się odpowiednio do uczestników zgłaszających swój udział w posiedzeniu w charakterze publiczności lub osób zaufania.

§ 6. Osoba, która nie zgłosiła skutecznie wniosku, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, albo nie zgłosiła zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu zgodnie z § 5 zdanie pierwsze, ma obowiązek stawić się na posiedzeniu w budynku sądu prowadzącego postępowanie bez dodatkowego wezwania.

§ 7. (uchylony)

§ 8. Osoba biorąca udział w posiedzeniu zdalnym przebywająca poza budynkiem sądu jest zobowiązana poinformować sąd o miejscu, w którym przebywa, oraz dołożyć wszelkich starań, aby warunki w miejscu jej pobytu licowały z powagą sądu i nie stanowiły przeszkody do dokonania czynności procesowych z jej udziałem. W razie odmowy podania wskazanej informacji lub jeżeli zachowanie tej osoby budzi uzasadnione wątpliwości co do prawidłowego przebiegu czynności dokonanych zdalnie z jej udziałem, sąd może wezwać tę osobę do osobistego stawiennictwa na sali sądowej.

§ 9. Minister Sprawiedliwości podaje, w drodze obwieszczenia, na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej informacje o standardach technicznych oprogramowania i wymaganiach sprzętowych niezbędnych do uczestniczenia w posiedzeniu zdalnym.

Art. 152. § 1. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają tylko osoby nieuzbrojone i pełnoletnie. Wymóg pełnoletności nie dotyczy stron, interwenientów ubocznych, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz osób wezwanych.

§ 2. Przewodniczący może zezwolić na obecność na posiedzeniu jawnym osobom małoletnim oraz osobom obowiązanym do noszenia broni.

§ 3. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane.

§ 4. Przy czynnościach sądu nie mogą być obecne osoby w stanie nielicującym z powagą sądu.

Art. 153. § 1. Sąd z urzędu zarządza odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli publiczne rozpoznanie sprawy zagraża porządkowi publicznemu lub moralności lub jeżeli mogą być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych.

§ 1[1]. Sąd na wniosek strony zarządza odbycie posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, gdy mogą być ujawnione okoliczności stanowiące tajemnicę jej przedsiębiorstwa.

§ 2. Sąd może ponadto zarządzić odbycie posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych na wniosek strony, jeżeli podane przez nią przyczyny uzna za uzasadnione lub jeżeli roztrząsane być mają szczegóły życia rodzinnego. Postępowanie dotyczące tego wniosku odbywa się przy drzwiach zamkniętych. Postanowienie w tym przedmiocie sąd ogłasza publicznie.

Art. 154. § 1. Podczas posiedzenia odbywającego się przy drzwiach zamkniętych mogą być obecni na sali: strony, interwenienci uboczni, ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, prokurator oraz osoby zaufania po dwie z każdej strony. Przepisów o posiedzeniu zdalnym nie stosuje się, chyba że wszyscy uczestnicy czynności przebywają w budynkach sądowych.

§ 2. Ogłoszenie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie odbywa się publicznie.

Art. 155. § 1. Przewodniczący otwiera, prowadzi i zamyka posiedzenia, udziela głosu, zadaje pytania, upoważnia do zadawania pytań i ogłasza orzeczenia.

§ 2. Przewodniczący może odebrać głos, gdy przemawiający go nadużywa, jak również uchylić pytanie, jeżeli uzna je za niewłaściwe lub zbyteczne.

Art. 156. Sąd nawet na zgodny wniosek stron może odroczyć posiedzenie tylko z ważnej przyczyny.

Art. 156[1]. § 1. W miarę potrzeby na posiedzeniu przewodniczący może pouczyć strony o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów.

§ 2. Pouczenie, o którym mowa w § 1, może obejmować w szczególności wyrażenie poglądu co do:

1) wykładni przepisów prawa mogących znaleźć zastosowanie w sprawie;

2) faktów, które na danym etapie sprawy mogą zostać uznane za bezsporne lub dostatecznie wykazane.

Art. 156[2]**.** Jeżeli w toku posiedzenia okaże się, że o żądaniu lub wniosku strony można rozstrzygnąć na innej podstawie prawnej, niż przez nią wskazana, uprzedza się o tym strony obecne na posiedzeniu.

Art. 157. § 1. Z przebiegu posiedzenia jawnego protokolant sporządza protokół. Protokół sporządza się, utrwalając przebieg posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oraz pisemnie, pod kierunkiem przewodniczącego, zgodnie z art. 158 § 1.

§ 1[1]. Jeżeli ze względów technicznych utrwalenie przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk nie jest możliwe, protokół jest sporządzany wyłącznie pisemnie, pod kierunkiem przewodniczącego, zgodnie z art. 158 § 2.

§ 2. Przy wydawaniu wyroków zaocznych wystarcza zaznaczenie w aktach, że pozwany nie stawił się na posiedzenie, nie żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności i nie złożył żadnych wyjaśnień, oraz wzmianka co do ogłoszenia wyroku.

§ 3. Z posiedzenia niejawnego sporządza się notatkę urzędową, jeżeli nie wydano orzeczenia.

Art. 158. § 1. Protokół sporządzony pisemnie zawiera oznaczenie sądu, miejsca i daty posiedzenia, nazwiska sędziów, protokolanta, prokuratora, stron, interwenientów, jak również obecnych na posiedzeniu przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz oznaczenie sprawy i wzmianki co do jawności. Ponadto protokół sporządzony pisemnie zawiera wymienienie zarządzeń i orzeczeń wydanych na posiedzeniu oraz stwierdzenie, czy zostały ogłoszone, streszczenie wyników postępowania dowodowego, a także czynności stron wpływające na rozstrzygnięcie sądu (ugoda, zrzeczenie się roszczenia, uznanie powództwa, cofnięcie, zmiana, rozszerzenie lub ograniczenie żądania pozwu) oraz inne czynności stron, które według szczególnych przepisów ustawy powinny być wciągnięte, wpisane, przyjęte, złożone, zgłoszone lub wniesione do protokołu. Jeżeli sporządzenie odrębnej sentencji orzeczenia nie jest wymagane, wystarcza zamieszczenie w protokole treści samego

rozstrzygnięcia. Czynności wymagające podpisu strony mogą być zamieszczane w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu.

§ 1[1]. Protokół, o którym mowa w § 1, może zawierać wnioski i twierdzenia stron oraz inne okoliczności istotne dla przebiegu posiedzenia; zamiast wniosków i twierdzeń można w protokole powołać się na pisma przygotowawcze.

§ 2. Jeżeli przebiegu posiedzenia nie utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, protokół sporządzony pisemnie zawiera, oprócz danych i okoliczności określonych w § 1, wnioski oraz twierdzenia stron, udzielone pouczenia, a także wyniki postępowania dowodowego oraz inne okoliczności istotne dla przebiegu posiedzenia; zamiast wniosków i twierdzeń można w protokole powołać się na pisma przygotowawcze.

§ 3. Protokół sporządzony za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk protokolant podpisuje podpisem elektronicznym gwarantującym identyfikację osoby protokolanta oraz rozpoznawalność jakiejkolwiek późniejszej zmiany protokołu. Protokół sporządzony pisemnie podpisują przewodniczący i protokolant.

§ 4. Jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia prawidłowego orzekania w sprawie, przewodniczący może zarządzić sporządzenie transkrypcji odpowiedniej części protokołu sporządzonego za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku, sposób sporządzania zapisów dźwięku albo obrazu i dźwięku oraz sposób identyfikacji osób je sporządzających, jak również sposób udostępniania oraz przechowywania takich zapisów, mając na uwadze:

1) konieczność właściwego zabezpieczenia zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku przed ich utratą, zniekształceniem, nieuprawnionym dostępem, usunięciem lub inną nieuprawnioną zmianą, a także rozpoznawalność dokonania uprawnionej zmiany lub usunięcia i identyfikacji osoby dokonującej tych czynności;
2) minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych, określone w odrębnych przepisach;

3) konieczność zmiany formatu zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku lub przeniesienia na inny informatyczny nośnik danych w celu ponownego odtworzenia zapisu;
4) konieczność zapewnienia możliwości zapoznania się z zapisem dźwięku albo obrazu i dźwięku oraz uzyskania z akt sprawy zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku.

Art. 159. (uchylony)

Art. 160. § 1. Strony mogą żądać sprostowania lub uzupełnienia protokołu, niepóźniej jednak jak na następnym posiedzeniu, a jeśli idzie o protokół rozprawy, po której zamknięciu nastąpiło wydanie wyroku – dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie. Od zarządzenia przewodniczącego strony mogą odwołać się do sądu w terminie tygodniowym od doręczenia im zarządzenia.

§ 2. Zapis dźwięku albo obrazu i dźwięku nie podlega sprostowaniu.

Art. 161. W toku posiedzenia wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń można zamieścić w załączniku do protokołu. Jeżeli stronę zastępuje adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy lub Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, przewodniczący może zażądać złożenia takiego załącznika w wyznaczonym terminie.

Art. 162. § 1. Strona powinna zwrócić uwagę sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Zastrzeżenie można zgłosić najpóźniej na kolejnym posiedzeniu.

§ 2. Stronie zastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na to uchybienie w dalszym toku postępowania. Skutku tego nie niweczy wypowiedzenie lub cofnięcie pełnomocnictwa.

§ 3. Przepisu § 2 nie stosuje się, gdy chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu lub gdy strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

Art. 162[1]. (uchylony)

Art. 163. § 1. Jeżeli kodeks przewiduje grzywnę bez określenia jej wysokości, grzywnę wymierza się w kwocie do trzech tysięcy złotych. Grzywny ściąga się w drodze egzekucji sądowej na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. Ilekroć kodeks dopuszcza zarządzenie przymusowego sprowadzenia lub aresztowania, stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego.

§ 3. O przymusowe sprowadzenie żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, sąd zwraca się do dowódcy jednostki wojskowej, w której pełni on służbę, lub do Żandarmerii Wojskowej, a o przymusowe sprowadzenie funkcjonariusza Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Straży Granicznej – do jego przełożonego.

§ 4. O ukaranie żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, sąd występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której pełni on służbę, a o ukaranie funkcjonariusza Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Marszałkowskiej lub Straży Granicznej – do jego przełożonego.

Rozdział 4

Terminy

Art. 164. Bieg terminu wyznaczonego przez sąd lub przewodniczącego (termin sądowy) rozpoczyna się od ogłoszenia w tym przedmiocie postanowienia lub zarządzenia, a gdy kodeks przewiduje doręczenie z urzędu – od jego doręczenia.

Art. 165. § 1. Terminy oblicza się według przepisów prawa cywilnego.

§ 2. Oddanie pisma procesowego w polskiej placówce operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo w zagranicznej placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem tego pisma do sądu.

§ 3. To samo dotyczy złożenia pisma przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji zakładu karnego oraz przez członka załogi polskiego statku morskiego u kapitana statku.

§ 4. Wprowadzenie pisma procesowego do systemu teleinformatycznego lub jego umieszczenie w portalu informacyjnym i otrzymanie przez wnoszącego dokumentu w postaci elektronicznej potwierdzającego wniesienie pisma do sądu jest równoznaczne z wniesieniem tego pisma do sądu, jeżeli przepis szczególny przewiduje taki sposób wniesienia pisma procesowego. Pismo procesowe uważa się za wniesione do sądu z chwilą określoną w elektronicznym potwierdzeniu wniesienia tego pisma do sądu.

Art. 166. Przewodniczący może z ważnej przyczyny przedłużyć lub skrócić termin sądowy na wniosek zgłoszony przed upływem terminu, nawet bez wysłuchania strony przeciwnej.

Rozdział 5

Uchybienie i przywrócenie terminu

Art. 167. Czynność procesowa podjęta przez stronę po upływie terminu jest bezskuteczna.

Art. 168. § 1. Jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu.

§ 2. Przywrócenie nie jest dopuszczalne, jeżeli uchybienie terminu nie pociąga za sobą ujemnych dla strony skutków procesowych.

Art. 169. § 1. Pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu wnosi się do sądu, w którym czynność miała być dokonana, w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu.

§ 2. W piśmie tym należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające wniosek.

§ 3. Równocześnie z wnioskiem strona powinna dokonać czynności procesowej.

§ 4. Po upływie roku od uchybionego terminu, jego przywrócenie jest dopuszczalne tylko w wypadkach wyjątkowych.

§ 5. (uchylony)

Art. 170. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do złożenia środka odwoławczego od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron zawarła po uprawomocnieniu się wyroku nowy związek małżeński.

Art. 171. Spóźniony lub z mocy ustawy niedopuszczalny wniosek o przywrócenie terminu sąd odrzuca.

Art. 172. Zgłoszenie wniosku o przywrócenie terminu nie wstrzymuje postępowania w sprawie ani wykonania orzeczenia. Sąd może jednak, stosownie do okoliczności, wstrzymać postępowanie lub wykonanie orzeczenia. W przypadku uwzględnienia wniosku sąd może natychmiast przystąpić do rozpoznania sprawy.

Rozdział 6

Zawieszenie postępowania

Art. 173. Postępowanie ulega zawieszeniu z mocy prawa w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej.

Art. 174. § 1. Sąd zawiesza postępowanie z urzędu:

1) w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela;
2) jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie, chyba że ustanowiono kuratora na podstawie art. 69 § 1 lub art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego;
3) jeżeli strona lub jej przedstawiciel ustawowy znajduje się w miejscowości pozbawionej wskutek nadzwyczajnych wydarzeń komunikacji z siedzibą sądu;
4) jeżeli postępowanie dotyczy masy upadłości, masy układowej lub masy sanacyjnej i ogłoszono upadłość lub wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe albo ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym;
5) jeżeli ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub zarządcę tymczasowego w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego, a postępowanie dotyczy majątku objętego zabezpieczeniem;

6) jeżeli zarządca sukcesyjny przestał pełnić tę funkcję albo zarząd sukcesyjny wygasł, w przypadku gdy postępowanie toczyło się z udziałem zarządcy sukcesyjnego.

§ 2. W przypadkach wymienionych w § 1 pkt 1, 4 i 6 zawieszenie ma skutek od chwili zdarzeń, które je spowodowały. Zawieszając postępowanie, sąd z urzędu uchyla orzeczenia wydane po nastąpieniu tych zdarzeń, chyba że nastąpiły one po zamknięciu rozprawy.

§ 3. W przypadkach, o których mowa w § 1 pkt 4 i 5, sąd wezwie syndyka, zarządcę przymusowego, zarządcę tymczasowego albo zarządcę do udziału w sprawie.

Art. 175. W razie śmierci pełnomocnika procesowego postępowanie może toczyć się dalej dopiero po wezwaniu strony niestawającej. Wezwanie doręcza się stronie w miejscu jej rzeczywistego zamieszkania, zawiadamiając ją równocześnie o śmierci pełnomocnika procesowego. W wypadku tym nie stosuje się art. 136 § 2.

Art. 175[1]. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, w razie śmierci adwokata lub radcy prawnego, skreślenia z listy adwokatów lub radców prawnych, utraty możliwości wykonywania zawodu albo utraty zdolności procesowej, sąd zawiesza postępowanie z urzędu, wyznaczając odpowiedni termin do wskazania innego adwokata lub radcy prawnego, i po upływie tego terminu podejmuje postępowanie. Przepis art. 175 stosuje się odpowiednio.

Art. 176. § 1. Sąd zawiesi postępowanie na wniosek spadkobiercy, jeżeli powód dochodzi przeciwko niemu wykonania obowiązku, należącego do długów spadkowych, a spadkobierca nie złożył jeszcze oświadczenia o przyjęciu spadku i termin do złożenia takiego oświadczenia jeszcze nie upłynął.

§ 2. Sąd zawiesi na wniosek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego postępowanie, w którym podmiot w restrukturyzacji, o którym mowa w art. 2 pkt 44 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. z 2025 r. poz. 643, 1069 i 1844 oraz z 2026 r. poz. 176, 331 i 340), jest stroną.

Art. 177. § 1. Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu:

1) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego;

2) jeżeli osoba trzecia wystąpiła przeciwko obu stronom z interwencją główną;
3) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej;
3[1]) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej;
4) jeżeli ujawni się czyn, którego ustalenie w drodze karnej lub dyscyplinarnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej;
5) w razie niestawiennictwa obu stron na rozprawie, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, oraz w razie niestawiennictwa powoda, gdy powód nie żądał rozpoznania sprawy w jego nieobecności, a pozwany nie zgłosił wniosku o rozpoznanie sprawy;
6) jeżeli na skutek braku lub wskazania złego adresu powoda albo niewskazania przez powoda w wyznaczonym terminie adresu pozwanego lub danych pozwalających sądowi na ustalenie numerów, o których mowa w art. 208[1], lub niewykonania przez powoda innych zarządzeń nie można nadać sprawie dalszego biegu.

§ 2. Jeżeli postępowanie karne, dyscyplinarne lub administracyjne nie jest jeszcze rozpoczęte, a jego rozpoczęcie zależy od wniosku strony, sąd wyznaczy termin do wszczęcia postępowania, w innych wypadkach może zwrócić się do właściwego organu.

Art. 178. Sąd może również zawiesić postępowanie na zgodny wniosek stron.

Art. 178[1]. W postanowieniu o zawieszeniu postępowania wskazuje się przepis stanowiący podstawę prawną rozstrzygnięcia.

Art. 179. § 1. W wypadku zawieszenia postępowania na zgodny wniosek stron albo wskutek ich niestawiennictwa lub niemożności nadania sprawie dalszego biegu, zawieszenie wstrzymuje tylko bieg terminów sądowych, które biegną dalej dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

§ 2. We wszystkich innych wypadkach zawieszenia żadne terminy nie biegną i zaczynają biec dopiero od początku z chwilą podjęcia postępowania. Terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczać na nowo.

§ 3. Podczas zawieszenia sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Czynności podejmowane przez strony, a niedotyczące tych przedmiotów, wywołują skutki dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

Art. 180. § 1. Sąd postanowi podjąć postępowanie z urzędu, gdy ustanie przyczyna zawieszenia, w szczególności:

1) w razie śmierci strony – z chwilą zgłoszenia się lub wskazania następców prawnych zmarłego albo z chwilą ustanowienia we właściwej drodze kuratora spadku;
2) w razie utraty zdolności sądowej – z chwilą ustalenia ogólnego następcy prawnego;
3) w razie braku przedstawiciela ustawowego – z chwilą jego ustanowienia;
3[1]) w razie braku w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną – z chwilą wyboru albo powołania tego organu, a w przypadku gdy dla strony ustanowiono kuratora umocowanego do podejmowania czynności za stronę – z chwilą jego ustanowienia;
4) gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego postępowania – z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kończącego to postępowanie; sąd może jednak i przedtem, stosownie do okoliczności, podjąć dalsze postępowanie;
5) w przypadku:
   a) ustanowienia zarządcy przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości – z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję zarządcy przymusowego,
   b) ogłoszenia upadłości strony lub wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego, z wyjątkiem określonym w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 614, 1085, 1170 i 1172 oraz z 2026 r. poz. 331 i 340) – z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka,
   c) ustanowienia zarządcy tymczasowego w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego – z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję zarządcy tymczasowego,
   d) ustanowienia zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym – z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję zarządcy;

6) jeżeli zarządca sukcesyjny, z którego udziałem toczyło się postępowanie, przestał pełnić tę funkcję – z dniem zgłoszenia się lub wskazania kolejnego zarządcy sukcesyjnego;
7) w przypadku wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego – z dniem zgłoszenia się lub wskazania następców prawnych zmarłego.

§ 2. Jeżeli w ciągu roku od dnia postanowienia o zawieszeniu postępowania nie zgłoszą się lub nie zostaną wskazani następcy prawni zmarłego, a postępowanie nie zostanie podjęte z udziałem zarządcy sukcesyjnego, sąd może z urzędu zwrócić się do sądu spadku o ustanowienie kuratora spadku, chyba że kurator taki już wcześniej został ustanowiony.

Art. 181. § 1. Sąd postanowi podjąć postępowanie na wniosek którejkolwiek ze stron:

1) gdy postępowanie zostało zawieszone na wniosek spadkobiercy – po złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo po upływie terminu do złożenia takiego oświadczenia;
2) w przypadku zawieszenia postępowania na wniosek obu stron – niewcześniej niż po upływie trzech miesięcy od daty wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania, jeżeli strony we wniosku o zawieszenie nie oznaczyły dłuższego terminu;
3) gdy postępowanie zostało zawieszone wskutek niestawiennictwa stron.

§ 2. Sąd, na wniosek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podejmie postępowanie, o którym mowa w art. 176 § 2.

Art. 181[1]. Na wniosek zarządcy sukcesyjnego lub drugiej strony sąd postanowi podjąć postępowanie z udziałem zarządcy sukcesyjnego, jeżeli postępowanie dotyczy spraw wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa zmarłej strony objętego zarządem sukcesyjnym.

Art. 182. § 1. Sąd umarza postępowanie:

1) zawieszone z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania;

2) zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu sześciu miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania;
3) w przypadku stwierdzenia braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
4) zawieszone z przyczyny wskazanej w art. 174 § 1 pkt 2 po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
5) zawieszone z powodu śmierci strony po upływie pięciu lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny.

§ 2. Umorzenie postępowania zawieszonego w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Skutki te wywołuje jednak pozew wniesiony w sprawie, w której postępowanie umorzono na podstawie § 1 pkt 4.

§ 3. Umorzenie zawieszonego postępowania przez sąd wyższej instancji powoduje uprawomocnienie się zaskarżonego orzeczenia, z wyjątkiem spraw o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód oraz o ustalenie nieistnienia małżeństwa, w których postępowanie umarza się wówczas w całości.

§ 4. Z umorzeniem postępowania umarzają się nawzajem także koszty stron w danej instancji.

Art. 182[1]. (uchylony)

Art. 183. (uchylony)

DZIAŁ II

Postępowanie przed sądami pierwszej instancji

Rozdział 1

Mediacja i postępowanie pojednawcze

Oddział 1

Mediacja

Art. 183[1]. § 1. Mediacja jest dobrowolna.

§ 2. Mediację prowadzi się na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Umowa może być zawarta także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła wniosek, o którym mowa w art. 183[6] § 1.

§ 3. W umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób wyboru mediatora.

§ 4. Mediację prowadzi się przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także w toku sprawy.

Art. 183[2]. § 1. Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca w pełni z praw publicznych.

§ 2. Mediatorem nie może być sędzia. Nie dotyczy to sędziów w stanie spoczynku.

§ 3. Organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych oraz uczelnie mogą prowadzić listy mediatorów oraz tworzyć ośrodki mediacyjne. Wpis na listę wymaga wyrażonej na piśmie zgody mediatora. Informację o listach mediatorów oraz ośrodkach mediacyjnych przekazuje się prezesowi sądu okręgowego.

§ 3[1]. Ilekroć w dalszych przepisach niniejszego kodeksu jest mowa o mediatorze, należy przez to rozumieć także stałego mediatora, chyba że przepisy niniejszego kodeksu stanowią inaczej.

§ 4. Stały mediator może odmówić prowadzenia mediacji tylko z ważnych powodów, o których jest obowiązany niezwłocznie powiadomić strony, a jeżeli strony do mediacji skierował sąd – również sąd.

Art. 183[3]. § 1. Mediator powinien zachować bezstronność przy prowadzeniu mediacji.

§ 2. Mediator niezwłocznie ujawnia stronom okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności.

Art. 183[3a]. Mediator prowadzi mediację, wykorzystując różne metody zmierzające do polubownego rozwiązania sporu, w tym poprzez wspieranie stron w formułowaniu przez nie propozycji ugodowych, lub na zgodny wniosek stron może wskazać sposoby rozwiązania sporu, które nie są dla stron wiążące.

Art. 183[4]. § 1. Postępowanie mediacyjne nie jest jawne.

§ 2. Mediator, strony i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym są obowiązane zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji. Strony mogą zwolnić mediatora i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym z tego obowiązku.

§ 3. Bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym.

Art. 183[5]. § 1. Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony.

§ 2. Należności, o których mowa w § 1, mediator pobiera bezpośrednio od stron.

§ 3. Należności, o których mowa w § 1, w części niewypłaconej przez strony, na wniosek mediatora ustala i przyznaje mediatorowi sąd. We wniosku mediator wskazuje wysokość niewypłaconych należności i zamieszcza oświadczenie o ich niewypłaceniu.

§ 4. Przed przystąpieniem do postępowania mediacyjnego mediator poucza strony o kosztach postępowania mediacyjnego i sposobie pobrania należności mediatora.

Art. 183[6]. § 1. Wszczęcie mediacji przez stronę następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, z dołączonym dowodem doręczenia jego odpisu drugiej stronie.

§ 2. Mimo doręczenia wniosku, o którym mowa w § 1, mediacja nie zostaje wszczęta, jeżeli:

1) stały mediator, w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówił przeprowadzenia mediacji;
2) strony zawarły umowę o mediację, w której wskazano jako mediatora osobę niebędącą stałym mediatorem, a osoba ta, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówiła przeprowadzenia mediacji;
3) strony zawarły umowę o mediację bez wskazania mediatora i osoba, do której strona zwróciła się o przeprowadzenie mediacji, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, nie wyraziła zgody na

przeprowadzenie mediacji albo druga strona w terminie tygodnia nie wyraziła zgody na osobę mediatora;

4) strony nie zawarły umowy o mediację, a druga strona nie wyraziła zgody na mediację.

§ 3. Jeżeli w przypadkach, o których mowa w § 2, strona wytoczy powództwo o roszczenie, które było objęte wnioskiem o przeprowadzenie mediacji, w terminie trzech miesięcy od dnia:

1) w którym mediator lub druga strona złożyli oświadczenie powodujące, że mediacja nie została wszczęta albo

2) następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia wniosku o przeprowadzenie mediacji, gdy mediator lub druga strona nie złożyli oświadczenia, o którym mowa w pkt 1

– do chwili wytoczenia powództwa, w odniesieniu do tego roszczenia, zostają zachowane skutki przewidziane dla czasu trwania mediacji.

Art. 183[7]**.** Wniosek o przeprowadzenie mediacji zawiera oznaczenie stron, dokładnie określone żądanie, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie, podpis strony oraz wymienienie załączników. Jeżeli strony zawarły umowę o mediację na piśmie, do wniosku dołącza się odpis tej umowy.

Art. 183[8]**.** § 1. Sąd może skierować strony do mediacji na każdym etapie postępowania. Postanowienia o skierowaniu stron do mediacji, zmianie mediatora lub przedłużeniu terminu na przeprowadzenie mediacji może wydać referendarz sądowy.

§ 2. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona sprzeciwi się jej w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji, chyba że przed wydaniem postanowienia wyraziła zgodę na prowadzenie mediacji.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniach upominawczym oraz nakazowym, chyba że doszło do skutecznego wniesienia zarzutów.

§ 4. Przewodniczący lub referendarz sądowy może wezwać strony do udziału w spotkaniu informacyjnym dotyczącym polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji. Spotkanie informacyjne może prowadzić sędzia, referendarz sądowy, urzędnik sądowy, asystent sędziego lub stały mediator.

§ 5. Przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę przewodniczący dokonuje oceny, czy skierować strony do mediacji. W tym celu przewodniczący, jeżeli zachodzi potrzeba wysłuchania stron, może wezwać je do osobistego stawiennictwa na posiedzeniu niejawnym.

§ 6. Jeżeli strona bez uzasadnienia nie stawi się na spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawne, sąd może obciążyć ją kosztami nakazanego stawiennictwa poniesionymi przez stronę przeciwną.

Art. 183[9]**.** § 1. Jeżeli strony nie dokonały wyboru osoby mediatora, sąd, kierując strony do mediacji, wyznacza mediatora mającego odpowiednią wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju, biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności stałych mediatorów.

§ 2. Mediator ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy, chyba że strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyrazi zgody na zapoznanie się mediatora z aktami.

§ 3. Przewodniczący niezwłocznie przekazuje mediatorowi w uzgodniony z nim sposób dane kontaktowe stron oraz ich pełnomocników, obejmujące adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, jeżeli znajdują się w aktach sądowych.

Art. 183[10]**.** § 1. Kierując strony do mediacji, sąd wyznacza czas jej trwania na okres do trzech miesięcy. Na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów termin na przeprowadzenie mediacji może zostać przedłużony, jeżeli będzie to sprzyjać ugodowemu załatwieniu sprawy. Czasu trwania mediacji nie wlicza się do czasu trwania postępowania sądowego.

§ 2. Przewodniczący wyznacza rozprawę po upływie terminu, o którym mowa w § 1, a przed jego upływem, jeżeli choć jedna ze stron oświadczy, że nie wyraża zgody na mediację.

Art. 183[11]**.** Mediator niezwłocznie ustala termin i miejsce posiedzenia mediacyjnego. Wyznaczenie posiedzenia mediacyjnego nie jest wymagane, jeżeli strony zgodzą się na przeprowadzenie mediacji bez posiedzenia mediacyjnego. Mediator może przeprowadzić posiedzenie mediacyjne przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, jeżeli strony wyrażą na to zgodę.

Art. 183[12]. § 1. Z przebiegu mediacji sporządza się protokół, w którym oznacza się miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, a także imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji. Protokół podpisuje mediator.

§ 2. Jeżeli strony zawarły ugodę przed mediatorem, ugodę zamieszcza się w protokole albo załącza się do niego. Strony podpisują ugodę. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdza w protokole.

§ 2[1]. Przez podpisanie ugody strony wyrażają zgodę na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie, o czym mediator informuje strony.

§ 2[2]. Protokół lub ugoda w postaci elektronicznej mogą zostać opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 3. Mediator doręcza stronom odpis protokołu.

Art. 183[13]. § 1. Strona, po zawarciu ugody w ramach mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, może wystąpić z wnioskiem o zatwierdzenie ugody, do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zawarcia ugody, chyba że strony w ugodzie wskażą inny sąd rejonowy. W braku tych podstaw właściwy jest sąd rejonowy miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy.

§ 1[1]. Do wniosku, o którym mowa w § 1, dołącza się protokół mediacji oraz ugodę, chyba że została ona zamieszczona w protokole mediacji, a w przypadku wniosku wniesionego za pośrednictwem portalu informacyjnego – dokumenty w postaci elektronicznej opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo poświadczone elektronicznie odpisy tych dokumentów.

§ 1[2]. W postępowaniu o zatwierdzenie ugody zawartej w ramach mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej albo prokurator wnosi wniosek oraz dalsze pisma procesowe za pośrednictwem portalu informacyjnego.

§ 2. W razie skierowania przez sąd stron do mediacji mediator składa protokół oraz ugodę, o ile została zawarta, w sądzie rozpoznającym sprawę. Strony mogą objąć ugodą również roszczenia nieobjęte pozwem.

Art. 183[14]. § 1. Jeżeli zawarto ugodę przed mediatorem, sąd niezwłocznie przeprowadza postępowanie co do zatwierdzenia ugody.

§ 2. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugodę postanowieniem.

§ 2[1]. Jeżeli ugoda dotyczy roszczeń objętych różnymi postępowaniami sądowymi, strony wymieniają w ugodzie te postępowania oraz wskazują sąd, który podejmie czynności przewidziane w § 1 i 2. Jeżeli postępowania prowadzą sądy różnego rzędu, właściwy jest sąd wyższego rzędu. Odpis postanowienia o zatwierdzeniu ugody lub nadaniu ugodzie klauzuli wykonalności sąd doręcza pozostałym sądom wymienionym w ugodzie.

§ 3. Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.

Art. 183[15]. § 1. Ugoda zawarta przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez sąd, ma moc prawną ugody zawartej przed sądem. Ugoda zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności, jest tytułem wykonawczym.

§ 2. Przepis § 1 nie uchybia przepisom o szczególnej formie czynności prawnej.

Oddział 2

Postępowanie pojednawcze

Art. 184. Sprawy cywilne, których charakter na to zezwala, mogą być uregulowane drogą ugody zawartej przed wniesieniem pozwu. Sąd uzna ugodę za niedopuszczalną, jeżeli jej treść jest niezgodna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Art. 185. § 1. O zawezwanie do próby ugodowej – bez względu na właściwość rzeczową – można zwrócić się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika, a w braku podstaw do ustalenia tej właściwości – do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania albo siedziby wzywającego.

§ 1[1]. W wezwaniu należy zwięźle oznaczyć sprawę i przedstawić propozycje ugodowe. Do wezwania niespełniającego tych wymogów przepis art. 130 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Postępowanie pojednawcze przeprowadza sąd w składzie jednego sędziego.

§ 3. Z posiedzenia sporządza się protokół. Jeżeli doszło do ugody, jej osnowę wciąga się do protokołu albo zamieszcza się w odrębnym dokumencie stanowiącym załącznik do protokołu i stwierdza podpisami stron. Przepis art. 223 § 1 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

Art. 186. § 1. Jeżeli wzywający nie stawi się na posiedzenie, sąd na żądanie przeciwnika włoży na niego obowiązek zwrotu kosztów wywołanych próbą ugodową.

§ 2. Jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie, sąd na żądanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, odpowiedź na pozew, sprzeciw lub zarzuty od nakazu zapłaty, uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Rozdział 2

Pozew

Art. 186[1]. Pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, przewodniczący zwraca wnoszącemu bez żadnych dalszych czynności, chyba że wyjątkowe okoliczności uzasadniają nadanie mu biegu.

Art. 187. § 1. Pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać:

1) dokładnie określone żądanie, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna;

1[1]) oznaczenie daty wymagalności roszczenia w sprawach o zasądzenie roszczenia;

2) wskazanie faktów, na których powód opiera swoje żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu;

3) informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia.

§ 2. Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o:

1) wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych;

2) dokonanie oględzin;
3) polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę dokumentu będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, lub przedmiotu oględzin;
4) zażądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama nie może ich uzyskać.

Art. 187[1]. (uchylony)

Art. 187[2]. (uchylony)

Art. 188. (uchylony)

Art. 189. Powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Art. 189[1]. Uprawnienie, o którym mowa w art. 189, przysługuje również, w toku prowadzonego postępowania, organowi podatkowemu, jeżeli ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa jest niezbędne dla oceny skutków podatkowych.

Art. 190. Można dochodzić przyszłych powtarzających się świadczeń, jeżeli nie sprzeciwia się temu treść łączącego strony stosunku prawnego.

Art. 191. Powód może dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń przeciwko temu samemu pozwanemu, jeżeli nadają się one do tego samego trybu postępowania oraz jeżeli sąd jest właściwy ze względu na ogólną wartość roszczeń, a ponadto – gdy roszczenia są różnego rodzaju – o tyle tylko, o ile dla któregokolwiek z tych roszczeń nie jest przewidziane postępowanie odrębne ani też nie zachodzi niewłaściwość sądu według przepisów o właściwości bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Art. 191[1]. § 1. Jeżeli z treści pozwu i załączników oraz okoliczności dotyczących sprawy, a także faktów, o których mowa w art. 228, wynika oczywista bezzasadność powództwa, stosuje się przepisy § 2–4.

§ 2. Gdyby czynności, które ustawa nakazuje podjąć w następstwie wniesienia pozwu, miały być oczywiście niecelowe, można je pominąć. W szczególności można nie wzywać powoda do usunięcia braków, uiszczenia opłaty, nie sprawdzać wartości przedmiotu sporu ani nie przekazywać sprawy.

§ 3. Sąd może oddalić powództwo na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając pozwu osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z pozwem.

§ 4. Uzasadnienie wyroku sporządza się na piśmie z urzędu. Powinno ono zawierać jedynie wyjaśnienie, dlaczego powództwo zostało uznane za oczywiście bezzasadne. Wyrok z uzasadnieniem sąd z urzędu doręcza tylko powodowi z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia.

Art. 192. Z chwilą doręczenia pozwu:

1) nie można w toku sprawy wszcząć pomiędzy tymi samymi stronami nowego postępowania o to samo roszczenie;
2) pozwany może wytoczyć przeciw powodowi powództwo wzajemne;
3) zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy; nabywca może jednak wejść na miejsce zbywcy za zezwoleniem strony przeciwnej.

Art. 193. § 1. Zmiana powództwa jest dopuszczalna, jeżeli nie wpływa na właściwość sądu.

§ 2. Jeżeli w myśl przepisu poprzedzającego zmiana nie jest dopuszczalna, a powód zmienia powództwo w ten sposób, że występuje z nowym roszczeniem obok pierwotnego, sąd rozpoznaje nowe roszczenie jako sprawę oddzielną, jeżeli jest dla niej rzeczowo i miejscowo właściwy, w przeciwnym zaś razie przekazuje sprawę sądowi właściwemu. Gdy jednak zmiana taka następuje w sądzie rejonowym, należy przekazać całe zmienione powództwo sądowi okręgowemu, który dla zmienionego powództwa jest rzeczowo i miejscowo właściwy.

§ $2^{[1]}$. Z wyjątkiem spraw o roszczenia alimentacyjne zmiana powództwa może być dokonana jedynie w piśmie procesowym. Przepis art. 187 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli powód występuje z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego, skutki przewidziane w artykule poprzedzającym rozpoczynają się z chwilą, w której roszczenie to powód zgłosił na rozprawie w obecności pozwanego, w innych zaś wypadkach – z chwilą doręczenia pozwanemu pisma zawierającego zmianę i odpowiadającego wymaganiom pozwu.

§ 4. (uchylony)

Art. 194. § 1. Jeżeli okaże się, że powództwo nie zostało wniesione przeciwko osobie, która powinna być w sprawie stroną pozwaną, sąd na wniosek powoda lub pozwanego wezwie tę osobę do wzięcia udziału w sprawie. Osoba wezwana do udziału w sprawie na wniosek pozwanego może domagać się zwrotu kosztów wyłącznie od pozwanego, jeżeli okaże się, że wniosek był bezzasadny.

§ 2. Osoba wezwana do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego może za zgodą obu stron wstąpić w miejsce pozwanego, który wówczas będzie zwolniony od udziału w sprawie. W razie wyrażenia zgody na zmianę strony pozwanej, pozwany może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie kosztów od strony powodowej, niezależnie od późniejszego wyniku sprawy.

§ 3. Jeżeli okaże się, że powództwo o to samo roszczenie może być wytoczone przeciwko innym jeszcze osobom, które nie występują w sprawie w charakterze pozwanych, sąd na wniosek powoda może wezwać te osoby do wzięcia udziału w sprawie.

§ 4. (uchylony)

Art. 195. § 1. Jeżeli okaże się, że nie występują w charakterze powodów lub pozwanych wszystkie osoby, których łączny udział w sprawie jest konieczny, sąd wezwie stronę powodową, aby oznaczyła w wyznaczonym terminie osoby niebiorące udziału w taki sposób, by ich wezwanie lub zawiadomienie było możliwe, a w razie potrzeby, aby wystąpiła z wnioskiem o ustanowienie kuratora.

§ 2. Sąd wezwie osoby niezapozwane do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanych. Osoby, których udział w sprawie w charakterze powodów jest konieczny, sąd zawiadomi o toczącym się procesie. Osoby te mogą w ciągu dwóch tygodni od doręczenia zawiadomienia przystąpić do sprawy w charakterze powodów.

Art. 196. § 1. Jeżeli okaże się, że powództwo zostało wniesione nie przez osobę, która powinna występować w sprawie w charakterze powoda, sąd na wniosek powoda zawiadomi o toczącym się procesie osobę przez niego wskazaną. Osoba ta może w ciągu dwóch tygodni od doręczenia zawiadomienia wstąpić do sprawy w charakterze powoda.

§ 2. Osoba zawiadomiona, która zgłosiła przystąpienie do sprawy w charakterze powoda, może za zgodą obu stron wstąpić na miejsce strony powodowej, która

wówczas będzie od udziału w sprawie zwolniona. W razie wyrażenia zgody na zmianę strony powodowej pozwany może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie dotychczasowych kosztów od osoby, która poprzednio występowała jako powód.

Art. 197. (uchylony)

Art. 198. § 1. Wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego, dokonane przez sąd zgodnie z artykułami poprzedzającymi, zastępuje pozwanie. Osobom wezwanym sąd doręczy odpisy pism procesowych i załączników.

§ 2. Skutki prawne, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, w stosunku do osób zawiadomionych w myśl artykułów poprzedzających następują z chwilą przystąpienia tych osób do sprawy w charakterze powodów.

§ 3. Osoby wezwane do wzięcia udziału w sprawie, a także osoby zawiadomione w myśl artykułów poprzedzających o toczącym się procesie, które w terminie zgłosiły swe przystąpienie do sprawy w charakterze powodów, mogą przy pierwszej czynności procesowej żądać powtórzenia dotychczasowego postępowania w całości lub w części, stosownie do okoliczności sprawy.

§ 4. W stosunku do osób wezwanych do wzięcia udziału w sprawie i osób zawiadomionych, które zgłosiły przystąpienie do sprawy, stosuje się odpowiednio przepisy o współuczestnictwie.

Art. 199. § 1. Sąd odrzuci pozew:

1) jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna;
2) jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona;
3) jeżeli jedna ze stron nie ma zdolności sądowej albo jeżeli powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie.
4) (uchylony)

§ 2. Z powodu braku zdolności sądowej jednej ze stron albo zdolności procesowej powoda i niedziałania przedstawiciela ustawowego lub braku w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem, uniemożliwiającego jej

działanie, sąd odrzuci pozew dopiero wówczas, gdy brak nie będzie uzupełniony zgodnie z przepisami kodeksu.

§ 3. (uchylony)

Art. 199[1]. Sąd nie może odrzucić pozwu z tego powodu, że do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe.

Art. 200. § 1. (uchylony)

§ 1[1]. Swoją właściwość sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy.

§ 1[2]. Niewłaściwość dającą się usunąć za pomocą umowy stron sąd bierze pod rozwagę z urzędu tylko do czasu doręczenia pozwu. Po doręczeniu pozwu sąd bierze tę niewłaściwość pod rozwagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 1[3]. Przepisy § 1[1] i 1[2] nie uchybiają przepisowi art. 15.

§ 1[4]. Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekaże sprawę sądowi właściwemu.

§ 2. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem o przekazaniu sprawy. Nie dotyczy to wypadku przekazania sprawy sądowi wyższego rzędu. Sąd ten w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekaże sprawę innemu sądowi, który uzna za właściwy, nie wyłączając sądu przekazującego.

§ 3. Czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy.

Art. 201. § 1. Przewodniczący bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu odrębnym, i wydaje odpowiednie zarządzenia. W wypadkach przewidzianych w ustawie przewodniczący wyznacza posiedzenie niejawne w celu wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

§ 2. Jeżeli sprawę wszczęto lub prowadzono w trybie niewłaściwym, sąd rozpozna ją w trybie właściwym lub przekaże właściwemu sądowi do rozpoznania w takim trybie. W wypadku przekazania stosuje się odpowiednio przepisy § 2 i 3 artykułu poprzedzającego. Każda jednak strona może żądać powtórzenia czynności sądu dokonanych bez jej udziału.

Art. 202. Okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu, jak również niewłaściwy tryb postępowania, brak należytego umocowania pełnomocnika, brak zdolności procesowej pozwanego, brak w składzie jego organów lub niedziałanie jego przedstawiciela ustawowego sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy.

Art. 202[1]. Jeżeli strony przed wszczęciem postępowania sądowego zawarły umowę o mediację, sąd kieruje strony do mediacji na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

Art. 203. § 1. Pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku.

§ 2. Pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Na żądanie pozwanego powód zwraca mu koszty, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanego.

§ 3. W razie cofnięcia pozwu poza rozprawą przewodniczący odwołuje wyznaczoną rozprawę i o cofnięciu zawiadamia pozwanego, który może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie kosztów. Gdy skuteczność cofnięcia pozwu zależy od zgody pozwanego, niezłożenie przez niego oświadczenia w tym przedmiocie w powyższym terminie uważa się za wyrażenie zgody.

§ 4. Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

Art. 203[1]. § 1. Podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność:

1) pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność ta jest niesporna, stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu, orzeczeniem sądu polubownego, ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym, zatwierdzoną przez sąd ugodą zawartą przed mediatorem, lub uprawdopodobniona dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda;

2) o zwrot spełnionego świadczenia przysługująca jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników.

§ 2. Pozwany może podnieść zarzut potrącenia niepóźniej niż przy wdaniu się w spór co do istoty sprawy albo w terminie dwóch tygodni od dnia, gdy jego wierzytelność stała się wymagalna.

§ 3. Zarzut potrącenia może zostać podniesiony tylko w piśmie procesowym. Do pisma tego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące pozwu, z wyjątkiem przepisów dotyczących opłat.

Art. 204. § 1. Powództwo wzajemne jest dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia. Powództwo wzajemne można wytoczyć niepóźniej niż w odpowiedzi na pozew, a jeżeli jej nie złożono – w sprzeciwie od wyroku zaocznego albo przy rozpoczęciu pierwszego posiedzenia, o którym zawiadomiono albo na które wezwano pozwanego.

§ 2. Pozew wzajemny wnosi się do sądu pozwu głównego. Jeżeli jednak pozew wzajemny podlega rozpoznaniu przez sąd okręgowy, a sprawa wszczęta była w sądzie rejonowym, sąd ten przekazuje całą sprawę sądowi właściwemu do rozpoznania powództwa wzajemnego.

§ 3. Przepisy dotyczące pozwu stosuje się odpowiednio do pozwu wzajemnego.

Art. 205. Sąd rejonowy może na wniosek pozwanego, złożony aż do zamknięcia rozprawy, przekazać sprawę sądowi okręgowemu, jeżeli pozwany wytoczył przeciwko powodowi przed tym sądem powództwo wpływające na roszczenie powoda bądź dlatego, że ma z nim związek, bądź dlatego, że roszczenia stron nadają się do potrącenia.

Rozdział 2a

Organizacja postępowania

Art. 205[1]. § 1. Przewodniczący zarządza doręczenie pozwu pozwanemu i wzywa go do złożenia odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie niekrótszym niż dwa tygodnie.

§ 2. Przewodniczący zarządza zwrot odpowiedzi na pozew złożonej z uchybieniem terminu.

Art. 205[2]. § 1. Równocześnie z doręczeniem pierwszego pisma sądowego w sprawie poucza się strony o:

1) możliwości rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub mediatorem i o wpływie zawarcia ugody na koszty postępowania,
2) możliwości ustanowienia pełnomocnika procesowego oraz o tym, że zastępstwo przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego nie jest obowiązkowe,
3) obowiązku złożenia pisma przygotowawczego na zarządzenie przewodniczącego, wymogach co do jego treści i skutkach ich niedochowania,
4) zwrocie pisma przygotowawczego złożonego bez zarządzenia przewodniczącego

– chyba że strona jest zastępowana przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Pozwanego poucza się także o czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeżeli nie uznaje żądania pozwu w całości lub części, w szczególności o obowiązku złożenia odpowiedzi na pozew i o wymaganiach co do terminu i formy jej wniesienia, a także o możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym i o warunkach jego wykonalności.

§ 3. Pouczeń, o których mowa w § 1 i 2, nie udziela się, jeżeli stroną jest Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, fundusz inwestycyjny lub dom maklerski, chyba że przewodniczący uzna udzielenie pouczenia za konieczne.

Art. 205[3]. § 1. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w sprawach zawiłych lub obrachunkowych, przewodniczący może zarządzić wymianę przez strony pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, terminy, w których pisma należy złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione.

§ 2. Przewodniczący może zobowiązać stronę, by w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania. W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, iż ich powołanie w piśmie przygotowawczym nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później.

§ 3. Późniejsze wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.

§ 4. Stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przewodniczący może zobowiązać do wskazania w piśmie przygotowawczym także podstaw prawnych jej żądań i wniosków, w miarę potrzeby ograniczając zakres tego wskazania.

§ 5. Przewodniczący zarządza zwrot pisma przygotowawczego złożonego z uchybieniem terminu albo bez zarządzenia.

Art. 205[4]. § 1. Po złożeniu odpowiedzi na pozew, a także gdy odpowiedź na pozew nie została złożona, ale wyrok zaoczny nie został wydany, przewodniczący wyznacza posiedzenie przygotowawcze.

§ 1[1]. Na posiedzenie przygotowawcze wzywa się do osobistego stawiennictwa strony i ich pełnomocników. Przewodniczący może odstąpić od wzywania strony na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający. Jeżeli stroną jest podmiot, o którym mowa w art. 205[2] § 3, wzywa się tylko jej pełnomocnika, chyba że nie został ustanowiony.

§ 2. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by termin pierwszego posiedzenia przygotowawczego przypadł niepóźniej niż dwa miesiące po dniu złożenia odpowiedzi na pozew albo ostatniego pisma przygotowawczego złożonego w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego, a jeżeli odpowiedź na pozew albo pismo przygotowawcze nie zostaną złożone – niepóźniej niż dwa miesiące po upływie terminu do złożenia tych pism.

§ 3. Jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, przewodniczący może jej nadać inny właściwy bieg, w szczególności skierować ją do rozpoznania, także na rozprawie.

Art. 205[4a]. § 1. Równocześnie z wezwaniem stron na posiedzenie przygotowawcze strony poucza się o:

1) obowiązku udziału w posiedzeniu przygotowawczym;
2) obowiązku przedstawienia wszystkich twierdzeń i dowodów najpóźniej na tym posiedzeniu, chyba że wcześniej upłynął termin do złożenia pisma przygotowawczego;

3) skutkach niedopełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 1 i 2, w szczególności możliwości obciążenia kosztami postępowania, umorzenia postępowania lub pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

§ 2. O obowiązku, o którym mowa w § 1 pkt 1, i skutkach jego niedopełnienia poucza się bezpośrednio stronę, chyba że przewodniczący uznał udział pełnomocnika za wystarczający.

§ 3. Do pouczeń, o których mowa w § 1, przepis art. 205[2] § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 205[5]. § 1. Posiedzenie przygotowawcze służy rozwiązaniu sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy. Jeżeli nie uda się rozwiązać sporu, na posiedzeniu przygotowawczym sporządza się z udziałem stron plan rozprawy.

§ 1[1]. Jeżeli w toku posiedzenia przygotowawczego nie udało się rozwiązać sporu, a zachodzą przesłanki rozpoznania sprawy w sposób przewidziany w art. 148[1] § 1, przewodniczący może wyznaczyć posiedzenie niejawne. W takim przypadku przepisu art. 148[1] § 3 nie stosuje się.

§ 2. Posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. Z uwzględnieniem przepisów niniejszego rozdziału, przewodniczący może prowadzić posiedzenie przygotowawcze w taki sposób, jaki uzna za właściwy, a jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia, przestrzeganie przepisów o posiedzeniach sądu nie jest konieczne. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku. W takim przypadku uczestnicy postępowania nie muszą przebywać w budynku sądu.

§ 2[1]. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, postanowienia wydane w toku posiedzenia przygotowawczego ogłasza się w obecności stron i nie podlegają one doręczeniu. Protokół posiedzenia przygotowawczego zawiera wymienienie wydanych postanowień i stwierdzenie, czy zostały ogłoszone.

§ 3. Do udziału w posiedzeniu przygotowawczym są obowiązane osoby wezwane. Sąd dopuści do udziału w postępowaniu przygotowawczym stronę, która mimo braku wezwania stawiła się na posiedzenie.

§ 4. Przed rozpoczęciem posiedzenia przygotowawczego powód może wnieść o jego przeprowadzenie bez swego udziału. Wniosek nie podlega cofnięciu, a zastrzeżenie warunku lub terminu uważa się za nieistniejące. W takim przypadku niestawiennictwo powoda lub jego pełnomocnika na posiedzeniu przygotowawczym nie prowadzi do umorzenia postępowania, plan rozprawy sporządza się bez udziału powoda, a ustalenia zawarte w planie rozprawy wiążą powoda w dalszym toku postępowania.

§ 5. Jeżeli wezwany na posiedzenie powód lub jego pełnomocnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umarza postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Postanowienie doręcza się nieobecnym stronom wraz z uzasadnieniem.

§ 6. Jeżeli pozwany nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, plan rozprawy sporządza się bez jego udziału. Ustalenia zawarte w planie rozprawy wiążą pozwanego w dalszym toku postępowania. W przypadku nieusprawiedliwionego niestawiennictwa przepis art. 103 § 3 stosuje się.

§ 7. Jeżeli strona, która stawiła się na posiedzenie przygotowawcze, nie bierze w nim udziału, plan rozprawy sporządza się bez jej udziału. Ustalenia zawarte w planie rozprawy wiążą tę stronę w dalszym toku postępowania. Przepis art. 103 § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 205[6]. § 1. Na posiedzeniu przygotowawczym przewodniczący ustala ze stronami przedmiot sporu i wyjaśnia stanowiska stron, także w zakresie prawnych aspektów sporu.

§ 2. Przewodniczący powinien skłaniać strony do pojednania oraz dążyć do ugodowego rozwiązania sporu, w szczególności w drodze mediacji. W tym celu przewodniczący może poszukiwać ze stronami ugodowych sposobów rozwiązania sporu, wspierać je w formułowaniu propozycji ugodowych oraz wskazywać sposoby i skutki rozwiązania sporu, w tym skutki finansowe.

Art. 205[7]. § 1. Jeżeli na posiedzeniu przygotowawczym sąd skierował strony do mediacji, posiedzenie odracza się do czasu zakończenia mediacji.

§ 2. W razie potrzeby, zwłaszcza gdy istnieją widoki ugodowego rozwiązania sporu lub gdy zajdzie potrzeba wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia

sprawy albo w przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa strony, a także na zgodny wniosek stron, posiedzenie przygotowawcze można odroczyć na czas oznaczony, niedłuższy niż trzy miesiące.

§ 3. Na zgodny wniosek stron posiedzenie przygotowawcze można odroczyć po raz drugi – na czas oznaczony, niedłuższy niż trzy miesiące.

§ 4. Poza przypadkami, o których mowa w § 1–3, odraczanie posiedzenia przygotowawczego jest niedopuszczalne.

Art. 205[8]. § 1. Z przebiegu posiedzenia przygotowawczego protokół sporządza się pisemnie. W protokole tym nie zamieszcza się oświadczeń stron złożonych w ramach prób ugodowego rozwiązania sporu; przepis art. 183[4] § 3 stosuje się odpowiednio. Przewodniczący może również odstąpić od zamieszczenia innych wzmianek, jeżeli może to ułatwić rozwiązanie sporu bez rozprawy. Przebieg posiedzenia przygotowawczego w części obejmującej próbę ugodowego rozwiązania sporu nie podlega utrwaleniu w sposób przewidziany w art. 9[1].

§ 2. Jeżeli zawarto ugodę, jej osnowę wciąga się do protokołu albo zamieszcza w odrębnym dokumencie, podpisanym przez strony, stanowiącym załącznik do protokołu. Przepis art. 223 § 1 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

Art. 205[9]. § 1. Plan rozprawy zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron oraz porządek przeprowadzanych na rozprawie dowodów. Jeżeli na etapie sporządzania planu rozprawy rozstrzyganie co do niektórych wniosków dowodowych byłoby niecelowe lub przedwczesne, sąd w planie rozprawy określa warunki lub termin wydania postanowienia dowodowego.

§ 2. W miarę potrzeby plan rozprawy może zawierać:

1) dokładne określenie przedmiotów żądań stron, w tym rozmiar dochodzonych świadczeń wraz z należnościami ubocznymi;
2) dokładnie określone zarzuty, w tym formalne;
3) ustalenie, które fakty i oceny prawne pozostają między stronami sporne;
4) terminy posiedzeń i innych czynności w sprawie;
5) (uchylony)
6) termin zamknięcia rozprawy lub ogłoszenia wyroku;
7) rozstrzygnięcia innych zagadnień, o ile są niezbędne do prowadzenia postępowania.

§ 3. W planie rozprawy można się odwoływać do pism procesowych stron.

§ 4. (uchylony)

Art. 205[10]. § 1. Projekt planu rozprawy podpisany przez obecne strony sąd zatwierdza postanowieniem. Projekt planu rozprawy stanowi załącznik do protokołu posiedzenia przygotowawczego. Odmowę lub niemożność złożenia przez stronę podpisu na projekcie planu rozprawy odnotowuje się w protokole.

§ 2. Sąd odmawia zatwierdzenia projektu planu rozprawy, jeżeli uzna, że nie przyczyni się on do sprawnego rozpoznania sprawy lub wyjaśnienia wszystkich okoliczności spornych.

§ 3. W razie sporu co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy, odmowy lub niemożności złożenia przez stronę podpisu na projekcie planu rozprawy lub w razie braku podstaw do zatwierdzenia projektu planu rozprawy sąd postanowieniem sporządza plan rozprawy przez spisanie odrębnej sentencji.

§ 4. Plan rozprawy z urzędu doręcza się stronom. Jeżeli plan rozprawy zawiera zobowiązanie adresowane do strony, w szczególności do osobistego stawiennictwa lub przedstawienia dokumentu, doręcza się go bezpośrednio stronie, nawet jeżeli ustanowiła pełnomocnika, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135[5] § 1.

§ 5. Doręczenie planu rozprawy zastępuje zawiadomienie strony o terminach objętych nim posiedzeń i innych czynności, a także zastępuje wezwanie strony do wykonania wskazanych w nim obowiązków, o czym należy stronę pouczyć.

Art. 205[11]. § 1. Plan rozprawy wiąże sąd w zakresie zawartych w nim rozstrzygnięć, o których mowa w art. 205[9] § 1. Zmiany planu rozprawy w tym zakresie sąd może dokonać postanowieniem. Zmiana terminów rozprawy następuje w drodze zarządzenia przewodniczącego.

§ 2. W razie potrzeby rozstrzygnięcia o dowodach nieobjętych planem rozprawy sąd wydaje odrębne postanowienie dowodowe.

§ 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy. Czynności dokonane na podstawie poprzedniego planu rozprawy zachowują moc, chyba że sąd postanowi inaczej. Na zgodny wniosek stron sąd wyznacza kolejne posiedzenie przygotowawcze.

§ 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów, chyba że przewodniczący zarządzi inaczej.

Art. 205[12]. § 1. Jeżeli wyznaczono posiedzenie przygotowawcze, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia projektu planu rozprawy albo sporządzenia planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone po zatwierdzeniu projektu planu rozprawy albo sporządzeniu planu rozprawy podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później.

§ 2. Jeżeli nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej aż do zamknięcia rozprawy, z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, które według przepisów kodeksu mogą dla niej wyniknąć z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu.

Rozdział 3

Rozprawa

Art. 206. § 1. Przewodniczący i sąd podejmują czynności w sprawie tak, aby przebiegła zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w najwcześniejszych możliwych terminach.

§ 2. Przewodniczący wyznacza terminy posiedzeń w sprawie zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – najwcześniejsze możliwe terminy.

Art. 206[1]. Rozprawę należy przygotować tak, aby nie było przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu na nią wyznaczonym. Więcej posiedzeń niż jedno wyznacza się tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy przeprowadzenie wszystkich dowodów na jednym posiedzeniu nie jest możliwe. W takim przypadku posiedzenia powinny odbywać się w kolejnych dniach, a jeżeli nie jest to możliwe – tak, aby upływ czasu pomiędzy kolejnymi posiedzeniami nie był nadmierny.

Art. 207. (uchylony)

Art. 208. § 1. Na podstawie planu rozprawy przewodniczący wydaje zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy. Przewodniczący może w szczególności:

1) wezwać strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika;
2) zażądać od państwowej jednostki organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego znajdujących się u niej dowodów, jeżeli strona sama dowodów tych otrzymać nie może;
3) wezwać na rozprawę wskazanych przez strony świadków lub biegłych;
4) zarządzić przedstawienie przedmiotów oględzin lub dokumentów, w szczególności ksiąg i planów.
5) (uchylony)

§ 2. Przewodniczący może ponadto zarządzić oględziny jeszcze przed rozprawą.

§ 3. Jeżeli planu rozprawy nie sporządzono, zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy wydaje się na podstawie pozwu i innych pism procesowych.

Art. 208[1]. Sąd z urzędu ustala numer PESEL pozwanego będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku, lub numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania.

Art. 209. Każda ze stron może w piśmie procesowym żądać przeprowadzenia rozprawy w jej nieobecności.

Art. 210. § 1. Rozprawa odbywa się w ten sposób, że po wywołaniu sprawy strony – najpierw powód, a potem pozwany – zgłaszają ustnie swe żądania i wnioski oraz przedstawiają twierdzenia i dowody na ich poparcie. Strony mogą ponadto wskazywać podstawy prawne swych żądań i wniosków. Na żądanie prokuratora sąd udziela mu głosu w każdym stanie rozprawy; art. 62 nie stosuje się.

§ 2. Każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących faktów. Strona jest przy tym obowiązana wyszczególnić fakty, którym zaprzecza.

§ 2[1]. Sąd poucza stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o treści art. 162 § 1, art. 205[12] § 2, art. 229 i art. 230.

§ 2[2]. Sąd poucza strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności w drodze mediacji.

§ 3. Ponadto rozprawa obejmuje, stosownie do okoliczności, postępowanie dowodowe i roztrząsanie jego wyników.

Art. 211. W razie nieobecności strony na rozprawie przewodniczący lub wyznaczony przez niego sędzia sprawozdawca przedstawia jej wnioski, twierdzenia i dowody znajdujące się w aktach sprawy.

Art. 212. § 1. Na rozprawie prowadzonej bez planu rozprawy sąd przez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych do zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W ten sam sposób sąd dąży do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne.

§ 2. W razie uzasadnionej potrzeby przewodniczący może udzielić stronom niezbędnych pouczeń, a stosownie do okoliczności zwraca uwagę na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego.

Art. 213. § 1. (uchylony)

§ 2. Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Art. 214. § 1. Rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć.

§ 2. Sąd może skazać na grzywnę stronę, jeżeli powołała się w złej wierze na nieprawdziwe okoliczności, które skutkowały odroczeniem rozprawy.

§ 3. Jeżeli nieprawdziwe okoliczności, które skutkowały odroczeniem rozprawy, zostały powołane w złej wierze przez pełnomocnika strony, sąd może go skazać na grzywnę.

Art. 214[1]. § 1. Usprawiedliwienie niestawiennictwa z powodu choroby stron, ich przedstawicieli ustawowych, pełnomocników, świadków i innych uczestników

postępowania, wymaga przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie sądu, wystawionego przez lekarza sądowego.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób pozbawionych wolności, których usprawiedliwianie niestawiennictwa z powodu choroby regulują odrębne przepisy.

Art. 215. Rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd postanowi wezwać do wzięcia udziału w sprawie lub zawiadomić o toczącym się procesie osoby, które dotychczas w postępowaniu nie występowały w charakterze powodów lub pozwanych.

Art. 216. Sąd może w celu dokładniejszego wyjaśnienia stanu sprawy zarządzić stawienie się stron lub jednej z nich osobiście albo przez pełnomocnika.

Art. 216[1]. § 1. Sąd w sprawach dotyczących osoby małoletniego dziecka wysłucha je, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala. Jeżeli przed sądem dziecko odmawia udziału w wysłuchaniu, sąd odstępuje od tej czynności.

§ 2. Sąd stosownie do okoliczności, rozwoju umysłowego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości dziecka uwzględni jego zdanie i rozsądne życzenia.

§ 3. Wysłuchanie dziecka może nastąpić tylko raz w toku postępowania, chyba że dobro dziecka wymaga ponownego przeprowadzenia tej czynności lub potrzebę ponownego wysłuchania zgłasza dziecko. Ponowne wysłuchanie dziecka przeprowadza ten sam sąd, chyba że jest to niemożliwe lub stoi temu na przeszkodzie dobro dziecka.

§ 4. Jeżeli sąd odstąpił od wysłuchania dziecka, najpóźniej przed zakończeniem postępowania, wskazuje w protokole posiedzenia lub rozprawy, z jakich przyczyn czynność ta nie została przeprowadzona.

Art. 216[2]. § 1. Wysłuchanie dziecka następuje na posiedzeniu niejawnym, które odbywa się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub, jeżeli dobro dziecka tego wymaga, poza jego siedzibą.

§ 2. W wysłuchaniu dziecka, oprócz sędziego, może brać udział wyłącznie biegły psycholog, jeżeli z uwagi na stan zdrowia, rozwój umysłowy lub wiek dziecka niezbędne jest zapewnienie mu pomocy psychologicznej podczas wysłuchania lub zachodzi konieczność udzielenia pomocy sędziemu w zakresie rozpoznania potrzeb dziecka podczas wysłuchania.

§ 3. Z przebiegu wysłuchania dziecka sporządza się notatkę urzędową. Przebiegu wysłuchania dziecka nie utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania i przeprowadzenia wysłuchania dziecka oraz warunki, jakim mają odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich wysłuchań, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa wysłuchiwanych dzieci.

Art. 217. (uchylony)

Art. 218. Sąd może zarządzić oddzielną rozprawę co do pozwu głównego i wzajemnego, jako też co do jednego z kilku roszczeń połączonych w jednym pozwie, bądź to głównym, bądź wzajemnym, albo w stosunku do poszczególnych współuczestników.

Art. 219. Sąd może zarządzić połączenie kilku oddzielnych spraw toczących się przed nim w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia, jeżeli są one ze sobą w związku lub mogły być objęte jednym pozwem.

Art. 220. Sąd może ograniczyć rozprawę do poszczególnych zarzutów lub zagadnień wstępnych.

Art. 221. Pozwany nie może odmówić wdania się w spór co do istoty sprawy, chociaż wniósł zarzuty formalne.

Art. 222. Oddalając zarzuty, których uwzględnienie uzasadniałoby odrzucenie pozwu, sąd wyda oddzielne postanowienie i może wstrzymać dalsze rozpoznanie sprawy, aż do uprawomocnienia się tego postanowienia. Oddalenie innych zarzutów formalnych sąd stwierdza w uzasadnieniu orzeczenia kończącego postępowanie, przytaczając powody rozstrzygnięcia.

Art. 223. § 1. Przewodniczący powinien we właściwej chwili skłaniać strony do pojednania, zwłaszcza na pierwszym posiedzeniu, po wstępnym wyjaśnieniu stanowiska stron. Osnowę ugody zawartej przed sądem wciąga się do protokołu rozprawy albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu i stwierdza podpisami stron. Jeżeli do zawarcia ugody dochodzi w ramach posiedzenia zdalnego, a także jeżeli podpisanie ugody jest z innych przyczyn niemożliwe, sąd

stwierdza niemożność podpisania ugody w protokole, o którym mowa w art. 158 § 1, wskazując przyczynę braku podpisu.

§ 2. Przepis art. 203 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 224. § 1. Przewodniczący zamyka rozprawę po przeprowadzeniu dowodów i udzieleniu głosu stronom.

§ 2. Można zamknąć rozprawę również w przypadku, gdy ma jeszcze zostać przeprowadzony dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany, dowód z dokumentu sporządzonego przez organ administracji publicznej lub znajdującego się w jego aktach albo dowód z dokumentu znajdującego się w aktach sądowych lub komorniczych, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyteczną.

§ 3. Jeżeli przyczyni się to do sprawniejszego rozpoznania sprawy, a wyznaczanie kolejnych posiedzeń jest zbędne, sąd może zamknąć rozprawę na posiedzeniu niejawnym. Strony należy uprzedzić o możliwości zamknięcia rozprawy i umożliwić im zabranie głosu w piśmie procesowym, w terminie niekrótszym niż 7 dni. Sąd zamyka rozprawę w terminie miesiąca od dnia, w którym upłynął termin do zabrania głosu przez strony. Postanowienie może być wydane jedynie przez sędziów, przed którymi odbyło się ostatnie posiedzenie jawne poprzedzające bezpośrednio zamknięcie rozprawy.

Art. 225. Sąd może zamkniętą rozprawę otworzyć na nowo.

Art. 226. Od zarządzeń przewodniczącego wydanych w toku rozprawy strony mogą odwołać się do sądu.

Art. 226[1]. Ilekroć ustawa przewiduje wysłuchanie stron lub innych osób, stosownie do okoliczności może się to odbyć przez:

1) wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo
2) wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska:
   a) w piśmie procesowym lub
   b) za pomocą środków porozumiewania się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie.

Art. 226[2]. § 1. Ilekroć zachowanie strony w świetle okoliczności sprawy wskazuje na nadużycie przez nią prawa procesowego, sąd poucza ją o możliwości zastosowania wobec niej środków, o których mowa w § 2.

§ 2. W przypadku gdy sąd stwierdzi nadużycie przez stronę prawa procesowego, może w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie:

1) stronę nadużywającą skazać na grzywnę;
2) niezależnie od wyniku sprawy, odpowiednio do spowodowanej tym nadużyciem prawa procesowego zwłoki w jej rozpoznaniu, włożyć na stronę nadużywającą obowiązek zwrotu kosztów w części większej, niż wskazywałby wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości;
3) na wniosek strony przeciwnej:
   a) przyznać od strony nadużywającej koszty procesu podwyższone odpowiednio do spowodowanego tym nadużyciem zwiększenia nakładu pracy strony przeciwnej na prowadzenie sprawy, niewięcej jednak niż dwukrotnie,
   b) podwyższyć stopę odsetek zasądzonych od strony, której nadużycie spowodowało zwłokę w rozpoznaniu sprawy, za czas odpowiadający tej zwłoce, z tym że stopa może zostać podwyższona niewięcej niż dwukrotnie; przepisów o maksymalnej dopuszczalnej wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie nie stosuje się.

DZIAŁ III

Dowody

Rozdział 1

Przedmiot i ocena dowodów

Art. 227. Przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Art. 228. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. Sąd bierze je pod rozwagę nawet bez powołania się na nie przez strony.

§ 2. Nie wymagają dowodu również fakty, o których informacja jest powszechnie dostępna oraz fakty znane sądowi z urzędu, jednakże sąd powinien zwrócić na nie uwagę stron.

Art. 229. Nie wymagają również dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości.

Art. 230. Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

Art. 231. Sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne).

Art. 232. Strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę.

Art. 233. § 1. Sąd ocenia wiarogodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

§ 2. Sąd oceni na tej samej podstawie, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu.

Art. 234. Domniemania ustanowione przez prawo (domniemania prawne) wiążą sąd; mogą być jednak obalone, ilekroć ustawa tego nie wyłącza.

Rozdział 2

Postępowanie dowodowe

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 235. § 1. Postępowanie dowodowe odbywa się przed sądem orzekającym, chyba że sprzeciwia się temu charakter dowodu albo wzgląd na poważne niedogodności lub niewspółmierność kosztów w stosunku do przedmiotu sporu. W takich wypadkach sąd orzekający zleci przeprowadzenie dowodu jednemu ze swych członków (sędzia wyznaczony) albo innemu sądowi (sąd wezwany).

§ 2. Jeżeli charakter dowodu się temu nie sprzeciwia, sąd orzekający może postanowić, że jego przeprowadzenie nastąpi na odległość w ramach posiedzenia zdalnego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych wykorzystywanych w budynku sądu do

przeprowadzenia dowodu w ramach posiedzenia zdalnego, sposób korzystania z tego rodzaju urządzeń i środków, jak również sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów dokonanych podczas jego przeprowadzenia, mając na względzie konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu i dźwięku przed utratą dowodu, jego zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 235[1]. We wniosku o przeprowadzenie dowodu strona jest obowiązana oznaczyć dowód w sposób umożliwiający przeprowadzenie go oraz wyszczególnić fakty, które mają zostać wykazane tym dowodem. We wniosku można także wskazać, czy strona domaga się przeprowadzenia dowodu w ramach posiedzenia zdalnego.

Art. 235[2]. § 1. Sąd może w szczególności pominąć dowód:

1) którego przeprowadzenie wyłącza przepis kodeksu;
2) mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
3) nieprzydatny do wykazania danego faktu;
4) niemożliwy do przeprowadzenia;
5) zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania;
6) gdy wniosek strony nie odpowiada wymogom art. 235[1], a strona mimo wezwania nie usunęła tego braku.

§ 2. Pomijając dowód, sąd wydaje postanowienie, w którym wskazuje podstawę prawną tego rozstrzygnięcia.

Art. 236. § 1. W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu sąd oznaczy środek dowodowy i fakty, które mają nim zostać wykazane, a w miarę potrzeby i możliwości – także termin i miejsce przeprowadzenia dowodu.

§ 2. Jeżeli o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczenia dowodu wnosiła strona, w postanowieniu wystarczy powołać się na treść jej wniosku.

§ 3. Zlecając przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu albo sądowi wezwanemu, sąd oznaczy tego sędziego albo ten sąd. Jeżeli nie oznaczono terminu lub miejsca przeprowadzenia dowodu, oznaczy je sędzia wyznaczony albo sąd wezwany.

Art. 237. Niestawiennictwo stron na termin nie wstrzymuje przeprowadzenia dowodu, chyba że obecność stron lub jednej z nich okaże się konieczna.

Art. 238. § 1. Protokół sporządzony zgodnie z art. 157 § 1[1], zawierający przebieg postępowania dowodowego przed sędzią wyznaczonym lub przed sądem

wezwanym, podpisują, oprócz sędziego i protokolanta, także osoby przesłuchane oraz strony, jeżeli są obecne.

§ 2. Odmowę lub niemożność podpisania stwierdza się w protokole.

Art. 239. Sędzia wyznaczony i sąd wezwany mają w zakresie zleconego im postępowania dowodowego prawa przewodniczącego i prawa sądu orzekającego. Na ich uchybienia strony mogą zwrócić uwagę sądu niepóźniej niż na najbliższej rozprawie.

Art. 240. § 1. Sąd nie jest związany swym postanowieniem dowodowym i może je stosownie do okoliczności uchylić lub zmienić.

§ 2. Sędzia wyznaczony i sąd wezwany mogą uzupełnić na wniosek strony postanowienie sądu orzekającego przez przesłuchanie nowych świadków na fakty wskazane w tym postanowieniu.

Art. 241. Sąd orzekający może zarządzić powtórzenie lub uzupełnienie postępowania dowodowego.

Art. 242. Jeżeli postępowanie dowodowe napotyka przeszkody o nieokreślonym czasie trwania, sąd może oznaczyć termin, po którego upływie dowód może być przeprowadzony tylko wówczas, gdy nie spowoduje to zwłoki w postępowaniu.

Art. 242[1]. Strona, która wnosiła o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub innej osoby, powinna dołożyć starań, by osoba ta stawiła się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa.

Art. 242[2]. § 1. Ilekroć ustawa przewiduje odebranie przyrzeczenia od osoby stawającej przed sądem, może je odebrać tylko sąd lub sędzia wyznaczony.

§ 2. Osobie, która w danej sprawie składała już przyrzeczenie, przypomina się je przy czynności z jej udziałem, chyba że będzie potrzebne ponowne odebranie przyrzeczenia.

Art. 243. Zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu.

Oddział 2

Dokumenty

Art. 243[1]**.** Przepisy niniejszego oddziału stosuje się do dokumentów zawierających tekst, umożliwiających ustalenie ich wystawców.

Art. 243[2]**.** Dokumenty znajdujące się w aktach sprawy lub do nich dołączone stanowią dowody bez wydawania odrębnego postanowienia. Pomijając dowód z takiego dokumentu, sąd wydaje postanowienie.

Art. 244. § 1. Dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do dokumentów urzędowych sporządzonych przez podmioty, inne niż wymienione w § 1, w zakresie zleconych im przez ustawę zadań z dziedziny administracji publicznej.

Art. 245. Dokument prywatny sporządzony w formie pisemnej albo elektronicznej stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

Art. 246. Jeżeli ustawa lub umowa stron wymaga dla czynności prawnej zachowania formy pisemnej, dowód ze świadków lub z przesłuchania stron w sprawie między uczestnikami tej czynności na fakt jej dokonania jest dopuszczalny w wypadku, gdy dokument obejmujący czynność został zagubiony, zniszczony lub zabrany przez osobę trzecią, a jeżeli forma pisemna była zastrzeżona tylko dla celów dowodowych, także w wypadkach określonych w kodeksie cywilnym.

Art. 247. Dowód ze świadków lub z przesłuchania stron przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu obejmującego czynność prawną może być dopuszczony między uczestnikami tej czynności tylko w wypadkach, gdy nie doprowadzi to do obejścia przepisów o formie zastrzeżonej pod rygorem nieważności i gdy ze względu na szczególne okoliczności sprawy sąd uzna to za konieczne.

Art. 248. § 1. Każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne.

§ 2. Od powyższego obowiązku może uchylić się ten, kto co do okoliczności objętych treścią dokumentu mógłby jako świadek odmówić zeznania albo kto posiada dokument w imieniu osoby trzeciej, która mogłaby z takich samych przyczyn sprzeciwić się przedstawieniu dokumentu. Jednakże i wówczas nie można odmówić przedstawienia dokumentu, gdy jego posiadacz lub osoba trzecia obowiązani są do tego względem chociażby jednej ze stron albo gdy dokument wystawiony jest w interesie strony, która żąda przeprowadzenia dowodu. Strona nie może ponadto odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli szkoda, na którą byłaby przez to narażona, polega na przegraniu procesu.

Art. 249. § 1. W sprawach dotyczących przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego, w razie powołania się jednej ze stron na księgi i dokumenty przedsiębiorstwa, należy je przedstawić sądowi, jeżeli sąd uzna wyciąg za niewystarczający.

§ 2. Gdy zachodzi istotna trudność w dostarczeniu ksiąg do sądu, sąd może przejrzeć je na miejscu lub zlecić sędziemu wyznaczonemu ich przejrzenie i sporządzenie niezbędnych wyciągów.

Art. 250. § 1. Jeżeli dokument znajduje się w aktach organów lub podmiotów, o których mowa w art. 244 § 1 i 2, wystarczy przedstawić urzędowo poświadczony przez ten organ lub podmiot odpis lub wyciąg z dokumentu. Sąd zażąda wydania odpisu lub wyciągu, jeżeli strona sama nie może go uzyskać.

§ 2. Gdy sąd uzna za konieczne przejrzenie oryginału dokumentu, może zarządzić, by go dostarczono na rozprawę, albo przejrzeć go na miejscu przez sędziego wyznaczonego lub przez cały skład sądu.

Art. 251. Za nieuzasadnioną odmowę przedstawienia dokumentu przez osobę trzecią sąd, po wysłuchaniu jej oraz stron co do zasadności odmowy, skaże osobę trzecią na grzywnę. Osoba trzecia ma prawo żądać zwrotu wydatków połączonych z przedstawieniem dokumentu.

Art. 252. Strona, która zaprzecza prawdziwości dokumentu urzędowego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenia organu, od którego dokument ten pochodzi, są niezgodne z prawdą, powinna okoliczności te udowodnić.

Art. 253. Jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie

pochodzi, obowiązana jest okoliczności te udowodnić. Jeżeli jednak spór dotyczy dokumentu prywatnego pochodzącego od innej osoby niż strona zaprzeczająca, prawdziwość dokumentu powinna udowodnić strona, która chce z niego skorzystać.

Art. 254. § 1. Badania prawdziwości dokumentu można dokonać z udziałem biegłego.

§ 1[1]. Badanie prawdziwości pisma może nastąpić przez porównanie pisma na zakwestionowanym dokumencie z pismem tej samej osoby na innych dokumentach niewątpliwie prawdziwych. Sąd w razie potrzeby może wezwać osobę, od której pismo pochodzi, w celu napisania podyktowanych jej wyrazów.

§ 2. Od obowiązku złożenia próby pisma zwolniony jest ten, kto na zapytanie, czy pismo na dokumencie jest prawdziwe, mógłby jako świadek odmówić zeznania.

§ 2[1]. Sąd w razie potrzeby może wezwać wystawcę dokumentu sporządzonego w postaci elektronicznej do udostępnienia informatycznego nośnika danych, na którym ten dokument został zapisany.

§ 2[2]. Od obowiązku udostępnienia informatycznego nośnika danych zwolniony jest ten, kto na pytanie, czy dokument sporządzono na tym informatycznym nośniku danych lub czy pochodzi on od niego, mógłby jako świadek odmówić zeznań.

§ 3. Sąd może zastosować do osoby trzeciej, która nie wykonała zarządzeń sądu wydanych w myśl paragrafów poprzedzających, takie same środki przymusowe, jak wobec świadków.

§ 4. Osoba trzecia może na równi ze świadkiem żądać zwrotu wydatków koniecznych związanych ze stawiennictwem do sądu lub udostępnieniem informatycznego nośnika danych, a ponadto wynagrodzenia za utratę zarobku.

Art. 255. Strona, która w złej wierze lub lekkomyślnie zgłosiła zarzuty przewidziane w art. 252 i 253, podlega karze grzywny.

Art. 256. Sąd może zażądać, aby dokument w języku obcym był przełożony przez tłumacza przysięgłego.

Art. 257. Sąd oceni na podstawie okoliczności poszczególnego wypadku, czy i o ile dokument zachowuje moc dowodową pomimo przekreśleń, podskrobań lub innych uszkodzeń.

Oddział 3

Zeznania świadków

Art. 258. (uchylony)

Art. 259. Świadkami nie mogą być:

1) osoby niezdolne do spostrzegania lub komunikowania swych spostrzeżeń;
2) wojskowi i urzędnicy niezwolnieni od zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli „zastrzeżone” lub „poufne” oraz osoby zobowiązane do zachowania tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ich zeznanie miałoby być połączone z jej naruszeniem;
3) przedstawiciele ustawowi stron oraz osoby, które mogą być przesłuchane w charakterze strony jako organy osoby prawnej lub innej organizacji mającej zdolność sądową;
4) współuczestnicy jednolici.

Art. 259[1]. Mediator nie może być świadkiem co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z obowiązku zachowania tajemnicy mediacji.

Art. 260. Współuczestnik sporu, niebędący współuczestnikiem jednolitym, może być świadkiem co do faktów dotyczących wyłącznie innego współuczestnika.

Art. 261. § 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonków stron, ich wstępnych, zstępnych i rodzeństwa oraz powinowatych w tej samej linii lub stopniu, jak również osób pozostających ze stronami w stosunku przysposobienia. Prawo odmowy zeznań trwa po ustaniu małżeństwa lub rozwiązaniu stosunku przysposobienia. Jednakże odmowa zeznań nie jest dopuszczalna w sprawach o prawa stanu, z wyjątkiem spraw o rozwód.

§ 2. Świadek może odmówić odpowiedzi na zadane mu pytanie, jeżeli zeznanie mogłoby narazić jego lub jego bliskich, wymienionych w paragrafie poprzedzającym, na odpowiedzialność karną, hańbę lub dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową albo jeżeli zeznanie miałoby być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej. Duchowny może odmówić zeznań co do faktów powierzonych mu na spowiedzi.

Art. 262. Sąd, wzywając świadka, wymieni w wezwaniu imię, nazwisko i zamieszkanie wezwanego, miejsce i czas przesłuchania, nazwiska stron i przedmiot

sprawy oraz zwięzłą osnowę przepisów o karach za pogwałcenie obowiązków świadka, a ponadto o zwrocie wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu, oraz o wynagrodzeniu za utratę zarobku.

Art. 263. Świadka, który nie może się stawić na wezwanie z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się usunąć przeszkody, przesłuchuje się w miejscu jego pobytu.

Art. 263[1]. Strona może sprzeciwić się przesłuchaniu świadka poza salą sądową w ramach posiedzenia zdalnego, niepóźniej jednak niż w terminie 7 dni od dnia uzyskania informacji o zamiarze przeprowadzenia dowodu w taki sposób. W razie skutecznego wniesienia sprzeciwu sąd wzywa świadka do osobistego stawiennictwa na sali sądowej.

Art. 264. Kolejność przesłuchania świadków oznacza przewodniczący. Świadkowie, którzy nie złożyli jeszcze zeznań, nie mogą być obecni przy przesłuchaniu innych świadków.

Art. 265. § 1. Do przesłuchania świadka niewładającego dostatecznie językiem polskim sąd może przybrać tłumacza.

§ 2. Do tłumaczy stosuje się odpowiednio przepisy o biegłych. Pracownik organów wymiaru sprawiedliwości może pełnić obowiązki tłumacza bez składania przyrzeczenia, lecz z powołaniem się na ślubowanie służbowe.

Art. 266. § 1. Przed przesłuchaniem świadka uprzedza się go o prawie odmowy zeznań i odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych zeznań.

§ 2. Przesłuchanie rozpoczyna się od zadania świadkowi pytań dotyczących jego osoby oraz stosunku do stron.

§ 3. Jeżeli świadek ma składać zeznania, odbiera się od niego przyrzeczenie, po pouczeniu go o znaczeniu tego aktu.

Art. 267. Nie składają przyrzeczenia świadkowie małoletni, którzy nie ukończyli lat siedemnastu, oraz osoby skazane wyrokiem prawomocnym za fałszywe zeznania. Inni świadkowie mogą być za zgodą stron zwolnieni przez sąd od złożenia przyrzeczenia.

Art. 268. Brzmienie przyrzeczenia jest następujące: „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego, co mi jest wiadome".

Art. 269. § 1. Świadek składa przyrzeczenie, powtarzając za sędzią lub odczytując na głos tekst przyrzeczenia, przy czym wszyscy – z wyjątkiem sędziów – stoją. Przewodniczący może zwolnić osoby pozostające poza salą sądową z obowiązku powstania, jeżeli wykonanie tego obowiązku nie licowałoby z powagą czynności lub mogło niekorzystnie wpłynąć na jakość utrwalenia obrazu i dźwięku z tej czynności.

§ 2. Niemi i głusi składają przyrzeczenie przez podpisanie jego tekstu lub przy pomocy biegłego.

Art. 270. (uchylony)

Art. 271. § 1. Świadek składa zeznanie ustnie, zaczynając od odpowiedzi na pytania przewodniczącego, co i z jakiego źródła wiadomo mu w sprawie, po czym sędziowie i strony mogą w tymże przedmiocie zadawać mu pytania.

§ 2. Niemi i głusi składają zeznania na piśmie lub przy pomocy biegłego.

Art. 271[1]. Świadek składa zeznanie na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. W takim przypadku świadek składa przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia. Świadek jest obowiązany złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. Przepisy art. 165 § 2, art. 274 § 1 i art. 276 stosuje się odpowiednio.

Art. 272. Świadkowie, których zeznania przeczą sobie wzajemnie, mogą być konfrontowani.

Art. 272[1]. Jeżeli sąd poweźmie wątpliwość co do zdolności spostrzegania lub komunikowania spostrzeżeń przez świadka, może zarządzić przesłuchanie go z udziałem biegłego lekarza lub psychologa, a świadek nie może się temu sprzeciwić.

Art. 273. § 1. Zeznanie świadka, po zapisaniu do protokołu, sporządzonego zgodnie z art. 157 § 1[1], będzie mu odczytane i stosownie do okoliczności na podstawie jego uwag uzupełnione i sprostowane.

§ 2. Świadek może oddalić się z sądu niewcześniej niż po uzyskaniu na to zezwolenia przewodniczącego.

Art. 274. § 1. Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo sąd skaże świadka na grzywnę, po czym wezwie go powtórnie, a w razie ponownego niestawiennictwa skaże go na ponowną grzywnę i może zarządzić jego przymusowe sprowadzenie.

§ 2. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do świadka, który oddalił się bez zezwolenia przewodniczącego.

Art. 275. Świadek w ciągu tygodnia od dnia doręczenia mu postanowienia skazującego go na grzywnę lub na pierwszym posiedzeniu, na które zostanie wezwany, może usprawiedliwić swe niestawiennictwo. W przypadku usprawiedliwienia niestawiennictwa sąd zwolni świadka od grzywny i przymusowego sprowadzenia.

Art. 276. § 1. Za nieuzasadnioną odmowę zeznań lub przyrzeczenia sąd, po wysłuchaniu obecnych stron co do zasadności odmowy, skaże świadka na grzywnę.

§ 2. Niezależnie od powyższej grzywny sąd może nakazać aresztowanie świadka na czas nieprzekraczający tygodnia. Sąd uchyli areszt, jeżeli świadek złoży zeznanie lub przyrzeczenie albo jeżeli sprawę ukończono w instancji, w której dowód z tego świadka został dopuszczony.

Art. 276[1]. W razie uchybienia przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, obowiązkom, o których mowa w art. 274 i art. 276, sąd, zamiast skazać żołnierza na grzywnę, występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz ten pełni służbę, z wnioskiem o pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 277. Świadek ma prawo żądać zwrotu wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu, a ponadto wynagrodzenia za utratę zarobku. Przewodniczący może przyznać świadkowi zaliczkę na koszty podróży i na utrzymanie w miejscu przesłuchania.

Oddział 4

Opinia biegłych

Art. 278. § 1. W wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii.

§ 2. Sąd orzekający może pozostawić prawo wyboru biegłego sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu.

§ 3. Sąd oznaczy, czy opinia ma być przedstawiona ustnie, czy na piśmie.

§ 4. Jeżeli sąd nie wyznaczył osoby biegłego, wskazuje ją przewodniczący.

Art. 278[1]. Sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

Art. 279. (uchylony)

Art. 280. § 1. Osoba wyznaczona na biegłego może nie przyjąć włożonego na nią obowiązku z przyczyn, jakie uprawniają świadka do odmowy zeznań, a ponadto z powodu przeszkody, która uniemożliwia jej wydanie opinii.

§ 2. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności jeżeli jest to niezbędne do ustalenia wysokości kosztów sporządzenia opinii lub terminu jej sporządzenia albo pozwoli to na usprawnienie postępowania, przewodniczący może umożliwić wskazanej osobie, jeszcze przed wyznaczeniem jej na biegłego, zapoznanie się w niezbędnym zakresie z aktami sprawy.

Art. 281. § 1. Aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego. Gdy strona zgłasza wniosek o wyłączenie biegłego po rozpoczęciu przez niego czynności, obowiązana jest uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała później lub że przedtem nie była jej znana.

§ 2. O wyłączeniu biegłego rozstrzyga sąd prowadzący sprawę po wysłuchaniu stron i biegłego. Od wysłuchania stron lub biegłego można odstąpić, gdyby miało to doprowadzić do nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

Art. 282. § 1. Biegły składa przed rozpoczęciem czynności przyrzeczenie w następującym brzmieniu: „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego wykonam z całą sumiennością i bezstronnością”.

§ 1[1]. Biegły, któremu zlecono sporządzenie opinii na piśmie, może złożyć przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia, który załącza do opinii.

§ 1[2]. Od biegłego wpisanego na listę biegłych sądowych nie odbiera się przyrzeczenia. Biegły taki powołuje się na przyrzeczenie złożone przy ustanowieniu go w tym charakterze.

§ 2. Poza tym do przyrzeczenia biegłych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przyrzeczenia świadków.

Art. 283. (uchylony)

Art. 284. § 1. Sąd może zarządzić przedstawienie biegłemu w niezbędnym zakresie akt sprawy lub przedmiotu oględzin oraz zarządzić, by był obecny lub brał udział w przeprowadzeniu dowodu.

§ 2. Przedstawienie akt sprawy lub ich kopii biegłemu wpisanemu na listę biegłych sądowych może nastąpić za pośrednictwem portalu informacyjnego.

§ 3. Sąd zarządza przeprowadzenie czynności z udziałem biegłego na sali sądowej na uzasadniony wniosek strony, albo w przypadku, gdy wiarygodność opinii przedstawianej w ramach posiedzenia zdalnego budzi wątpliwości.

Art. 285. § 1. Opinia biegłego powinna zawierać uzasadnienie.

§ 2. Biegli mogą złożyć opinię łączną.

§ 3. Jeżeli biegły nie może na razie udzielić wyczerpującej opinii, sąd wyznaczy termin dodatkowy do jej przedstawienia.

Art. 286. Sąd może zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia, a także dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych.

Art. 287. Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo, za nieuzasadnioną odmowę złożenia przyrzeczenia lub opinii

albo za nieusprawiedliwione opóźnienie złożenia opinii sąd skaże biegłego na grzywnę.

Art. 288. § 1. Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo w sądzie i wykonaną pracę oraz zwrotu wydatków.

§ 2. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na poczet wydatków.

§ 3. Jeżeli opinia jest niezrozumiała, zawiera sprzeczności lub istotne braki, sąd może zarządzić, że przyznanie wynagrodzenia i zwrot wydatków nastąpi po jej uzupełnieniu lub wyjaśnieniu. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 289. Do wezwania i przesłuchania biegłych stosuje się ponadto odpowiednio przepisy o świadkach, z wyjątkiem art. $263^{[1]}$ oraz przepisów o przymusowym sprowadzeniu.

Art. 290. § 1. Sąd może zażądać opinii odpowiedniego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego. Sąd może zażądać od instytutu dodatkowych wyjaśnień bądź pisemnych, bądź ustnych przez wyznaczoną do tego osobę, może też zarządzić złożenie dodatkowej opinii przez ten sam lub inny instytut.

§ 2. W opinii instytutu należy wskazać osoby, które przeprowadziły badanie i wydały opinię.

§ 3. Sąd może zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia, a także dodatkowej opinii od tego samego lub innego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego.

§ 4. Jeżeli opinia została sporządzona przez instytut naukowy lub naukowo--badawczy, ustne jej uzupełnienie lub wyjaśnienie albo dodatkową opinię składa osoba wyznaczona do tego przez ten instytut. Sąd może jednak zarządzić stawienie się na rozprawie i złożenie ustnego uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii albo dodatkowej opinii także przez osoby, które sporządziły opinię w imieniu tego instytutu.

§ 5. Strona może żądać wyłączenia osoby wyznaczonej do sporządzenia opinii przez instytut naukowy lub naukowo-badawczy. Przepis art. 281 stosuje się odpowiednio.

Art. 290[1]. W sprawach rodzinnych i opiekuńczych sąd może zażądać opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów. Do opinii zespołu stosuje się odpowiednio przepisy o opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego.

Art. 291. Instytut naukowy lub naukowo-badawczy może żądać wynagrodzenia za wykonaną pracę i za stawiennictwo swoich przedstawicieli.

Oddział 5

Oględziny

Art. 292. Sąd może zarządzić oględziny bez udziału lub z udziałem biegłych, a stosownie do okoliczności – również w połączeniu z przesłuchaniem świadków.

Art. 293. Przepisy o obowiązku przedstawienia dokumentu stosuje się odpowiednio do przedstawienia przedmiotu oględzin. Jeżeli rodzaj przedmiotu na to pozwala i nie jest to połączone ze znacznymi kosztami, należy przedmiot oględzin dostarczyć do sądu.

Art. 294. Jeżeli przedmiot oględzin jest w posiadaniu osoby trzeciej, a oględziny mają być dokonane w miejscu, gdzie przedmiot znajduje się, osoba ta powinna być wezwana na termin oględzin i obowiązana jest ułatwić dostęp do przedmiotu.

Art. 295. § 1. Osoba trzecia w ciągu dni trzech od doręczenia jej wezwania może z ważnych przyczyn żądać od sądu wzywającego zaniechania oględzin.

§ 2. Przed rozpoznaniem żądania osoby trzeciej sąd nie przystąpi do oględzin.

Art. 296. Osobę trzecią, która bez uzasadnionych przyczyn nie zastosowała się do zarządzeń w przedmiocie oględzin, sąd skaże na grzywnę.

Art. 297. Osoba trzecia wezwana na termin oględzin ma prawo żądać zwrotu wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu, oraz wynagrodzenia za utratę zarobku na równi ze świadkiem, a ponadto zwrotu wydatków połączonych z dostarczeniem przedmiotu oględzin.

Art. 298. Oględziny osoby mogą odbyć się tylko za jej zgodą.

Oddział 6

Przesłuchanie stron

Art. 299. Jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron.

Art. 300. § 1. Za osobę prawną sąd przesłuchuje osoby wchodzące w skład organu uprawnionego do jej reprezentowania, przy czym sąd decyduje, czy przesłuchać wszystkie te osoby, czy też tylko niektóre z nich.

§ 2. Za Skarb Państwa sąd może przesłuchać w charakterze strony osoby powołane do reprezentowania państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub inne wskazane osoby.

Art. 301. Jeżeli powództwo jest wytoczone przez prokuratora lub organizację pozarządową na rzecz oznaczonej osoby, przesłuchuje się w charakterze strony powodowej tę osobę, chociażby nie przystąpiła ona do sprawy.

Art. 302. § 1. Gdy z przyczyn natury faktycznej lub prawnej przesłuchać można co do okoliczności spornych jedną tylko stronę, sąd oceni, czy mimo to należy przesłuchać tę stronę, czy też dowód ten pominąć w zupełności. Sąd postąpi tak samo,

gdy druga strona lub niektórzy ze współuczestników nie stawili się na przesłuchanie stron lub odmówili zeznań.

§ 2. W sprawach osób znajdujących się pod władzą rodzicielską, opieką lub kuratelą od uznania sądu zależy przesłuchanie bądź samej strony, bądź jej przedstawiciela ustawowego, bądź też obojga.

Art. 303. Sąd przesłucha najpierw strony bez odbierania przyrzeczenia. Jeżeli przesłuchanie to nie wyświetli dostatecznie faktów, sąd może przesłuchać według swego wyboru jedną ze stron ponownie, po uprzednim odebraniu od niej przyrzeczenia. Przesłuchanie jednej ze stron co do pewnego faktu z odebraniem od niej przyrzeczenia nie wyłącza takiego przesłuchania drugiej strony co do innego faktu.

Art. 304. Przed przystąpieniem do przesłuchania sąd uprzedza strony, że obowiązane są zeznawać prawdę i że stosownie do okoliczności mogą być przesłuchane ponownie po odebraniu od nich przyrzeczenia. Przed odebraniem przyrzeczenia sąd uprzedza stronę o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych zeznań. Poza tym do przesłuchania stron i składania przyrzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące świadków, w tym art. 263[1], z wyjątkiem przepisów o środkach przymusowych.

Oddział 7

Inne środki dowodowe

Art. 305. Sąd może dopuścić dowód z grupowego badania krwi.

Art. 306. Pobranie krwi w celu jej badania może nastąpić tylko za zgodą osoby, której krew ma być pobrana, a jeżeli osoba ta nie ukończyła trzynastu lat lub jest ubezwłasnowolniona całkowicie – za zgodą jej przedstawiciela ustawowego.

Art. 307. § 1. W celu przeprowadzenia dowodu z grupowego badania krwi sąd zwraca się do biegłego o pobranie krwi, zbadanie jej i złożenie sprawozdania o wynikach badania łącznie z końcową opinią.

§ 2. Sprawozdanie z grupowego badania krwi powinno zawierać stwierdzenie, czy sprawdzono należycie tożsamość osób, których krew pobrano, oraz wskazanie sposobu przeprowadzenia badania. Sprawozdanie powinno być podpisane przez

osobę, która przeprowadziła badanie, a jeżeli krew została pobrana przez inną osobę, pobranie krwi powinno być stwierdzone jej podpisem.

§ 3. Pobranie krwi i przesłanie jej do instytutu, o jakim mowa w art. 290, można zlecić biegłemu miejsca zamieszkania stron lub siedziby sądu.

Art. 308. Dowody z innych dokumentów niż wymienione w art. 243[1], w szczególności zawierających zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku, sąd przeprowadza, stosując odpowiednio przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów.

Art. 309. Sposób przeprowadzenia dowodu innymi środkami dowodowymi niż wymienione w artykułach poprzedzających określi sąd zgodnie z ich charakterem, stosując odpowiednio przepisy o dowodach.

Rozdział 3

Zabezpieczenie dowodów

Art. 310. Przed wszczęciem postępowania na wniosek, a w toku postępowania również z urzędu, można zabezpieczyć dowód, gdy zachodzi obawa, że jego przeprowadzenie stanie się niewykonalne lub zbyt utrudnione, albo gdy z innych przyczyn zachodzi potrzeba stwierdzenia istniejącego stanu rzeczy.

Art. 311. Wniosek o zabezpieczenie dowodu składa się w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy, a w wypadkach niecierpiących zwłoki lub gdy postępowanie nie zostało jeszcze wszczęte, w sądzie rejonowym, w którego okręgu dowód ma być przeprowadzony.

Art. 312. Wniosek powinien zawierać:

1) oznaczenie wnioskodawcy i przeciwnika oraz innych osób zainteresowanych, jeżeli są znane;
2) wskazanie faktów oraz dowodów;
3) przyczyny uzasadniające potrzebę zabezpieczenia dowodu.

Art. 313. Zabezpieczenie dowodu może być dopuszczone bez wezwania przeciwnika tylko w wypadkach niecierpiących zwłoki albo gdy przeciwnik nie może być wskazany lub gdy miejsce jego pobytu nie jest znane.

Art. 314. Sąd wzywa zainteresowanych na termin wyznaczony do przeprowadzenia dowodu; jednakże w wypadkach niecierpiących zwłoki przeprowadzenie dowodu może być rozpoczęte nawet przed doręczeniem wezwania przeciwnikowi.

Art. 315. § 1. Strony mają prawo wskazywać przed sądem orzekającym uchybienia popełnione przy zabezpieczeniu dowodu.

§ 2. (uchylony)

DZIAŁ IV

Orzeczenia

Rozdział 1

Wyroki

Oddział 1

Wydanie wyroku

Art. 316. § 1. Po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy.

§ 2. Rozprawa powinna być otwarta na nowo, jeżeli istotne okoliczności ujawniły się dopiero po jej zamknięciu.

Art. 317. § 1. Sąd może wydać wyrok częściowy, jeżeli nadaje się do rozstrzygnięcia tylko część żądania lub niektóre z żądań pozwu; to samo dotyczy powództwa wzajemnego.

§ 2. Na tej samej podstawie sąd może wydać wyrok częściowy, rozstrzygając o całości żądania powództwa głównego lub wzajemnego.

Art. 318. § 1. Sąd, uznając roszczenie za usprawiedliwione w zasadzie, może wydać wyrok wstępny tylko co do samej zasady, co do spornej zaś wysokości żądania – zarządzić bądź dalszą rozprawę, bądź jej odroczenie.

§ 2. W razie zarządzenia dalszej rozprawy, wyrok co do wysokości żądania, jak również rozstrzygnięcie co do kosztów może zapaść dopiero po uprawomocnieniu się wyroku wstępnego.

Art. 319. Jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności.

Art. 319[1]. Jeżeli z czynności prawnej, ustawy albo orzeczenia sądowego będącego źródłem zobowiązania wynika, że świadczenie pieniężne może być spełnione wyłącznie w walucie obcej, sąd, uwzględniając powództwo, zastrzega, że spełnienie tego świadczenia nastąpi wyłącznie w walucie obcej.

Art. 320. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia – wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia.

Art. 321. § 1. Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

§ 2. (uchylony)

Art. 322. Jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe, nader utrudnione lub oczywiście niecelowe, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Art. 323. Wyrok może być wydany jedynie przez sędziów, przed którymi odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku.

Art. 324. § 1. Sąd wydaje wyrok po niejawnej naradzie sędziów. Narada obejmuje dyskusję, głosowanie nad mającym zapaść orzeczeniem i zasadniczymi powodami rozstrzygnięcia albo uzasadnieniem, jeżeli ma być wygłoszone, oraz spisanie sentencji wyroku.

§ 2. Przewodniczący zbiera głosy sędziów według ich starszeństwa służbowego, a ławników według ich wieku, poczynając od najmłodszego, sam zaś głosuje ostatni. Sprawozdawca, jeżeli jest wyznaczony, głosuje pierwszy. Wyrok zapada większością głosów. Sędzia, który przy głosowaniu nie zgodził się z większością, może przy

podpisywaniu sentencji zgłosić zdanie odrębne i obowiązany jest uzasadnić je na piśmie przed podpisaniem uzasadnienia. W razie zgłoszenia zdania odrębnego nie wygłasza się uzasadnienia.

§ 3. Sentencję wyroku podpisuje cały skład sądu.

§ 4. W postępowaniu wszczętym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wyrok może być utrwalony w systemie teleinformatycznym i opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Art. 325.[12)] Sentencja wyroku powinna zawierać wymienienie sądu, sędziów, protokolanta oraz prokuratora, jeżeli brał udział w sprawie, datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku, wymienienie stron i oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron.

Art. 326. § 1. Ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. Postanowieniem wydanym niezwłocznie po zamknięciu rozprawy sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku na oznaczony termin przypadający niepóźniej niż dwa tygodnie po dniu zamknięcia rozprawy. Jeżeli sprawa jest szczególnie zawiła, materiał sprawy jest szczególnie obszerny lub sąd jest znacznie obciążony czynnościami w innych sprawach, termin ten wyjątkowo może wynosić miesiąc po dniu zamknięcia rozprawy.

§ 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym i może go dokonać sam przewodniczący lub sędzia sprawozdawca. Nieobecność stron nie wstrzymuje ogłoszenia wyroku.

§ 3. Ogłoszenia wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji. Po ogłoszeniu wyroku przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia albo wygłasza uzasadnienie, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych.

§ 4. Jeżeli na ogłoszenie wyroku nikt się nie stawił, włączając publiczność, przewodniczący lub sędzia sprawozdawca może zarządzić odstąpienie od odczytania

[12)] Utracił moc z dniem 11 września 2017 r. w związku z art. 1:
- w zakresie, w jakim dopuszcza rozstrzygnięcie o prawidłowości procedury wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego,
- w zakresie, w jakim dopuszcza rozstrzygnięcie o prawidłowości procedury przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i powołania ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w odnośniku 3.

sentencji i podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. W takim przypadku wyrok uważa się za ogłoszony z chwilą zakończenia posiedzenia. Sentencję należy jednak odczytać, jeżeli będzie wygłaszane uzasadnienie wyroku.

Art. 326[1]. Jeżeli do zamknięcia rozprawy doszło na posiedzeniu niejawnym, sąd wydaje wyrok na tym samym posiedzeniu.

Art. 327. § 1. Stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, obecną przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący pouczy o sposobie i terminie zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz warunkach, sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia.

§ 2. Sąd z urzędu doręcza wyrok stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku.

§ 3. Sąd z urzędu doręcza stronom wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym.

§ 4. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z wyrokiem, który podlega doręczeniu z urzędu, doręcza się pouczenie o sposobie i terminie zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz warunkach, sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia.

§ 5. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, należy także pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz skutkach niezastosowania się do tych przepisów.

Art. 327[1]. § 1. Uzasadnienie wyroku powinno zawierać:

1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej;
2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

§ 2. Uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły.

Art. 328. § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku.

§ 2. W przypadkach gdy wyrok doręcza się z urzędu, termin, o którym mowa w § 1, liczy się od dnia doręczenia wyroku.

§ 3. We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych nim rozstrzygnięć.

§ 4. Sąd odrzuca wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.

Art. 329. § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 2. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu do właściwego sądu wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

§ 3. W przypadkach gdy pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu, termin, o którym mowa w § 2, biegnie od dnia ogłoszenia wyroku.

§ 4. W przypadku niemożności sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku w terminie prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.

Art. 330. § 1. W sprawach rozstrzyganych w składzie trzech sędziów uzasadnienie wyroku podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli którykolwiek z sędziów nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący lub najstarszy służbą sędzia zaznacza na uzasadnieniu przyczynę braku podpisu.

§ 2. Uzasadnienie wyroku w sprawie rozpoznawanej z udziałem ławników podpisuje tylko przewodniczący. W razie złożenia zdania odrębnego uzasadnienie wyroku podpisuje przewodniczący wraz z ławnikami.

Art. 331. § 1. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 2. Sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 3. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z pisemnym uzasadnieniem wyroku doręcza się pouczenie o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia. Przepis art. 327 § 5 stosuje się.

§ 4. Jeżeli sporządzenie uzasadnienia okaże się niemożliwe, prezes sądu zawiadamia o tym stronę. W takim przypadku termin do wniesienia środka

zaskarżenia biegnie od dnia doręczenia tego zawiadomienia, o czym należy pouczyć stronę. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z tym pouczeniem doręcza się pouczenie przewidziane w § 3. Przepis art. 327 § 5 stosuje się.

Art. 331[1]. § 1. Jeżeli przebieg posiedzenia jest utrwalany w sposób przewidziany w art. 157 § 1, uzasadnienie może być wygłoszone po ogłoszeniu wyroku i utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, o czym przewodniczący uprzedza przed wygłoszeniem uzasadnienia.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, nie podaje się odrębnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, a zamiast pisemnego uzasadnienia wyroku sporządza się transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia.

§ 3. Do transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia odpowiednio stosuje się przepisy o pisemnym uzasadnieniu wyroku.

Art. 332. § 1. Sąd jest związany wydanym wyrokiem od chwili jego ogłoszenia. Wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym wiąże sąd od chwili podpisania sentencji.

§ 2. W przypadku cofnięcia pozwu przed uprawomocnieniem się wyroku albo przedstawieniem akt z apelacją sądowi drugiej instancji, z jednoczesnym zrzeczeniem się dochodzonego roszczenia, a za zgodą pozwanego również bez tego zrzeczenia, sąd pierwszej instancji postanowieniem uchyli swój wyrok i umorzy postępowanie, jeżeli uzna takie cofnięcie za dopuszczalne.

Oddział 2

Natychmiastowa wykonalność wyroków

Art. 333. § 1. Sąd z urzędu nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli:

1) zasądza alimenty – co do rat płatnych po dniu wniesienia powództwa, a co do rat płatnych przed wniesieniem powództwa za okres niedłuższy niż za trzy miesiące;
2) zasądza roszczenie uznane przez pozwanego;
3) wyrok uwzględniający powództwo jest zaoczny.

§ 2. Sąd może nadać wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli zasądza należność z weksla, czeku, dokumentu urzędowego lub

dokumentu prywatnego, którego prawdziwość nie została zaprzeczona, oraz jeżeli uwzględnia powództwo o naruszenie posiadania.

§ 3. Sąd może również na wniosek nadać wyrokowi nadającemu się do wykonania w drodze egzekucji rygor natychmiastowej wykonalności, gdyby opóźnienie uniemożliwiało lub znacznie utrudniało wykonanie wyroku albo narażało powoda na szkodę.

Art. 334. § 1. Sąd może uzależnić natychmiastową wykonalność wyroku od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Zabezpieczenie może polegać również na wstrzymaniu wydania powodowi rzeczy odebranych pozwanemu lub sum pieniężnych po ich wyegzekwowaniu albo na wstrzymaniu sprzedaży zajętego majątku ruchomego.

§ 3. Sprzedaż lub przejęcie na własność zajętej nieruchomości wstrzymuje się z urzędu do czasu uprawomocnienia się wyroku.

§ 4. Zabezpieczenie nie może być zarządzone co do należności alimentacyjnych w granicach, w jakich sąd nadaje wyrokowi zasądzającemu te należności rygor natychmiastowej wykonalności z urzędu.

Art. 335. § 1. Natychmiastowa wykonalność nie będzie orzeczona nawet za zabezpieczeniem, jeżeli wskutek wykonania wyroku mogłaby wyniknąć dla pozwanego niepowetowana szkoda. Przepisu tego nie stosuje się do wyroków zasądzających alimenty w granicach, w jakich sąd nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności z urzędu.

§ 2. Natychmiastowa wykonalność nie będzie również orzeczona nawet za zabezpieczeniem w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa.

Art. 336. Rygor natychmiastowej wykonalności obowiązuje od chwili ogłoszenia wyroku lub postanowienia, którym go nadano, a gdy ogłoszenia nie było – od chwili podpisania sentencji orzeczenia.

Art. 337. Natychmiastowa wykonalność wyroku wygasa z chwilą ogłoszenia, a jeżeli nie było ogłoszenia, z chwilą podpisania sentencji orzeczenia zmieniającego albo uchylającego wyrok lub postanowienie o natychmiastowej wykonalności wyroku – w takim zakresie, w jakim nastąpiła zmiana lub uchylenie.

Art. 338. § 1. Uchylając lub zmieniając wyrok, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, sąd na wniosek pozwanego orzeka w orzeczeniu

kończącym postępowanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu poprzedniego stanu.

§ 2. Przepis paragrafu poprzedzającego nie wyłącza możliwości dochodzenia w osobnym procesie naprawienia szkody poniesionej wskutek wykonania wyroku.

Oddział 3

Wyroki zaoczne

Art. 339. § 1. Sąd może wydać wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany w wyznaczonym terminie nie złożył odpowiedzi na pozew.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie lub pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed posiedzeniem, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Art. 340. § 1. Sąd wyda wyrok zaoczny, jeżeli mimo niezłożenia odpowiedzi na pozew skierowano sprawę do rozpoznania na rozprawie, a pozwany nie stawił się na tę rozprawę, albo mimo stawienia się nie bierze w niej udziału. Przepis art. 339 § 2 stosuje się.

§ 2. Wyrok wydany w nieobecności pozwanego nie będzie zaoczny, jeżeli pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności lub składał już w sprawie wyjaśnienia ustnie lub na piśmie.

Art. 341. W razie nienadejścia dowodu doręczenia na dzień rozprawy sąd może w ciągu następnych dwóch tygodni wydać na posiedzeniu niejawnym wyrok zaoczny, jeżeli w tym czasie otrzyma dowód doręczenia. Wyrok taki wiąże sąd od chwili podpisania sentencji.

Art. 342. Wyrok zaoczny sąd uzasadnia, gdy powództwo zostało oddalone w całości lub części, a powód zażądał uzasadnienia w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wyroku.

Art. 343. § 1. Wyrok zaoczny doręcza się stronom z urzędu. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej doręcza się go z pouczeniem o przysługujących jej środkach zaskarżenia, a pozwanemu – także z pouczeniem o obowiązku przedstawienia w sprzeciwie wszystkich twierdzeń i dowodów oraz

skutku niedopełnienia tego obowiązku w postaci możliwości pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

§ 2. Jeżeli wyrok, zgodnie z art. 342, nie podlegał uzasadnieniu, termin do wniesienia przez powoda apelacji biegnie od dnia jego doręczenia.

Art. 343[1]. Jeżeli po wydaniu wyroku zaocznego okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla wyrok zaoczny i wydaje odpowiednie postanowienie.

Art. 344. § 1. Pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku.

§ 2. W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien przytoczyć zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz twierdzenia i dowody. Przepis art. 205[12] § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd odrzuca sprzeciw niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania.

Art. 345. W przypadku wniesienia sprzeciwu przewodniczący zarządza doręczenie go powodowi i nadaje sprawie bieg, w razie potrzeby podejmując czynności przewidziane w przepisach o organizacji postępowania.

Art. 346. § 1. Na wniosek pozwanego sąd zawiesi rygor natychmiastowej wykonalności nadany wyrokowi zaocznemu, jeżeli wyrok ten został wydany z naruszeniem przepisów o dopuszczalności jego wydania albo jeżeli pozwany uprawdopodobni, że jego niestawiennictwo było niezawinione, a przedstawione w sprzeciwie okoliczności wywołują wątpliwości co do zasadności wyroku zaocznego. Zawieszając wykonalność wyroku, sąd może zarządzić środki zabezpieczenia w myśl oddziału poprzedzającego.

§ 1[1]. Sąd może uchylić rygor natychmiastowej wykonalności nadany wyrokowi zaocznemu, jeżeli pozwany wykaże, że odpis pozwu doręczono w trybie przewidzianym w art. 139 § 1 na inny adres aniżeli aktualne w dacie doręczenia miejsce zamieszkania pozwanego.

§ 2. (uchylony)

Art. 347. Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd wydaje wyrok, którym wyrok zaoczny w całości lub części utrzymuje w mocy albo uchyla go i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też pozew odrzuca lub postępowanie umarza. Przepis art. 332 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 348. Koszty rozprawy zaocznej i sprzeciwu ponosi pozwany, choćby następnie wyrok zaoczny został uchylony, chyba że niestawiennictwo pozwanego było niezawinione lub że nie dołączono do akt nadesłanych do sądu przed rozprawą wyjaśnień pozwanego.

Art. 349. § 1. W razie cofnięcia sprzeciwu sąd, jeżeli uzna, że cofnięcie jest dopuszczalne, umarza postępowanie wywołane wniesieniem sprzeciwu i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Wyrok zaoczny staje się wówczas prawomocny.

§ 2. Przepis art. 203 § 4 stosuje się odpowiednio.

Oddział 4

Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków

Art. 350. § 1. Sąd może z urzędu sprostować w wyroku niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki.

§ 2. O sprostowaniu umieszcza się wzmiankę na oryginale wyroku, a na żądanie stron także na udzielonych im wypisach. Dalsze odpisy i wypisy powinny być zredagowane w brzmieniu uwzględniającym postanowienie o sprostowaniu.

§ 3. Jeżeli sprawa toczy się przed sądem drugiej instancji, sąd ten może z urzędu sprostować wyrok pierwszej instancji.

Art. 350[1]. § 1. Niedopuszczalny jest wniosek o sprostowanie wyroku złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu.

§ 2. Za wniosek złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się drugi i dalszy wniosek złożony przez tę samą stronę co do tego samego wyroku, chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego złożeniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego złożeniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do wniosku o uzupełnienie i o wykładnię wyroku.

Art. 351. § 1. Strona może w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia wyroku, a gdy doręczenie wyroku następuje z urzędu – od jego doręczenia, zgłosić wniosek o uzupełnienie wyroku, jeżeli sąd nie orzekł o całości żądania, o natychmiastowej wykonalności albo nie zamieścił w wyroku dodatkowego orzeczenia, które według przepisów ustawy powinien był zamieścić z urzędu.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Orzeczenie uzupełniające wyrok zapada w postaci wyroku, chyba że uzupełnienie dotyczy wyłącznie kosztów lub natychmiastowej wykonalności.

Art. 352. Sąd, który wydał wyrok, rozstrzyga postanowieniem wątpliwości co do jego treści.

Art. 353. Wniosek o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wyroku nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia.

Rozdział 1a

Nakazy zapłaty

Art. 353[1]. § 1. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi, sąd rozstrzyga sprawę, wydając nakaz zapłaty.

§ 2. (uchylony)

Art. 353[2]. Do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej.

Rozdział 2

Postanowienia sądu

Art. 354. Jeżeli kodeks nie przewiduje wydania wyroku lub nakazu zapłaty, sąd wydaje postanowienie.

Art. 355. Sąd umorzy postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew, strony zawarły ugodę lub została zatwierdzona ugoda zawarta przed mediatorem albo z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne.

Art. 356. Rozstrzygnięcia zawarte w postanowieniach niekończących postępowania w sprawie, wydanych na posiedzeniach jawnych, wpisuje się do protokołu bez spisywania odrębnej sentencji, jeżeli nie przysługuje na nie zażalenie.

Art. 357. § 1. Postanowienia ogłoszone na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienia te doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

§ 2. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Doręczając postanowienie stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, należy ją pouczyć o dopuszczalności, warunkach, terminie i sposobie złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia tego postanowienia i wniesienia środka zaskarżenia albo o tym, że postanowienie nie podlega uzasadnieniu lub zaskarżeniu.

§ 2[1]. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

§ 2[2]. Ilekroć przepis szczególny nakazuje sądowi uzasadnić z urzędu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym, postanowienie to doręcza się z urzędu z uzasadnieniem.

§ 2[3]. Podlegające zaskarżeniu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd może z urzędu uzasadnić, jeżeli pozwoli to na usprawnienie postępowania lub jeżeli postanowienie dotyczy przyznania zwrotu kosztów osobie niebędącej stroną. W takim przypadku postanowienie z uzasadnieniem doręcza się wszystkim stronom lub osobom, których to postanowienie dotyczy.

§ 2[4]. Doręczenie przez sąd z urzędu postanowienia z uzasadnieniem wydanego na posiedzeniu niejawnym zwalnia stronę od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

§ 3. O ile przepis szczególny nie nakazuje doręczyć z urzędu postanowienia z uzasadnieniem, uzasadnienie sporządza się w terminie tygodnia od dnia wpływu do

właściwego sądu wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

§ 4. Postanowień, które odnoszą się wyłącznie do innych osób (świadka, biegłego, osoby trzeciej), nie doręcza się stronom; osobom, których te postanowienia dotyczą, doręcza się je tylko wówczas, gdy nie były one obecne na posiedzeniu, na którym postanowienia te zostały wydane.

§ 5. Wydając postanowienie, nawet niepodlegające zaskarżeniu, sąd może przy nim zwięźle wskazać zasadnicze powody rozstrzygnięcia, jeżeli mając na względzie okoliczności sprawy uzna, że pozwoli to na usprawnienie postępowania. Wskazanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia następuje w sposób odróżniający je od uzasadnienia postanowienia.

§ 6. Wydając postanowienie podlegające zaskarżeniu sąd może, według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, postanowić o odstąpieniu od jego uzasadnienia, jeżeli w całości uwzględnia zawarty w piśmie procesowym wniosek strony i podziela argumenty strony przytoczone na jego poparcie. W postanowieniu należy powołać to pismo. Jeżeli pismo to zostanie doręczone później niż postanowienie, termin do złożenia zażalenia biegnie od dnia doręczenia tego pisma.

Art. 358. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym wiąże sąd od chwili, w której zostało podpisane wraz z uzasadnieniem, jeżeli zaś sąd postanowienia nie uzasadnia, od chwili podpisania sentencji.

Art. 359. § 1. Postanowienia niekończące postępowania w sprawie mogą być uchylane i zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

§ 2. Postanowienia, o których mowa w § 1, mogą być zmieniane lub uchylane także wówczas, gdy zostały wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą.

Art. 360. Postanowienia stają się skuteczne w takim zakresie i w taki sposób, jaki wynika z ich treści, z chwilą ogłoszenia, a jeżeli ogłoszenia nie było – z chwilą podpisania sentencji.

Art. 361. Do postanowień stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej.

Art. 362. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego.

Art. 362[1]. Do postanowień referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy o postanowieniach sądu.

Rozdział 3

Prawomocność orzeczeń

Art. 363. § 1. Orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia.

§ 2. Mimo niedopuszczalności odrębnego zaskarżenia nie stają się prawomocne postanowienia podlegające rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji, gdy sąd ten rozpoznaje sprawę, w której je wydano.

§ 3. Jeżeli zaskarżono tylko część orzeczenia, staje się ono prawomocne w części pozostałej z upływem terminu do zaskarżenia, chyba że sąd drugiej instancji może z urzędu rozpoznać sprawę także w tej części.

Art. 364. § 1. Prawomocność orzeczenia stwierdza na wniosek strony sąd pierwszej instancji, a dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie drugiej instancji – ten sąd.

§ 2. Postanowienia w sprawie, o której mowa w § 1, może wydać także referendarz sądowy.

Art. 365. § 1.[13)] Orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

§ 2. Kodeks postępowania karnego określa, w jakim zakresie orzeczenia sądu cywilnego nie wiążą sądu w postępowaniu karnym.

---

13) Utracił moc z dniem 19 kwietnia 2023 r. w zakresie, w jakim przewiduje związanie sądu orzeczeniem, na podstawie którego wszczęto przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością bezskuteczną egzekucję, w procesie wytoczonym na podstawie art. 299 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1467, ze zm.) przeciwko pozwanemu, który utracił status członka zarządu spółki przed datą wszczęcia postępowania, w którym orzeczenie przeciwko spółce zapadło, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 kwietnia 2023 r. sygn. akt P 5/19 (Dz. U. poz. 739).

Art. 366. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

DZIAŁ V

Środki odwoławcze

Rozdział 1

Apelacja

Art. 367. § 1. Od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

§ 2. Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako pierwszej instancji – sąd apelacyjny.

§ 3. (uchylony)

§ 3[1]. Sąd może zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu, także gdy przyczyni się to do przyspieszenia postępowania.

§ 4. (uchylony)

Art. 367[1]. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę w składzie jednego sędziego z wyjątkiem spraw:

1) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia choćby w jednej z wniesionych apelacji przekracza milion złotych,
2) rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo, z uwzględnieniem pkt 1,
3) rozpoznawanych w pierwszej instancji w składzie trzech sędziów na podstawie art. 47 § 4

– które podlegają rozpoznaniu w składzie trzech sędziów.

§ 2. W sprawach podlegających rozpoznaniu w składzie trzech sędziów sąd orzeka na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem wydania postanowienia, o którym mowa w art. 224 § 3, lub wyroku.

§ 3. Ilekroć ustawa przewiduje, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w składzie jednego sędziego, prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawiłość lub precedensowy charakter sprawy.

Art. 368. § 1. Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości czy w części;
2) zwięzłe przedstawienie zarzutów;
3) uzasadnienie zarzutów;
4) powołanie, w razie potrzeby, nowych faktów lub dowodów;
5) wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia.

§ 1[1]. W zarzutach co do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia należy wskazać fakty ustalone przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji.

§ 1[2]. Powołując nowe fakty lub dowody, należy uprawdopodobnić, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później.

§ 1[3]. Powołując fakt wykazany dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, należy oznaczyć część zapisu dotyczącą tego faktu.

§ 2. W sprawach o prawa majątkowe należy oznaczyć wartość przedmiotu zaskarżenia. Wartość ta może być oznaczona na kwotę wyższą od wartości przedmiotu sporu wskazanej w pozwie jedynie wtedy, gdy powód rozszerzył powództwo lub sąd orzekł ponad żądanie. Przepisy art. 19–24 i 25 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 369. § 1. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

§ 1[1]. W przypadku przedłużenia terminu do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku termin, o którym mowa w § 1, wynosi trzy tygodnie. O terminie tym sąd zawiadamia stronę doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Terminy, o których mowa w § 1 i 1[1], uważa się za zachowane także wtedy, gdy przed ich upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takich

przypadkach sąd ten zawiadamia sąd pierwszej instancji o wniesieniu apelacji i żąda przedstawienia akt sprawy.

Art. 370. (uchylony)

Art. 370[1]. (utracił moc)[14)]

Art. 371. Sąd pierwszej instancji przedstawia niezwłocznie akta sprawy sądowi drugiej instancji.

Art. 372. (uchylony)

Art. 373. § 1. Sąd drugiej instancji odrzuca apelację spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

§ 2. Czynności związane z nadaniem biegu apelacji może wykonywać referendarz sądowy.

Art. 373[1]. Przewodniczący zarządza doręczenie odpisów apelacji pozostałym stronom, pouczając je o treści art. 374. Pozostałe strony mogą wnieść odpowiedź na apelację w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia odpisu apelacji.

Art. 374. Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania.

Art. 375. Poza przypadkami określonymi w art. 391[1], art. 373 i art. 374 przewodniczący wyznacza rozprawę.

Art. 376. Rozprawa przed sądem drugiej instancji odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej lub obu stron. Wydany wyrok nie jest zaoczny.

Art. 377. Po wywołaniu sprawy rozprawa rozpoczyna się od sprawozdania sędziego, który zwięźle przedstawia stan sprawy ze szczególnym uwzględnieniem zarzutów i wniosków apelacyjnych. Sąd może zrezygnować ze sprawozdania za zgodą

14) Z dniem 5 czerwca 2008 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 maja 2008 r. sygn. akt P 18/07 (Dz. U. poz. 619).

obecnych stron albo w przypadku ich niestawiennictwa, chyba że rozprawa odbywa się z udziałem publiczności.

Art. 378. § 1. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

§ 2. W granicach zaskarżenia sąd drugiej instancji może z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są dla nich wspólne. Współuczestników tych należy zawiadomić o rozprawie; mogą oni składać pisma przygotowawcze.

Art. 379. Nieważność postępowania zachodzi:

1) jeżeli droga sądowa była niedopuszczalna;
2) jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej, organu powołanego do jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego, albo gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany;
3) jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona;
4) jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy;
5) jeżeli strona została pozbawiona możności obrony swych praw;
6) jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Art. 380. Sąd drugiej instancji, na wniosek strony, rozpoznaje również te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Art. 381. Sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później.

Art. 382. Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym.

Art. 383. W postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności

można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy.

Art. 384. Sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, chyba że strona przeciwna również wniosła apelację.

Art. 385. Sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna.

Art. 386. § 1. W razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy.

§ 2. W razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

§ 3. Jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania, sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie.

§ 4. Poza wypadkami określonymi w § 2 i 3 sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

§ 5. W przypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sąd rozpoznaje ją w tym samym składzie, chyba że nie jest to możliwe lub powodowałoby nadmierną zwłokę w postępowaniu.

§ 6. Ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiąże zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak przypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego, albo po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale rozstrzygającej zagadnienie prawne wyraził odmienną ocenę prawną.

Art. 387. § 1. Sąd drugiej instancji uzasadnia z urzędu wyrok oraz postanowienie kończące postępowanie w sprawie.

§ $1^{[1]}$. W sprawach, w których:

1) apelację oddalono,

2) zmieniono zaskarżony wyrok lub

3) skarga kasacyjna ani zażalenie do Sądu Najwyższego nie przysługują

– pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem.

§ 2. Pisemne uzasadnienie albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia orzeczenia. Jeżeli ogłoszenia nie było, termin ten liczy się od dnia wydania orzeczenia. W sprawach, o których mowa w § 1[1], pisemne uzasadnienie albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 2[1]. W uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji:

1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia; jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej;
2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa powinno objąć ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne oceny sądu pierwszej instancji.

§ 3. Orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się tej stronie, która w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia orzeczenia zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Przepis art. 327 § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli ogłoszenia nie było, orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się stronom z urzędu w terminie tygodnia od dnia sporządzenia uzasadnienia.

§ 4. Jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku ani transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia, a w sprawie została wniesiona skarga kasacyjna lub skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sporządza się je w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu skargi do sądu, a jeżeli skarga była dotknięta brakami – od dnia usunięcia tych braków. Uzasadnienie można ograniczyć do zakresu, którego dotyczy skarga.

Art. 387[1]. W razie wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia, od którego przysługuje skarga kasacyjna, strony i ich przedstawiciele mają obowiązek, do czasu upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, zawiadamiać sąd drugiej instancji o każdej zmianie miejsca zamieszkania.

Art. 388. § 1. Jeżeli na skutek wykonania orzeczenia stronie może być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji na wniosek strony może wstrzymać wykonanie swego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego. Jeżeli apelację oddalono, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie także orzeczenia sądu pierwszej instancji.

§ 1[1]. W przypadku, o którym mowa w § 1, sąd drugiej instancji na wniosek strony może także uzależnić wykonanie orzeczenia od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Zabezpieczenie może również polegać na wstrzymaniu wydania powodowi sum pieniężnych po ich wyegzekwowaniu od pozwanego lub na wstrzymaniu sprzedaży zajętego majątku.

§ 3. Do czasu upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej wstrzymuje się z urzędu sprzedaż nieruchomości.

§ 4. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wstrzymania skuteczności zaskarżonego orzeczenia niepodlegającego wykonaniu.

Art. 388[1]. § 1. W sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), zwanej dalej „konwencją haską z 1980 r.", na żądanie podmiotu wymienionego w art. 519[1] § 2[2] zgłoszone sądowi, o którym mowa w art. 518[2] § 1, w terminie nieprzekraczającym dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, wstrzymuje się z mocy prawa wykonanie tego postanowienia.

§ 2. Wstrzymanie wykonania postanowienia, o którym mowa w § 1, ustaje, jeżeli podmiot wymieniony w art. 519[1] § 2[2] nie wniesie skargi kasacyjnej w terminie dwóch miesięcy od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

§ 3. W przypadku wniesienia przez podmiot wymieniony w art. 519[1] § 2[2] skargi kasacyjnej w terminie dwóch miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia, o którym mowa w § 1, wstrzymanie wykonania tego postanowienia przedłuża się z mocy prawa do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego.

§ 4. Podmiot, który zgłosił żądanie wstrzymania wykonania postanowienia, o którym mowa w § 1, może je cofnąć w terminie dwóch miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia, chyba że podmiot wymieniony w art. 519[1] § 2[2] wniósł skargę kasacyjną.

§ 5. Wskutek cofnięcia żądania wstrzymania wykonania postanowienia, o którym mowa w § 1, postanowienie to staje się wykonalne.

Art. 388[2]. Niezgłoszenie żądania zgodnie z art. 388[1] § 1 nie wyłącza możliwości wstrzymania wykonania postanowienia w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką na wniosek strony złożony na podstawie art. 388 § 1.

Art. 388[3]. Wniesienie skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622 oraz z 2026 r. poz. 26), w sprawie o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. wstrzymuje z mocy prawa wykonanie postanowienia w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką do czasu zakończenia postępowania z tej skargi.

Art. 389. Po bezskutecznym upływie terminu do zaskarżenia wydanego wyroku sąd drugiej instancji zwraca akta sądowi pierwszej instancji.

Art. 390. § 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy. Sąd Najwyższy władny jest przejąć sprawę do rozpoznania albo przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego Sądu.

§ 2. Uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie.

Art. 391. § 1. Jeżeli nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed sądem drugiej instancji, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Przepisy art. 194–196 i 198 nie mają zastosowania.

§ 2. W razie cofnięcia apelacji sąd drugiej instancji umarza postępowanie apelacyjne i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Gdy cofnięcie apelacji nastąpiło przed sądem pierwszej instancji, postępowanie umarza sąd pierwszej instancji.

Art. 391[1]. § 1. W przypadku wniesienia apelacji od wyroku wydanego na podstawie art. 191[1] można pominąć czynności, które ustawa nakazuje podjąć na skutek wniesienia apelacji, w szczególności nie wzywać powoda do usunięcia jej braków ani uiszczenia opłaty. Sąd drugiej instancji może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając apelacji osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z tą apelacją.

§ 2. W przypadku wątpliwości apelację uważa się za wniesioną co do całości wyroku z wnioskiem o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

§ 3. W przypadku stwierdzenia, że powództwo nie jest oczywiście bezzasadne, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W pozostałych przypadkach sąd drugiej instancji oddala apelację.

§ 4. Uzasadnienie wyroku oddalającego apelację sąd drugiej instancji może ograniczyć do odwołania się do ustaleń i wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku zawartych w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji.

§ 5. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem, o ile je sporządzono, i wymaganymi przez ustawę pouczeniami z urzędu doręcza się tylko powodowi.

§ 6. Przepisu art. 394[1] § 1[1] nie stosuje się.

§ 7. W przypadku uchylenia wyroku wydanego na podstawie art. 191[1] w toku ponownego rozpoznania:

1) ilekroć ustawa przewiduje zwrot pozwu, sąd umarza postępowanie;
2) wraz z odpisem pozwu doręcza się pozwanemu odpisy apelacji oraz wyroków sądów obu instancji z uzasadnieniami.

Rozdział 1[1]

(zawierający art. 392–393[20] – uchylony)

Rozdział 2

Zażalenie

Art. 394. § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest:

1) zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy;
2) zwrot pozwu;
3) odmowa odrzucenia pozwu;
4) przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie;
5) zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszonego postępowania;
5[1]) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;
6) zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub obciążenie kosztami sądowymi – jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy.

§ 2. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, w tym także w przypadku, gdy doręczenie to nastąpiło z urzędu. Jeżeli przy wydaniu postanowienia sąd odstąpił od jego uzasadnienia, termin liczy się od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli podlegało ono doręczeniu – od dnia jego doręczenia.

§ 3. Zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia i wniosek o jego zmianę lub uchylenie, jak również zwięzłe uzasadnienie zażalenia ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów.

§ 4. Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu, ale nie określa, jaki sąd ma je rozpoznać, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.

Art. 394[1]. § 1. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

§ 1[1]. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 397 § 1 i 1[1], art. 398[6] § 3, art. 398[14], art. 398[15] § 1 zdanie pierwsze, art. 398[16], art. 398[17] i art. 398[21].

Art. 394[1a]. § 1. Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;
2) oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji;
3) rygor natychmiastowej wykonalności;
4) wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania;
5) stwierdzenie prawomocności orzeczenia;
6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia;
7) odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia;
8) (uchylony)
9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora, kuratora ustanowionego dla strony w danej sprawie i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu;

10) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego;
11) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem;
12) odrzucenie zażalenia;
13) odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego;
14) zatwierdzenie ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów;
15) wstrzymanie wykonania decyzji, w przypadku zawieszenia postępowania, na zgodny wniosek stron zamierzających zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

§ 1[1]. Sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, odrzuca w składzie jednego sędziego zażalenie spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

§ 1[2]. Sąd rozpoznaje zażalenie, o którym mowa w § 1, w składzie trzech sędziów.

§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3 oraz art. 395–397 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli w sądzie pierwszej instancji nie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji. Okoliczność, o której mowa w zdaniu pierwszym, nie podlega badaniu przez sąd drugiej instancji.

Art. 394[1b]. Jeżeli zaskarżono postanowienie, o którym mowa w art. 394 § 1 i zarazem w art. 394[1a] § 1, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.

Art. 394[2]. § 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji, postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania i postanowienie o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji.

§ 1[1]. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:
1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,
2) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego,
3) zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej,
4) zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu,

4[1]) wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka,

5) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę,

5[1]) odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia,

6) zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka,

7) odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia

– z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

§ 1[2]. Jeżeli zażalenie, o którym mowa w § 1 i 1[1], jest spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne albo jego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, sąd odrzuca je w składzie jednego sędziego. Na postanowienie przysługuje zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji.

§ 1[3]. Sąd rozpoznaje zażalenie, o którym mowa w § 1 i 1[1], w składzie trzech sędziów.

§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1–1[2], przepisy art. 394 § 2 i 3 oraz art. 395–397 stosuje się odpowiednio.

Art. 394[3]. § 1. Niedopuszczalne jest zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu.

§ 2. Za zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się:

1) drugie i dalsze zażalenie wniesione przez tę samą stronę na to samo postanowienie,

2) zażalenie na postanowienie wydane w wyniku czynności wywołanych wniesieniem przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia

– chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę.

§ 3. Zażalenie, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności, w szczególności nie przedstawia się go do rozpoznania sądowi właściwemu. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem.

§ 4. O pozostawieniu zażalenia i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy wniesieniu zażalenia.

§ 5. Przepis art. 380 stosuje się odpowiednio.

Art. 395. § 1. W przypadku wniesienia zażalenia sąd pierwszej instancji niezwłocznie przedstawia je wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania, chyba że zażalenie jest spóźnione lub z mocy prawa niedopuszczalne. W takim przypadku sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, odrzuca zażalenie w składzie jednego sędziego.

§ 1[1]. Strona przeciwna może wnieść odpowiedź na zażalenie w terminie tygodnia od dnia doręczenia zażalenia, a w przypadkach gdy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron oraz w przypadkach wskazanych w art. 394[1a] § 1 pkt 6 – od dnia wniesienia zażalenia.

§ 2. Jeżeli zażalenie zarzuca nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może, nie przesyłając akt sądowi drugiej instancji, uchylić zaskarżone postanowienie i w miarę potrzeby sprawę rozpoznać na nowo. Od ponownie wydanego postanowienia przysługują środki odwoławcze na zasadach ogólnych.

Art. 396. Sąd może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.

Art. 397. § 1. Sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego.

§ 1[1]. Sąd drugiej instancji odrzuca zażalenie, jeżeli podlegało ono odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono treść sentencji zaskarżonego postanowienia, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

§ 3. Do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym.

Art. 397[1]. (uchylony)

Art. 398. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia przewodniczącego.

DZIAŁ Va

Skarga kasacyjna

Art. 398[1]. § 1. Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Wniesienie skargi kasacyjnej przez stronę wyłącza – w zaskarżonym zakresie – wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Art. 398[2]. § 1. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

§ 2. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach:

1) o rozwód, o separację, o alimenty, o czynsz najmu lub dzierżawy oraz o naruszenie posiadania;
2) dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent;
3) rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym;
4) dotyczących odwołań od decyzji, o których mowa w art. 14b ust. 8 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2024 r. poz. 1712, z późn. zm.[15)]).

[15)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 321, 368, 620 i 769 oraz z 2026 r. poz. 160 i 473.

§ 3. Niedopuszczalna jest skarga kasacyjna od wyroku ustalającego nieistnienie małżeństwa lub orzekającego unieważnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron po uprawomocnieniu się wyroku zawarła związek małżeński.

§ 4. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach, w których powództwo oddalono na podstawie art. 191[1]. Skargę kasacyjną wniesioną w takich sprawach pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jej wniesieniem. O pozostawieniu skargi kasacyjnej i pism związanych z jej wniesieniem zawiadamia się powoda tylko raz – przy wniesieniu pierwszego pisma.

§ 5. Przepisu § 4 nie stosuje się:

1) gdy w wyniku uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku wydanego na podstawie art. 191[1] i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania została ona rozpoznana na zasadach ogólnych;
2) do skargi kasacyjnej wniesionej przez podmiot, o którym mowa w art. 398[1] § 1, inny niż powód.

Art. 398[3]. § 1. Skargę kasacyjną strona może oprzeć na następujących podstawach:

1) naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
2) naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

§ 2. Prokurator Generalny może oprzeć skargę kasacyjną na podstawach określonych w § 1, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, Rzecznik Praw Obywatelskich – jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, a Rzecznik Praw Dziecka – jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka.

§ 3. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Art. 398[4]. § 1. Skarga kasacyjna powinna zawierać:

1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części;

2) przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie;

3) wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany.

§ 2. Oprócz wymagań przewidzianych w § 1, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie.

§ 3. Ponadto skarga kasacyjna powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a w sprawach o prawa majątkowe powinna zawierać również oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia. Do skargi kasacyjnej dołącza się także dwa jej odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego oraz dla Prokuratora Generalnego, chyba że sam wniósł skargę.

Art. 398[5]. § 1. Skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej.

§ 2. Termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka wynosi sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem – od chwili doręczenia orzeczenia stronie.

Art. 398[6]. § 1. Jeżeli skarga kasacyjna nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 398[4] § 2 lub 3, przewodniczący w sądzie drugiej instancji wzywa skarżącego do usunięcia braków w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi.

§ 2. Sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398[4] § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną.

§ 3.[16)] Sąd Najwyższy odrzuca skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, albo zwraca ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków.

16) Utracił moc z dniem 8 lipca 2008 r. w związku z art. 398[4] § 1 pkt 3 w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie – bez wezwania do usunięcia braków – skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398[4] § 1 pkt 3, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2008 r. sygn. akt SK 40/07 (Dz. U. poz. 779).

§ 4. O odrzuceniu skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398[4] § 1 sąd drugiej instancji albo Sąd Najwyższy zawiadamia właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy pełnomocnik.

Art. 398[7]. § 1. Strona przeciwna może wnieść do sądu drugiej instancji odpowiedź na skargę kasacyjną w terminie dwutygodniowym od doręczenia jej skargi. W razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka odpowiedź na skargę mogą wnieść obydwie strony.

§ 2. Po upływie terminu do wniesienia odpowiedzi lub po zarządzeniu doręczenia odpowiedzi skarżącemu, sąd drugiej instancji niezwłocznie przedstawia skargę kasacyjną i odpowiedź wraz z aktami sprawy Sądowi Najwyższemu. Do akt sprawy dołącza się dwa odpisy zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem.

Art. 398[8]. § 1. W każdej sprawie Sąd Najwyższy może zwrócić się do Prokuratora Generalnego o zajęcie na piśmie stanowiska co do skargi kasacyjnej wniesionej przez stronę i odpowiedzi na skargę. Prokurator Generalny lub wyznaczony przez niego prokurator przedstawia stanowisko w terminie trzydziestu dni, a jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności, praw obywatelskich lub interesu publicznego, bierze udział w postępowaniu kasacyjnym.

§ 2. Odpis pisma, o którym mowa w § 1, doręcza się stronom, które mogą się do niego ustosunkować w terminie czternastu dni, niepóźniej jednak niż na rozprawie kasacyjnej.

Art. 398[9]. § 1. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne;
2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów;
3) zachodzi nieważność postępowania lub
4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

§ 2. O przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy orzeka na posiedzeniu niejawnym. Postanowienie nie wymaga pisemnego uzasadnienia.[17)]

Art. 398[10]. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w składzie trzech sędziów. W pozostałych wypadkach Sąd Najwyższy orzeka w składzie jednego sędziego.

Art. 398[11]. § 1. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną na posiedzeniu niejawnym, chyba że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a skarżący złożył w skardze kasacyjnej wniosek o jej rozpoznanie na rozprawie. Sąd Najwyższy może także rozpoznać skargę kasacyjną na rozprawie, jeżeli przemawiają za tym inne względy.

§ 2. Sędzia sprawozdawca przedstawia na rozprawie zwięźle stan sprawy, ze szczególnym uwzględnieniem podstaw i wniosków kasacyjnych.

§ 3. Udzielając głosu stronom, przewodniczący może ograniczyć czas wystąpienia, stosownie do wagi i zawiłości sprawy.

§ 4. Jeżeli w rozprawie bierze udział Prokurator Generalny lub upoważniony przez niego prokurator, przewodniczący udziela mu głosu po wysłuchaniu stron.

Art. 398[12]. Z wyjątkiem wypadków określonych w art. 173–175[1], postępowanie przed Sądem Najwyższym ulega zawieszeniu jedynie na zgodny wniosek stron.

Art. 398[13]. § 1. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania.

§ 2. W postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

§ 3. Skarżący może przytoczyć nowe uzasadnienie podstaw kasacyjnych.

---

17) Zdanie drugie utraciło moc z dniem 15 czerwca 2007 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 maja 2007 r. sygn. akt SK 68/06 (Dz. U. poz. 731).

Art. 398[14]**.** Sąd Najwyższy oddala skargę kasacyjną, jeżeli nie ma uzasadnionych podstaw albo jeżeli zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

Art. 398[15]**.** § 1. Sąd Najwyższy w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi, który wydał orzeczenie, lub innemu sądowi równorzędnemu; Sąd Najwyższy może uchylić także w całości lub w części orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi temu samemu lub równorzędnemu. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy przepis art. 415 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W razie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sąd rozpoznaje ją w innym składzie.

Art. 398[16]**.** Jeżeli podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona, a skargi kasacyjnej nie oparto także na podstawie naruszenia przepisów postępowania lub podstawa ta okazała się nieuzasadniona, Sąd Najwyższy może na wniosek skarżącego uchylić zaskarżony wyrok i orzec co do istoty sprawy. Przepis art. 415 stosuje się odpowiednio.

Art. 398[17]**.** § 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej wyłoni się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, Sąd Najwyższy może odroczyć wydanie orzeczenia i przekazać to zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego Sądu.

§ 2. Uchwała powiększonego składu Sądu Najwyższego jest w danej sprawie wiążąca.

§ 3. Sąd Najwyższy w powiększonym składzie może przejąć sprawę do swego rozpoznania.

Art. 398[18]**.** W razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu.

Art. 398[19]**.** Jeżeli pozew ulegał odrzuceniu albo istniała podstawa do umorzenia postępowania, Sąd Najwyższy uchyla wydane w sprawie wyroki oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie. Przepis art. 415 stosuje się odpowiednio.

Art. 398[20]. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Art. 398[21]. Jeżeli nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed Sądem Najwyższym, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o apelacji, z tym że skargę kasacyjną cofnąć może również sama strona, a termin na sporządzenie uzasadnienia orzeczenia przez Sąd Najwyższy wynosi miesiąc.

DZIAŁ Vb

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Art. 398[22]. § 1. Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie.

§ 2. Skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz sądowy wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia. Jeżeli orzeczenie doręczono bez uzasadnienia, a strona wniosła o jego sporządzenie, termin do wniesienia skargi zaczyna biec od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem.

§ 3. W przypadku wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc.

§ 4. Jeżeli skarga jest oczywiście uzasadniona, referendarz sądowy, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia wniesienia skargi może postanowieniem stwierdzić zasadność skargi i w miarę potrzeby wydać ponowne orzeczenie. Na ponowne orzeczenie służy skarga na zasadach ogólnych, jednak w przypadku jego zaskarżenia przepisu paragrafu niniejszego nie stosuje się.

§ 5. Po utracie mocy orzeczenia referendarza sądowego sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji. Jeżeli zaskarżenie postanowienia do sądu wyższego rzędu nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie.

§ 6. Jeżeli referendarz sądowy uzna, że skarga podlega odrzuceniu, przedstawia sprawę sądowi. W przypadku uznania, że brak jest podstaw do odrzucenia skargi, sąd może od razu rozpoznać sprawę, o ile stan sprawy na to pozwala.

§ 7. Przepisy § 1–6 stosuje się odpowiednio do postępowania ze skargi na zarządzenie referendarza sądowego.

Art. 398[23]. § 1. Wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego wstrzymuje wykonalność tego postanowienia.

§ 1[1]. Orzeczenia, o których mowa w § 1, doręcza się wraz z uzasadnieniem. Uzasadnienie może ograniczać się do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

§ 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane na podstawie art. 395 § 2, ponowne wydanie postanowienia na tej podstawie przez referendarza sądowego nie jest dopuszczalne.

§ 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

Art. 398[24]. W zakresie nieuregulowanym do postępowania ze skargi na orzeczenie referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu.

DZIAŁ VI

Wznowienie postępowania

Art. 399. § 1. W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem.

§ 2. Na podstawie określonej w art. 401[1] postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem.

Art. 400. Niedopuszczalna jest skarga o wznowienie od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron zawarła po jego uprawomocnieniu się nowy związek małżeński.

Art. 401. Można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności:

1) jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona albo jeżeli orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia;

2) jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możności działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Art. 401[1]. Można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Art. 402. (uchylony)

Art. 403. § 1. Można żądać wznowienia na tej podstawie, że:

1) wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym albo na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym;
2) wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa.

§ 2. Można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich faktów lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Można żądać wznowienia, jeżeli na treść wyroku miało wpływ postanowienie niekończące postępowania w sprawie, wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, uchylone lub zmienione zgodnie z art. 416[1].

Art. 404. Z powodu przestępstwa można żądać wznowienia jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów.

Art. 405. Do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie przewidzianej w art. 401[1] właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd

instancji wyższej. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy.

Art. 406. Do postępowania ze skargi o wznowienie stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 407. § 1. Skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzymiesięcznym; termin ten liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możności działania lub brak należytej reprezentacji – od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy.

§ 2. W sytuacji określonej w art. $401^{[1]}$ skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. $401^{[1]}$, nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym – od dnia ogłoszenia tego postanowienia.

Art. 408. Po upływie lat dziesięciu od dnia uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem przypadku, gdy strona była pozbawiona możności działania lub nie była należycie reprezentowana.

Art. 409. Skarga o wznowienie powinna czynić zadość warunkom pozwu oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, podstawę wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz wniosek o uchylenie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia.

Art. 410. § 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie.

§ 2. Na żądanie sądu skarżący uprawdopodobni okoliczności stwierdzające zachowanie terminu lub dopuszczalność wznowienia.

Art. $410^{[1]}$. § 1. Niedopuszczalna jest skarga o wznowienie postępowania ponownie wniesiona w tej samej sprawie przez tę samą stronę i oparta na tych samych podstawach, chyba że okoliczności sprawy wykluczają taką ocenę.

§ 2. Do skargi, o której mowa w § 1, przepisy art. 394[3] § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 411. (uchylony)

Art. 412. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie zakreśla podstawa wznowienia.

§ 2. Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Jeżeli do rozstrzygnięcia o wznowieniu postępowania zakończonego wyrokiem właściwy jest Sąd Najwyższy, sąd ten orzeka tylko o dopuszczalności wznowienia, a rozpoznanie sprawy przekazuje sądowi drugiej instancji.

Art. 413. Sędzia, którego udziału lub zachowania się w procesie poprzednim dotyczy skarga, wyłączony jest od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie.

Art. 414. Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. W przypadku uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, sąd może na wniosek strony wstrzymać wykonanie wyroku, chyba że strona przeciwna złoży odpowiednie zabezpieczenie.

Art. 415. Uchylając lub zmieniając wyrok, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego. Nie wyłącza to możliwości dochodzenia w osobnym procesie, także od Skarbu Państwa, naprawienia szkody poniesionej wskutek wydania lub wykonania wyroku.

Art. 416. § 1. Niedopuszczalne jest dalsze wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym na skutek skargi o wznowienie.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli skarga o wznowienie postępowania została oparta na podstawie wznowienia określonej w art. 401[1].

Art. 416[1]. W sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem mogą być uchylone postanowienia niekończące postępowania w sprawie, jeżeli zostały wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za

niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą. Przepisy o wznowieniu postępowania stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ VII

(zawierający art. 417–424 – uchylony)

DZIAŁ VIII

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Art. 424[1]. § 1. Można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było i nie jest możliwe.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Art. 424[1a]. § 1. Od wyroków sądu drugiej instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną, oraz od orzeczeń Sądu Najwyższego skarga nie przysługuje.

§ 2. Orzeczenie Sądu Najwyższego wydane na skutek wniesienia skargi kasacyjnej traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi.

Art. 424[1b]. W wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Art. 424[2]. W wypadkach określonych w art. 424[1] skargę może wnieść także Prokurator Generalny, jeżeli niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, Rzecznik Praw Obywatelskich – jeżeli

niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, albo Rzecznik Praw Dziecka – jeżeli niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia praw dziecka.

Art. 424[3]. Od tego samego wyroku strona może wnieść tylko jedną skargę.

Art. 424[4]. Skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność wyroku z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda. Podstawą skargi nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Art. 424[5]. § 1. Skarga powinna zawierać:

1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części;
2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie;
3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny;
4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy;
5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było ani nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono na podstawie art. 424[1] § 2 – że występuje wyjątkowy przypadek uzasadniający wniesienie skargi;
6) wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem.

§ 2. Ponadto skarga powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego. Do skargi – oprócz jej odpisów dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom – dołącza się dwa odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego.

Art. 424[6]. § 1. Skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się.

§ 2. W razie stwierdzenia niezachowania warunków formalnych określonych w art. 424[5] § 2, przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi.

§ 3. Sąd odrzuca skargę wniesioną z naruszeniem art. 87[1] § 1, spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

Art. 424[7]. Po doręczeniu skargi stronie przeciwnej, a gdy skargę wniósł Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka – obydwu stronom, sąd przedstawia niezwłocznie akta sprawy Sądowi Najwyższemu.

Art. 424[8]. § 1. Sąd Najwyższy odrzuca skargę, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd niższej instancji, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 424[5] § 1, jak również skargę z innych przyczyn niedopuszczalną.

§ 2. Skarga podlega także odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424[1] § 2.

Art. 424[9]. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania, jeżeli jest oczywiście bezzasadna.

Art. 424[10]. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Skarga podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, chyba że ważne względy przemawiają za wyznaczeniem rozprawy.

Art. 424[11]. § 1. Sąd Najwyższy oddala skargę w razie braku podstawy do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem.

§ 2. Uwzględniając skargę, Sąd Najwyższy stwierdza, że wyrok jest w zaskarżonym zakresie niezgodny z prawem.

§ 3. Jeżeli w chwili orzekania sprawa ze względu na osobę nie podlegała orzecznictwu sądów polskich albo w sprawie droga sądowa była niedopuszczalna, Sąd Najwyższy – stwierdzając niezgodność wyroku z prawem – uchyla zaskarżony wyrok oraz wyrok sądu pierwszej instancji i odrzuca pozew albo umarza postępowanie.

Art. 424[12]. W wypadkach nieuregulowanych przepisami niniejszego działu do postępowania wywołanego wniesieniem skargi stosuje się odpowiednio przepisy o skardze kasacyjnej.

TYTUŁ VII

Postępowania odrębne

DZIAŁ I

Postępowanie w sprawach małżeńskich

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 425. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa i o rozwód oraz o separację na żądanie jednego z małżonków.

Art. 426. Do reprezentowania strony konieczne jest pełnomocnictwo udzielone do prowadzenia danej sprawy.

Art. 427. Posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności. Odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu dowodu na odległość w ramach posiedzenia zdalnego, jeżeli w istotny sposób przyspieszy to rozpoznanie sprawy lub przyczyni się znacznie do zaoszczędzenia kosztów.

Art. 428. § 1. Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron. Jednakże w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda na pierwsze posiedzenie sądowe wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy, postępowanie ulega zawieszeniu, chyba że prokurator popiera żądanie unieważnienia albo ustalenia istnienia lub nieistnienia małżeństwa.

§ 2. Podjęcie postępowania następuje na wniosek powoda, niewcześniej jednak niż po upływie trzech miesięcy od dnia zawieszenia postępowania. W razie niezgłoszenia takiego wniosku w ciągu roku po zawieszeniu, sąd umorzy postępowanie. Umorzenie wywołuje takie same skutki, jak umorzenie postępowania zawieszonego na zgodny wniosek stron lub z powodu ich niestawiennictwa.

Art. 429. Jeżeli strona wezwana do osobistego stawiennictwa nie stawi się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenie, sąd może skazać ją na grzywnę według

przepisów o karach za niestawiennictwo świadka, nie może jednak nakazać przymusowego sprowadzenia jej do sądu.

Art. 430. Małoletni, którzy nie ukończyli lat trzynastu, a zstępni stron, którzy nie ukończyli lat siedemnastu, nie mogą być przesłuchiwani w charakterze świadków.

Art. 431. W sprawach przewidzianych w niniejszym rozdziale rozstrzygnięcia nie można oprzeć wyłącznie na uznaniu powództwa lub przyznaniu faktów. W sprawach tych nie stosuje się art. 339 § 2.

Art. 432. W każdej sprawie o rozwód lub o separację sąd zarządza przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron. W innych sprawach sąd nie może odmówić dopuszczenia takiego dowodu, jeżeli strona go powołała. Art. 302 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 433. Protokół rozprawy powinien zawierać oświadczenie małżonków co do liczby, wieku i płci dzieci żyjących, stosunków majątkowych i zarobkowych obu małżonków, szczególnych obowiązków utrzymania osób niebędących ich wspólnymi dziećmi oraz co do treści umowy majątkowej, jeżeli małżonkowie umowę taką zawarli.

Art. 434. Sąd może zarządzić przeprowadzenie przez wyznaczoną osobę wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w których żyją i wychowują się dzieci stron.

Art. 434[1]. (uchylony)

Art. 435. § 1. Wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich.

§ 2. Nie dotyczy to części orzekającej o prawach i roszczeniach majątkowych poszukiwanych łącznie z prawami niemajątkowymi.

Rozdział 2

Sprawy o rozwód i o separację

Art. 436. § 1. Jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, sąd może skierować strony do mediacji. Skierowanie to jest możliwe także wtedy, gdy postępowanie zostało zawieszone.

§ 2. Przepisy o mediacji stosuje się odpowiednio, z tym że przedmiotem mediacji może być także pojednanie małżonków.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do stałego mediatora posiadającego wiedzę teoretyczną, w szczególności posiadającego wykształcenie z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii lub prawa oraz umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych.

Art. 437. (uchylony)

Art. 438. (uchylony)

Art. 439. § 1. Powództwo wzajemne o rozwód lub o separację jest niedopuszczalne.

§ 2. W czasie trwania procesu o rozwód lub o separację nie może być wszczęta odrębna sprawa o rozwód albo o separację.

§ 3. Strona pozwana w sprawie o rozwód może jednak również żądać rozwodu albo separacji. Strona pozwana w sprawie o separację może również żądać separacji albo rozwodu.

Art. 440. § 1. Jeżeli sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego, zawiesza postępowanie. Zawieszenie takie może nastąpić tylko raz w toku postępowania.

§ 2. Podjęcie postępowania następuje na wniosek jednej ze stron; poza tym stosuje się odpowiednio art. 428 § 2.

Art. 441. Postępowanie dowodowe ma przede wszystkim na celu ustalenie okoliczności dotyczących rozkładu pożycia, jak również okoliczności dotyczących dzieci stron i ich sytuacji, a w razie uznania powództwa – także przyczyn, które skłoniły do tego stronę pozwaną.

Art. 442. Jeżeli pozwany uznaje żądanie pozwu a małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do przesłuchania stron.

Art. 443. (uchylony)

Art. 444. Małżonek może dochodzić roszczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka na wypadek orzeczenia rozwodu, jak również na wypadek orzeczenia separacji. Dochodzenie następuje przez zgłoszenie wniosku na rozprawie w obecności drugiego małżonka albo w piśmie, które należy doręczyć drugiemu małżonkowi.

Art. 445. § 1. W czasie trwania procesu o rozwód lub o separację nie może być wszczęta odrębna sprawa o zaspokojenie potrzeb rodziny i o alimenty pomiędzy małżonkami albo pomiędzy nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi co do świadczeń za okres od wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację. Pozew lub wniosek o zabezpieczenie w takiej sprawie sąd przekaże sądowi, w którym toczy się sprawa o rozwód lub o separację, w celu rozstrzygnięcia według przepisów o postępowaniu zabezpieczającym.

§ 2. Postępowanie w sprawie o zaspokojenie potrzeb rodziny lub o alimenty, wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację, ulega z urzędu zawieszeniu z chwilą wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację co do świadczeń za okres od jego wytoczenia. Z chwilą wydania w sprawie o rozwód lub o separację postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wykonania obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub o alimenty wstrzymuje się także z mocy prawa wykonanie nieprawomocnych orzeczeń o obowiązku tych świadczeń, wydanych w poprzednio wszczętej sprawie, za okres od wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację.

§ 3. Po prawomocnym zakończeniu sprawy o rozwód lub o separację zawieszone postępowanie podejmuje się z mocy prawa, orzeczenia zaś, których wykonanie było wstrzymane, podlegają wykonaniu, jednak tylko co do okresu, za który w sprawie o rozwód lub o separację nie orzeczono o roszczeniach objętych zawieszonym postępowaniem. W pozostałym zakresie postępowanie ulega z mocy prawa umorzeniu.

Art. 445[1]. § 1. Jeżeli sprawa o rozwód lub o separację jest w toku, nie może być wszczęte odrębne postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi stron lub o ustalenie kontaktów z nimi. W razie potrzeby orzeczenia o władzy rodzicielskiej lub o kontaktach stosuje się przepisy o postępowaniu zabezpieczającym.

§ 2. Postępowanie w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej lub kontaktów wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację ulega z urzędu zawieszeniu, a o władzy rodzicielskiej lub kontaktach przez cały czas trwania sprawy o rozwód lub o separację sąd orzeka w postępowaniu zabezpieczającym. Sąd postanowi podjąć postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej lub kontaktów, jeżeli w prawomocnym orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie o rozwód lub

o separację nie orzeczono o władzy rodzicielskiej lub kontaktach. W przeciwnym wypadku postępowanie ulega umorzeniu.

Art. 445[2]. W każdym stanie sprawy o rozwód lub separację sąd może skierować strony do mediacji w celu ugodowego załatwienia spornych kwestii dotyczących zaspokojenia potrzeb rodziny, alimentów, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, kontaktów z dziećmi oraz spraw majątkowych podlegających rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację. Przepis art. 436 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 445[3]. Na wniosek strony stosuje się przepisy art. 582[1] § 2 lub 3.

Art. 446. W razie śmierci jednego z małżonków postępowanie umarza się.

Art. 446[1]. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w składzie jednego sędziego.

Rozdział 3

Inne sprawy

Art. 447. § 1. Na wniosek osoby, która po śmierci jednego z małżonków zamierza wytoczyć powództwo o unieważnienie małżeństwa, sąd rejonowy miejsca zamieszkania zmarłego ustanawia kuratora. Jeżeli zmarli obydwoje małżonkowie, ustanawia się dwóch kuratorów.

§ 2. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa.

Art. 448. § 1. Jeżeli powództwo o unieważnienie małżeństwa wytacza prokurator, pozywa on oboje małżonków, a w wypadku śmierci jednego z nich – kuratora ustanowionego na miejsce zmarłego małżonka.

§ 2. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do powództwa prokuratora o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa.

Art. 449. § 1. W sprawach o unieważnienie albo o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa odpis pozwu doręcza się prokuratorowi i zawiadamia się go o terminach rozprawy.

§ 2. Jeżeli sprawa taka została wytoczona lub jest popierana przez prokuratora, nie stosuje się przepisów o zawieszeniu postępowania na zgodny wniosek stron lub z powodu niestawiennictwa obu stron.

Art. 450. § 1. Postępowanie o unieważnienie małżeństwa w razie śmierci jednego z małżonków zawiesza się.

§ 2. Postępowanie umarza się, jeżeli zstępni małżonka, który wytoczył powództwo, nie zgłoszą w ciągu sześciu miesięcy po wydaniu postanowienia o zawieszeniu wniosku o podjęcie postępowania.

§ 3. W przypadku śmierci pozwanego małżonka, a jeżeli pozwanymi byli oboje małżonkowie – w przypadku śmierci jednego z nich, sąd orzekający ustanowi kuratora, który wstępuje w miejsce zmarłego małżonka, po czym podejmie zawieszone postępowanie.

Art. 451. § 1. Przepisy art. 444, art. 445, art. $445^{[1]}$ i art. $446^{[1]}$ stosuje się odpowiednio w sprawach o unieważnienie małżeństwa.

§ 2. Przepis art. $446^{[1]}$ stosuje się w sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa.

Art. 452. W sprawach o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy art. 426, 431, 432, 435 § 1, 441 i 446.

DZIAŁ II

Postępowanie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi

Art. 453. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia.

Art. $453^{[1]}$. W sprawach o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa matka i ojciec dziecka mają zdolność procesową także wtedy, gdy są ograniczeni w zdolności do czynności prawnych, jeżeli ukończyli lat szesnaście.

Art. 454. § 1. W sprawach o ustalenie macierzyństwa albo ojcostwa prokurator wytaczając powództwo wskazuje w pozwie dziecko, na którego rzecz wytacza

powództwo, oraz pozywa odpowiednio matkę dziecka albo domniemanego ojca, a jeżeli osoby te nie żyją – kuratora ustanowionego na ich miejsce.

§ 1[1]. W sprawach o zaprzeczenie macierzyństwa prokurator, wytaczając powództwo, pozywa kobietę wpisaną jako matka w akcie urodzenia dziecka, mężczyznę, którego ojcostwo zostało ustalone z uwzględnieniem jej macierzyństwa, oraz dziecko, a jeżeli osoby te nie żyją – kuratora ustanowionego na ich miejsce.

§ 2. W sprawach o zaprzeczenie ojcostwa prokurator, wytaczając powództwo, pozywa męża matki dziecka, a jeżeli ten nie żyje – kuratora ustanowionego na jego miejsce, matkę dziecka, jeżeli ta żyje, oraz dziecko, a jeżeli dziecko nie żyje – kuratora ustanowionego na jego miejsce.

§ 3. W sprawach o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa prokurator, wytaczając powództwo, pozywa dziecko, a jeżeli dziecko nie żyje – kuratora ustanowionego na jego miejsce oraz mężczyznę, który uznał ojcostwo, a jeżeli ten nie żyje – kuratora ustanowionego na jego miejsce, a także matkę dziecka, jeżeli ta żyje.

§ 4. W sprawach o rozwiązanie przysposobienia prokurator wytaczając powództwo pozywa przysposabiającego oraz przysposobionego.

Art. 454[1]. § 1. Powództwo wzajemne o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa, o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa, a także o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie jest dopuszczalne.

§ 2. W czasie trwania procesu o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa, o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa albo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie może być wszczęta odrębna sprawa o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa, o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa albo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa.

§ 3. Strona pozwana może jednak również żądać ustalenia lub zaprzeczenia macierzyństwa, ustalenia lub zaprzeczenia ojcostwa albo ustalenia bezskuteczności uznania ojcostwa.

Art. 455. Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron.

Art. 456. § 1. Postępowanie umarza się w razie śmierci jednej ze stron, a jeżeli w charakterze tej samej strony występuje kilka osób, w razie śmierci wszystkich tych osób, z zastrzeżeniem § 2 i 3.

§ 2. W sprawie wytoczonej przez dziecko o ustalenie albo zaprzeczenie macierzyństwa, o zaprzeczenie ojcostwa albo ustalenie bezskuteczności uznania, jak również w sprawie wytoczonej przez dziecko albo jego matkę o ustalenie ojcostwa, postępowanie zawiesza się w razie śmierci pozwanych do czasu ustanowienia przez sąd orzekający kuratora, który wstępuje do sprawy na miejsce zmarłego. Przepis ten stosuje się w sprawie o rozwiązanie przysposobienia w razie śmierci przysposabiającego.

§ 3. W sprawie o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa, ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa postępowanie zawiesza się w razie śmierci dziecka, które było pozwanym w sprawie, do czasu ustanowienia przez sąd orzekający kuratora, który wstępuje do sprawy na miejsce zmarłego dziecka. W razie śmierci dziecka, które było powodem w sprawie, postępowanie zawiesza się, a jeżeli zstępni dziecka w ciągu sześciu miesięcy od dnia wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania nie zgłoszą wniosku o jego podjęcie, sąd postępowanie umorzy.

Art. 456[1]. § 1. W sprawach o ustalenie macierzyństwa przewodniczący zawiadamia o toczącym się procesie mężczyznę, którego dotyczy domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki, doręczając mu odpis pozwu.

§ 2. W sprawach o zaprzeczenie macierzyństwa przewodniczący zawiadamia o toczącym się procesie mężczyznę, którego ojcostwa dotyczy wynik postępowania, doręczając mu odpis pozwu.

Art. 457. W sprawach o zaprzeczenie pochodzenia dziecka lub o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa, albo o rozwiązanie przysposobienia odpis pozwu doręcza się prokuratorowi i zawiadamia się go o terminach rozprawy.

Art. 458. § 1. W sprawach objętych przepisami działu niniejszego stosuje się odpowiednio przepisy art. 426, 429, 431, 434 i 435.

§ 2. Jeżeli jednocześnie z ustaleniem ojcostwa dochodzi się związanych z tym roszczeń majątkowych, do części postępowania dotyczących tych roszczeń nie stosuje się przepisów art. 429 i 456. W razie śmierci pozwanego postępowanie w części dotyczącej roszczeń majątkowych zawiesza się do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy o ustalenie ojcostwa, po czym może ono być podjęte z udziałem następców prawnych zmarłego lub kuratora spadku.

DZIAŁ IIA

Postępowanie w sprawach gospodarczych

Art. 458[1]. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach gospodarczych podlegających rozpoznaniu w procesie. Nie dotyczy to spraw, o których mowa w art. 458[2] § 1 pkt 5 i 6, jeżeli jedną ze stron jest konsument, z tym że sprawy te podlegają rozpoznaniu przez sąd gospodarczy.

§ 2. W sprawach gospodarczych rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są sprzeczne z przepisami niniejszego działu. Nie dotyczy to spraw gospodarczych rozpoznawanych w europejskim postępowaniu nakazowym, europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń oraz elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Art. 458[2]. § 1. Sprawami gospodarczymi są sprawy:

1) ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej;
2) określone w pkt 1, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej;
3) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 21[12]–21[14], art. 291–300, art. 300[123]–300[134] i art. 479–490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 18 i 96 oraz z 2026 r. poz. 176 i 187);
4) przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku;
5) z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych;
6) z umów leasingu;
7) przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej;
8) między organami przedsiębiorstwa państwowego;
9) między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór;

10) z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego;
11) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem;
12) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem.

§ 2. Nie są sprawami gospodarczymi sprawy o:
1) podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej po jej ustaniu;
2) wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą, chyba że wierzytelność ta powstała ze stosunku prawnego w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie jego strony.

Art. 458[3]. (uchylony)

Art. 458[3a]. § 1. W sprawach, o których mowa w art. 458[2] § 1 pkt 5, sąd przed posiedzeniem przygotowawczym albo pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę kieruje strony do mediacji.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym albo postępowaniu nakazowym. W przypadku gdy po wydaniu nakazu zapłaty wniesiono sprzeciw w postępowaniu upominawczym albo zarzuty w postępowaniu nakazowym, sąd przed posiedzeniem przygotowawczym albo pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę kieruje strony do mediacji.

§ 3. Po skierowaniu stron do mediacji sąd podejmuje czynności służące do przygotowania posiedzenia przygotowawczego albo rozprawy.

Art. 458[4]. § 1. Stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej sąd poucza o treści art. 458[5] § 1 i 4, art. 458[6], art. 458[10] oraz art. 458[11].

§ 2. Pouczeń, o których mowa w § 1, udziela się powodowi niezwłocznie po wniesieniu pozwu, a pozwanemu – równocześnie z doręczeniem odpisu pozwu. Jeżeli zachodzą przesłanki wydania nakazu zapłaty, pouczeń udziela się równocześnie z doręczeniem nakazu zapłaty.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 458[5]. § 1. Powód jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a pozwany – w odpowiedzi na pozew.

§ 2. Doręczając pouczenia, o których mowa w art. 458[4] § 1, przewodniczący wzywa stronę, by w wyznaczonym terminie, niekrótszym niż tydzień, powołała wszystkie twierdzenia i dowody.

§ 3. Stosownie do okoliczności sprawy przewodniczący może określić inny termin do powołania przez stronę twierdzeń i dowodów.

§ 4. Twierdzenia i dowody powołane z naruszeniem § 1–3 podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania.

Art. 458[6]. § 1. Na wniosek strony, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, sąd rozpoznaje sprawę z pominięciem przepisów niniejszego działu.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, strona może złożyć w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej na piśmie pouczeń, o których mowa w art. 458[4] § 1, a jeżeli doręczenie pouczeń nie było wymagane – w pozwie albo pierwszym piśmie procesowym pozwanego.

Art. 458[7]. § 1. Sąd gospodarczy, który stwierdzi, że sprawa nie jest sprawą gospodarczą, może z tego powodu przekazać ją sądowi właściwemu w terminie miesiąca od dnia wdania się w spór co do istoty sprawy przez pozwanego.

§ 2. Przekazanie sprawy gospodarczej może nastąpić w terminie miesiąca od dnia wdania się w spór co do istoty sprawy przez pozwanego. Sprawę gospodarczą, której nie przekazano sądowi gospodarczemu ze względu na upływ tego terminu, rozpoznaje się z pominięciem przepisów niniejszego działu.

Art. 458[8]. § 1. W toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu, jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć powództwo o świadczenia za kolejne okresy.

§ 2. Przepisów art. 177 § 1 pkt 5, art. 194–196, art. 198 oraz art. 205 nie stosuje się.

§ 3. Powództwo wzajemne jest niedopuszczalne.

§ 4. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by rozstrzygnięcie w sprawie zapadło niepóźniej niż sześć miesięcy od dnia złożenia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia tych braków, a jeżeli jej nie złożono – od dnia upływu terminu do jej złożenia.

Art. 458[9]**.** § 1. Strony mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy (umowa dowodowa).

§ 2. Umowę dowodową zawiera się na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem. W przypadku wątpliwości uważa się, że umowa późniejsza utrzymuje w mocy te postanowienia umowy wcześniejszej, które da się z nią pogodzić.

§ 3. Umowa dowodowa zawarta pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu jest nieważna.

§ 4. Zarzut nieważności lub bezskuteczności umowy dowodowej można podnieść najpóźniej na posiedzeniu, na którym powołano się na tę umowę, a jeśli uczyniono to w piśmie procesowym – najpóźniej w następnym piśmie procesowym albo na najbliższym posiedzeniu.

§ 5. Objęcie umową dowodową dowodu przeprowadzonego przed sądem przed jej zawarciem nie pozbawia go mocy dowodowej.

§ 6. Sąd nie dopuści z urzędu dowodu wyłączonego umową dowodową.

§ 7. Fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę dowodową, sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, biorąc pod rozwagę całokształt okoliczności sprawy. Jeżeli ustalenia wymaga rozmiar należnego świadczenia, przepis art. 322 stosuje się odpowiednio.

Art. 458[10]**.** Dowód z zeznań świadków sąd może dopuścić jedynie wtedy, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 458[11]. Czynność strony, w szczególności oświadczenie woli lub wiedzy, z którą prawo łączy nabycie, utratę lub zmianę uprawnienia strony w zakresie danego stosunku prawnego, może być wykazana tylko dokumentem, o którym mowa w art. 77[3] Kodeksu cywilnego, chyba że strona wykaże, że nie może przedstawić dokumentu z przyczyn od niej niezależnych.

Art. 458[12]. Niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć kosztami procesu w całości lub części stronę, która przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy.

Art. 458[13]. Do wyroku sądu pierwszej instancji zasądzającego świadczenie w pieniądzu lub rzeczach zamiennych przepisy art. 492 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ IIB

Postępowanie z udziałem konsumentów

Art. 458[14]. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy oraz o roszczenia przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi, o ile konsument ten jest stroną postępowania.

§ 2. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są sprzeczne z przepisami niniejszego działu.

§ 3. Przepisy niniejszego działu stosuje się, choćby przedsiębiorca będący stroną postępowania zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej.

§ 4. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu konsument może wytoczyć powództwo również przed sąd właściwy dla miejsca swojego zamieszkania. Nie dotyczy to spraw, w których właściwość sądu jest wyłączna.

Art. 458[15]. § 1. Przedsiębiorca będący powodem jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a będący pozwanym – w odpowiedzi na pozew.

§ 2. Stronie będącej przedsiębiorcą udziela się pouczenia o treści § 1 i 4, jeżeli strona nie jest zastępowana przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej. Pouczenia udziela się powodowi niezwłocznie po wniesieniu pozwu, a pozwanemu – równocześnie z doręczeniem odpisu pozwu.

§ 3. Doręczając stronie będącej przedsiębiorcą pouczenia o treści § 1 i 4, przewodniczący wzywa stronę, aby w wyznaczonym terminie, niekrótszym niż dwa tygodnie, powołała wszystkie twierdzenia i dowody.

§ 4. Twierdzenia i dowody powołane z naruszeniem § 1 i 3 podlegają pominięciu, chyba że strona będąca przedsiębiorcą uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania.

Art. 458[16]**.** Jeżeli strona będąca przedsiębiorcą przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy, niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć tę stronę kosztami procesu w całości lub części, a w uzasadnionych przypadkach nawet podwyższyć je, jednak niewięcej niż dwukrotnie.

DZIAŁ III

Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 459. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach z zakresu prawa pracy, a także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Art. 460. § 1. Zdolność sądową i procesową ma także:

1) pracodawca, choćby nie posiadał osobowości prawnej;
2) okręgowy inspektor pracy – w sprawach z zakresu prawa pracy;

3) organ rentowy i wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności – w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

§ 2. W razie potrzeby ustanowienia dla strony kuratora, postanowienie, o którym mowa w art. 69, może zapaść również z urzędu.

Art. 461. § 1. Powództwo w sprawie z zakresu prawa pracy można wytoczyć bądź przed sąd ogólnie właściwy dla pozwanego, bądź przed sąd, w którego obszarze właściwości praca jest, była lub miała być wykonywana.

[§ 1[1]. Do właściwości sądów rejonowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, należą sprawy z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy, sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane, a także sprawy dotyczące odwołań od decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy.]

Nowe brzmienie § 1[1] w art. 461 wejdzie w życie z dn. 5.11.2026 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 1046).

<§ 1[1]. Do właściwości sądów rejonowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, a także majątkowy lub niemajątkowy charakter sprawy, należą sprawy z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy, sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane, sprawy dotyczące ochrony dóbr osobistych, mobbingu, naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu, a także sprawy dotyczące odwołań od decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy.>

§ 1[2]. Do właściwości sądów okręgowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, należą sprawy z zakresu prawa pracy dotyczące odwołań od decyzji, o której mowa w art. 14b ust. 8 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy.

§ 2. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania albo siedzibę strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy lub orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanej przez ten zespół, jak również występująca z żądaniem w pozostałych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 476 § 3. Jeżeli na tej podstawie nie można ustalić sądu właściwego, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę organ rentowy, a w sprawie, w której występuje wymieniony w art. 476 § 3 organ inny niż rentowy – ten organ.

§ 2[1]. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę ten organ. Przepisu art. 44 nie stosuje się, chyba że miałoby to prowadzić do nieważności postępowania.

§ 2[2]. (uchylony)

§ 2[3]. W sprawach odwołań od decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd rejonowy, w którego obszarze właściwości znajduje się miejsce wykonywania pracy ustalone w tej decyzji.

§ 2[4]. W sprawach odwołań od decyzji, o której mowa w art. 14b ust. 8 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd okręgowy, w którego obszarze właściwości znajduje się miejsce zamieszkania albo siedziba odwołującego się.

§ 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.

§ 4. Przepis art. 44[2] stosuje się odpowiednio, jeżeli stroną jest sąd będący pracodawcą.

Art. 462. W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz

pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych, a także, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, przystępować do nich w toczącym się postępowaniu.

Art. 463. (uchylony)

Art. 464. § 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym przypadku sąd przekaże sprawę temu organowi. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpozna sprawę.

§ 2. Wniesienie do sądu pozwu, przekazanego następnie stosownie do paragrafu poprzedzającego, wywołuje skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.

Art. 465. § 1. Pełnomocnikiem pracownika lub ubezpieczonego może być również przedstawiciel związku zawodowego lub inspektor pracy albo pracownik zakładu pracy, w którym mocodawca jest lub był zatrudniony, a ubezpieczonego – także przedstawiciel organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów.

§ $1^{[1]}$. Pełnomocnikiem pracodawcy niebędącego osobą prawną lub przedsiębiorcą albo organu rentowego może być również jego pracownik. Pełnomocnikiem wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności może być jego członek.

§ $1^{[2]}$. Pełnomocnikiem właściwego organu Państwowej Inspekcji Pracy w sprawach, o których mowa w art. 461 § $1^{[1]}$ i $1^{[2]}$, może być również pracownik Państwowej Inspekcji Pracy.

§ 2. Do odbioru należności zasądzonych na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jest wymagane pełnomocnictwo szczególne, udzielone po powstaniu tytułu egzekucyjnego.

Art. 466. Pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych.

Art. 467. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 3[1]. Stronę wnoszącą pismo wszczynające postępowanie wzywa się do usunięcia jego braków, tylko gdy braki te uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo.

§ 3[2]. Posiedzenie przygotowawcze służy także usunięciu braków pisma wszczynającego postępowanie w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu oraz, w razie potrzeby, ustaleniu przez sąd dowodów do przeprowadzenia z urzędu, a także wyjaśnieniu innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy.

§ 4. Jeżeli w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a jego uzupełnienie w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy przypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera:

1) podstawy prawnej i faktycznej;
2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia.

Art. 468. (uchylony)

Art. 469. Sąd uzna zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego.

Art. 470. Pozwany ma obowiązek zapewnić, by osoba reprezentująca go przy czynnościach sądu była obeznana ze stanem faktycznym sprawy i umocowana do zawarcia ugody.

Art. 471. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł niepóźniej niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego, a jeżeli go nie przeprowadzono – niepóźniej niż sześć miesięcy od dnia złożenia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia tych braków, a jeżeli odpowiedzi nie złożono – od dnia upływu terminu do jej złożenia.

Art. 472. Sąd żąda przedstawienia niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy akt osobowych i innych dokumentów, stosując odpowiednio przepis art. 149[1].

Art. 473. § 1. W sprawach przewidzianych w niniejszym dziale nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron.

§ 2. (uchylony)

Art. 474. (uchylony)

Art. 475. Jeżeli strona bez usprawiedliwionych powodów nie wykona w toku postępowania postanowień lub zarządzeń, sąd może skazać ją na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka i odmówić przyznania kosztów lub zastosować jeden z tych środków; nie może jednak nakazać przymusowego sprowadzenia jej do sądu. Gdy stroną tą jest jednostka organizacyjna, grzywnie podlega pracownik odpowiedzialny za wykonanie postanowień lub zarządzeń, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia – kierownik tej jednostki.

Art. 475[1]. Przepisów art. 466, art. 467, art. 470 i art. 471 nie stosuje się do skargi kasacyjnej i postępowania przed Sądem Najwyższym wywołanego jej wniesieniem.

Art. 476. § 1. Przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy:

1) o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane;

1[1]) o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy, jeżeli łączący strony stosunek prawny, wbrew zawartej między nimi umowie, ma cechy stosunku pracy;

1[2]) w których wniesiono odwołanie od decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy;

1[3]) w których wniesiono odwołanie od decyzji, o której mowa w art. 14b ust. 8 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy;

2) o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy;

3) o odszkodowania dochodzone od pracodawcy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych;

4) o ustalenie obowiązywania lub treści układu zbiorowego pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów i statutów określających prawa i obowiązki osób wykonujących pracę zarobkową, pracodawców oraz zakładowej organizacji związkowej;

5) o ustalenie liczby członków zakładowej organizacji związkowej;
6) o ustalenie istnienia sporu zbiorowego, warunków jego dopuszczalności i prowadzenia.

§ 2. Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących:

1) ubezpieczeń społecznych;
2) emerytur i rent;
3) (uchylony)
4) innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
5) świadczeń odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą wojskową albo służbą w Policji, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służbie Celno-Skarbowej, Państwowej Straży Pożarnej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego oraz Centralnym Biurze Antykorupcyjnym.

§ 3. Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się także sprawy wszczęte na skutek niewydania przez organ rentowy decyzji we właściwym terminie, a także sprawy, w których wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub od decyzji wydanej przez ten zespół, sprawy o roszczenia ze stosunków prawnych między członkami otwartych funduszy emerytalnych a tymi funduszami lub ich organami oraz sprawy ze stosunków między emerytami lub osobami uposażonymi w rozumieniu przepisów o emeryturach kapitałowych a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

§ 4. Przez organy rentowe rozumie się:

1) jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, właściwe do wydawania decyzji w sprawach świadczeń,
2) (uchylony)
3) wojskowe organy emerytalne oraz organy emerytalne resortów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości, a także inne organy wojskowe i organy resortów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości

– właściwe do wydawania decyzji w sprawach, o których mowa w § 2, a także Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

§ 5. Przez użyte w niniejszym dziale określenie:

1) pracownik – rozumie się również:
   a) członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, osobę świadczącą pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą oraz członków rodziny i spadkobierców pracownika, członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej i osoby świadczącej pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą, a także inne osoby, którym z mocy odrębnych przepisów przysługują roszczenia z zakresu prawa pracy,
   b) osobę dochodzącą od pracodawcy odszkodowania lub ustalenia uprawnień do świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
2) ubezpieczony – rozumie się osobę ubiegającą się o:
   a) świadczenie z ubezpieczeń społecznych albo o emeryturę lub rentę,
   b) ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu,
   c) świadczenia w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
   d) świadczenie odszkodowawcze przysługujące w razie wypadku lub choroby pozostające w związku ze służbą wojskową albo służbą w Policji, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służbie Celno-Skarbowej, Państwowej Straży Pożarnej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego oraz Centralnym Biurze Antykorupcyjnym.

Rozdział 2

Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 477. W postępowaniu wszczętym z powództwa pracownika wezwania do udziału w sprawie, o którym mowa w art. 194 § 1 i § 3, sąd może dokonać również

z urzędu. Przewodniczący poucza pracownika o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów.

Art. 477[1]. Jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne.

Art. 477[1a]. W przypadku wystąpienia z żądaniem zobowiązania pracodawcy do wydania świadectwa pracy, o którym mowa w art. 97[1] § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277, 807, 1423 i 1661 oraz z 2026 r. poz. 25), jeżeli okaże się, że pracodawca nie istnieje albo z innych przyczyn wytoczenie przeciwko niemu powództwa jest niemożliwe, sąd rozpozna żądanie w postępowaniu nieprocesowym jako żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy.

Art. 477[1b]. § 1. W wyroku uwzględniającym żądanie zobowiązania pracodawcy do wydania świadectwa pracy, o którym mowa w art. 97[1] § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, sąd określa treść świadectwa pracy zgodnie z art. 97 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy i przepisami wydanymi na podstawie art. 97 § 4 tej ustawy. Jeżeli określenie wszystkich faktów wymienionych w tych przepisach jest niemożliwe, w wyroku określa się co najmniej okres i rodzaj wykonywanej pracy, wymiar czasu pracy, zajmowane stanowiska oraz tryb rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy, a w sytuacji gdy określenie trybu rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy również jest niemożliwe – wskazuje się, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło za wypowiedzeniem dokonanym przez pracodawcę.

§ 2. Prawomocny wyrok zobowiązujący pracodawcę do wydania świadectwa pracy zastępuje to świadectwo.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do żądania sprostowania świadectwa pracy.

Art. 477[1c]. § 1. W sprawach o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli istnienie lub treść stosunku pracy nie budzi wątpliwości, a sąd uzna, mając na względzie całokształt twierdzeń i przeprowadzonych dotychczas dowodów, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Strony należy uprzedzić o możliwości wydania wyroku na posiedzeniu

niejawnym i umożliwić im zajęcie stanowiska w piśmie procesowym, w terminie niekrótszym niż 7 dni.

§ 2. Sąd może wydać wyrok wstępny tylko co do istnienia stosunku pracy, a co do treści stosunku pracy zarządzić dalszą rozprawę albo jej odroczenie.

§ 3. Wydając wyrok wstępny, o którym mowa w § 2, sąd, rozstrzygając o treści stosunku pracy, może jednocześnie wydać wyrok częściowy w zakresie ustalenia rodzaju umowy lub niektórych ustalonych warunków pracy lub płacy.

Art. 477[1d]. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, aby termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł niepóźniej niż miesiąc od dnia wniesienia pozwu, a jeżeli pozew był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

Art. 477[2]. § 1. Zasądzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, sąd z urzędu nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika. Przepis art. 334 § 4 i art. 335 § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio; nie stosuje się przepisu art. 335 § 2.

§ 2. Uznając wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne albo przywracając pracownika do pracy, sąd na wniosek pracownika nakłada w wyroku na pracodawcę obowiązek dalszego zatrudnienia pracownika do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Art. 477[3]. (uchylony)

Art. 477[4]. (uchylony)

Art. 477[5]. (uchylony)

Art. 477[6]. § 1. Wyrok sądu pierwszej instancji zasądzający świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny, w stosunku do którego sąd drugiej instancji oddalił apelację pracodawcy, podlega natychmiastowemu wykonaniu także w części, w której sąd nie nadał mu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 477[2].

§ 2. Przepis § 1 stosuje się również do wyroków sądu drugiej instancji zasądzających świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny.

§ 3. Sąd drugiej instancji nadaje z urzędu wyrokowi, o którym mowa w § 1 i 2, klauzulę wykonalności w dniu ogłoszenia wyroku i wyrok zaopatrzony klauzulą wydaje uprawnionemu.

<Art. 477[6a]. W postępowaniu o zadośćuczynienie lub odszkodowanie z tytułu naruszenia dóbr osobistych, naruszenia zasady równego traktowania lub mobbingu, nie jest dopuszczalne oddalenie powództwa, jeżeli ustalony stan faktyczny sprawy wskazuje na zasadność powództwa z tytułu innego niż wskazany przez pracownika.>

Dodany art. 477[6a] wejdzie w życie z dn. 5.11.2026 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 1046).

Art. 477[7]. Przepisów art. 464, art. 467 § 3[1] i art. 470–473 nie stosuje się w sprawach, w których pracownik jest stroną pozwaną.

Art. 477[7a]. Przepisu art. 176 § 2 nie stosuje się w postępowaniach z zakresu prawa pracy, w sprawach, w których podmiot w restrukturyzacji, o którym mowa w art. 2 pkt 44 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, jest pozwanym.

Oddział 2

Postępowanie w sprawach dotyczących odwołań od decyzji Głównego Inspektora Pracy w przedmiocie interpretacji indywidualnych, odwołań od decyzji okręgowego inspektora pracy w przedmiocie stwierdzenia istnienia stosunku pracy oraz zażaleń na postanowienia o nadaniu decyzjom rygoru natychmiastowej wykonalności

Art. 477[7b]. § 1. Odwołanie od decyzji okręgowego inspektora pracy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, wnosi się na piśmie za pośrednictwem okręgowego inspektora pracy w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

§ 2. Odwołanie, o którym mowa w § 1, powinno zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji, zwięzłe przytoczenie zarzutów oraz wniosków, a także ich uzasadnienie oraz podpis odwołującego się.

§ 3. Odwołujący się jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w odwołaniu, a pozostałe strony – w odpowiedzi na odwołanie. Okręgowy inspektor pracy poucza strony o tym obowiązku oraz o skutkach jego niedochowania

równocześnie z doręczeniem decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy.

§ 4. Twierdzenia i dowody niepowołane w odwołaniu lub w odpowiedzi na odwołanie mogą być powoływane wyłącznie, gdy strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było wcześniej możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później.

§ 5. Jeżeli okręgowy inspektor pracy uzna odwołanie, o którym mowa w § 1, w całości za słuszne, może zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję. W tym przypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu.

§ 6. Jeżeli odwołanie, o którym mowa w § 1, nie zostało uznane przez okręgowego inspektora pracy w całości za słuszne, okręgowy inspektor pracy przekazuje je niezwłocznie do sądu wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy oraz ze stanowiskiem w sprawie odwołania, niepóźniej niż w terminie miesiąca od dnia jego wniesienia.

§ 7. Sąd odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu, o którym mowa w § 1, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.

Art. 477[7c]. Stronami postępowania są strony zaskarżonej decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, oraz okręgowy inspektor pracy.

Art. 477[7d]. § 1. Zawarcie ugody jest możliwe jedynie przez wszystkie strony postępowania.

§ 2. Nie jest dopuszczalne poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

Art. 477[7e]. § 1. Zmiana, uchylenie, stwierdzenie nieważności lub stwierdzenie wygaśnięcia zaskarżonej decyzji przez okręgowego inspektora pracy przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części.

§ 2. Jeżeli przed wszczęciem postępowania albo w toku tego postępowania zostanie wydana decyzja, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, w zakresie objętym powództwem o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy, sąd zawiesza postępowanie. Sąd umarza

postępowanie w przypadku uprawomocnienia się tej decyzji albo wydania prawomocnego wyroku w sprawie odwołania od tej decyzji.

Art. 477[7f]. § 1. Jeżeli w odwołaniu jest zawarty wniosek o uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego zaskarżonej decyzji albo jeżeli wniesiono zażalenie na postanowienie okręgowego inspektora pracy o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, sąd w przedmiocie wniosku lub zażalenia orzeka postanowieniem. Wniosek albo zażalenie podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego wpływu do sądu.

§ 2. Sąd rozpoznaje wniosek oraz zażalenie, o których mowa w § 1, na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Pisemne uzasadnienie postanowienia sądu sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia.

§ 3. Do zażalenia, o którym mowa w § 1, oraz do postępowania toczącego się wskutek jego wniesienia stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału dotyczące odwołań od decyzji okręgowego inspektora pracy, z tym że termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień.

§ 4. W toku postępowania w sprawie odwołania od decyzji okręgowego inspektora pracy w sprawie stwierdzenia istnienia stosunku pracy sąd w uzasadnionych przypadkach może z urzędu wstrzymać natychmiastowe wykonanie decyzji.

Art. 477[7g]. § 1. Sąd oddala odwołanie, o którym mowa w 477[7b] § 1, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W przypadku uwzględnienia odwołania, o którym mowa w art. 477[7b] § 1, sąd zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję i orzeka co do istoty sprawy.

§ 3. Jeżeli decyzja okręgowego inspektora pracy została wydana z rażącym naruszeniem prawa, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania okręgowemu inspektorowi pracy.

Art. 477[7h]. Sąd drugiej instancji, uchylając wyrok i decyzję okręgowego inspektora pracy, może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania okręgowemu inspektorowi pracy, który wydał zaskarżoną decyzję.

Art. 477[7i]. Przepisy art. 477[1c] i art. 477[1d] stosuje się odpowiednio.

Art. 477[7j]. W sprawie odwołania od decyzji, o którym mowa w art. 14b ust. 8 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, stosuje się odpowiednio przepisy art. 477[7b] § 1, 2 i 5–7, art. 477[7e] § 1 oraz art. 477[7g]. Sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Rozdział 3

Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych

Art. 477[8]. § 1. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów rejonowych.

§ 2. Do właściwości sądów rejonowych należą sprawy:

1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński oraz pogrzebowy;
2) o świadczenie rehabilitacyjne;
3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku z czynną służbą wojskową albo służbą w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Celno-Skarbowej;
4) o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności;
4a) o ustalenie poziomu potrzeby wsparcia;
4b) o zwolnienie z opłacenia składek, o których mowa w art. 17a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 199 i 252);
4c) dotyczące odmowy skierowania na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej.
5) (uchylony)
6) (uchylony)

Art. 477[9]. § 1. Odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanych przez ten zespół, wnosi się na piśmie do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ lub zespół, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia.

§ 2. Organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności niezwłocznie, niepóźniej niż w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, przekazuje je wraz z aktami sprawy do sądu. Organ ten lub zespół, jeżeli uzna odwołanie w całości za słuszne, może zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję lub orzeczenie. W tym przypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu.

[§ 2[1]. Jeżeli w odwołaniu od decyzji organu rentowego wskazano nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od którego nie wniesiono sprzeciwu, lub orzeczenia komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy nie przekazuje odwołania do sądu, lecz kieruje do lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpatrzenia. Organ rentowy uchyla decyzję, rozpatruje nowe okoliczności i wydaje decyzję, od której przysługuje odwołanie do sądu. Przepis ten stosuje się także wówczas, gdy nie można ustalić daty powstania wskazanych w odwołaniu nowych okoliczności.]

Nowe brzmienie § 2[1] w art. 477[9] wejdzie w życie z dn. 1.01.2027 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 26).

<§ 2[1]. Jeżeli w odwołaniu od decyzji organu rentowego wskazano nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo przez osobę wykonującą samodzielny zawód medyczny, o której mowa w art. 4 pkt 21 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wobec którego nie wniesiono sprzeciwu, lub orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanego w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy, organ rentowy nie przekazuje odwołania do sądu, lecz kieruje to odwołanie do lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do rozpatrzenia. Organ rentowy uchyla decyzję,

rozpatruje nowe okoliczności i wydaje decyzję, od której przysługuje odwołanie do sądu. Przepis ten stosuje się także wówczas, gdy nie można ustalić daty powstania wskazanych w odwołaniu nowych okoliczności.

§ 3. Sąd odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.

[§ 3[1]. Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Jeżeli odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu od tego orzeczenia, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.]

Nowe brzmienie § 3[1] w art. 477[9] wejdzie w życie z dn. 1.01.2027 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 26).

<§ 3[1]. Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie wydane przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo przez osobę wykonującą samodzielny zawód medyczny, o której mowa w art. 4 pkt 21 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a osoba zainteresowana nie złożyła sprzeciwu i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Jeżeli odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu, a złożenie tego sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.

W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do ponownego rozpatrzenia sprawy przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.>

§ 3[2]. (uchylony)

§ 3[3]. Przepis § 3[1] stosuje się odpowiednio w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników.

§ 4. Jeżeli organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności nie wydał decyzji lub orzeczenia w terminie dwóch miesięcy od dnia zgłoszenia roszczenia w sposób przepisany, odwołanie można wnieść w każdym czasie po upływie tego terminu.

§ 5. Ubezpieczony lub osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanej przez ten zespół, może również wnieść odwołanie – z wyłączeniem odwołania, o którym mowa w § 4 – do protokołu w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy albo w sądzie właściwym dla miejsca zamieszkania ubezpieczonego lub osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanej przez ten zespół.

§ 6. Sąd, do którego wniesiono odwołanie, niezwłocznie przekazuje protokół organowi lub zespołowi, który wydał zaskarżoną decyzję lub orzeczenie, chyba że sąd ten jest właściwy do jego rozpoznania. W takim przypadku przewodniczący niezwłocznie zażąda akt sprawy i nada bieg odwołaniu, przesyłając odpis protokołu organowi lub zespołowi, który wydał zaskarżoną decyzję lub orzeczenie.

§ 7. Jeżeli organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, pomimo upływu terminu nie przekazał odwołania wraz z aktami sprawy do sądu, ubezpieczony albo osoba odwołująca się od orzeczenia zespołu może wnieść ponaglenie. Do postępowania wszczętego na skutek ponaglenia stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691).

Art. 477[10]. § 1. Odwołanie powinno zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji lub orzeczenia, zwięzłe przytoczenie zarzutów oraz wniosków i ich uzasadnienie oraz podpis ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanej przez ten zespół, albo przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika ubezpieczonego albo

osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanej przez ten zespół.

§ 2. Jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

Art. 477[11]. § 1. Stronami są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji wydanej przez ten zespół, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany.

§ 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli zainteresowany nie bierze udziału w sprawie, sąd zawiadomi go o toczącym się postępowaniu. Zainteresowany może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia. Do zainteresowanego przepisu art. 174 § 1 nie stosuje się.

§ 3. (uchylony)

Art. 477[12]. Nie jest dopuszczalne zawarcie ugody, ani poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

Art. 477[13]. § 1. Zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji lub przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności zaskarżonego orzeczenia lub decyzji wydanej przez ten zespół, przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd – przez wydanie decyzji lub orzeczenia uwzględniającego w całości lub w części żądanie strony – powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji lub orzeczenia nie ma wpływu na bieg sprawy.

§ 2. (uchylony)

Art. 477[14]. § 1. Sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W przypadku uwzględnienia odwołania sąd zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję organu rentowego lub zaskarżone orzeczenie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzję tego zespołu i orzeka co do istoty sprawy.

§ 2[1]. Jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

§ 3. Jeżeli odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji przez organ rentowy lub niewydaniem orzeczenia przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji przez ten zespół, sąd w razie uwzględnienia odwołania zobowiązuje organ lub zespół do wydania decyzji lub orzeczenia w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadrzędny, albo orzeka co do istoty sprawy. Jednocześnie sąd stwierdza, czy niewydanie decyzji przez organ rentowy nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa.

[§ 4. W sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.]

Nowe brzmienie § 4 w art. 477[14] wejdzie w życie z dn. 1.01.2027 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 26).

<§ 4. W sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie wydane przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo przez osobę wykonującą samodzielny zawód medyczny, o której mowa w art. 4 pkt 21 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, albo orzeczenie wydane w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności

do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.

§ 5. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników.

§ 6. W sprawie, w której wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności lub wydanej przez ten zespół decyzji, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności lub na podstawie nowych okoliczności wpływających na poziom potrzeby wsparcia, które powstały po dniu wniesienia odwołania od tego orzeczenia lub decyzji. W tym przypadku sąd uchyla orzeczenie lub decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania wojewódzkiemu zespołowi do spraw orzekania o niepełnosprawności i umarza postępowanie.

Art. 477[14a]. Sąd drugiej instancji uchylając wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Art. 477[15]. (uchylony)

Art. 477[16]. (uchylony)

DZIAŁ IV

Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania

Art. 478. W sprawach o naruszenie posiadania sąd bada jedynie ostatni stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego.

Art. 479. W sprawach o naruszenie posiadania powództwo wzajemne nie jest dopuszczalne.

DZIAŁ IVa

Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową

Rozdział 1

(zawierający art. 479[1]–479[27] – uchylony)

(Rozdział 2 – uchylony)

Art. 479[28]. § 1. Sąd Okręgowy w Warszawie – sąd ochrony konkurencji i konsumentów jest właściwy w sprawach:

1) odwołań od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwanego w przepisach niniejszego rozdziału „Prezesem Urzędu”;
2) zażaleń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów lub przepisów odrębnych;
2a) zażaleń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w sprawie rozpatrzenia sprzeciwu, o którym mowa w art. 59 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480, 1795 i 1826);
3) zażaleń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w postępowaniu zabezpieczającym prowadzonym na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
4) zażaleń na postanowienia wydawane w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym w celu wykonania obowiązków wynikających z decyzji i postanowień wydawanych przez Prezesa Urzędu;
5) zażaleń, o których mowa w art. 105m i w art. 105p ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 1714);
6) zażaleń, o których mowa w art. 28 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 1773);
7) wniosków o udzielenie zgody na przeprowadzenie przeszukania, o którym mowa w art. 91 i art. 105n ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów;
8) zażaleń, o których mowa w art. 113m ust. 7, art. 113p ust. 9 i art. 113r ust. 12 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

§ 2. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu wnosi się za jego pośrednictwem do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji.

§ 3. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także zawierać wniosek o uchylenie lub zmianę decyzji w całości lub w części.

Art. 479[29]. § 1. Stroną postępowania przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów jest Prezes Urzędu oraz podmiot będący stroną w postępowaniu przed Prezesem Urzędu, a także wnoszący zażalenie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Pełnomocnikiem Prezesa Urzędu może być pracownik Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Art. 479[29a]. (uchylony)

Art. 479[30]. § 1. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W przypadku zawieszenia postępowania, o którym mowa w art. 479[30b], sąd ochrony konkurencji i konsumentów wstrzymuje wykonanie decyzji do czasu wydania przez Prezesa Urzędu decyzji albo wykonania lub podjęcia innej czynności stosownie do okoliczności sprawy na podstawie zatwierdzonej przez sąd ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów albo uprawomocnienia się postanowienia o odmowie zatwierdzenia ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów albo podjęcia postępowania na wniosek strony.

Art. 479[30a]. § 1. W sprawach, o których mowa w art. 479[28] § 1 pkt 1, strony mogą zawrzeć ugodę w przedmiocie przyjęcia ustaleń co do sposobu jej załatwienia (ugoda w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów).

§ 2. Ugoda w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów zawiera:

1) czas i miejsce jej sporządzenia;
2) imię i nazwisko (nazwę) lub oznaczenie stron, a także ich adresy;
3) dokonane przez strony ustalenia co do sposobu załatwienia sprawy;

4) podpisy stron.

§ 3. W razie ustalenia w ugodzie w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów zasadności uwzględnienia odwołania od decyzji stwierdzającej naruszenie zakazów określonych w art. 6 ust. 1 pkt 1–6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów lub w art. 101 ust. 1 lit. a–e Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, poprzez jej uchylenie w części dotyczącej przedsiębiorcy albo zmianę w taki sposób, że na przedsiębiorcę nie jest nakładana kara pieniężna, Prezes Urzędu z urzędu uchyla tę decyzję również w części dotyczącej osoby zarządzającej, o której mowa w art. 6a tej ustawy, która dopuściła do naruszenia zakazów przez tego przedsiębiorcę.

Art. 479[30b]**.** § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów zawiesza postępowanie, na zgodny wniosek stron zamierzających zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, na okres do trzech miesięcy. Na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów okres zawieszenia może zostać przedłużony, jeżeli będzie to sprzyjać załatwieniu sprawy w drodze ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

§ 2. Jeżeli mimo upływu okresu, na który zawieszono postępowanie, nie zawarto ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, sąd ochrony konkurencji i konsumentów postanowi podjąć postępowanie z urzędu. Przed upływem okresu, na który zawieszono postępowanie, sąd ochrony konkurencji i konsumentów postanowi podjąć postępowanie:

1) jeżeli zawarto ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów albo
2) na wniosek strony.

Art. 479[30c]**.** § 1. Jeżeli zawarto ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów strona niezwłocznie przekazuje ją do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, który niezwłocznie przeprowadza postępowanie w przedmiocie jej zatwierdzenia.

§ 2. Na podstawie zatwierdzonej ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu uchyla lub zmienia zaskarżoną decyzję albo wykonuje lub podejmuje inną czynność stosownie do okoliczności sprawy w zakresie swojej właściwości i kompetencji.

§ 3. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odmawia zatwierdzenia ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, w całości albo w części, jeżeli jest ona sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.

§ 4. Do decyzji Prezesa Urzędu lub do innej czynności stosownej do okoliczności sprawy w zakresie, w jakim stanowi ona realizację zatwierdzonej ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, stosuje się odpowiednio przepisy o prawomocnej decyzji.

Art. 479[30d]. § 1. Jeżeli ugoda w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów została zatwierdzona, sąd ochrony konkurencji i konsumentów umarza postępowanie w zakresie objętym ugodą.

§ 2. Jeżeli zatwierdzona ugoda w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów dotyczy części zaskarżonej decyzji, sąd ochrony konkurencji i konsumentów w pozostałym zakresie stosuje przepis art. 479[31a].

Art. 479[30e]. § 1. Koszty postępowania, w którym zatwierdzono ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów, znosi się wzajemnie, jeżeli strony nie postanowiły inaczej.

§ 2. Jeżeli zatwierdzona ugoda przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów dotyczy części zaskarżonej decyzji, o kosztach postępowania w pozostałym zakresie rozstrzyga się na podstawie przepisów tytułu V działu I.

Art. 479[30f]. W postępowaniu apelacyjnym przepisy art. 479[30] § 2 i art. 479[30a]–479[30e] stosuje się odpowiednio.

Art. 479[31]. (utracił moc)[18)]

Art. 479[31a]. § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów oddala odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

18) Z dniem 30 listopada 2003 r. na podstawie pkt I 1 a oraz pkt II wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 czerwca 2002 r. sygn. akt P. 13/01 (Dz. U. poz. 764).

§ 3. W razie uwzględnienia odwołania, sąd ochrony konkurencji i konsumentów zaskarżoną decyzję albo uchyla, albo zmienia w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy. Jednocześnie sąd stwierdza, czy zaskarżona decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.

§ 4. W razie uwzględnienia odwołania od decyzji stwierdzającej naruszenie zakazów określonych w art. 6 ust. 1 pkt 1–6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów lub w art. 101 ust. 1 lit. a–e Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, poprzez jej uchylenie w części dotyczącej przedsiębiorcy albo zmianę w taki sposób, że na przedsiębiorcę nie jest nakładana kara pieniężna, sąd ochrony konkurencji i konsumentów z urzędu uchyla tę decyzję również w części dotyczącej osoby zarządzającej, o której mowa w art. 6a tej ustawy, która dopuściła do naruszenia zakazów przez tego przedsiębiorcę.

§ 5. W postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym przepis § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 479[32]. § 1. Zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu wnosi się do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie tygodnia od dnia doręczenia tego postanowienia.

§ 2. Przepisy art. 479[28] § 2 i § 3 oraz art. 479[30] i art. 479[31a] stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia Prezesa Urzędu.

Art. 479[33]. § 1. W postępowaniu przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów chroni się tajemnicę przedsiębiorstwa oraz inne tajemnice podlegające ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów może, w drodze postanowienia, ujawnić stronie postępowania sądowego informacje chronione w postępowaniu przed Prezesem Urzędu jako tajemnica przedsiębiorstwa drugiej strony tylko wtedy, gdy:

1) zmieniły się istotnie okoliczności będące podstawą wydania przez Prezesa Urzędu postanowienia ograniczającego prawo wglądu do materiału dowodowego załączonego przez strony do akt sprawy;
2) strona, której tajemnica przedsiębiorstwa jest chroniona, wyraziła zgodę.

§ 2a. Do wykorzystania przez stronę informacji i dokumentów objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów przepisy art. 70 ust. 1 i 2 tej ustawy stosuje się odpowiednio.

§ 2b. (uchylony)

§ 3. Sąd na wniosek strony lub z urzędu może, w drodze postanowienia, w niezbędnym zakresie ograniczyć pozostałym stronom prawo wglądu do materiału dowodowego załączonego przez strony do akt sprawy w toku postępowania sądowego, jeżeli udostępnienie tego materiału groziłoby ujawnieniem tajemnicy przedsiębiorstwa lub innych tajemnic podlegających ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

§ 4. Ograniczenie prawa wglądu do materiału dowodowego, o którym mowa w § 3, nie dotyczy Prezesa Urzędu.

§ 5. Na postanowienie, o którym mowa w § 2 i 3, nie przysługuje zażalenie.

§ 6. (uchylony)

Art. 479[34]. (utracił moc)[19)]

Art. 479[34a]. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.

Art. 479[35]. § 1. (uchylony)

§ 2. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

DZIAŁ IVb

(zawierający art. 479[36]–479[44] – uchylony)

Art. 479[45]. (uchylony)

DZIAŁ IVc

Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki

Art. 479[46]. Sąd Okręgowy w Warszawie – sąd ochrony konkurencji i konsumentów jest właściwy w sprawach:

1) odwołań od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, zwanego w przepisach niniejszego rozdziału „Prezesem Urzędu”;
2) zażaleń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2026 r. poz. 43) lub przepisów odrębnych.

19) Z dniem 25 czerwca 2002 r. na podstawie pkt I 2 b wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w odnośniku 18.

Art. 479[47]**.** § 1. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu wnosi się za jego pośrednictwem do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

Art. 479[48]**.** § 1. Prezes Urzędu przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.

§ 2. Jeżeli Prezes Urzędu uzna odwołanie za słuszne, może – nie przekazując akt sądowi – uchylić albo zmienić swoją decyzję w całości lub w części, o czym bezzwłocznie powiadamia stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której stronie służy odwołanie.

Art. 479[49]**.** Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji i wartości przedmiotu sporu, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także zawierać wniosek o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub w części.

Art. 479[50]**.** § 1. W sprawach z zakresu regulacji energetyki stronami są także Prezes Urzędu i zainteresowany.

§ 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia procesu. Jeżeli zainteresowany nie został wezwany do udziału w sprawie, sąd ochrony konkurencji i konsumentów wezwie go na wniosek strony albo z urzędu.

Art. 479[51]**.** Pełnomocnikiem Prezesa Urzędu może być pracownik Urzędu Regulacji Energetyki.

Art. 479[52]**.** W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 479[52a]**.** § 1. W sprawach, o których mowa w art. 479[46] pkt 1, strony mogą zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

§ 2. W sprawach, o których mowa w art. 479[46] pkt 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 479[30] § 2 i art. 479[30a]–479[30f].

Art. 479[53]. § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów oddala odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W razie uwzględnienia odwołania, sąd ochrony konkurencji i konsumentów zaskarżoną decyzję albo uchyla, albo zmienia w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy.

Art. 479[54]. (uchylony)

Art. 479[55]. Przepisy art. 479[32] § 1 i art. 479[47]–479[53] stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia Prezesa Urzędu.

Art. 479[55a]. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.

Art. 479[56]. § 1. (uchylony)

§ 2. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

DZIAŁ IVd

Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji komunikacji elektronicznej i poczty

Art. 479[57]. Sąd Okręgowy w Warszawie – sąd ochrony konkurencji i konsumentów jest właściwy w sprawach:

1) odwołań od decyzji Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwanego w przepisach niniejszego rozdziału „Prezesem Urzędu”;
2) zażaleń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. – Prawo komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1221, z 2025 r. poz. 637 i 820 oraz z 2026 r. poz. 252), ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe lub przepisów odrębnych.

Art. 479[58]. § 1. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu wnosi się za jego pośrednictwem do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

Art. 479[59]. § 1. Prezes Urzędu przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.

§ 2. Jeżeli Prezes Urzędu uzna odwołanie za słuszne, może – nie przekazując akt sądowi – uchylić albo zmienić swoją decyzję w całości lub w części, o czym bezzwłocznie powiadamia stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której stronie służy odwołanie.

Art. 479[60]. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji i wartości przedmiotu sporu, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także zawierać wniosek o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub w części.

Art. 479[61]. § 1. W sprawach z zakresu regulacji komunikacji elektronicznej i poczty stronami są także Prezes Urzędu i zainteresowany.

§ 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia procesu oraz ten, kto uczestniczył w postępowaniu przed Prezesem Urzędu na prawach strony. Jeżeli zainteresowany nie został wezwany do udziału w sprawie, sąd ochrony konkurencji i konsumentów wezwie go na wniosek strony albo z urzędu.

Art. 479[62]. Pełnomocnikiem Prezesa Urzędu może być pracownik Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Art. 479[63]. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać do czasu rozstrzygnięcia sprawy wykonanie decyzji, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody lub spowodowania trudnych do odwrócenia skutków.

Art. 479[63a]. § 1. W sprawach, o których mowa w art. 479[57] pkt 1, strony mogą zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

§ 2. W sprawach, o których mowa w art. 479[57] pkt 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 479[30] § 2 i art. 479[30a]–479[30f].

Art. 479[64]. § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów oddala odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W razie uwzględnienia odwołania, sąd ochrony konkurencji i konsumentów zaskarżoną decyzję albo uchyla, albo zmienia w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy.

Art. 479[65]. (uchylony)

Art. 479[66]. Przepisy art. 479[32] § 1 i art. 479[58]–479[64] stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia Prezesa Urzędu.

Art. 479[66a]. W postępowaniu w sprawach z zakresu regulacji komunikacji elektronicznej i poczty przepisy art. 479[33] stosuje się odpowiednio.

Art. 479[66b]. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.

Art. 479[67]. § 1. (uchylony)

§ 2. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

DZIAŁ IVE

Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego

Art. 479[68]. Sąd Okręgowy w Warszawie – sąd ochrony konkurencji i konsumentów jest właściwy w sprawach:

1) odwołań od decyzji Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, zwanego w przepisach niniejszego rozdziału „Prezesem Urzędu”;
2) zażaleń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1234 oraz z 2026 r. poz. 41) lub przepisów odrębnych.

Art. 479[69]. § 1. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu wnosi się za jego pośrednictwem do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

Art. 479[70]. § 1. Prezes Urzędu przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.

§ 2. Jeżeli Prezes Urzędu uzna odwołanie za słuszne, może – nie przekazując akt sądowi – uchylić albo zmienić swoją decyzję w całości lub w części, o czym bezzwłocznie powiadamia stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której stronie służy odwołanie.

Art. 479[71]. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji i wartości przedmiotu sporu, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także zawierać wniosek o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub w części.

Art. 479[72]. § 1. W sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego stronami są także Prezes Urzędu i zainteresowany.

§ 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia procesu. Jeżeli zainteresowany nie został wezwany do udziału w sprawie, sąd ochrony konkurencji i konsumentów wezwie go na wniosek strony albo z urzędu.

Art. 479[73]. Pełnomocnikiem Prezesa Urzędu może być pracownik Urzędu Transportu Kolejowego.

Art. 479[74]. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 479[74a]. § 1. W sprawach, o których mowa w art. 479[68] pkt 1, strony mogą zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

§ 2. W sprawach, o których mowa w art. 479[68] pkt 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 479[30] § 2 i art. 479[30a]–479[30e].

Art. 479[75]. § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów oddala odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W razie uwzględnienia odwołania, sąd ochrony konkurencji i konsumentów zaskarżoną decyzję albo uchyla, albo zmienia w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy.

Art. 479[76]. (uchylony)

Art. 479[77]. Przepisy art. 479[32] § 1 i art. 479[69]–479[75] stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia Prezesa Urzędu.

Art. 479[77a]. W postępowaniach w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego stosuje się przepisy art. 479[33] § 1, 2 oraz 3–5.

Art. 479[77b]. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.

Art. 479[78]. § 1. (uchylony)

§ 2. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

DZIAŁ IVf

Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego

Art. 479[79]. Sąd Okręgowy w Warszawie – sąd ochrony konkurencji i konsumentów jest właściwy w sprawach:

1) odwołań od decyzji, o których mowa w art. 27e ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2024 r. poz. 757), organu regulacyjnego, o którym mowa w art. 27a ust. 1 tej ustawy, zwanego w przepisach niniejszego działu „organem regulacyjnym”;
2) zażaleń na postanowienia organu regulacyjnego, o których mowa w art. 27e ust. 3 ustawy, o której mowa w pkt 1.

Art. 479[80]. § 1. Odwołanie od decyzji organu regulacyjnego wnosi się, za jego pośrednictwem, do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

Art. 479[81]. § 1. Organ regulacyjny niezwłocznie przekazuje odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.

§ 2. Jeżeli organ regulacyjny uwzględni odwołanie w całości, może – nie przekazując akt sądowi – wydać nową decyzję, w której uchyla lub zmienia swoją decyzję, o czym bezzwłocznie powiadamia stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której stronie służy odwołanie.

Art. 479[82]. Odwołanie od decyzji organu regulacyjnego powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji i wartości przedmiotu sporu, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także wniosek o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub w części.

Art. 479[83]. W sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego stronami są także organ regulacyjny oraz podmioty będące stroną w postępowaniu przed tym organem.

Art. 479[84]. Pełnomocnikiem organu regulacyjnego może być pracownik Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie lub pracownik regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Art. 479[85]. W razie wniesienia odwołania od decyzji organu regulacyjnego sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 479[85a]. § 1. W sprawach, o których mowa w art. 479[79] pkt 1, strony mogą zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

§ 2. W sprawach, o których mowa w art. 479[79] pkt 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 479[30] § 2 i art. 479[30a]–479[30f].

Art. 479[86]. § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów oddala odwołanie od decyzji organu regulacyjnego, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W razie uwzględnienia odwołania sąd ochrony konkurencji i konsumentów uchyla albo zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję i orzeka co do istoty sprawy.

Art. 479[87]. § 1. Zażalenie na postanowienie organu regulacyjnego wnosi się do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego postanowienia.

§ 2. Przepisy art. 479[31a] § 4 i 5 i art. 479[80]–479[86] stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia organu regulacyjnego.

Art. 479[87a]. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.

Art. 479[88]. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

<DZIAŁ IVFA

Dodany dział IVFA (art. 479[88a]–479[88j]) wejdzie w życie z dn. 28.10.2026 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 1003).

Postępowanie w sprawach z zakresu sztucznej inteligencji

Art. 479[88a]. Sąd Okręgowy w Warszawie – sąd ochrony konkurencji i konsumentów jest właściwy w sprawach odwołań od decyzji i zażaleń na postanowienia Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji, o których mowa w ustawie z dnia 3 lipca 2026 r. o systemach sztucznej inteligencji (Dz. U. poz. 1003).

Art. 479[88b]. Odwołanie od decyzji Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji wnosi się za jej pośrednictwem do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji.

Art. 479[88c]. Komisja Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.

Art. 479[88d]. Odwołanie od decyzji Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji i wartości przedmiotu sporu, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także wniosek o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub części.

Art. 479[88e]. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów odrzuca odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia, niedopuszczalne z innych przyczyn, a także wtedy, gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków odwołania.

Art. 479[88f]. § 1. W sprawach z zakresu naruszenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE)

nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz. Urz. UE L 2024/1689 z 12.07.2024) i ustawy z dnia 3 lipca 2026 r. o systemach sztucznej inteligencji stronami są Komisja Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji i podmiot będący stroną postępowania przed Komisją Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji.

§ 2. Pełnomocnikiem Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji może być pracownik urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw informatyzacji.

Art. 479[88g]. § 1. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów oddala odwołanie od decyzji Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W razie uwzględnienia odwołania sąd ochrony konkurencji i konsumentów zaskarżoną decyzję uchyla albo zmienia w całości albo części i orzeka co do istoty sprawy. Jednocześnie sąd stwierdza, czy zaskarżona decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.

Art. 479[88h]. § 1. W postępowaniu przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów chroni się tajemnicę przedsiębiorstwa oraz inne tajemnice podlegające ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

§ 2. Sąd ochrony konkurencji i konsumentów może, w drodze postanowienia, ujawnić stronie postępowania sądowego informacje chronione w postępowaniu przed Komisją Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji jako tajemnica przedsiębiorstwa drugiej strony tylko wtedy, gdy:

1) **zmieniły się istotnie okoliczności będące podstawą wydania przez Komisję Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji postanowienia ograniczającego prawo wglądu do materiału dowodowego załączonego przez strony do akt sprawy;**
2) **strona, której tajemnica przedsiębiorstwa jest chroniona, wyraziła na to zgodę.**

§ 3. Sąd na wniosek strony albo z urzędu może, w drodze postanowienia, w niezbędnym zakresie ograniczyć pozostałym stronom prawo wglądu do materiału dowodowego załączonego przez strony do akt sprawy w toku

postępowania sądowego, jeżeli udostępnienie tego materiału groziłoby ujawnieniem tajemnicy przedsiębiorstwa lub innych tajemnic podlegających ochronie na podstawie odrębnych przepisów.

§ 4. Ograniczenie prawa wglądu do materiału dowodowego, o którym mowa w § 3, nie dotyczy Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji.

§ 5. Na postanowienie, o którym mowa w § 2 i 3, nie przysługuje zażalenie.

Art. 479[88i]. § 1. Zażalenie na postanowienie Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji wnosi się do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie tygodnia od dnia doręczenia tego postanowienia.

§ 2. Przepisy art. 479[88c], art. 479[88d], art. 479[88e], art. 479[88g] i art. 479[88h] stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji.

Art. 479[88j]. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.>

DZIAŁ IVG

Postępowanie w sprawach własności intelektualnej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 479[89]. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o ochronę praw autorskich i pokrewnych, o ochronę praw własności przemysłowej oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych (sprawy własności intelektualnej).

§ 2. Sprawami własności intelektualnej w rozumieniu niniejszego działu są także sprawy o:

1) zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji;
2) ochronę dóbr osobistych w zakresie, w jakim dotyczy ona wykorzystania dobra osobistego w celu indywidualizacji, reklamy lub promocji przedsiębiorcy, towarów lub usług;
3) ochronę dóbr osobistych w związku z działalnością naukową lub wynalazczą.

Art. 479[90]. § 1. Sprawy własności intelektualnej należą do właściwości sądów okręgowych.

§ 2. Sąd Okręgowy w Warszawie jest wyłącznie właściwy w sprawach własności intelektualnej dotyczących programów komputerowych, wynalazków, wzorów użytkowych, topografii układów scalonych, odmian roślin oraz tajemnic przedsiębiorstwa o charakterze technicznym.

§ 3. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.

Art. 479[91]. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są one sprzeczne z przepisami niniejszego działu.

Art. 479[92]. § 1. Sąd właściwy w sprawie własności intelektualnej nie jest związany postanowieniem o przekazaniu sprawy. Sąd ten w razie stwierdzenia swojej niewłaściwości przekaże sprawę innemu sądowi, nie wyłączając sądu przekazującego.

§ 2. Postanowienie o przekazaniu sprawy może zapaść niepóźniej niż w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu przekazanej sprawy do sądu właściwego w sprawie własności intelektualnej.

§ 3. Sąd, któremu sprawa zostanie przekazana, jest związany postanowieniem sądu właściwego w sprawie własności intelektualnej.

Art. 479[93]. Jeżeli w sprawie o naruszenie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe, nader utrudnione lub oczywiście niecelowe, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swojej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Art. 479[94]. Ilekroć w przepisach niniejszego działu jest mowa o naruszeniu, należy przez to rozumieć także zagrożenie tym naruszeniem.

Art. 479[95]. Stosując środki przewidziane w art. 479[97], art. 479[109] lub art. 479[113] § 1, sąd uwzględni interesy stron w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązanego lub pozwanego nie obciążać ponad potrzebę, mając na uwadze obciążenia obowiązanego lub pozwanego, jakie wynikałyby z zastosowanych środków, oraz ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa.

Rozdział 2

Zabezpieczenie środka dowodowego

Art. 479[96]**.** Przepisy dotyczące obowiązanego stosuje się do osoby, w tym również pozwanego, w której władaniu znajduje się środek dowodowy lub która może umożliwić jego zabezpieczenie.

Art. 479[97]**.** § 1. Sąd może udzielić zabezpieczenia środka dowodowego przed wszczęciem postępowania lub w jego toku aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji.

§ 2. Wniosek o zabezpieczenie środka dowodowego sąd rozpoznaje bezzwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie tygodnia od dnia jego wpływu.

Art. 479[98]**.** § 1. Sąd udziela zabezpieczenia środka dowodowego na wniosek uprawnionego, który uprawdopodobnił roszczenie, jak również interes prawny w zabezpieczeniu.

§ 2. Interes prawny w zabezpieczeniu środka dowodowego istnieje, gdy brak żądanego zabezpieczenia uniemożliwia lub poważnie utrudnia przytoczenie lub udowodnienie istotnych faktów, jak również, gdy zachodzi ryzyko zniszczenia środka dowodowego lub opóźnienie w uzyskaniu środka dowodowego może uniemożliwić lub poważnie utrudnić osiągnięcie celu postępowania dowodowego, lub gdy z innych przyczyn zachodzi potrzeba stwierdzenia istniejącego stanu rzeczy.

Art. 479[99]**.** Wniosek o zabezpieczenie środka dowodowego powinien odpowiadać wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

1) określenie środka dowodowego i sposobu jego zabezpieczenia;
2) uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wniosek;
3) zwięzłe przedstawienie przedmiotu sprawy, gdy wniosek jest składany przed złożeniem pozwu.

Art. 479[100]**.** § 1. Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia środka dowodowego na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. W postanowieniu o zabezpieczeniu środka dowodowego sąd określa zakres wglądu uprawnionego do zabezpieczonego środka dowodowego oraz szczegółowe zasady korzystania i zapoznawania się z nim. Sąd może ograniczyć lub wyłączyć kopiowanie środka dowodowego lub jego utrwalanie w inny sposób. Uprawniony

uzyskuje dostęp do środka dowodowego wraz z uprawomocnieniem się postanowienia.

§ 3. Postanowienie o zabezpieczeniu środka dowodowego sąd doręcza uprawnionemu. Podmiot wykonujący postanowienie równocześnie z przystąpieniem do wykonania postanowienia dokonuje jego doręczenia obowiązanemu oraz pozwanemu. Sąd poucza obowiązanego, pozwanego oraz biegłego o ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia środka dowodowego przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji.

§ 5. Zażalenie w przedmiocie zabezpieczenia środka dowodowego sąd rozpoznaje bezzwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie miesiąca od dnia jego wpływu.

§ 6. Zażalenie obowiązanego lub pozwanego w zakresie, w jakim powołuje się na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd rozpoznaje na posiedzeniu niejawnym. Od uznania sądu zależy, czy na posiedzeniu wysłucha uprawnionego lub obowiązanego.

§ 7. Uwzględniając zażalenie obowiązanego lub pozwanego powołującego się na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd określa odrębne względem oznaczonych na podstawie § 2 zasady korzystania z zabezpieczonego środka dowodowego i zapoznawania się z nim przez uprawnionego oraz może wprowadzić dodatkowe ograniczenia.

§ 8. W przypadku prawomocnego oddalenia wniosku o zabezpieczenie środka dowodowego zabezpieczenie upada. Sąd, na wniosek obowiązanego, wydaje postanowienie stwierdzające upadek zabezpieczenia, na podstawie którego obowiązany odbiera środki dowodowe złożone w sądzie.

Art. 479[101]**.** § 1. Sąd orzeka taki sposób zabezpieczenia środka dowodowego, jaki stosownie do okoliczności danej sprawy uzna za odpowiedni. Sposobami zabezpieczenia są w szczególności odebranie towarów, materiałów, narzędzi użytych do produkcji lub dystrybucji, dokumentów, jak również sporządzenie szczegółowego opisu tych przedmiotów połączone, w razie konieczności, z pobraniem ich próbek.

§ 2. W przypadku orzeczenia sposobu zabezpieczenia środka dowodowego w postaci sporządzenia szczegółowego opisu komornik sporządza protokół.

§ 3. Na wniosek uprawnionego, obowiązanego lub pozwanego sąd może wezwać biegłego, aby wziął udział w wykonaniu postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego.

§ 4. Komornik odbiera przedmioty oraz sporządza protokół bez udziału uprawnionego. Przepis art. 814 stosuje się odpowiednio. Odebrane przedmioty oraz protokół komornik składa w sądzie. Nie podlegają one włączeniu do akt do dnia uprawomocnienia się postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego.

Art. 479[102]**.** Udzielając zabezpieczenia środka dowodowego przed wszczęciem postępowania, sąd wyznacza termin, w którym pozew powinien być wniesiony pod rygorem upadku zabezpieczenia. Termin ten nie może być krótszy niż dwa tygodnie i dłuższy niż miesiąc od dnia uprawomocnienia się postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego.

Art. 479[103]**.** Postanowienie o zabezpieczeniu środka dowodowego podlega wykonaniu z chwilą jego wydania. Przepis art. 743 stosuje się odpowiednio.

Art. 479[104]**.** Wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego sąd może uzależnić od złożenia przez uprawnionego kaucji na zabezpieczenie roszczeń obowiązanego lub pozwanego powstałych w wyniku wykonania tego postanowienia. Z kaucji tej przysługuje obowiązanemu lub pozwanemu pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi należnościami zaraz po kosztach egzekucyjnych. Przepis art. 739 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 479[105]**.** W zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale do zabezpieczenia środka dowodowego przepisy art. 738, art. 742 § 1 zdanie pierwsze, § 2 i 3 oraz art. 744–746 stosuje się odpowiednio. Z żądaniem, o którym mowa w art. 742, może wystąpić również pozwany.

Rozdział 3

Wyjawienie lub wydanie środka dowodowego

Art. 479[106]**.** W sprawie o naruszenie prawa własności intelektualnej powód, który uprawdopodobnił roszczenie, może żądać, aby pozwany wyjawił lub wydał środek dowodowy, którym dysponuje, w szczególności dokumenty bankowe, finansowe lub handlowe, służące ujawnieniu i udowodnieniu faktów.

Art. 479[107]**.** Wniosek o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego powinien odpowiadać wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

1) określenie środka dowodowego, którego wyjawienia lub wydania żąda powód;
2) uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wniosek, w tym okoliczności, z których wynika, że pozwany dysponuje środkiem dowodowym objętym żądaniem.

Art. 479[108]**.** Przed wyznaczeniem posiedzenia przewodniczący zarządza wniesienie przez pozwanego odpowiedzi na zgłoszone żądanie w terminie niekrótszym niż dwa tygodnie, pouczając go o ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa.

Art. 479[109]**.** § 1. Uwzględniając żądanie, sąd określa termin wyjawienia lub wydania środka dowodowego, zasady korzystania z niego i zapoznawania się z nim, a także poucza strony o ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa. Jeżeli pozwany powołuje się na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd może określić szczególne zasady korzystania ze środka dowodowego i zapoznawania się z nim oraz może wprowadzić dodatkowe ograniczenia.

§ 2. Postanowienie nakazujące wyjawienie lub wydanie środka dowodowego podlega wykonaniu z chwilą jego wydania. Przepis art. 743 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli pozwany uchyla się od wykonania postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka w celu udaremnienia jego wyjawienia lub wydania, sąd może:

1) uznać za ustalone fakty, które mają zostać stwierdzone za pomocą tego środka, chyba że pozwany, który uchyla się od wykonania postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego lub dopuszcza się zniszczenia takiego środka, wykaże co innego;
2) obciążyć pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania, w całości lub części, niezależnie od wyniku sprawy.

Art. 479[110]**.** § 1. Na postanowienie w przedmiocie wyjawienia lub wydania środka dowodowego służy zażalenie do sądu drugiej instancji.

§ 2. Zażalenie pozwanego w zakresie, w jakim powołuje się na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd rozpoznaje na posiedzeniu niejawnym. Od uznania sądu zależy, czy na posiedzeniu wysłucha jedną czy więcej niż jedną stronę.

Art. 479[111]. Gdy wyjawienie lub wydanie środka dowodowego dotyczy dokumentów bankowych, handlowych lub finansowych, przepis art. 249 § 2 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 4

Wezwanie do udzielenia informacji

Art. 479[112]. Przepisy dotyczące obowiązanego stosuje się do osoby, w tym również pozwanego, która posiada informacje, o których mowa w art. 479[113], lub dostęp do nich.

Art. 479[113]. § 1. Na wniosek uprawnionego, jeżeli wykaże on w sposób wiarygodny okoliczności wskazujące na naruszenie, sąd może przed wszczęciem postępowania w sprawie o naruszenie lub w jego toku aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji wezwać naruszającego do udzielenia informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług, jeżeli jest to niezbędne dla dochodzenia roszczenia.

§ 2. Jeżeli sąd wezwał do udzielenia informacji przed wszczęciem postępowania w sprawie o naruszenie, postępowanie to powinno być wszczęte niepóźniej niż w terminie miesiąca od dnia wykonania postanowienia o udzieleniu informacji.

§ 3. Obowiązanemu przysługuje roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem obowiązku udzielenia informacji, jeżeli uprawniony nie wniósł pisma wszczynającego postępowanie przeciwko naruszającemu w terminie wyznaczonym przez sąd albo pismo wszczynające postępowanie zostało cofnięte, jak również gdy pismo wszczynające postępowanie zostało zwrócone lub odrzucone albo powództwo bądź wniosek oddalono lub postępowanie umorzono.

§ 4. Roszczenie, o którym mowa w § 3, wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia jego powstania. Przepisy art. 746 § 1[1]–3 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Obowiązanemu przysługuje roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem obowiązku udzielenia informacji w przypadku wykorzystania przez uprawnionego informacji, o której mowa w ust. 1, dla celów innych niż dochodzenie przez uprawnionego roszczenia.

§ 6. Do wniosku, o którym mowa w § 1, przepisy art. 739, art. 742 oraz art. 745 stosuje się odpowiednio.

Art. 479[114]. Przepis art. 479[113] stosuje się odpowiednio do innego niż naruszający obowiązanego, który:

1) posiada w ilości świadczącej o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej towary, przy których zaprojektowaniu, wytworzeniu lub wprowadzeniu do obrotu nastąpiło naruszenie prawa własności intelektualnej lub których cechy estetyczne lub funkcjonalne naruszają te prawa lub
2) dostarcza, w rozmiarze świadczącym o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej, usługi osobie, która narusza prawa własności intelektualnej, lub
3) wykonuje w rozmiarze świadczącym o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej usługi z naruszeniem prawa własności intelektualnej, lub
4) został przez osobę, o której mowa w pkt 1, 2 lub 3, wskazany jako wytwórca lub uczestnik procesu wprowadzenia do obrotu takich towarów, odbiorca takich usług lub podmiot, który je świadczy.

Art. 479[115]. § 1. Wezwanie do udzielenia informacji, o których mowa w art. 479[113], dotyczy wyłącznie:

1) informacji o firmie, miejscu zamieszkania lub siedzibie i adresie producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy, od których lub na rzecz których nastąpiło nabycie lub zbycie towarów, korzystanie z usług lub ich świadczenie, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów tych towarów lub usług;
2) informacji o ilości wyprodukowanych, wytworzonych, wysłanych, otrzymanych lub zamówionych towarów lub świadczonych usług, jak również cenach otrzymanych w zamian za towary lub usługi;
3) w szczególnie uzasadnionych okolicznościach innych informacji, które są niezbędne do wykazania wysokości roszczenia.

§ 2. Wezwanie banku lub spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej do udzielenia informacji niezbędnych dla dochodzenia roszczenia, o którym mowa w art. 479[113], dotyczy informacji obejmujących wyłącznie imię i nazwisko lub firmę, miejsce zamieszkania lub siedzibę posiadacza rachunku bankowego lub członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej oraz kwotę i termin realizacji rozliczenia pieniężnego na rachunku dokonanego w związku z czynnościami naruszającymi prawa własności intelektualnej.

Art. 479[116]**.** Wniosek o udzielenie informacji powinien odpowiadać wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

1) wykazanie w sposób wiarygodny okoliczności wskazujących na naruszenie prawa własności intelektualnej;
2) określenie informacji, które są przedmiotem wezwania;
3) określenie obowiązanego oraz wskazanie okoliczności, z których może wynikać, że dysponuje on informacjami objętymi wnioskiem;
4) wykazanie, że informacje są konieczne do określenia źródła lub zakresu naruszenia prawa.

Art. 479[117]**.** § 1. Przed wyznaczeniem posiedzenia przewodniczący zarządza doręczenie odpisu wniosku o udzielenie informacji obowiązanemu i równocześnie zobowiązuje go do złożenia odpowiedzi na wezwanie w wyznaczonym terminie niekrótszym niż dwa tygodnie.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, przewodniczący poucza o ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa oraz prawie odmowy udzielenia informacji. Przepis art. 261 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Obowiązany nie może jednak odmówić udzielenia informacji, z tego powodu, że ich udzielenie mogłoby narazić jego lub jego bliskich, o których mowa w art. 261 § 1, na dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową.

Art. 479[118]**.** § 1. Sąd, uwzględniając wniosek, określa termin udzielenia informacji, ich rodzaj i zakres, a także zasady zapoznania się z nimi przez uprawnionego. Informacji udziela się pod rygorem odpowiedzialności karnej.

§ 2. Doręczając postanowienie nakazujące udzielenie informacji, sąd uprzedza obowiązanego o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

§ 3. Postanowienie nakazujące udzielenie informacji podlega wykonaniu z chwilą jego wydania. Przepis art. 743 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Obowiązek udzielenia informacji podlega wykonaniu w formie pisemnej albo postaci elektronicznej.

Art. 479[119]**.** § 1. Na postanowienie w przedmiocie udzielenia informacji służy zażalenie do sądu drugiej instancji.

§ 2. Zażalenie obowiązanego w zakresie, w jakim powołuje się na prawo odmowy udzielenia informacji lub ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd

rozpoznaje na posiedzeniu niejawnym. Od uznania sądu zależy, czy na posiedzeniu wysłucha uprawnionego lub obowiązanego.

§ 3. Jeżeli obowiązany powołuje się na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd może określić szczególne zasady korzystania i zapoznawania się z udzielonymi informacjami oraz może wprowadzić dodatkowe ograniczenia.

Art. 479[120]**.** Przewodniczący, na wniosek uprawnionego, wyznacza posiedzenie niejawne w celu ustnego wyjaśnienia udzielonych informacji.

Art. 479[121]**.** Na żądanie obowiązanego lub pozwanego uprawniony jest obowiązany zwrócić koszty i wydatki celowe poniesione w związku z udzieleniem informacji. Przepis art. 277 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 5

Powództwa szczególne

Art. 479[122]**.** § 1. Powództwo wzajemne w sprawach o naruszenie prawa do znaku towarowego lub wzoru przemysłowego jest dopuszczalne, jeżeli obejmuje żądanie unieważnienia lub stwierdzenia wygaśnięcia prawa ochronnego na znak towarowy lub obejmuje żądanie unieważnienia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego. Przepis art. 204 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do żądania unieważnienia lub stwierdzenia wygaśnięcia prawa ochronnego na wspólny znak towarowy, wspólnego prawa ochronnego na znak towarowy, prawa ochronnego na znak towarowy gwarancyjny, uznania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ochrony międzynarodowego znaku towarowego, a także do żądania unieważnienia uznania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ochrony międzynarodowego wzoru przemysłowego.

Art. 479[123]**.** § 1. Poza wymogami określonymi w art. 187 pozew wzajemny powinien zawierać numer wpisu we właściwym rejestrze związany z danym prawem ochronnym lub prawem z rejestracji.

§ 2. Do pozwu wzajemnego należy dołączyć wyciąg z właściwego rejestru, określający numer wpisu oraz informacje o stanie prawnym udzielonego prawa, chyba że został on załączony do pozwu głównego.

Art. 479[124]. Sąd jest związany podstawą prawną unieważnienia lub stwierdzenia wygaśnięcia prawa wskazaną przez powoda wzajemnego.

Art. 479[125]. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego rozdziału przepisy ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1170) o unieważnieniu lub stwierdzeniu wygaśnięcia prawa, stosuje się w zakresie, w jakim nie są one sprzeczne z przepisami niniejszego rozdziału.

Art. 479[126]. § 1. W przypadku wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 479[122], sąd zwraca się do Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej z żądaniem udzielenia informacji, czy przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej toczy się już sprawa o unieważnienie lub stwierdzenie wygaśnięcia prawa.

§ 2. Prezes Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie udziela informacji, o których mowa w § 1, w formie pisemnej albo postaci elektronicznej.

§ 3. Jeżeli przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej toczy się sprawa o unieważnienie lub stwierdzenie wygaśnięcia prawa, sąd zawiesza postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Sąd odrzuca pozew wzajemny o stwierdzenie wygaśnięcia lub unieważnienie prawa, jeżeli decyzja wydana przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, dotycząca tego samego przedmiotu sprawy, w tym podstawy powództwa wzajemnego, stała się prawomocna.

Art. 479[127]. Sąd zawiesza postępowanie z urzędu, jeżeli toczy się inne postępowanie cywilne obejmujące żądanie, którego dotyczy wytaczane powództwo wzajemne.

Art. 479[128]. § 1. Odpis prawomocnego wyroku unieważniającego prawo lub stwierdzającego wygaśnięcie prawa, od którego nie przysługuje skarga kasacyjna, sąd niezwłocznie przesyła Urzędowi Patentowemu Rzeczypospolitej Polskiej w celu dokonania wpisu do właściwego rejestru oraz przekazania powiadomienia do Biura Międzynarodowego w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej.

§ 2. Wyrok, o którym mowa w § 1, jest skuteczny także względem osób trzecich.

Art. 479[129]**.** § 1. Powód może wystąpić z powództwem o ustalenie, że podjęte lub zamierzone przez niego czynności nie stanowią naruszenia patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji. Przepis art. 189 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Interes prawny istnieje, gdy pozwany:

1) czynności, których dotyczy powództwo uznał za naruszenie patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;
2) nie potwierdził w należycie wyznaczonym przez powoda terminie, że czynności, których dotyczy powództwo, nie stanowią naruszenia patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji.

§ 3. Termin, o którym mowa w § 2 pkt 2, został należycie wyznaczony, jeżeli:

1) jego wyznaczenie nastąpiło w formie pisemnej;
2) nie był krótszy niż dwa miesiące od dnia doręczenia uprawnionemu pisma;
3) w treści pisma powód dokładnie oznaczył czynności, które zamierza podjąć i które mogą stanowić naruszenie patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji, wskazując, w jakim zakresie może nastąpić naruszenie, i wezwał uprawnionego do wyraźnego potwierdzenia, że nie stanowią one naruszenia.

DZIAŁ V

Postępowanie nakazowe i upominawcze

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 480. (uchylony)

Art. 480[1]**.** § 1. Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach – jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

§ 2. Po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych lub w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepis szczególny przewiduje inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania.

Art. 480[2]. § 1. W nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, aby w terminie oznaczonym w nakazie zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia.

§ 2. Termin, o którym mowa w § 1, wynosi:

1) dwa tygodnie od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju;
2) miesiąc od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce poza granicami kraju na terytorium Unii Europejskiej;
3) miesiąc od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce na terytorium Unii Europejskiej;
4) trzy miesiące od dnia doręczenia nakazu, w przypadku gdy doręczenie nakazu ma mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej.

§ 2[1]. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że doręczenie nakazu zapłaty ma nastąpić w miejscu, które zgodnie z § 2 uzasadnia oznaczenie innego terminu, niż termin oznaczony w wydanym nakazie, sąd z urzędu wydaje postanowienie, którym zmienia nakaz w stosownym zakresie.

§ 2[2]. O zmianie nakazu zapłaty na podstawie § 2[1] umieszcza się wzmiankę na oryginale nakazu, a na żądanie stron także na wydanych im wypisach. Dalsze odpisy i wypisy powinny być zredagowane w brzmieniu uwzględniającym postanowienie o zmianie nakazu.

§ 3. Nakaz zapłaty doręcza się stronom. Pozwanemu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu oraz skutkach jego niezaskarżenia.

§ 4. Nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku.

§ 5. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.

Art. 480[3]. § 1. Środek zaskarżenia od nakazu zapłaty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty.

§ 2. W piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 3. Sąd odrzuca środek zaskarżenia niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania.

Art. 480[4]. § 1. Nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy.

Art. 481. (uchylony)

Art. 482. (uchylony)

Art. 483. (uchylony)

Art. 484. (uchylony)

Rozdział 2

Postępowanie nakazowe

Art. 484[1]. Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydaje się na wniosek powoda zgłoszony w pozwie.

Art. 485. § 1. Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu:

1) dokumentem urzędowym;
2) zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem;
3) wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu.
4) (uchylony)

§ 2. Sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W przypadku przejścia na powoda praw z weksla lub czeku, do wydania nakazu niezbędne jest również przedstawienie dokumentów uzasadniających

roszczenie, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksla lub czeku. Jeżeli dłużnikiem jest konsument, niezbędne jest przedstawienie wraz z pozwem umowy, z której wynika roszczenie zabezpieczone wekslem, wraz z deklaracją wekslową i załącznikami. W treści pozwu skierowanego przeciwko osobie fizycznej zamieszcza się oświadczenie o tym, czy roszczenie dochodzone pozwem powstało w związku z umową zawartą z konsumentem.

§ 2[1]. Sąd wydaje nakaz zapłaty na podstawie dołączonej do pozwu umowy, dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku, jeżeli powód dochodzi należności zapłaty świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1790), odsetek w transakcjach handlowych określonych w tej ustawie lub rekompensaty, o której mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy, oraz na podstawie dokumentów potwierdzających poniesienie kosztów odzyskiwania należności, jeżeli powód dochodzi również zwrotu kosztów, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Jeżeli nie dołączono oryginału weksla lub czeku lub w treści pozwu nie zamieszczono oświadczenia, o którym mowa w § 2 zdanie czwarte, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.

§ 5. Sąd może skazać na grzywnę powoda, jego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika, który w złej wierze lub wskutek niezachowania należytej staranności złożył niezgodne z prawdą oświadczenie, o którym mowa w § 2 zdanie czwarte, że roszczenie dochodzone pozwem nie powstało w związku z umową zawartą z konsumentem.

Art. 486. § 1. (uchylony)

§ 2. W sprawach, o których mowa w art. 485 § 2[1], przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by pierwsze posiedzenie wyznaczone w celu wydania nakazu zapłaty, rozpoznania sprawy lub nadania jej innego biegu odbyło się niepóźniej niż dwa miesiące od dnia wniesienia pozwu, a jeżeli pozew był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia.

Art. 487. (uchylony)

Art. 488. (uchylony)

Art. 489. (uchylony)

Art. 490. (uchylony)

Art. 491. (uchylony)

Art. 492. § 1. Nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności. Kwota zasądzona nakazem wraz z wymagalnymi odsetkami stanowi sumę, której złożenie przez dłużnika na rachunek depozytowy Ministra Finansów w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, zwany dalej „rachunkiem depozytowym Ministra Finansów", wystarczy do zabezpieczenia. Jeżeli nakaz zobowiązuje do wydania rzeczy zamiennych, do zabezpieczenia wystarczy złożenie sumy równej wartości przedmiotu sporu.

§ 2. Powód wnosząc o dokonanie zabezpieczenia jest obowiązany wskazać sposób zabezpieczenia. Sąd na wniosek pozwanego może ograniczyć zabezpieczenie według swego uznania. Przepis art. 742 oraz przepisy o ograniczeniu zabezpieczenia przeciwko Skarbowi Państwa stosuje się odpowiednio.

§ 3. Nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla lub czeku staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. W razie wniesienia zarzutów sąd może na wniosek pozwanego wstrzymać wykonanie nakazu. Przepisy o ograniczeniu wykonalności w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa stosuje się odpowiednio.

Art. 492[1]. (uchylony)

Art. 493. § 1. Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść zarzuty.

§ 2. W piśmie zawierającym zarzuty pozwany powinien, poza elementami wskazanymi w art. 480[3] § 2, wymienić fakty, z których wywodzi żądania, i dowody na wykazanie każdego z nich.

§ 3. W postępowaniu po wniesieniu zarzutów:

1) nie stosuje się przepisów art. 194–196 i art. 198;
2) powództwo wzajemne jest niedopuszczalne;
3) nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych; jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć powództwo o świadczenia za kolejne okresy.

§ 4. Jeżeli zachodzą podstawy do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, sąd z urzędu postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie rozstrzygnięcie. W innym przypadku sąd wydaje wyrok, którym w całości lub części utrzymuje nakaz zapłaty w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu.

Art. 494. (uchylony)

Art. 495. (uchylony)

Art. 496. (uchylony)

Art. 497. § 1. W przypadku cofnięcia zarzutów sąd stwierdza postanowieniem, że nakaz zapłaty pozostaje w mocy i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Przepis art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w art. 203 § 4, sąd może uznać cofnięcie zarzutów za niedopuszczalne.

Rozdział 3

Postępowanie upominawcze

Art. 497[1]. (uchylony)

Art. 498. (uchylony)

Art. 499. Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 480[1] § 1, chyba że według treści pozwu:

1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne;
2) twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość;
3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego.
4) (uchylony)

§ 2. (uchylony)

Art. 500. (uchylony)

Art. 501. (uchylony)

Art. 502. (uchylony)

Art. 502[1]. (uchylony)

Art. 503. (uchylony)

Art. 504. (uchylony)

Art. 505. § 1. Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść sprzeciw.

§ 2. Nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem. Sprzeciw jednego tylko ze współpozwanych o to samo roszczenie oraz co do jednego lub niektórych uwzględnionych roszczeń powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich.

§ 3. Na wniosek strony sąd wydaje postanowienie stwierdzające utratę mocy nakazu zapłaty w całości lub części.

DZIAŁ VI

Postępowanie uproszczone

Art. 505[1]. § 1. W postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty.

§ 2. Spośród spraw wymienionych w § 1 nie rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym spraw:

1) należących do właściwości sądów okręgowych;
2) małżeńskich i z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi;
3) z zakresu prawa pracy rozpoznawanych z udziałem ławników;
4) z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477[8] § 2 i spraw o rentę.

§ 3. Sąd może rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym, jeżeli może to przyczynić się do sprawniejszego rozwiązania sporu.

Art. 505[1a]. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza czterech tysięcy złotych, przepisu art. 148[1] § 3 nie stosuje się.

Art. 505[2]. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu posiedzenia przygotowawczego nie przeprowadza się, chyba że z okoliczności sprawy wynika, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego może przyczynić się do sprawniejszego rozpoznania sprawy.

Art. 505[3]. § 1. Jednym pozwem można dochodzić tylko jednego roszczenia.

§ 2. Połączenie kilku roszczeń w jednym pozwie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wynikają z tego samego stosunku prawnego lub kilku stosunków prawnych tego samego rodzaju. W przypadku niedopuszczalnego połączenia w jednym pozwie kilku roszczeń przewodniczący zarządza zwrot pozwu bez wezwania do usunięcia tego braku. Jeżeli w terminie tygodnia od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie powód cofnie pozew w zakresie żądań niepodlegających łączeniu, pozew w pozostałej części wywołuje skutek od daty jego pierwotnego wniesienia.

§ 3. Jeżeli powód dochodzi części roszczenia, sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu przewidzianym w niniejszym rozdziale tylko wtedy, gdy postępowanie to byłoby właściwe dla całego roszczenia wynikającego z faktów przytoczonych przez powoda. W przeciwnym wypadku sprawa rozpoznawana jest z pominięciem przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 505[4]. § 1. Zmiana powództwa jest niedopuszczalna. Przepisów art. 75–85 oraz art. 194–196 i art. 198 nie stosuje się.

§ 2. Powództwo wzajemne oraz zarzut potrącenia są dopuszczalne, jeżeli roszczenia nadają się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym.

Art. 505[5]. (uchylony)

Art. 505[6]. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. Jeżeli sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Art. 505[7]. § 1. Ilekroć ustalenie zasadności lub wysokości świadczenia powinno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy albo zasięgnięcie opinii biegłego.

§ 2. Opinii biegłego nie zasięga się, jeżeli jej przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe okoliczności.

§ 3. Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego, także co do faktów, o których zeznał jako świadek, nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego niż sąd.

Art. 505[8]. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. Strona obecna na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok, może po jego ogłoszeniu w oświadczeniu złożonym do protokołu zrzec się prawa do wniesienia apelacji. W razie zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji przez wszystkich uprawnionych wyrok staje się prawomocny.

§ 4. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza czterech tysięcy złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Od uznania sądu opartego na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy zależy rozszerzenie tego uzasadnienia o pozostałą treść określoną w art. 327[1] § 1.

Art. 505[9]. § 1. (uchylony)

§ 1[1]. Apelację można oprzeć na zarzutach:

1) naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
2) naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy.

§ 2. Po upływie terminu do wniesienia apelacji przytaczanie dalszych zarzutów jest niedopuszczalne.

Art. 505[10]. (uchylony)

Art. 505[11]. (uchylony)

Art. 505[12]. § 1. Jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania.

§ 1[1]. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza czterech tysięcy złotych, przepisu § 1 nie stosuje się, a zaskarżony wyrok może zostać uchylony tylko w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 3.

§ 2. Uchylając zaskarżony wyrok sąd drugiej instancji może przekazać sprawę do rozpoznania z wyłączeniem przepisów o postępowaniu uproszczonym także wówczas, gdy sprawa stosownie do art. 505[1] podlega rozpoznaniu w tym postępowaniu.

§ 3. Sąd drugiej instancji oddala apelację również wtedy, gdy mimo naruszenia prawa materialnego lub przepisów postępowania albo błędnego uzasadnienia zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Art. 505[13]. § 1. (uchylony)

§ 2. Jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

§ 3. (uchylony)

Art. 505[13a]. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd drugiej instancji uzasadnia z urzędu jedynie postanowienia uchylające zaskarżone postanowienie albo zarządzenie.

Art. 505[14]. § 1. W postępowaniu uproszczonym w sprawach z zakresu prawa pracy przepisów art. 466, art. 477 i art. 477[1] nie stosuje się.

§ 2. (uchylony)

DZIAŁ VII

Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych

Rozdział 1

Europejskie postępowanie nakazowe

Art. 505[15]. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę w europejskim postępowaniu nakazowym, jeżeli są spełnione warunki określone w przepisach rozporządzenia (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz. Urz. UE L 399 z 30.12.2006, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1896/2006".

§ 2. W sprawie rozpoznawanej według przepisów niniejszego rozdziału nie stosuje się przepisów o innych postępowaniach odrębnych.

Art. 505[16]. § 1. Europejskie postępowanie nakazowe należy do właściwości sądów rejonowych i okręgowych.

§ 2. Europejski nakaz zapłaty może wydać także referendarz sądowy.

§ 3. Referendarz sądowy może wydawać zarządzenia.

Art. 505[17]**.** Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym.

Art. 505[18]**.** § 1. Jeżeli europejski nakaz zapłaty, zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006, może zostać wydany tylko co do części roszczenia i powód wyraża na to zgodę, sprawę co do pozostałej części roszczenia sąd przekazuje do sądu według właściwości ogólnej. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym.

§ 2. (uchylony)

Art. 505[19]**.** § 1. W razie wniesienia sprzeciwu zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006, europejski nakaz zapłaty traci moc, a sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. Jeżeli powód zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006 zażądał zakończenia postępowania na wypadek wniesienia sprzeciwu, sąd umarza postępowanie, orzekając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu.

Art. 505[19a]**.** Sąd odrzuca sprzeciw wniesiony po upływie przypisanego terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalny, jak również sprzeciw którego braków pozwany nie usunął w terminie.

Art. 505[20]**.** § 1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w przepisach rozporządzenia nr 1896/2006 podstawa do uchylenia europejskiego nakazu zapłaty, na wniosek pozwanego sąd, który go wydał, a w przypadku nakazu wydanego przez referendarza sądowego – sąd, przed którym wytoczono powództwo, uchyla nakaz zapłaty.

§ 2. Wniosek powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego i wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie europejskiego nakazu zapłaty.

§ 3. Przed uchyleniem europejskiego nakazu zapłaty sąd wysłucha powoda na posiedzeniu lub zażąda od niego oświadczenia na piśmie.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie uchylenia europejskiego nakazu zapłaty przysługuje zażalenie.

Rozdział 2

Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń

Art. 505[21]. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, jeżeli są spełnione warunki określone w przepisach rozporządzenia (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 861/2007".

§ 2. W sprawie rozpoznawanej według przepisów niniejszego rozdziału nie stosuje się przepisów o innych postępowaniach odrębnych.

Art. 505[22]. § 1. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń należy do właściwości sądów rejonowych i okręgowych.

§ 2. Referendarz sądowy może wydawać zarządzenia.

Art. 505[23]. Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym. Sąd może wyznaczyć rozprawę w przypadkach wskazanych w przepisach rozporządzenia nr 861/2007.

Art. 505[24]. Jeżeli przepisy rozporządzenia nr 861/2007 stanowią, że pozew powinien zostać zwrócony, sąd wydaje postanowienie.

Art. 505[25]. § 1. (uchylony)

§ 2. Przesłuchanie strony następuje na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. Przepisu art. 303 nie stosuje się.

Art. 505[26]. Wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym wiąże sąd od chwili podpisania sentencji. Sąd z urzędu doręcza wyrok obu stronom z pouczeniem o przysługujących im środkach zaskarżenia.

Art. 505[27]. § 1. Przepisy art. 505[9], art. 505[12] § 1 i 3 oraz art. 505[13] stosuje się.

§ 2. Uchylając zaskarżony wyrok, sąd drugiej instancji przekazuje sprawę do rozpoznania z wyłączeniem przepisów o postępowaniach odrębnych.

Art. 505[27a]. § 1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w przepisach rozporządzenia nr 861/2007 podstawa do uchylenia wyroku, na wniosek pozwanego sąd, który go wydał, uchyla wyrok.

§ 2. Wniosek powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego i wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie wyroku.

§ 3. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym. Przed uchyleniem wyroku sąd wysłucha powoda na posiedzeniu lub zażąda od niego oświadczenia na piśmie.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie uchylenia wyroku przysługuje zażalenie.

DZIAŁ VIII

Postępowania elektroniczne

Rozdział 1

Elektroniczne postępowanie upominawcze

Art. 505[28]. § 1. W postępowaniu określonym w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału.

§ 2. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli:

1) powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne;
2) doręczenie pozwanemu nakazu miałoby nastąpić poza granicami kraju.

Art. 505[29]. § 1. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie stosuje się przepisów o postępowaniach odrębnych innych niż wymienione w art. 505[28] § 1 oraz przepisów art. 89 § 1, art. 125[1], art. 139 § 5 i art. 139[1].

§ 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym, które podlegają zaskarżeniu, uzasadnia się z urzędu. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego.

§ 4. Postanowienia wydane na podstawie art. 505[33] i art. 505[34] doręcza się z urzędu tylko powodowi.

Art. 505[29a]**.** W elektronicznym postępowaniu upominawczym mogą być dochodzone roszczenia, które stały się wymagalne w okresie trzech lat przed dniem wniesienia pozwu.

Art. 505[30]**.** § 1. (uchylony)

§ 2. Czynności sądu, referendarza i przewodniczącego utrwalane są wyłącznie w systemie teleinformatycznym, a wytworzone w ich wyniku dane w postaci elektronicznej opatrywane są kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Art. 505[31]**.** § 1. Powód wnosi pisma wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 2. Jeżeli pozwany dokona wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dalsze pisma w sprawie wnosi wyłącznie za pośrednictwem tego systemu.

§ 2[1]. Pisma wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wymagają opatrzenia ich podpisem, o którym mowa w art. 126 § 5.

§ 2[2]. Pełnomocnik powołuje się na pełnomocnictwo, wskazując jego zakres oraz okoliczności wymienione w art. 87, wnosząc pierwsze pismo procesowe w sprawie.

§ 3. (uchylony)

§ 4. O skutkach wniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego sąd poucza pozwanego przy pierwszym doręczeniu.

§ 5. (uchylony)

§ 6. (uchylony)

Art. 505[32]**.** § 1. W pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Dowodów nie dołącza się do pozwu. Przepisu art. 128 nie stosuje się.

§ 2. Pozew powinien zawierać również:

1) numer PESEL lub NIP pozwanego będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub
2) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania.

3) (uchylony)

§ 3. Sąd może skazać na grzywnę powoda, jego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika, który w złej wierze lub wskutek niezachowania należytej staranności oznaczył nieprawidłowo dane, o których mowa w § 2 pkt 1 lub 2 oraz art. 126 § 2 pkt 1.

§ 4. (uchylony)

Art. 505[33]. W przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd umarza postępowanie.

Art. 505[34]. § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131–138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2.

§ 2. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, niedłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. Wezwanie do usunięcia przeszkody nie podlega powtórzeniu.

Art. 505[35]. Do sprzeciwu od nakazu zapłaty nie dołącza się dowodów.

Art. 505[36]. W przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.

Art. 505[37]. § 1. W przypadku umorzenia postępowania każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie.

§ 2. Jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następują z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Art. 505[38]. Rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jak również na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w tym postępowaniu, następuje w składzie jednego sędziego. W postępowaniu toczącym się na skutek wniesienia zażalenia przepisy art. 505[30] § 2 i art. 505[31] stosuje się odpowiednio.

Art. 505[39]. W razie wniesienia skargi o wznowienie postępowania sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej. Do wznowienia postępowania właściwy jest sąd według właściwości ogólnej.

KSIĘGA DRUGA

POSTĘPOWANIE NIEPROCESOWE

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Art. 506. Sąd wszczyna postępowanie nieprocesowe na wniosek; w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może wszcząć postępowanie także z urzędu.

Art. 507. Sprawy należące do postępowania nieprocesowego rozpoznają sądy rejonowe, z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów okręgowych.

Art. 508. § 1. Jeżeli właściwość miejscowa nie jest oznaczona w przepisie szczególnym, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w braku miejsca zamieszkania – sąd miejsca jego pobytu. Do postępowania z urzędu właściwy jest sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd dla m.st. Warszawy.

§ 2. W wypadku gdy sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości, sąd nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd do rozpoznania sprawy w całości lub w części.

§ 3. Wyznaczenie następuje z urzędu albo na przedstawienie sądu właściwego, albo też na wniosek właściwego organu lub osoby zainteresowanej, po wysłuchaniu w razie potrzeby innych osób zainteresowanych.

§ 4. Przepisu art. 48[1] nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku.

Art. 509. Sprawy o przysposobienie w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Art. 509[1]. § 1. Czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym może wykonywać referendarz sądowy.

§ 2. Czynności w postępowaniach dotyczących rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy może wykonywać referendarz sądowy, z wyjątkiem przygotowania i prowadzenia rozprawy, odmowy wpisu partii politycznej do ewidencji, wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji oraz zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma.

§ 3. Czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego.

§ 4. Czynności w sprawach depozytowych może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.

§ 5. Przepisu art. 398[22] § 4 nie stosuje się do orzeczeń co do istoty sprawy wydawanych przez referendarza sądowego.

Art. 510. § 1. Zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem. Na odmowę dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie przysługuje zażalenie.

§ 2. Jeżeli okaże się, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wezwie go do udziału w sprawie. Przez wezwanie do wzięcia udziału w sprawie wezwany staje się uczestnikiem. W razie potrzeby wyznaczenia kuratora do zastępowania zainteresowanego, którego miejsce pobytu jest nieznane, jego wyznaczenie następuje z urzędu.

Art. 511. § 1. Wniosek o wszczęcie postępowania powinien czynić zadość przepisom o pozwie, z tą zmianą, że zamiast pozwanego należy wymienić zainteresowanych w sprawie.

§ 2. Do wniosków prokuratora o wszczęcie postępowania nie stosuje się przepisów art. 55 i 56.

Art. 511[1]. § 1. W postępowaniu wieczystoksięgowym oraz w postępowaniach rejestrowych wniosek podlegający opłacie stałej, który nie został należycie opłacony, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie tej opłaty. W zarządzeniu o zwrocie pisma należy wskazać wysokość należnej opłaty stałej.

§ 2. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma z przyczyn określonych w § 1 wnioskodawca może uiścić brakującą opłatę. Jeżeli opłata została wniesiona we właściwej wysokości, wniosek wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie następuje w razie kolejnego zwrotu wniosku z tej samej przyczyny.

Art. 511[1a]. Przepis art. 139[1] stosuje się, jeżeli w razie nieodebrania przesyłki przez uczestnika postępowania przewodniczący uzna doręczenie pisma za pośrednictwem komornika za konieczne.

Art. 511[1b]. Przepisu art. 125[1] § 1 nie stosuje się do pism procesowych wnoszonych w postępowaniu wieczystoksięgowym oraz postępowaniach rejestrowych.

Art. 511[2]. § 1. Wniesienie odpowiedzi na wniosek o wszczęcie postępowania jest obowiązkowe, tylko gdy przewodniczący tak zarządzi.

§ 2. Posiedzenie przygotowawcze można wyznaczyć niezależnie od wniesienia odpowiedzi na wniosek.

Art. 512. § 1. Po rozpoczęciu posiedzenia albo po złożeniu przez któregokolwiek z uczestników oświadczenia na piśmie cofnięcie wniosku jest skuteczne tylko wtedy, gdy inni uczestnicy nie sprzeciwili się temu w terminie wyznaczonym.

§ 2. Cofnięcie wniosku o wszczęcie postępowania jest bezskuteczne w sprawie, której wszczęcie mogło nastąpić z urzędu.

Art. 513. Niestawiennictwo uczestników nie tamuje rozpoznania sprawy. Przepisów o wyroku zaocznym nie stosuje się.

Art. 514. § 1. Rozprawa odbywa się w wypadkach wskazanych w ustawie. W innych wypadkach wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu. Mimo niewyznaczenia rozprawy sąd przed rozstrzygnięciem sprawy może wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym lub zażądać od nich oświadczeń na piśmie.

§ 2. Jednakże nawet w wypadkach, gdy ustawa wymaga przeprowadzenia rozprawy, sąd może, bez wzywania zainteresowanych do udziału w sprawie, oddalić wniosek na posiedzeniu niejawnym, jeżeli z treści wniosku wynika oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy.

Art. 515. Sąd może, stosownie do okoliczności, przesłuchać świadków i biegłych bez przyrzeczenia oraz w nieobecności uczestników, może również zażądać od osób, które nie są uczestnikami, złożenia wyjaśnień na piśmie.

Art. 516. Orzeczenia sądu w postępowaniu nieprocesowym zapadają w formie postanowień, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 517. (uchylony)

Art. 518. Od postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy przysługuje apelacja. Na inne postanowienia sądu pierwszej instancji, w wypadkach wskazanych w ustawie, przysługuje zażalenie.

Art. 518[1]. § 1. (uchylony)

§ 1[1]. Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga także w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłaby apelacja.

§ 2. (uchylony)

§ 3. W razie wniesienia skargi na wpis w księdze wieczystej wpis nie traci mocy. Rozpoznając sprawę, sąd zmienia zaskarżony wpis przez jego wykreślenie i dokonanie nowego wpisu lub wydaje postanowienie, którym zaskarżony wpis utrzymuje w mocy albo uchyla go w całości lub w części i w tym zakresie wniosek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.

§ 3[1]. W postępowaniu rejestrowym o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz rejestru zastawów w razie wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego zarządzające wpis, pozostaje ono w mocy do chwili rozpatrzenia skargi przez sąd

rejonowy rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji. Rozpoznając sprawę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie i dokonany na jego podstawie wpis zmienia albo utrzymuje w mocy, albo uchyla w całości lub w części i w tym zakresie wniosek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.

§ 3[2]. O ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, orzeczenie co do istoty sprawy wydawane przez referendarza sądowego doręcza się wraz z uzasadnieniem. Uzasadnienie może ograniczać się do wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym:

1) od dnia czynności, gdy uczestnik był przy niej obecny lub był o jej terminie zawiadomiony;
2) w innych przypadkach niż wymienione w pkt 1 – od dnia doręczenia zawiadomienia uczestnika o dokonaniu czynności lub postanowienia oddalającego wniosek o dokonanie czynności;
3) w przypadku braku zawiadomienia – od dnia dowiedzenia się o dokonaniu czynności, z tym że w postępowaniu o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego dla uczestników postępowania, którym postanowienia co do istoty sprawy nie doręcza się, termin do wniesienia skargi biegnie od daty wpisu w Rejestrze.

§ 5. (uchylony)

§ 6. (uchylony)

Art. 518[2]. § 1. Sądem drugiej instancji w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. oraz rozpoznawanych łącznie z nimi spraw określonych w art. 569[1] § 1[1] jest Sąd Apelacyjny w Warszawie.

§ 2. Sąd Apelacyjny w Warszawie orzeka w sprawach określonych w § 1 w terminie sześciu tygodni od dnia przedstawienia przez sąd pierwszej instancji akt sprawy wraz z apelacją.

Art. 519. (uchylony)

Art. 519[1]. § 1. Od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie – w sprawach z zakresu prawa

osobowego, rzeczowego i spadkowego – przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. W sprawach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli skarga kasacyjna przysługuje tylko w sprawach o przysposobienie oraz o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, chyba że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych.

§ 2[1]. Skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.

§ 2[2]. Skargę kasacyjną w sprawach, o których mowa w § 2[1], mogą wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Dziecka lub Rzecznik Praw Obywatelskich w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. W postępowaniu rejestrowym skarga kasacyjna przysługuje jedynie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji.

§ 4. Skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących:

1) przepadku rzeczy;
2) zarządu związanego ze współwłasnością lub użytkowaniem;
3) zabezpieczenia spadku i spisu inwentarza, wyjawienia przedmiotów spadkowych, zarządu spadku nieobjętego oraz zwolnienia wykonawcy testamentu;
4) zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych;
5) likwidacji niepodjętych depozytów.

Art. 519[2]. § 1. Można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu pierwszej lub

drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie postanowienia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Art. 520. § 1. Każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

§ 2. Jeżeli jednak uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników.

§ 3. Jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie.

Art. 521. § 1. Jeżeli przepis szczególny inaczej nie stanowi, postanowienie orzekające co do istoty sprawy staje się skuteczne, a jeżeli wymaga wykonania – także wykonalne, po uprawomocnieniu się.

§ 2. Jeżeli postanowienie takie ulega z mocy ustawy wykonaniu przed uprawomocnieniem się, sąd, który wydał postanowienie, może stosownie do okoliczności wstrzymać jego wykonanie.

Art. 522. Postanowienia wydane w sprawie, która może być wszczęta z urzędu, podlegają wykonaniu z urzędu.

Art. 523. Prawomocne postanowienie orzekające co do istoty sprawy nie może być zmienione ani uchylone, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jednakże prawomocne postanowienie oddalające wniosek sąd może zmienić w razie zmiany okoliczności sprawy.

Art. 524. § 1. Uczestnik postępowania może żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, jednakże wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne, jeżeli postanowienie kończące postępowanie może być zmienione lub uchylone.

§ 2. Zainteresowany, który nie był uczestnikiem postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, może żądać wznowienia postępowania, jeżeli postanowienie to narusza jego prawa. W takim

wypadku stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możności działania.

Art. 525. Akta sprawy dostępne są dla uczestników postępowania oraz za zezwoleniem przewodniczącego dla każdego, kto potrzebę przejrzenia dostatecznie usprawiedliwi. Na tych samych zasadach dopuszczalne jest:

1) sporządzanie i otrzymywanie odpisów i wyciągów z akt sprawy;
2) otrzymywanie zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z akt sprawy.

TYTUŁ II

Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw

DZIAŁ I

Sprawy z zakresu prawa osobowego

Rozdział 1

Uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu

Oddział 1

Postępowanie o uznanie za zmarłego

Art. 526. § 1. W sprawach o uznanie za zmarłego właściwy jest sąd ostatniego miejsca zamieszkania zaginionego, a w braku tej podstawy – sąd wskazany w art. 508 § 1.

§ 2. Jeżeli wskutek tego samego zdarzenia zaginęła większa liczba osób, Sąd Najwyższy na wniosek Ministra Sprawiedliwości może wyznaczyć jeden sąd jako wyłącznie właściwy do rozpoznania spraw będących w związku z tym zdarzeniem. Postanowienie Sądu Najwyższego podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 527. Do zgłoszenia wniosku o uznanie za zmarłego uprawniony jest każdy zainteresowany.

Art. 528. Wniosek o uznanie za zmarłego można zgłosić niewcześniej niż na rok przed końcem terminu, po upływie którego zaginiony może być uznany za zmarłego. Gdy jednak uznanie za zmarłego może nastąpić po upływie roku lub krótszego niż rok

terminu od zdarzenia, które uzasadnia prawdopodobieństwo śmierci zaginionego, wniosek o uznanie za zmarłego zgłosić można dopiero po upływie tego terminu.

Art. 529. § 1. Wniosek o uznanie za zmarłego, oprócz danych koniecznych dla wniosku o wszczęcie postępowania, powinien zawierać:

1) imię, nazwisko i wiek zaginionego, imiona jego rodziców oraz nazwisko rodowe matki;
2) ostatnie znane miejsce zamieszkania i pobytu zaginionego.

§ 2. Okoliczności uzasadniające wniosek należy uprawdopodobnić.

Art. 530. § 1. Jeżeli według treści wniosku istnieją przesłanki do uznania zaginionego za zmarłego, sąd zarządzi ogłoszenie o wszczęciu postępowania.

§ 2. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania powinno zawierać:

1) imię i nazwisko oraz adres wnioskodawcy;
2) dane dotyczące osoby zaginionego oraz istotne okoliczności znane z akt sprawy, które mogą przyczynić się do wykrycia zaginionego;
3) wezwanie skierowane do zaginionego, aby w oznaczonym terminie, niekrótszym niż trzy, a niedłuższym niż sześć miesięcy, zgłosił się, gdyż w przeciwnym razie może być uznany za zmarłego;
4) wezwanie skierowane do wszystkich osób, które mogą udzielić wiadomości o zaginionym, aby w powyższym terminie przekazały je sądowi.

Art. 531. § 1. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania zamieszcza się w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz podaje publicznie do wiadomości w miejscu ostatniego zamieszkania zaginionego, w sposób w tym miejscu przyjęty.

§ 2. Sąd może dodatkowo zarządzić podanie ogłoszenia publicznie do wiadomości w inny sposób, jaki uzna za odpowiedni.

Art. 532. Dalsze postępowanie może toczyć się przed upływem terminu podanego w ogłoszeniu, nie może jednak być zakończone wcześniej niż po upływie:

1) terminów przewidzianych w kodeksie cywilnym;
2) trzech miesięcy od ukazania się ogłoszenia;
3) miesiąca od końca terminu wyznaczonego w ogłoszeniu.

Art. 533. Przed wydaniem postanowienia uznającego zaginionego za zmarłego sąd powinien wysłuchać w miarę możności osoby bliskie zaginionego.

Art. 534. Jeżeli w toku postępowania o uznanie za zmarłego okaże się, że śmierć zaginionego jest niewątpliwa, sąd przeprowadzi dalsze postępowanie z urzędu według przepisów oddziału następnego.

Oddział 2

Postępowanie o stwierdzenie zgonu

Art. 535. Do postępowania o stwierdzenie zgonu osoby, której śmierć mimo niesporządzenia aktu zgonu jest niewątpliwa, stosuje się odpowiednio przepisy oddziału poprzedzającego ze zmianami przewidzianymi w oddziale niniejszym.

Art. 536. Wniosek o stwierdzenie zgonu może być zgłoszony w każdym czasie.

Art. 537. § 1. Zarządzenie ogłoszenia o wszczęciu postępowania nie jest obowiązkowe.

§ 2. Sąd może jednak, jeżeli uzna to za celowe, zarządzić dokonanie ogłoszenia w określony przez siebie sposób. Do ogłoszenia stosuje się wówczas odpowiednio przepis art. 530 § 2; termin wyznaczony w ogłoszeniu nie może być krótszy niż miesiąc ani dłuższy niż trzy miesiące.

§ 3. W wypadku przewidzianym w paragrafie poprzedzającym postępowanie nie może być zakończone wcześniej niż po upływie miesiąca od ukazania się ogłoszenia i dwóch tygodni od końca terminu wyznaczonego w ogłoszeniu.

Art. 538. § 1. W postanowieniu stwierdzającym zgon należy chwilę śmierci ściśle oznaczyć, stosownie do wyników postępowania.

§ 2. Jeżeli dokładne ustalenie chwili śmierci nie jest możliwe, przyjmuje się chwilę najbardziej prawdopodobną.

Oddział 3

Uchylenie postanowień orzekających uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu

Art. 539. Dowód, że osoba uznana za zmarłą albo której zgon został stwierdzony pozostaje przy życiu lub że śmierć jej nastąpiła w innej chwili niż chwila oznaczona w orzeczeniu, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu unormowanym w niniejszym oddziale.

Art. 540. Właściwy jest sąd, który w pierwszej instancji orzekł uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu.

Art. 541. § 1. Wniosek o uchylenie postanowienia orzekającego uznanie za zmarłego albo stwierdzającego zgon może zgłosić każdy zainteresowany. Sąd może także uchylić je z urzędu.

§ 2. Sąd wzywa do udziału w sprawie uczestników postępowania, w którym zapadło postanowienie o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu.

Art. 542. W razie przeprowadzenia dowodu, że osoba uznana za zmarłą albo której zgon został stwierdzony pozostaje przy życiu, sąd postanowienie uchyli. W wypadku udowodnienia innej chwili śmierci niż oznaczona w postanowieniu o uznaniu za zmarłego, sąd uchyla postanowienie o uznaniu za zmarłego tylko wówczas, gdy równocześnie stwierdza zgon.

Art. 543. Jeżeli osoba, którą uznano za zmarłą lub której zgon stwierdzono, zjawi się osobiście w sądzie i wykaże swoją tożsamość, sąd niezwłocznie i bez dalszego postępowania uchyli postanowienie orzekające uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu.

Rozdział 2

Ubezwłasnowolnienie

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 544. § 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych.

§ 2. W sprawach tych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, a w braku miejsca zamieszkania – sąd miejsca jej pobytu.

Art. 545. § 1. Wniosek o ubezwłasnowolnienie może zgłosić:

1) małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie;
2) jej krewni w linii prostej oraz rodzeństwo;
3) jej przedstawiciel ustawowy.

§ 2. Krewni osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie mogą zgłaszać tego wniosku, jeżeli osoba ta ma przedstawiciela ustawowego.

§ 3. Wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe można zgłosić już na rok przed dojściem do pełnoletności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 4. Kto zgłosił wniosek o ubezwłasnowolnienie w złej wierze lub lekkomyślnie, podlega karze grzywny.

Art. 546. § 1. Uczestnikami postępowania o ubezwłasnowolnienie są z mocy samego prawa prócz wnioskodawcy:

1) osoba, której dotyczy wniosek;
2) jej przedstawiciel ustawowy;
3) małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 2. Postępowanie toczy się z udziałem prokuratora.

§ 3. Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych, udzielanie pomocy takim osobom lub ochrona praw człowieka, mogą wstąpić do postępowania w każdym jego stadium.

Art. 547. § 1. Osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, należy wysłuchać niezwłocznie po wszczęciu postępowania; wysłuchanie powinno odbyć się w obecności biegłego psychologa oraz – w zależności od stanu zdrowia osoby, która ma być wysłuchana – biegłego lekarza psychiatry lub neurologa.

§ 2. W celu wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, sąd może zarządzić przymusowe sprowadzenie tej osoby na rozprawę albo wysłuchać ją przez sędziego wyznaczonego. Na postanowienie sądu o przymusowym sprowadzeniu osoby na rozprawę przysługuje zażalenie.

§ 3. Niemożność porozumienia się z osobą, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, stwierdza się w protokole po wysłuchaniu biegłego lekarza i psychologa uczestniczących w posiedzeniu.

§ 4. Przepisów o posiedzeniu zdalnym nie stosuje się do osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, o ile ma być wysłuchana, ani do udziału biegłych w tej czynności.

Oddział 2

Doradca tymczasowy

Art. 548. § 1. Jeżeli wniosek o ubezwłasnowolnienie dotyczy osoby pełnoletniej, sąd może na wniosek uczestnika postępowania lub z urzędu, przy wszczęciu lub w toku postępowania, ustanowić dla niej doradcę tymczasowego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony jej osoby lub mienia.

§ 2. Przed ustanowieniem doradcy tymczasowego należy wysłuchać osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Doradcą tymczasowym należy ustanowić przede wszystkim małżonka, krewnego lub inną osobę bliską, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na dobro osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

§ 4. Sąd może zwrócić się do organizacji pozarządowej wymienionej w art. 546 § 3 o wskazanie osoby, która mogłaby być ustanowiona doradcą tymczasowym.

§ 5. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego staje się skuteczne z chwilą doręczenia go osobie, której dotyczy wniosek. W wypadkach określonych w art. 556 postanowienie staje się skuteczne z chwilą wydania.

Art. 549. § 1. Osoba, dla której ustanowiono doradcę tymczasowego, ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych na równi z osobą ubezwłasnowolnioną częściowo.

§ 2. Do doradcy tymczasowego stosuje się przepisy o kuratorze osoby częściowo ubezwłasnowolnionej.

Art. 550. § 1. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego traci moc z chwilą, gdy:

1) wniosek o ubezwłasnowolnienie został prawomocnie oddalony lub odrzucony albo postępowanie umorzono;
2) na skutek orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu ustanowiony został opiekun lub kurator.

§ 2. Sąd odwołuje doradcę tymczasowego, jeżeli ustała potrzeba dalszej ochrony osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub jej mienia.

Art. 551. § 1. O ustanowieniu lub odwołaniu doradcy tymczasowego należy z urzędu zawiadomić sąd opiekuńczy.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie ustanowienia lub odwołania doradcy tymczasowego przysługuje zażalenie.

Oddział 3

Postępowanie

Art. 552. § 1. Jeżeli według wniosku ubezwłasnowolnienie ma być orzeczone z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju umysłowego, sąd przed zarządzeniem doręczenia wniosku zażąda, w wyznaczonym terminie, przedstawienia świadectwa lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub opinii psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby. Jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu pijaństwa, sąd żąda także przedstawienia zaświadczenia poradni przeciwalkoholowej, a jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu narkomanii – zaświadczenia z poradni leczenia uzależnień.

§ 2. Sąd odrzuca wniosek o ubezwłasnowolnienie, jeżeli treść wniosku lub dołączone do wniosku dokumenty nie uprawdopodobniają istnienia choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego lub występowania innego rodzaju zaburzeń psychicznych osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie albo w razie niezłożenia żądanego świadectwa, opinii lub zaświadczenia, chyba że złożenie takich dokumentów nie jest możliwe.

Art. 553. § 1. Osoba, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, musi być zbadana przez biegłego lekarza psychiatrę lub neurologa, a także psychologa.

§ 2. Opinia biegłego oprócz oceny stanu zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, powinna zawierać umotywowaną ocenę zakresu jej zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw, uwzględniającą postępowanie i zachowanie się tej osoby.

Art. 554. § 1. Sąd może, jeżeli na podstawie opinii dwóch biegłych lekarzy uzna to za niezbędne, zarządzić oddanie osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, pod obserwację w zakładzie leczniczym na czas niedłuższy niż sześć tygodni. W wyjątkowych wypadkach sąd może termin ten przedłużyć do trzech miesięcy.

§ 2. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha uczestników postępowania.

§ 3. Na postanowienie zarządzające oddanie do zakładu przysługuje zażalenie.

Art. 554[1]**.** § 1. Postępowanie dowodowe powinno ustalić przede wszystkim stan zdrowia, sytuację osobistą, zawodową i majątkową osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, rodzaj spraw wymagających prowadzenia przez tę osobę oraz sposób zaspokajania jej potrzeb życiowych.

§ 2. Sąd może zobowiązać osoby pozostające we wspólnocie domowej z osobą, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, do złożenia wykazu majątku należącego do tej osoby oraz do złożenia przyrzeczenia. Przepisy art. 913, 915–917 stosuje się odpowiednio.

Art. 555. Orzeczenie w przedmiocie ubezwłasnowolnienia może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 556. § 1. Sąd może zaniechać doręczenia pism sądowych, wezwania lub wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, jeżeli uzna to za niecelowe ze względu na stan zdrowia tej osoby, określony w opiniach biegłego lekarza psychiatry lub neurologa oraz psychologa wydanych po przeprowadzeniu badania. Nie dotyczy to wysłuchania, o którym mowa w art. 547. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. W wypadkach wskazanych w § 1 sąd orzekający, w celu ochrony w toku postępowania praw osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, ustanowi kuratora, chyba że ma ona przedstawiciela ustawowego, który nie jest wnioskodawcą. Przepisy art. 548 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 557. W postanowieniu o ubezwłasnowolnieniu sąd orzeka, czy ubezwłasnowolnienie jest całkowite, czy też częściowe i z jakiego powodu zostaje orzeczone.

Art. 558. § 1. Sąd, który orzekł ubezwłasnowolnienie, zarządza z urzędu przesłanie sądowi opiekuńczemu odpisu prawomocnego postanowienia, którym orzekł ubezwłasnowolnienie.

§ 2. W razie oddalenia wniosku o ubezwłasnowolnienie sąd zawiadamia sąd opiekuńczy o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej.

Art. 559. § 1. Sąd uchyli ubezwłasnowolnienie, gdy ustaną przyczyny, dla których je orzeczono; uchylenie może nastąpić także z urzędu.

§ 2. Sąd może w razie poprawy stanu psychicznego ubezwłasnowolnionego zmienić ubezwłasnowolnienie całkowite na częściowe, a w razie pogorszenia się tego stanu – zmienić ubezwłasnowolnienie częściowe na całkowite.

§ 3. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

Art. 560. § 1. Do zaskarżania postanowień uprawniony jest sam ubezwłasnowolniony nawet wówczas, gdy ustanowiony został doradca tymczasowy albo kurator.

§ 2. Do środków odwoławczych wnoszonych przez osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie stosuje się art. 368. Środka odwoławczego wniesionego przez osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie odrzuca się z powodu nieusunięcia braków formalnych.

§ 3. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w składzie jednego sędziego.

Art. 560[1]. W sprawach o ubezwłasnowolnienie, o uchylenie oraz zmianę ubezwłasnowolnienia sąd może ustanowić dla osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie lub dla osoby ubezwłasnowolnionej, adwokata lub radcę prawnego z urzędu, nawet bez jej wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie za potrzebny.

DZIAŁ Ia

Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Art. 560[2]. Przepisy zawarte w niniejszym dziale stosuje się w sprawach, o których mowa w art. 11a–11ab ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 oraz z 2026 r. poz. 160).

Art. 560[3]. § 1. Wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, lub zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, lub

zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, może być złożony na urzędowym formularzu.

§ 1[1]. Wniosek, o którym mowa w § 1, może zawierać wskazanie numeru telefonu lub adresu poczty elektronicznej wnioskodawcy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób udostępniania urzędowego formularza wniosku, o którym mowa w § 1, mając na względzie ustawowe wymagania przewidziane dla tego pisma, potrzebę zamieszczenia niezbędnych pouczeń co do sposobu wypełniania formularza, wnoszenia pisma i skutków niedostosowania go do ustawowych wymagań, a także konieczność bezpłatnego udostępniania formularzy w siedzibach sądów oraz sieci Internet w formie pozwalającej na dogodną edycję treści formularza.

Art. 560[3a]. § 1. W trakcie postępowania uczestnik, który został zobowiązany do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub któremu zakazano zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, może złożyć wniosek o zezwolenie na zabranie ze wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przedmiotów osobistego użytku i przedmiotów niezbędnych do wykonywania osobistej pracy zarobkowej lub zwierząt domowych będących jego własnością niezbędnych do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej, na których wydanie nie wyraża zgody wnioskodawca.

§ 2. We wniosku, o którym mowa w § 1, uczestnik określa przedmiot lub zwierzę domowe, które mają być zabrane, uprawdopodobnia korzystanie ze wskazanego przedmiotu lub uprawdopodobnia własność zwierzęcia domowego i jego niezbędność do codziennego funkcjonowania lub pracy zarobkowej.

§ 3. Sąd rozpoznaje wniosek, o którym mowa w § 1, niezwłocznie po jego wpływie, na posiedzeniu niejawnym lub rozprawie, po odebraniu wyjaśnień od wnioskodawcy. Sąd może telefonicznie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej zawiadomić wnioskodawcę o złożeniu wniosku, o którym mowa w § 1, oraz dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień, o ile numer telefonu lub adres poczty elektronicznej został wskazany przez wnioskodawcę.

§ 4. Jeżeli wnioskodawca w wyznaczonym terminie nie złoży wyjaśnień na piśmie lub nie stawi się na rozprawę, sąd rozstrzyga na podstawie twierdzeń zawartych we wniosku, o którym mowa w § 1, o czym należy wnioskodawcę pouczyć, zawiadamiając go o dopuszczalnych sposobach złożenia wyjaśnień.

§ 5. Do wniosku, o którym mowa w § 1, stosuje się przepis art. 560[4] § 2.

§ 6. Postanowienie jest skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Prawomocne postanowienie i ustalenia faktyczne sądu stanowiące podstawę rozstrzygnięcia nie wiążą sądu w postępowaniach, których przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy.

§ 7. Na postanowienie przysługuje zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji.

§ 8. Przedmioty lub zwierzęta domowe wskazane w postanowieniu uczestnik może zabrać ze wspólnie zajmowanego mieszkania i z jego bezpośredniego otoczenia, w obecności policjanta lub żołnierza Żandarmerii Wojskowej, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z osobą doznającą przemocy domowej. Przepisy art. 15ae ust. 1–3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, 718 i 1366 oraz z 2026 r. poz. 187) albo art. 18e ust. 1–3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2026 r. poz. 159) stosuje się odpowiednio.

§ 9. Jeżeli postanowienie nie może być wykonane zgodnie z § 8, podlega wykonaniu w drodze egzekucji świadczeń niepieniężnych o wydaniu rzeczy ruchomej.

Art. 560[4]. § 1. Sąd orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. W wypadku gdy do wniosku lub innych pism nie dołączono odpisów, sąd sporządza i doręcza ich odpisy. Odpis wniosku lub innych pism sąd doręcza również prokuratorowi i zawiadamia go o terminach rozprawy.

Art. 560[5]. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku.

Art. 560[6]. § 1. Jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia szybkości postępowania, sąd może dokonywać doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową.

§ 2. Doręczeń, o których mowa w § 1, Policja lub Żandarmeria Wojskowa dokonuje niepóźniej niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania zlecenia, za

potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty, na formularzu określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 131 § 2.

§ 3. Jeżeli adresata nie zastano przy próbie doręczenia, Policja lub Żandarmeria Wojskowa ustala, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem. Z dokonanych ustaleń Policja lub Żandarmeria Wojskowa sporządza notatkę, którą przekazuje sądowi zlecającemu doręczenie.

§ 4. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami Policji lub Żandarmerii Wojskowej adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem, w oddawczej skrzynce pocztowej adresata umieszcza się zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma lub odpisu postanowienia sądu w budynku sądu zlecającego doręczenie, do którego Policja lub Żandarmeria Wojskowa je zwraca. Do zawiadomienia Policja lub Żandarmeria Wojskowa dołącza pouczenie, że pismo lub odpis postanowienia należy odebrać z sądu w terminie 7 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Jeżeli pod wskazanym adresem zastano dorosłego domownika niebędącego osobą doznającą przemocy domowej, o możliwości odbioru poucza się dodatkowo tego domownika. W przypadku bezskutecznego upływu terminu do odbioru pisma lub odpisu postanowienia doręczenie uważa się za dokonane w ostatnim dniu tego terminu.

§ 5. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami Policji lub Żandarmerii Wojskowej adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, Policja lub Żandarmeria Wojskowa zwraca pisma lub odpisy postanowień sądowi, informując go o dokonanych ustaleniach. To samo dotyczy przypadku, gdy Policji lub Żandarmerii Wojskowej mimo podjęcia wymaganych czynności nie udało się ustalić, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem.

§ 6. Policja lub Żandarmeria Wojskowa w toku postępowania udzielają sądowi innej pomocy niezbędnej do jego szybkiego zakończenia.

Art. 560[7]. § 1. Sąd, uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować.

§ 2. W postanowieniu, o którym mowa w § 1, sąd na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania może im tymczasowo przyznać prawo do korzystania z rzeczy znajdujących się we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub w jego bezpośrednim otoczeniu oraz określić sposób korzystania z nich, jeżeli nie spowoduje to nadmiernej zwłoki w postępowaniu. W postanowieniu sąd określa termin i sposób wydania rzeczy przyznanych do korzystania, a w uzasadnionych przypadkach okres korzystania z tych rzeczy. Do wykonania postanowienia o przyznaniu prawa do korzystania z rzeczy stosuje się odpowiednio przepisy art. $560^{[3a]}$ § 8 i 9. Prawomocne postanowienie i ustalenia faktyczne sądu stanowiące podstawę rozstrzygnięcia nie wiążą sądu w postępowaniach, których przedmiotem jest żądanie co do własności rzeczy.

§ 3. Sąd, uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby doznającej tej przemocy.

§ 4. Sąd, uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą doznającą przemocy domowej, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy domowej.

§ 5. Postanowienia, o których mowa w § 1, 3 i 4, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Art. $560^{[8]}$. Sąd w postanowieniu w przedmiocie zobowiązania osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub wydania zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, lub zakazu kontaktowania się z osobą doznającą

przemocy domowej, lub zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, rozstrzyga również o zabezpieczeniu, jeżeli było udzielone.

Art. 560[9]. § 1. Sąd z urzędu doręcza odpis postanowienia uczestnikom postępowania, prokuratorowi, Policji lub Żandarmerii Wojskowej oraz zawiadamia właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie – także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy. Sąd, uwzględniając wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, zawiadamia o treści postanowienia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, do której uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, osobę zarządzającą obiektem sportowym, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, lub pracodawcę osoby doznającej przemocy domowej. Sąd może także zawiadomić inne osoby odpowiedzialne za miejsce, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego wykonania postanowienia.

§ 1[1]. Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w § 1, bezzwłocznie podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego. Po ustaleniu sytuacji małoletniego sąd opiekuńczy wszczyna z urzędu postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej, chyba że nie zachodzi konieczność jego wszczęcia, w szczególności gdy takie postępowanie się toczy.

§ 2. Termin do złożenia wniosku o uzasadnienie biegnie od dnia ogłoszenia postanowienia.

Art. 560[10]. Jeżeli do apelacji nie dołączono jej odpisów, sąd sporządza i doręcza odpis apelacji.

Art. 560[11]. Termin do wniesienia odpowiedzi na apelację jest tygodniowy.

Art. 560[12]. Sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

DZIAŁ II

Sprawy z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli

Rozdział 1

Sprawy małżeńskie

Art. 561. § 1. Zezwolenia na zawarcie małżeństwa kobiecie niemającej ukończonych lat osiemnastu udziela sąd opiekuńczy na jej wniosek. Postanowienie o udzieleniu zezwolenia staje się skuteczne z chwilą uprawomocnienia się i nie może być zmienione ani uchylone.

§ 2. Zezwolenia na zawarcie małżeństwa osobie dotkniętej chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym oraz osobom powinowatym w linii prostej udziela sąd na wniosek tych osób.

§ 3. W postanowieniu o udzieleniu zezwolenia wymienia się osobę, z którą małżeństwo ma być zawarte. Przed wydaniem postanowienia rozstrzygającego taki wniosek sąd wysłucha wnioskodawcę, osobę, z którą małżeństwo ma być zawarte, oraz w razie potrzeby osoby bliskie przyszłych małżonków. Gdy chodzi o udzielenie zezwolenia osobie dotkniętej chorobą psychiczną lub niedorozwojem umysłowym, sąd zasięgnie opinii biegłego lekarza, w miarę możności psychiatry.

Art. 561[1]. W sprawach, o których mowa w art. 561, sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w jakich żyją osoby ubiegające się o udzielenie zezwolenia.

Art. 562. Zwolnienia od obowiązku złożenia urzędowi stanu cywilnego dokumentu potrzebnego do zawarcia małżeństwa udziela sąd na wniosek osoby obowiązanej do złożenia dokumentu.

Art. 563. Do zgłoszenia wniosku o zezwolenie na złożenie przez pełnomocnika oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński uprawniona jest osoba, która zamierza udzielić pełnomocnictwa.

Art. 564. Postanowienie rozstrzygające o tym, czy okoliczność przedstawiona przez kierownika urzędu stanu cywilnego wyłącza zawarcie małżeństwa, a także

o tym, czy okoliczności przedstawione przez kierownika urzędu stanu cywilnego uzasadniają odmowę:

1) przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński,
2) wydania zaświadczenia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, o których mowa w art. 4[1] Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
3) wydania zezwolenia na zawarcie małżeństwa przed upływem terminu, o którym mowa w art. 4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
4) sporządzenia aktu małżeństwa zawartego zgodnie z art. 1 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
5) wydania zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo,

sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 565. § 1. Rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny w braku porozumienia małżonków, jak również udzielenie zezwolenia na dokonanie czynności, do której jest potrzebna zgoda drugiego małżonka lub której drugi małżonek sprzeciwił się, może nastąpić dopiero po umożliwieniu złożenia wyjaśnień małżonkowi wnioskodawcy, chyba że jego wysłuchanie nie jest możliwe lub celowe.

§ 2. To samo dotyczy nakazu sądu, aby wynagrodzenie za pracę albo inne należności przypadające jednemu małżonkowi były w całości lub w części wypłacane do rąk drugiego małżonka.

§ 3. Przepis § 1 stosuje się także do rozstrzygnięcia o wyłączeniu odpowiedzialności małżonka za zobowiązania zaciągnięte przez drugiego z małżonków w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny, jak również do uchylenia postanowienia w tym przedmiocie.

Art. 565[1]. W sprawach, o których mowa w art. 565, sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w jakich żyją małżonkowie.

Art. 566. W sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami właściwy jest sąd miejsca położenia majątku, a jeżeli wspólność ustała przez śmierć jednego z małżonków – sąd spadku.

Art. 567. § 1. W postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia

nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi.

§ 2. W razie sporu co do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym sąd może w tym przedmiocie orzec postanowieniem wstępnym.

§ 3. Do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, a zwłaszcza do odrębnego postępowania w sprawach wymienionych w paragrafie pierwszym stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku.

Art. 567[1]. W sprawach o separację na zgodny wniosek małżonków, a także w sprawach o zniesienie separacji właściwe rzeczowo są sądy okręgowe. W sprawach tych miejscowo właściwym jest sąd, w którego okręgu małżonkowie mają wspólne zamieszkanie, a w braku takiej podstawy – sąd miejsca ich wspólnego pobytu. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania ani pobytu, wniosek należy zgłosić w sądzie właściwym dla jednego z małżonków, zgodnie z art. 508 § 1–3.

Art. 567[2]. § 1. W sprawie o separację na zgodny wniosek małżonków oraz w sprawie o zniesienie separacji w razie cofnięcia wniosku albo wyrażenia w inny sposób braku zgody na orzeczenie separacji lub na zniesienie separacji przez któregokolwiek z małżonków postępowanie umarza się. Przepisu art. 512 § 1 nie stosuje się.

§ 2. W razie śmierci jednego z małżonków postępowanie umarza się.

Art. 567[3]. § 1. Postanowienie o separacji sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. W toku postępowania sąd nakłania małżonków do pojednania. Jeżeli pojednanie nie nastąpi, a odroczenie rozprawy nie byłoby celowe, sąd przystępuje do rozpoznania sprawy.

Art. 567[4]. Postanowienie o zniesieniu separacji sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 567[5]. Z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie separacji zawiesza się z urzędu postępowanie w sprawie o eksmisję jednego z małżonków pozostających w separacji ze wspólnego mieszkania, jak również postępowanie w sprawie o korzystanie przez małżonków pozostających w separacji ze wspólnego mieszkania.

Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o zniesieniu separacji postępowanie umarza się z urzędu.

Rozdział 2

Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 568. Sądem opiekuńczym jest sąd rodzinny.

Art. 569. § 1. Właściwy wyłącznie jest sąd opiekuńczy miejsca zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć, a w braku miejsca zamieszkania – sąd opiekuńczy miejsca jej pobytu. Jeżeli brak tej podstawy, właściwy jest sąd opiekuńczy ostatniego miejsca zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć, a w braku miejsca zamieszkania – sąd opiekuńczy ostatniego miejsca jej pobytu. Jeżeli brak i tej podstawy właściwy jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

§ 2. W wypadkach nagłych sąd opiekuńczy wydaje z urzędu wszelkie potrzebne zarządzenia nawet w stosunku do osób, które nie podlegają jego właściwości miejscowej, zawiadamiając o tym sąd opiekuńczy miejscowo właściwy.

Art. 569[1]. § 1. Do właściwości sądu okręgowego z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą sądu apelacyjnego należą sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzone na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., jeżeli na tym obszarze osoba podlegająca władzy rodzicielskiej lub pozostająca pod opieką ma miejsce zamieszkania lub pobytu.

§ 1[1]. W przypadku określonym w art. 1106[3] § 2, jeżeli w toku postępowania w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., mającej miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim Unii Europejskiej stosującym rozporządzenie Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 178 z 02.07.2019, str. 1), zwane dalej „rozporządzeniem nr 2019/1111”, uczestnicy postępowania osiągnęli porozumienie co do powrotu albo odstąpienia od powrotu tej

osoby do państwa, w którym bezpośrednio przed naruszeniem prawa wynikającego z władzy rodzicielskiej lub opieki miała ona miejsce zwykłego pobytu, a także co do wykonywania władzy rodzicielskiej lub sprawowania opieki nad tą osobą, utrzymywania z nią kontaktów lub alimentów na jej rzecz, sąd, o którym mowa w § 1, jest właściwy również w sprawach dotyczących tej osoby w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki, a także kontaktów lub alimentów.

§ 1[2]. Porozumienie, o którym mowa w § 1[1], jest zawierane na piśmie lub ustnie do protokołu i opatrywane datą oraz podpisem uczestników postępowania.

§ 2. Sąd okręgowy orzeka w terminie sześciu tygodni od dnia wniesienia wniosku w sprawach, o których mowa w § 1.

§ 3. Dla spraw, o których mowa w § 1, z obszaru właściwości Sądu Apelacyjnego w Warszawie właściwy jest Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 4. Jeżeli wniosek w sprawach, o których mowa w § 1, wniesiony został bez pośrednictwa polskiego organu centralnego, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1236), sąd okręgowy zawiadamia niezwłocznie sąd, o którym mowa w art. 569 § 1, o wniesieniu wniosku oraz o zakończeniu postępowania w tej sprawie.

Art. 570. Sąd opiekuńczy może wszcząć postępowanie z urzędu.

Art. 570[1]. § 1. Sąd opiekuńczy może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu zebrania informacji dotyczących małoletniego i jego środowiska, a w szczególności jego zachowania się, warunków wychowawczych i życiowych, w tym sytuacji bytowej rodziny, przebiegu nauki małoletniego i sposobu spędzania czasu wolnego, jego kontaktów środowiskowych, stosunku do niego rodziców lub opiekunów, podejmowanych oddziaływań wychowawczych, stanu zdrowia i znanych w środowisku uzależnień małoletniego.

§ 1[1]. Przepis § 1 stosuje się także wtedy, gdy sąd opiekuńczy powziął wiadomość o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu, oraz w toku postępowania wykonawczego.

§ 2. W przypadku gdy z rodziną małoletniego asystent rodziny prowadzi pracę określoną w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd

opiekuńczy zwraca się o informacje, o których mowa w § 1, do właściwej jednostki organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

§ 3. O informacje, o których mowa w § 1, a także informację mającą na celu wskazanie osób właściwych do zapewnienia dziecku rodzinnej pieczy zastępczej, sąd opiekuńczy może zwrócić się do właściwej jednostki organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Art. 570[1a]. Sąd opiekuńczy może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w toku postępowania prowadzonego w sprawach dotyczących ustanowienia opieki lub kurateli i prowadzonego w tych sprawach postępowania wykonawczego w celu ustalenia możliwości lub sposobu sprawowania opieki lub kurateli oraz warunków życiowych osoby, której postępowanie dotyczy.

Art. 570[2]. W sprawie, w której zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd może skierować uczestników do mediacji. Przedmiotem mediacji może być także określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej. Jeżeli uczestnicy postępowania nie uzgodnili osoby mediatora, sąd kieruje ich do mediacji prowadzonej przez stałego mediatora, o którym mowa w art. 436 § 4.

Art. 571. (uchylony)

Art. 572. § 1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§ 2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

§ 3. Na wniosek osoby lub instytucji, o której mowa w § 1 lub 2, sąd opiekuńczy informuje o wszczęciu postępowania z urzędu lub braku podstaw do jego wszczęcia z urzędu.

Art. 573. § 1. Osoba pozostająca pod władzą rodzicielską, opieką albo kuratelą ma zdolność do podejmowania czynności w postępowaniu dotyczącym jej osoby, chyba że nie ma zdolności do czynności prawnych.

§ 2. Sąd może ograniczyć lub wyłączyć osobisty udział małoletniego w postępowaniu, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.

Art. 574. § 1. Sąd opiekuńczy może nakazać osobiste stawiennictwo osoby pozostającej pod władzą rodzicielską lub opieką, jak również zarządzić przymusowe sprowadzenie takiej osoby.

§ 2. Jeżeli osoba pozostająca pod władzą rodzicielską lub opieką nie ma zdolności do podejmowania czynności w postępowaniu, sąd opiekuńczy może nakazać jej sprowadzenie do sądu pod rygorem grzywny każdemu, u kogo osoba taka przebywa.

Art. 575. Do osobistego stawiennictwa innych uczestników postępowania stosuje się w sprawach, które mogą być wszczęte z urzędu, przepisy o skutkach niestawiennictwa świadków, a w innych sprawach – przepis art. 429.

Art. 575[1]. W sprawach opiekuńczych osób małoletnich sąd z urzędu zarządza odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli przeciwko publicznemu rozpoznaniu sprawy przemawia dobro małoletniego.

Art. 576. § 1. Przed wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy sąd opiekuńczy wysłucha przedstawiciela ustawowego osoby, której postępowanie dotyczy. W wypadkach ważniejszych powinien ponadto w miarę możności wysłuchać osoby bliskie tej osoby.

§ 2. Sąd w sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka wysłucha je, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala, uwzględniając w miarę możliwości jego rozsądne życzenia. Wysłuchanie odbywa się poza salą posiedzeń sądowych.

§ 3. Do wysłuchania, o którym mowa w § 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 216[1] § 3 i 4 oraz art. 216[2].

Art. 577. Sąd opiekuńczy może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy.

Art. 578. § 1. Postanowienia sądu opiekuńczego są skuteczne i wykonalne z chwilą ich ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą ich wydania.

§ 2. Sąd w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej przesyła to postanowienie do właściwego

ośrodka adopcyjnego, prowadzącego wojewódzki bank danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie.

Art. 578[1]. § 1. Podstawą wszczęcia postępowania wykonawczego jest orzeczenie sądu albo ugoda zawarta przed sądem, których wykonalność została stwierdzona przez sąd, albo ugoda zawarta przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez sąd.

§ 2. Do stwierdzenia wykonalności, o którym mowa w § 1, art. 364 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Wykonalność orzeczenia sąd stwierdza z urzędu.

Art. 578[2]. § 1. W postępowaniu w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. obowiązuje zastępstwo uczestników postępowania przez adwokatów lub radców prawnych.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do wniosku o wszczęcie postępowania w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, a także gdy uczestnikiem postępowania, jego organem, jego przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest:

1) sędzia;
2) prokurator;
3) notariusz;
4) profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych;
5) adwokat;
6) radca prawny;
7) radca Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Oddział 2

Sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi

Art. 579. Postanowienia w sprawach o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Dotyczy to także zmiany rozstrzygnięć w tym

przedmiocie, zawartych w wyroku orzekającym rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa albo ustalającym pochodzenie dziecka. Postanowienia takie stają się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się.

Art. 579[1]. § 1. Po powzięciu wiadomości o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej bez orzeczenia sądu opiekuńczego, sąd ten niezwłocznie wszczyna postępowanie opiekuńcze.

§ 2. Jeżeli umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej nastąpiło w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej sąd opiekuńczy niezwłocznie, po wysłuchaniu pracownika socjalnego, który zapewnił ochronę dziecku, niepóźniej jednak niż w ciągu 24 godzin od wysłuchania, wydaje orzeczenie o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej albo orzeczenie o powrocie dziecka do rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka.

§ 3. Sąd opiekuńczy okresowo, nierzadziej niż raz na sześć miesięcy, dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w celu ustalenia możliwości powrotu dziecka do rodziny. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd wszczyna postępowanie o pozbawienie władzy rodzicielskiej jego rodziców.

Art. 579[2]. § 1. Przed umieszczeniem dziecka u kandydata zakwalifikowanego do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, kandydata zakwalifikowanego do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka sąd zasięga informacji z rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49 i 1301 oraz z 2026 r. poz. 187 i 203).

§ 2. W przypadku konieczności uzyskania przez sąd informacji o kandydacie zakwalifikowanym do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, kandydacie zakwalifikowanym do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodzinie zastępczej lub prowadzącym rodzinny dom dziecka innych niż zawarte w rejestrze, o którym mowa w art. 38d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd może wystąpić o informacje odpowiednio do właściwego:

1) ośrodka pomocy społecznej;
2) organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

§ 3. Przed umieszczeniem dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu innego niż powiat obowiązany do ponoszenia wydatków, o których mowa

w art. 191 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd zasięga odpowiednio od:

1) starosty powiatu, na terenie którego funkcjonuje mogąca przyjąć dziecko rodzina zastępcza,
2) starosty, który zawarł z mogącą przyjąć dziecko rodziną zastępczą niezawodową umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, chyba że porozumienie, o którym mowa w art. 54 ust. 3b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, stanowi inaczej,
3) starosty powiatu, który organizuje rodzinny dom dziecka mogący przyjąć dziecko, chyba że porozumienie, o którym mowa w art. 60 ust. 3, stanowi inaczej

– informacji o liczbie umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci, w stosunku do których powiat ten nie jest powiatem obowiązanym do ponoszenia wydatków, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz o ogólnej liczbie miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianej przez ten powiat.

§ 4. W przypadku gdy z informacji, o której mowa w § 3, wynika, że liczba umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci, na które powiat nie jest powiatem obowiązanym do ponoszenia wydatków, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przekroczyła 25 % ogólnej liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianych przez ten powiat, sąd może umieścić dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianej przez ten powiat tylko za jego zgodą oraz jeżeli przemawia za tym dobro dziecka.

Art. 579[3]. W sprawach, o których mowa w art. 579[2] § 1 i § 2, sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w szczególności w zakresie jego:

1) danych osobowych;
2) stopnia pokrewieństwa z dzieckiem;
3) karalności oraz prowadzonych z jego udziałem postępowań dotyczących władzy rodzicielskiej;
4) stanu zdrowia;
5) statusu zawodowego;

6) uzależnień;
7) sytuacji bytowej i rodzinnej;
8) stosunku do dziecka;
9) prezentowanego modelu wychowawczego;
10) sposobu funkcjonowania w środowisku.

Art. 579[4]. § 1. Postępowanie w sprawie o udzielenie zgody na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego sąd opiekuńczy wszczyna z urzędu na podstawie wystąpienia sądu lub innego organu państwa obcego.

§ 2. Jeżeli sąd lub inny organ państwa obcego wskazał kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej albo prowadzenia rodzinnego domu dziecka albo określoną placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, albo interwencyjny ośrodek preadopcyjny, w których dziecko ma być umieszczone, w przedmiocie zgody orzeka sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej. W pozostałych przypadkach właściwy jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. Przed wydaniem zgody sąd zasięga opinii, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może zwrócić się do sądu lub innego organu państwa obcego o wszelkie niezbędne dokumenty, opinie i informacje dotyczące dziecka, w szczególności dotyczące jego sytuacji rodzinnej, stanu zdrowia i szczególnych potrzeb. Jeżeli wystąpienie sądu lub innego organu państwa obcego nie wskazuje sposobu sprowadzenia dziecka do Rzeczypospolitej Polskiej i zasad pokrycia kosztów jego sprowadzenia, a gdy umieszczenie ma nastąpić na czas określony – także sposobu powrotu i zasad pokrycia kosztów powrotu dziecka, sąd opiekuńczy zwraca się o udzielenie takich informacji. Sąd oceni, jakie znaczenie nadać nieudzieleniu informacji.

§ 4. Sąd opiekuńczy orzeka na posiedzeniu niejawnym. Rozpoznanie wniosku następuje w terminie miesiąca od dnia jego wpływu do sądu.

§ 5. Postanowienie w przedmiocie udzielenia zgody doręcza się sądowi lub innemu organowi państwa obcego, a także organowi, który wydał opinię, o której mowa w § 2. Postanowienie to nie podlega zaskarżeniu.

§ 6. Przepisów art. 573, art. 576 oraz art. 577 nie stosuje się.

§ 7. Wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej może złożyć także organ centralny tego państwa wyznaczony na podstawie przepisów Konwencji o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzonej w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz. U. z 2010 r. poz. 1158), zwanej dalej „konwencją haską z 1996 r.”.

Art. 580. (uchylony)

Art. 581. § 1. Uznanie ojcostwa może nastąpić także przed sądem opiekuńczym niewłaściwym według przepisów ogólnych. W takim wypadku o uznaniu zawiadamia się właściwy sąd opiekuńczy.

§ 2. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, uznanie ojcostwa może nastąpić wyłącznie przed sądem opiekuńczym, właściwym ze względu na siedzibę urzędu stanu cywilnego, którego kierownik odmówił przyjęcia tych oświadczeń.

§ 2[1]. Jeżeli konsul odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, uznanie ojcostwa może nastąpić wyłącznie przed sądem rejonowym dla m.st. Warszawy.

§ 3. Sąd opiekuńczy odmawia przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, jeżeli uznanie jest niedopuszczalne albo poważnie wątpliwość co do pochodzenia dziecka.

Art. 582. Rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka, co do których brak porozumienia pomiędzy rodzicami, może nastąpić dopiero po umożliwieniu rodzicom złożenia oświadczeń, chyba że wysłuchanie ich byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami.

Art. 582[1]. § 1. W sprawach o kontakty z dzieckiem przepis art. 582 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd opiekuńczy w celu zapewnienia wykonywania kontaktów może w szczególności:

1) zobowiązać osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem lub osobę, pod której pieczą dziecko pozostaje, do pokrycia kosztów podróży i pobytu dziecka lub

także osoby towarzyszącej dziecku, w tym kosztów powrotu do miejsca stałego pobytu;

2) zobowiązać osobę, pod której pieczą dziecko pozostaje, do złożenia na rachunek depozytowy Ministra Finansów odpowiedniej kwoty pieniężnej w celu pokrycia wydatków uprawnionego związanych z wykonywaniem kontaktu na wypadek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę zobowiązaną obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach; nie dotyczy to rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, rodzin pomocowych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo--terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych;

3) odebrać od osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osoby, pod której pieczą dziecko pozostaje, przyrzeczenie określonego zachowania.

§ 3. W razie uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach przez osobę, pod której pieczą dziecko pozostaje, lub osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem albo osobę, której tego kontaktu zakazano, sąd opiekuńczy może zagrozić nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, stosownie do zasad określonych w art. 598[15]:

1) osobie, pod której pieczą dziecko pozostaje – na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub

2) osobie uprawnionej do kontaktu z dzieckiem albo osobie, której tego kontaktu zakazano – na rzecz osoby, pod której pieczą dziecko pozostaje.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio do orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach.

Art. 583. Zezwolenia na dokonanie przez rodziców czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka lub na wyrażenie przez rodziców zgody na dokonanie takiej czynności przez dziecko sąd opiekuńczy udziela na wniosek jednego z rodziców po wysłuchaniu drugiego. Postanowienie sądu opiekuńczego w tym przedmiocie staje się skuteczne dopiero z chwilą uprawomocnienia się i nie może być zmienione ani uchylone, jeżeli na podstawie zezwolenia powstały skutki prawne względem osób trzecich.

Art. 583[1]. § 1. Wniosek o wyznaczenie reprezentanta dziecka, o którym mowa w art. 99 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, sąd opiekuńczy rozpoznaje niezwłocznie, niepóźniej niż w terminie 7 dni od dnia wpływu tego wniosku.

§ 2. Adwokat lub radca prawny, o którym mowa w art. 99[1] § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jest wyznaczany z listy reprezentantów dziecka.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia reprezentacji dziecka przez reprezentanta dziecka, w tym sposób ustalania listy reprezentantów dziecka, sposób wyznaczania reprezentanta dziecka oraz system szkoleniowy reprezentantów dziecka, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz prawidłowej realizacji prawa do ochrony interesów dziecka.

Art. 584. Postanowienie o nadaniu dziecku nazwiska staje się skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się. Postanowienia takiego sąd opiekuńczy nie może zmienić ani uchylić.

Oddział 3

Sprawy o przysposobienie

Art. 585. § 1. Sąd opiekuńczy wszczyna postępowanie na wniosek przysposabiającego.

§ 2. Wniosek ten należy zgłosić w sądzie opiekuńczym właściwym dla osoby przysposabiającego lub osoby mającej być przysposobioną.

§ 2[1]. We wniosku, o którym mowa w § 1, przysposabiający wskazuje również ośrodek adopcyjny, w którym objęty był postępowaniem adopcyjnym, o którym mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

§ 2[2]. Sąd zwraca się do ośrodka adopcyjnego wskazanego we wniosku, o którym mowa w § 1, o:

1) świadectwo ukończenia przez przysposabiającego szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka, z uwzględnieniem art. 172 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
2) opinię kwalifikacyjną o kandydatach do przysposobienia dziecka.

§ 3. Art. 87 § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 585[1]. § 1. Wskazanie osoby przysposabiającego przez rodziców, o którym mowa w art. 119[1a] Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, następuje przed sądem opiekuńczym właściwym dla osoby przysposabiającego lub osoby mającej być przysposobioną.

§ 2. W przypadku wskazania, o którym mowa w § 1, przed wszczęciem postępowania w sprawie o przysposobienie, sąd opiekuńczy wyznacza termin, w którym wskazany przez rodziców przysposabiający powinien zgłosić do sądu opiekuńczego wniosek o przysposobienie pod rygorem nieuwzględnienia wskazania. Termin ten nie może przekraczać dwóch tygodni.

Art. 585[2]. O toczącym się postępowaniu w sprawach, w których wniosek o przysposobienie dotyczy dziecka niezgłoszonego do ośrodka adopcyjnego, sąd opiekuńczy zawiadamia prokuratora.

Art. 586. § 1. Sąd opiekuńczy orzeka o przysposobieniu po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. Na rozprawę wzywa się przysposabiającego oraz osoby, których zgoda na przysposobienie jest potrzebna. Równocześnie z wezwaniem na rozprawę poucza się uczestnika o treści przepisów art. 211a § 2 pkt 1 oraz § 3 Kodeksu karnego oraz o tym, że w razie działania uczestnika w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej oświadczenie o działaniu w tym celu powinno zostać złożone niezwłocznie, niepóźniej jednak niż przed wydaniem postanowienia kończącego postępowanie w sprawie o przysposobienie.

§ 3. Nie wzywa się na rozprawę rodziców, którzy wyrazili zgodę na przysposobienie ich dziecka w przyszłości bez wskazania osoby przysposabiającego. W wypadku takim rodzice nie mogą brać udziału w postępowaniu.

§ 4. Przed wydaniem orzeczenia sąd opiekuńczy występuje o opinię do ośrodka adopcyjnego, a w razie potrzeby uzasadnionej dobrem dziecka może także zasięgnąć opinii innej specjalistycznej placówki.

§ 5. Opinia ośrodka adopcyjnego, o której mowa w § 4, zawiera w szczególności:

1) imię i nazwisko przysposabianego oraz miejsce jego zamieszkania lub pobytu;

1a) imię i nazwisko przysposabiającego oraz miejsce jego zamieszkania i zwykłego pobytu;

2) opinię kwalifikacyjną o kandydatach do przysposobienia dziecka;
3) ustalenie relacji między przysposabianym a przysposabiającym;
4) ustalenie relacji między rodzicami przysposabianego a przysposabiającym;
5) inne istotne dla sądu informacje o przysposabianym lub przysposabiającym.

Art. 586[1]. Na postanowienie w przedmiocie określenia sposobu i okresu osobistej styczności przysposabiającego z przysposabianym przysługuje zażalenie.

Art. 587. § 1. W razie śmierci przysposabiającego lub osoby mającej być przysposobioną, sąd opiekuńczy postępowanie umarza.

§ 2. Jednakże postępowanie zawiesza się w razie śmierci przysposabiającego, który złożył wniosek o przysposobienie wspólnie z małżonkiem, do czasu ustanowienia przez sąd opiekuńczy kuratora.

Art. 588. § 1. Postanowienie orzekające przysposobienie staje się skuteczne po uprawomocnieniu się. Postanowienia takiego sąd opiekuńczy nie może zmienić ani uchylić.

§ 2. Sąd w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia orzekającego przysposobienie przesyła odpis tego postanowienia do ośrodka adopcyjnego, który dokonał kwalifikacji dziecka do przysposobienia krajowego.

§ 3. W przypadku gdy przez przysposobienie przysposabiany zmienia dotychczasowe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie, będącym stroną Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, sporządzonej w Hadze dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 448 oraz z 2002 r. poz. 17), sąd w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia orzekającego przysposobienie przesyła odpis tego postanowienia do organu centralnego, o którym mowa w art. 187 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Art. 589. § 1. Zgodę na przysposobienie dziecka w przyszłości bez wskazania osoby przysposabiającego rodzice mogą wyrazić także w sądzie opiekuńczym swego miejsca zamieszkania lub pobytu. Dotyczy to również oświadczenia o odwołaniu takiej zgody.

§ 2. Oświadczenia, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, powinny zawierać:

1) imię i nazwisko dziecka oraz miejsce jego zamieszkania lub pobytu;
2) treść wyrażonej zgody lub jej odwołanie.

§ 3. Z przyjęcia oświadczenia o wyrażeniu zgody na przysposobienie dziecka w przyszłości lub o odwołaniu takiej zgody sąd opiekuńczy sporządza protokół. O odwołaniu zgody należy nadto uczynić wzmiankę w protokole, w którym wyrażono zgodę na przysposobienie.

§ 4. Przyjmując oświadczenie o wyrażeniu zgody na przysposobienie dziecka w przyszłości, sąd opiekuńczy poucza o treści przepisu art. 211a § 2 Kodeksu karnego oraz przyjmuje oświadczenie, że wyrażając zgodę na przysposobienie, rodzic nie działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej. Fakt udzielenia pouczenia i przyjęcia oświadczenia odnotowuje się w protokole.

Oddział 4

Sprawy z zakresu opieki

Art. 590. Obejmując opiekę opiekun składa następujące przyrzeczenie: „Przyrzekam, że powierzone mi obowiązki opiekuna wykonam z całą sumiennością i zgodnie z interesem społecznym, mając zawsze na względzie dobro osoby podlegającej mojej pieczy”.

Art. 591. § 1. Po złożeniu przyrzeczenia przez opiekuna sąd opiekuńczy wydaje mu zaświadczenie.

§ 2. Po zwolnieniu opiekuna lub ustaniu opieki opiekun obowiązany jest zwrócić sądowi opiekuńczemu otrzymane zaświadczenie.

Art. 592. O zwolnieniu od obowiązku objęcia opieki sąd opiekuńczy rozstrzyga na wniosek osoby ustanowionej opiekunem, zgłoszony w ciągu tygodnia od doręczenia jej postanowienia w tym przedmiocie.

Art. 593. Zezwolenia we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku osoby pozostającej pod opieką, udziela sąd opiekuńczy na wniosek opiekuna. Postanowienie staje się skuteczne z chwilą uprawomocnienia się i nie może być zmienione ani uchylone, jeżeli na podstawie zezwolenia powstały skutki prawne względem osób trzecich.

Art. 594. Minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb

składania przez opiekunów gotówki w instytucji bankowej, uwzględniając zabezpieczenie interesów osób pozostających pod opieką oraz kompetencje sądu opiekuńczego określone w art. 593.

Art. 595. Opiekun składa sądowi opiekuńczemu ustnie lub na piśmie sprawozdanie dotyczące osoby pozostającej pod opieką. Sprawozdanie z zarządu majątkiem tej osoby składa na piśmie, chyba że sąd zezwoli mu na złożenie sprawozdania do protokołu.

Art. 596. Do wzięcia udziału w badaniu rachunku końcowego z opieki sąd opiekuńczy wezwie osobę, która pozostawała pod opieką, jeżeli ma ona pełną zdolność do czynności prawnych, w innych zaś wypadkach – przedstawiciela ustawowego tej osoby lub jej spadkobierców, jeżeli są sądowi opiekuńczemu znani.

Art. 597. § 1. W postanowieniu o przyznaniu opiekunowi wynagrodzenia sąd upoważnia opiekuna do pobrania wynagrodzenia z dochodów lub majątku osoby pozostającej pod opieką, bądź ustala, że wynagrodzenie ma być wypłacone ze środków publicznych.

§ 2. Postanowienie, o którym mowa w § 1, staje się wykonalne dopiero po jego uprawomocnieniu się.

Art. 598. § 1. Sąd opiekuńczy może wymierzyć grzywnę osobie, która uchyla się od objęcia opieki.

§ 2. Sąd opiekuńczy może wymierzyć grzywnę opiekunowi, który nie wykonuje zarządzeń sądu opiekuńczego. Jeżeli zarządzenie zostanie wykonane, grzywna jeszcze nieuiszczona może być umorzona.

Oddział 5

Sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką

Art. 598[1]. § 1. W sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prokuratorowi doręcza się odpis wniosku i zawiadamia się go o terminach rozprawy.

§ 2. (uchylony)

§ 3. W sprawach, o których mowa w § 1, art. 570 nie stosuje się.

Art. 598[2]. § 1. W czasie trwania postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką toczącego się na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. przed sądem, o którym mowa w art. 518[2] § 1 lub art. 569[1] § 1 lub 3, nie można rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad tą osobą. Postępowanie w tych sprawach sąd zawiesza z urzędu z chwilą otrzymania informacji przesłanej przez polski organ centralny, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych, lub sąd, o którym mowa w art. 569[1] § 1 lub 3, o wniesieniu wniosku w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

§ 2. Po zakończeniu postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką sąd podejmie zawieszone postępowanie.

§ 3. W przypadku innym niż określony w § 1, jeżeli do rozstrzygnięcia wniosku o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką niezbędne jest jego łączne rozpoznanie ze sprawą dotyczącą władzy rodzicielskiej, postępowanie toczy się z zachowaniem przepisu art. 579.

§ 4. Przepisu § 1 nie stosuje się w przypadku, o którym mowa w art. 569[1] § 1[1] i art. 518[2] w związku z art. 569[1], ani w przypadku toczącego się przed sądem innego państwa postępowania w sprawie o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.

Art. 598[3]. Jeżeli miejsce pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie jest znane, sąd przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia jej miejsca pobytu. W szczególności sąd może zażądać ustalenia miejsca jej pobytu przez Policję.

Art. 598[4]. Orzeczenie co do istoty sprawy może być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 598[5]. § 1. W postanowieniu o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką sąd określa termin, w jakim zobowiązany powinien oddać uprawnionemu osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką.

§ 2. W postanowieniu o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w sprawie prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. sąd nakazuje zobowiązanemu zapewnić powrót tej osoby do państwa, w którym bezpośrednio przed naruszeniem prawa wynikającego z władzy rodzicielskiej lub opieki miała miejsce stałego pobytu, w terminie nieprzekraczającym dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. Postanowienie w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w sprawie prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. wymaga uzasadnienia, które sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia. Postanowienie wraz z uzasadnieniem doręcza się z urzędu uczestnikom postępowania oraz prokuratorowi. Przepisu art. 328 § 1[1] nie stosuje się.

§ 4. Postanowienie, o którym mowa w § 2, staje się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się, z zastrzeżeniem art. 388[1] i art. 388[3], o czym sąd poucza strony.

§ 5. W sprawach, o których mowa w § 2, przepisu art. 577 nie stosuje się.

Art. 598[5a]. Sąd, o którym mowa w art. 518[2] § 1, zawiadamia uczestników postępowania, prokuratora, podmioty wymienione w art. 519[1] § 2[2] oraz sąd okręgowy, który wydał orzeczenie w sprawie w pierwszej instancji, o wstrzymaniu wykonania postanowienia w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz uzyskaniu wykonalności tego postanowienia.

Art. 598[6]. Jeżeli zobowiązany nie zastosuje się do postanowienia, o którym mowa w art. 598[5] § 1 lub 2, sąd, na wniosek uprawnionego, zleca kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Art. 598[7]. W razie potrzeby sąd zwraca się o przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką przez kuratora sądowego działającego w sądzie, w którego okręgu osoba ta faktycznie przebywa.

Art. 598[8]. Kurator sądowy jest uprawniony do odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką od każdej osoby, u której ona się znajduje.

Art. 598[9]**.** Przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i oddanie jej uprawnionemu może nastąpić tylko w obecności uprawnionego albo osoby przez niego upoważnionej lub przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej. Jeżeli żadna z tych osób nie stawi się w terminie wyznaczonym przez kuratora sądowego, czynność nie będzie dokonana. O terminie odebrania nie zawiadamia się zobowiązanego. Kurator sądowy dokonuje przekazania odebranej osoby uprawnionemu albo osobie przez niego upoważnionej lub przedstawicielowi instytucji przez niego upoważnionej, po czym zawiadamia zobowiązanego o dokonaniu tej czynności.

Art. 598[10]**.** Na żądanie kuratora sądowego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Art. 598[11]**.** § 1. Jeżeli przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką napotyka przeszkody na skutek ukrycia tej osoby lub na skutek innej czynności przedsięwziętej w celu udaremnienia wykonania orzeczenia, kurator sądowy zawiadomi prokuratora.

§ 2. Jeżeli zobowiązany nie ujawnia miejsca pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, która ma być odebrana, sąd na wniosek kuratora sądowego zarządzi jego przymusowe sprowadzenie celem złożenia oświadczenia o miejscu pobytu tej osoby. Pod względem skutków karnych oświadczenie jest równoznaczne ze złożeniem zeznań pod przyrzeczeniem, o czym sędzia powinien uprzedzić składającego oświadczenie.

§ 3. Jeżeli zobowiązany lub inne osoby przeszkadzają w wykonaniu orzeczenia w miejscu pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, na żądanie kuratora sądowego Policja usunie te osoby z miejsca wykonywania orzeczenia.

Art. 598[11a]**.** § 1. W celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu sąd, na wniosek kuratora sądowego, może postanowić o dokonaniu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta się tam znajduje.

§ 2. Przeszukania dokonuje Policja na podstawie postanowienia sądu.

§ 3. Postanowienie sądu doręcza się osobie, u której przeszukanie ma być dokonane, w chwili przystąpienia do tej czynności.

§ 4. Podczas przeszukania może być obecna osoba, o której mowa w § 3, kurator sądowy, który wykonuje postanowienie o przymusowym odebraniu, oraz uprawniony, o którym mowa w art. 598[9]. Podczas przeszukania może być także obecna osoba wskazana przez tego, u kogo dokonuje się przeszukania, o ile nie uniemożliwia to przeszukania albo nie utrudnia go w istotny sposób.

§ 5. Jeżeli przy przeszukaniu nie ma osoby, o której mowa w § 3, należy do przeszukania przywołać przynajmniej jednego domownika lub inną osobę.

§ 6. Przeszukanie powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności osób, których ta czynność dotyczy, oraz bez wyrządzania niepotrzebnych szkód i dolegliwości.

§ 7. Protokół przeszukania sporządza Policja, a jego odpis niezwłocznie przesyła sądowi.

§ 8. Protokół przeszukania zawiera: wskazanie postanowienia sądu, oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca oraz osób w niej uczestniczących, przebieg czynności oraz oświadczenia i wnioski osób w niej uczestniczących, a także w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności.

§ 9. Na postanowienie o dokonaniu przeszukania przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone.

Art. 598[12]. § 1. Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kurator sądowy powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji.

§ 2. Jeżeli wskutek wykonania orzeczenia miałoby doznać poważnego uszczerbku dobro osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, kurator sądowy wstrzyma się z wykonaniem orzeczenia do czasu ustania zagrożenia, chyba że wstrzymanie wykonania orzeczenia stwarza poważniejsze zagrożenie dla tej osoby.

Art. 598[12a]. Postępowanie określone w art. 598[6]–598[12] może być podjęte na nowo na podstawie tego samego postanowienia, o którym mowa w art. 598[5] § 1 lub

2, jeżeli zobowiązany w okresie trzech miesięcy od wydania lub uprawomocnienia się postanowienia, o którym mowa odpowiednio w art. 598[5] § 1 lub 2, postąpił sprzecznie z treścią postanowienia dotyczącego władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania, opieki lub kontaktów z dzieckiem, a okoliczności uzasadniające jego wydanie nie uległy zmianie.

Art. 598[13]. Przepisy art. 598[6]–598[12] stosuje się odpowiednio do wykonania orzeczeń wydanych na zasadzie art. 569 § 2, dotyczących odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, a także orzeczeń o umieszczeniu małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej.

Art. 598[14]. § 1. Dla przymusowego odebrania, zgodnie z art. 598[6]–598[12], osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, na podstawie orzeczenia sądu albo innego organu państwa obcego, niezbędne jest stwierdzenie wykonalności tego orzeczenia. Przepisy art. 1150–1151[2] i 1151[4] stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w art. 598[6], uprawniony składa do sądu, który byłby właściwy w sprawie o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Oddział 6

Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem

Art. 598[15]. § 1.[20)] Jeżeli osoba, pod której pieczą dziecko pozostaje, nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy, uwzględniając sytuację majątkową tej osoby, zagrozi jej nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku.

§ 2. Jeżeli osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem albo osoba, której tego kontaktu zakazano, narusza obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej

[20)] Art. 598[16] § 1 w związku z art. 598[15] § 1 w zakresie, w jakim obejmują sytuacje, w których niewłaściwe wykonywanie lub niewykonywanie obowiązków związane jest z zachowaniem dziecka, niewywołanym przez osobę, pod której pieczą dziecko to się znajduje, są niezgodne z art. 48 ust. 1 zdanie drugie oraz art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 czerwca 2022 r. sygn. akt SK 3/20 (Dz. U. poz. 1371).

przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy zagrozi tej osobie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby, pod której pieczą dziecko pozostaje, stosując odpowiednio przepis § 1.

§ 3. Na postanowienia sądu, o których mowa w § 1 i 2, przysługuje zażalenie.

Art. 598[16]. § 1.[20)] Jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nie wypełnia nadal swego obowiązku, sąd opiekuńczy nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej, ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń. Sąd może w wyjątkowych wypadkach zmienić wysokość sumy pieniężnej, o której mowa w art. 598[15], ze względu na zmianę okoliczności.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli osoba, której sąd zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej zgodnie z art. 582[1] § 3, dopuściła się naruszenia obowiązku wynikającego z orzeczenia o kontaktach.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. Prawomocne postanowienie sądu, w którym nakazano zapłatę należnej sumy pieniężnej, jest tytułem wykonawczym bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności.

Art. 598[17]. § 1. Jeżeli do kontaktu nie doszło wskutek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę, pod której pieczą dziecko pozostaje, obowiązków wynikających z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy przyzna od tej osoby uprawnionemu do kontaktu zwrot jego uzasadnionych wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem kontaktu, w tym kosztów, o których mowa w art. 582[1] § 2 pkt 1.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli uprawniony do kontaktu z dzieckiem narusza obowiązki dotyczące kontaktu wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. Prawomocne postanowienie sądu jest tytułem wykonawczym bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności.

Art. 598[18]. § 1. W sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem art. 570 nie stosuje się. Wniosku wymaga także wydanie każdego kolejnego postanowienia, o którym mowa w poprzedzających przepisach niniejszego oddziału.

§ 2. Przed wydaniem postanowień, o których mowa w oddziale niniejszym, sąd wysłucha uczestników postępowania.

Art. 598[19]. § 1. Do wniosku o wszczęcie postępowania uregulowanego w niniejszym oddziale należy dołączyć odpis wykonalnego orzeczenia albo wykonalnej ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem.

§ 2. Jeżeli postępowanie ma się toczyć na podstawie orzeczenia sądu albo innego organu państwa obcego albo ugody zawartej przed sądem lub innym organem państwa obcego lub przez niego zatwierdzonej, niezbędne jest stwierdzenie wykonalności tego orzeczenia albo ugody. Przepisy art. 1150–1151[2], 1151[4] i 1152 stosuje się odpowiednio.

Art. 598[20]. Sąd umarza postępowanie, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia ostatniego postanowienia nie wpłynął kolejny wniosek w sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem.

Art. 598[21]. Do spraw uregulowanych w niniejszym oddziale art. 577 nie stosuje się.

Art. 598[22]. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach.

Rozdział 3

Sprawy z zakresu kurateli

Art. 599. Sądem opiekuńczym właściwym do ustanowienia kuratora dla dziecka poczętego, lecz jeszcze nieurodzonego, jest sąd właściwy według miejsca zamieszkania lub pobytu matki.

Art. 600. § 1. Kuratora dla osoby niepełnosprawnej sąd opiekuńczy ustanawia na wniosek tej osoby, a za zgodą osoby niepełnosprawnej – także na wniosek organizacji pozarządowej, wymienionej w art. 546 § 3.

§ 2. W przypadku gdy stan osoby niepełnosprawnej wyłącza możliwość złożenia wniosku lub wyrażenia zgody, o których mowa w § 1, sąd może ustanowić kuratora z urzędu. Sąd może ustanowić kuratora z urzędu także w przypadku, o którym mowa w art. 558 § 2.

§ 3. W toku postępowania o ustanowienie kuratora sąd wysłuchuje osobę niepełnosprawną. W przypadku osoby niepełnosprawnej o złożonych potrzebach w komunikowaniu się, wysłuchanie przeprowadza się przy uwzględnieniu tych potrzeb.

§ 4. Sąd może odstąpić od wysłuchania tylko wówczas, gdy brak możliwości jakiegokolwiek porozumienia się z osobą niepełnosprawną jest potwierdzony przez lekarza.

§ 5. Przed wydaniem postanowienia sąd może zlecić kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu w celu ustalenia sposobu funkcjonowania osoby niepełnosprawnej, chyba że wystarczające dla dokonania tych ustaleń jest wysłuchanie osoby niepełnosprawnej lub dokumentacja będąca w posiadaniu sądu dotycząca tej osoby.

§ 6. W razie potrzeby, o ile sąd uzna to za konieczne, zasięga opinii biegłego psychologa lub biegłego innej specjalności.

§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania wysłuchania osoby niepełnosprawnej oraz warunki, w jakich powinno odbywać się wysłuchanie, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i wsparcia potrzeb w komunikowaniu się wysłuchiwanych osób niepełnosprawnych.

Art. 601. Dla osoby, która z powodu nieobecności nie może prowadzić swoich spraw, a nie ma pełnomocnika, ustanawia kuratora na wniosek osoby zainteresowanej sąd opiekuńczy miejsca ostatniego zamieszkania lub pobytu osoby nieobecnej.

Art. 602. Właściwość miejscową sądu opiekuńczego do ustanowienia kuratora dla dochodzenia ojcostwa w razie śmierci domniemanego ojca określa się według miejsca zamieszkania lub pobytu dziecka, chociażby dziecko nie podlegało już ani władzy rodzicielskiej, ani opiece.

Art. 603. § 1. Kuratora dla osoby prawnej ustanawia sąd rejestrowy, w którego okręgu osoba ta ma lub miała ostatnią siedzibę.

§ 2. Wszczęcie postępowania z urzędu może nastąpić, gdy jest to uzasadnione ważnym interesem społecznym lub bezpieczeństwem obrotu i brak jest możliwości powołania organu uprawnionego do reprezentacji osoby prawnej.

§ 3. Postanowienie jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą jego wydania.

§ 4. Sąd może zmienić zakres umocowania kuratora.

§ 5. Jeżeli dla osoby prawnej ustanowiono wcześniej kuratora, o którym mowa w art. 69 § 1, sąd rejestrowy zawiadamia właściwy sąd o ustanowieniu kuratora na podstawie art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego.

Art. 603[1]. Kuratora, o którym mowa w art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym (Dz. U. z 2025 r. poz. 573), ustanawia sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Art. 603[2]. § 1. Wnioskodawca we wniosku o ustanowienie kuratora wskazuje zakres spraw, w jakich kurator powinien podjąć czynności. Sąd nie jest związany zakresem żądania.

§ 2. Przewodniczący wzywa wnioskodawcę do uiszczenia zaliczki na pokrycie kosztów działania kuratora w wyznaczonej wysokości i wyznaczonym terminie. Jeżeli o ustanowienie kuratora wnosi więcej niż jeden wnioskodawca, przewodniczący wzywa każdego z nich do uiszczenia zaliczki w równych częściach lub w innym stosunku według swego uznania. W razie nieuiszczenia zaliczki przewodniczący zwraca wniosek.

Art. 603[3]. Ustanawiając kuratora dla osoby prawnej wpisanej do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd rejestrowy zarządza jego wpis do tego rejestru.

Art. 603[4]. § 1. Kurator ma prawo do wynagrodzenia za swoją działalność oraz do zwrotu uzasadnionych wydatków, które poniósł w związku ze swoimi czynnościami.

§ 2. Koszty działania kuratora, o których mowa w § 1, obciążają tymczasowo:

1) wnioskodawcę – odpowiednio do zakresu spraw wskazanych we wniosku;
2) Skarb Państwa – w pozostałym zakresie.

§ 3. Wynagrodzenie kuratora obowiązanego do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie z obowiązującą stawką tego podatku.

§ 4. Przyznając postanowieniem koszty kuratorowi, sąd rejestrowy orzeka jednocześnie o obowiązku zwrotu kosztów poniesionych tymczasowo przez wnioskodawcę lub Skarb Państwa solidarnie od osoby prawnej, dla której kurator został ustanowiony, oraz osób obowiązanych do powołania organu uprawnionego do reprezentacji. Osoby te nie ponoszą jednak kosztów działania kuratora, jeżeli podjęły, z zachowaniem należytej staranności, czynności zmierzające do powołania lub wyboru organu uprawnionego do reprezentowania podmiotu.

§ 5. Sąd rejestrowy może postanowieniem przyznawać kuratorowi zaliczki na wydatki w miarę dokonywanych czynności.

Art. 604. W zaświadczeniu dla kuratora sąd określa zakres jego uprawnień.

Art. 605. W przedmiotach nieunormowanych w rozdziale niniejszym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu w sprawach z zakresu opieki.

DZIAŁ III

Sprawy z zakresu prawa rzeczowego

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 606. W sprawach z zakresu prawa rzeczowego właściwy jest sąd położenia rzeczy.

Art. 607. Do wniosków dotyczących nieruchomości, dla których prowadzony jest zbiór dokumentów, należy dołączyć zaświadczenie o stanie prawnym, jaki wynika ze zbioru dokumentów.

Art. 608. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego rozpoznawane są na rozprawie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Rozdział 2

Stwierdzenie zasiedzenia

Art. 609. § 1. Do zgłoszenia wniosku o stwierdzenie zasiedzenia własności uprawniony jest każdy zainteresowany.

§ 2. Jeżeli wnioskodawca nie wskazuje innych zainteresowanych, orzeczenie może zapaść dopiero po wezwaniu innych zainteresowanych przez ogłoszenie. Sąd może zarządzić ogłoszenie również w innych wypadkach, jeżeli uzna to za wskazane.

§ 3. Ogłoszenie powinno zawierać dokładne określenie rzeczy, imię i nazwisko posiadacza rzeczy, a jeżeli chodzi o rzeczy ruchome – również jego miejsce zamieszkania.

Art. 610. § 1. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale do ogłoszenia i orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy o stwierdzeniu nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego.

§ 2. Jeżeli w terminie wskazanym w ogłoszeniu nikt się nie zgłosi albo zgłaszający się nie wykaże własności, sąd stwierdzi zasiedzenie, jeżeli zostało ono udowodnione.

Rozdział 2a

Przepadek rzeczy

Oddział 1

Przepadek rzeczy na podstawie prawa celnego

Art. 610[1]. § 1. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się w sprawach o przepadek rzeczy będących towarami, które na podstawie przepisów prawa celnego podlegają przepadkowi.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, właściwy jest sąd miejsca zajęcia lub zatrzymania rzeczy będących towarami przez organ celny.

Art. 610[2]. § 1. Postępowanie wszczyna się na wniosek organu celnego. Do wniosku dołącza się protokół z pouczenia o obowiązku wskazania w Polsce pełnomocnika do doręczeń oraz o skutkach niedopełnienia tego obowiązku, jeżeli protokół taki został sporządzony.

§ 2. Organ celny może domagać się w jednym wniosku orzeczenia przepadku rzeczy będących towarami zajętymi lub zatrzymanymi w tych samych okolicznościach faktycznych, jeżeli ponadto sąd jest właściwy dla każdej sprawy.

Art. 610[3]. Uczestnikowi zamieszkałemu w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej, który w postępowaniu w sprawach celnych nie ustanowił pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej ani

nie wskazał w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń, przeznaczone dla niego pisma sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. W razie ustanowienia pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej, który nie może być pełnomocnikiem procesowym, jego ustanowienie uważa się za wskazanie pełnomocnika do doręczeń.

Art. 610[4]. Wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu.

Art. 610[5]. Do wykonania orzeczenia o przepadku towaru jest obowiązany właściwy organ celny. Wykonanie orzeczenia następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, z uwzględnieniem przepisów prawa celnego.

Oddział 2

Przepadek pojazdów

Art. 610[6]. § 1. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się w sprawach o przepadek pojazdów, które na podstawie przepisów prawa o ruchu drogowym podlegają przepadkowi na rzecz powiatu.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, właściwy jest sąd miejsca, z którego usunięto pojazd.

§ 3. Sprawy, o których mowa w § 1, są rozpoznawane na posiedzeniu niejawnym, chyba że sąd postanowi inaczej.

Art. 610[7]. § 1. Postępowanie wszczyna się na wniosek starosty.

§ 2. Starosta może domagać się w jednym wniosku orzeczenia przepadku pojazdów usuniętych w tych samych okolicznościach faktycznych, jeżeli ponadto sąd jest właściwy dla każdej sprawy.

Rozdział 3

Zarząd związany ze współwłasnością i użytkowaniem

Art. 611. Zarządca nieruchomości ustanowiony na podstawie art. 203 i 269 § 1 Kodeksu cywilnego obowiązany jest niezwłocznie zgłosić wniosek o ujawnienie zarządu w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów.

Art. 612. § 1. Od chwili ustanowienia zarządcy współwłaściciele lub użytkownik mogą używać rzeczy tylko o tyle, o ile nie przeszkadza to wykonywaniu

zarządu. Na wniosek innego współwłaściciela lub zarządcy współwłaściciel lub użytkownik może być pozbawiony używania rzeczy, jeżeli przeszkadza zarządcy w wykonywaniu czynności.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 613. § 1. Nadwyżkę dochodów po pokryciu wydatków wypłaca się współwłaścicielom lub użytkownikom w terminach przez sąd określonych.

§ 2. Sąd może postanowić, aby zarządca wydawał współwłaścicielom nadwyżkę dochodów w naturze.

Art. 614. Sąd uchyli zarząd, gdy odpadnie podstawa dalszego jego trwania.

Art. 615. Jeżeli powyższe przepisy nie stanowią inaczej, do wyznaczenia zarządcy i sprawowania zarządu stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości.

Art. 616. Z wyjątkiem spraw przewidzianych w art. 199, 201 i 202 Kodeksu cywilnego, jak również spraw dotyczących powołania i odwołania zarządcy, wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu.

Rozdział 4

Zniesienie współwłasności

Art. 617. We wniosku o zniesienie współwłasności należy dokładnie określić rzecz mającą ulec podziałowi oraz przedstawić dowody prawa własności.

Art. 618. § 1. W postępowaniu o zniesienie współwłasności sąd rozstrzyga także spory o prawo żądania zniesienia współwłasności i o prawo własności, jak również wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy. Rozstrzygając spór o prawo żądania zniesienia współwłasności lub o prawo własności, sąd może wydać w tym przedmiocie postanowienie wstępne.

§ 2. Z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie współwłasności odrębne postępowanie w sprawach wymienionych w paragrafie poprzedzającym jest niedopuszczalne. Sprawy będące w toku przekazuje się do dalszego rozpoznania sądowi prowadzącemu postępowanie o zniesienie współwłasności. Jeżeli jednak postępowanie o zniesienie współwłasności zostało wszczęte po wydaniu wyroku, przekazanie następuje tylko wówczas, gdy sąd drugiej instancji uchyli wyrok i sprawę przekaże do ponownego rozpoznania. Postępowanie w sprawach, które nie zostały

przekazane, sąd umarza z chwilą zakończenia postępowania o zniesienie współwłasności.

§ 3. Po zapadnięciu prawomocnego postanowienia o zniesieniu współwłasności uczestnik nie może dochodzić roszczeń przewidzianych w paragrafie pierwszym, chociażby nie były one zgłoszone w postępowaniu o zniesienie współwłasności.

Art. 619. § 1. W postępowaniu o zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego sąd ustala jego skład i wartość, w szczególności obszar i rodzaj nieruchomości wchodzących w skład tego gospodarstwa oraz obszar i rodzaj nieruchomości stanowiących już własność współwłaścicieli i ich małżonków, a w miarę potrzeby także okoliczności przewidziane w art. 216 Kodeksu cywilnego.

§ 2. Podział w naturze nastąpi po zasięgnięciu opinii biegłych co do sposobu podziału.

Art. 620. (uchylony)

Art. 621. Projektowany sposób podziału nieruchomości na części powinien być zaznaczony na planie sporządzonym według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych.

Art. 622. § 1. W toku postępowania o zniesienie współwłasności sąd powinien nakłaniać współwłaścicieli do zgodnego przeprowadzenia podziału, wskazując im sposoby mogące do tego doprowadzić.

§ 2. Gdy wszyscy współwłaściciele złożą zgodny wniosek co do sposobu zniesienia współwłasności, sąd wyda postanowienie odpowiadające treści wniosku, jeżeli spełnione zostanie wymaganie, o którym mowa w art. 621, a projekt podziału nie sprzeciwia się prawu ani zasadom współżycia społecznego, ani też nie narusza w sposób rażący interesu osób uprawnionych.

Art. 623. Jeżeli brak podstaw do wydania postanowienia w myśl artykułu poprzedzającego, a zachodzą warunki do dokonania podziału w naturze, sąd dokonuje tego podziału na części odpowiadające wartością udziałom współwłaścicieli z uwzględnieniem wszelkich okoliczności zgodnie z interesem społeczno-gospodarczym. Różnice wartości wyrównuje się przez dopłaty pieniężne.

Art. 624. Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia przyznającego dotychczasowym współwłaścicielom części lub jednemu z nich całość rzeczy

własność przechodzi na uczestników wskazanych w postanowieniu. Jeżeli w wyniku podziału całość rzeczy albo jej część przypadnie współwłaścicielowi, który nie włada tą rzeczą lub jej częścią, sąd w postanowieniu o zniesieniu współwłasności orzeknie również co do jej wydania lub opróżnienia przez pozostałych współwłaścicieli pomieszczeń znajdujących się na nieruchomości, określając stosownie do okoliczności termin wydania rzeczy lub opróżnienia pomieszczeń. Określenie terminu wydania nieruchomości wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego lub jej części bądź opróżnienia znajdujących się na niej pomieszczeń następuje z uwzględnieniem interesu społeczno-gospodarczego.

Art. 625. W postanowieniu zarządzającym sprzedaż rzeczy należących do współwłaścicieli sąd bądź rozstrzygnie o wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli, bądź też tylko zarządzi sprzedaż, odkładając rozstrzygnięcie o wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli oraz o podziale sumy uzyskanej ze sprzedaży do czasu jej przeprowadzenia.

Rozdział 5

Ustanowienie drogi koniecznej i służebności przesyłu

Art. 626. § 1. We wniosku o ustanowienie drogi koniecznej należy wskazać właścicieli wszystkich nieruchomości, przez które mogłaby prowadzić droga, aby nieruchomość wnioskodawcy miała odpowiedni dostęp do drogi publicznej.

§ 2. Przed wydaniem postanowienia o ustanowieniu drogi koniecznej sąd powinien przeprowadzić dowód z oględzin nieruchomości, chyba że okoliczności istotne dla wytyczenia drogi koniecznej są niesporne i niewątpliwe albo że przeprowadzenie dowodu z innych przyczyn nie jest potrzebne.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio w sprawach o ustanowienie służebności przesyłu.

Rozdział 6

Postępowanie wieczystoksięgowe

Art. 626[1]. § 1. Sprawy w postępowaniu wieczystoksięgowym rozpoznawane są na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Uczestnikami postępowania oprócz wnioskodawcy są tylko te osoby, których prawa zostały wykreślone lub obciążone bądź na rzecz których wpis ma nastąpić.

§ 3. Nie stanowi przeszkody do wpisu okoliczność, że po złożeniu wniosku wnioskodawca bądź inny uczestnik postępowania zmarł lub został pozbawiony albo ograniczony w możliwości rozporządzania prawem albo w zdolności do czynności prawnych.

§ 4. (utracił moc)[21)]

§ 5. (uchylony)

Art. 626[2]. § 1. Wniosek o wpis składa się na urzędowym formularzu.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Do wniosku o wpis należy dołączyć dokumenty, stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej.

§ 3[1]. Do wniosku o wpis w księdze wieczystej na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, należy dołączyć dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego umożliwiający sądowi weryfikację istnienia i treści tytułu wykonawczego.

§ 4. Jeżeli z dokumentów załączonych do wniosku wynika, że nastąpiła zmiana w prawie własności, sąd, zwracając wniosek, stosuje art. 626[13] § 1.

§ 5. Wniosek o wpis może złożyć właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty, osoba, na rzecz której wpis ma nastąpić, albo wierzyciel, jeżeli przysługuje mu prawo, które może być wpisane w księdze wieczystej. W sprawach dotyczących obciążeń powstałych z mocy ustawy wniosek może złożyć uprawniony organ.

Art. 626[3]. W postępowaniu wieczystoksięgowym nie stosuje się przepisów o wznowieniu postępowania.

Art. 626[4]. § 1. Notariusz oraz komornik składa wniosek o wpis wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 1[1]. Naczelnik urzędu skarbowego składa wniosek o wpis w dziale III i IV księgi wieczystej wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

[21)] Z dniem 17 września 2004 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 września 2004 r. sygn. akt P 4/04 (Dz. U. poz. 2091).

§ 1[2]. Wniosek, o którym mowa w § 1 i § 1[1], opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 2. Do wniosku, o którym mowa w § 1 i § 1[1], dołącza się dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej, jeżeli zostały one sporządzone w postaci elektronicznej.

§ 3. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej niesporządzone w postaci elektronicznej notariusz, komornik oraz naczelnik urzędu skarbowego przesyła sądowi właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej w terminie trzech dni od dnia złożenia wniosku o wpis.

§ 3[1]. W przypadku gdy wniosek o wpis w księdze wieczystej składany przez naczelnika urzędu skarbowego podlega opłacie, przepisów art. 130 § 6 i 7 nie stosuje się. Naczelnik urzędu skarbowego przesyła sądowi właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej wraz z dokumentami, stanowiącymi podstawę wpisu, dowód uiszczenia opłaty.

§ 3[2]. Jeżeli wierzyciel został zwolniony od kosztów sądowych od wniosku o wpis w księdze wieczystej, naczelnik urzędu skarbowego przesyła sądowi właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej wraz z dokumentami, stanowiącymi podstawę wpisu, prawomocne postanowienie sądu w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych.

§ 4. W przypadku wniosków składanych przez notariuszy i komorników obowiązek poprawienia lub uzupełnienia wniosku spoczywa odpowiednio na stronie czynności notarialnej lub wierzycielu. O zobowiązaniu wierzyciela do poprawienia lub uzupełnienia wniosku sąd jednocześnie zawiadamia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego komornika, wskazując rodzaj braków formalnych, które uniemożliwiają nadanie wnioskowi prawidłowego biegu.

Art. 626[5]. Jeżeli z treści wniosku i dołączonych dokumentów wynika, że nastąpiła zmiana prawa własności, cofnięcie wniosku o wpis tego prawa jest niedopuszczalne.

Art. 626[6]. § 1. O kolejności wniosku o wpis rozstrzyga chwila wpływu wniosku do właściwego sądu. Za chwilę wpływu wniosku uważa się godzinę i minutę, w której w danym dniu wniosek wpłynął do sądu.

§ 1[1]. Za chwilę wpływu wniosku o wpis złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego uważa się godzinę, minutę i sekundę umieszczenia wniosku w systemie.

§ 2. Wnioski, które wpłynęły w tej samej chwili, będą uważane za złożone równocześnie.

Art. 626[7]. § 1. Wniosek o wpis powinien być w dniu wpływu do sądu zarejestrowany niezwłocznie w dzienniku ksiąg wieczystych i opatrzony kolejnym numerem.

§ 2. Niezwłocznie po zarejestrowaniu wniosku w dzienniku ksiąg wieczystych zamieszcza się w odpowiednim dziale księgi wieczystej informację o wniosku jako wzmiankę o wniosku. Wzmianka o wniosku złożonym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego umieszczana jest automatycznie z chwilą umieszczenia wniosku w systemie.

§ 3. Wzmiankę o wniosku wykreśla się z urzędu, niezwłocznie po dokonaniu wpisu, po uprawomocnieniu się postanowienia o odmowie dokonania wpisu lub o odrzuceniu wniosku albo o umorzeniu postępowania albo po uprawomocnieniu się zarządzenia o zwrocie wniosku.

§ 4. W razie wniesienia skargi na wpis w księdze wieczystej dokonany przez referendarza stosuje się odpowiednio przepisy § 1 i § 2. Wzmiankę o skardze wykreśla się z urzędu po rozpoznaniu skargi.

Art. 626[8]. § 1. Wpis dokonywany jest jedynie na wniosek i w jego granicach, chyba że przepis szczególny przewiduje dokonanie wpisu z urzędu.

§ 2. Rozpoznając wniosek o wpis, sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej.

§ 2[1]. Przed rozpoznaniem wniosku o wpis na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, istnienie i treść tego tytułu podlegają zweryfikowaniu przez sędziego lub referendarza sądowego w systemie teleinformatycznym.

§ 3. Rozpoznając wniosek o wpis w księdze wieczystej, sąd z urzędu bada zgodność danych wskazanych we wniosku z danymi wynikającymi z systemów prowadzących ewidencje powszechnych numerów identyfikacyjnych, chyba że istnieją przeszkody faktyczne uniemożliwiające dokonanie takiego sprawdzenia.

§ 4. Rozpoznając wniosek o zmianę oznaczenia nieruchomości w księdze wieczystej, sąd ponadto dokonuje z urzędu sprawdzenia danych wskazanych we wniosku i ujawnionego w księdze wieczystej oznaczenia nieruchomości z danymi katastru nieruchomości, chyba że istnieją przeszkody faktyczne uniemożliwiające dokonanie takiego sprawdzenia.

§ 5. Niezgodność danych, o których mowa w § 3 i § 4, stanowi przeszkodę do dokonania wpisu.

§ 6. W postępowaniu wieczystoksięgowym wpis w księdze wieczystej jest orzeczeniem. Uzasadnienia wpisu nie sporządza się.

§ 7. Wpisem w księdze wieczystej jest również wykreślenie.

§ 8. Wpis w księdze wieczystej podpisany przez sędziego lub referendarza sądowego uważa się za dokonany z chwilą jego zapisania w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych.

§ 9. (uchylony)

§ 10. Założenie księgi wieczystej następuje z chwilą dokonania pierwszego wpisu.

§ 11. Czynności związane z zakładaniem i prowadzeniem ksiąg wieczystych dokonywane są w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych.

Art. 626[9]. Sąd oddala wniosek o wpis, jeżeli brak jest podstaw albo istnieją przeszkody do jego dokonania.

Art. 626[10]. § 1. O dokonanym wpisie sąd zawiadamia uczestników postępowania. Nie zawiadamia się uczestnika, który na piśmie zrzekł się zawiadomienia.

§ 1[1]. Zrzeczenia się zawiadomienia można dokonać w akcie notarialnym dotyczącym czynności, z którą wiąże się wpis.

§ 1[2]. Na wniosek uczestnika postępowania, zawarty w akcie notarialnym albo w odrębnym piśmie, zawiadomienie o wpisie doręcza się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, na konto wskazane w tym systemie. W przypadku wskazania danych o koncie uniemożliwiających skuteczne doręczenie, zawiadomienie o wpisie doręcza się w sposób określony w art. 131 § 1.

§ 2. Zawiadomienie zawiera istotną treść wpisu.

§ 3. Apelację od wpisu wnosi się w terminie dwóch tygodni od doręczenia zawiadomienia o wpisie. Dla uczestnika, który zrzekł się zawiadomienia, termin ten biegnie od dnia dokonania wpisu.

Art. 626[11]. § 1. Niezwłocznie po wniesieniu apelacji sąd z urzędu wpisuje wzmiankę o apelacji.

§ 2. W razie wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, wpisu wzmianki o skardze kasacyjnej lub skardze nadzwyczajnej dokonuje się z urzędu niezwłocznie po przedstawieniu przez zainteresowanego zawiadomienia o wniesieniu skargi kasacyjnej lub skargi nadzwyczajnej.

§ 3. Do wzmianki o apelacji, skardze kasacyjnej i skardze nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym odpowiednio stosuje się art. 626[7].

Art. 626[12]. § 1. Osoba, na rzecz której w księdze wieczystej jest wpisane prawo lub roszczenie, jej przedstawiciel albo pełnomocnik do doręczeń ma obowiązek niezwłocznego zawiadomienia sądu prowadzącego księgę wieczystą o każdej zmianie adresu lub wskazania adresu do doręczeń. Osoba zamieszkała lub mająca siedzibę w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej jest obowiązana wskazać pełnomocnika do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do spadkobierców lub innych następców prawnych osoby, na rzecz której jest wpisane prawo w księdze wieczystej.

§ 3. W razie zaniedbania obowiązku, o którym mowa w § 1 i 2, pismo sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany.

Art. 626[13]. § 1. Sąd z urzędu dokona wpisu ostrzeżenia, jeżeli dostrzeże niezgodność stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. W razie stwierdzenia, że dla tej samej nieruchomości albo dla tego samego ograniczonego prawa rzeczowego prowadzi się dwie lub więcej ksiąg wieczystych, ujawniających odmienny stan prawny, wpisu ostrzeżenia dokonuje się we wszystkich księgach wieczystych założonych dla tej nieruchomości.

§ 2. Sprostowania usterek wpisu, które nie mogą wywołać niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, dokonuje się z urzędu.

DZIAŁ IV

Sprawy z zakresu prawa spadkowego

Przepisy wstępne

Art. 627. Postępowanie spadkowe należy do zakresu działalności sądów, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 628. Do czynności w postępowaniu spadkowym, które należą do zakresu działania sądów, wyłącznie właściwy jest sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli jego miejsca zwykłego pobytu w Polsce nie da się ustalić, sąd miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część (sąd spadku). W braku powyższych podstaw sądem spadku jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

Art. 629. (uchylony)

(oznaczenie rozdziału 1 i tytuł oraz oznaczenie oddziału 1 i tytuł – uchylone)

Art. 630. (uchylony)

Art. 631. (uchylony)

Art. 632. (uchylony)

Rozdział 1

Zabezpieczenie spadku, wykaz inwentarza i spis inwentarza

Art. 633. § 1. Do zabezpieczenia spadku właściwy jest sąd, w którego okręgu znajdują się rzeczy będące w chwili otwarcia spadku we władaniu spadkodawcy. Jeżeli przedmiotem zabezpieczenia mają być prawa majątkowe należące do spadkodawcy w chwili otwarcia spadku, sądem właściwym jest sąd właściwości ogólnej osoby zobowiązanej z tytułu tego prawa, a gdy takiej osoby nie ma – sąd, w którego okręgu znajduje się przedmiot świadczenia lub prawa. Jeżeli wykonanie prawa majątkowego jest związane z posiadaniem dokumentu, właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się ten dokument.

§ 2. Sąd, który nie jest sądem spadku, zawiadamia sąd spadku o dokonaniu zabezpieczenia, jego uchyleniu oraz zmianie środka zabezpieczenia, przesyłając odpisy postanowień wydanych w tym przedmiocie.

Art. 634. Spadek zabezpiecza się, gdy zostanie uprawdopodobnione, że z jakiejkolwiek przyczyny grozi naruszenie rzeczy lub praw majątkowych, które

w chwili otwarcia spadku były we władaniu lub należały do spadkodawcy, zwłaszcza przez usunięcie, uszkodzenie, zniszczenie lub nieusprawiedliwione rozporządzenie.

Art. 635. § 1. Sąd dokonuje zabezpieczenia spadku na wniosek lub z urzędu.

§ 2. Wniosek może zgłosić każdy, kto uprawdopodobni, że jest spadkobiercą, uprawnionym do zachowku lub zapisobiercą, a ponadto wykonawca testamentu, zarządca sukcesyjny, tymczasowy przedstawiciel, współwłaściciel rzeczy, współuprawniony co do praw pozostałych po spadkodawcy, wierzyciel mający pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy oraz Skarb Państwa reprezentowany przez naczelnika właściwego urzędu skarbowego.

§ 2[1]. Wniosek powinien zawierać uprawdopodobnienie okoliczności go uzasadniających.

§ 3. Zabezpieczenia spadku dokonuje się z urzędu, jeżeli sąd poweźmie wiadomość, że:

1) spadkobierca jest nieznany, nieobecny lub nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych i nie ma ustawowego przedstawiciela;
2) organ administracji rządowej albo organ jednostki samorządu terytorialnego zastosował niezbędne środki tymczasowe ze względu na grożące niebezpieczeństwo naruszenia rzeczy, które w chwili otwarcia spadku były we władaniu spadkodawcy.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Postanowienie o zabezpieczeniu spadku oraz zmianie środka zabezpieczenia podlega wykonaniu z chwilą jego wydania.

§ 6. Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia spadku przysługuje zażalenie. Sąd pierwszej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.

Art. 636. § 1. Sąd stosuje taki środek zabezpieczenia, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni. Jeżeli nie jest możliwe określenie środka zabezpieczenia w postanowieniu o zabezpieczeniu spadku, wybór środka zabezpieczenia należy do komornika.

§ 2. Środkami zabezpieczenia są w szczególności spisanie majątku ruchomego i oddanie go pod dozór, złożenie do depozytu sądowego, ustanowienie zarządu

tymczasowego, ustanowienie dozoru nad nieruchomością. Zastosowanie jednego środka zabezpieczenia nie wyłącza zastosowania innych, równocześnie lub kolejno.

§ 3. Ustanowienie zarządu tymczasowego może nastąpić tylko wtedy, gdy zabezpieczeniu podlega przedsiębiorstwo, gospodarstwo rolne albo prawo majątkowe wymagające zabezpieczenia przez ustanowienie zarządu tymczasowego.

§ 4. Do zarządcy tymczasowego i dozorcy ustanowionych w toku postępowania o zabezpieczenie spadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 855–862, art. 931 i art. 933–941.

§ 5. Do depozytu sądowego składa się podlegające zabezpieczeniu pieniądze, papiery wartościowe, imienne książeczki oszczędnościowe lub inne dokumenty potwierdzające zawarcie umowy rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego albo rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej, a także kosztowności, w tym złote monety oraz kruszce szlachetne i wyroby z tych kruszców. Kosztowności mogą być również oddane na przechowanie dozorcy.

§ 6. Jeżeli w skład spadku wchodzą ruchomości ulegające szybkiemu zepsuciu, sąd zarządza ich sprzedaż przez komornika, oznaczając przy tym sposób sprzedaży. Uzyskane ze sprzedaży pieniądze składa się do depozytu sądowego.

§ 7. Jeżeli przemawiają za tym właściwości przedmiotu podlegającego zabezpieczeniu, sąd zawiadamia właściwą instytucję o zastosowanym środku zabezpieczenia.

Art. 636[1]. § 1. W razie potrzeby, sąd z urzędu zmieni środek zabezpieczenia, w szczególności jeżeli dotychczas zastosowany środek nie jest wystarczający do zabezpieczenia spadku.

§ 2. Sąd z urzędu uchyli zabezpieczenie, jeżeli ustała potrzeba zabezpieczenia, a w szczególności gdy zgłosi się spadkobierca legitymujący się prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia w celu objęcia spadku albo wykonawca testamentu albo tymczasowy przedstawiciel lub kurator spadku w celu przejęcia zarządu majątkiem spadkowym.

Art. 636[2]. Przepisy o zabezpieczeniu spadku stosuje się odpowiednio do zabezpieczenia przedmiotu zapisu windykacyjnego.

Art. 636[3]. § 1. Wykaz inwentarza może być złożony w sądzie spadku lub w sądzie, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania składającego wykaz. Sąd niebędący sądem spadku niezwłocznie przesyła wykaz inwentarza do sądu spadku.

§ 2. Na żądanie spadkobiercy, zapisobiercy windykacyjnego, wykonawcy testamentu lub tymczasowego przedstawiciela notariusz sporządza protokół obejmujący wykaz inwentarza. Notariusz, przed którym złożono wykaz inwentarza, niezwłocznie przesyła wypis protokołu do sądu spadku.

§ 3. Sąd spadku niezwłocznie zarządza ogłoszenie o złożeniu wykazu inwentarza.

Art. 637. § 1. Na wniosek tego, kto uprawdopodobni, że jest spadkobiercą, uprawnionym do zachowku lub zapisobiercą, albo wykonawcy testamentu, tymczasowego przedstawiciela lub wierzyciela mającego pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy sąd spadku wydaje postanowienie o sporządzeniu spisu inwentarza.

§ 2. Jeżeli sporządzenia spisu inwentarza żąda wierzyciel, sąd spadku wydaje postanowienie w przedmiocie wniosku po wysłuchaniu spadkobiercy, chyba że wysłuchanie nie jest możliwe.

§ 3. Sąd spadku niezwłocznie zarządza ogłoszenie o wydaniu postanowienia o sporządzeniu spisu inwentarza.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie sporządzenia spisu inwentarza przysługuje zażalenie.

Art. 637[1]. § 1. Wniosek o sporządzenie spisu inwentarza może być także zgłoszony bezpośrednio komornikowi, który byłby właściwy do wykonania postanowienia sądu spadku o sporządzeniu spisu inwentarza.

§ 2. Komornik przystępuje niezwłocznie do sporządzenia spisu inwentarza i zawiadamia o tym sąd spadku, który wydaje postanowienie w przedmiocie sporządzenia spisu inwentarza. Jeżeli sąd oddali albo odrzuci wniosek, o którym mowa w § 1, albo umorzy postępowanie, spis sporządzony przez komornika rodzi takie same skutki jak złożenie wykazu inwentarza.

Art. 638. (uchylony)

Art. 638[1]. § 1. Ogłoszenia, o których mowa w art. 636[3] § 3 i art. 637 § 3, zamieszcza się na stronie internetowej oraz na tablicy ogłoszeń sądu spadku.

§ 2. Ogłoszenie zawiera:

1) imię i nazwisko, numer PESEL, jeżeli został nadany, oraz ostatni adres spadkodawcy;
2) datę śmierci spadkodawcy.

§ 3. Ogłoszenie, o którym mowa w art. 636[3] § 3, poza danymi, o których mowa w § 2, zawiera również pouczenie, że:

1) ze złożonym wykazem inwentarza może się zapoznać każdy, kto taką potrzebę dostatecznie uzasadni;
2) osoby wskazane w art. 637 § 1 mogą złożyć wniosek o sporządzenie spisu inwentarza.

§ 4. Ogłoszenie, o którym mowa w art. 637 § 3, poza danymi, o których mowa w § 2, zawiera również pouczenie, że osoby wskazane w art. 637 § 1 mogą uczestniczyć w sporządzaniu spisu inwentarza, w szczególności zgłaszać przedmioty należące do spadku, przedmioty zapisów windykacyjnych lub długi spadkowe, które podlegają zamieszczeniu w spisie inwentarza.

Art. 638[2]. § 1. W sprawach, w których postanowienie o zabezpieczeniu spadku, zmianie środka zabezpieczenia lub sporządzeniu spisu inwentarza zostało wydane z urzędu, sąd, który wydał to postanowienie, kieruje do komornika polecenie dokonania zabezpieczenia spadku, zmiany środka zabezpieczenia lub sporządzenia spisu inwentarza.

§ 2. Podstawą postępowania mającego na celu wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku, zmianie środka zabezpieczenia lub sporządzeniu spisu inwentarza jest postanowienie zaopatrzone z urzędu we wzmiankę o wykonalności.

§ 3. Nadzór nad czynnościami komornika sprawuje sąd, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu spadku lub sporządzeniu spisu inwentarza.

§ 4. W postępowaniu o zabezpieczenie spadku, zmianę środka zabezpieczenia lub sporządzenie spisu inwentarza w sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy art. 759–774.

Art. 638[3]. § 1. Jeżeli postanowienie o zabezpieczeniu spadku nie określa środka zabezpieczenia, komornik niezwłocznie zawiadamia sąd, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu spadku, o zastosowanym środku zabezpieczenia.

§ 2. W razie potrzeby złożenia przedmiotów podlegających zabezpieczeniu do depozytu sądowego komornik występuje z wnioskiem do sądu, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu spadku.

§ 3. Sąd, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu spadku, zawiadamia sąd spadku o środkach zabezpieczenia zastosowanych przez komornika.

Art. 638[4]. § 1. Spis majątku ruchomego w ramach zabezpieczenia spadku sporządza się w obecności dwóch świadków powołanych przez komornika.

§ 2. Przy sporządzaniu spisu majątku ruchomego mogą być obecne osoby, które mają prawo zgłosić wniosek o zabezpieczenie spadku. Niestawiennictwo tych osób nie wstrzymuje wykonania czynności.

§ 3. Z dokonanej czynności komornik sporządza protokół, który podpisują wszyscy obecni. Odmowę lub niemożność podpisania stwierdza się w protokole z podaniem przyczyny.

Art. 638[5]. Komornik wykonujący postanowienie o zabezpieczeniu spadku w razie potrzeby stosuje niezbędne środki tymczasowe zapobiegające naruszeniu ruchomości przed ich spisaniem.

Art. 638[6]. § 1. Z pieniędzy wchodzących w skład spadku komornik wykonujący postanowienie o zabezpieczeniu spadku wyda w razie potrzeby członkowi rodziny spadkodawcy, a gdyby to nie było możliwe, domownikowi spadkodawcy albo innej osobie ponoszącej koszty pogrzebu, sumę potrzebną na koszty pogrzebu spadkodawcy. W przypadku braku pieniędzy na pogrzeb spadkodawcy, sąd może zarządzić sprzedaż przez komornika odpowiedniego przedmiotu należącego do spadku, oznaczając przy tym sposób sprzedaży.

§ 2. Komornik wykonujący postanowienie o zabezpieczeniu spadku może z pieniędzy wchodzących w skład spadku pozostawić członkom rodziny spadkodawcy, którzy do chwili jego śmierci wspólnie z nim zamieszkiwali i byli na jego utrzymaniu, niezbędne kwoty na ich utrzymanie przez czas niedłuższy niż miesiąc.

Art. 638[7]. O terminie sporządzenia spisu inwentarza komornik zawiadamia wnioskodawcę oraz uczestników postępowania o sporządzenie spisu inwentarza, a także spadkobiercę i zapisobiercę windykacyjnego, których miejsce pobytu jest znane, jak również wykonawcę testamentu, tymczasowego przedstawiciela, kuratora spadku, dozorcę i zarządcę tymczasowego, jeżeli byli ustanowieni. Niestawiennictwo tych osób nie wstrzymuje czynności.

Art. 638[8]. § 1. W spisie inwentarza komornik zamieszcza przedmioty należące do spadku i przedmioty zapisów windykacyjnych, z zaznaczeniem wartości każdego z tych przedmiotów, oraz długi spadkowe ze wskazaniem wysokości każdego z nich.

§ 2. Wartość przedmiotów należących do spadku i przedmiotów zapisów windykacyjnych komornik ustala według stanu i cen z chwili otwarcia spadku, a wysokość długów spadkowych – według stanu z chwili otwarcia spadku.

§ 3. Komornik z urzędu ustala i zamieszcza w spisie inwentarza przedmioty należące do spadku, przedmioty zapisów windykacyjnych oraz długi spadkowe.

§ 4. W spisie inwentarza komornik wykazuje też wartość stanu czynnego spadku z uwzględnieniem wartości rzeczy i praw spornych.

§ 5. Przy sporządzaniu spisu inwentarza stosuje się odpowiednio przepisy art. 638[4] § 1 i 3 oraz art. 947–949.

Art. 638[9]. W razie potrzeby zamieszczenia w spisie inwentarza rzeczy znajdujących się w okręgu innego sądu sąd spadku może zwrócić się do tego sądu o wykonanie potrzebnych czynności. Po ich wykonaniu sąd wezwany przekazuje akta sprawy sądowi spadku.

Art. 638[10]. § 1. Ruchomości i nieruchomości zamieszczone w spisie inwentarza pozostawia się w posiadaniu osób, które nimi władają. Nie dotyczy to ruchomości złożonych do depozytu sądowego.

§ 2. Jeżeli zachodzą podstawy do dokonania zabezpieczenia spadku z urzędu, komornik zawiadamia o tym sąd właściwy do zabezpieczenia spadku.

Art. 638[11]. W razie ujawnienia przedmiotu należącego do spadku, przedmiotu zapisu windykacyjnego lub długu spadkowego niezamieszczonego w spisie inwentarza sąd spadku wydaje postanowienie o sporządzeniu uzupełniającego spisu inwentarza. W przypadkach, w których postanowienie o sporządzeniu spisu

inwentarza wydaje się z urzędu, postanowienie o sporządzeniu uzupełniającego spisu inwentarza wydaje się również z urzędu.

Art. 638[12]. Po wykonaniu postanowienia o sporządzeniu spisu inwentarza komornik przesyła akta sądowi spadku, a w przypadku, o którym mowa w art. 638[9], sądowi wezwanemu.

Art. 639. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowy sposób zawiadamiania właściwych instytucji o zastosowanym środku zabezpieczenia, mając na względzie właściwość przedmiotu podlegającego zabezpieczeniu oraz właściwość poszczególnych instytucji;
2) zawartość protokołu ze spisu majątku ruchomego, w tym zakres danych osobowych zamieszczanych w protokole, mając na względzie niezbędność i adekwatność informacji oraz niezbędność i adekwatność danych osobowych w stosunku do celu ich przetwarzania;
3) szczegółowy tryb i sposób zastosowania niezbędnych środków tymczasowych zapobiegających naruszeniu ruchomości przed ich spisaniem, mając na względzie przedmiot zabezpieczenia, szybkość postępowania, a także skuteczność niezbędnych środków tymczasowych.

Rozdział 2

Przyjęcie lub odrzucenie spadku

Art. 640. § 1. Oświadczenie o prostym przyjęciu spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku może być złożone przed notariuszem lub w sądzie rejonowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu składającego oświadczenie. Notariusz lub sąd prześle niezwłocznie oświadczenie, wraz z załącznikami, do sądu spadku. Notariusz nie przesyła oświadczenia, jeżeli zarejestrował akt poświadczenia dziedziczenia.

§ 2. Oświadczenia, o których mowa w paragrafie pierwszym, mogą być również składane w sądzie spadku w toku postępowania o stwierdzenie praw do spadku.

Art. 640[1]. § 1. Zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka lub osoby pozostającej pod opieką w postaci prostego przyjęcia lub odrzucenia spadku, w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, wydaje sąd spadku.

§ 2. Z chwilą wszczęcia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku wniosek o zezwolenie na dokonanie czynności, o której mowa w § 1, złożony do sądu opiekuńczego, przekazuje się do dalszego rozpoznania sądowi spadku.

Art. 641. § 1. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku powinno zawierać:

1) imię i nazwisko spadkodawcy, datę i miejsce jego śmierci oraz ostatnie miejsce jego zwykłego pobytu;
2) tytuł powołania do spadku;
3) treść złożonego oświadczenia.

§ 2. Oświadczenie powinno również zawierać wymienienie wszelkich wiadomych składającemu oświadczenie osób należących do kręgu spadkobierców ustawowych, jak również wszelkich testamentów, chociażby składający oświadczenie uważał je za nieważne, oraz danych dotyczących treści i miejsca przechowania testamentów.

§ 3. (uchylony)

§ 3[1]. Rodzic, składając w imieniu dziecka oświadczenie o odrzuceniu spadku, oświadcza o:

1) przysługiwaniu mu władzy rodzicielskiej i jej zakresie,
2) wyrażeniu przez drugiego z rodziców zgody na odrzucenie spadku, chyba że oświadczenie to jest składane wspólnie,
3) uprzednim odrzuceniu spadku przez któregokolwiek z rodziców,
4) odrzuceniu spadku przez innych zstępnych rodziców tego dziecka

– chyba że przed złożeniem oświadczenia zostało wydane zezwolenie sądu na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka w postaci odrzucenia spadku.

§ 3[2]. Oświadczenie w zakresie treści wskazanej w § 3[1] pkt 1–4 składane jest pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

§ 3[3]. Jeżeli oświadczenie jest składane przed sądem albo notariuszem, przed jego odebraniem sędzia albo notariusz uprzedza składającego oświadczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

§ 3[4]. Jeżeli oświadczenie o treści wskazanej w § 3[1] jest składane na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym, składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w jego treści klauzuli o następującej treści: „Jestem świadomy

odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

§ 3[5]. Oświadczenie, o którym mowa w § 3[1], może dotyczyć więcej niż jednego dziecka.

§ 4. Jeżeli oświadczenie złożono ustnie, z oświadczenia sporządza się protokół.

Art. 642. (uchylony)

Art. 643. O odrzuceniu spadku zawiadamia się wszystkie znane sądowi spadku osoby, które zgodnie z treścią oświadczenia i przedstawionych dokumentów są powołane do dziedziczenia.

Art. 644. (uchylony)

Art. 645. (uchylony)

Rozdział 3

Ogłoszenie testamentu

Art. 646. § 1. Osoba, u której znajduje się testament, jest obowiązana złożyć go w sądzie spadku, gdy dowie się o śmierci spadkodawcy, chyba że złożyła go u notariusza.

§ 2. Kto bezzasadnie uchyla się od wykonania powyższego obowiązku, ponosi odpowiedzialność za wynikłą stąd szkodę. Ponadto sąd spadku może nałożyć na uchylającego się grzywnę.

Art. 647. W celu stwierdzenia, czy istnieje testament i gdzie się znajduje, sąd spadku może nakazać złożenie oświadczenia w tym przedmiocie, stosując odpowiednio tryb przewidziany do wyjawienia przedmiotów spadkowych.

Art. 648. § 1. Sąd po wysłuchaniu osoby, u której według uzyskanych wiadomości testament się znajduje, wyda z urzędu postanowienie nakazujące jej złożenie testamentu w wyznaczonym terminie.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie złożenia testamentu przysługuje zażalenie.

Art. 649. § 1. Sąd albo notariusz otwiera i ogłasza testament, gdy ma dowód śmierci spadkodawcy.

§ 2. O terminie otwarcia i ogłoszenia nie zawiadamia się osób zainteresowanych, jednakże mogą one być obecne przy tej czynności.

Art. 650. Gdy złożono kilka testamentów jednego spadkodawcy, otwiera się i ogłasza wszystkie, a na każdym z nich czyni się wzmiankę o innych.

Art. 651. W protokole otwarcia i ogłoszenia testamentu opisuje się jego stan zewnętrzny oraz wymienia się jego datę, datę złożenia i osobę, która testament złożyła. Na testamencie zamieszcza się datę otwarcia i ogłoszenia.

Art. 652. O dokonanym otwarciu i ogłoszeniu testamentu sąd spadku albo notariusz zawiadamia w miarę możności osoby, których rozrządzenia testamentowe dotyczą, oraz wykonawcę testamentu, tymczasowego przedstawiciela i kuratora spadku. Notariusz niezwłocznie zawiadamia o tym sąd spadku, przesyłając odpis sporządzonego protokołu, chyba że zarejestrował akt poświadczenia dziedziczenia.

Art. 653. Testament wraz z protokołem otwarcia i ogłoszenia przechowuje się w sądzie spadku, chyba że został złożony u notariusza. Jednakże na żądanie sądu spadku notariusz przesyła złożony testament temu sądowi.

Art. 654. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do pisma stwierdzającego treść testamentu ustnego.

(oznaczenie rozdziału 2 i tytuł tego rozdziału – uchylone)

Rozdział 4

Wyjawienie przedmiotów spadkowych

Art. 655. § 1. Jeżeli po sporządzeniu spisu inwentarza zachodzi wątpliwość, czy zostały w nim zamieszczone wszystkie przedmioty należące do spadku i przedmioty zapisów windykacyjnych lub czy zamieszczone w spisie inwentarza długi spadkowe istnieją, sąd spadku z urzędu lub na wniosek spadkobiercy, zapisobiercy windykacyjnego, wykonawcy testamentu, tymczasowego przedstawiciela lub wierzyciela spadku może nakazać spadkobiercy złożenie:

1) oświadczenia, że żadnego przedmiotu spadkowego nie zataił ani nie usunął oraz że nie podał do spisu inwentarza nieistniejących długów;
2) wykazu przedmiotów spadkowych nieujawnionych w spisie inwentarza, jeżeli mu są wiadome, z podaniem miejsca przechowania ruchomości i dokumentów

dotyczących praw majątkowych, jak również z wyjaśnieniem podstawy prawnej tych praw;

3) zapewnienia, że złożone oświadczenie lub wykaz są prawidłowe i zupełne.

§ 2. Wierzyciel spadku może zgłosić powyższe wnioski tylko wówczas, gdy uprawdopodobni, że ujawniony w spisie inwentarza stan czynny spadku nie wystarcza na zaspokojenie długów spadkowych.

Art. 656. Sprawy o wyjawienie przedmiotów spadkowych sąd rozpoznaje na rozprawie, wzywając oprócz wnioskodawcy tych, którzy są uprawnieni do wystąpienia z wnioskiem o wyjawienie przedmiotów spadkowych, jeżeli są mu znani.

Art. 657. Jeżeli wniosek o wyjawienie skierowany jest przeciwko innemu współspadkobiercy, ten ostatni może niepóźniej niż na rozprawie żądać włożenia na wnioskodawcę obowiązków wymienionych w art. 655.

Art. 658. Po uprawomocnieniu się postanowienia uwzględniającego w całości lub części wniosek o wyjawienie przedmiotów spadkowych, sąd na wniosek każdego, kto był uprawniony do wystąpienia z tym wnioskiem, wezwie spadkobiercę do wykonania w wyznaczonym terminie włożonego na niego obowiązku, z pouczeniem, że oświadczenie swe może spadkobierca złożyć do protokołu sądowego. Równocześnie sąd wyznaczy na dzień przypadający co najmniej na dwa tygodnie po upływie wyznaczonego terminu posiedzenie, na które wezwie wszystkich uczestników sprawy. Jeżeli przed tym posiedzeniem spadkobierca złoży oświadczenie lub wykaz, sąd zawiadomi o tym uczestników.

Art. 659. Spadkobierca, który swym obowiązkom nie uczynił zadość, może spełnić je jeszcze na posiedzeniu. W związku z materiałem przedstawionym przez spadkobiercę sąd oraz uczestnicy mogą zadawać spadkobiercy pytania.

Art. 660. § 1. W razie niedopełnienia przez spadkobiercę jego obowiązków lub odmowy odpowiedzi na stawiane mu pytania, sąd stosuje środki przymusu według przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych.

§ 2. O skutkach tych należy spadkobiercę uprzedzić w wezwaniu do spełnienia obowiązków objętych postanowieniem o wyjawieniu przedmiotów spadkowych.

Rozdział 5

Przesłuchanie świadków testamentu ustnego

Art. 661. § 1. Kto dowie się o śmierci spadkodawcy oraz o tym, że treść testamentu ustnego nie została spisana, obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o tym sąd spadku oraz podać imiona, nazwiska i adresy świadków testamentu, jeżeli okoliczności te są mu znane.

§ 2. Kto nie dopełnia obowiązku przewidzianego w paragrafie poprzedzającym, odpowiada za wynikłą stąd szkodę, nadto sąd spadku może wymierzyć mu grzywnę.

Art. 662. Świadków, którzy treści testamentu ustnego nie stwierdzili na piśmie, sąd wzywa do złożenia na wyznaczonym posiedzeniu sądowym zeznań stwierdzających treść testamentu. Do postępowania w sprawie przesłuchania świadków testamentu ustnego stosuje się odpowiednio przepisy o dowodzie ze świadków w procesie, z tą zmianą, że świadkowie testamentu nie mogą odmówić zeznań ani odpowiedzi na pytanie, ani też nie mogą być zwolnieni od złożenia przyrzeczenia.

Art. 663. (uchylony)

Rozdział 6

Sprawy dotyczące wykonawcy testamentu

Art. 664. Osoba powołana na wykonawcę testamentu, która odmawia przyjęcia tego obowiązku, oświadcza o tym w sądzie spadku ustnie do protokołu albo na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym albo przed notariuszem. Pełnomocnictwa do złożenia takiego oświadczenia udziela się na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym.

Art. 665. § 1. Sąd spadku albo notariusz wyda osobie powołanej na wykonawcę testamentu, na jej wniosek, zaświadczenie, w którym wymieni imię, nazwisko, miejsce ostatniego zamieszkania oraz datę i miejsce śmierci spadkodawcy, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania wykonawcy testamentu, jak również zamieści stwierdzenie, że dana osoba została powołana na wykonawcę testamentu. W zaświadczeniu wskazuje się też prawa i obowiązki wykonawcy testamentu, jeżeli zostały one określone przez spadkodawcę.

§ 2. Notariusz niezwłocznie zawiadamia sąd spadku o wydanym zaświadczeniu, przesyłając jego odpis.

Rozdział 6a

Sprawy dotyczące zarządu sukcesyjnego

Art. 665[1]. W sprawach dotyczących zarządu sukcesyjnego właściwy jest sąd spadku, z wyjątkiem art. 665[5].

Art. 665[2]. Wniosek o wydanie zezwolenia na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu składa zarządca sukcesyjny.

Art. 665[3]. § 1. Wniosek o odwołanie zarządcy sukcesyjnego z powodu rażącego naruszenia jego obowiązków może zgłosić każdy, kto ma w tym interes prawny.

§ 2. W postępowaniu wszczętym na wniosek, o którym mowa w § 1, osoba uprawniona do powołania zarządcy sukcesyjnego, nawet jeżeli nie jest wnioskodawcą, może złożyć wniosek o powołanie wskazanej osoby na zarządcę sukcesyjnego w miejsce odwołanego zarządcy sukcesyjnego.

Art. 665[4]. Wniosek o przedłużenie zarządu sukcesyjnego z ważnych przyczyn może złożyć każda osoba, na rzecz której działa zarządca sukcesyjny.

Art. 665[5]. § 1. W sprawach ograniczenia zarządu sukcesyjnego majątkiem osoby, która nie ma zdolności do czynności prawnych albo której zdolność do czynności prawnych jest ograniczona, właściwy jest sąd opiekuńczy.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, przepisy art. 568, art. 569, art. 570, art. 570[1] § 1–2, art. 572–577, art. 578 § 1, art. 578[1], art. 579 oraz art. 582 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 7

Zarząd spadku nieobjętego

Art. 666. § 1. Do czasu objęcia spadku przez spadkobiercę sąd czuwa nad całością spadku, a w razie potrzeby ustanawia kuratora spadku.

§ 2. Jeżeli inwentarz nie był przedtem spisany, sąd wyda postanowienie o sporządzeniu spisu inwentarza.

Art. 667. § 1. Kurator spadku powinien starać się o wyjaśnienie, kto jest spadkobiercą, i zawiadomić spadkobierców o otwarciu spadku.

§ 2. Kurator spadku zarządza majątkiem spadkowym pod nadzorem sądu spadku. Do sprawowania zarządu stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości.

§ 3. W przypadku gdy w skład spadku wchodzi przedsiębiorstwo i ustanowiono zarząd sukcesyjny tym przedsiębiorstwem, jest ono wyłączone z zarządu majątkiem spadkowym sprawowanego przez kuratora spadku.

Art. 668. Sąd spadku może nakazać sprzedaż należących do spadku rzeczy ruchomych, które są narażone na zepsucie albo których przechowanie pociąga za sobą nadmierne koszty. Sprzedaż nastąpi w sposób przewidziany dla sprzedaży ruchomości w toku egzekucji, chyba że sąd określi inny sposób sprzedaży.

Art. 668[1]. Sąd spadku, na wniosek banku w rozumieniu ustawy z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym, może upoważnić kuratora spadku do przeniesienia na bank własności nieruchomości lub prawa, o którym mowa w art. 4 ust. 2 tej ustawy, stanowiących zabezpieczenie odwróconego kredytu hipotecznego, i rozliczenia odwróconego kredytu hipotecznego. Wniosek może być złożony przez bank niewcześniej niż po upływie roku od daty śmierci kredytobiorcy. W sprawach wynikających z rozliczenia odwróconego kredytu hipotecznego kurator spadku może pozywać lub być pozywany.

Rozdział 8

Stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego

Art. 669. Sąd spadku wydaje postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po przeprowadzeniu rozprawy, na którą wzywa wnioskodawcę oraz osoby mogące wchodzić w rachubę jako spadkobiercy testamentowi i jako spadkobiercy ustawowi zgodnie z kolejnością dziedziczenia. Spośród spadkobierców ustawowych wzywa się małżonka, zstępnych, osoby pozostające w stosunku przysposobienia, rodziców i rodzeństwo. Pozostałych spadkobierców ustawowych wzywa się, jeżeli są sądowi znani.

Art. 669[1]. § 1. Sąd spadku uchyla zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, jeżeli w odniesieniu do tego samego spadku zostało wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku.

§ 2. W przypadku zarejestrowania dwóch lub więcej aktów poświadczenia dziedziczenia w odniesieniu do tego samego spadku, sąd spadku na wniosek zainteresowanego uchyla wszystkie akty poświadczenia dziedziczenia i wydaje postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku.

§ 3. Poza okolicznościami wskazanymi w § 1 i 2, uchylenie zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia jest dopuszczalne jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie.

§ 4. (uchylony)

Art. 670. § 1. Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą testamentowym oraz spadkobiercą ustawowym, o którym mowa w art. 669 zdanie drugie. W szczególności bada, czy spadkodawca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia.

§ 2. Sąd spadku ustala, czy w skład spadku wchodzi przedsiębiorstwo w spadku objęte zarządem sukcesyjnym.

Art. 671. § 1. Za dowód, że nie ma innych spadkobierców, może być przyjęte zapewnienie złożone przez zgłaszającego się spadkobiercę.

§ 2. W zapewnieniu zgłaszający się powinien złożyć oświadczenie co do wszystkiego, co mu jest wiadome:

1) o istnieniu lub nieistnieniu osób, które wyłączałyby znanych spadkobierców od dziedziczenia lub dziedziczyłyby wraz z nimi;
2) o testamentach spadkodawcy.

§ 3. Pod względem skutków karnych zapewnienie jest równoznaczne ze złożeniem zeznań pod przyrzeczeniem, o czym sędzia powinien uprzedzić składającego zapewnienie.

Art. 672. Jeżeli zapewnienie nie było złożone albo jeżeli zapewnienie lub inne dowody nie będą uznane przez sąd za wystarczające, w szczególności gdy nie udało się ustalić spadkobierców, o których mowa w art. 669 zdanie drugie, postanowienie

w sprawie stwierdzenia nabycia spadku może zapaść dopiero po wezwaniu spadkobierców przez ogłoszenie.

Art. 673. Ogłoszenie powinno zawierać:

1) imię, nazwisko, zawód oraz ostatnie miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy;
2) datę śmierci spadkodawcy;
3) wskazanie majątku pozostałego po spadkodawcy;
4) wezwanie, aby spadkobiercy w ciągu trzech miesięcy od dnia wskazanego w ogłoszeniu zgłosili i udowodnili nabycie spadku, gdyż w przeciwnym razie mogą być pominięci w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku.

Art. 674. § 1. Ogłoszenie zamieszcza się w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz podaje publicznie do wiadomości w ostatnim miejscu zwykłego pobytu spadkodawcy, w sposób w tym miejscu przyjęty.

§ 2. (uchylony)

Art. 675. Po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia sąd wyznaczy w celu rozpoznania zgłoszonych żądań rozprawę, na którą wezwie także osoby, które zgłosiły żądanie i podały miejsce zamieszkania.

Art. 676. Jeżeli w ciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia o wezwaniu spadkobierców nikt nie zgłosił nabycia spadku albo zgłaszający się nie udowodnił go na rozprawie, sąd wyda postanowienie stwierdzające nabycie spadku przez spadkobierców, których prawa zostały ustalone.

Art. 677. § 1. Sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby były nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy.

§ 1[1]. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku zawiera:

1) imię i nazwisko spadkodawcy, imiona jego rodziców oraz jego numer PESEL, jeżeli został nadany, datę i miejsce zgonu albo znalezienia zwłok spadkodawcy oraz ostatnie miejsce jego zwykłego pobytu;
2) wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł – ich imię albo imiona, nazwisko, imiona rodziców oraz datę i miejsce urodzenia osób fizycznych, a w przypadku osób prawnych – nazwę i siedzibę;

3) tytuł powołania do spadku i wysokość udziałów w spadku, a w razie dziedziczenia testamentowego – określenie formy testamentu oraz powołanie protokołu otwarcia i ogłoszenia testamentu;
4) sposób przyjęcia spadku;
5) spadkobierców dziedziczących gospodarstwo rolne podlegające dziedziczeniu z ustawy oraz ich udziały w nim.

§ 2. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd stwierdza także nabycie przedmiotu zapisu windykacyjnego, wymieniając osobę, dla której spadkodawca uczynił zapis windykacyjny, oraz przedmiot tego zapisu. Przepis § 1[1] pkt 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Stwierdzenie nabycia przedmiotu zapisu windykacyjnego może nastąpić również przez wydanie przez sąd postanowienia częściowego.

Art. 678. Jeżeli stwierdzone zostało nabycie spadku albo zarejestrowany został akt poświadczenia dziedziczenia po osobie uznanej za zmarłą lub której zgon został stwierdzony postanowieniem sądu, a postanowienie o uznaniu tej osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu jej zgonu zostało uchylone, sąd spadku z urzędu uchyli postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo akt poświadczenia dziedziczenia.

Art. 679. § 1. Dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku, z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możność.

§ 2. Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany.

§ 3. W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku, zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia oraz do stwierdzenia nabycia przedmiotu zapisu windykacyjnego.

Art. 679[1]. Prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, prawomocne postanowienie uchylające lub zmieniające postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku sąd niezwłocznie wpisuje, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 95i § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1001, z późn. zm.[22)]), do Rejestru Spadkowego.

Art. 679[2]. Sąd niezwłocznie zawiadamia Krajową Radę Notarialną o wydaniu prawomocnego postanowienia uchylającego zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia. Do zawiadomienia dołącza się odpis postanowienia.

Rozdział 9

Dział spadku

Art. 680. § 1. We wniosku o dział spadku należy powołać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia oraz spis inwentarza, jak również podać, jakie spadkodawca sporządził testamenty, gdzie zostały złożone i gdzie się znajdują. Jeżeli spis inwentarza nie został sporządzony, należy we wniosku wskazać majątek, który ma być przedmiotem działu.

§ 2. W wypadku gdy w skład spadku wchodzi nieruchomość, należy przedstawić dowody stwierdzające, że nieruchomość stanowiła własność spadkodawcy.

Art. 681. Jeżeli stwierdzenie nabycia spadku jeszcze nie nastąpiło i nie został sporządzony zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku wydaje sąd w toku postępowania działowego, stosując przepisy rozdziału 8.

Art. 682. Współspadkobiercy powinni podać sądowi swój wiek, zawód, stan rodzinny oraz dane co do swych zarobków i majątku, a także zarobków i majątku małżonka, wyjaśnić, w jaki sposób korzystali ze spadku dotychczas, jak również podać inne okoliczności, które mogą mieć wpływ na rozstrzygnięcie, co każdy ze

22) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 479, 1669 i 1793 oraz z 2026 r. poz. 26, 176 i 370.

współspadkobierców ma otrzymać ze spadku. Jeżeli przedmiotem działu jest gospodarstwo rolne, współspadkobiercy powinni w szczególności podać dane dotyczące okoliczności przewidzianych w art. 214 kodeksu cywilnego.

Art. 683. Na żądanie uczestnika działu, zgłoszone niepóźniej niż na pierwszej rozprawie, sąd spadku może przekazać sprawę sądowi rejonowemu, w którego okręgu znajduje się spadek lub jego znaczna część, albo sądowi rejonowemu, w którego okręgu mieszkają wszyscy współspadkobiercy.

Art. 684. Skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd.

Art. 685. W razie sporu o istnienie uprawnienia do żądania działu spadku, jak również w razie sporu między współspadkobiercami o to, czy pewien przedmiot należy do spadku, sąd spadku może wydać postanowienie wstępne.

Art. 686. W postępowaniu działowym sąd rozstrzyga także o istnieniu zapisów zwykłych, których przedmiotem są rzeczy lub prawa należące do spadku, jak również o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na spadek nakładów i spłaconych długów spadkowych.

Art. 687. W braku podstaw do wydania postanowienia działowego na podstawie zgodnego wniosku uczestników, dział spadku będzie rozpoznany według przepisów poniższych.

Art. 688. Do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3.

Art. 689. Jeżeli cały majątek spadkowy lub poszczególne rzeczy wchodzące w jego skład stanowią współwłasność z innego tytułu niż dziedziczenie, dział spadku i zniesienie współwłasności mogą być połączone w jednym postępowaniu.

Rozdział 10

Inne sprawy spadkowe

Art. 690. § 1. W razie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku sąd przeprowadza rozprawę.

§ 2. Jeżeli wskutek prawomocnego zatwierdzenia przez sąd uchylenia się, o którym mowa w § 1, ulega zmianie krąg osób, co do których nabycie spadku zostało

już stwierdzone albo zarejestrowany został akt poświadczenia dziedziczenia, sąd po przeprowadzeniu rozprawy zmienia z urzędu postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo uchyla zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia i orzeka w tym przedmiocie.

Art. 691. § 1. Do wniosku o zwolnienie wykonawcy testamentu uprawniona jest osoba zainteresowana. Rozstrzygnięcie wniosku nastąpi po wysłuchaniu wykonawcy testamentu.

§ 2. Wykonawca testamentu zwolniony z obowiązków powinien zwrócić zaświadczenie o swych uprawnieniach.

DZIAŁ IVa

Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego

Art. 691[1]. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o rozstrzygnięcie sporu między:

1) radą pracowniczą przedsiębiorstwa a dyrektorem przedsiębiorstwa;
2) organami przedsiębiorstwa a organem założycielskim przedsiębiorstwa;
3) organami przedsiębiorstwa a organem sprawującym nadzór nad przedsiębiorstwem.

§ 2. Sprawy wymienione w § 1 rozpoznają sądy okręgowe.

Art. 691[2]. Właściwy jest sąd miejsca siedziby przedsiębiorstwa, z którego działalnością wiąże się przedmiot sporu.

Art. 691[3]. W sprawach, o których mowa w art. 691[1], zdolność sądową mają ponadto dyrektor przedsiębiorstwa, działający w tym charakterze, oraz rada pracownicza przedsiębiorstwa.

Art. 691[4]. W imieniu rady pracowniczej przedsiębiorstwa może występować każdy wyznaczony przez radę jej członek.

Art. 691[5]. § 1. Pełnomocnikiem rady pracowniczej może być również każdy pracownik przedsiębiorstwa, któremu przysługuje bierne prawo wyborcze do organów samorządu załogi przedsiębiorstwa, lub radca prawny niezatrudniony w tym przedsiębiorstwie.

§ 2. Pełnomocnikiem dyrektora przedsiębiorstwa może być również radca prawny lub inny pracownik przedsiębiorstwa.

§ 3. Pełnomocnikiem dyrektora przedsiębiorstwa i rady pracowniczej w sprawach między nimi a organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór nad przedsiębiorstwem może być również radca prawny przedsiębiorstwa, chyba że między dyrektorem a radą zachodzi sprzeczność interesów.

Art. 691[6]**.** (uchylony)

Art. 691[7]**.** Orzeczenie rozstrzygające spór może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 691[8]**.** Koszty postępowania obciążające zarówno radę pracowniczą, jak i dyrektora przedsiębiorstwa ponosi przedsiębiorstwo.

Art. 691[9]**.** Przepisów niniejszego działu nie stosuje się w sprawach o odszkodowanie.

DZIAŁ IVB

Sprawy z zakresu prawa pracy

Art. 691[10]**.** § 1. We wniosku zawierającym żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy wskazuje się:

1) okres i rodzaj wykonywanej pracy, wymiar czasu pracy, zajmowane stanowiska oraz miejsce wykonywania pracy;
2) tryb rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy – jeżeli pracownik posiada te informacje, a w przypadku ich nieposiadania – okoliczności zaprzestania świadczenia pracy przez pracownika;
3) pracodawcę, który był obowiązany do wydania świadectwa pracy, oraz przyczynę, z powodu której wystąpienie przeciwko niemu z żądaniem zobowiązania pracodawcy do wydania świadectwa pracy jest niemożliwe.

§ 2. Jeżeli wytoczenie powództwa o zobowiązanie pracodawcy do wydania świadectwa pracy jest możliwe, sąd rozpozna żądanie w procesie jako żądanie zobowiązania pracodawcy do wydania świadectwa pracy.

§ 3. W postanowieniu uwzględniającym żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy sąd określa treść świadectwa pracy zgodnie z art. 97 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy i przepisami wydanymi na

podstawie art. 97 § 4 tej ustawy. Jeżeli określenie wszystkich faktów wymienionych w tych przepisach jest niemożliwe, w postanowieniu określa się co najmniej okres i rodzaj wykonywanej pracy, wymiar czasu pracy, zajmowane stanowiska oraz tryb rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy, a w sytuacji gdy określenie trybu rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy również jest niemożliwe – wskazuje się, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło za wypowiedzeniem dokonanym przez pracodawcę.

§ 4. Prawomocne postanowienie ustalające uprawnienie do otrzymania świadectwa pracy zastępuje to świadectwo.

Art. 691[11]. Przepis art. 691[10] stosuje się odpowiednio do żądania sprostowania świadectwa pracy.

DZIAŁ V

Sprawy depozytowe

Rozdział 1

Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego

Art. 692. W sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego właściwy jest sąd miejsca wykonania zobowiązania. Jeżeli miejsca tego nie da się ustalić, właściwy jest sąd miejsca zamieszkania wierzyciela, a gdy wierzyciel jest nieznany lub gdy nie jest znane miejsce jego zamieszkania – sąd miejsca zamieszkania dłużnika. Jeżeli zobowiązanie jest zabezpieczone wpisem w księdze wieczystej, właściwy jest sąd miejsca położenia nieruchomości.

Art. 693. We wniosku o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego należy:

1) określić zobowiązanie, przy wykonaniu którego składa się przedmiot;
2) przytoczyć okoliczności uzasadniające złożenie;
3) dokładnie oznaczyć przedmiot, który ma być złożony;
4) wskazać osobę, której przedmiot ma być wydany, oraz warunki, pod którymi wydanie ma nastąpić.

Art. 693[1]. W postępowaniu o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego sąd nie bada prawdziwości twierdzeń zawartych we wniosku, ograniczając

się do oceny, czy według przytoczonych okoliczności złożenie do depozytu jest prawnie uzasadnione.

Art. 693[2]. § 1. Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego może być dokonane dopiero po uzyskaniu zezwolenia sądu.

§ 2. Jeżeli jednak przedmiotem świadczenia są pieniądze polskie, złożenie do depozytu może być dokonane również przed uzyskaniem zezwolenia sądu. W takim wypadku dłużnik powinien równocześnie ze złożeniem pieniędzy zgłosić wniosek o zezwolenie na złożenie do depozytu. W razie uwzględnienia tego wniosku złożenie do depozytu uważa się za dokonane w chwili, w której rzeczywiście nastąpiło.

§ 3. Jeżeli przedmiotem świadczenia są pieniądze, złożenie do depozytu sądowego następuje przez wpłatę na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

Art. 693[3]. § 1. Jeżeli wierzyciel lub jego miejsce zamieszkania nie są znane, sąd zarządza zamieszczenie ogłoszenia o zezwoleniu na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego na stronie internetowej sądu oraz tablicy ogłoszeń w budynku sądu, a także na tablicach ogłoszeń i stronach internetowych urzędów obsługujących organy wykonawcze gminy i powiatu ostatniego miejsca zamieszkania tego wierzyciela, o ile jest ono znane. Jeżeli wartość przedmiotu świadczenia składanego do depozytu sądowego przekracza pięć tysięcy złotych sąd zarządza zamieszczenie ogłoszenia również w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

§ 2. Ogłoszenie powinno zawierać dane określone w art. 693 pkt 1, 3 i 4 oraz wezwanie wierzyciela do odbioru depozytu.

§ 3. Jeżeli wierzyciel lub jego miejsce zamieszkania nie są znane, sąd ustanawia kuratora. Przepis art. 510 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 693[4]. § 1. Sąd może zażądać, aby depozyt został złożony w odpowiednim opakowaniu.

§ 2. Przed przyjęciem kosztowności do depozytu sądowego poddaje się je opisowi i oszacowaniu przez biegłego w obecności dłużnika lub wyznaczonej przez niego osoby.

Art. 693[5]. § 1. Jeżeli dłużnik jest zobowiązany do świadczeń powtarzających się, a zachodzą warunki do złożenia do depozytu sądowego świadczeń już wymagalnych, sąd może zezwolić dłużnikowi na składanie w przyszłości do depozytu

dalszych świadczeń w chwili, gdy staną się wymagalne. O złożeniu każdego świadczenia sąd zawiadamia wierzyciela.

§ 2. Na wniosek wierzyciela sąd uchyli postanowienie o zezwoleniu dłużnikowi na składanie do depozytu świadczeń na zasadach określonych w § 1, jeżeli wierzyciel wyrazi gotowość przyjmowania i pokwitowania odbioru dalszych świadczeń wymagalnych.

Art. 693[6]. § 1. Przyjmowane do depozytu sądowego:

1) pieniądze – przechowuje się na rachunku depozytowym Ministra Finansów;
2) kosztowności, książeczki oszczędnościowe, papiery wartościowe i inne dokumenty oraz przedmioty, które mają być przyjęte do depozytu sądowego na podstawie przepisów szczególnych – przechowuje się w sądzie lub w banku;
3) inne przedmioty – przechowuje się w miejscu wyznaczonym przez sąd.

§ 2. Jeżeli przedmiotem świadczenia jest książeczka oszczędnościowa, a przechowanie nie następuje u jej wystawcy, o przyjęciu książeczki oszczędnościowej do depozytu sąd zawiadomi tego wystawcę.

Art. 693[7]. § 1. W celu sprawowania dozoru nad przedmiotami przechowywanymi w wyznaczonym miejscu sąd ustanowi dozorcę. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha wniosku dłużnika co do osoby dozorcy. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. Do dozorcy stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące dozorcy w toku egzekucji sądowej.

Art. 693[8]. Dokumenty i inne depozyty rzeczowe przechowuje się w stanie niezmienionym.

Art. 693[9]. § 1. Jeżeli przedmiotem świadczenia, które ma być złożone do depozytu sądowego, jest rzecz ruchoma ulegająca łatwemu zepsuciu, jak również rzecz ruchoma, której przechowywanie byłoby związane z kosztami niewspółmiernie wysokimi w stosunku do jej wartości lub nadmiernymi trudnościami albo powodowałoby znaczne obniżenie jej wartości, sąd na wniosek dłużnika zarządzi postanowieniem sprzedaż rzeczy według przepisów o egzekucji z ruchomości.

§ 2. Uzyskaną ze sprzedaży kwotę komornik składa na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

Art. 693[10]. Po przyjęciu depozytu sąd wyda dłużnikowi pokwitowanie.

Rozdział 2

Zwrot depozytu sądowego składającemu i wydanie depozytu sądowego uprawnionemu

Art. 693[11]**.** § 1. Na żądanie dłużnika sąd zwróci mu depozyt, jeżeli wierzyciel nie zażądał wydania depozytu.

§ 2. Jeżeli wniosek dłużnika o zwrot depozytu i wniosek wierzyciela o wydanie zostały zgłoszone równocześnie, sąd postanowi wydać depozyt wierzycielowi.

Art. 693[12]**.** W razie złożenia depozytu na skutek orzeczenia sądu lub innego organu, depozyt nie może być zwrócony dłużnikowi bez zezwolenia sądu lub innego organu, który wydał to orzeczenie, chyba że z orzeczenia wynika co innego.

Art. 693[13]**.** Jeżeli złożenie przedmiotu do depozytu nastąpiło w celu nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, depozyt nie może być zwrócony dłużnikowi bez zgody wierzyciela, chyba że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności został cofnięty.

Art. 693[14]**.** Na żądanie wierzyciela sąd postanowi wydać mu depozyt, jeżeli zachodzą warunki określone we wniosku o złożenie do depozytu.

Art. 693[15]**.** Jeżeli zobowiązanie było zabezpieczone wpisem w księdze wieczystej, a na skutek złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu nastąpiło wykreślenie tego wpisu, dłużnik może żądać wydania mu depozytu tylko za zgodą wierzyciela, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 693[16]**.** Na żądanie dłużnika, zgłoszone przed wydaniem przez sąd postanowienia o wydaniu depozytu, sąd przyzna mu od wierzyciela zwrot kosztów postępowania.

Art. 693[17]**.** Jeżeli złożenie do depozytu sądowego nastąpiło na żądanie właściwego organu, depozyt wydaje się osobie uprawnionej dopiero po wykazaniu przez nią, że warunki, pod którymi wydanie depozytu mogło nastąpić, zostały spełnione.

Rozdział 3

Postępowanie w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu

Art. 693[18]. § 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętych depozytów, o ile przepisy innych ustaw nie stanowią inaczej.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, właściwy jest sąd miejsca złożenia depozytu.

Art. 693[19]. § 1. We wniosku o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu należy:

1) wskazać okoliczności, w których nastąpiło złożenie depozytu;
2) dokładnie określić depozyt podlegający likwidacji;
3) wskazać osobę, która jest uprawniona do odbioru depozytu.

§ 2. W przypadku gdy nie jest znana osoba uprawniona do odbioru depozytu lub nie jest znane jej miejsce zamieszkania lub siedziba, wnioskodawca jest obowiązany przedstawić dowody potwierdzające dokonanie czynności mających na celu wyjaśnienie tych okoliczności.

Art. 693[20]. W sprawie o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu sąd może wszcząć postępowanie z urzędu.

Art. 693[21]. Uczestników, którzy nie są znani lub których miejsce zamieszkania lub siedziba nie jest znane, sąd wzywa do udziału w postępowaniu przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym.

Art. 693[22]. Do wykonania orzeczenia o stwierdzeniu likwidacji niepodjętego depozytu jest obowiązany naczelnik właściwego urzędu skarbowego w trybie i na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

DZIAŁ VI

Postępowanie rejestrowe

Art. 694[1]. § 1. Przepisy zawarte w niniejszym dziale stosuje się do postępowań w sprawach, w których właściwy jest sąd rejonowy (sąd gospodarczy) prowadzący Krajowy Rejestr Sądowy (sprawy rejestrowe).

§ 2. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do postępowań rejestrowych prowadzonych przez inne sądy, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 694[2]. W sprawach rejestrowych wyłącznie właściwy jest sąd rejonowy (sąd gospodarczy) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub wpisaną w rejestrze siedzibę podmiotu, którego sprawa dotyczy (sąd rejestrowy). Przepisu art. 508 § 1 zdanie pierwsze nie stosuje się.

Art. 694[2a]. Jeżeli postępowanie przed sądem rejestrowym odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, czynności sądu, referendarza sądowego i przewodniczącego są utrwalane wyłącznie w tym systemie, a wytworzone w ich wyniku dane w postaci elektronicznej opatrywane są kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Art. 694[3]. § 1. Wniosek do sądu rejestrowego prowadzącego Krajowy Rejestr Sądowy składa podmiot podlegający wpisowi do tego rejestru, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 2. Podmiot podlegający wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego jest uczestnikiem postępowania, chociażby nie był wnioskodawcą. Przepisu art. 510 § 2 nie stosuje się.

§ 2[1]. Brak organu lub brak w składzie organu powołanego do reprezentacji podmiotu podlegającego wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego nie stanowi przeszkody do dokonania wpisu z urzędu.

§ 3. (uchylony)

§ 3[1]. (uchylony)

§ 3[2]. Do wniosku złożonego przez pełnomocnika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego pełnomocnik dołącza pełnomocnictwo lub jego odpis.

§ 4. W postępowaniu przed sądem drugiej instancji przepisu art. 131[1] § 1 nie stosuje się.

§ 5. (uchylony)

§ 6. Jeżeli postępowanie przed sądem rejestrowym odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, przepisu art. 131[1] § 2[1] nie stosuje się.

Art. 694[3a]. § 1. Jeżeli wniosek w postępowaniu przed sądem rejestrowym został złożony za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wszelkie pisma w tej

sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, z wyłączeniem środków zaskarżenia, do których rozpoznania właściwy jest Sąd Najwyższy. Przepisów art. 125 § 2[4] i art. 131[1] § 2[1] nie stosuje się.

§ 2. Sąd rejestrowy przy pierwszym doręczeniu w sprawie poucza o treści art. 125 § 2[1] zdanie drugie.

§ 3. Jeżeli pismo dotyczące podmiotu podlegającego wpisowi do rejestru przedsiębiorców lub w sprawie, w której wniosek został złożony w sposób, o którym mowa w § 1, zostało wniesione w postaci papierowej, a wnoszący pismo nie był pouczony o treści art. 125 § 2[1] zdanie drugie, przewodniczący wzywa do jego wniesienia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania, pouczając o treści tego przepisu. Przepis art. 130 § 3 stosuje się. Przepis art. 125 § 2[1] zdanie drugie nie stanowi przeszkody do podjęcia przez sąd rejestrowy czynności z urzędu.

§ 4. Sąd odrzuca apelację, zażalenie albo skargę na orzeczenie referendarza sądowego złożone z naruszeniem § 1, jeżeli strona nie uczyniła zadość wezwaniu, o którym mowa w § 3, albo będąc pouczoną o treści art. 125 § 2[1] zdanie drugie, nie złożyła środka zaskarżenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Art. 694[3b]. Do pisma wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego dołącza się załączniki w postaci elektronicznej.

Art. 694[4]. § 1. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego albo podlegające złożeniu do akt rejestrowych składa się w oryginałach albo poświadczonych urzędowo odpisach lub wyciągach.

§ 1[1]. Ilekroć konieczne jest badanie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, do wniosku o dokonanie wpisu należy dołączyć dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego umożliwiający sądowi weryfikację istnienia i treści tytułu wykonawczego. Przed rozpoznaniem tego wniosku istnienie i treść tytułu wykonawczego podlegają zweryfikowaniu przez sędziego lub referendarza sądowego w systemie teleinformatycznym.

§ 2. Dokumenty, o których mowa w § 1, stanowiące załączniki do wniosku złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, sporządzone w postaci elektronicznej, opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 2[1]. (uchylony)

§ 2[2]. Jeżeli dokumenty, o których mowa w § 1, zostały sporządzone w postaci papierowej, do wniosku dołącza się:

1) odpisy elektronicznie poświadczone przez notariusza albo występującego w sprawie pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, albo radcę lub referendarza Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, albo
2) elektroniczne kopie dokumentów.

§ 2[3]. W przypadku, o którym mowa w § 2[2] pkt 2, oryginał dokumentu albo jego odpis lub wyciąg poświadczony urzędowo przesyła się do sądu rejestrowego w terminie 3 dni od daty złożenia pisma. Przepisy art. 130 § 1–4 stosuje się odpowiednio.

§ 2[4]. Podmioty dokonujące zgłoszenia okoliczności, o których mowa w art. 41 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, mogą także dokonać samodzielnie elektronicznego poświadczenia dokumentów.

§ 3. (uchylony)

Art. 694[4a]. § 1. Elektroniczne poświadczenie odpisu dokumentu przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym albo radcę lub referendarza Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, lub elektroniczne uwierzytelnienie odpisu udzielonego mu pełnomocnictwa następuje z chwilą wprowadzenia przez tego pełnomocnika odpisu dokumentu lub odpisu pełnomocnictwa do systemu teleinformatycznego.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do elektronicznego poświadczenia odpisu dokumentu lub elektronicznego uwierzytelnienia odpisu udzielonego pełnomocnictwa przez podmiot dokonujący zgłoszenia okoliczności, o których mowa w art. 41 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Art. 694[5]. § 1. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego następuje na podstawie postanowienia, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej.

§ 2. Postanowienia o wpisie są skuteczne i wykonalne z chwilą ich wydania, z wyjątkiem postanowień dotyczących wykreślenia podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego.

§ 3. Postanowieniom dotyczącym stosowania środków przymusu sąd rejestrowy może nadać rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli wymaga tego interes wierzyciela lub innych osób.

Art. 694[6]**.** § 1. Postanowienie w przedmiocie wpisu oraz złożenia dokumentów do akt rejestrowych wydane zgodnie z wnioskiem nie wymaga uzasadnienia.

§ 1[1]. W sprawie innej niż sprawa o wpis do rejestru, w której wnioskodawca jest jedynym uczestnikiem postępowania, przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd rejestrowy z urzędu sporządza uzasadnienie postanowienia co do istoty sprawy, które zostało wydane z urzędu.

§ 3. Sąd rejestrowy przy doręczeniu postanowienia o wpisie do rejestru spółki, o której mowa w art. 38 pkt 8 lit. f ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, poucza o treści art. 45 ust. 1b tej ustawy.

Art. 694[6a]**.** Po przedstawieniu lub udostępnieniu akt sprawy sądowi drugiej instancji na skutek wniesionego środka odwoławczego pisma oraz dokumenty mogą być składane w postaci papierowej do czasu zakończenia postępowania przed tym sądem.

Art. 694[7]**.** W razie uwzględnienia środka odwoławczego od orzeczenia wydanego w postępowaniu rejestrowym, dotyczącego wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi rejestrowemu. Rozpoznając ponownie sprawę, sąd rejestrowy uwzględnia wskazania sądu drugiej instancji oraz aktualny stan rejestru.

Art. 694[8]**.** § 1. Koszty postępowania rejestrowego ponosi podmiot podlegający obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

§ 2. Koszty postępowania wszczętego przez osobę, która nie jest upoważniona do działania w imieniu podmiotu podlegającego obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, ponosi wnioskodawca, chyba że wniosek jego został uwzględniony w całości lub w istotnej części.

§ 3. (uchylony)

KSIĘGA TRZECIA

(zawierająca art. 695–715 – uchylona)

KSIĘGA CZWARTA

POSTĘPOWANIE W RAZIE ZAGINIĘCIA LUB ZNISZCZENIA AKT

Art. 716. Odtworzeniu ulegają akta zaginione lub zniszczone w całości lub części. W sprawie prawomocnie zakończonej odtworzeniu podlega orzeczenie kończące postępowanie w sprawie oraz ta część akt, która jest niezbędna do ustalenia jego treści i do wznowienia postępowania.

Art. 717. § 1. Sąd wszczyna postępowanie z urzędu lub na wniosek.

§ 2. Sąd wszczyna postępowanie tylko na wniosek, jeżeli zaginięcie lub zniszczenie akt nastąpiło wskutek siły wyższej. Również w tym wypadku sąd może jednak wszcząć postępowanie z urzędu, jeżeli sprawa, której akta zaginęły lub uległy zniszczeniu, była lub mogła być wszczęta z urzędu.

Art. 718. § 1. Do zgłoszenia wniosku o odtworzenie akt uprawniona jest strona, uczestnik postępowania lub interwenient.

§ 2. Wniosek o odtworzenie akt sprawy będącej w toku zgłosić można w ciągu lat trzech od zaginięcia lub zniszczenia akt, a wniosek o odtworzenie akt sprawy prawomocnie zakończonej – w ciągu lat dziesięciu od tej chwili.

§ 3. Ograniczenia powyższe nie dotyczą wniosku o odtworzenie akt sprawy o prawa stanu.

Art. 719. § 1. Do odtworzenia akt sprawy będącej w toku właściwy jest sąd, w którym sprawa ostatnio się toczyła.

§ 2. Jeżeli właściwy byłby sąd drugiej instancji lub Sąd Najwyższy, sąd ten przekaże sprawę sądowi pierwszej instancji, chyba że chodzi o odtworzenie tylko akt sądu drugiej instancji lub akt Sądu Najwyższego.

§ 3. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt w sprawie prawomocnie zakończonej przeprowadza sąd, w którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.

Art. 720. Do odtworzenia akt sprawy zakończonej w państwowym biurze notarialnym właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu znajdowało się to biuro.

Art. 721. We wniosku o odtworzenie akt należy określić dokładnie sprawę, dołączyć wszelkie urzędowo poświadczone odpisy znajdujące się w posiadaniu

zgłaszającego wniosek oraz wskazać znane mu miejsca, w których dokumenty lub ich odpisy się znajdują.

Art. 722. § 1. Przewodniczący wzywa osoby, organy administracji publicznej lub instytucje wskazane we wniosku oraz znane sądowi urzędowo do złożenia w określonym terminie poświadczonych urzędowo odpisów dokumentów będących w ich posiadaniu albo do oświadczenia, że ich nie posiadają.

§ 2. Jeżeli osoba wezwana nie posiada dokumentu lub odpisu, a przed wezwaniem była w jego posiadaniu, powinna wyjaśnić, gdzie dokument lub odpis się znajduje.

Art. 723. § 1. Sąd może skazać na grzywnę każdego, kto nie uczyni zadość wezwaniu dokonanemu w myśl artykułu poprzedzającego.

§ 2. Jeżeli wezwana była osoba prawna lub inna organizacja, ukaraniu podlega jej kierownik lub pracownik, którego obowiązkiem było uczynić zadość wezwaniu.

Art. 724. Jeżeli poświadczone urzędowo odpisy zostaną złożone, przewodniczący zarządza dołączenie ich do akt. Odpis zarządzenia doręcza się stronom.

Art. 725. Jeżeli odtworzenia akt nie można przeprowadzić w trybie przewidzianym w artykułach poprzedzających, przewodniczący wzywa strony do złożenia dokładnych oświadczeń co do treści zaginionych lub zniszczonych pism oraz dowodów na zawarte w nich twierdzenia, nie wyłączając prywatnych odpisów oraz innych pism i notatek, które mogą być pomocne przy odtworzeniu akt.

Art. 726. Niezależnie od oświadczeń i wniosków stron sąd przeprowadza z urzędu dochodzenia, nie pomijając żadnej okoliczności, która może mieć znaczenie dla ustalenia treści zaginionych lub zniszczonych akt. Sąd bierze zwłaszcza pod uwagę wpisy do repertoriów i innych ksiąg biurowych. Sąd może też przesłuchać w charakterze świadków sędziów, prokuratorów, protokolantów, pełnomocników stron i inne osoby, które uczestniczyły w postępowaniu lub które mogą wypowiedzieć się co do treści akt, jak również może zarządzić przesłuchanie stron.

Art. 727. Po przeprowadzeniu postępowania w myśl dwóch artykułów poprzedzających sąd orzeka postanowieniem, w jaki sposób i w jakim zakresie

zaginione akta mają być odtworzone lub że odtworzenie akt jest niemożliwe. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Art. 728. Jeżeli akta nie mogą być odtworzone lub odtworzone zostały w części niewystarczającej do podjęcia dalszego postępowania, sprawa może być wszczęta ponownie. We wszystkich innych wypadkach sąd podejmuje postępowanie w takim stanie, w jakim okaże się to możliwe przy uwzględnieniu akt pozostałych i odtworzonych. Na postanowienie co do podjęcia dalszego postępowania przysługuje zażalenie.

Art. 729. Bieg przedawnienia przerwany przez pierwotne wszczęcie sprawy rozpoczyna się na nowo od daty uprawomocnienia się postanowienia stwierdzającego niemożliwość odtworzenia akt lub odmawiającego podjęcia dalszego postępowania.

CZĘŚĆ DRUGA

POSTĘPOWANIE ZABEZPIECZAJĄCE

(oznaczenie oraz tytuł księgi pierwszej – uchylone)

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Art. 730. § 1. W każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd lub sąd polubowny można żądać udzielenia zabezpieczenia.

§ 2. Sąd może udzielić zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania lub w jego toku. Po uzyskaniu przez uprawnionego tytułu wykonawczego dopuszczalne jest udzielenie zabezpieczenia tylko wtedy, jeżeli ma ono na celu zabezpieczenie roszczenia o świadczenie, którego termin spełnienia jeszcze nie nastąpił.

Art. 730[1]. § 1. Udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

§ 1[1]. W sprawach wymienionych w art. 479[89] sąd w ramach oceny, czy uprawdopodobniono roszczenie, bierze pod uwagę prawdopodobieństwo unieważnienia prawa wyłącznego w innym toczącym się postępowaniu. Okoliczność tę ustala się w oparciu o informacje pochodzące od stron, chyba że jest ona znana sądowi z urzędu.

§ 2. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

§ 2[1]. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia uważa się za uprawdopodobniony, gdy żądającym zabezpieczenia jest powód dochodzący należności zapłaty z tytułu transakcji handlowej w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, w przypadku gdy wartość tej transakcji nie przekracza siedemdziesięciu pięciu tysięcy złotych, a dochodzona należność nie została uregulowana i od dnia upływu terminu jej płatności upłynęły co najmniej trzy miesiące.

§ 3. Przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciążać ponad potrzebę.

Art. 731. Zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 732. Zabezpieczenie udzielane jest na wniosek, a w wypadkach, w których postępowanie może być wszczęte z urzędu – także z urzędu.

Art. 733. § 1. Udzielając zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania w sprawie, sąd wyznacza termin, w którym pismo wszczynające postępowanie powinno być wniesione pod rygorem upadku zabezpieczenia. Termin ten nie może przekraczać dwóch tygodni.

§ 2. W przypadku zabezpieczenia w formie miesięcznego świadczenia na zapewnienie środków utrzymania, o którym mowa w art. 753[3] § 1, termin upadku zabezpieczenia wyznaczany przez sąd, o którym mowa w § 1, wynosi sześć miesięcy. Sąd na uzasadniony wniosek pełnomocnika może wskazać dłuższy termin, wynoszący niewięcej jednak niż rok.

Art. 734. Do udzielenia zabezpieczenia właściwy jest sąd, do którego właściwości należy rozpoznanie sprawy w pierwszej instancji. Jeżeli nie można ustalić takiego sądu, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma być wykonane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, a z braku tej podstawy lub w przypadku, w którym postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia miałoby być wykonane w okręgach

różnych sądów – sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia zgłoszony w toku postępowania rozpoznaje sąd tej instancji, w której toczy się postępowanie, z wyjątkiem przypadku, gdy sądem tym jest Sąd Najwyższy. Wtedy o zabezpieczeniu orzeka sąd pierwszej instancji.

Art. 735. § 1. (uchylony)

§ 2. W sprawie, którą rozpoznaje sąd w składzie trzech sędziów, w przypadku niecierpiącym zwłoki postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia może być wydane przez sąd w składzie jednego sędziego.

Art. 735[1]. § 1. W sprawach o udzielenie zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, w których żądającym zabezpieczenia jest powód dochodzący należności zapłaty z tytułu transakcji handlowej w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, o których mowa w art. 730[1] § 2[1], postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia może wydać także referendarz sądowy. Referendarz sądowy nie może podejmować czynności zastrzeżonych dla sądu, o których mowa w art. 751.

§ 2. Przepisu § 1 zdanie pierwsze nie stosuje się do zabezpieczenia, o którym mowa w art. 747 pkt 6.

§ 3. Do skargi na postanowienie referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepis art. 767[3a]. Skarga podlega rozpoznaniu w terminie tygodnia od dnia jej wpływu do sądu.

Art. 736. § 1. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia powinien odpowiadać wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego, a nadto zawierać:

1) wskazanie sposobu zabezpieczenia, a w sprawach o roszczenie pieniężne także wskazanie sumy zabezpieczenia;
2) uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wniosek.

§ 2. Jeżeli wniosek o udzielenie zabezpieczenia złożono przed wszczęciem postępowania, należy nadto zwięźle przedstawić przedmiot sprawy.

§ 3. Wskazana w § 1 suma zabezpieczenia nie może być wyższa od dochodzonego roszczenia liczonego wraz z odsetkami do dnia wydania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia oraz z kosztami wykonania zabezpieczenia. Suma ta może obejmować także przewidywane koszty postępowania.

§ 4. Jeżeli w ramach zabezpieczenia obowiązany składa sumę zabezpieczenia, sumę tę umieszcza na rachunku depozytowym Ministra Finansów, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 5. W sprawach wymienionych w art. 479[89] wniosek powinien zawierać ponadto informację, czy toczy lub toczyło się postępowanie w przedmiocie unieważnienia prawa wyłącznego albo oświadczenie strony lub uczestnika postępowania o braku wiedzy o takim postępowaniu.

Art. 737. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie tygodnia od dnia jego wpływu do sądu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jeżeli ustawa przewiduje rozpoznanie wniosku na rozprawie, należy ją wyznaczyć tak, aby rozprawa mogła odbyć się w terminie miesięcznym od dnia wpływu wniosku.

Art. 738. Sąd rozpoznaje wniosek o udzielenie zabezpieczenia w jego granicach, biorąc za podstawę orzeczenia materiał zebrany w sprawie.

Art. 739. § 1. Wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia sąd może uzależnić od złożenia przez uprawnionego kaucji na zabezpieczenie roszczeń obowiązanego lub, stosownie do okoliczności, innych osób, powstałych w wyniku wykonania postanowienia o zabezpieczeniu. Z kaucji tej będzie przysługiwało obowiązanemu lub, stosownie do okoliczności, innym osobom dotkniętym wykonaniem postanowienia o zabezpieczeniu pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi należnościami zaraz po kosztach egzekucyjnych.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy uprawnionym jest Skarb Państwa oraz w wypadku zabezpieczenia roszczeń alimentacyjnych, o rentę, a także należności pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika.

Art. 740. § 1. Wydane na posiedzeniu niejawnym postanowienie o odmowie udzielenia zabezpieczenia, jak również postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, które podlega wykonaniu przez organ egzekucyjny, oraz dalsze postanowienia dotyczące tego zabezpieczenia sąd doręcza tylko uprawnionemu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Doręczenia obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, które podlega wykonaniu przez organ egzekucyjny dokonuje ten organ równocześnie z przystąpieniem do wykonania tego postanowienia.

§ 2. W wypadkach objętych § 1 obowiązanemu nie doręcza się również zażalenia uprawnionego ani postanowienia sądu drugiej instancji rozstrzygającego o tym zażaleniu.

§ 3. Jeżeli ustanowiono jako zabezpieczenie zarząd nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego albo zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo częścią gospodarstwa rolnego obowiązanego, doręczenia obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia dokonuje zarządca ustanowiony przez sąd. Jeżeli obowiązany odmawia przyjęcia postanowienia albo gdy zarządca jest wprowadzony w zarząd przez komornika, doręczenia postanowienia o zabezpieczeniu dokonuje komornik.

§ 4. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także do postanowień w przedmiocie zabezpieczenia przez obciążenie nieruchomości hipoteką przymusową. Doręczenia obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia dokonuje sąd prowadzący księgę wieczystą równocześnie z doręczeniem orzeczenia w przedmiocie wniosku o wpis hipoteki.

Art. 741. § 1. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. Zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji o udzieleniu zabezpieczenia, z wyjątkiem postanowienia wydanego w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

§ 2. Zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji rozpoznaje sąd drugiej instancji. Na postanowienie sądu drugiej instancji przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu.

§ 3. Sąd może uchylić zaskarżone postanowienie tylko gdy zachodzi nieważność postępowania.

Art. 742. § 1. Obowiązany może w każdym czasie żądać uchylenia lub zmiany prawomocnego postanowienia, którym udzielono zabezpieczenia, gdy odpadnie lub zmieni się przyczyna zabezpieczenia. Jeżeli obowiązany złoży na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumę zabezpieczenia żądaną przez uprawnionego we wniosku o udzielenie zabezpieczenia, zabezpieczenie upada. Przepis art. $754^{[1]}$ § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia sąd wysłucha uprawnionego.

§ 3. Wniesienie zażalenia na postanowienie uchylające lub zmieniające postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wstrzymuje wykonanie postanowienia.

§ 4. Przepisów § 2 i § 3 nie stosuje się, gdy uchylenie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nastąpiło na skutek złożenia przez obowiązanego na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumy wystarczającej do zabezpieczenia.

§ 5. (uchylony)

Art. 743. § 1. Jeżeli postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji, do wykonania tego postanowienia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym, z tym jednak, że sąd nadaje postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia klauzulę wykonalności z urzędu. W razie zbiegu zabezpieczenia udzielonego przez sąd i organ administracyjny przepisy art. 773 i art. 774 nie mają zastosowania, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w art. 751.

§ 2. Jeżeli z uwagi na swą treść postanowienie podlega wykonaniu w inny sposób, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tego sposobu. Podstawą przeprowadzenia postępowania jest wtedy postanowienie zaopatrzone z urzędu przez przewodniczącego we wzmiankę o wykonalności.

§ 3. Jeżeli wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu zostało uzależnione od złożenia przez uprawnionego kaucji na zabezpieczenie roszczeń obowiązanego, powstałych w wyniku wykonania postanowienia o zabezpieczeniu, sąd nadaje mu klauzulę wykonalności albo przewodniczący zaopatruje je we wzmiankę o wykonalności, po złożeniu kaucji.

Art. 743[1]. § 1. Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do podjęcia czynności związanych z wykonaniem zabezpieczenia na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego.

§ 2. W terminie tygodnia od dnia dokonania pierwszej czynności związanej z wykonaniem zabezpieczenia małżonek obowiązanego może sprzeciwić się wykonaniu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, o czym organ wykonujący zabezpieczenie niezwłocznie zawiadamia uprawnionego.

§ 3. Sprzeciw małżonka obowiązanego, o którym mowa w § 2, nie wstrzymuje wykonania zabezpieczenia. Jeżeli jednak zabezpieczenie prowadzi do zaspokojenia

uprawnionego, wstrzymuje się wypłatę pieniędzy uzyskanych w postępowaniu zabezpieczającym.

§ 4. W razie sprzeciwu, o którym mowa w § 2, uprawniony może w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia, pod rygorem upadku zabezpieczenia w zakresie wykonania na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego, wystąpić do sądu o nadanie temu postanowieniu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi obowiązanego. Przepisy art. 787 stosuje się odpowiednio. Upadek, o którym mowa w zdaniu pierwszym, następuje również w razie oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Przepis art. $754^{[1]}$ § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 744. § 1. W razie prawomocnego zwrotu albo odrzucenia pozwu lub wniosku, oddalenia powództwa lub wniosku albo umorzenia postępowania, zabezpieczenie upada.

§ 2. Zabezpieczenie upada również, gdy zostało udzielone przed wszczęciem postępowania, jeżeli uprawniony nie wystąpił we wszczętym postępowaniu w sprawie o całość roszczenia lub też wystąpił o roszczenia inne niż to, które zostało zabezpieczone.

§ 3. W sprawach wymienionych w § 1 i § 2 przepis art. $754^{[1]}$ § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 745. § 1. O kosztach postępowania zabezpieczającego sąd rozstrzyga w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, a o kosztach postępowania zabezpieczającego później powstałych rozstrzyga na wniosek strony sąd, który udzielił zabezpieczenia.

§ 2. Jeżeli postanowienie, w którym udzielono zabezpieczenia, zostało wydane przed wszczęciem postępowania w sprawie, a uprawniony nie zachował wyznaczonego mu terminu do jej wszczęcia, obowiązany może w terminie dwóch tygodni od upływu tego terminu złożyć wniosek o przyznanie mu kosztów. W tym terminie wniosek taki może zgłosić uprawniony, jeżeli nie wytoczył sprawy dlatego, że obowiązany zaspokoił jego roszczenie.

Art. 746. § 1. Jeżeli uprawniony nie wniósł pisma wszczynającego postępowanie w wyznaczonym terminie albo cofnął pozew lub wniosek, jak również gdy pozew lub wniosek zwrócono albo odrzucono albo powództwo bądź wniosek oddalono lub postępowanie umorzono, a także w przypadkach wskazanych

w art. 744 § 2, obowiązanemu przysługuje przeciwko uprawnionemu roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia. Roszczenie wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia jego powstania.

§ 1[1]. W przypadku wniesienia skargi kasacyjnej termin, o którym mowa w § 1, rozpoczyna bieg w dniu prawomocnego zakończenia postępowania wywołanego jej wniesieniem.

§ 2. Uprawnieni, którzy łącznie uzyskali zabezpieczenie, ponoszą solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę.

§ 3. Jeżeli w terminie miesiąca od rozpoczęcia biegu terminu, o którym mowa w § 1 lub 1[1], obowiązany nie wytoczył powództwa, sąd zwraca uprawnionemu, na jego wniosek, kaucję złożoną na zabezpieczenie roszczenia.

TYTUŁ II

Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych

Art. 747. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych następuje przez:

1) zajęcie ruchomości, wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego;
2) obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową;
3) ustanowienie zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu;
4) obciążenie statku albo statku w budowie hipoteką morską;
5) ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu;
6) ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego albo zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo częścią gospodarstwa rolnego obowiązanego.

Art. 748. (uchylony)

Art. 749. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych przeciwko Skarbowi Państwa jest niedopuszczalne.

Art. 750. Zabezpieczenie nie może obejmować rzeczy, wierzytelności i praw, z których egzekucja jest wyłączona.

Art. 751. § 1. Rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu mogą stanowić przedmiot zabezpieczenia, gdy obowiązany nie ma innego mienia, które mogłoby zabezpieczyć roszczenia uprawnionego, istnieje zaś możliwość sprzedaży tych rzeczy niezwłocznie.

§ 2. Sprzedaż rzeczy wymienionych w § 1 powinna nastąpić niezwłocznie, według przepisów o sprzedaży w trybie egzekucji z ruchomości.

§ 3. Na wniosek obowiązanego sąd rejonowy może po wysłuchaniu uprawnionego polecić komornikowi sprzedaż każdej zajętej ruchomości, wierzytelności lub prawa.

§ 4. Cenę uzyskaną ze sprzedaży składa się na rachunek depozytowy Ministra Finansów na zabezpieczenie roszczeń uprawnionego.

Art. 752. § 1. Zajęte ruchomości nie mogą być oddane pod dozór uprawnionemu. Zajęte pieniądze składa się na rachunek depozytowy Ministra Finansów, a zajęte papiery wartościowe sąd składa w banku.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 752[1]. § 1. W razie udzielenia zabezpieczenia przez zajęcie praw z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku w rozumieniu przepisów o obrocie instrumentami finansowymi obowiązany w terminie trzech miesięcy od dnia zajęcia może zlecić ich sprzedaż. Sumę uzyskaną ze sprzedaży umieszcza się na rachunku depozytowym Ministra Finansów. Obowiązany może także zlecić, by znajdujące się na rachunku sumy pieniężne zostały wpłacone na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do rachunku zbiorczego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 722, z późn. zm.[23)]).

Art. 752[2]. § 1. W razie zajęcia na zabezpieczenie rachunku bankowego przedsiębiorcy lub właściciela gospodarstwa rolnego sąd na wniosek obowiązanego złożony w terminie tygodniowym od dnia doręczenia mu postanowienia o zabezpieczeniu określa, jakie kwoty można pobierać na bieżące wypłaty wynagrodzeń

[23)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1863, z 2025 r. poz. 146, 820, 923, 1014, 1069, 1216 i 1556 oraz z 2026 r. poz. 176 i 340.

za pracę wraz z podatkiem od wynagrodzenia i innymi ustawowymi ciężarami, a także na bieżące koszty prowadzonej działalności gospodarczej.

§ 2. Udzielając zabezpieczenia, sąd może określić korzystanie z zajętego rachunku bankowego w inny sposób.

§ 3. Sumę uzyskaną z zajętego rachunku bankowego umieszcza się na rachunku depozytowym Ministra Finansów, chyba że zabezpieczenie polega na zobowiązaniu obowiązanego do zapłaty uprawnionemu określonej sumy pieniężnej.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio, gdy w ramach zabezpieczenia zajęto inne wierzytelności i prawa majątkowe.

Art. 752[3]. § 1. Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia ustanawiające zakaz zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazie zbywania tego prawa.

§ 2. Sąd, który wydał postanowienie, o którym mowa w § 1, przekazuje to postanowienie sądowi dokonującemu wpisu ostrzeżenia w księdze wieczystej. Wpisu dokonuje się z urzędu.

§ 3. Sąd, który dokonał wpisu ostrzeżenia w księdze wieczystej, doręcza postanowienie, o którym mowa w § 1, obowiązanemu i spółdzielni mieszkaniowej.

§ 4. Spółdzielnia mieszkaniowa ponosi odpowiedzialność za szkodę spowodowaną czynnościami zmierzającymi do zbycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mimo ustanowionego zakazu.

Art. 752[3a]. § 1. Czynność prawna obowiązanego dokonana wbrew zakazowi zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, jest nieważna.

§ 2. Czynność prawna dokonana wbrew zakazowi zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jest nieważna, jeżeli dokonano wpisu w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazie zbywania tego prawa.

Art. 752[4]. § 1. Zarząd przymusowy ustanowiony nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego lub nad zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo nad częścią gospodarstwa rolnego wykonuje się według przepisów o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości.

§ 1[1]. Zarządcę ustanawia sąd wydający postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. Postanowienie o ustanowieniu zarządcy jest jednocześnie podstawą

do wprowadzenia go w zarząd bez potrzeby nadania mu klauzuli wykonalności. Zarządcą nie może być obowiązany.

§ 2. W toku sprawowania zarządu sąd może, za zgodą uprawnionego i obowiązanego, zezwolić na wykonywanie zarządu w inny sposób.

§ 3. Za zgodą obowiązanego sąd postanowi, że dochód uzyskiwany z zarządu przeznaczony będzie na zaspokojenie uprawnionego. Zgoda taka nie jest potrzebna w sprawach wymienionych w art. 753, art. 753[1] i art. 754. Wydając postanowienie o przekazywaniu dochodu na zaspokojenie uprawnionego, sąd określi wysokość kwoty, do której wierzyciel winien być zaspokojony, jeżeli kwota ta nie została określona w postanowieniu o zabezpieczeniu.

§ 4. W razie wyrażenia zgody na zaspokojenie uprawnionego z dochodu uzyskanego przez zarząd, przepisy art. 753[2] stosuje się odpowiednio.

§ 5. W sprawach, o których mowa w § 2–4, orzeka sąd wydający postanowienie o zabezpieczeniu.

Art. 752[5]. Czynności prawne obowiązanego dotyczące majątku objętego zarządem przymusowym podjęte po ustanowieniu zarządu są nieważne. Dla określenia czasu powstania skutków ustanowienia zarządu przepisy art. 910 stosuje się odpowiednio.

Art. 752[6]. § 1. W razie skierowania egzekucji do składników mienia objętego zarządem przymusowym dalsze postępowanie prowadzone będzie według przepisów o egzekucji przez zarząd przymusowy. Przepisy art. 1064[4] i art. 1064[10] stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli do przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego objętego zarządem ustanowionym w postępowaniu zabezpieczającym skierowano egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, przepis art. 1064[14] stosuje się odpowiednio.

Art. 753. § 1. W sprawach o alimenty zabezpieczenie może polegać na zobowiązaniu obowiązanego do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej. W sprawach tych podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia.

§ 2. W wypadkach wymienionych w § 1 sąd z urzędu doręcza stronom odpis postanowienia o zabezpieczeniu.

Art. 753[1]. § 1. Przepis art. 753 stosuje się odpowiednio do zabezpieczenia roszczeń o:

1) rentę, sumę potrzebną na koszty leczenia, z tytułu odpowiedzialności za uszkodzenie ciała lub utratę życia żywiciela albo rozstrój zdrowia oraz o zmianę uprawnień objętych treścią dożywocia na dożywotnią rentę;
2) wynagrodzenie za pracę;
3) należności z tytułu rękojmi lub gwarancji jakości albo kary umownej, jak również należności z tytułu niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową sprzedaży konsumenckiej, przeciwko przedsiębiorcy do wysokości dwudziestu tysięcy złotych;
4) należności z tytułu najmu lub dzierżawy, a także należności z tytułu opłat obciążających najemcę lub dzierżawcę oraz opłat z tytułu korzystania z lokalu mieszkalnego lub użytkowego – do wysokości, o której mowa w pkt 3;
5) naprawienie szkody wynikającej z naruszenia przepisów o ochronie środowiska;
6) (uchylony)
7) (uchylony)
8) wynagrodzenie przysługujące twórcy projektu wynalazczego;
9) przyznanie państwowej kompensaty przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych, w części na pokrycie niezbędnych kosztów leczenia, rehabilitacji lub pogrzebu.

§ 2. W sprawach wymienionych w § 1, z wyjątkiem spraw, o których mowa w pkt 9, sąd udziela zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy. Oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia może nastąpić na posiedzeniu niejawnym. Przepisu art. 749 nie stosuje się.

§ 3. W sprawach wymienionych w § 1 w pkt 1, 2 i 9 do udzielenia zabezpieczenia nie jest wymagane uprawdopodobnienie interesu prawnego.

Art. 753[2]. W sprawach, o których mowa w art. 753 i art. 753[1], jeżeli osoba obowiązana do świadczeń uzna roszczenie, wyrok zasądzający świadczenie w zakresie niezaspokojonym może być wydany na posiedzeniu niejawnym.

Art. 753[3]. § 1. W przypadku żądania zabezpieczenia roszczeń opartych na podstawie art. 444 § 2 lub art. 446 § 2 Kodeksu cywilnego, w formie miesięcznego

świadczenia na zapewnienie środków utrzymania, w związku ze szkodą poniesioną wskutek czynu niedozwolonego wyczerpującego znamiona:

1) jednego z przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji w ruchu lądowym, o których mowa w rozdziale XXI Kodeksu karnego, lub
2) zabójstwa z użyciem pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, lub
3) umyślnego spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu z użyciem pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym

– sąd udziela tego zabezpieczenia na rzecz każdego uprawnionego w wysokości nieniższej niż kwota najniższej emerytury określonej w art. 85 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749 oraz z 2026 r. poz. 26), chyba że uzyskanie świadczeń rentowych z innych źródeł przemawia za udzieleniem zabezpieczenia w wysokości kwoty niższej.

§ 2. Łączna kwota zabezpieczenia na rzecz wszystkich uprawnionych w formie miesięcznego świadczenia na zapewnienie środków utrzymania na podstawie art. 444 § 2 oraz art. 446 § 2 Kodeksu cywilnego nie może przekraczać wysokości uzyskiwanego przez poszkodowanego miesięcznego wynagrodzenia netto lub dochodu w okresie poprzedzającym zdarzenie i pięciokrotnej wysokości kwoty najniższej emerytury określonej w art. 85 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 754. Sąd może jeszcze przed urodzeniem się dziecka zabezpieczyć przyszłe roszczenia alimentacyjne związane z ustaleniem ojcostwa, o których mowa w art. 141 i art. 142 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, przez zobowiązanie obowiązanego do wyłożenia odpowiedniej sumy na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz na utrzymanie dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. W sprawach tych termin do wytoczenia powództwa wynosi trzy miesiące od dnia urodzenia się dziecka. Postanowienie sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy. Przepisy art. 733 § 1 i art. 753[2] stosuje się odpowiednio.

Art. 754[1]. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej albo jeżeli sąd inaczej nie postanowi, zabezpieczenie udzielone według przepisów niniejszego tytułu upada po upływie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, albo od

uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji lub innego środka zaskarżenia wniesionego przez obowiązanego od orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, chyba że uprawniony wniósł o dokonanie czynności egzekucyjnych.

§ 2. W sprawach, w których udzielono zabezpieczenia przy zastosowaniu art. 747 pkt 1 lub 6, zabezpieczenie upada, jeżeli uprawniony w terminie miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie albo od uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji lub innego środka zaskarżenia wniesionego przez obowiązanego od orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, nie wniósł o dokonanie dalszych czynności egzekucyjnych.

§ 3. Na wniosek obowiązanego sąd wydaje postanowienie stwierdzające upadek zabezpieczenia w całości albo w części.

TYTUŁ III

Inne wypadki zabezpieczenia

Art. 755. § 1. Jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. W szczególności sąd może:

1) unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania;
2) ustanowić zakaz zbywania przedmiotów lub praw objętych postępowaniem;
3) zawiesić postępowanie egzekucyjne lub inne postępowanie zmierzające do wykonania orzeczenia;
4) uregulować sposób roztoczenia pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem;
5) nakazać wpisanie stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej lub we właściwym rejestrze.

§ 2. W sprawach o ochronę dóbr osobistych zabezpieczenie polegające na zakazie publikacji może być udzielone tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się temu ważny interes publiczny. Udzielając zabezpieczenia, sąd określa czas trwania zakazu, który nie może być dłuższy niż rok. Jeżeli postępowanie w sprawie jest w toku, uprawniony może przed upływem okresu, na który orzeczono zakaz publikacji, żądać dalszego

zabezpieczenia; przepisy zdania pierwszego i drugiego stosuje się. Jeżeli uprawniony zażądał dalszego zabezpieczenia, zakaz publikacji pozostaje w mocy do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku.

§ 2[1]. Przepisu art. 731 nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne dla odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków.

§ 2[2]. W sprawach wymienionych w art. 479[89] sąd udziela zabezpieczenia po wysłuchaniu obowiązanego, chyba że konieczne jest natychmiastowe rozstrzygnięcie wniosku. Nie dotyczy to sposobów zabezpieczenia w całości podlegających wykonaniu przez komornika albo polegających na ustanowieniu zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym albo zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo częścią gospodarstwa rolnego.

§ 2[3]. W sprawach wymienionych w art. 479[89] sąd oddala wniosek o udzielenie zabezpieczenia, jeżeli został on złożony po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym strona lub uczestnik postępowania powziął wiadomość o naruszeniu przysługującego mu prawa wyłącznego.

§ 3. Sąd doręcza obowiązanemu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym, w którym nakazuje mu wykonanie lub zaniechanie czynności albo nieprzeszkadzanie czynnościom uprawnionego. Nie dotyczy to postanowień nakazujących wydanie rzeczy będących we władaniu obowiązanego.

Art. 755[1]. W sprawach dotyczących roszczeń z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji polegających na naruszeniu tajemnicy przedsiębiorstwa, w których udzielono zabezpieczenia polegającego na ustanowieniu zakazów, nakazów lub zajęciu rzeczy ruchomych, mającego na celu zaprzestanie wykorzystywania tajemnicy przedsiębiorstwa, sąd może, na wniosek obowiązanego, zamiast tych środków nakazać obowiązanemu złożenie na rachunek depozytowy Ministra Finansów odpowiedniej sumy pieniężnej dla zabezpieczenia roszczeń uprawnionego z tytułu dalszego wykorzystywania tajemnicy przedsiębiorstwa. Postanowienie może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 755[2]. § 1. W sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej sąd może udzielić zabezpieczenia również przez przedłużenie obowiązywania nakazu i zakazu, o którym mowa w art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

albo art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub zakazów, o których mowa w art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji albo art. 18aa ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Sąd może zmienić wskazane w nakazie i zakazie obszar lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania lub wskazaną w zakazie zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej odległość określoną w metrach, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby doznającej tej przemocy.

§ 2. Sąd, udzielając zabezpieczenia, określa częstotliwość sprawdzania przez Policję albo Żandarmerię Wojskową, czy orzeczone nakaz i zakaz, o którym mowa w art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji albo art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, lub zakazy, o których mowa w art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji albo art. 18aa ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, nie są naruszane, z uwzględnieniem art. 15ai ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji albo art. 18i ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych.

§ 3. Przepisy art. $560^{[4]}$ § 2 i art. $560^{[6]}$ stosuje się odpowiednio.

§ 4. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie trzech dni od dnia jego wpływu do sądu.

§ 5. Sąd doręcza niezwłocznie odpis postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia uczestnikom postępowania, wraz z pouczeniem o zażaleniu, i prokuratorowi oraz Policji albo Żandarmerii Wojskowej, a ponadto zawiadamia właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie lub osobą doznającą przemocy domowej jest osoba małoletnia – także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy, chyba że zabezpieczenie następuje przez przedłużenie obowiązywania nakazu i zakazu lub zakazów, a właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny oraz sąd opiekuńczy zostały powiadomione o ich wydaniu przez Policję lub Żandarmerię Wojskową.

§ 6. Sąd, udzielając zabezpieczenia przez wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego,

do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, zawiadamia o treści postanowienia dyrektora szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, do której uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, osobę zarządzającą obiektem sportowym, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, lub pracodawcę osoby doznającej przemocy domowej. Sąd może także zawiadomić inne osoby odpowiedzialne za miejsce, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego wykonania postanowienia.

Art. 755[3]. § 1. W sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej sąd, udzielając zabezpieczenia, wskazuje w postanowieniu czas jego trwania.

§ 2. Sąd, udzielając zabezpieczenia przez wydanie zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, na wniosek wnioskodawcy, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na względzie bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy domowej.

Art. 755[4]. Sąd opiekuńczy po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 15a ust. 4 lub art. 15ad ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji albo art. 18 ust. 6 lub art. 18d ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, albo art. 755[2] § 5, bezzwłocznie podejmuje czynności w celu ustalenia sytuacji małoletniego i orzeka w przedmiocie zabezpieczenia. Po ustaleniu sytuacji małoletniego sąd opiekuńczy wszczyna z urzędu postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej, chyba że nie zachodzi konieczność jego wszczęcia, w szczególności gdy takie postępowanie się toczy.

Art. 755[5]. § 1. W sprawach z zakresu prawa pracy, w których pracownik podlegający szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia dochodzi roszczenia o uznanie wypowiedzenia stosunku pracy za bezskuteczne lub o przywrócenie do pracy, sąd na wniosek uprawnionego na każdym etapie postępowania udzieli zabezpieczenia przez nakazanie dalszego zatrudnienia go przez pracodawcę do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Podstawą udzielenia zabezpieczenia jest jedynie

uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. Sąd może odmówić udzielenia zabezpieczenia wyłącznie w sytuacji, gdy roszczenie jest oczywiście bezzasadne.

§ 2. Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji. Przepis art. 756[2] stosuje się.

§ 3. Obowiązany może żądać uchylenia prawomocnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wyłącznie jeżeli wykaże, że po udzieleniu zabezpieczenia zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 52 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Zmiana postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia jest niedopuszczalna.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji.

Art. 755[6]. § 1. W sprawie o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy albo w sprawie odwołania od decyzji okręgowego inspektora pracy w przedmiocie stwierdzenia istnienia stosunku pracy sąd może udzielić zabezpieczenia polegającego na tym, że umowa w trakcie postępowania może zostać zmieniona, wypowiedziana lub rozwiązana jedynie na zasadach określonych w przepisach prawa pracy dotyczących powszechnej i szczególnej ochrony pracowników przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę.

§ 2. Jeżeli przemawia za tym potrzeba ochrony praw pracownika, a istnienie stosunku pracy zostało uprawdopodobnione, sąd może dodatkowo unormować prawa i obowiązki stron umowy na czas trwania postępowania.

§ 3. Jeżeli umowa została zawarta na czas określony, możliwość jej wygaśnięcia w trakcie zabezpieczenia, o którym mowa w § 1, jest oceniania z uwzględnieniem przepisów określających dopuszczalny czas trwania i liczbę umów o pracę zawieranych na czas określony.

§ 4. W trakcie zabezpieczenia, o którym mowa w § 1, osobie, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja albo powództwo o ustalenie istnienia lub treści stosunku pracy, przysługuje prawo odwołania się do sądu od wypowiedzenia oraz prawo skierowania do sądu żądań powiązanych z rozwiązaniem umowy bez wypowiedzenia lub wygaśnięciem umowy – na zasadach określonych w przepisach prawa pracy.

§ 5. Sąd może odmówić udzielenia zabezpieczenia, o którym mowa w § 1, jeśli w świetle okoliczności sprawy treść powództwa albo decyzji nie uprawdopodabnia, że umowa której dotyczy odwołanie jest umową o pracę.

§ 6. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia, o którym mowa w § 1, podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego wpływu do sądu.

Art. 756. W sprawach o rozwód, o separację oraz o unieważnienie małżeństwa, sąd może również orzec o wydaniu małżonkowi, opuszczającemu mieszkanie zajmowane wspólnie przez małżonków, potrzebnych mu przedmiotów.

Art. 756[1]. W sprawach dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem sąd orzeka w przedmiocie zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy, chyba że chodzi o wypadek niecierpiący zwłoki.

Art. 756[2]. § 1. Uwzględniając wniosek o zabezpieczenie przez uregulowanie:

1) stosunków na czas trwania postępowania,
2) sposobów kontaktów z dzieckiem,
3) sposobu roztoczenia pieczy nad małoletnim dzieckiem w ten sposób, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach

– sąd, na wniosek uprawnionego, może w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia zagrozić obowiązanemu nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego na wypadek naruszenia obowiązków określonych w tym postanowieniu.

§ 2. Przepisy art. 1050[1] i art. 1051[1], a jeżeli zabezpieczenie polega na uregulowaniu sposobu kontaktów z dzieckiem albo ustaleniu, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach – przepis art. 582[1] § 3, stosuje się odpowiednio.

Art. 756[3]. § 1. Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia ustanawiające zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości albo spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazie zbywania lub obciążania tych praw.

§ 2. Sąd, który wydał postanowienie, o którym mowa w § 1, przekazuje to postanowienie sądowi dokonującemu wpisu ostrzeżenia w księdze wieczystej. Wpisu dokonuje się z urzędu.

§ 3. Sąd, który dokonał wpisu ostrzeżenia w księdze wieczystej, doręcza postanowienie, o którym mowa w § 1, obowiązanemu. Postanowienie, o którym mowa w § 1, dotyczące spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu doręcza się także spółdzielni mieszkaniowej.

§ 4. Spółdzielnia mieszkaniowa ponosi odpowiedzialność za szkodę spowodowaną czynnościami zmierzającymi do zbycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mimo ustanowionego zakazu.

Art. 756[4]. § 1. Czynność prawna dokonana wbrew zakazowi zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, jest nieważna.

§ 2. Czynność prawna dokonana wbrew zakazowi zbywania lub obciążania nieruchomości, która ma urządzoną księgę wieczystą, albo spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jest nieważna, jeżeli dokonano wpisu w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazie zbywania lub obciążania tych praw.

Art. 757. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej albo sąd inaczej nie postanowi, zabezpieczenie udzielone według przepisów niniejszego tytułu upada po upływie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu, albo od uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji lub innego środka zaskarżenia wniesionego przez obowiązanego od orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu. Na wniosek obowiązanego sąd wydaje postanowienie stwierdzające upadek zabezpieczenia w całości albo w części.

CZĘŚĆ TRZECIA

POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

DZIAŁ I

Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności

Art. 758. Sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników.

Art. 758[1]. Jeżeli stroną lub uczestnikiem postępowania egzekucyjnego jest sąd właściwy do podjęcia czynności, przepisu art. 44[2] nie stosuje się.

Art. 759. § 1. Czynności egzekucyjne są wykonywane przez komorników z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów.

§ 1[1]. Czynności zastrzeżone dla sądu mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

1) stosowania środków przymusu;
2) orzekania o ściągnięciu należności w trybie art. 873;
3) stwierdzenia wygaśnięcia skutków przybicia i utraty rękojmi;
4) spraw o egzekucję świadczeń niepieniężnych z wyjątkiem wydania rzeczy ruchomej;
5) spraw o egzekucję przez zarząd przymusowy;
6) spraw o egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 2. Sąd wydaje z urzędu komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwa spostrzeżone uchybienia. Ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika.

§ 3. Sąd może zobowiązać komornika do składania sprawozdań z czynności podjętych w wyniku zarządzeń, o których mowa w § 2.

Art. 759[1]. Przepisy niniejszego Kodeksu dotyczące właściwości miejscowej komorników nie uchybiają prawu wyboru komornika określonemu w odrębnych przepisach.

Art. 759[2]. § 1. Komornik dokonuje doręczeń administracyjnym organom egzekucyjnym, organom podatkowym oraz wierzycielom należności pieniężnych, których egzekucja została przejęta przez sądowy organ egzekucyjny w wyniku zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej, będącym podmiotami publicznymi obowiązanymi do udostępniania i obsługi elektronicznej skrzynki podawczej na podstawie art. 16 ust. 1a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2025 r. poz. 1703 oraz z 2026 r. poz. 160), wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 63a § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2026 r. poz. 268).

§ 1[1]. Doręczenia pomiędzy komornikiem a naczelnikiem urzędu skarbowego w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej są dokonywane za pośrednictwem konta w e-Urzędzie Skarbowym. W tym przypadku przepisu § 1 nie stosuje się.

§ 2. Do pism wysyłanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym przepisu art. 139[1] nie stosuje się.

§ 3. Komornik może, na wniosek strony, doręczać jej odpisy pism za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP). Odpisy pism doręczanych w ten sposób nie wymagają dodatkowego uwierzytelnienia przez komornika. W przypadku nieodebrania pisma przez adresata, doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni, licząc od dnia wysłania pisma za pośrednictwem ePUAP.

Art. 760. § 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się, według wyboru składającego, na piśmie albo ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 1[1]. Komornik niezwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, podejmuje niezbędne czynności.

§ 2. W przypadku gdy według przepisów niniejszego kodeksu zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Art. 760[1]. Na żądanie wierzyciela, którego roszczenie stwierdzone jest tytułem wykonawczym lub tytułem egzekucyjnym, organ egzekucyjny, który prowadzi egzekucję lub który jest właściwy do jej prowadzenia według przepisów kodeksu, udzieli mu informacji, czy przeciwko dłużnikowi prowadzone jest przez ten organ egzekucyjny postępowanie egzekucyjne, a jeżeli tak, powiadomi go o stosowanych sposobach egzekucji oraz o wysokości egzekwowanych roszczeń, a także o aktualnym stanie sprawy.

Art. 760[2]. Organ egzekucyjny, dokonując zajęcia majątku dłużnika albo żądając udzielenia informacji, o których mowa w art. 761 § 1[1], jest obowiązany podać numer PESEL, NIP lub REGON dłużnika, którego ta czynność dotyczy, jeżeli numery te zostały dłużnikowi nadane, a w razie konieczności także inne dane niezbędne do identyfikacji jego tożsamości.

Art. 761. § 1. Organ egzekucyjny może żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień.

§ 1[1]. Organ egzekucyjny może żądać od:

1) organów administracji publicznej,
2) podmiotów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej,
3) organów podatkowych,
4) organów rentowych,
5) banków,
6) spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
7) zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji,
8) podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi,
9) spółdzielni mieszkaniowych,
10) wspólnot mieszkaniowych,
11) innych podmiotów zarządzających lokalami,
12) biur informacji gospodarczej,
13) innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu

– informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

§ 2. Od wykonania takiego żądania można uchylić się w takim zakresie, w jakim według przepisów części pierwszej Kodeksu można odmówić przedstawienia dokumentu lub złożenia zeznań w charakterze świadka albo odpowiedzi na zadane pytanie.

§ 2[1]. Informacji, o których mowa w § 1[1], udziela się w oparciu o dane przekazane przez organ egzekucyjny, w terminie przez niego wyznaczonym, o ile przepisy szczególne nie przewidują innego terminu.

§ 2[2]. Jeżeli pozyskanie informacji, o których mowa w § 1[1], jest możliwe za pośrednictwem systemów teleinformatycznych funkcjonujących na podstawie przepisów odrębnych, komornik korzysta z tych systemów z wyłączeniem innych form komunikacji – na zasadach określonych w tych przepisach.

§ 3. Dłużnik, który został zawiadomiony o wszczęciu egzekucji, obowiązany jest do powiadomienia w terminie 7 dni organu egzekucyjnego o każdej zmianie miejsca swego pobytu, trwającej dłużej niż jeden miesiąc. O obowiązku tym oraz o skutkach jego zaniedbania poucza się dłużnika przy zawiadomieniu go o wszczęciu egzekucji.

Art. 762. § 1. Za nieuzasadnioną odmowę udzielenia organowi egzekucyjnemu wyjaśnień lub informacji przewidzianych w art. 761 albo za udzielanie informacji lub wyjaśnień świadomie fałszywych osoba odpowiedzialna może być na wniosek wierzyciela lub z urzędu ukarana przez organ egzekucyjny grzywną do dwóch tysięcy złotych. Grzywną taką może być również ukarany dłużnik, który zaniedba obowiązku powiadomienia o zmianie miejsca swojego pobytu.

§ 2. Jeżeli żądanie udzielenia wyjaśnień lub informacji skierowane było do osoby prawnej lub innej organizacji, ukaraniu grzywną podlega jej pracownik odpowiedzialny za udzielenie wyjaśnień lub informacji, a gdyby ustalenie takiego pracownika było utrudnione, ukaraniu podlega jej kierownik. Przed wydaniem postanowienia organ egzekucyjny wysłucha kierownika.

§ 3. Wypis postanowienia o ukaraniu grzywną organ egzekucyjny doręcza osobie ukaranej, stronom oraz prokuratorowi.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Ukaranie przez organ egzekucyjny grzywną nie zwalnia osób ukaranych od odpowiedzialności karnej za niedopełnienie lub przekroczenie obowiązków służbowych.

Art. 762[1]. W razie uchybienia przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, obowiązkom, o których mowa w art. 762 § 1 i 2, komornik, zamiast ukarać żołnierza grzywną, występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz ten pełni służbę, z wnioskiem o pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 763. § 1. Komornik zawiadamia stronę o każdej dokonanej czynności, o której terminie nie była zawiadomiona i przy której nie była obecna, i na jej żądanie udziela wyjaśnień o stanie sprawy.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także do uczestnika postępowania, którego dotyczy czynność komornika.

§ 3. W każdym piśmie kierowanym do strony komornik informuje o aktualnej wysokości należności będących przedmiotem egzekucji.

Art. 763[1]. Komornik poucza strony i uczestników postępowania niezastępowanych przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o sposobie i terminie zaskarżenia czynności. Jeżeli osoby te nie są obecne, pouczenie następuje wraz z zawiadomieniem o dokonaniu czynności.

Art. 763[2]. § 1. Wniosek o wyłączenie komornika zgłasza się na piśmie do komornika prowadzącego postępowanie, uprawdopodobniając przyczyny wyłączenia. Komornik w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wyłączenie przekazuje wniosek do sądu rejonowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii komornika, wraz z pisemnymi wyjaśnieniami.

§ 2. Sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika rozpoznaje wniosek o wyłączenie komornika w terminie 7 dni od dnia przekazania wniosku.

§ 3. Postanowienie w przedmiocie wyłączenia komornika sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Na postanowienie zażalenie nie przysługuje.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do zastępcy komornika oraz asesorów komorniczych, jeżeli osoby te prowadzą postępowanie lub dokonują określonych czynności w sprawie.

§ 5. Do czasu rozpoznania wniosku o wyłączenie komornik, którego dotyczy wniosek, może podejmować dalsze czynności, z wyjątkiem czynności, które pociągałyby za sobą nieodwracalne skutki, chyba że wniosek w sposób oczywisty zmierza jedynie do przedłużenia postępowania.

§ 6. W przypadku uwzględnienia wniosku o wyłączenie komornika, sąd wyznaczy innego komornika do dalszego prowadzenia postępowania, w miarę

możliwości powierzając je komornikowi z tego samego rewiru, w którym ma siedzibę komornik wyłączony. W takim przypadku sąd może z urzędu uchylić w niezbędnym zakresie czynności dokonane po złożeniu wniosku.

§ 7. W zakresie nieuregulowanym w § 1–6 do wyłączenia komornika stosuje się odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego.

Art. 763[3]. § 1. Komornik właściwy do prowadzenia egzekucji, zgodnie z przepisami niniejszego kodeksu, w chwili wszczęcia postępowania pozostaje właściwy do czasu jego zakończenia, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy.

§ 2. Jeżeli w toku egzekucji świadczeń alimentacyjnych dłużnik zmienił miejsce zamieszkania, przeprowadzając się na obszar właściwości innego sądu apelacyjnego, a dalsze prowadzenie egzekucji wiązałoby się z nadmiernymi kosztami, komornik może przekazać sprawę do komornika właściwości ogólnej dłużnika. Jeżeli w rewirze, do którego sprawa zostaje przekazana, działa więcej niż jeden komornik, komornik doręczając odpis postanowienia jednocześnie wzywa wierzyciela, aby w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania wskazał komornika, któremu sprawa ma zostać przekazana. Jeżeli wierzyciel w powyższym terminie nie dokona wyboru komornika lub wskaże komornika, który nie jest właściwy, komornik przekazuje sprawę według własnego wyboru. Na wybór komornika z właściwego rewiru dłużnikowi skarga nie przysługuje.

Art. 763[4]. Komornik, który stwierdzi swoją niewłaściwość, w postanowieniu o przekazaniu sprawy zgodnie z właściwością wskazuje komornika rewiru, do którego sprawa zostaje przekazana. Jeżeli w rewirze, do którego sprawa zostaje przekazana, działa więcej niż jeden komornik, doręczając odpis postanowienia stwierdzającego niewłaściwość, komornik jednocześnie wzywa wierzyciela, aby w terminie 7 dni od doręczenia wezwania wskazał komornika, któremu sprawa ma zostać przekazana. Jeżeli wierzyciel w powyższym terminie nie dokona wyboru lub wskaże komornika, który nie jest właściwy, komornik przekazuje sprawę według własnego wyboru. Na wybór komornika z właściwego rewiru dłużnikowi skarga nie przysługuje.

Art. 764. Komornik może upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydalić osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom.

W przypadku niezastosowania się do wezwania do wydalenia z miejsca czynności komornik może ukarać taką osobę grzywną w wysokości do tysiąca złotych.

Art. 765. § 1. W razie oporu komornik może wezwać pomocy organów Policji. Jeżeli opór stawia osoba wojskowa, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, należy wezwać pomocy właściwego organu wojskowego, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma organu wojskowego.

§ 1[1]. Policja udziela komornikowi, na jego wezwanie, pomocy przy czynnościach egzekucyjnych. W przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, Policja niezwłocznie powiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego i żąda od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności.

§ 1[2]. Otwarcia lub przeszukania mieszkania dłużnika komornik dokonuje wyłącznie w asyście Policji.

§ 2. Sposób udzielania pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, przypadki, w których należy udzielić komornikowi pomocy, sposób postępowania, tryb występowania o udzielenie pomocy, sposób jej realizacji, a także sposób dokumentowania wykonywanych czynności i rozliczania ich kosztów, określa, w drodze rozporządzenia:

1) minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku udzielania pomocy przez Policję lub Straż Graniczną;
2) Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku udzielania pomocy przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe;
3) Prezes Rady Ministrów w przypadku udzielania pomocy przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu.

§ 3. W rozporządzeniu, o którym mowa w § 2, należy uwzględnić gwarancję bezpieczeństwa komornika i uczestników postępowania, poszanowania godności osób biorących udział w czynnościach egzekucyjnych, odpowiednie terminy wyznaczania czynności i występowania o udzielenie pomocy, objęcie dokumentacją przebiegu czynności i udziału w nich funkcjonariuszy udzielających pomocy oraz wskazanie

organów, na których rachunek przekazywane są należności zaliczane do kosztów egzekucji.

Art. 766. Sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób. W sprawach tych sąd wydaje orzeczenia w formie postanowień.

Art. 766[1]. § 1. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd z urzędu uzasadnia i doręcza wraz z uzasadnieniem, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Komornik uzasadnia postanowienie z urzędu, chyba że postanowienie wydano bez spisywania odrębnej sentencji.

Art. 767. § 1. Na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika.

§ 1[1]. Skarga nie przysługuje na zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, na zawiadomienie o terminie czynności oraz na uiszczenie przez komornika podatku od towarów i usług.

§ 2. Skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone.

§ 3. Skarga na czynność komornika powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem.

§ 3[1]. Skarga może być wniesiona na urzędowym formularzu.

§ 3[2]. O możliwości wniesienia skargi na urzędowym formularzu oraz o sposobie, w jaki jest on udostępniany, komornik poucza dłużnika przy pierwszej czynności egzekucyjnej, a także strony i uczestników obecnych podczas czynności dokonywanej poza kancelarią, chyba że czynność ta podlega zaskarżeniu skargą w formie ustnej. Komornik doręcza urzędowy formularz skargi na żądanie strony lub uczestnika, jeżeli urzędowego formularza skargi im nie doręczono.

§ 3[3]. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób udostępniania urzędowego formularza skargi, mając na względzie ustawowe

wymagania przewidziane dla tego pisma, potrzebę zamieszczenia niezbędnych pouczeń co do sposobu wypełniania formularza, wnoszenia pisma i skutków niedostosowania go do ustawowych wymagań, a także konieczność bezpłatnego udostępniania formularzy w kancelariach komorniczych, siedzibach sądów oraz sieci Internet w formie pozwalającej na dogodną edycję treści formularza.

§ 4. Skargę wnosi się w terminie tygodniowym od dnia dokonania czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona; w innych przypadkach – od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia powzięcia wiadomości przez skarżącego o dokonanej czynności. Skargę na zaniechanie przez komornika dokonania czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że czynność miała być dokonana.

§ 5. Skargę wnosi się do komornika, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania. Komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania i przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględnia. O uwzględnieniu skargi komornik zawiadamia skarżącego oraz zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy.

§ 5[1]. Do skargi na czynność komornika przepisów art. 132 § 1, 1[4] i 1[5] nie stosuje się.

§ 6. W przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika, sąd uwzględniając skargę, stosownie do okoliczności, może go obciążyć kosztami postępowania wywołanego skargą. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi.

Art. 767[1]. (uchylony)

Art. 767[2]. § 1. Sąd rozpoznaje skargę w terminie tygodniowym od dnia jej wpływu do sądu, a gdy skarga zawiera braki formalne, które podlegają uzupełnieniu, w terminie tygodniowym od jej uzupełnienia.

§ 2. Wniesienie skargi nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności, chyba że sąd zawiesi postępowanie lub wstrzyma dokonanie czynności.

Art. 767[3]. § 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie. Na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi służy zażalenie.

§ 2. Przepis art. 759 § 2 stosuje się.

Art. 767[3a]. § 1. Wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia.

§ 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane na podstawie art. 398[22] § 4, ponowne wydanie postanowienia na tej podstawie przez referendarza sądowego nie jest dopuszczalne.

§ 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

Art. 767[4]. § 1. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

§ 1[1]. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów, orzekając jako sąd drugiej instancji. Przepis art. 394[1a] § 3 stosuje się.

§ 1[2]. Zażalenie na postanowienie:

1) którego przedmiotem są czynności w sprawach wymienionych w art. 759 § 1[1] pkt 4–6,
2) wydane w wyniku rozpoznania zarzutów przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości,
3) wydane na podstawie art. 1037 § 1

– rozpoznaje sąd drugiej instancji.

§ 1[3]. Sąd, o którym mowa w § 1[1] zdanie pierwsze, może przekazać zażalenie do rozpoznania sądowi drugiej instancji, jeżeli przemawia za tym waga zaskarżonego orzeczenia lub jego precedensowy charakter. Sąd drugiej instancji w razie

stwierdzenia braku podstaw do rozpoznania zażalenia zwraca sprawę sądowi właściwemu.

§ 1[4]. Sąd drugiej instancji rozpoznaje zażalenie w składzie jednego sędziego.

§ 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje.

§ 3. W sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Art. 768. Na postanowienie sądu w przedmiocie ukarania grzywną przez komornika przysługuje zażalenie.

Art. 768[1]. Prawomocne postanowienie komornika o ukaraniu grzywną podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności.

Art. 769. (utracił moc)[24)]

Art. 770. § 1. Dłużnik zwraca wierzycielowi koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Koszty te ściąga się wraz z egzekwowanym świadczeniem. Przepisów art. 98 § 1[1] i 1[2] nie stosuje się.

§ 2. Koszty postępowania egzekucyjnego ustala postanowieniem komornik wraz z ukończeniem postępowania egzekucyjnego, jeżeli przeprowadzenie egzekucji należy do niego.

§ 3. Jeżeli w sprawie zachodzi konieczność sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, komornik ustala koszty egzekucji przed przystąpieniem do sporządzenia planu podziału, z wyjątkiem planu podziału, do którego stosuje się przepis art. 1029. Kosztów egzekucji nie ustala się także przed dokonaniem podziału bieżąco uzyskiwanych w toku egzekucji sum, jeżeli wysokość sumy nie przekracza jednorazowo dwóch tysięcy złotych. Postanowienie w przedmiocie kosztów egzekucji jest wydawane łącznie we wszystkich sprawach, których dotyczy plan podziału.

§ 4. Wynagrodzenie z tytułu zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym nie może być wyższe niż stawka minimalna opłaty za czynności adwokackie albo radcowskie, określona w odrębnych przepisach.

---

24) Z dniem 27 stycznia 2004 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 stycznia 2004 r. sygn. akt SK 26/03 (Dz. U. poz. 101).

§ 5. Na postanowienie sądu zażalenie przysługuje stronom, komornikowi oraz innej osobie, której to postanowienie dotyczy.

Art. 770[1]. Prawomocne postanowienie komornika przyznające zwrot kosztów postępowania egzekucyjnego podlega wykonaniu bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności.

Art. 771. Zwolnienie od kosztów sądowych, przyznane stronie przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym lub z którego strona korzysta z mocy ustawy, rozciąga się także na postępowanie egzekucyjne.

Art. 772. (uchylony)

Art. 773. § 1. W przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego egzekucje do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie ten sądowy albo administracyjny organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – organ egzekucyjny, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

§ 2. W przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej prowadzonej na podstawie jednolitego tytułu wykonawczego państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo zagranicznego tytułu wykonawczego określonych w ustawie z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2009) i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego – egzekucje do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie administracyjny organ egzekucyjny.

§ 2[1]. W przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, gdy egzekucja sądowa dotyczy:

1) świadczeń alimentacyjnych, rentowych lub innych świadczeń powtarzających się,
2) świadczenia pieniężnego w walucie obcej

– egzekucje do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie sądowy organ egzekucyjny.

§ 2[2]. W przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej, o której mowa w § 2, i egzekucji sądowej, o której mowa w § 2[1], do tej samej rzeczy albo prawa

majątkowego egzekucje do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie sądowy organ egzekucyjny.

§ 2[3]. Prawa i obowiązki wierzyciela należności dochodzonej na podstawie jednolitego tytułu wykonawczego państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo zagranicznego tytułu wykonawczego określonych w ustawie z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych wykonuje administracyjny organ egzekucyjny.

§ 3. Zbieg egzekucji nie wstrzymuje czynności egzekucyjnych.

§ 4. Strona lub uczestnik postępowania zawiadamiają sądowy organ egzekucyjny o zbiegu egzekucji do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, wskazując datę dokonania każdego zajęcia i wysokość należności, na poczet których każde zajęcie zostało dokonane.

§ 5. Sądowy organ egzekucyjny prowadzi łącznie egzekucje w trybie dla niego właściwym.

§ 5[1]. Sądowy organ egzekucyjny, któremu przekazano adnotację, o której mowa w art. 62b § 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, zwaną dalej „adnotacją w sprawie zbiegu", zawiadamia administracyjny organ egzekucyjny o przekazaniu sprawy innemu sądowemu organowi egzekucyjnemu.

§ 6. W razie kolejnego zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego egzekucję administracyjną przejmuje sądowy organ egzekucyjny, który prowadzi łącznie egzekucje w wyniku pierwszego zbiegu egzekucji.

§ 7. Jeżeli zbieg egzekucji dotyczy egzekucji administracyjnej, o której mowa w § 2, prowadzenie łącznie egzekucji przejmuje administracyjny organ egzekucyjny, z wyjątkiem przypadku określonego w § 2[2].

§ 8. Jeżeli w wyniku kolejnego zbiegu egzekucji nastąpiła zmiana organu egzekucyjnego prowadzącego łącznie egzekucję do rzeczy lub prawa majątkowego, organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji w wyniku pierwszego zbiegu:

1) przekazuje adnotację w sprawie zbiegu organowi, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji w wyniku kolejnego zbiegu;

2) zawiadamia o przekazaniu prowadzenia łącznie egzekucji organ egzekucyjny, który przekazał mu adnotację w sprawie zbiegu.

Art. 773[1]. § 1. W wypadku zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw, dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów niniejszego kodeksu.

§ 2. Jeżeli żaden z komorników nie jest właściwy według przepisów niniejszego kodeksu lub właściwych jest kilku komorników, komornik, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazuje sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, o czym zawiadamia wierzyciela.

§ 3. Przekazując sprawę, komornik obowiązany jest rozliczyć koszty egzekucji.

§ 3[1]. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do zbiegu zabezpieczeń sądowych.

§ 3[2]. W przypadku zbiegu egzekucji i zabezpieczenia sądowego sprawę o zabezpieczenie przejmuje komornik, który prowadził dotąd egzekucję.

§ 4. (uchylony)

Art. 773[2]. § 1. Komornik zawiadamia strony, uczestników postępowania, z wyjątkiem dłużnika zajętej wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku, i administracyjny organ egzekucyjny o zachodzącej podstawie przekazania egzekucji sądowej administracyjnemu organowi egzekucyjnemu.

§ 2. Sądowy organ egzekucyjny niezwłocznie sporządza i przekazuje administracyjnemu organowi egzekucyjnemu adnotację w sprawie zbiegu.

§ 3. (uchylony)

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2, komornik:

1) zwraca wierzycielowi niewykorzystaną zaliczkę;

2) przekazuje administracyjnemu organowi egzekucyjnemu wyegzekwowane kwoty uzyskane wskutek zajęcia rzeczy albo prawa majątkowego, do których nastąpił zbieg, które nie zostały wypłacone wierzycielowi przed sporządzeniem zawiadomienia, o którym mowa w § 1.

§ 5. Skarga na czynności komornika oraz na zaniechanie przez komornika dokonania czynności przysługuje również administracyjnemu organowi egzekucyjnemu.

Art. 773[3]. (uchylony)

Art. 774. § 1. Sądowy organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji sądowej i administracyjnej, postanowi w trybie dla niego właściwym również o kosztach powstałych w egzekucji, której dotyczył zbieg.

§ 2. Sądowy organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji sądowej i administracyjnej, na żądanie administracyjnego organu egzekucyjnego, informuje ten organ o przebiegu egzekucji.

§ 3. Sądowy organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji sądowej i administracyjnej, dokonuje podziału sumy uzyskanej z egzekucji objętej zbiegiem dopiero po otrzymaniu od organów biorących udział w zbiegu adnotacji w sprawie zbiegu.

§ 4. Sądowy organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji sądowej i administracyjnej, zawiadamia dłużnika o wysokości dochodzonych należności oraz sposobie egzekucji. Przepisów art. 805 § 1 zdanie pierwsze i § 2 nie stosuje się.

Art. 775. § 1. W przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej i zabezpieczenia sądowego, jak również zbiegu zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego sprawę o zabezpieczenie przejmuje organ, który prowadził dotąd egzekucję do tej rzeczy albo prawa majątkowego. Jeżeli jednak egzekucja lub zabezpieczenie dotyczą tytułów wykonawczych lub świadczeń wymienionych odpowiednio w art. 773 § 2 i $2^{[1]}$, egzekucję i zabezpieczenie do objętej zbiegiem rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie organ wskazany w tych przepisach jako właściwy.

§ 2. Do zbiegu egzekucji administracyjnej i zabezpieczenia sądowego, jak również zbiegu zabezpieczenia administracyjnego i egzekucji sądowej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego przepisy art. 773 § $2^{[2]}$ i 3–8, art. $773^{[2]}$ i art. 774 stosuje się odpowiednio.

Art. $775^{[1]}$. Komornik, który przyjął wniosek o wszczęcie egzekucji, do prowadzenia której nie jest właściwy według przepisów niniejszego kodeksu, nie może odmówić przyjęcia innych wniosków o wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, jeżeli następni wierzyciele wnoszą o przeprowadzenie egzekucji według tych samych sposobów co wcześniejsi wierzyciele.

DZIAŁ II

Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności

Art. 776. Podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy. Tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 776[1]. § 1. Tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim jest podstawą do prowadzenia egzekucji nie tylko z majątku osobistego dłużnika, lecz także z pobranego przez niego wynagrodzenia za pracę lub dochodów uzyskanych z prowadzenia przez niego innej działalności zarobkowej oraz z korzyści uzyskanych z jego praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy.

§ 2. Zawarcie umowy majątkowej małżeńskiej, mocą której rozszerzono wspólność majątkową, nie wyłącza prowadzenia egzekucji z tych składników majątku, które należałyby do majątku osobistego dłużnika, gdyby umowy takiej nie zawarto.

§ 3. Przepis § 2 nie wyłącza obrony dłużnika i jego małżonka w drodze powództw przeciwegzekucyjnych, jeżeli umowa majątkowa małżeńska była skuteczna wobec wierzyciela.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio, gdy egzekucja jest prowadzona na podstawie samego tytułu egzekucyjnego.

Art. 777. § 1. Tytułami egzekucyjnymi są:

1) orzeczenie sądu prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu, jak również ugoda zawarta przed sądem;

1[1]) orzeczenie referendarza sądowego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu;

2) (uchylony)

2[1]) (uchylony)

3) inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej;

4) akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej lub wydania rzeczy oznaczonych co do gatunku, ilościowo w akcie określonych, albo też wydania rzeczy indywidualnie

oznaczonej, gdy w akcie wskazano termin wykonania obowiązku lub zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie;

5) akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej do wysokości w akcie wprost określonej albo oznaczonej za pomocą klauzuli waloryzacyjnej, gdy w akcie wskazano zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie obowiązku, jak również termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności;

6) akt notarialny określony w pkt 4 lub 5, w którym niebędąca dłużnikiem osobistym osoba, której rzecz, wierzytelność lub prawo obciążone jest hipoteką lub zastawem, poddała się egzekucji z obciążonego przedmiotu w celu zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej zabezpieczonemu wierzycielowi.

§ 2. Oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji może być złożone także w odrębnym akcie notarialnym. W takim przypadku w akcie notarialnym wskazuje się stosunek prawny, w związku z którym dłużnik poddaje się egzekucji, datę powstania zobowiązania dłużnika, jego treść, a w przypadku zobowiązań z umów wzajemnych – dodatkowo świadczenie wierzyciela z terminem jego wykonania.

§ 2[1]. Jeśli oświadczenie o poddaniu się egzekucji jest składane w celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z zawarcia przez osobę fizyczną umowy pożyczki niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową prowadzoną przez tę osobę albo z zawarcia przez tę osobę innej umowy, do której przepisy o pożyczce stosuje się odpowiednio, wysokość sumy pieniężnej, do której dłużnik poddaje się egzekucji, nie może przekraczać sumy kwoty pożyczki powiększonej o wysokość odsetek maksymalnych obliczonych bezpośrednio od tej kwoty za okres, na który została udzielona pożyczka, wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie obliczonych od kwoty pożyczki za okres do 6 miesięcy oraz maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów, o których mowa w art. 720[1] ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

§ 3. (uchylony)

Art. 778. Do egzekucji ze wspólnego majątku wspólników spółki prawa cywilnego konieczny jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko wszystkim wspólnikom.

Art. 778[1]. Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce jawnej, spółce partnerskiej, spółce komandytowej lub spółce komandytowo-akcyjnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko wspólnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna. Nie dotyczy to osoby, która w chwili wszczęcia postępowania w sprawie, w której został wydany tytuł egzekucyjny przeciwko spółce, nie była już jej wspólnikiem.

Art. 778[2]. Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce, o której mowa w art. 7a ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1637), obejmującemu obowiązek zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcy, sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko partnerowi prywatnemu, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna.

Art. 778[3]. Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko fundatorowi fundacji rodzinnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko fundacji rodzinnej ponoszącej odpowiedzialność za zobowiązania fundatora, jeżeli egzekucja przeciwko fundatorowi okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna.

Art. 779. § 1. Do egzekucji ze spadku konieczny jest – aż do działu spadku – tytuł egzekucyjny przeciwko wszystkim spadkobiercom.

§ 2. Jeżeli tytuł był wydany przeciwko spadkodawcy, przejście obowiązków na spadkobierców następuje stosownie do art. 788.

Art. 780. Jeżeli ustanowiono zarządcę masy majątkowej, kuratora spadku lub zarząd sukcesyjny albo gdy powołano wykonawcę testamentu, do egzekucji z mienia poddanego ich pieczy konieczny jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko zarządcy masy majątkowej, kuratorowi spadku, zarządcy sukcesyjnemu lub wykonawcy testamentu. Przepis § 2 artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio.

Art. 781. § 1. Tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu klauzulę wykonalności nadaje sąd pierwszej instancji, w którym sprawa się toczyła lub toczy. Sąd drugiej instancji nadaje klauzulę wykonalności, dopóki akta sprawy znajdują się

w tym sądzie, nie dotyczy to jednak Sądu Najwyższego oraz przypadków, o których mowa w art. 778[1], art. 778[2], art. 778[3], art. 786, art. 787, art. 787[1], art. 788 i art. 789.

§ 1[1]. Czynności w sprawach o nadanie klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1, może wykonywać referendarz sądowy.

§ 1[2]. Tytułowi egzekucyjnemu, o którym mowa w art. 783 § 4, klauzulę wykonalności, w przypadkach określonych w art. 778[1], art. 778[2], art. 778[3], 787, 787[1], 788 oraz 789, nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika.

§ 1[3]. Do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, o którym mowa w § 1[2], należy dołączyć dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego umożliwiający sądowi weryfikację istnienia i treści tytułu wykonawczego. Przed rozpoznaniem wniosku istnienie i treść tytułu wykonawczego podlegają zweryfikowaniu przez sędziego lub referendarza sądowego w systemie teleinformatycznym.

§ 1[4]. Do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 4–6 lub § 2, w związku z udzieleniem pożyczki pieniężnej zawieranej z osobą fizyczną i niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby należy dołączyć dokument potwierdzający wydanie przedmiotu pożyczki biorącemu pożyczkę lub wskazanej przez niego osobie.

§ 2. Tytułom egzekucyjnym pochodzącym od sądu administracyjnego oraz innym tytułom klauzulę wykonalności nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika. Jeżeli tej właściwości nie można ustalić, klauzulę nadaje sąd rejonowy, w którego okręgu ma być wszczęta egzekucja, a gdy wierzyciel zamierza wszcząć egzekucję za granicą – sąd rejonowy, w którego okręgu tytuł został sporządzony.

§ 3. (uchylony)

§ 3[1]. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 781[1]. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności sąd rozpoznaje niezwłocznie, niepóźniej jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia.

Art. 782. § 1. Klauzulę wykonalności nadaje sąd w składzie jednego sędziego, na wniosek wierzyciela. Sąd z urzędu nadaje klauzulę wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wydanemu w postępowaniu, które zostało lub mogło być wszczęte z urzędu, a także innemu tytułowi egzekucyjnemu w części, w jakiej obejmuje

grzywnę lub karę pieniężną orzeczoną w postępowaniu cywilnym lub koszty sądowe w sprawach cywilnych przysługujące Skarbowi Państwa.

§ 1[1]. Tytułowi egzekucyjnemu nakazującemu osobie stosującej przemoc domową opuszczenie wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu. Tytuł wykonawczy doręcza się wierzycielowi z urzędu.

§ 2. Nakazowi zapłaty wydanemu w elektronicznym postępowaniu upominawczym nadaje się klauzulę wykonalności z urzędu niezwłocznie po jego uprawomocnieniu się.

Art. 782[1]. § 1. Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli:

1) w świetle okoliczności sprawy jest oczywiste, że wniosek jest sprzeczny z prawem albo zmierza do obejścia prawa;
2) z okoliczności sprawy i treści tytułu egzekucyjnego wynika, że objęte tytułem egzekucyjnym roszczenie uległo przedawnieniu, chyba że wierzyciel przedstawi dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia; sąd nie bada przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu egzekucyjnego.

§ 2. Prawomocne oddalenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności na podstawie § 1 pkt 2 nie pozbawia wierzyciela prawa do wystąpienia z powództwem o ustalenie, że objęta tytułem egzekucyjnym wierzytelność nie uległa przedawnieniu. Nie dotyczy to sytuacji, gdy wierzycielowi przysługuje dalej idące roszczenie.

Art. 783. § 1. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności wymienia także tytuł egzekucyjny, a w razie potrzeby oznacza świadczenie podlegające egzekucji i zakres egzekucji oraz wskazuje czy orzeczenie podlega wykonaniu jako prawomocne, czy jako natychmiast wykonalne. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, tytułowi egzekucyjnemu opiewającemu na świadczenie pieniężne w walucie obcej sąd nada klauzulę wykonalności ze zobowiązaniem komornika do przeliczenia tej kwoty na walutę polską według średniego kursu waluty obcej ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na dzień sporządzenia planu podziału, a jeżeli planu podziału nie sporządza się – na dzień wypłaty kwoty wierzycielowi.

§ 1[1]. Niezwłocznie po ogłoszeniu postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, a gdy ogłoszenia nie było niezwłocznie po jego wydaniu, klauzulę

wykonalności umieszcza się na tytule egzekucyjnym, a w przypadkach, o których mowa w art. 781 § 1[2], na zweryfikowanym przez sąd dokumencie uzyskanym z systemu teleinformatycznego potwierdzającym istnienie i treść tytułu egzekucyjnego. Klauzula wykonalności zawiera stwierdzenie, że tytuł egzekucyjny uprawnia do egzekucji, a w razie potrzeby – także informacje wskazane w § 1. Klauzulę wykonalności podpisuje sędzia albo referendarz sądowy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, brzmienie klauzuli wykonalności, mając na względzie treść § 1 i 1[1] oraz sprawne prowadzenie egzekucji i zapewnienie możliwości obrony praw jej uczestników.

§ 3. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1[1], jest wydawane bez spisywania odrębnej sentencji, przez umieszczenie na tytule egzekucyjnym klauzuli wykonalności i opatrzenie jej podpisem sędziego albo referendarza sądowego, który wydaje postanowienie. Na oryginale orzeczenia umieszcza się wzmiankę o nadaniu klauzuli wykonalności.

§ 3[1]. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1[1], wydanym w postaci elektronicznej, jest wydawane bez spisywania odrębnej sentencji, poprzez umieszczenie klauzuli wykonalności w systemie teleinformatycznym i opatrzenie jej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, sędziego albo referendarza sądowego, który wydaje postanowienie.

§ 3[2]. Przepisów § 3 i 3[1] nie stosuje się w przypadkach, o których mowa w art. 778[1], art. 778[2], art. 778[3], art. 787, art. 787[1], art. 788 oraz art. 789.

§ 4. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 i 1[1], wydanym w postaci elektronicznej pozostawia się wyłącznie w systemie teleinformatycznym, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 778[1], art. 778[2], art. 778[3], art. 787, art. 787[1], art. 788 oraz art. 789.

§ 4[1]. (uchylony)

§ 5. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, czynności sądu związane z nadawaniem klauzuli wykonalności, o której mowa w § 3[1], oraz sposób przechowywania tytułów wykonawczych i posługiwania się tytułami wykonawczymi,

o których mowa w § 4, przy uwzględnieniu potrzeby usprawnienia postępowania oraz zapewnienia bezpieczeństwa korzystania z elektronicznych tytułów wykonawczych.

Art. 784. Celem uzyskania klauzuli wykonalności tytułu pochodzącego od organu administracji publicznej lub sądu szczególnego, który sam nie nadaje klauzuli, wierzyciel złoży sądowi w razie potrzeby oprócz tytułu także ich zaświadczenie, że tytuł podlega wykonaniu.

Art. 785. Jeżeli do uzyskania klauzuli wykonalności potrzebne jest zaświadczenie lub dokument, które według ustawy organy administracji publicznej są obowiązane wydać dłużnikowi, wierzyciel może również żądać ich wydania. Gdy wierzyciel nie może uzyskać zaświadczenia lub dokumentu albo gdy chodzi o nadanie klauzuli z urzędu, wydanie ich zarządza sąd.

Art. 786. § 1. Jeżeli wykonanie tytułu egzekucyjnego jest uzależnione od zdarzenia, które udowodnić powinien wierzyciel, sąd nada klauzulę wykonalności po dostarczeniu dowodu tego zdarzenia w formie dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym. Nie dotyczy to wypadku, gdy wykonanie jest uzależnione od równoczesnego świadczenia wzajemnego, chyba że świadczenie dłużnika polega na oświadczeniu woli.

§ 2. Jeżeli obowiązek wypłaty wynagrodzenia zasądzonego w orzeczeniu przywracającym do pracy lub ustalonego w ugodzie jest uzależniony od podjęcia przez pracownika pracy, klauzulę wykonalności w części dotyczącej tego wynagrodzenia nadaje się po stwierdzeniu, że pracownik podjął pracę.

Art. 786[1]. (uchylony)

Art. 786[2]. (uchylony)

Art. 787. Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim sąd nada klauzulę wykonalności także przeciwko jej małżonkowi z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową, jeżeli wierzyciel wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała z czynności prawnej dokonanej za zgodą małżonka dłużnika.

Art. 787[1]. Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim sąd nada klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi

dłużnika z ograniczeniem jego odpowiedzialności do przedsiębiorstwa wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków, jeżeli wierzyciel wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Art. 787[2]. Zawarcie umowy majątkowej małżeńskiej nie stanowi przeszkody do nadania klauzuli wykonalności według przepisów art. 787 i art. 787[1] oraz prowadzenia na podstawie tak powstałego tytułu wykonawczego egzekucji do tych składników, które należałyby do majątku wspólnego, gdyby umowy majątkowej nie zawarto. Przepis niniejszy nie wyłącza obrony małżonków w drodze powództw przeciwegzekucyjnych, jeżeli umowa majątkowa małżeńska była skuteczna wobec wierzyciela.

Art. 788. § 1. Jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

§ 2. Za przejście uprawnień lub obowiązków, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, uważa się również zmiany w prawie rozporządzania mieniem wywołane ustanowieniem zarządcy masy majątkowej, kuratora spadku lub zarządu sukcesyjnego albo powołaniem wykonawcy testamentu lub tymczasowego przedstawiciela, jak również wygaśnięciem funkcji zarządcy masy majątkowej, kuratora spadku, zarządcy sukcesyjnego, wykonawcy testamentu lub tymczasowego przedstawiciela.

§ 3. Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli wszczęcie lub dalsze prowadzenie egzekucji możliwe jest na zasadach przewidzianych w art. 804[1] i art. 804[2]. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli wnioskodawca wykaże, że organ egzekucyjny prawomocnym postanowieniem nie dopuścił go do udziału w postępowaniu lub odmówił wszczęcia egzekucji.

Art. 789. Przepis § 1 artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, jeżeli tytuł egzekucyjny stał się prawomocny przed nabyciem.

Art. 789[1]. Jeżeli wierzyciel nie może uzyskać dokumentu stwierdzającego zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego albo gdyby uzyskanie takiego dokumentu było nadmiernie utrudnione, sąd przed nadaniem klauzuli wykonalności wysłucha nabywcę stosownie do art. 760 § 2. Jeżeli nabywca zaprzecza istnieniu podstaw do nadania przeciwko niemu klauzuli wykonalności, sąd na wniosek wierzyciela, a w sprawach o alimenty lub o roszczenia z zakresu prawa pracy, także z urzędu, wzywa nabywcę do okazania dokumentów stwierdzających nabycie. Przepisy o wyjawieniu majątku stosuje się odpowiednio. W razie przyznania okoliczności nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego sąd nada klauzulę wykonalności bez okazywania dokumentu stwierdzającego nabycie.

Art. 789[2]. § 1. Tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko zbywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest także podstawą egzekucji przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, jeżeli wierzyciel złożył wniosek o wszczęcie egzekucji w ciągu miesiąca od dnia nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, gdy przejęcie obowiązków nastąpiło w wyniku podziału, połączenia lub innego przekształcenia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego albo w wyniku wniesienia do spółki przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części dokonanego w trybie komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

§ 3. Przepisy § 1 i § 2 nie uchybiają przepisom o ograniczeniu odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego za zobowiązania zbywcy.

Art. 790. (uchylony)

Art. 791. § 1. Tytuł wykonawczy zobowiązujący do wydania nieruchomości, statku lub do opróżnienia pomieszczenia upoważnia do prowadzenia egzekucji także przeciwko każdemu, kto uzyskał władanie nad tym przedmiotem po wszczęciu postępowania, w którym wydano tytuł egzekucyjny.

§ 2. Tytuł wykonawczy zobowiązujący do wydania nieruchomości, statku lub do opróżnienia pomieszczenia upoważnia do prowadzenia egzekucji nie tylko przeciw dłużnikowi, lecz także przeciwko jego domownikom, krewnym i innym osobom reprezentującym jego prawa.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 nie wyłączają praw określonych przepisami o ochronie lokatorów oraz praw, które są skuteczne wobec wierzyciela. Jeżeli dłużnik twierdzi, że przysługuje mu prawo skuteczne wobec wierzyciela, komornik wstrzyma się względem niego z czynnościami egzekucyjnymi, pouczając, że w terminie tygodnia może wytoczyć powództwo o pozbawienie w stosunku do niego tytułu wykonawczego wykonalności.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Po upływie miesiąca od daty wstrzymania czynności komornik podejmie dalsze czynności egzekucyjne w stosunku do dłużnika, chyba że postępowanie egzekucyjne zostało zawieszone postanowieniem sądu o udzieleniu zabezpieczenia.

Art. 792. Jeżeli następca ponosi odpowiedzialność tylko z określonych przedmiotów albo do wysokości ich wartości, należy w klauzuli wykonalności zastrzec mu prawo powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność, o ile prawo to nie jest zastrzeżone już w tytule egzekucyjnym.

Art. 793. W razie potrzeby prowadzenia egzekucji na rzecz kilku osób lub przeciwko kilku osobom albo z kilku składowych części majątku tego samego dłużnika, sąd oprócz pierwszego tytułu wykonawczego może wydawać dalsze tytuły, oznaczając cel, do którego mają służyć, i ich liczbę porządkową.

Art. 794. Ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast utraconego może nastąpić jedynie na mocy postanowienia sądu wydanego po przeprowadzeniu rozprawy. Na ponownie wydanym tytule wykonawczym czyni się wzmiankę o wydaniu go zamiast tytułu pierwotnego. W postępowaniu tym sąd ogranicza badanie do faktu utraty tytułu wykonawczego.

Art. 794[1]. § 1. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności w części, w jakiej przyznano w nim wierzycielowi zwrot kosztów postępowania, podlega wykonaniu bez potrzeby zaopatrywania go w klauzulę wykonalności.

§ 2. W razie wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności w sposób określony w art. 783 § 3 albo 3[1] rozstrzygnięcie o przyznaniu wierzycielowi zwrotu kosztów postępowania umieszcza się w klauzuli wykonalności.

Art. 794[2]. § 1. Postanowienia wydane na posiedzeniach niejawnych w postępowaniach przewidzianych w niniejszym dziale sąd doręcza tylko

wierzycielowi. Postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności, o której mowa w art. 783 § 4, doręcza się w sposób przewidziany w art. 131[1].

§ 2. W razie wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności w sposób określony w art. 783 § 3 albo 3[1] uzasadnienie postanowienia sporządza się i doręcza wierzycielowi na jego wniosek zgłoszony w terminie tygodniowym od dnia wydania mu tytułu wykonawczego albo doręczenia zawiadomienia o utworzeniu tytułu wykonawczego w systemie teleinformatycznym.

§ 3. Dłużnik może żądać sporządzenia uzasadnienia postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem w terminie tygodniowym od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Jeżeli postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności zostało wydane bez spisywania odrębnej sentencji, dłużnikowi doręcza się wyłącznie uzasadnienie postanowienia.

Art. 795. § 1. Na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności przysługuje zażalenie.

§ 2. Termin do wniesienia zażalenia biegnie dla wierzyciela od dnia wydania mu tytułu wykonawczego lub zawiadomienia go o utworzeniu tytułu wykonawczego w systemie teleinformatycznym albo od dnia ogłoszenia postanowienia odmownego, a gdy ogłoszenia nie było – od dnia doręczenia tego postanowienia. Dla dłużnika termin ten biegnie od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. W razie zgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 794[2] § 2 albo 3, termin ten biegnie od dnia doręczenia stronie uzasadnienia postanowienia albo postanowienia z uzasadnieniem.

§ 2[1]. W przypadkach, o których mowa w art. 778[1], art. 778[2], art. 778[3], art. 786, art. 787, art. 787[1], art. 788 i art. 789, lub gdy tytułem egzekucyjnym nie jest orzeczenie sądu albo referendarza sądowego, sąd drugiej instancji, uwzględniając zażalenie wierzyciela na postanowienie o odmowie nadania klauzuli wykonalności, uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje wniosek do ponownego rozpoznania, jeżeli zachodzą podstawy do nadania klauzuli wykonalności.

§ 3. Przepisy § 2 i 2[1] stosuje się odpowiednio do skargi na postanowienie referendarza sądowego.

DZIAŁ IIa

Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego

Art. 795[1]. § 1. Jeżeli tytuł egzekucyjny w postaci orzeczenia sądu lub ugody zawartej przed sądem lub zatwierdzonej przez sąd spełnia warunki określone w przepisach rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz. Urz. UE L 143 z 30.04.2004, str. 15, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 7, str. 38), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 805/2004", sąd, który wydał orzeczenie albo przed którym została zawarta ugoda lub który zatwierdził ugodę, na wniosek wierzyciela wydaje zaświadczenie, że stanowią one europejski tytuł egzekucyjny, zwane dalej „zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego".

§ 2. Jeżeli wniosek o wydanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dotyczy innego tytułu egzekucyjnego niż wskazany w § 1, w przedmiocie wniosku rozstrzyga sąd rejonowy, w którego okręgu tytuł został sporządzony.

Art. 795[2]. Postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego sąd wydaje w składzie jednego sędziego.

Art. 795[2a]. W przypadku tytułu egzekucyjnego, o którym mowa w art. 783 § 4, zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego doręcza się wraz ze zweryfikowanym przez sąd dokumentem uzyskanym z systemu teleinformatycznego, potwierdzającym istnienie i treść tytułu egzekucyjnego.

Art. 795[3]. § 1. Postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego doręcza się wyłącznie wierzycielowi.

§ 2. Na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego wierzycielowi przysługuje zażalenie. Odpisu zażalenia nie doręcza się dłużnikowi.

Art. 795[4]. § 1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w przepisach rozporządzenia nr 805/2004 podstawa do uchylenia zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, sąd, który je wydał, na wniosek dłużnika uchyla to zaświadczenie.

§ 2. Wniosek zgłasza się w terminie miesięcznym od dnia doręczenia dłużnikowi postanowienia o wydaniu zaświadczenia.

§ 3. Jeżeli wniosek nie jest sporządzony na formularzu określonym w przepisach rozporządzenia nr 805/2004, powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego oraz wskazywać okoliczności uzasadniające wniosek.

§ 4. Przed uchyleniem zaświadczenia sąd wysłucha wierzyciela.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie uchylenia zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego przysługuje zażalenie.

Art. 795[5]. § 1. Przepisy art. 795[1]–795[2a] stosuje się odpowiednio do wydawania przewidzianych w przepisach rozporządzenia nr 805/2004 zaświadczeń o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego. Wniosek o wydanie takiego zaświadczenia może złożyć także dłużnik.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

DZIAŁ IIb

Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty

Art. 795[6]. § 1. Sąd, który wydał europejski nakaz zapłaty, stwierdza z urzędu jego wykonalność, jeżeli zostały spełnione warunki określone w przepisach rozporządzenia nr 1896/2006.

§ 2. Postanowienie może wydać także referendarz sądowy.

Art. 795[7]. Na postanowienie w przedmiocie stwierdzenia wykonalności przysługuje zażalenie.

DZIAŁ IIc

Zaświadczenie dotyczące orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń

Art. 795[8]. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, wydaje na wniosek zaświadczenie dotyczące tego orzeczenia, określone w przepisach rozporządzenia nr 861/2007, jeżeli spełnione są warunki określone w tym rozporządzeniu.

§ 2. Postanowienie może wydać także referendarz sądowy.

Art. 795[9]. Na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia przysługuje zażalenie.

DZIAŁ IId

Zaświadczenia dotyczące orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych

Art. 795[10]. § 1. Jeżeli orzeczenie objęte zakresem zastosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1215/2012", spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd, który je wydał, wydaje na wniosek zaświadczenie na potrzeby uznania lub wykonania tego orzeczenia w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, określone w rozporządzeniu.

§ 2. Jeżeli ugoda objęta zakresem zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012 spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd, przed którym zawarto ugodę albo który ją zatwierdził, wydaje na wniosek zaświadczenie na potrzeby wykonania tej ugody w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, określone w rozporządzeniu.

§ 3. Jeżeli inny tytuł egzekucyjny niż określony w § 1 lub 2 objęty zakresem zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012 spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd rejonowy, w którego okręgu sporządzono tytuł, wydaje na wniosek zaświadczenie na potrzeby wykonania tego tytułu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, określone w rozporządzeniu.

§ 4. Postanowienie może wydać także referendarz sądowy.

Art. 795[11]. Na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia przysługuje zażalenie.

DZIAŁ IIDA

Zaświadczenia dotyczące orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej

Art. 795[11a]. § 1. Jeżeli orzeczenie objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111 spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd,

który wydał to orzeczenie, na wniosek strony, wydaje odpowiednie zaświadczenie na potrzeby uznania lub wykonania tego orzeczenia w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie odmowy wydania zaświadczenia, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 795[11b]. § 1. W razie stwierdzenia, że zachodzi przewidziana w art. 37 lub art. 48 rozporządzenia nr 2019/1111 podstawa do sprostowania lub cofnięcia zaświadczenia, sąd, który wydał zaświadczenie, na wniosek strony albo z urzędu, dokonuje sprostowania zaświadczenia albo je cofa.

§ 2. W razie stwierdzenia, że zachodzi przewidziana w art. 49 rozporządzenia nr 2019/1111 podstawa do wydania zaświadczenia wskazującego na brak albo ograniczenie albo zawieszenie wykonalności orzeczenia, sąd, który wydał orzeczenie, na wniosek strony wydaje zaświadczenie wskazujące na brak albo ograniczenie albo zawieszenie wykonalności orzeczenia.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie zaświadczenia, o którym mowa w § 1 i 2, przysługuje zażalenie.

Art. 795[11c]. Postanowienia, o których mowa w art. 795[11a] i art. 795[11b], sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym.

DZIAŁ IIe

Wyciągi z orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach alimentacyjnych

Art. 795[12]. § 1. Jeżeli orzeczenie objęte zakresem zastosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 4/2009”, spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd, który je wydał, wydaje na wniosek wyciąg z tego orzeczenia określony w rozporządzeniu na potrzeby uznania lub wykonania orzeczenia w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

§ 2. Jeżeli ugoda objęta zakresem zastosowania rozporządzenia nr 4/2009 spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd, przed którym zawarto ugodę albo który ją zatwierdził, wydaje na wniosek wyciąg z ugody określony

w rozporządzeniu na potrzeby wykonania ugody w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

§ 3. Jeżeli inny tytuł egzekucyjny niż określony w § 1 lub 2 objęty zakresem zastosowania rozporządzenia nr 4/2009 spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd rejonowy, w którego okręgu sporządzono tytuł, wydaje na wniosek wyciąg z tego tytułu określony w rozporządzeniu na potrzeby wykonania tytułu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

§ 4. Postanowienie może wydać także referendarz sądowy.

Art. 795[13]. Na postanowienie o odmowie wydania wyciągu wnioskodawcy przysługuje zażalenie. Odpisu zażalenia nie doręcza się przeciwnikowi.

DZIAŁ IIf

Zaświadczenia dotyczące orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych

Art. 795[14]. Jeżeli orzeczenie obejmujące środek ochrony wchodzący w zakres zastosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz. Urz. UE L 181 z 29.06.2013, str. 4), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 606/2013", spełnia warunki określone w tym rozporządzeniu, sąd, który wydał to orzeczenie, wydaje na wniosek osoby objętej ochroną określone w rozporządzeniu zaświadczenie na potrzeby uznania lub wykonania tego orzeczenia w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Art. 795[15]. Na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia wnioskodawcy przysługuje zażalenie. Odpisu zażalenia nie doręcza się przeciwnikowi.

Art. 795[16]. § 1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w rozporządzeniu nr 606/2013 podstawa do uchylenia zaświadczenia, sąd, który je wydał, na wniosek strony albo z urzędu uchyla to zaświadczenie.

§ 2. Wniosek składa się w terminie miesięcznym od dnia doręczenia postanowienia o wydaniu zaświadczenia.

§ 3. Wniosek powinien odpowiadać warunkom pisma procesowego oraz wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie zaświadczenia.

§ 4. Przed uchyleniem zaświadczenia sąd wysłuchuje osobę objętą ochroną, chyba że jest ona wnioskodawcą.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie uchylenia zaświadczenia przysługuje zażalenie.

Art. 795[17]. § 1. Przepis art. 795[14] stosuje się odpowiednio do wydawania określonych w rozporządzeniu nr 606/2013 zaświadczeń potwierdzających zawieszenie, ograniczenie lub uchylenie środka ochrony.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

DZIAŁ III

Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne

Art. 796. § 1. Wniosek o wszczęcie egzekucji składa się stosownie do właściwości sądowi lub komornikowi. Wniosek składany komornikowi może być złożony na urzędowym formularzu.

§ 2. W sprawach, które mogą być wszczęte z urzędu, egzekucja może być wszczęta z urzędu na żądanie sądu pierwszej instancji, który sprawę rozpoznawał, skierowane do właściwego sądu lub komornika.

§ 3. Egzekucja może być również wszczęta na żądanie uprawnionego organu.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób udostępniania urzędowego formularza wniosku o wszczęcie egzekucji, mając na względzie ustawowe wymagania przewidziane dla tego pisma, potrzebę zamieszczenia niezbędnych pouczeń co do sposobu wypełniania formularza, wnoszenia pisma i skutków niedostosowania go do ustawowych wymagań, a także konieczność bezpłatnego udostępniania formularzy w kancelariach komorniczych, siedzibach sądów oraz sieci Internet w formie pozwalającej na dogodną edycję treści formularza.

Art. 797. § 1. We wniosku o wszczęcie egzekucji lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu wskazuje się świadczenie, które ma być spełnione. Do wniosku lub żądania dołącza się tytuł wykonawczy.

§ 1[1]. Jeżeli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, do wniosku należy dołączyć również dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu przedawnienia.

§ 2. Wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, może być złożony do komornika także za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 3. Jeżeli podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy, o którym mowa w art. 783 § 4, do wniosku o wszczęcie egzekucji lub żądania przeprowadzenia egzekucji z urzędu dołącza się dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego, umożliwiający organowi egzekucyjnemu weryfikację istnienia i treści tego tytułu, a w przypadku złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wskazuje się tytuł wykonawczy.

§ 4. Wszczynając egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, komornik jest zobowiązany do zweryfikowania treści przedstawionego mu dokumentu uzyskanego z systemu teleinformatycznego oraz zaznaczenia w tym systemie faktu prowadzenia egzekucji na podstawie tego tytułu.

§ 5. Ilekroć w ustawie jest mowa o przedstawieniu (okazaniu, dołączeniu, doręczeniu albo złożeniu) tytułu wykonawczego, a tytułem tym jest tytuł wykonawczy, o którym mowa w art. 783 § 4, należy przedstawić zweryfikowany przez komornika dokument, o którym mowa w § 3. Jeżeli tytuł wykonawczy ma być złożony w postępowaniu prowadzonym przez sąd lub komornika wystarcza złożenie dokumentu uzyskanego z systemu teleinformatycznego. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 797[1]. (uchylony)

Art. 798. Jeżeli dłużnikowi przysługuje wybór między świadczeniami, które ma spełnić, a wyboru jeszcze nie dokonał, komornik, wszczynając egzekucję celem spełnienia tych świadczeń, na wniosek wierzyciela wyznaczy dłużnikowi odpowiedni termin do dokonania wyboru. Po bezskutecznym upływie tego terminu wierzyciel wybierze świadczenie, które ma być spełnione.

Art. 798[1]. § 1. Jeżeli tytuł wykonawczy obejmuje świadczenie pieniężne w walucie obcej, organ egzekucyjny przelicza zasądzoną kwotę na walutę polską według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na dzień sporządzenia planu podziału, a jeżeli planu nie sporządzono – na dzień wypłaty kwoty wierzycielowi.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli z tytułu wykonawczego wynika, że świadczenie pieniężne podlega spełnieniu wyłącznie w walucie obcej. W takim przypadku organ egzekucyjny nabywa tę walutę w banku. Wszczynając egzekucję, organ egzekucyjny wyznacza dłużnikowi tygodniowy termin do wskazania banku. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu organ egzekucyjny wzywa wierzyciela do wskazania banku w terminie tygodniowym. Jeżeli dłużnik albo wierzyciel nie wskażą banku, wskazanie banku należy do organu egzekucyjnego. Bankiem wskazanym przez wierzyciela albo organ egzekucyjny nie może być wierzyciel.

Art. 799. § 1. Wniosek o wszczęcie egzekucji lub żądanie przeprowadzenia egzekucji z urzędu umożliwia prowadzenie egzekucji według wszystkich dopuszczalnych sposobów, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Skierowanie egzekucji do nieruchomości dłużnika oraz składników jego majątku, do których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, jest możliwe tylko na wniosek wierzyciela. Wierzyciel może wskazać wybrane przez siebie sposób albo sposoby egzekucji. Organ egzekucyjny stosuje sposób egzekucji najmniej uciążliwy dla dłużnika.

§ 2. Jeżeli egzekucja z jednej części majątku dłużnika oczywiście wystarcza na zaspokojenie wierzyciela, dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji z pozostałej części majątku.

Art. 800. § 1. Wniosków skierowanych do sądu nie można łączyć z wnioskami skierowanymi do komornika. Nie można również łączyć wniosków, które skierowane są do różnych sądów.

§ 2. W razie niedopuszczalnego połączenia wniosków sąd lub komornik rozpoznaje wniosek w zakresie swej właściwości, w pozostałej zaś części wniosek przekaże właściwemu organowi egzekucyjnemu, jeżeli wierzyciel w wyznaczonym terminie przedstawi odpis wniosku.

Art. 800[1]. § 1. Organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji, jeżeli:

1) zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 199 § 1, albo
2) przepis szczególny tak stanowi, albo
3) wniosek o wszczęcie egzekucji z innych przyczyn jest niedopuszczalny.

§ 2. W razie odmowy wszczęcia egzekucji organ egzekucyjny wstrzymuje się z dalszymi czynnościami, a wniosek o wszczęcie egzekucji nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z jego złożeniem.

Art. 801. § 1. Jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik z urzędu:

1) ustala majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji, albo rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną;
2) wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku.

§ 2. Jeżeli zachodzą wątpliwości, czy wniosek o podjęcie określonych czynności egzekucyjnych lub żądanie złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji w trybie art. 761 są niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji, lub zachodzą uzasadnione podstawy do przyjęcia, że zostały złożone wyłącznie w celu szykanowania dłużnika, komornik może zobowiązać wierzyciela do uzasadnienia wniosku pod rygorem obciążenia wierzyciela kosztem bezskutecznych czynności podjętych na jego skutek – niezależnie od wyniku sprawy.

§ 3. Komornik oddali wniosek, o którym mowa w § 2, jeżeli w świetle okoliczności sprawy lub innych prowadzonych przeciwko temu samemu dłużnikowi postępowań egzekucyjnych jest wysoce prawdopodobne, że wniosek nie przyczyni się do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji lub zachodzą uzasadnione podstawy do przyjęcia, że został on złożony wyłącznie w celu szykanowania dłużnika.

§ 4. Jeżeli pomimo skierowania egzekucji do oznaczonych przez wierzyciela składników majątku dłużnika lub podjęcia czynności przewidzianych w § 1 pkt 1 oraz odebrania od dłużnika wykazu majątku nie zdołano ustalić majątku dłużnika pozwalającego nawet na zaspokojenie kosztów egzekucyjnych, komornik może wysłuchać wierzyciela w sposób przewidziany w art. 827 § 1. W takim przypadku warunkiem żądania przez wierzyciela dalszego prowadzenia egzekucji jest zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika.

Art. 801[1]. § 1. Dłużnik składa komornikowi, na piśmie lub ustnie do protokołu, wykaz majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Wzywając dłużnika

do złożenia wykazu majątku, komornik uprzedza go o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oraz poucza, że w razie niezłożenia wykazu majątku wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika.

§ 2. Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie złoży wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności albo nie udzieli odpowiedzi na zadane mu pytanie, komornik może ukarać go grzywną.

§ 3. Jeżeli dłużnik mimo ukarania go grzywną nie złożył wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, komornik właściwości ogólnej dłużnika na wniosek wierzyciela zwróci się do sądu o nakazanie przymusowego doprowadzenia dłużnika celem złożenia wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności.

§ 4. Jeżeli postępowanie egzekucyjne prowadzone jest przez komornika niebędącego komornikiem właściwości ogólnej dłużnika, złożenie przez wierzyciela wniosku, o którym mowa w § 3, uważa się za żądanie przekazania sprawy komornikowi właściwości ogólnej. Wierzyciel może we wniosku wskazać komornika, któremu ma zostać przekazana sprawa. W przypadku braku wskazania przez wierzyciela komornika właściwego, komornik przekaże sprawę według własnego wyboru.

§ 5. Przepisy art. 916 § 3 oraz art. 919 stosuje się odpowiednio.

Art. 801[2]. Wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika, jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 § 1 pkt 1 nie zdołano ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia. Poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1[1] pkt 1–6.

Art. 802. Jeżeli miejsce pobytu dłużnika nie jest znane, sąd ustanowi dla niego kuratora z urzędu, gdy egzekucja ma być wszczęta z urzędu, w innych zaś sprawach – na wniosek wierzyciela.

Art. 803. Tytuł wykonawczy stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji o całe objęte nim roszczenie i ze wszystkich części majątku dłużnika, chyba że z treści tytułu wynika co innego.

Art. 804. § 1. Organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym.

§ 2. Jeżeli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, a wierzyciel nie przedłożył dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 1[1], organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji bez wzywania wierzyciela do uzupełnienia braków wniosku. Nie dotyczy to przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu wykonawczego. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 804[1]. W razie przejścia egzekwowanego uprawnienia na inną osobę po wszczęciu postępowania egzekucyjnego osoba ta może wstąpić do postępowania na miejsce wierzyciela za jego zgodą, o ile przejście będzie wykazane dokumentem urzędowym lub dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

Art. 804[2]. § 1. Jeżeli po powstaniu tytułu wykonawczego uprawnienie przeszło na inną osobę, osoba ta może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi na podstawie tego tytułu, jeżeli wykaże przejście uprawnienia dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

§ 2. W przypadku niezłożenia przez wnioskodawcę dokumentów, o których mowa w § 1, organ egzekucyjny odmawia wszczęcia egzekucji bez wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia braków wniosku.

§ 3. W przypadku, o którym mowa w § 2, odpis postanowienia doręcza się tylko wnioskodawcy. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 804[3]. Przepisy art. 804[1] oraz art. 804[2] § 1 nie mają zastosowania, jeżeli z przedłożonych dokumentów wynika, że przeniesienie uprawnienia:

1) ma charakter warunkowy, chyba że chodzi o warunek zawieszający, który spełnił się przed złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji albo wstąpieniem do postępowania, a wierzyciel lub osoba wstępująca do postępowania na miejsce wierzyciela przedłożyli dokument potwierdzający spełnienie warunku, albo
2) nastąpiło na rzecz podmiotu mającego miejsce zamieszkania lub siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 805. § 1. Przy pierwszej czynności egzekucyjnej doręcza się dłużnikowi zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, z podaniem treści tytułu wykonawczego i wymienieniem sposobu egzekucji oraz z pouczeniem o możliwości, terminie

i sposobie wniesienia środka zaskarżenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, a także sporządzony przez organ egzekucyjny odpis tytułu wykonawczego albo zweryfikowanego przez komornika dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 3. Komornik poucza dłużnika również o treści przepisów działu V tytułu I części trzeciej oraz prawie i sposobie złożenia wniosku o ograniczenie egzekucji, a także o treści art. 52a i art. 54 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2026 r. poz. 38, 176, 331 i 340) oraz art. 13g ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 379, 820, 1069, 1170 i 1191 oraz z 2026 r. poz. 331) i sposobie realizacji uprawnień wynikających z tych przepisów.

§ 1[1]. Jeżeli podstawę egzekucji stanowi tytuł wykonawczy w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, upominawczym albo elektronicznym postępowaniu upominawczym, komornik poucza dłużnika również o treści art. 139 § 1 i 5, art. 168, art. 172, art. 820[3] § 1 i 2 i art. 824 § 1 pkt 5, a także stosownie do orzeczenia stanowiącego tytuł egzekucyjny o treści art. 344, art. 346, art. 480[3], art. 492 § 3, art. 493 i art. 505 albo art. 505[35].

§ 1[2]. Pouczeń, o których mowa w § 1 zdanie drugie oraz w § 1[1], dokonuje się przez wskazanie stronie adresu strony internetowej Krajowej Rady Komorniczej, na której jest przytoczona treść wymienionych przepisów oraz zawarte pouczenie o prawie i sposobie złożenia wniosku o ograniczenie egzekucji. Na żądanie dłużnika komornik przesyła pouczenia w postaci papierowej.

§ 2. Na żądanie dłużnika komornik powinien okazać mu tytuł wykonawczy w oryginale.

§ 3. W przypadku prowadzenia egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, obowiązek okazania oryginału tytułu wykonawczego, o którym mowa w § 2, polega na okazaniu dłużnikowi zweryfikowanego przez komornika dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 3.

Art. 805[1]. § 1. Jeżeli w toku egzekucji zostanie ujawnione, że na zajętym przedmiocie, wierzytelności lub prawie ustanowiony został zastaw rejestrowy, komornik zawiadomi niezwłocznie o zajęciu zastawnika zastawu rejestrowego.

§ 2. Prowadząc egzekucję o świadczenie przekraczające dwadzieścia tysięcy złotych, komornik obowiązany jest uzyskać z centralnej informacji o zastawach

rejestrowych dane o tym, czy dłużnik jest zastawcą zastawu rejestrowego oraz kto jest zastawnikiem. O wszczęciu egzekucji komornik niezwłocznie zawiadamia zastawnika zastawu rejestrowego.

§ 3. Jeżeli skierowano egzekucję do pojazdu mechanicznego, a dłużnik nie wydał dowodu rejestracyjnego zajętego pojazdu, komornik jest obowiązany uzyskać informację w centralnej informacji o zastawach rejestrowych, czy zajęty pojazd nie jest obciążony zastawem rejestrowym. W razie stwierdzenia, że zajęty pojazd mechaniczny jest obciążony zastawem rejestrowym, komornik niezwłocznie zawiadomi zastawnika zastawu rejestrowego o wszczęciu egzekucji.

§ 4. Sprzedaż ruchomości, wierzytelności i praw obciążonych zastawem rejestrowym może nastąpić niewcześniej niż po upływie tygodnia od dnia zawiadomienia zastawnika.

Art. 806. Komornik powinien na żądanie wierzyciela przyjąć od niego pieniądze lub inne rzeczy przypadające dłużnikowi w związku z egzekucją.

Art. 807. § 1. Zabezpieczenie w wypadkach w części niniejszej przewidzianych powinno być złożone w gotówce do rąk komornika lub wpłacone na rachunek depozytowy Ministra Finansów albo złożone w książeczkach oszczędnościowych lub w papierach wartościowych. O wydaniu zabezpieczenia sąd rozstrzyga po wysłuchaniu osób zainteresowanych. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób składania zabezpieczenia w papierach wartościowych, biorąc pod uwagę bezpieczeństwo papierów wartościowych i sprawność postępowania egzekucyjnego.

Art. 808. § 1. Jeżeli złożona w postępowaniu egzekucyjnym kwota pieniężna nie podlega natychmiastowemu wydaniu, powinna być złożona na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

§ 2. Odsetki od sum złożonych na rachunek depozytowy Ministra Finansów tytułem nabycia przedmiotu egzekucji wchodzą w skład sumy uzyskanej w egzekucji. Odsetki należne za okres od dnia sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej w egzekucji do dnia wykonania planu zwraca się osobie uprawnionej.

Art. 809. Komornik stwierdza każdą czynność egzekucyjną protokołem, który powinien zawierać:

1) oznaczenie miejsca i czasu czynności;
2) imiona i nazwiska stron oraz innych osób uczestniczących w czynności;
3) sprawozdanie z przebiegu czynności;
4) wnioski i oświadczenia obecnych;
5) wzmiankę o odczytaniu protokołu;
6) podpisy obecnych lub wzmiankę o przyczynie braku podpisu;
7) podpis komornika.

Art. 809[1]. § 1. Utrwalaniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk podlega przebieg następujących czynności egzekucyjnych dokonywanych przez komornika poza kancelarią:

1) z udziałem dłużnika zmierzające do ustalenia jego stanu majątkowego;
2) zajęcie ruchomości;
3) wykonanie postanowienia o oddaniu ruchomości pod dozór innej osobie niż dłużnik;
4) licytacja ruchomości z wyłączeniem licytacji elektronicznej;
5) licytacja nieruchomości, chyba że jej przebieg jest utrwalany w sposób określony w art. 972 § 2;
6) oględziny nieruchomości;
7) wprowadzenie w zarząd nieruchomości w trybie art. 933;
8) opróżnienie pomieszczeń z osób lub rzeczy;
9) wydanie ruchomości i nieruchomości;
10) wprowadzenie w posiadanie;
11) przymusowe otwarcie pomieszczenia;
12) przeszukanie mieszkania lub pomieszczenia gospodarczego dłużnika.

§ 2. Komornik utrwala przebieg czynności w trybie określonym w § 1, również gdy wniosek taki złoży co najmniej jedna ze stron postępowania.

§ 3. Komornik uprzedza osoby uczestniczące w czynności o utrwalaniu przebiegu czynności, o których mowa w § 1 i 2. Komornik przerywa utrwalanie przebiegu czynności w miejscu zamieszkania dłużnika lub osoby trzeciej, jeżeli dłużnik lub ta osoba sprzeciwiają się temu, o czym należy te osoby pouczyć. Na żądanie osoby, która sprzeciwiła się utrwalaniu czynności, komornik podejmuje utrwalanie czynności na nowo, o czym należy te osoby pouczyć.

§ 4. W przypadku utrwalania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk przebiegu czynności, w protokole zamieszcza się poza elementami wymienionymi w art. 809 pkt 1, 2 i 4–7 jedynie zwięzłe sprawozdanie z przebiegu czynności. Powyższe nie zwalnia z obowiązku sporządzenia pełnego protokołu zajęcia.

§ 5. Komornik umożliwia stronom i uczestnikom postępowania zapoznanie się z zapisem obrazu i dźwięku w siedzibie kancelarii komorniczej. Stronom ani uczestnikom postępowania nie wydaje się zapisu obrazu i dźwięku.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu i dźwięku, sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów oraz sposób zapoznania się z zapisem obrazu i dźwięku, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu i dźwięku przed utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem oraz zapewnienie ochrony praw osób uczestniczących w postępowaniu oraz osób trzecich, których wizerunek został utrwalony.

Art. 810. § 1. Komornik może wykonywać czynności poza kancelarią komorniczą w dni robocze, w godzinach od siódmej do dwudziestej pierwszej. Na wykonanie czynności w dni ustawowo wolne od pracy lub godzinach nocnych jest wymagana zgoda prezesa właściwego sądu rejonowego.

§ 2. Czynności komornika rozpoczęte przed godziną dwudziestą pierwszą mogą być prowadzone w dalszym ciągu bez zgody, o której mowa w § 1, jeżeli ich przerwanie może znacznie utrudnić egzekucję. Przepisu zdania pierwszego nie stosuje się do czynności prowadzonych w miejscu zamieszkania dłużnika, chyba że jest to również miejsce prowadzenia przez niego działalności gospodarczej.

Art. 811. § 1. W obrębie budynków wojskowych i zajmowanych przez Policję, Straż Graniczną, Służbę Ochrony Państwa, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne lub Straż Marszałkowską oraz na okrętach wojennych można dokonywać czynności egzekucyjnych tylko po uprzednim zawiadomieniu odpowiednio właściwego komendanta lub kierownika jednostki i w asyście wyznaczonego organu wojskowego, organu Policji lub przedstawiciela Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu

Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Straży Marszałkowskiej.

§ 2. Sposób asystowania przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, uwzględniając w szczególności przypadki i miejsca, w których wymagana jest asysta organów, sposób postępowania przy wykonywaniu asysty, tryb powiadamiania właściwych organów, wymagane dokumenty, sposób dokumentowania wykonywanych czynności i rozliczania ich kosztów określa, w drodze rozporządzenia:

1) Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku wykonywania asysty przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe;
2) minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku wykonywania asysty przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa;
3) Prezes Rady Ministrów w przypadku wykonywania asysty przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Centralne Biuro Antykorupcyjne lub Straż Marszałkowską.

§ 3. Do wydania rozporządzenia, o którym mowa w § 2, stosuje się art. 765 § 3.

Art. 812. § 1. Wierzyciel i dłużnik mogą być obecni przy czynnościach egzekucyjnych. Na żądanie stron albo według uznania komornika mogą być obecni także świadkowie, chyba że zachodzi obawa, że wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona. Świadków przywołuje się w liczbie niewiększej niż po dwóch z każdej strony.

§ 2. Komornik powinien przywołać jednego lub dwóch świadków, jeżeli dłużnik nie jest obecny lub komornik go wydalił, chyba że zachodzi obawa, iż wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona.

§ 3. Świadkami mogą być także członkowie rodziny i domownicy dłużnika.

§ 4. Świadkowie nie otrzymują wynagrodzenia.

Art. 813. § 1. W wypadkach wymagających zasięgnięcia opinii biegłego, komornik zwróci się o wydanie opinii do jednego lub kilku stałych biegłych sądowych. Jeżeli wśród stałych biegłych sądowych nie ma biegłego wymaganej

specjalności, komornik zwróci się do sądu o wyznaczenie biegłego i odebranie od niego przyrzeczenia.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, gdy wezwany przez komornika stały biegły sądowy został wyłączony lub nie przyjął nałożonego na niego obowiązku z przyczyn wskazanych w art. 280 § 1, a nie ma innego biegłego tej specjalności wśród stałych biegłych sądowych.

Art. 814. § 1. Jeżeli cel egzekucji tego wymaga, komornik zarządzi otworzenie mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków dłużnika, jak również przeszuka jego rzeczy, mieszkanie i schowki. Gdyby to nie wystarczyło, komornik może ponadto przeszukać odzież, którą dłużnik ma na sobie. Komornik może to uczynić także wówczas, gdy dłużnik chce się wydalić lub gdy zachodzi podejrzenie, że chce usunąć od egzekucji przedmioty, które ma przy sobie.

§ 2. Jeżeli w czasie dokonywania czynności egzekucyjnych w mieszkaniu dłużnika komornik zauważy, że dłużnik oddał poszukiwane przedmioty swemu domownikowi lub innej osobie do ukrycia, komornik może przeszukać odzież tej osoby oraz przedmioty, jakie ma ona przy sobie.

§ 3. Przeszukanie odzieży na osobie dłużnika oraz przedmiotów, które dłużnik ma przy sobie, poza miejscem zamieszkania, przedsiębiorstwem, zakładem oraz gospodarstwem dłużnika może nastąpić na podstawie pisemnego zezwolenia właściwego prezesa sądu rejonowego. W wypadkach niecierpiących zwłoki przeszukanie może być dokonane bez zezwolenia, jednakże czynność taka musi być niezwłocznie po dokonaniu przedstawiona do zatwierdzenia prezesowi sądu rejonowego.

§ 4. Przeszukanie odzieży może być dokonane tylko przez osobę tej samej płci, co dłużnik. Przeszukania odzieży na żołnierzu w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, albo funkcjonariuszu Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Marszałkowskiej lub Straży Granicznej przeprowadza w obecności komornika odpowiednio żołnierz Żandarmerii Wojskowej lub wojskowego organu porządkowego albo osoba wyznaczona przez przełożonego funkcjonariusza.

Art. 815. § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, wszelkich wpłat komornikowi można dokonać gotówką lub poleceniem przelewu na rachunek komornika, a za zgodą komornika także w inny sposób.

§ 2. Pokwitowanie komornika ma taki sam skutek jak pokwitowanie wierzyciela sporządzone w formie dokumentu urzędowego.

Art. 816. § 1. Po ukończeniu postępowania egzekucyjnego należy na tytule wykonawczym zaznaczyć wynik egzekucji i tytuł zatrzymać w aktach, a jeżeli świadczenie objęte tytułem nie zostało zaspokojone całkowicie, tytuł zwrócić wierzycielowi.

§ 2. Jeżeli egzekucja była prowadzona na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4, wynik egzekucji odnotowuje się w systemie teleinformatycznym.

§ 3. Ukończenie postępowania egzekucyjnego w inny sposób niż przez umorzenie komornik stwierdza postanowieniem, rozstrzygając o kosztach.

Art. 816[1]. Dane w postaci elektronicznej wytworzone w wyniku czynności komornika wymienionych w art. 797 § 4 i art. 816 § 2 opatrywane są kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Art. 817. W sprawach o naruszenie posiadania ukończona egzekucja może być podjęta na nowo na podstawie tego samego tytułu wykonawczego, jeżeli dłużnik ponownie dokonał zmiany sprzecznej z treścią tego tytułu, a żądanie w tym przedmiocie zostanie zgłoszone przed upływem sześciu miesięcy od ukończenia egzekucji.

DZIAŁ IV

Zawieszenie i umorzenie postępowania

Art. 818. § 1. Organ egzekucyjny zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli się okaże, że wierzyciel lub dłużnik nie ma zdolności procesowej ani przedstawiciela ustawowego. Na wniosek wierzyciela, a w wypadku gdy egzekucja została wszczęta z urzędu bez takiego wniosku, sąd ustanowi dla dłużnika niemającego zdolności procesowej kuratora na czas do ustanowienia przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Przedstawiciel ustawowy wierzyciela lub dłużnika, jako też kurator dłużnika, mogą zaskarżyć postanowienia sądu oraz czynności komornika dokonane

w czasie, kiedy strona nie miała należytej reprezentacji. Termin zaskarżenia biegnie od daty, w której przedstawiciel ustawowy lub kurator otrzymał zawiadomienie o toczącym się postępowaniu, a jeżeli wcześniej zgłosił swoje uczestnictwo w postępowaniu – od daty tego zgłoszenia. Powtórzenia czynności już dokonanych można żądać tylko wtedy, gdy przy wykonywaniu czynności nastąpiło naruszenie praw strony, która nie posiadając zdolności procesowej nie miała przedstawiciela ustawowego.

Art. 818[1]. § 1. Braki w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej dłużnikiem nie stanowią podstawy do zawieszenia postępowania egzekucyjnego.

§ 2. Informację o brakach uniemożliwiających działanie dłużnika komornik przekazuje wraz z aktami sprawy sądowi, który z urzędu ustanowi kuratora, jeżeli jest to konieczne dla ochrony interesów dłużnika, a majątek dłużnika wystarcza na pokrycie kosztów z tym związanych. W razie potrzeby komornik wstrzymuje się z czynnościami do momentu wydania postanowienia w przedmiocie ustanowienia kuratora.

§ 3. Doręczenie pisma kuratorowi dokonane w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania przez komornika informacji o uzupełnieniu braków w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej dłużnikiem jest skuteczne wobec dłużnika.

§ 4. W razie wystąpienia potrzeby ponownego ustanowienia kuratora w tej samej sprawie z przyczyn, o których mowa w § 1, sąd w miarę możliwości wyznaczy na kuratora tę samą osobę co poprzednio. Nie stoi to na przeszkodzie ponownemu przyznaniu wynagrodzenia kuratorowi.

§ 5. Koszty ustanowienia kuratora obciążają dłużnika i zwraca się je sądowi po ich wyegzekwowaniu, z pierwszeństwem przed wszystkimi innymi należnościami.

Art. 819. § 1. Organ egzekucyjny zawiesza postępowanie z urzędu również w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika. Postępowanie podejmuje się z udziałem spadkobierców zmarłego albo – w zakresie w jakim dotyczy ono praw i obowiązków wynikających z działalności gospodarczej – zarządcy sukcesyjnego, jeżeli został ustanowiony zarząd sukcesyjny.

§ 2. Jeżeli spadkobiercy dłużnika nie objęli spadku albo nie są znani, a nie ma kuratora spadku, sąd na wniosek wierzyciela ustanowi dla nich kuratora, chyba że

egzekucja dotyczy roszczeń wynikających z działalności gospodarczej, a został ustanowiony zarząd sukcesyjny.

Art. 819[1]. § 1. Zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego po wszczęciu postępowania egzekucyjnego nie ma wpływu na bieg tego postępowania.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie przekształcenia organizacyjnego dłużnika będącego osobą prawną, a także spółką handlową niemającą osobowości prawnej, jak również przekształcenia spółki cywilnej w spółkę handlową.

Art. 820. § 1. Organ egzekucyjny zawiesza postępowanie na wniosek wierzyciela, chyba że wniosek ten zmierza jedynie do przedłużenia postępowania. Zawieszenie postępowania nie stoi na przeszkodzie jego umorzeniu, jeżeli w tym czasie ujawnią się okoliczności, o których mowa w art. 824 § 1.

§ 2. Na wniosek dłużnika postępowanie ulega zawieszeniu, jeżeli sąd zawiesił natychmiastową wykonalność tytułu lub wstrzymał jego wykonanie albo dłużnik złożył zabezpieczenie konieczne według orzeczenia sądowego do zwolnienia go od egzekucji.

Art. 820[1]. (uchylony)

Art. 820[2]. § 1. W przypadku egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności orzeczenia sądu wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, sąd może na wniosek dłużnika zawiesić postępowanie egzekucyjne także wówczas, gdy możliwość taka wynika z przepisów rozporządzenia nr 861/2007.

§ 2. Sąd może również, na wniosek dłużnika, ograniczyć egzekucję do środków zabezpieczających lub uzależnić wykonanie tytułu od złożenia przez wierzyciela stosownego zabezpieczenia, jeżeli taką możliwość przewidują przepisy rozporządzenia nr 861/2007. Orzekając o ograniczeniu egzekucji do środków zabezpieczających, sąd określa sposób zabezpieczenia, stosując odpowiednio przepisy o sposobach zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 820[3]. § 1. Komornik zawiesza na wniosek dłużnika postępowanie prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wyroku zaocznego, nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, upominawczym albo elektronicznym postępowaniu upominawczym,

jeżeli dłużnik przedstawi zaświadczenie określone w art. 139 § 5, z którego wynika, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został doręczony na inny adres aniżeli miejsce zamieszkania dłużnika ustalone w postępowaniu egzekucyjnym. Dłużnik nie ma obowiązku przedstawienia zaświadczenia, określonego w art. 139 § 5, jeżeli okoliczności, które mają być nim stwierdzone wynikają z dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 3.

§ 2. Komornik podejmie na wniosek wierzyciela postępowanie zawieszone na podstawie § 1, jeżeli sąd lub referendarz sądowy, przed którym sprawa się toczyła albo się toczy, stwierdzi, że doręczenie wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty było prawidłowe albo – w przypadku ponownego doręczenia – że upłynął termin do wniesienia środka zaskarżenia, chyba że zachodzi inna podstawa zawieszenia postępowania albo postępowanie podlega umorzeniu. W tym celu sąd albo referendarz sądowy postanowi wydać na wniosek wierzyciela odpowiednie zaświadczenie.

§ 3. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego w przypadku, o którym mowa w § 1, nie wyłącza możliwości podejmowania przez komornika czynności mających na celu wykonanie w przyszłości tytułu wykonawczego, nie wyłączając zajęcia majątku dłużnika.

Art. 821. § 1. Sąd może na wniosek zawiesić w całości lub części postępowanie egzekucyjne, jeżeli złożono skargę na czynności komornika lub zażalenie na postanowienie sądu. Zawieszenie postępowania sąd może uzależnić od złożenia przez dłużnika zabezpieczenia.

§ 2. Jeżeli dłużnik zabezpieczy spełnienie swego obowiązku, sąd może uchylić dokonane czynności egzekucyjne, z wyjątkiem zajęcia.

§ 3. Sąd może odmówić zawieszenia postępowania albo już zawieszone postępowanie podjąć na nowo, jeżeli wierzyciel zabezpieczy naprawienie szkody, jaka wskutek dalszego postępowania może wyniknąć dla dłużnika.

Art. 821[1]. Jeżeli egzekucja została skierowana do rachunku bankowego, wynagrodzenia za pracę lub innych praw majątkowych, z którymi związane jest prawo dłużnika do świadczeń okresowych, sąd na wniosek dłużnika może określić kwotę, jaką dłużnik może pobierać w okresie zawieszenia postępowania w celu zaspokajania bieżących potrzeb. Na postanowienie sądu określające kwotę, którą dłużnik może pobierać w celu zaspokajania bieżących potrzeb, wierzycielowi służy zażalenie.

Art. 822. Komornik wstrzyma się z dokonaniem czynności, jeżeli przed jej rozpoczęciem dłużnik złoży niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że obowiązku swojego dopełnił albo że wierzyciel udzielił mu zwłoki. Komornik wstrzyma się również z dokonaniem czynności, jeżeli przed jej rozpoczęciem dłużnik albo jego małżonek podniesie zarzut wynikający z umowy małżeńskiej przeciwko dokonaniu czynności i okaże umowę majątkową małżeńską oraz przedłoży niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że zawarcie umowy majątkowej małżeńskiej oraz jej rodzaj były wierzycielowi wiadome. Wstrzymując się z dokonaniem czynności, komornik stosownie do okoliczności podejmie działania, które umożliwiają dokonanie czynności w przyszłości. O wstrzymaniu czynności i jego przyczynach komornik niezwłocznie zawiadomi wierzyciela. Na polecenie wierzyciela komornik niezwłocznie dokona czynności, która uległa wstrzymaniu.

Art. 823. (uchylony)

Art. 824. § 1. Postępowanie umarza się w całości lub części z urzędu:

1) jeżeli okaże się, że egzekucja nie należy do organów sądowych;
2) jeżeli wierzyciel lub dłużnik nie ma zdolności sądowej albo gdy egzekucja ze względu na jej przedmiot lub na osobę dłużnika jest niedopuszczalna;
3) jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;
4) jeżeli wierzyciel w ciągu sześciu miesięcy nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie zażądał podjęcia zawieszonego postępowania;
5) jeżeli prawomocnym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności albo orzeczenie, na którym oparto klauzulę wykonalności, zostało uchylone lub utraciło moc;
6) jeżeli egzekucję skierowano przeciwko osobie, która według klauzuli wykonalności nie jest dłużnikiem, i która sprzeciwiła się prowadzeniu egzekucji, albo jeżeli prowadzenie egzekucji pozostaje z innych powodów w oczywistej sprzeczności z treścią tytułu wykonawczego.

§ 1[1]. Termin, o którym mowa w § 1 pkt 4, biegnie od dnia dokonania ostatniej czynności egzekucyjnej, a w razie zawieszenia postępowania – od dnia ustania przyczyny zawieszenia. Jeżeli jednak postępowanie zawieszono z uwagi na śmierć

dłużnika albo utratę przez niego zdolności procesowej, termin, o którym mowa w § 1 pkt 4, biegnie od daty wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania.

§ 2. Umorzenie wskutek braku zdolności sądowej nastąpić może dopiero wówczas, gdy w terminie wyznaczonym przez organ egzekucyjny brak ten nie zostanie usunięty. W razie usunięcia braku stosuje się odpowiednio przepis art. 818 § 2.

§ 3. Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o zniesieniu separacji nie jest dopuszczalne wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu egzekucyjnego wydanego w sprawach, o których mowa w art. 567[5], oraz rozstrzygającego o zaspokojeniu potrzeb rodziny, o świadczeniach alimentacyjnych małżonka pozostającego w separacji względem drugiego małżonka lub względem wspólnego małoletniego dziecka małżonków co do świadczeń za okres po zniesieniu separacji. Wszczęte w tych sprawach postępowanie egzekucyjne umarza się z urzędu.

Art. 825. Organ egzekucyjny umorzy postępowanie w całości lub części na wniosek:

1) jeżeli tego zażąda wierzyciel; jednakże w sprawach, w których egzekucję wszczęto z urzędu lub na żądanie uprawnionego organu, wniosek wierzyciela o umorzenie postępowania wymaga zgody sądu lub uprawnionego organu, który zażądał wszczęcia egzekucji;

1[1]) gdy zażąda tego dłużnik, jeżeli przed dniem złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu, a wierzyciel nie wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że przed tym dniem nastąpiło zdarzenie, wskutek którego bieg terminu przedawnienia został przerwany;

2) (uchylony)

3) (uchylony)

4) jeżeli wierzyciel jest w posiadaniu zastawu zabezpieczającego pełne zaspokojenie egzekwowanego roszczenia, chyba że egzekucja skierowana jest do przedmiotu zastawu.

5) (uchylony)

Art. 826. § 1. Umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych, lecz nie pozbawia wierzyciela możności

wszczęcia ponownej egzekucji, chyba że z innych przyczyn egzekucja jest niedopuszczalna. Umorzenie postępowania egzekucyjnego nie może naruszać praw osób trzecich.

§ 2. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego komornik zawiadamia o uchyleniu dokonanego zajęcia osoby trzecie, na których prawa i obowiązki zajęcie miało wpływ, w szczególności dozorcę zajętej ruchomości, pracodawcę, bank, dłużnika zajętej wierzytelności lub inną osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika. Zdanie pierwsze stosuje się także w razie ukończenia postępowania egzekucyjnego w inny sposób.

Art. 827. § 1. Przed zawieszeniem albo umorzeniem postępowania można wysłuchać wierzyciela i dłużnika.

§ 2. Na wniosek wierzyciela lub dłużnika organ egzekucyjny wyda zaświadczenie o umorzeniu postępowania.

Art. 828. Na postanowienie sądu co do zawieszenia lub umorzenia postępowania przysługuje zażalenie.

DZIAŁ V

Ograniczenia egzekucji

Art. 829. Nie podlegają egzekucji:

1) przedmioty urządzenia domowego niezbędne dla dłużnika i jego domowników, w szczególności lodówka, pralka, odkurzacz, piekarnik lub kuchenka mikrofalowa, płyta grzewcza służąca podgrzewaniu i przygotowywaniu posiłków, łóżka, stół i krzesła w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników oraz po jednym źródle oświetlenia na izbę, chyba że są to przedmioty, których wartość znacznie przekracza przeciętną wartość nowych przedmiotów danego rodzaju;

1[1]) pościel, bielizna i ubranie codzienne, w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników, a także ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu;

2) zapasy żywności i opału niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny na okres jednego miesiąca;

3) jedna krowa lub dwie kozy albo trzy owce potrzebne do wyżywienia dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny wraz z zapasem paszy i ściółki do najbliższych zbiorów;
4) narzędzia i inne przedmioty niezbędne do osobistej pracy zarobkowej dłużnika oraz surowce niezbędne dla niego do produkcji na okres jednego tygodnia, z wyłączeniem jednak pojazdów mechanicznych;
5) u dłużnika pobierającego periodyczną stałą płacę – pieniądze w kwocie, która odpowiada niepodlegającej egzekucji części płacy za czas do najbliższego terminu wypłaty, a u dłużnika nieotrzymującego stałej płacy lub u dłużnika, będącego osobą fizyczną wykonującą działalność gospodarczą – pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie;
6) przedmioty niezbędne do nauki, papiery osobiste, odznaczenia i przedmioty służące do wykonywania praktyk religijnych oraz przedmioty codziennego użytku, które mogą być sprzedane tylko znacznie poniżej ich wartości, a dla dłużnika mają znaczną wartość użytkową;
7) (uchylony)
8) produkty lecznicze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2025 r. poz. 750, 905, 924, 1416, 1537 i 1795) niezbędne do funkcjonowania podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej przez okres trzech miesięcy;
8[1]) niezbędne do funkcjonowania podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej wyroby medyczne, wyposażenie wyrobów medycznych, systemy i zestawy zabiegowe, w rozumieniu przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/745 z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie wyrobów medycznych, zmiany dyrektywy 2001/83/WE, rozporządzenia (WE) nr 178/2002 i rozporządzenia (WE) nr 1223/2009 oraz uchylenia dyrektyw Rady 90/385/EWG i 93/42/EWG (Dz. Urz. UE L 117 z 05.05.2017, str. 1, z późn. zm.[25)]), oraz wyroby medyczne do diagnostyki in vitro i wyposażenie wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro, w rozumieniu przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

[25)] Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 117 z 03.05.2019, str. 9, Dz. Urz. UE L 334 z 27.12.2019, str. 165, Dz. Urz. UE L 130 z 24.04.2020, str. 18 i Dz. Urz. UE L 241 z 08.07.2021, str. 7.

(UE) 2017/746 z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro oraz uchylenia dyrektywy 98/79/WE i decyzji Komisji 2010/227/UE (Dz. Urz. UE L 117 z 05.05.2017, str. 176, z późn. zm.[26)]);

9) przedmioty niezbędne ze względu na niepełnosprawność dłużnika lub członków jego rodziny.

Art. 829[1]. Jeżeli dłużnikiem jest rolnik prowadzący gospodarstwo rolne, egzekucji nie podlegają również:

1) stado podstawowe zwierząt gospodarskich:
   a) bydła mlecznego,
   b) bydła mięsnego,
   c) koni,
   d) kóz,
   e) owiec,
   f) świń,
   g) drobiu,
   h) zwierząt futerkowych,
   i) innych gatunków, stanowiących podstawę produkcji zwierzęcej w gospodarstwie rolnym dłużnika;
2) zwierzęta gospodarskie, poza stadem podstawowym, w drugiej połowie okresu ciąży i w okresie odchowu potomstwa oraz źrebięta do 6 miesięcy, cielęta do 4 miesięcy, jagnięta do 3 miesięcy, prosięta do 2 miesięcy i koźlęta do 5 miesięcy;
3) stado użytkowe drobiu, co do którego zawarto umowę na dostawę ptaków z tego stada lub produktów pochodzących od tych ptaków;
4) zwierzęta futerkowe, co do których hodowca zawarł umowę na dostawę skór tych zwierząt;
5) rodziny pszczele pszczoły miodnej (Apis mellifera) wraz z zasiedlonymi przez te rodziny ulami;
6) podstawowe maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, w liczbie niezbędnej do pracy w gospodarstwie rolnym dłużnika, w tym ciągniki rolnicze z maszynami

[26)] Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 117 z 03.05.2019, str. 11, Dz. Urz. UE L 334 z 27.12.2019, str. 167 i Dz. Urz. UE L 233 z 01.07.2021, str. 9.

i sprzętem współpracującym, samobieżne maszyny rolnicze niezbędne do uprawy, pielęgnacji, zbioru i transportu ziemiopłodów;

7) silosy na zboża i pasze;

8) zapasy paliwa i części zamienne, niezbędne do normalnej pracy ciągnika i maszyn rolniczych, na okres niezbędny do zakończenia cyklu produkcyjnego;

9) materiał siewny, zboże i inne ziemiopłody niezbędne do siewów lub sadzenia w gospodarstwie rolnym dłużnika, w ilości niezbędnej w danym roku gospodarczym;

10) zapasy opału na okres 6 miesięcy;

11) nawozy, środki ochrony roślin oraz środki wspomagające uprawę roślin, w ilości niezbędnej na dany rok gospodarczy dla gospodarstwa rolnego dłużnika;

12) zapasy paszy i ściółki dla inwentarza wymienionego w pkt 1–4, do najbliższych zbiorów;

13) podstawowy sprzęt techniczny, niezbędny do zakończenia cyklu danej technologii produkcji w przypadku gospodarstwa specjalistycznego;

14) zaliczki na poczet dostaw produktów rolnych;

15) budynki gospodarcze i grunty rolne, niezbędne do hodowli zwierząt w proporcji uzależnionej od wielkości stada podstawowego i niezbędnej nadwyżki inwentarza;

16) budynki gospodarcze magazynowe, składowe, przechowalnie oraz szklarnie, tunele foliowe i inspekty do prowadzenia produkcji roślinnej w gospodarstwie rolnym dłużnika wraz z wyposażeniem.

Art. 829[2]. § 1. Niezależnie od wyłączeń, o których mowa w art. 829[1], egzekucji nie podlegają nadwyżka inwentarza żywego ponad stado podstawowe oraz przedmioty, o których mowa w art. 829[1] pkt 6, 8, 9, 11–13 i 15, ponad ilości wymienione w tych przepisach, jeżeli komornik, po zasięgnięciu opinii izby rolniczej właściwej ze względu na położenie gospodarstwa rolnego dłużnika, uzna je za niezbędne do prowadzenia tego gospodarstwa.

§ 2. Komornik, w terminie 3 dni od dokonania zajęcia, występuje do izby rolniczej, właściwej ze względu na położenie gospodarstwa rolnego dłużnika, z wnioskiem o wydanie, w terminie 21 dni od dnia doręczenia tego wniosku, opinii, o której mowa w § 1. Do wniosku komornik załącza odpis protokołu zajęcia składników majątku dłużnika oraz informację o łącznej wysokości dochodzonych od

dłużnika należności. Do czasu wydania opinii komornik wstrzymuje się z dokonaniem czynności egzekucyjnych dotyczących nadwyżki inwentarza żywego ponad stado podstawowe oraz przedmiotów, o których mowa w art. 829[1] pkt 6, 8, 9, 11–13 i 15.

§ 3. Opinia, o której mowa w § 1, nie stanowi informacji w rozumieniu art. 761 § 1[1]. Przepisu art. 762 nie stosuje się.

§ 4. W uzasadnionych przypadkach, gdy zaistnieją wątpliwości co do treści opinii, o której mowa w § 1, komornik może powołać biegłego na okoliczność ustalenia dopuszczalnego zakresu zajęcia.

§ 5. W razie rozbieżności między opinią izby rolniczej a opinią biegłego komornik związany jest opinią biegłego.

§ 6. W razie uznania nadwyżki inwentarza żywego ponad stado podstawowe oraz przedmiotów, o których mowa w art. 829[1] pkt 6, 8, 9, 11–13 i 15, za niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego dłużnika komornik umarza postępowanie egzekucyjne w tym zakresie.

Art. 829[3]. Zajęte zwierzęta hodowlane w rozumieniu ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 36 oraz z 2025 r. poz. 1795) wyłącza się spod egzekucji, jeżeli nie mogą być sprzedane osobie, która wykaże, że posiada gospodarstwo rolne, w którym istnieją warunki do dalszej hodowli tych zwierząt.

Art. 829[4]. W sprawach o egzekucję alimentów lub renty mającej charakter alimentów, jak również w sprawach o egzekucję należności powstałych w związku z pracą zarobkową, wykonywaną w gospodarstwie rolnym dłużnika, nie stosuje się przepisów art. 829[1] pkt 1, 3–5 i 14 oraz art. 829[2], chyba że egzekucja dotyczy świadczeń zaległych za okres dłuższy niż 6 miesięcy. Jeżeli w toku egzekucji doszło do sprzedaży rzeczy ruchomej albo przejęcia jej na własność przez wierzyciela, a cena nabycia przekracza wysokość zaległości za okres, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, nadwyżkę zalicza się na poczet pozostałych wymagalnych świadczeń.

Art. 829[5]. Przepisów art. 829[1]–829[4] nie stosuje się w razie równoczesnego skierowania egzekucji do wszystkich nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez dłużnika.

Art. 830. (uchylony)

Art. 831. § 1. Nie podlegają egzekucji:

1) sumy i świadczenia w naturze wyasygnowane na pokrycie wydatków lub wyjazdów w sprawach służbowych;

1a) 50 % kwot diet przysługujących z tytułu podróży służbowych – jeżeli egzekucja ma na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów, w tym należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów;

2) sumy przyznane przez Skarb Państwa na specjalne cele (w szczególności stypendia, wsparcia), chyba że wierzytelność egzekwowana powstała w związku z urzeczywistnieniem tych celów albo z tytułu obowiązku alimentacyjnego;

2a) środki pochodzące z programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1483, 1844 i 1846), wypłacone w formie zaliczki, chyba że wierzytelność egzekwowana powstała w związku z realizacją projektu, na który środki te były przeznaczone;

3) prawa niezbywalne, chyba że możność ich zbycia wyłączono umową, a przedmiot świadczenia nadaje się do egzekucji albo wykonanie prawa może być powierzone komu innemu;

4) (utracił moc)[27)]

5) świadczenia z ubezpieczeń osobowych oraz odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych, w granicach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów *Finansów*[28)] i Sprawiedliwości; nie dotyczy to egzekucji mającej na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów;

6) świadczenia z pomocy społecznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 i 1302 oraz z 2026 r. poz. 26 i 203);

6a) jednorazowa lub okresowa pomoc pieniężna przyznawana przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych;

---

27) Z dniem 17 stycznia 2007 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 stycznia 2007 r. sygn. akt P 5/05 (Dz. U. poz. 58).

28) Obecnie minister właściwy do spraw finansów publicznych, na podstawie art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 3 i art. 8 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1275 i 1846 oraz z 2026 r. poz. 160 i 187), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

7) wierzytelności przypadające dłużnikowi z budżetu państwa lub od Narodowego Funduszu Zdrowia z tytułu udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1461, 1537 i 1739 oraz z 2026 r. poz. 26 i 203) przed ukończeniem udzielania tych świadczeń, w wysokości 75 % każdorazowej wypłaty, chyba że chodzi o wierzytelności pracowników dłużnika lub świadczeniodawców, o których mowa w art. 5 pkt 41 lit. a i b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8) sumy przyznane orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jeżeli egzekwowana wierzytelność przysługuje Skarbowi Państwa;
9) świadczenie integracyjne w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718);
10) wierzytelności przysługujące spółdzielni mieszkaniowej wobec członków spółdzielni i osób niebędących członkami spółdzielni, którym przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu albo własność lokalu, z tytułu opłat, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 558, z 2025 r. poz. 1077 oraz z 2026 r. poz. 39), jak również środki, będące w dyspozycji spółdzielni w związku z wnoszeniem tych opłat, chyba że wierzytelność egzekwowana powstała w związku z wykonaniem przez wierzyciela zobowiązań, które miały być zaspokojone z opłat, o których mowa w art. 4 tej ustawy.

§ 2. W przypadkach, o których mowa w § 1 pkt 1–2a i 7, nie podlegają egzekucji również sumy i świadczenia w naturze już wypłacone lub wydane, a w przypadku, o którym mowa w § 1 pkt 2a, nie podlegają egzekucji również środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne powstałe w ramach realizacji projektu, na który były przeznaczone środki pochodzące z programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, przez okres jego realizacji wskazany w umowie o dofinansowanie projektu.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Przepis § 1 pkt 10 stosuje się odpowiednio do wierzytelności przysługujących spółdzielni mieszkaniowej wobec najemców spółdzielczych lokali

mieszkalnych, które przed przejęciem przez spółdzielnię mieszkaniową były mieszkaniami przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej, spółki Skarbu Państwa lub innej państwowej jednostki organizacyjnej.

Art. 832. Należności wypłacone w związku ze śmiercią tytułem zapomogi lub jednorazowego zaopatrzenia pod jakąkolwiek nazwą albo z tytułu ubezpieczenia na pokrycie kosztów pogrzebu podlegają egzekucji tylko na zaspokojenie tych kosztów.

Art. 833. § 1. Wynagrodzenie ze stosunku pracy podlega egzekucji w zakresie określonym w przepisach Kodeksu pracy.

§ 1[1]. Przepisy art. 87 i art. 87[1] Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio do zasiłków dla bezrobotnych, dodatków aktywizacyjnych oraz stypendiów, wypłacanych na podstawie ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. poz. 620, 1746 i 1794).

§ 2. Przepisy art. 87 i art. 87[1] Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio do uposażeń posłów i senatorów, należności członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich domowników z tytułu pracy w spółdzielni, wynagrodzeń członków spółdzielni pracy.

§ 2[1]. Przepisy art. 87 i art. 87[1] Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio do wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania albo stanowiących jedyne źródło dochodu dłużnika będącego osobą fizyczną.

§ 3. Ograniczeń przewidzianych w § 2 i 2[1] nie stosuje się do wierzytelności członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych z tytułu udziału w dochodach spółdzielni przypadających im od wniesionych do spółdzielni wkładów.

§ 4. Świadczenia pieniężne przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym podlegają egzekucji w zakresie określonym w tych przepisach.

§ 5. Do egzekucji z rent przysługujących z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej i z rent zasądzonych przez sąd lub ustalonych umową za utratę zdolności do pracy albo za śmierć żywiciela lub wypłacanych z dobrowolnego ubezpieczenia rentowego oraz do egzekucji ze świadczeń pieniężnych przysługujących z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa stosuje się przepisy o egzekucji ze świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

§ 6. Nie podlegają egzekucji świadczenia alimentacyjne, świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, świadczenia rodzinne, dodatki rodzinne, pielęgnacyjne, porodowe, dla sierot zupełnych, zasiłki dla opiekunów, świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia integracyjne, świadczenie wychowawcze, świadczenie dobry start, jednorazowe świadczenie, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" (Dz. U. z 2024 r. poz. 1829), dodatek osłonowy, o którym mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2026 r. poz. 77), dodatek węglowy, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1207), dodatek dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła i dodatek dla niektórych podmiotów niebędących gospodarstwami domowymi z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła, o których mowa w ustawie z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2024 r. poz. 1509 oraz z 2025 r. poz. 290 i 759), dodatek elektryczny, o którym mowa w ustawie z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1288 i 1831 oraz z 2025 r. poz. 565 i 1812), refundacja podatku VAT, o której mowa w art. 18 ustawy z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu (Dz. U. z 2025 r. poz. 204), bon energetyczny, o którym mowa w ustawie z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz. U. z 2026 r. poz. 21), świadczenie wspierające, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. poz. 1429 i 2760 oraz z 2025 r. poz. 619), a także świadczenia „aktywny rodzic", o których mowa w ustawie z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic" (Dz. U. poz. 858, z 2025 r. poz. 619, 1083 i 1301 oraz z 2026 r. poz. 203), oraz bon ciepłowniczy, o którym mowa w ustawie z dnia 12 września 2025 r. o bonie ciepłowniczym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia wysokości cen energii elektrycznej (Dz. U. poz. 1302 oraz z 2026 r. poz. 32).

§ 7. Nie podlegają egzekucji świadczenia, dodatki i inne kwoty, o których mowa w art. 31 ust. 1, art. 80 ust. 1, art. 81, art. 83 ust. 1 i 4, art. 84 pkt 2 i 3 i art. 140 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, o których mowa w art. 83 ust. 2 i art. 84 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w części przysługującej na umieszczone w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka dzieci i osoby, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

§ 8. Nie podlegają egzekucji dodatki mieszkaniowe wypłacone na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1335) oraz dodatki energetyczne wypłacone na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne.

§ 9. Nie podlegają egzekucji zapomogi udzielone na podstawie ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o kasach zapomogowo-pożyczkowych (Dz. U. poz. 1666).

Art. 834. Dochody wymienione w artykule poprzedzającym oblicza się wraz ze wszystkimi dodatkami i wartością świadczeń w naturze, lecz po potrąceniu podatków i opłat należnych z mocy ustawy.

Art. 835. Jeżeli dłużnik otrzymuje dochody z kilku źródeł, podstawę obliczenia stanowi suma wszystkich dochodów.

Art. 835[1]. Jeżeli zachodzą uzasadnione wątpliwości, że uzyskane na skutek egzekucji środki pieniężne pochodzą z sum lub ze świadczeń niepodlegających egzekucji, komornik wstrzymuje się z ich przekazaniem wierzycielowi do czasu wyjaśnienia tych wątpliwości.

Art. 836. Do czasu przyjęcia spadku egzekucja na zaspokojenie długu spadkodawcy dopuszczalna jest tylko ze spadku. Przed przyjęciem spadku nie może być z niego prowadzona egzekucja na zaspokojenie osobistego długu spadkobiercy.

Art. 837. Dłużnik może powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności tylko wówczas, gdy ograniczenie to zostało zastrzeżone w tytule wykonawczym. Zastrzeżenie nie jest konieczne, jeżeli świadczenie zostało zasądzone od nabywcy majątku, zarządcy ustanowionego przez sąd, kuratora spadku, wykonawcy testamentu

lub zarządcy sukcesyjnego z powierzonego im majątku albo Skarbu Państwa lub gminy jako spadkobiercy.

Art. 838. Gdy w wypadku zbiegu egzekucji sądowej i egzekucji administracyjnej organ egzekucyjny sądowy prowadzi obie egzekucje, przepisy kodeksu w przedmiocie ograniczenia egzekucji stosuje się również do należności podlegających egzekucji administracyjnej, chyba że określone w przepisach ustawy o egzekucji administracyjnej ograniczenia egzekucyjne są mniejsze.

Art. 839. § 1. Postanowienie sądu w przedmiocie ograniczenia egzekucji powinno zapaść po wysłuchaniu stron.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

DZIAŁ VI

Powództwa przeciwegzekucyjne

Art. 840. § 1. Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;
2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia;
3) małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787, wykaże, że egzekwowane świadczenie wierzycielowi nie należy się, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz także zarzuty, których jego małżonek wcześniej nie mógł podnieść.

§ 2. Jeżeli podstawą egzekucji jest tytuł pochodzący od organu administracyjnego, do stwierdzenia, że zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, powołany jest organ, od którego tytuł pochodzi.

Art. 840[1]. Jeżeli dłużnik albo jego małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 lub art. 787[1], podnosi wynikający z umowy majątkowej małżeńskiej zarzut wyłączenia lub ograniczenia jego odpowiedzialności całością lub częścią majątku, przepis art. 840 § 1 i § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 840[2]. Jeżeli egzekucja prowadzona jest na podstawie tytułu egzekucyjnego lub innego dokumentu, któremu nie nadaje się klauzuli wykonalności, do ochrony praw dłużnika stosuje się odpowiednio przepisy art. 840 i art. 843.

Art. 840[3]. (uchylony)

Art. 841. § 1. Osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa.

§ 2. Jeżeli dłużnik zaprzecza prawu powoda, należy oprócz wierzyciela pozwać również dłużnika.

§ 3. Powództwo można wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, chyba że inny termin jest przewidziany w przepisach odrębnych.

Art. 842. § 1. Dopuszczalne jest również powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji administracyjnej. Do pozwu należy dołączyć postanowienie administracyjnego organu egzekucyjnego odmawiające żądaniu wyłączenia przedmiotu spod egzekucji. Niezależnie od wyniku sprawy sąd nałoży koszty procesu na osobę trzecią, powołującą w powództwie o zwolnienie przedmiotu od egzekucji administracyjnej nowe dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, których nie przedstawiła w postępowaniu administracyjnym, mimo że mogła je powołać w tym postępowaniu.

§ 2. Powództwo można wnieść w ciągu dni czternastu od doręczenia postanowienia administracyjnego organu egzekucyjnego, a jeżeli zainteresowany wniósł zażalenie na to postanowienie – w ciągu dni czternastu od doręczenia postanowienia wydanego na skutek zażalenia.

Art. 843. § 1. Powództwa przewidziane w niniejszym dziale wytacza się przed sąd rzeczowo właściwy, w którego okręgu prowadzi się egzekucję. Miejsce prowadzenia egzekucji określa się na podstawie przepisów niniejszego kodeksu

regulujących właściwość miejscową organu egzekucyjnego także wtedy, gdy do prowadzenia egzekucji został wybrany komornik poza właściwością ogólną.

§ 2. Jeżeli egzekucji jeszcze nie wszczęto, powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wytacza się według przepisów o właściwości ogólnej.

§ 3. W pozwie powód powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mógł zgłosić, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu.

§ 4. (uchylony)

TYTUŁ II

Egzekucja świadczeń pieniężnych

DZIAŁ I

Egzekucja z ruchomości

Rozdział 1

Zajęcie

Art. 844. § 1. Egzekucja z ruchomości należy do komornika ogólnej właściwości dłużnika. Jeżeli dłużnik nie ma miejsca zamieszkania, siedziby lub oddziału na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, do przeprowadzenia egzekucji właściwy jest komornik tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości.

§ 2. Komornik, który wszczął egzekucję z niektórych ruchomości dłużnika, jest właściwy do przeprowadzenia egzekucji z pozostałych ruchomości dłużnika, chociażby znajdowały się w okręgu innego sądu.

§ 3. Komornik wybrany przez wierzyciela oraz komornik, o którym mowa w § 2, po dokonaniu zajęcia ruchomości zawiadamia o zajęciu komornika działającego przy sądzie rejonowym, w którego okręgu znajdują się ruchomości, w chwili zajęcia, przesyłając odpis protokołu zajęcia ruchomości.

Art. 844[1]. Przepisy dotyczące egzekucji z ruchomości stosuje się odpowiednio do egzekucji ze zwierząt, jeżeli nie jest to sprzeczne z przepisami dotyczącymi ochrony zwierząt.

Art. 845. § 1. Do egzekucji z ruchomości komornik przystępuje przez ich zajęcie.

§ 2. Zająć można ruchomości dłużnika będące w jego władaniu albo we władaniu samego wierzyciela, który do nich skierował egzekucję. Nie podlegają jednak zajęciu ruchomości, jeżeli z ujawnionych w sprawie okoliczności wynika, że nie stanowią one własności dłużnika. Ruchomości dłużnika będące we władaniu osoby trzeciej można zająć tylko wówczas, gdy osoba ta zgadza się na ich zajęcie albo przyznaje, że stanowią one własność dłużnika, oraz w przypadkach wskazanych w ustawie. Jednakże w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej dopuszczalne jest zajęcie ruchomości na zasadach przewidzianych w przepisach o egzekucji administracyjnej.

§ 2[1]. W przypadku egzekucji świadczeń alimentacyjnych komornik może zająć także ruchomości będące we władaniu osoby zamieszkującej wspólnie z dłużnikiem bez zgody tej osoby, chyba że przedstawi ona dowód, że ruchomości są jej własnością.

§ 2[2]. Komornik umarza postępowanie w niezbędnym zakresie, jeżeli przedstawiono niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że zajęte ruchomości nie stanowią własności dłużnika. Nie dotyczy to sytuacji, w której sam dłużnik dokonał zbycia ruchomości na rzecz osoby trzeciej.

§ 2[3]. W przypadku złożenia przez osobę trzecią skargi na zajęcie, miesięczny termin do wniesienia powództwa, o którym mowa w art. 841 § 1, zaczyna biec dla tej osoby od dnia doręczenia jej postanowienia oddalającego skargę.

§ 2[4]. Tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do zajęcia ruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego. Jeżeli zajęta ruchomość wchodzi w skład majątku wspólnego, dalsze czynności egzekucyjne dopuszczalne są na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko obojgu małżonkom.

§ 3. Nie należy zajmować więcej ruchomości ponad te, które są potrzebne do zaspokojenia należności i kosztów egzekucyjnych.

Art. 846. § 1. Egzekucja z ułamkowej części rzeczy ruchomej będącej wspólną własnością kilku osób odbywa się w sposób przewidziany dla egzekucji z ruchomości, z zastrzeżeniem, że sprzedaży podlega tylko udział dłużnika.

§ 2. Innym współwłaścicielom przysługuje łącznie prawo żądania, aby cała rzecz została sprzedana.

Art. 847. § 1. Komornik dokonuje zajęcia przez wpisanie ruchomości do protokołu zajęcia. Odpis protokołu zajęcia należy doręczyć dłużnikowi i współwłaścicielom zajętej ruchomości, którzy nie są dłużnikami, jak również wierzycielowi, który nie był obecny przy zajęciu.

§ 2. Dłużnik, pod rygorem odpowiedzialności za szkodę, przy zajęciu, a jeżeli jest nieobecny – niezwłocznie po otrzymaniu odpisu protokołu zajęcia, wskazuje komornikowi ruchomości znajdujące się w jego władaniu, do których osobom trzecim przysługuje prawo żądania zwolnienia ich od egzekucji, z podaniem adresów tych osób, oraz powiadamia komornika o wcześniejszych zajęciach tej samej rzeczy dokonanych przez organy egzekucyjne, z podaniem daty tych zajęć i wysokości należności, na poczet których te zajęcia zostały dokonane. Komornik zawiadamia o zajęciu ruchomości osoby wskazane przez dłużnika.

Art. 848. Zajęcie ma ten skutek, że rozporządzenie ruchomością dokonane po zajęciu nie ma wpływu na dalszy bieg postępowania, a postępowanie egzekucyjne z zajętej ruchomości może być prowadzone również przeciwko nabywcy. Przepis ten nie narusza przepisów o ochronie nabywcy w dobrej wierze.

Art. 849. Jeżeli komornik przerywa zajęcie, powinien stosownie do okoliczności poczynić kroki zapobiegające usunięciu ruchomości jeszcze niezajętych.

Art. 850. Wierzyciel może żądać, aby zajęcie nastąpiło w jego obecności. W tym wypadku komornik zawiadomi go o terminie, w którym zajęcie ma być dokonane. Jeżeli wierzyciel nie stawi się w wyznaczonym terminie, komornik dokona zajęcia w jego nieobecności. Jeżeli komornik bez zawiadomienia wierzyciela dokonał zajęcia w jego nieobecności, wierzyciel może żądać sprawdzenia zajęcia z jego udziałem.

Art. 851. Jeżeli zajęte już ruchomości mają być zajęte na zaspokojenie innej jeszcze wierzytelności, komornik dokona nowego zajęcia przez zaznaczenie go w protokole pierwszego zajęcia. Wierzyciel może żądać, aby komornik sprawdził ruchomości, zajęte na podstawie protokołu; sprawdzenie to komornik stwierdzi w tym protokole.

Art. 852. § 1. Z zajętych pieniędzy komornik zaspokoi wierzycieli, a jeżeli nie wystarczają na zaspokojenie wszystkich wierzycieli, złoży je na rachunek depozytowy Ministra Finansów w celu podziału.

§ 2. Złożenie na rachunek depozytowy Ministra Finansów nastąpi również wówczas, gdy zgłoszono zarzut, że osobie trzeciej przysługuje do zajętych pieniędzy prawo stanowiące przeszkodę do wydania ich wierzycielowi. Sąd postanowi wydać pieniądze wierzycielowi, jeżeli w ciągu miesiąca od złożenia ich na rachunek depozytowy Ministra Finansów nie będzie złożone orzeczenie właściwego sądu zwalniające od zajęcia lub wstrzymujące wydanie pieniędzy.

§ 3. Na postanowienie sądu co do wydania pieniędzy przysługuje zażalenie. Postanowienie staje się wykonalne dopiero z chwilą uprawomocnienia się.

Art. 853. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, komornik, dokonując zajęcia, szacuje wartość zajętych ruchomości i oznacza ją w protokole zajęcia.

§ 2. Zastrzeżenia do oszacowania wartości dokonanego przez komornika wnosi się komornikowi do protokołu przy zajęciu ruchomości, a gdyby nie było to możliwe – w terminie trzech dni od dnia doręczenia odpisu protokołu zajęcia. W razie wniesienia zastrzeżeń komornik zamieszcza w protokole zajęcia wzmiankę o ich treści i wyznacza biegłego.

§ 3. O sposobie i terminie wniesienia zastrzeżeń do oszacowania wartości komornik poucza strony, dokonując zajęcia, a jeżeli zajęcia dokonano pod nieobecność strony – przy doręczeniu protokołu zajęcia.

§ 4. Jeżeli komornik uzna, że w celu oszacowania wartości należy wezwać biegłego, albo wierzyciel lub dłużnik wniósł zastrzeżenia, oszacowania wartości dokonuje komornik na podstawie opinii biegłego przy samym zajęciu, a gdyby to nie było możliwe, w terminie późniejszym. Jeżeli wartość zajętej ruchomości według oceny komornika przekracza dwadzieścia pięć tysięcy złotych, komornik wzywa do oszacowania wartości biegłego.

§ 5. Jeżeli oszacowanie wartości zajętych ruchomości następuje po sporządzeniu protokołu zajęcia, komornik dokonuje tego oszacowania w drodze postanowienia.

Art. 854. Na każdej zajętej ruchomości komornik umieści znak ujawniający na zewnątrz jej zajęcie, a jeżeli to nie jest możliwe, ujawni je w inny sposób.

Art. 855. § 1. Zajęte ruchomości komornik pozostawia pod dozorem osoby, u której je zajął. Jedynie z ważnych przyczyn komornik może, w każdym stanie postępowania, oddać zajęte ruchomości pod dozór innej osobie, nie wyłączając

wierzyciela, choćby to było połączone z koniecznością ich przeniesienia. Osoba ta pełni obowiązki dozorcy. Komornik doręcza jej protokół zajęcia. Dozorcą nie może być komornik ani osoba przez niego zatrudniona, ich małżonkowie, dzieci, rodzice ani rodzeństwo. Komornik nie może nawet z ważnych przyczyn odebrać dozoru, jeżeli koszty przeniesienia lub przechowywania rzeczy byłyby niewspółmiernie wysokie w stosunku do jej wartości.

§ 1[1]. Odebranie dozoru następuje w drodze postanowienia, którego uzasadnienie zawiera w szczególności wskazanie przyczyn odebrania dozoru.

§ 1[2]. O odebraniu dozoru komornik niezwłocznie zawiadamia sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika, przesyłając odpis postanowienia, o którym mowa w § 1[1], oraz nośnik zawierający nagranie z przebiegu czynności.

§ 1[3]. W razie uchylenia postanowienia, o którym mowa w § 1[1], sąd może obciążyć komornika kosztami związanymi z nieuzasadnionym odebraniem dozoru. W takim przypadku sumę wydatków i wysokość wynagrodzenia ustala postanowieniem sąd.

§ 1[4]. W przypadkach uzasadniających odebranie dozoru, komornik może przejąć pod osobisty dozór drobne ruchomości należące do dłużnika. W takim przypadku przepisu art. 858 nie stosuje się. Zajęte przedmioty przechowywane są w kancelarii komornika. Na polecenie sądu albo zgodne wezwanie obu stron komornik obowiązany jest wydać ruchomości uprawnionemu.

§ 2. Jeżeli właściwości zajętych ruchomości za tym przemawiają, komornik składa je do depozytu sądowego albo oddaje na przechowanie właściwej instytucji.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, właściwe instytucje oraz szczegółowy sposób składania ruchomości do depozytu sądowego albo oddawania na przechowanie właściwym instytucjom, mając na względzie właściwości tych ruchomości, ochronę praw stron, sprawność postępowania i skuteczność egzekucji.

Art. 856. § 1. Dozorca lub dłużnik, któremu powierzono dozór, obowiązani są przechowywać oddane im pod dozór ruchomości z taką starannością, aby nie straciły na wartości, i oddać je na wezwanie komornika lub stosownie do orzeczenia sądu albo na zgodne wezwanie obu stron. Jeżeli dozorca lub dłużnik zobowiązany do wydania ruchomości ich nie oddaje, komornik mu je odbiera.

§ 2. Dozorca obowiązany jest zawiadomić komornika o zamierzonej zmianie miejsca przechowania ruchomości.

Art. 857. § 1. Dozorca nie odpowiada za pogorszenie, uszkodzenie, zniszczenie lub zaginięcie zajętych ruchomości, jeżeli zachował staranność, do jakiej był obowiązany w myśl przepisu artykułu poprzedzającego.

§ 2. Dłużnikowi nie przysługuje roszczenie do wierzyciela z powodu uszkodzenia lub zaginięcia zajętych ruchomości podczas ich przewożenia, przesyłki lub przechowywania u dozorcy.

Art. 858. § 1. Dozorca może żądać zwrotu wydatków związanych z przechowywaniem oraz wynagrodzenia za dozór odpowiednio do poniesionych trudów. Nie dotyczy to dłużnika, członków jego rodziny wspólnie z nim mieszkających oraz osoby trzeciej, u której rzecz zajęto.

§ 2. Sumę wydatków i wysokość wynagrodzenia ustala komornik, o czym zawiadamia strony i dozorcę.

Art. 859. Na postanowienie sądu co do zwrotu wydatków i wynagrodzenia dozorcy przysługuje zażalenie.

Art. 860. Komornik może z ważnych przyczyn zwolnić dozorcę i ustanowić innego. Zmianę dozorcy komornik zarządzi po wysłuchaniu stron, chyba że natychmiastowa zmiana jest konieczna.

Art. 861. Jeżeli zajęte ruchomości pozostawiono w pomieszczeniu należącym do dłużnika i dozór powierzono jemu samemu lub członkowi jego rodziny razem z nim mieszkającemu, mają oni prawo zwykłego używania rzeczy, byleby przez to rzecz nie straciła na wartości. Również osoba trzecia, pod której dozorem komornik pozostawił zajęte u niej ruchomości dłużnika, może ich używać, jeżeli jest do tego uprawniona.

Art. 862. § 1. Jeżeli rzecz oddana pod dozór osobie nieuprawnionej do korzystania z niej przynosi dochód, dozorca obowiązany jest po ustaniu dozoru złożyć komornikowi rachunek z dochodów. Czysty dochód po potrąceniu wydatków zostanie złożony na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

§ 2. Z uzyskanego w ten sposób dochodu pokrywa się przede wszystkim wynagrodzenie dozorcy, resztę zaś dołącza się do sumy uzyskanej z egzekucji, a w razie umorzenia egzekucji, wypłaca się dłużnikowi.

Art. 863. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, zarządzić utrzymywanie osobnych pomieszczeń do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości, mając na względzie sprawne prowadzenie egzekucji oraz właściwe zabezpieczenie zajętych ruchomości.

Rozdział 2

Sprzedaż

Art. 864. § 1. Sprzedaż zajętych ruchomości nie może nastąpić wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się zajęcia.

§ 2. Sprzedaż zajętych ruchomości może nastąpić bezpośrednio po zajęciu, jeżeli:

1) ruchomości ulegają łatwo zepsuciu albo sprawowanie nad nimi dozoru lub ich przechowywanie powodowałoby nadmierne koszty;
2) zajęto inwentarz żywy, a dłużnik odmówił zgody na przyjęcie go pod dozór.

Art. 864[1]. Komornik może sprzedać ruchomości z wolnej ręki, jeżeli dłużnik wyraził na to zgodę i określił minimalną cenę zbycia. Sprzedaż może nastąpić, jeżeli żaden z wierzycieli prowadzących egzekucję nie sprzeciwił się jej w terminie tygodnia, a w przypadku ruchomości wymienionych w art. 864 § 2 – w terminie trzech dni, od dnia zawiadomienia go przez komornika o zamiarze jej przeprowadzenia i minimalnej cenie zbycia określonej przez dłużnika.

Art. 865. § 1. Zajęte ruchomości nieużywane, stanowiące przedmiot obrotu handlowego, komornik na wniosek strony może sprzedać przedsiębiorcy prowadzącemu obrót takimi ruchomościami po cenach hurtowych, a gdy takie ceny nie zostaną udokumentowane, po cenach o 25 % niższych od wartości szacunkowej ruchomości.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 866. (uchylony)

Art. 866[1]. Zajęte ruchomości, których sprzedaż wymaga zezwolenia, komornik sprzeda za pośrednictwem przedsiębiorstwa posiadającego takie zezwolenie albo sprzeda je temu przedsiębiorstwu. Do wyceny ruchomości przepis art. 865 stosuje się odpowiednio.

Art. 866[2]. § 1. Do oszacowania zajętych przedmiotów o wartości historycznej lub artystycznej komornik wzywa biegłego. Przedmioty te mogą być sprzedane za pośrednictwem przedsiębiorstwa zajmującego się ich obrotem albo państwowemu muzeum, bibliotece, archiwum lub ośrodkowi badań i dokumentacji. Przepis art. 864[1] stosuje się odpowiednio.

§ 2. Do oszacowania wyrobów ze złota i platyny komornik powołuje biegłego. Wyroby ze złota i platyny, z wyjątkiem przedmiotów użytkowych, oraz przedmioty ze złota lub platyny niezdatne do użytku komornik sprzedaje przedsiębiorstwu jubilerskiemu lub innemu zajmującemu się obrotem lub przerobem metali szlachetnych. Przepis art. 865 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Zajęte waluty obce komornik sprzedaje bankowi. Komornik wyznacza dłużnikowi tygodniowy termin do wskazania banku. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu komornik wzywa wierzyciela do wskazania banku w terminie tygodniowym. Jeżeli dłużnik albo wierzyciel nie wskażą banku, wskazanie banku należy do komornika. Bankiem wskazanym przez wierzyciela albo komornika nie może być wierzyciel.

§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się, jeżeli tytuł wykonawczy obejmuje świadczenie pieniężne podlegające spełnieniu wyłącznie w walucie obcej, która została zajęta.

Art. 867. § 1. Zajęte ruchomości, niesprzedane według przepisów poprzedzających, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w art. 866[1], komornik sprzedaje w drodze licytacji publicznej.

§ 1[1]. Obwieszczenie o licytacji zamieszcza się na tablicy ogłoszeń w budynku sądu rejonowego właściwego dla miejsca licytacji oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. Jeżeli wartość ruchomości, objętych jednym obwieszczeniem o licytacji, została oszacowana na kwotę wyższą niż pięć tysięcy złotych, komornik może zamieścić obwieszczenie o licytacji także w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości. Obwieszczenie o licytacji doręcza się stronom i dozorcy zajętych ruchomości.

§ 1[2]. W obwieszczeniu o licytacji komornik określa czas, miejsce, przedmiot oraz warunki licytacji, sumę oszacowania i cenę wywołania oraz miejsce i czas, w których można oglądać ruchomości. Ponadto w obwieszczeniu o licytacji zamieszcza się wzmiankę, że prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do przeprowadzenia licytacji i przybicia na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, że wniosły powództwo o zwolnienie ruchomości od egzekucji i uzyskały w tym zakresie orzeczenie wstrzymujące egzekucję.

§ 1[3]. Jeżeli na licytację została wystawiona znaczna liczba ruchomości, w obwieszczeniu o licytacji wystarczy ogólnie podać ich rodzaj, liczbę i łączną sumę oszacowania, a ponadto wskazać rodzaj, sumę oszacowania i cenę wywołania przedmiotów o większej wartości.

§ 1[4]. W razie możliwości ogłasza się jedno obwieszczenie o licytacjach ruchomości, choćby należały one do różnych dłużników i różne były terminy licytacji. Koszty ogłoszenia rozkłada się pomiędzy poszczególne sprawy proporcjonalnie do sum oszacowania ruchomości.

§ 1[5]. Podmiot obowiązany do udostępnienia obwieszczenia usuwa je niezwłocznie po upływie wskazanego w obwieszczeniu terminu licytacji.

§ 2. Cena wywołania w pierwszym terminie licytacji publicznej wynosi trzy czwarte wartości szacunkowej. Jeżeli

licytacja w pierwszym terminie nie dojdzie do skutku, zajęte ruchomości mogą być sprzedane w drugim terminie licytacyjnym. Cena wywołania w drugim terminie licytacyjnym wynosi połowę wartości szacunkowej. Sprzedaż licytacyjna nie może nastąpić za cenę niższą od ceny wywołania.

§ 3. Obwieszczenie o licytacji komornik doręcza dłużnikowi najpóźniej na tydzień przed rozpoczęciem licytacji. W przypadkach określonych w art. 864 § 2 obwieszczenie to doręcza się dłużnikowi przed rozpoczęciem licytacji.

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 867[1]. § 1. Przystępujący do przetargu jest obowiązany złożyć rękojmię w wysokości jednej dziesiątej sumy oszacowania, najpóźniej w dniu poprzedzającym przetarg. Rękojmi nie składa się, jeżeli suma oszacowania jest niższa niż pięć tysięcy złotych.

§ 2. Rękojmię złożoną przez licytanta, któremu udzielono przybicia, zatrzymuje się; pozostałym licytantom rękojmię zwraca się niezwłocznie.

§ 3. Jeżeli nabywca nie wykonał w terminie warunków licytacji co do zapłaty ceny, traci rękojmię, a skutki przybicia wygasają. Z utraconej rękojmi pokrywa się koszty egzekucji związanej ze sprzedażą, a reszta wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji albo jeżeli egzekucja została umorzona jest przelewana na dochód Skarbu Państwa.

§ 4. Rękojmi nie składa wierzyciel przystępujący do przetargu, któremu przysługuje wierzytelność o wartości nieniższej od wysokości rękojmi i jeżeli do tej wysokości jego wierzytelność oraz prawa korzystające z pierwszeństwa przed tą wierzytelnością znajdują pokrycie w cenie wywołania. Jeżeli wartość wierzytelności jest niższa od wysokości rękojmi albo znajduje tylko częściowe pokrycie w cenie wywołania, wysokość rękojmi obniża się – w pierwszym przypadku do różnicy między pełną rękojmią a wartością wierzytelności, w drugim przypadku – do części wartości wierzytelności niepokrytej w cenie wywołania.

Art. 867[2]. § 1. Licytacja odbywa się publicznie.

§ 2. W przetargu nie mogą uczestniczyć: dłużnik, komornik, ich małżonkowie, dzieci, rodzice i rodzeństwo, osoby obecne na licytacji w charakterze urzędowym oraz licytant, który nie wykonał warunków poprzedniej licytacji.

§ 3. Stawienie się jednego licytanta wystarcza do odbycia przetargu.

§ 4. Pełnomocnictwo do udziału w przetargu powinno być stwierdzone dokumentem z podpisem urzędowo poświadczonym, chyba że chodzi o pełnomocnictwo udzielone adwokatowi lub radcy prawnemu.

Art. 867[3]. § 1. Postąpienie nie może wynosić mniej niż pięć procent ceny wywołania, a jeżeli wartość szacunkowa ruchomości przekracza sto tysięcy złotych mniej niż jeden procent ceny wywołania, z zaokrągleniem wzwyż do pełnych złotych.

§ 2. Zaofiarowana cena przestaje wiązać, gdy inny licytant zaofiarował cenę wyższą.

Art. 868. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzenia licytacji, mając na względzie ochronę praw osób uczestniczących w licytacji, sprawność postępowania oraz skuteczność egzekucji.

Art. 869. § 1. Komornik udzieli przybicia osobie ofiarującej najwyższą cenę, jeżeli po trzykrotnym wezwaniu do dalszych postąpień nikt więcej nie zaofiarował.

§ 2. Z chwilą przybicia dochodzi do skutku sprzedaż ruchomości na rzecz nabywcy. Od tego czasu należą do niego pożytki ruchomości.

Art. 870. § 1. Wierzyciel lub dłużnik mogą zaskarżyć udzielenie przybicia w razie naruszenia przepisów o publicznym charakterze licytacji, o najniższej cenie nabycia i o wyłączeniu od udziału w przetargu. Skarga powinna być zgłoszona do protokołu licytacji. Nie ma skargi na udzielenie przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 3. Jeżeli w ciągu dwóch tygodni skarga nie zostanie rozstrzygnięta, nabywca może w ciągu dalszego tygodnia zrzec się nabycia ruchomości i odebrać zapłaconą sumę.

§ 4. Gdy nabywca skorzysta z uprawnienia przewidzianego w paragrafie poprzedzającym albo gdy sąd odmówi przybicia, licytacja będzie uznana za niedoszłą do skutku.

Art. 871. Nabywca jest obowiązany zapłacić cenę nabycia natychmiast po udzieleniu mu przybicia. Gdy jednak cena nabycia przewyższa pięćset złotych, obowiązek nabywcy ogranicza się do złożenia natychmiast jednej piątej ceny, niemniej jednak niż pięćset złotych, przy czym resztę ceny, na którą zalicza się złożoną rękojmię, uiszcza się w dniu następnym w godzinach urzędowania kancelarii komorniczej lub na rachunek bankowy komornika do godziny osiemnastej dnia następnego. Jeżeli ten dzień przypada w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, cenę uiszcza się w następnym dniu po dniu albo dniach wolnych od pracy.

Art. 872. § 1. Nabywca, który w przepisanym terminie nie uiści ceny w całości lub części, traci prawa wynikające z przybicia.

§ 2. Jeżeli nabywca nie uiści w terminie sumy przypadającej do zapłaty natychmiast przy udzieleniu przybicia, komornik wznowi niezwłocznie przetarg tych samych ruchomości, rozpoczynając od ceny wywołania, przy czym opieszały nabywca nie może nadal uczestniczyć w licytacji. W razie niezapłacenia w terminie reszty ceny płatnej dnia następnego po licytacji, będzie wyznaczona ponowna licytacja na warunkach pierwszej.

§ 3. Od nabywcy zwolnionego z obowiązku wpłacenia rękojmi, który nie dopełnił obowiązku zapłaty ceny lub jej części w przepisanym terminie, komornik ściąga sumę odpowiadającą jednej dziesiątej sumy oszacowania. Na sumę ściąganą przez komornika zalicza się kwoty wpłacone przez nabywcę.

§ 4. Z sumy ściągniętej od nabywcy pokrywa się koszty związane z licytacją. Nadwyżkę należy wpłacić do kasy sądowej na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 873. O ściągnięciu od nabywcy należności według artykułu poprzedzającego orzeka sąd. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 874. Nabywca po uprawomocnieniu się przybicia i zapłaceniu całej ceny staje się właścicielem nabytych ruchomości. Gdy sąd odmówi przybicia, wypłacona cena nabycia ulega zwrotowi.

Art. 875. § 1. Jeżeli licytacja nie doszła do skutku, wierzyciel może w ciągu dwóch tygodni od otrzymania zawiadomienia komornika żądać wyznaczenia drugiej licytacji lub przejąć na własność ruchomości wystawione na sprzedaż albo niektóre z nich w cenie nieniższej od ceny wywołania.

§ 2. Jeżeli egzekucję prowadzi kilku wierzycieli, pierwszeństwo przejęcia ruchomości na własność przysługuje temu z nich, który ofiarował najwyższą cenę, przy równej zaś cenie – temu, na którego żądanie wcześniej dokonano zajęcia.

§ 3. Oświadczenie o przejęciu będzie uwzględnione tylko wtedy, gdy wierzyciel jednocześnie z wnioskiem złoży całą cenę. Własność ruchomości przechodzi na wierzyciela z chwilą zawiadomienia go o przyznaniu mu przejętej rzeczy.

§ 4. W razie niezgłoszenia w przepisanym terminie wniosku o wyznaczenie drugiej licytacji lub oświadczenia o przejęciu ruchomości na własność, komornik umorzy postępowanie co do niesprzedanych ruchomości. Jeżeli spomiędzy kilku wierzycieli jedni żądają licytacji, a inni przejęcia ruchomości na własność, wyznaczona będzie druga licytacja.

Art. 876. Jeżeli nabywca jest jedynym wierzycielem egzekwującym albo jeżeli cena nabycia wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli egzekwujących i kosztów egzekucji, nabywca może zaliczyć swoją egzekwowaną wierzytelność na cenę nabycia.

Art. 877. Jeżeli druga licytacja nie doszła do skutku, wierzycielowi w ciągu dwóch tygodni od otrzymania zawiadomienia komornika przysługuje prawo przejęcia

ruchomości na własność za cenę nieniższą od ceny wywołania. W tym wypadku stosuje się odpowiednio przepis art. 875 § 2. Jeżeli wierzyciel nie skorzystał z prawa przejęcia ruchomości na własność, komornik umorzy postępowanie co do rzeczy niesprzedanej lub nieprzejętej na własność.

Art. 878. Jeżeli dłużnik lub dozorca odmawia wydania rzeczy nabywcy, komornik na wniosek nabywcy postąpi jak przy egzekucji roszczeń niepieniężnych.

Art. 879. Kto nabywa rzecz na podstawie przepisów niniejszego rozdziału, staje się jej właścicielem bez żadnych obciążeń i powinien ją natychmiast odebrać. Nabywcy nie przysługują roszczenia z tytułu rękojmi za wady rzeczy; przeciwko nabywcy nie można podnosić zarzutów co do ważności nabycia.

Rozdział 3

Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej

Art. 879[1]. Do sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej stosuje się przepisy rozdziału 2 z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału.

Art. 879[2]. § 1. Komornik dokonuje sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej na wniosek wierzyciela złożony po dokonaniu zajęcia. Jeżeli ruchomość została zajęta na zaspokojenie kilku wierzytelności dochodzonych w różnych postępowaniach, sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej dokonuje się, jeżeli zażądał tego którykolwiek z wierzycieli.

§ 2. W razie złożenia wniosku komornik oddaje zajęte ruchomości, co do których zajęcie uprawomocniło się, pod dozór innej osobie niż dłużnik, chyba że dłużnik daje rękojmię należytego sprawowania dozoru albo dozór taki został już ustanowiony, albo ruchomość została złożona do depozytu sądowego lub oddana na przechowanie właściwej instytucji. Przepisu art. 855 § 1[2] nie stosuje się. W przypadku odebrania dozoru, początek licytacji nie może przypadać wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od dnia odebrania dozoru.

Art. 879[3]. Wniosek o dokonanie sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej składa się przed wyznaczeniem terminu licytacji lub wraz z wnioskiem o wyznaczenie drugiej licytacji.

Art. 879[4]. § 1. Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej jest dokonywana za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 2. Obwieszczenie o sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej zamieszcza się na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej co najmniej tydzień przed terminem licytacji, a w przypadku rzeczy określonych w art. 864 § 2 w terminie 3 dni przed terminem licytacji. Przepisów art. 867 § $1^{[1]}$ i $1^{[2]}$ nie stosuje się.

§ 3. W obwieszczeniu o sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej wskazuje się przedmiot oraz warunki licytacji, sumę oszacowania i cenę wywołania oraz miejsce i czas, w których można oglądać ruchomość, a ponadto zdjęcie lub zdjęcia ruchomości podlegającej sprzedaży, informację o chwili rozpoczęcia i o chwili zakończenia licytacji oraz informację o tym, że warunkiem udziału w licytacji jest złożenie rękojmi. W obwieszczeniu o licytacji elektronicznej zamieszcza się wzmiankę, że prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do przeprowadzenia licytacji i przybicia na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, że wniosły powództwo o zwolnienie ruchomości od egzekucji i uzyskały w tym zakresie orzeczenie wstrzymujące egzekucję. W obwieszczeniu o licytacji elektronicznej komornik poucza o treści art. $879^{[5]}$, art. $879^{[6]}$ § 1 i $2^{[1]}$, art. $879^{[7]}$ § 3 i art. $879^{[9]}$.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Krajowa Rada Komornicza usuwa obwieszczenie o sprzedaży ruchomości w drodze licytacji elektronicznej z upływem dnia zakończenia przetargu.

§ 6. Doręczając dłużnikowi i wierzycielowi obwieszczenie o licytacji komornik poucza o treści art. $879^{[7]}$ § 1 i 3.

Art. $879^{[5]}$. § 1. Rękojmię należy złożyć na rachunek bankowy komornika najpóźniej na 2 dni robocze przed rozpoczęciem przetargu. Za datę złożenia rękojmi przyjmuje się dzień uznania rachunku bankowego komornika. Przepisu art. $867^{[1]}$ § 4 nie stosuje się.

§ 2. Przed przystąpieniem do licytacji licytant obowiązany jest do podania w systemie teleinformatycznym danych niezbędnych do wydania postanowienia o przybiciu: numeru PESEL, numeru dokumentu stwierdzającego tożsamość i oświadczenia, czy pozostaje w związku małżeńskim, a jeżeli tak, czy ruchomość zamierza nabyć do majątku wspólnego czy osobistego, oraz do wskazania, czy licytuje we własnym imieniu czy jako pełnomocnik innej osoby, a także innych danych, jeżeli potrzeba ich podania wynika z przepisów odrębnych ustaw. Jeżeli licytant bierze

udział w licytacji jako pełnomocnik innej osoby, powinien zgłosić ten fakt najpóźniej na 5 dni przed terminem licytacji.

§ 3. W razie potrzeby komornik niezwłocznie wzywa licytanta, pod rygorem niedopuszczenia do udziału w przetargu, do uzupełnienia danych, o których mowa w § 2, lub do złożenia rękojmi. Jeżeli licytant występuje w imieniu innej osoby wzywa się go, pod rygorem niedopuszczenia do udziału w przetargu, do przedłożenia utrwalonej w postaci elektronicznej kopii pełnomocnictwa w terminie 3 dni, niepóźniej niż dzień przed terminem licytacji. Wezwania dokonuje się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 4. Licytant, który licytuje we własnym imieniu i nie ma obowiązku złożenia rękojmi, może przystąpić do przetargu aż do momentu jego zakończenia.

§ 5. Komornik potwierdza fakt złożenia rękojmi, podania danych lub złożenia dokumentów, o których mowa w § 2 i 3, niezwłocznie po ich otrzymaniu, poprzez dopuszczenie licytanta do udziału w przetargu. O odmowie dopuszczenia do przetargu zawiadamia się zainteresowanego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Art. 879[6]. § 1. Przetarg w drodze elektronicznej rozpoczyna się z chwilą określoną w obwieszczeniu o licytacji elektronicznej i kończy się w chwili wyznaczonej przez komornika.

§ 2. Komornik wyznacza licytację elektroniczną w taki sposób, aby zarówno termin rozpoczęcia, jak i zakończenia przetargu przypadał pomiędzy godziną 9.00 a 14.00 w dni robocze. Czas trwania przetargu wynosi 7 dni. W przypadku ruchomości wymienionych w art. 864 § 2 czas trwania przetargu można skrócić do co najmniej dwóch dni, z zachowaniem warunków, o których mowa w zdaniu pierwszym.

§ 2[1]. Jeżeli w ciągu 5 minut przed planowanym terminem zakończenia przetargu zgłoszono postąpienie, termin ten ulega odroczeniu o 5 minut. Jeżeli w dodatkowym czasie zgłoszono dalsze postąpienie, termin zakończenia przetargu podlega każdorazowo odroczeniu o kolejne 5 minut, aż do momentu gdy ustaną postąpienia.

§ 3. Komornik natychmiast po zakończeniu licytacji elektronicznej udziela przybicia osobie ofiarującej najwyższą cenę w chwili zakończenia licytacji elektronicznej. Jeżeli jednak do udzielenia przybicia niezbędne jest przedłożenie oryginału pełnomocnictwa do udziału w przetargu, przybicie następuje niezwłocznie

po jego złożeniu, o czym należy poinformować uczestników przetargu przez obwieszczenie w systemie teleinformatycznym. Przybicie jest udzielane w systemie teleinformatycznym.

§ 4. Komornik wstrzyma się z udzieleniem przybicia do czasu przedłożenia oryginału pełnomocnictwa do udziału w przetargu. W takim przypadku komornik obwieszcza o tym fakcie w systemie teleinformatycznym niezwłocznie po zakończeniu licytacji, wzywając jednocześnie licytanta za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do przedłożenia oryginału pełnomocnictwa w terminie 3 dni, pod rygorem odmowy udzielenia przybicia.

Art. 879[7]. § 1. O fakcie udzielenia przybicia obwieszcza się w systemie teleinformatycznym niezwłocznie po jego udzieleniu, przy czym dane nabywcy nie podlegają ujawnieniu. Zawiadomienie o przybiciu doręcza się nabywcy za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 2. Osoby, których nie dopuszczono do przetargu, mogą złożyć skargę w terminie 3 dni od dnia odmowy dopuszczenia do przetargu, a licytanci mogą złożyć skargę na przebieg przetargu w terminie 3 dni od dnia jego zakończenia. Skargę składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 3. Wierzyciel lub dłużnik mogą złożyć skargę na udzielenie przybicia w razie naruszenia przepisów o najniższej cenie nabycia, o przebiegu przetargu lub o wyłączeniu od udziału w przetargu – w terminie 3 dni od dnia obwieszczenia o udzieleniu przybicia w systemie teleinformatycznym. Skargę można złożyć za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o ile skarżący posiada w tym systemie konto.

§ 4. W razie nieuwzględnienia skargi komornik niezwłocznie po jej wniesieniu przekazuje sądowi poświadczony przez siebie odpis skargi, wraz z protokołem z przebiegu przetargu lub innymi dokumentami niezbędnymi do jej rozpoznania.

Art. 879[8]. W razie wniesienia skargi, o której mowa w art. 879[7] § 2 lub 3, termin dla nabywcy do zrzeczenia się nabycia ruchomości wynosi miesiąc od dnia zakończenia przetargu. Zrzeczenie dokonywane jest wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Art. 879[9]. Nabywca jest obowiązany zapłacić cenę nabycia w dniu następnym po doręczeniu zawiadomienia o przybiciu w godzinach urzędowania kancelarii

komorniczej lub na rachunek bankowy komornika do godziny osiemnastej dnia następnego. Jeżeli ten dzień przypada w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, cenę uiszcza się w następnym dniu po dniu albo dniach wolnych od pracy. Za datę zapłaty ceny nabycia przyjmuje się dzień uznania rachunku bankowego komornika.

Art. 879[10]. § 1. W przypadkach, o których mowa w art. 865 § 1, art. 866[1] oraz art. 866[2] § 1 i 2, wybór przedsiębiorcy lub przedsiębiorstwa może być dokonany na wniosek wierzyciela złożony za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 2. Komornik może sprzedać ruchomości, o których mowa w art. 864 § 2, oraz dokonać wyboru osoby, której sprzeda ruchomość, w trybie określonym w art. 864[1], za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Art. 879[11]. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzenia licytacji elektronicznej oraz sposób wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego licytację elektroniczną do czynności, o których mowa w art. 879[10], mając na względzie zapewnienie ochrony praw osób uczestniczących w licytacji, sprawność postępowania, skuteczność egzekucji, zapewnienie bezpieczeństwa posługiwania się dokumentami w postaci elektronicznej oraz dostępność systemu teleinformatycznego.

DZIAŁ II

Egzekucja z wynagrodzenia za pracę

Art. 880. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę należy do komornika przy sądzie rejonowym ogólnej właściwości dłużnika.

Art. 881. § 1. Do egzekucji z wynagrodzenia za pracę komornik przystępuje przez jego zajęcie.

§ 2. Komornik zawiadamia dłużnika, że do wysokości egzekwowanego świadczenia i aż do pełnego pokrycia długu nie wolno mu odbierać wynagrodzenia poza częścią wolną od zajęcia ani rozporządzać nim w żaden inny sposób. Dotyczy to w szczególności periodycznego wynagrodzenia za pracę i wynagrodzenia za prace zlecone oraz nagród i premii przysługujących dłużnikowi za okres jego zatrudnienia, jak również związanego ze stosunkiem pracy zysku lub udziału w funduszu zakładowym oraz wszelkich innych funduszach, pozostających w związku ze stosunkiem pracy.

§ 2[1]. Jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1], komornik zawiadamia pracodawcę o charakterze egzekwowanych świadczeń.

§ 3. Komornik wzywa pracodawcę, aby w granicach określonych w paragrafie drugim nie wypłacał dłużnikowi poza częścią wolną od zajęcia żadnego wynagrodzenia, lecz:

1) przekazywał zajęte wynagrodzenie bezpośrednio wierzycielowi egzekwującemu, zawiadamiając komornika o pierwszej wypłacie, albo
2) przekazywał zajęte wynagrodzenie komornikowi w wypadku, gdy do wynagrodzenia jest lub zostanie w dalszym toku postępowania egzekucyjnego skierowana jeszcze inna egzekucja, a wynagrodzenie w części wymagalnej nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych świadczeń wymagalnych.

Komornik poucza zarazem pracodawcę o skutkach niezastosowania się do wezwania.

§ 4. Stosownie do okoliczności komornik może wezwać pracodawcę do przekazywania mu zajętego wynagrodzenia bezpośrednio.

Art. 882. § 1. Dokonując zajęcia wynagrodzenia za pracę, komornik wzywa ponadto pracodawcę, aby w ciągu tygodnia:

1) przedstawił za okres trzech miesięcy poprzedzających zajęcie, za każdy miesiąc oddzielnie, zestawienie periodycznego wynagrodzenia dłużnika za pracę oraz oddzielnie jego dochodu z wszelkich innych tytułów;
2) podał, w jakiej kwocie i w jakich terminach zajęte wynagrodzenie będzie przekazywane wierzycielowi;
3) w razie istnienia przeszkód do wypłacenia wynagrodzenia za pracę złożył oświadczenie o rodzaju tych przeszkód, a w szczególności podał, czy inne osoby roszczą sobie prawa, czy i w jakim sądzie toczy się sprawa o zajęte wynagrodzenie i czy oraz o jakie roszczenia została skierowana do zajętego wynagrodzenia egzekucja przez innych wierzycieli.

§ 2. Pracodawca obowiązany jest do niezwłocznego zawiadomienia komornika oraz wierzyciela o każdej zmianie okoliczności wymienionych w § 1.

Art. 882[1]. § 1. W razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy wynagrodzenie nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, pracodawca dokonuje wypłat na rzecz sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie

niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, oraz niezwłocznie zawiadamia o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, o czym komornik poucza pracodawcę, dokonując zajęcia.

§ 2. W razie zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1], w przypadku gdy wynagrodzenie nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, pracodawca dokonuje wypłat na rzecz sądowego organu egzekucyjnego, a zawiadamiając o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazuje na charakter egzekwowanych świadczeń.

Art. 883. § 1. Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności.

§ 2. Jednakże dłużnik może żądać umorzenia egzekucji co do świadczeń wymagalnych w przyszłości, jeżeli uiści wszystkie świadczenia wymagalne i złoży na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumę równającą się sumie świadczeń periodycznych za sześć miesięcy, z równoczesnym umocowaniem komornika do podejmowania tej sumy. Komornik skorzysta z tego umocowania, gdy stwierdzi, że dłużnik popadł w zwłokę z uiszczeniem świadczeń wymagalnych; równocześnie wszczyna z urzędu egzekucję.

Art. 884. § 1. Zajęcie obowiązuje nadal, choćby po zajęciu nawiązano z dłużnikiem nowy stosunek pracy lub zlecenia albo choćby zakład pracy przeszedł na inną osobę, jeżeli osoba ta o zajęciu wiedziała.

§ 2. W razie rozwiązania stosunku pracy z dłużnikiem dotychczasowy pracodawca czyni wzmiankę o zajęciu należności w wydanym dłużnikowi świadectwie pracy, a jeżeli nowy pracodawca dłużnika jest mu znany, przesyła temu pracodawcy zawiadomienie komornika i dokumenty dotyczące zajęcia wynagrodzenia oraz powiadamia o tym komornika i dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne. Wzmianka w świadectwie pracy powinna zawierać oznaczenie komornika, który zajął należność, oraz numer sprawy egzekucyjnej, jak również wskazać wysokość potrąconych już kwot. Przesłanie zawiadomienia komornika ma skutki zajęcia należności dłużnika u nowego pracodawcy od chwili dojścia zawiadomienia do tego pracodawcy.

§ 3. Nowy pracodawca, któremu pracownik przedstawi świadectwo pracy ze wzmianką o zajęciu należności, zawiadamia o zatrudnieniu pracownika pracodawcę, który wydał świadectwo, oraz wskazanego we wzmiance komornika. Jeżeli nowy pracodawca, któremu pracownik nie okazał świadectwa pracy, dowie się, gdzie pracownik był przedtem zatrudniony, obowiązany jest zawiadomić poprzedniego pracodawcę o jego zatrudnieniu, chyba że pracownik przedstawi zaświadczenie tego pracodawcy stwierdzające, że jego należności nie były zajęte.

§ 4. Obowiązek powiadomienia komornika o zmianie pracodawcy obciąża również dłużnika. O obowiązku tym oraz o skutkach jego zaniedbania dłużnik powinien być pouczony przy zawiadomieniu go o zajęciu wynagrodzenia za pracę.

Art. 885. Zajęcie ma ten skutek, że w stosunku do wierzyciela egzekwującego nieważne są rozporządzenia wynagrodzeniem przekraczające część wolną od zajęcia, dokonane po jego zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wynagrodzenia następuje po zajęciu.

Art. 886. § 1. Pracodawcy, który nie wykonał obowiązków określonych w art. 881 § 3 i 4, nie złożył w przepisanym terminie oświadczenia przewidzianego w art. 882 albo zaniedbał przesłania dokumentów zajęcia wynagrodzenia nowemu pracodawcy dłużnika, stosownie do art. 884 § 2 i 3, komornik wymierza grzywnę w wysokości do pięciu tysięcy złotych. Grzywna jest powtarzana, jeżeli pracodawca nadal uchyla się od wykonania tych czynności w dodatkowo wyznaczonym terminie.

§ 2. Jeżeli pracodawcą nie jest osoba fizyczna, grzywnie podlega pracownik lub wspólnik odpowiedzialny za wykonanie takiej czynności, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia – osoby uprawnione do reprezentowania pracodawcy. Jeżeli pracodawcą jest spółka cywilna, grzywnie podlega którykolwiek ze wspólników.

§ 3. Pracodawca, który nie zastosował się do wezwania z art. 881 i 882 lub w inny sposób naruszył obowiązki wynikające z zajęcia bądź złożył oświadczenie przewidziane w art. 882 niezgodne z prawdą albo dokonał wypłaty zajętej części wynagrodzenia dłużnikowi, odpowiada za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę.

§ 4. Grzywnę określoną w § 1 komornik wymierzy również dłużnikowi, który nie powiadomił go o zmianie pracodawcy.

Art. 887. § 1. Z mocy samego zajęcia wierzyciel może wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika. Na żądanie wierzyciela komornik wydaje mu odpowiednie zaświadczenie.

§ 2. Wierzyciel wnoszący powództwo przeciwko pracodawcy powinien przypozwać dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne. Pozwany pracodawca obowiązany jest podać sądowi wszystkich innych wierzycieli, na rzecz których dochodzona wierzytelność również została zajęta. Sąd zawiadomi tych wierzycieli stosownie do art. 195. Wyrok wydany w sprawie jest skuteczny w stosunku do innych wierzycieli. Jednakże w stosunku do wierzyciela, o którym sąd nie został powiadomiony, pracodawca nie może powoływać się na wyrok, który zapadł na jego korzyść.

Art. 888. § 1. Na wniosek wierzyciela komornik odbierze dłużnikowi dokumenty stanowiące dowód wierzytelności i złoży je do depozytu sądowego.

§ 2. Jeżeli wierzyciel zgłasza wniosek, aby odebranie odbyło się w jego obecności, komornik zawiadamia go o terminie czynności. W razie niestawienia się wierzyciela czynności nie dokonuje się.

§ 3. Dłużnik obowiązany jest pod rygorem odpowiedzialności za szkodę udzielić wierzycielowi wszystkich wyjaśnień potrzebnych do dochodzenia praw przeciwko dłużnikowi zajętej wierzytelności.

DZIAŁ III

Egzekucja z rachunków bankowych

Art. 889. § 1. W celu dokonania egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego komornik ogólnej właściwości dłużnika:

1) przesyła do banku, w którym dłużnik posiada rachunek, zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej dłużnika pochodzącej z rachunku bankowego do wysokości należności będącej przedmiotem egzekucji wraz z kosztami egzekucyjnymi i wzywa bank, aby nie dokonywał wypłat z rachunku bez zgody komornika do wysokości zajętej wierzytelności albo zawiadomił komornika w terminie siedmiu dni o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty; zawiadomienie jest skuteczne także w przypadku niewskazania rachunku bankowego;

2) zawiadamia dłużnika o zajęciu jego wierzytelności z rachunku bankowego, doręczając mu odpis zawiadomienia skierowanego do banku, o zakazie wypłat z rachunku bankowego.

§ 1[1]. Jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1], komornik zawiadamia bank o charakterze egzekwowanych świadczeń.

§ 2. Równocześnie komornik przesyła wierzycielowi odpis zawiadomienia przesłanego do banku.

§ 3. Jeżeli wierzytelność z rachunku bankowego zajęta została w dwu lub więcej postępowaniach egzekucyjnych, a znajdująca się na rachunku kwota nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli, bank wstrzymuje się z wypłatą zajętych kwot, powiadamiając o tym komorników prowadzących egzekucję. Zajęte wierzytelności bank wypłaca, po przekazaniu wszystkich spraw w trybie art. 773[1], komornikowi, który prowadzi dalszą egzekucję.

Art. 889[1]. § 1. Jeżeli zajęto rachunek bankowy prowadzony w walucie obcej, bank przekazuje komornikowi należność w walucie polskiej przeliczonej według kursu kupna waluty obcej, w której prowadzony jest rachunek, ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w dniu przekazania należności komornikowi.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli tytuł wykonawczy obejmuje świadczenie pieniężne podlegające spełnieniu wyłącznie w walucie obcej, w której jest prowadzony rachunek bankowy.

Art. 889[2]. Bank niezwłocznie przekazuje środki pieniężne z zajętego rachunku na rachunek bankowy komornika.

Art. 890. § 1. Zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika jest dokonane z chwilą doręczenia bankowi zawiadomienia o zakazie wypłat z tego rachunku i obejmuje również kwoty:

1) których nie było na rachunku bankowym w chwili jego zajęcia, a zostały wpłacone na ten rachunek po dokonaniu zajęcia;
2) które zostały wpłacone na inny rachunek, otwarty po dokonaniu zajęcia.

§ 1[1]. Zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego nie obejmuje kwot pochodzących ze świadczeń, dodatków i zasiłków, o których mowa w art. 833 § 6, oraz świadczeń, dodatków i innych kwot, o których mowa w art. 31 ust. 1, art. 80

ust. 1 i *1a*[29)], art. 81, art. 83 ust. 1 i 4, art. 84 pkt 2 i 3 i art. 140 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także świadczenia dobry start oraz środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, o których mowa w art. 83 ust. 2 i art. 84 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także świadczenia dobry start w części przysługującej na umieszczone w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka dzieci i osoby, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej.

§ 1[2]. (uchylony)

§ 1[3]. (uchylony)

§ 2. Wynikający z zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego zakaz wypłat z tego rachunku nie dotyczy bieżących wypłat na wynagrodzenie za pracę wraz z podatkami i innymi ciężarami ustawowymi oraz na zasądzone alimenty i renty o charakterze alimentacyjnym zasądzone tytułem odszkodowania – do wysokości przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wypłata na wynagrodzenie za pracę następuje po złożeniu komornikowi odpisu listy płac lub innego wiarygodnego dowodu, a wypłata na alimenty i renty alimentacyjne – tytułu wykonawczego stwierdzającego obowiązek dłużnika do płacenia alimentów lub renty.

§ 2[1]. Bank dokonuje wypłat, o których mowa w § 2, na podstawie zezwolenia komornika. Wypłaty na alimenty i renty alimentacyjne następują do rąk uprawnionego do tych świadczeń.

§ 2[2]. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 890[1]. Jeżeli zajęcie obejmuje wierzytelność wynikającą z rachunku bankowego zajętego uprzednio na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu ustanowionym w postępowaniu zabezpieczającym, uprawnienia obowiązanego do

29) Uchylony przez art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 17 września 2021 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1981), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

dokonania wypłat z rachunku bankowego ustają z dniem dokonania zajęcia w postępowaniu egzekucyjnym.

Art. 890[2]**.** § 1. Wykonanie zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego podlega wstrzymaniu w okresie blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego w rozumieniu art. 119zg pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2025 r. poz. 111, z późn. zm.[30)]).

§ 2. Wstrzymanie wykonania zajęcia, o którym mowa w § 1, nie dotyczy zajęcia na poczet zasądzonych alimentów, renty o charakterze alimentacyjnym tytułem odszkodowania oraz wynagrodzenia ze stosunku pracy wraz z zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składkami na ubezpieczenie społeczne należnymi od dokonywanych wypłat na bieżące wynagrodzenia. Bank wykonuje to zajęcie do wysokości nieprzekraczającej kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2024 r. poz. 1773).

§ 3. W przypadku, o którym mowa w § 1, bank informuje komornika o przyczynie wstrzymania wykonania zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego w przypadku blokady rachunku, o której mowa w art. 119zw § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa.

Art. 891. § 1. W razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy kwoty znajdujące się na rachunku bankowym nie wystarczają na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, bank dokonuje wypłat z tego rachunku na rzecz sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, oraz niezwłocznie zawiadamia o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, o czym komornik poucza bank, dokonując zajęcia.

§ 2. W razie zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1], w przypadku gdy kwoty znajdujące się na rachunku

30) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 497, 621, 622, 769, 820, 1203, 1235, 1414, 1417, 1669, 1804 i 1863 oraz z 2026 r. poz. 252 i 347.

bankowym nie wystarczają na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, bank dokonuje wypłat z tego rachunku na rzecz sądowego organu egzekucyjnego, a zawiadamiając o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazuje na charakter egzekwowanych świadczeń.

Art. 891[1]. § 1. Na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi można zająć wierzytelność z rachunku wspólnego prowadzonego dla dłużnika i osób trzecich. Dalsze czynności egzekucyjne będą prowadzone do udziału przypadającego dłużnikowi w rachunku wspólnym stosownie do treści umowy rachunku bankowego, którą dłużnik jest obowiązany przedłożyć komornikowi w terminie tygodnia od daty zajęcia. Przepisy o wyjawieniu majątku stosuje się odpowiednio. Jeżeli umowa nie określa udziału w rachunku wspólnym albo gdy dłużnik nie przedłoży umowy, domniemywa się, że udziały są równe. Po ustaleniu udziału dłużnika zwalnia się pozostałe udziały od egzekucji.

§ 2. W razie zajęcia rachunku wspólnego dla wspólników spółki cywilnej, komornik zawiadamia pozostałych wspólników.

Art. 891[2]. § 1. Na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim można prowadzić egzekucję z rachunku wspólnego dłużnika i jego małżonka.

§ 2. Przepis § 1 nie wyłącza możliwości obrony małżonka dłużnika w drodze powództwa o zwolnienie od egzekucji, jeżeli na rachunku wspólnym małżonków zgromadzono środki, które nie wchodzą do majątku osobistego dłużnika, albo też środki, które nie pochodzą z pobranego przez dłużnika wynagrodzenia za pracę, dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy.

Art. 892. § 1. Bank, który naruszył przepisy dotyczące obowiązków banku w zakresie egzekucji z rachunków bankowych odpowiada za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę.

§ 2. Przepisy art. 886 stosuje się odpowiednio do pracowników banku winnych niezgodnego z prawem dokonania wypłaty z zajętego rachunku bankowego.

Art. 893. Do skutków zajęcia stosuje się odpowiednio art. 885, 887 i 888.

Art. 893[1]. § 1. Jeżeli egzekucja z rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, nie może być przeprowadzona w trybie art. 901 z powodu niemożności odebrania tego dokumentu, komornik stwierdza ten fakt protokołem i dokonuje zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, przez skierowanie do właściwego banku zawiadomienia o zajęciu. Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia tego zawiadomienia. Na skutek zajęcia dokonanego w powyższy sposób bank wstrzymuje wszelkie wypłaty z zajętego rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, i zawiadamia o tym placówki banku, placówki pocztowe w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe oraz inne placówki wykonujące czynności w powyższym zakresie.

§ 2. Komornik doręcza niezwłocznie zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, dłużnikowi z pouczeniem o odpowiedzialności przewidzianej w § 3, w razie dokonania wypłaty z zajętego rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny.

§ 3. Dłużnik, który po dokonaniu zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, dokona wypłaty całości lub części środków pieniężnych znajdujących się na tym rachunku, podlega odpowiedzialności karnej jak za usunięcie mienia spod egzekucji.

§ 4. Komornik doręcza niezwłocznie zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, wierzycielowi.

§ 4[1]. W terminie dwóch tygodni od daty doręczenia zawiadomienia o zajęciu rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, wierzyciel występuje do sądu z wnioskiem o umorzenie książeczki oszczędnościowej dłużnika i zawiadamia o tym niezwłocznie właściwy oddział banku, doręczając mu odpis złożonego do sądu wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej. W razie niedoręczenia odpisu, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, w terminie miesiąca od daty zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, właściwy oddział banku odwołuje wstrzymanie wypłat z tego rachunku, o czym zawiadamia właściciela książeczki oszczędnościowej.

§ 4[2]. W zawiadomieniu, o którym mowa w § 4, poucza się wierzyciela o treści § 4[1].

§ 5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności oraz Ministrem Sprawiedliwości określi,

w drodze rozporządzenia, tryb zawiadamiania placówek banków, placówek pocztowych w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe i innych placówek, uwzględniając dane zawarte w zawiadomieniu, mając na względzie sprawne prowadzenie egzekucji.

Art. 893[2]. § 1. Sąd rozpatrzy wniosek o umorzenie książeczki oszczędnościowej na zasadach i w trybie przewidzianych w przepisach o umarzaniu utraconych dokumentów. W postępowaniu o umorzenie książeczki oszczędnościowej nie mogą być zgłoszone zarzuty dotyczące zasadności roszczenia wierzyciela. Koszty postępowania obciążają właściciela książeczki. Sąd przesyła właściwemu oddziałowi banku wypis prawomocnego postanowienia w sprawie umorzenia książeczki oszczędnościowej.

§ 2. W razie umorzenia książeczki oszczędnościowej właściwy oddział banku wystawia na jej miejsce nową książeczkę oszczędnościową, którą po odpisaniu środków pieniężnych do wysokości należności wskazanej w tytule wykonawczym łącznie z kosztami egzekucyjnymi wydaje właścicielowi. W przypadku nieuwzględnienia wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej właściwy oddział banku niezwłocznie odwoła wstrzymanie wypłat z rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, i zawiadomi o tym właściciela.

Art. 893[2a]. Komornik doręcza pisma bankowi za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego, a bank wnosi pisma do komornika wyłącznie za pośrednictwem tego systemu.

Art. 893[3]. Przepisy art. 893[1] i 893[2] stosuje się odpowiednio w wypadku niemożności odebrania innego dokumentu, z którego posiadaniem jest związana wierzytelność na rachunku bankowym.

Art. 893[4]. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do egzekucji z rachunków prowadzonych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.

Art. 894. (uchylony)

DZIAŁ IV

Egzekucja z innych wierzytelności

Art. 895. § 1. Egzekucja prowadzona według przepisów działu niniejszego należy do komornika sądu właściwości ogólnej dłużnika, przeciwko któremu toczy się

postępowanie egzekucyjne, a w braku podstaw do jej oznaczenia – do komornika sądu właściwości ogólnej osoby zobowiązanej względem dłużnika. Gdy osoby takiej nie ma, egzekucja należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajduje się przedmiot świadczenia lub prawa.

§ 2. Jeżeli wykonanie prawa związane jest z posiadaniem dokumentu, właściwy jest komornik tego sądu, w którego okręgu dokument się znajduje.

§ 3. Na podstawie wniosku o wszczęcie egzekucji z ruchomości komornik dokona również zajęcia wierzytelności lub innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, jeżeli dokument taki znajduje się w posiadaniu dłużnika.

Art. 896. § 1. Do egzekucji z wierzytelności komornik przystępuje przez jej zajęcie. W celu zajęcia komornik:

1) zawiadomi dłużnika, że nie wolno mu odbierać żadnego świadczenia ani rozporządzać zajętą wierzytelnością i ustanowionym dla niej zabezpieczeniem;

1[1]) zawiadomi dłużnika wierzytelności o charakterze egzekwowanych świadczeń, jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1];

2) wezwie dłużnika wierzytelności, aby należnego od niego świadczenia nie uiszczał dłużnikowi, lecz złożył je komornikowi lub na rachunek depozytowy Ministra Finansów;

3) wezwie dłużnika wierzytelności, aby w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy świadczenie nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, uiszczał je na rzecz:

   a) sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, albo

   b) sądowego organu egzekucyjnego – jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1]

   – oraz niezwłocznie zawiadomił o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, a w przypadku, o którym mowa w art. 773 § 2[1] – także na charakter egzekwowanych świadczeń.

§ 2. Jednocześnie z zajęciem wierzytelności komornik wezwie jej dłużnika, aby w ciągu tygodnia złożył oświadczenie:

1) czy i w jakiej wysokości przysługuje dłużnikowi zajęta wierzytelność, czy też odmawia zapłaty i z jakiej przyczyny;
2) czy inne osoby roszczą sobie prawa do wierzytelności, czy i w jakim sądzie lub przed jakim organem toczy się lub toczyła się sprawa o zajętą wierzytelność oraz czy i o jakie roszczenie została skierowana do zajętej wierzytelności egzekucja przez innych wierzycieli.

Art. 897. § 1. W celu zajęcia wierzytelności, której zabezpieczenie jest ujawnione przez wpis w księdze wieczystej lub przez złożenie dokumentu do zbioru, komornik jednocześnie z zawiadomieniem i wezwaniem dłużników zgodnie z art. 896, składa do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej wniosek o wpis o zajęciu lub o złożenie tego wniosku do zbioru dokumentów.

§ 2. Jeżeli w księdze wieczystej znajdują się wpisy lub w zbiorze dokumentów dokumenty stanowiące przeszkodę do uwzględnienia wniosku, sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej zawiadomi o tym wierzyciela i komornika, wyznaczając termin do usunięcia przeszkody. Usunięcie przeszkody należy do wierzyciela. W tym celu wierzyciel może wykonywać prawa przysługujące dłużnikowi. Na wniosek wierzyciela komornik odbierze dłużnikowi potrzebne do tego dokumenty.

§ 3. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu sąd oddali wniosek komornika, a komornik umorzy egzekucję. Jeżeli jednak wierzyciel w terminie wyznaczonym przez sąd wytoczy powództwo w celu usunięcia przeszkody, oddalenie wniosku i umorzenie egzekucji nie może nastąpić przed prawomocnym oddaleniem powództwa.

§ 4. (uchylony)

Art. 898. Jeżeli do zabezpieczenia zajętej wierzytelności wymagany jest wpis w księdze wieczystej, komornik odbierze dłużnikowi dokumenty potrzebne do dokonania tego wpisu i złoży wniosek o wpis na rzecz dłużnika oraz o jednoczesne ujawnienie zajęcia.

Art. 899. Dokonując zajęcia wierzytelności zabezpieczonej poręczeniem, zastawem lub zastawem rejestrowym, komornik na wniosek wierzyciela zawiadamia

także poręczyciela albo właściciela przedmiotu obciążonego prawem zastawu, iż świadczenia z wierzytelności zabezpieczonej nie wolno uiścić dłużnikowi. Przepis art. 882 § 1 pkt 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 900. § 1. Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności. Jeżeli konieczny jest wpis zajęcia w księdze wieczystej, wierzytelność jest zajęta z chwilą dokonania wpisu lub złożenia do zbioru dokumentów wniosku komornika. Jednakże i w tym wypadku zajęcie jest skuteczne już z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności, jeżeli takie doręczenie nastąpiło wcześniej.

§ 2. Zajęcie sum płatnych periodycznie obejmuje także wypłaty przyszłe. Art. 883 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 901. § 1. Zajęcia wierzytelności związanej z posiadaniem dokumentu dokonuje się przez odebranie dokumentu dłużnikowi lub osobie trzeciej. Przepis art. 845 § 2 stosuje się odpowiednio. Następnych zajęć takiej wierzytelności dokonuje się przez zaznaczenie w protokole pierwszego zajęcia.

§ 2. O dokonaniu zajęcia komornik powiadomi wierzyciela dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, i dłużnika zajętej wierzytelności, a przy dalszych zajęciach także poprzednich wierzycieli.

§ 3. Od dłużnika zajętej wierzytelności związanej z posiadaniem dokumentu komornik zażąda zapłaty poszukiwanej sumy, a jeżeli wierzytelność wymagalna jest po wypowiedzeniu, dokona jej wypowiedzenia. Na wniosek wierzyciela, dłużnika albo z urzędu, komornik dokona również czynności zachowawczych, jeżeli zajdzie tego potrzeba.

§ 4. Zajęte papiery wartościowe niezapisane na rachunku papierów wartościowych komornik może sprzedać za pośrednictwem firmy inwestycyjnej w rozumieniu przepisów, o których mowa w art. $752^{[1]}$. Sprzedaż w tym trybie może nastąpić w okresie miesiąca od dnia zajęcia. Za zgodą dłużnika sprzedaż może nastąpić także po tym terminie. Do ustalenia ceny sprzedaży należy powołać biegłego. Na wniosek dłużnika sprzedaż może nastąpić po cenie przez niego wskazanej.

§ 5. Jeżeli zobowiązany z weksla nie zapłaci poszukiwanej sumy, komornik sprzeda weksel. Dokonany przez komornika indos wywiera skutki indosu wpisanego przez zobowiązanego. Jeżeli na wekslu zostały umieszczone wyrazy „nie na zlecenie”

lub inne zastrzeżone równoważnie, komornik może przenieść weksel na nabywcę tylko w formie i ze skutkiem przewidzianym w przepisach o przelewie wierzytelności.

§ 6. Do zbycia weksli przepisy art. 904[1] stosuje się odpowiednio.

Art. 902. Do skutków zajęcia stosuje się odpowiednio art. 885, 887 i 888, a do skutków niezastosowania się do wezwań komornika oraz do obowiązków wynikających z zajęcia – art. 886.

Art. 902[1]. Zajęcie wierzytelności nie narusza uprawnień wynikających z zamieszczonej w umowie klauzuli kompensacyjnej, o której mowa w ustawie z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 294).

Art. 902[2]. § 1. Zajęcie nadpłaty i zwrotu podatku obejmuje wszelkie wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku istniejące w chwili zajęcia oraz powstałe po zajęciu. Przepisu art. 896 § 2 nie stosuje się.

§ 1[1]. Zajęcie nadpłaty i zwrotu podatku skierowane do naczelnika urzędu skarbowego nie wywołuje skutku, jeżeli dotyczy dłużnika, który nie jest zaewidencjonowany w Centralnym Rejestrze Podmiotów – Krajowej Ewidencji Podatników.

§ 1[2]. Zajęcie nadpłaty i zwrotu podatku skierowane do naczelnika urzędu skarbowego jest skuteczne wobec pozostałych naczelników urzędów skarbowych.

§ 2. Dłużnik wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku zawiadamia sądowy organ egzekucyjny o braku swojej właściwości, jeżeli nie jest dłużnikiem wierzytelności. Zdania pierwszego nie stosuje się do naczelnika urzędu skarbowego.

§ 2[1]. Do zbiegu egzekucji do wierzytelności z tytułu zajęcia nadpłaty lub zwrotu podatku dochodzi z chwilą zaistnienia podstaw do zwrotu nadpłaty lub zwrotu podatku. W takim przypadku dłużnik zajętej wierzytelności zawiadamia organy egzekucyjne o zbiegu egzekucji i o dacie dokonania uczestniczących w zbiegu zajęć, z jednoczesnym przekazaniem właściwemu organowi egzekucyjnemu środków pieniężnych. W przypadku zbiegu egzekucji przepisów art. 773 § 6 i 8 nie stosuje się.

§ 2[2]. Przepisów art. 773–773[2] i art. 774 nie stosuje się, jeżeli dokonane zajęcie dotyczy wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku w wysokości nie wyższej niż 100 zł. Dłużnik wierzytelności przekazuje środki pieniężne organowi egzekucyjnemu, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia

tego pierwszeństwa – organowi egzekucyjnemu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

§ 2[3]. Jeżeli po przekazaniu, o którym mowa w § 2[2], pozostały środki pieniężne, dłużnik wierzytelności przekazuje je, aż do całkowitego rozliczenia wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku, organowi egzekucyjnemu, który jako kolejny dokonał zajęcia nadpłaty i zwrotu podatku, a w razie niemożności ustalenia kolejności – organowi, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

§ 3. Zawiadomienie o zajęciu nadpłaty i zwrotu podatku oraz inne związane z dokonanym zajęciem dokumenty doręcza się dłużnikowi zajętej wierzytelności przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 67 § 2c ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Doręczenia pomiędzy komornikiem a naczelnikiem urzędu skarbowego dokonywane są za pośrednictwem konta w e-Urzędzie Skarbowym.

§ 4. Nadwyżkę środków pieniężnych uzyskanych z tytułu zajęcia nadpłaty lub zwrotu podatku komornik zwraca bezpośrednio dłużnikowi.

Art. 903. Jeżeli zajęto wierzytelność, której przedmiotem jest świadczenie z zobowiązania przemiennego z prawem wyboru zastrzeżonym dla dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, prawo to przechodzi na wierzyciela, jeżeli dłużnik, wezwany przez komornika do dokonania wyboru, w ciągu tygodnia z prawa tego nie skorzysta.

Art. 904. Jeżeli obowiązek dłużnika zajętej wierzytelności zależy od wzajemnego świadczenia dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, które polega na wydaniu rzeczy znajdującej się w jego władaniu, a obowiązek wydania tej rzeczy został już orzeczony prawomocnym wyrokiem lub stwierdzony innym tytułem egzekucyjnym, komornik odbierze dłużnikowi zajętej wierzytelności tytuł egzekucyjny i po uzyskaniu na nim klauzuli wykonalności odbierze rzecz dłużnikowi, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, jeżeli to jest konieczne do uzyskania świadczenia od dłużnika zajętej wierzytelności.

Art. 904[1]. § 1. Na wniosek wierzyciela jego zaspokojenie nastąpi przez sprzedaż wierzytelności w drodze licytacji lub z wolnej ręki, o ile nie sprzeciwia się temu charakter zajętej wierzytelności.

§ 2. Sprzedaży zajętej wierzytelności dokonuje się w drodze licytacji prowadzonej według przepisów o egzekucji z ruchomości. Cena wywołania wynosi trzy czwarte sumy, na którą składa się należność główna oraz odsetki naliczone do dnia licytacji. Nabycie nie może nastąpić poniżej ceny wywołania.

§ 3. Za zgodą dłużnika zajęta wierzytelność może zostać sprzedana z wolnej ręki po cenie przez niego wskazanej, jeżeli sprzedaż nie narusza interesów wierzycieli. Dłużnik może też wskazać nabywcę oraz określić inne warunki sprzedaży. Zgoda dłużnika na sprzedaż z wolnej ręki nie jest potrzebna, gdy wierzytelność była wymagalna przed dniem zajęcia. W takim wypadku cena sprzedaży nie może być jednak niższa niż cztery piąte sumy, na którą składa się należność główna oraz odsetki naliczone do dnia sprzedaży.

Art. 905. § 1. Jeżeli zajęta została wierzytelność, z mocy której mają być wydane dłużnikowi na własność ruchomości, będą one wydane komornikowi w miejscu, w którym miały być wydane dłużnikowi. Zajęcie ruchomości dokonane jest przez samo zajęcie wierzytelności o ich wydanie.

§ 2. Dalsza egzekucja z tych ruchomości będzie prowadzona według przepisów o egzekucji z ruchomości.

Art. 906. § 1. Jeżeli została zajęta wierzytelność, z mocy której dłużnikowi, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne, jako właścicielowi ma być wydana nieruchomość, komornik odda wydaną nieruchomość w zarząd dłużnikowi. Na wniosek wierzyciela komornik ustanowi zarządcą inną osobę.

§ 2. Egzekucja z tej nieruchomości i zarząd prowadzone będą według przepisów o egzekucji z nieruchomości.

Art. 907. Przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy przedmiotem zajętej wierzytelności jest statek morski wpisany do rejestru okrętowego.

Art. 908. § 1. Jeżeli po zajęciu wierzytelności należyte wykonanie praw dłużnika lub wierzyciela tego wymaga, sąd na wniosek wierzyciela lub dłużnika, stosownie do

okoliczności, ustanowi kuratora lub zarządcę. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. Do zarządu stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości.

Art. 908[1]. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio w razie zajęcia stanowiącej własność dłużnika sumy złożonej na rachunku depozytowym Ministra Finansów, dopóki suma ta nie zostanie objęta, choćby nieprawomocnie, planem podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Zajęcie kieruje się do organu będącego dysponentem sumy.

§ 2. Jeżeli na skutek zajęcia, o którym mowa w § 1, doszło do zbiegu egzekucji albo egzekucji i zabezpieczenia, przyjmuje się, że organ będący dysponentem sumy jako pierwszy dokonał zajęcia. Do organu tego stosuje się odpowiednio przepis art. 896 § 2 dotyczący obowiązków dłużnika zajętej wierzytelności.

§ 3. W razie zbiegu, o którym mowa w § 2, podziału sumy uzyskanej z egzekucji dokonuje się z uwzględnieniem przepisów właściwych dla sposobu egzekucji zastosowanego do uzyskania zdeponowanej sumy.

§ 4. Nie jest dopuszczalne zajęcie sumy uzyskanej w toku egzekucji z nieruchomości albo egzekucji, do której przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. Przepis powyższy nie stoi na przeszkodzie zajęciu wierzytelności dłużnika o zwrot kwoty, która może mu przypadać zgodnie z planem podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

DZIAŁ IVa

Egzekucja z innych praw majątkowych

Art. 909. Przepisy o egzekucji z wierzytelności stosuje się odpowiednio do egzekucji z innych praw majątkowych, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 910. § 1. Do egzekucji z praw majątkowych komornik przystąpi przez zajęcie prawa. W tym celu komornik:

1) zawiadomi dłużnika, że nie wolno mu rozporządzać, obciążać ani realizować zajętego prawa, jak również nie wolno mu pobierać żadnego świadczenia przysługującego z zajętego prawa;

1[1]) zawiadomi osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika, o charakterze egzekwowanych świadczeń, jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1];

2) zawiadomi osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika, by obowiązku tego wobec dłużnika nie realizowała, a wynikające z prawa świadczenia pieniężne uiszczała komornikowi lub na rachunek depozytowy Ministra Finansów, oraz wzywa tę osobę, by w terminie tygodnia złożyła oświadczenie, czy inne osoby roszczą sobie pretensje do zajęcia prawa, czy i w jakim sądzie lub przed jakim organem toczy się lub toczyła się sprawa o zajęte prawo, jak również czy oraz o jakie roszczenie skierowana jest egzekucja do zajętego prawa;

3) wezwie osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika, aby w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy świadczenie nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, uiszczała je na rzecz:

   a) sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, albo

   b) sądowego organu egzekucyjnego – jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1]

   – oraz niezwłocznie zawiadomiła o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, a w przypadku, o którym mowa w art. 773 § 2[1] – także na charakter egzekwowanych świadczeń.

§ 2. Prawo jest zajęte z chwilą doręczenia zawiadomienia osobie, która z mocy zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem wobec dłużnika. Jednakże jeżeli zawiadomienie o zajęciu zostało doręczone dłużnikowi wcześniej, skutki zajęcia powstają wobec dłużnika z chwilą doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu.

§ 3. Jeżeli prawo majątkowe, które ma być zajęte, jest tego rodzaju, że nie ma oznaczonej osoby obciążonej obowiązkiem względem dłużnika, zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia zawiadomienia dłużnikowi.

§ 4. W stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji, skutki zajęcia powstają z chwilą, gdy o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, choćby zawiadomienie, o którym mowa w § 1, nie zostało jeszcze doręczone.

Art. 910[1]. Dokonując zajęcia patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji komornik przesyła do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o wpis informacji o zajęciu prawa do właściwego rejestru.

Art. 910[2]. § 1. Z mocy zajęcia wierzyciel może wykonywać wszelkie uprawnienia majątkowe dłużnika wynikające z zajętego prawa, które są niezbędne do zaspokojenia wierzyciela w drodze egzekucji, może również podejmować wszelkie działania, które są niezbędne do zachowania prawa.

§ 2. Jeżeli zachodzi potrzeba realizacji innych uprawnień wynikających z zajętego prawa niż wymienione w § 1, sąd na wniosek dłużnika lub wierzyciela albo z urzędu ustanowi zarządcę. Do zarządcy stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie w egzekucji z nieruchomości.

Art. 910[3]. Do egzekucji z prawa majątkowego wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków stosuje się odpowiednio przepisy art. 923[1].

Art. 910[4]. § 1. Do oszacowania zajętego prawa komornik powołuje biegłego.

§ 2. Wycena biegłego nie jest potrzebna, jeżeli strony zgodnie ustaliły wartość zajętego prawa albo jeżeli w okresie trzech miesięcy przed dokonaniem zajęcia zajęte prawo było oszacowane dla celów obrotu rynkowego lub w drodze umowy ustalono jego wartość dla potrzeb takiego obrotu.

§ 3. W przypadkach wskazanych w § 2 za wartość prawa przyjmuje się wartość prawa ustaloną zgodnie przez strony albo we wcześniejszej umowie lub oszacowaniu.

Art. 911. Na żądanie wierzyciela komornik sporządzi opis zajętego prawa majątkowego.

Art. 911[1]. W opisie komornik zamieści w szczególności:

1) rodzaj zajętego prawa;
2) oznaczenie osób uprawnionych oraz rodzaj przysługujących im uprawnień albo stwierdzenie o braku informacji o ich istnieniu;

3) oznaczenie osób zobowiązanych, jeżeli są, i rodzaj ciążących na nich obowiązków;
4) w razie istnienia sporu co do treści prawa lub rodzaju przysługujących uprawnień, rodzaj sporu, osoby dochodzące tych roszczeń oraz oznaczenie sądu lub innego organu, przed którym spór się toczy.

Art. 911[2]. § 1. Zajęcie praw dłużnika przysługujących mu na wypadek wystąpienia ze spółki cywilnej lub jej rozwiązania dokonane jest z chwilą powiadomienia dłużnika o zajęciu. O zajęciu komornik powiadomi pozostałych wspólników, jeżeli ich adresy zostaną komornikowi podane przez którąkolwiek ze stron.

§ 2. Pozostali wspólnicy w terminie dwóch tygodni od dnia zajęcia są obowiązani przedstawić komornikowi wykaz przedmiotów, wierzytelności i praw, które przypadną dłużnikowi na wypadek wystąpienia ze spółki lub jej rozwiązania. Przepisy art. 886 stosuje się odpowiednio.

Art. 911[3]. § 1. Zajmując udział wspólnika w spółce handlowej albo prawa wspólnika z tytułu udziału w takiej spółce, którymi wspólnikowi wolno rozporządzać, jak również prawa majątkowe akcjonariusza, komornik powiadomi o zajęciu spółkę oraz zgłosi ten fakt sądowi rejestrowemu.

§ 2. W razie zajęcia praw majątkowych zarejestrowanych w rejestrze akcjonariuszy, o którym mowa w art. 300[30] § 1 i art. 328[1] § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, komornik występuje także z żądaniem ujawnienia zajęcia tych praw do podmiotu prowadzącego ten rejestr, wzywając go do zawiadomienia, w terminie 7 dni od dnia doręczenia żądania, o:
1) dacie wpisania zajęcia praw majątkowych w rejestrze akcjonariuszy albo przeszkodzie do jego dokonania;
2) liczbie lub wartości oraz rodzaju, seriach i numerach albo odrębnych oznaczeniach, o których mowa w art. 55 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, zajętych praw majątkowych, jeżeli rejestr akcjonariuszy zawiera takie dane.

Art. 911[4]. Zajęcie prawa obejmuje również wszelkie wierzytelności i roszczenia przysługujące dłużnikowi z tytułu zajętego prawa, nawet jeżeli powstały po zajęciu.

Art. 911[5]. Jeżeli z zajętego prawa wynika wymagalne roszczenie, komornik wezwie dłużnika zajętej wierzytelności, aby spełnił świadczenie wierzycielowi lub komornikowi. Przepisy art. 887 stosuje się odpowiednio.

Art. 911[6]. § 1. Zaspokojenie wierzyciela z zajętego prawa następuje z dochodu, jeżeli zajęte prawo przynosi dochód, albo z realizacji lub sprzedaży prawa.

§ 2. Zaspokojenie z dochodu lub realizacji prawa, jeżeli nie nastąpi w trybie art. 911[5], następuje w drodze egzekucji przez zarząd przymusowy. Przepisy art. 1064[1]–1064[11] stosuje się odpowiednio.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 911[7]. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, komornik może sprzedać zajęte prawo z wolnej ręki po cenie nieniższej niż 75 % ceny oszacowania. Sprzedaż ta nie może nastąpić wcześniej niż czternastego dnia od oszacowania.

§ 2. Na wniosek dłużnika, za zgodą wierzyciela, sprzedaż może nastąpić bez oszacowania prawa. Sprzedaż za wskazaną przez dłużnika cenę może nastąpić, gdy nie naruszyło to interesów wierzycieli. Dłużnik winien wówczas wskazać cenę minimalną, poniżej której sprzedaż nie może być dokonana. Dłużnik może wskazać osobę nabywcy albo też wskazać kilka osób uprawnionych do nabycia oraz kolejność, w jakiej prawo nabycia będzie im przysługiwało.

§ 3. Jeżeli sprzedaż nie dojdzie do skutku w terminie tygodnia od dnia, w którym wierzyciel wyraził zgodę na sprzedaż, komornik sprzedaje zajęte prawo w drodze licytacji, chyba że wierzyciel wyrazi zgodę na ponowną sprzedaż z wolnej ręki.

§ 4. Do sprzedaży prawa w drodze licytacji stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży licytacyjnej w egzekucji z ruchomości. Ogłoszenia udostępniane w związku ze sprzedażą w drodze licytacji papierów wartościowych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 592 oraz z 2026 r. poz. 176) nie stanowią oferty publicznej papierów wartościowych w rozumieniu art. 2 lit. d rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym

oraz uchylenia dyrektywy 2003/71/WE (Dz. Urz. UE L 168 z 30.06.2017, str. 12). Do tej sprzedaży nie stosuje się przepisu art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.

Art. 911[8]. § 1. Do egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku, komornik przystąpi przez ich zajęcie. W tym celu komornik:

1) zawiadamia dłużnika, że nie wolno mu odbierać żadnego świadczenia, jak również rozporządzać, z wyjątkiem zleceń, o których mowa w § 2, zajętymi instrumentami finansowymi czy wartościami zebranymi na rachunku;

1[1]) zawiadamia podmiot prowadzący działalność maklerską, w którym dłużnik ma rachunek, o charakterze egzekwowanych świadczeń, jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1];

2) wezwie podmiot prowadzący działalność maklerską, w którym dłużnik ma rachunek, by nie wykonywał dyspozycji dłużnika, z wyjątkiem zleceń, o których mowa w § 2, ani też nie wypłacał dłużnikowi pieniędzy ulokowanych na jego rachunku, lecz zajęte sumy pieniężne do wysokości egzekwowanej należności wydał komornikowi lub złożył na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

§ 1[1]. Komornik może doręczać pisma podmiotowi prowadzącemu działalność maklerską za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego, a podmiot prowadzący działalność maklerską wnosi pisma do komornika za pośrednictwem tego systemu, jeżeli podmiot prowadzący działalność maklerską korzysta z tego systemu.

§ 2. Jeżeli znajdujące się na rachunku dłużnika sumy pieniężne nie wystarczają na pokrycie egzekwowanego roszczenia, podmiot prowadzący działalność maklerską, w którym dłużnik ma rachunek, niezwłocznie wzywa dłużnika, aby w terminie trzech dni złożył zlecenie sprzedaży celem zaspokojenia wierzyciela przez okres miesiąca, wskazując, które ze zdeponowanych instrumentów finansowych mają być przedmiotem zlecenia sprzedaży. Jeżeli zajęto instrumenty finansowe, które wcześniej były zajęte na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu, dyspozycja dłużnika dotycząca zlecenia ich sprzedaży będzie wykonana po zajęciu dokonanym w egzekucji, jeżeli samo zlecenie sprzedaży dłużnik złożył w terminie określonym w art. 752[1].

§ 3. Jeżeli dłużnik nie dokona czynności, o której mowa w § 2, albo pomimo wykonania czynności nie dojdzie do sprzedaży instrumentów finansowych, prowadzący rachunek w terminie trzech dni powiadamia wierzyciela, za pośrednictwem komornika, jakie instrumenty finansowe umieszczone są na rachunku. Wierzyciel składa zlecenie dokonania sprzedaży wybranych instrumentów finansowych.

§ 4. W razie niezłożenia przez wierzyciela w terminie dwóch tygodni zlecenia, o którym mowa w § 3, albo gdy sprzedaż na zlecenie wierzyciela nie doszła do skutku przez okres roku, egzekucję umarza się.

§ 5. Jeżeli zajęcia dokonano na rzecz dwu lub więcej wierzycieli, zlecenie, o którym mowa w § 3, składa kurator ustanowiony w trybie art. 908, chyba że wierzyciele złożą zgodny wniosek o sprzedaży instrumentów finansowych. W razie ustanowienia kuratora termin dwutygodniowy liczy się od dnia powołania kuratora.

§ 5[1]. W razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy kwoty znajdujące się na rachunku nie wystarczają na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, podmiot prowadzący działalność maklerską, w którym dłużnik ma rachunek, dokonuje wypłat z tego rachunku na rzecz sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, oraz niezwłocznie zawiadamia o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, o czym komornik poucza podmiot prowadzący działalność maklerską, w którym dłużnik ma rachunek, dokonując zajęcia.

§ 5[2]. W razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy kwoty znajdujące się na rachunku nie wystarczają na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2[1], podmiot prowadzący działalność maklerską, w którym dłużnik ma rachunek, dokonuje wypłat z tego rachunku na rzecz sądowego organu egzekucyjnego, a zawiadamiając o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazuje na charakter egzekwowanych świadczeń.

§ 6. Przepisów § 1–5[2] nie stosuje się do rachunku zbiorczego, o którym mowa w art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.

Art. 912. § 1. Jeżeli zajęte zostało prawo, z mocy którego dłużnik może żądać działu majątku, zajęcie obejmuje wszystko to, co dłużnikowi z działu przypadnie. Gdy dłużnik otrzyma z działu nieruchomość lub ułamkową jej część, sąd przeprowadziwszy dział zawiadomi o zajęciu sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej w celu ujawnienia zajęcia przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie zawiadomienia do zbioru dokumentów. Jeżeli wierzyciel w ciągu miesiąca po ukończeniu działu nie zażądał przeprowadzenia egzekucji z mienia przypadłego dłużnikowi, przedmioty majątkowe, z których egzekucji nie żądał, będą wolne od zajęcia.

§ 2. O zajęciu prawa, z mocy którego dłużnik może żądać działu, komornik zawiadomi wskazane przez wierzyciela osoby, przeciwko którym dłużnikowi przysługuje prawo żądania działu.

DZIAŁ V

Wyjawienie majątku

Art. 913. § 1. Jeżeli zajęty w egzekucji majątek dłużnika nie rokuje zaspokojenia egzekwowanych należności lub jeżeli wierzyciel wykaże, że na skutek prowadzonej egzekucji nie uzyskał w pełni zaspokojenia swej należności, może on żądać zobowiązania dłużnika do złożenia wykazu majątku z wymienieniem rzeczy i miejsca, gdzie się znajdują, przypadających mu wierzytelności i innych praw majątkowych lub informacji o odpłatnych i nieodpłatnych czynnościach prawnych, których przedmiotem jest rzecz lub prawo o wartości przekraczającej w dniu dokonania tych czynności wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, dokonanych na rzecz osób trzecich, w pięcioletnim okresie poprzedzającym wszczęcie egzekucji, w wyniku których stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności, oraz do złożenia przyrzeczenia według roty: „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem zapewniam, że złożony przeze mnie wykaz majątku jest prawdziwy i zupełny.”.

§ 1[1]. Dłużnik składa wykaz, o którym mowa w § 1, pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o czym sąd poucza go przed odebraniem wykazu.

§ 2. Wierzyciel może żądać wyjawienia majątku także przed wszczęciem egzekucji, jeżeli:

1) uprawdopodobni, że nie uzyska zaspokojenia w pełni swojej należności ze znanego mu majątku albo z przypadających dłużnikowi bieżących świadczeń periodycznych za okres sześciu miesięcy;
2) po uzyskaniu tytułu wykonawczego wezwał dłużnika do zapłaty stwierdzonej nim należności listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, a dłużnik nie spełnił świadczenia w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania do zapłaty.

§ 3. Komornik poucza wierzyciela występującego w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i sposobie złożenia wniosku o wyjawienie majątku dłużnika, o którym mowa w § 1. Równocześnie z pouczeniem wierzyciela komornik poucza dłużnika występującego w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o skutkach wyjawienia majątku, w szczególności o treści art. 55 *pkt 3*[31)] ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Art. 914. § 1. Wniosek o nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku składa się w sądzie właściwości ogólnej dłużnika.

§ 2. Do wniosku należy dołączyć odpis protokołu zajęcia lub inne dokumenty uzasadniające obowiązek wyjawienia majątku, a jeżeli wniosek złożono przed wszczęciem egzekucji, także tytuł wykonawczy.

Art. 915. § 1. Sąd rozpoznaje wniosek po wezwaniu i wysłuchaniu stron, jeżeli się stawią.

§ 2. Wykaz i przyrzeczenie sąd odbierze niezwłocznie. W uzasadnionych wypadkach sąd może wyznaczyć dłużnikowi termin niedłuższy niż tydzień.

§ 3. Na postanowienie sądu w przedmiocie wyjawienia majątku przysługuje zażalenie. Wniesienie zażalenia nie tamuje wykonania postanowienia o wyjawieniu majątku. Sąd może postąpić stosownie do art. 396.

[31)] Uchylony przez art. 1 pkt 30 ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 398, z 2019 r. poz. 55, z 2020 r. poz. 1747 oraz z 2021 r. poz. 187 i 1080), która weszła w życie z dniem 15 marca 2018 r.; wszedł w życie z dniem 1 grudnia 2021 r.

Art. 916. § 1. Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawi się do sądu w celu złożenia wykazu lub przyrzeczenia albo stawiwszy się wykazu nie złoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie albo odmówi złożenia przyrzeczenia, sąd może skazać go na grzywnę lub nakazać przymusowe doprowadzenie oraz może zastosować areszt nieprzekraczający miesiąca, z uwzględnieniem art. 276 § 2. O skutkach tych dłużnik powinien być pouczony w wezwaniu na posiedzenie. W razie wykonania czynności przez dłużnika lub umorzenia postępowania grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie skazania na grzywnę oraz orzeczenie aresztu przysługuje zażalenie.

§ 3. Jeżeli dłużnikiem jest osoba prawna lub jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 64 § 1[1], środkom przymusu podlegają osoby uprawnione do działania w jej imieniu.

Art. 917. § 1. W razie zastosowania środków przymusu dłużnik może w każdej chwili złożyć wykaz i przyrzeczenie. W wypadku gdy zastosowano wobec niego areszt, dłużnik może domagać się stawienia go przed sąd w celu złożenia wykazu i przyrzeczenia. W wypadku tym sąd nie wzywając wierzyciela niezwłocznie przyjmie wykaz i odbierze przyrzeczenie, po czym zwolni dłużnika.

§ 2. Wierzyciel, który nie był obecny przy tych czynnościach, może żądać ponownego wezwania dłużnika w celu zadania mu pytań zmierzających do wykrycia przedmiotów, do których mogłaby być skierowana egzekucja. Niestawiennictwo dłużnika lub odmowa odpowiedzi albo dodatkowego złożenia przyrzeczenia pociąga za sobą skutki wymienione w artykule poprzedzającym. O skutkach tych dłużnik powinien być pouczony w wezwaniu na posiedzenie.

Art. 918. (uchylony)

Art. 918[1]. Dłużnik, który złożył przyrzeczenie lub do którego zastosowano środki przymusu, obowiązany jest do złożenia nowego wykazu i przyrzeczenia na żądanie tego samego lub innego wierzyciela, gdy od złożenia przyrzeczenia lub wyczerpania środków przymusu upłynął okres jednego roku.

Art. 919. Za osobę, która nie ma zdolności procesowej, wykaz i przyrzeczenie obowiązany jest złożyć jej przedstawiciel ustawowy.

Art. 920. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do egzekucji prowadzonej z urzędu, a także egzekucji alimentów.

§ 2. W razie egzekucji alimentów sąd prowadzi postępowanie o wyjawienie majątku także na wniosek komornika.

Art. 920[1]. § 1. Przepisy art. 913–917, 919 i 920 stosuje się odpowiednio do wyjawienia przez dłużnika stanu oszczędności na rachunkach bankowych w związku z żądaniem wydania książeczki oszczędnościowej lub innego dowodu posiadania wkładu. W wykazie majątku dłużnik jest obowiązany podać, czy i jakie oszczędności ma na rachunku bankowym, w jakim banku zostały zgromadzone, jeżeli zaś nie posiada dowodu bankowego, jest obowiązany wskazać osobę, u której znajduje się ten dowód.

§ 2. Uchylenie się dłużnika od wydania książeczki oszczędnościowej lub innego odpowiedniego dowodu albo wskazania osoby, u której się one znajdują, powoduje takie skutki, jak odmowa złożenia wykazu albo udzielenia odpowiedzi na pytanie (art. 916).

Art. 920[2]. (uchylony)

DZIAŁ VI

Egzekucja z nieruchomości

Rozdział 1

Przepisy wstępne

Art. 921. § 1. Egzekucja z nieruchomości należy do komornika działającego przy sądzie, w którego okręgu nieruchomość jest położona.

§ 2. Jeżeli nieruchomość jest położona w okręgu kilku sądów, wybór należy do wierzyciela. Jednakże z postępowaniem wszczętym na wniosek jednego wierzyciela połączone będą postępowania wszczęte na wniosek innych wierzycieli. W tym celu komornik, który rozpoczął egzekucję, o wszczęciu, a następnie o ukończeniu egzekucji zawiadomi komornika, do którego, stosownie do paragrafu poprzedzającego, mogłaby należeć egzekucja.

Art. 921[1]. O wszczęciu i ukończeniu egzekucji komornik zawiadamia sąd właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości.

Art. 922. Uczestnikami postępowania oprócz wierzyciela i dłużnika są również osoby, którym przysługują prawa rzeczowe ograniczone lub roszczenia albo prawa osobiste zabezpieczone na nieruchomości, a gdy przedmiotem egzekucji jest użytkowanie wieczyste, także organ, który zawarł umowę o użytkowanie wieczyste.

Rozdział 2

Zajęcie

Art. 923. Wskutek wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji z nieruchomości wymienionej we wniosku komornik wzywa dłużnika, aby zapłacił dług w ciągu dwóch tygodni pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania.

Art. 923[1]. § 1. Tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do zajęcia nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego. Dalsze czynności egzekucyjne dopuszczalne są na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko obojgu małżonkom.

§ 2. Jeżeli małżonek dłużnika sprzeciwi się zajęciu, o sprzeciwie komornik niezwłocznie zawiadamia wierzyciela, który w terminie tygodniowym powinien wystąpić o nadanie przeciwko małżonkowi dłużnika klauzuli wykonalności pod rygorem umorzenia egzekucji z zajętej nieruchomości.

Art. 924. § 1. Jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi wezwania komornik składa do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej wniosek o wpis o wszczęciu egzekucji lub o złożenie wniosku do zbioru dokumentów, wraz z odpisem wezwania do zapłaty.

§ 2. W przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego lub ukończenia egzekucji w inny sposób niż przez umorzenie komornik składa wniosek o wykreślenie w księdze wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji lub o usunięcie wniosku o wszczęcie egzekucji ze zbioru dokumentów. Obowiązek poprawienia lub uzupełnienia wniosku spoczywa na komorniku.

Art. 925. § 1. W stosunku do dłużnika nieruchomość jest zajęta z chwilą doręczenia mu wezwania. W stosunku do dłużnika, któremu nie doręczono wezwania, jako też w stosunku do osób trzecich, nieruchomość jest zajęta z chwilą dokonania wpisu w księdze wieczystej lub złożenia wniosku komornika do zbioru dokumentów.

§ 2. Jednakże w stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji, skutki zajęcia powstają z chwilą, gdy o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, chociażby wezwanie nie zostało jeszcze dłużnikowi wysłane ani wpis w księdze wieczystej nie był jeszcze dokonany.

§ 3. O dokonanym zajęciu komornik zawiadamia wierzyciela.

Art. 926. § 1. Postępowania egzekucyjne toczące się co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika lub co do kilku części tej samej nieruchomości, jak również postępowania egzekucyjne dotyczące części nieruchomości i jej całości, mogą być połączone w jedno postępowanie, jeżeli odpowiada to celowi egzekucji, a nie ma przeszkód natury prawnej lub gospodarczej. Połączenie zarządza na wniosek jednej ze stron komornik, a gdy nieruchomości są położone w okręgach różnych sądów rejonowych, sąd okręgowy przełożony nad sądem rejonowym, w którego okręgu wszczęto pierwszą egzekucję.

§ 2. Postępowanie można rozdzielić, jeżeli w dalszym jego toku odpadną przyczyny, które spowodowały połączenie.

Art. 927. § 1. Wierzyciel, który skierował egzekucję do nieruchomości po jej zajęciu przez innego wierzyciela, przyłącza się do postępowania wszczętego wcześniej i nie może żądać powtórzenia czynności już dokonanych; poza tym ma te same prawa co pierwszy wierzyciel.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, komornik składa do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej wniosek o wpis o przyłączeniu się wierzyciela do egzekucji lub o złożenie wniosku do zbioru dokumentów.

Art. 928. W celu dopilnowania praw osoby, której miejsce pobytu nie jest znane i której z powodu nieobecności nie można dokonywać doręczeń, sąd na wniosek komornika ustanowi kuratora do zastępowania osoby nieobecnej. Kurator będzie wykonywał swe czynności także w interesie innych osób, którym w dalszym toku postępowania doręczenia nie będą mogły być dokonane. Kurator może jednak reprezentować równocześnie tylko osoby, których interesy nie są sprzeczne.

Art. 929. § 1. Zajęcie obejmuje nieruchomość i to wszystko, co według przepisów prawa rzeczowego stanowi przedmiot obciążenia hipoteką.

§ 1[1]. Pobranie z góry przez dłużnika przed zajęciem czynszu najmu za czas dłuższy niż trzy miesiące, a czynszu dzierżawy za czas dłuższy niż sześć miesięcy,

licząc w obu przypadkach od dnia zajęcia, nie zwalnia najemcy lub dzierżawcy od obowiązku zapłaty czynszu do rąk komornika.

§ 2. Zajęcie obejmuje także prawa wynikające z umów ubezpieczenia przedmiotów wymienionych w § 1. Do odszkodowania z ubezpieczeń majątkowych przepisu art. 831 § 1 pkt 5 nie stosuje się, a uzyskane w toku egzekucji świadczenia wchodzą w skład sumy uzyskanej w egzekucji.

§ 3. Komornik z urzędu zbada, czy ruchomości, wierzytelności lub prawa zajęte według przepisów § 1 i § 2 nie są obciążone zastawem rejestrowym. Przepisy art. 805[1] § 1 i § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 930. § 1. Rozporządzenie nieruchomością po jej zajęciu nie ma wpływu na dalsze postępowanie, a kolejni wierzyciele dłużnika mogą przyłączyć się do prowadzonej egzekucji. Nabywca może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika. W każdym razie czynności egzekucyjne są ważne tak w stosunku do dłużnika, jak i w stosunku do nabywcy.

§ 1[1]. Zajęcie nieruchomości, o której mowa w § 1, przez wierzycieli nabywcy jest dopuszczalne. Postępowanie prowadzone przez wierzyciela nabywcy podlega jednak zawieszeniu na czas trwania postępowania egzekucyjnego wszczętego wcześniej przeciwko dłużnikowi będącemu zbywcą nieruchomości. W razie uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości wydanego w postępowaniu prowadzonym przeciwko dłużnikowi będącemu zbywcą nieruchomości, postępowanie prowadzone co do tej samej nieruchomości celem zaspokojenia wierzycieli nabywcy, o którym mowa w § 1, podlega umorzeniu.

§ 2. Rozporządzenia przedmiotami podlegającymi zajęciu razem z nieruchomością po ich zajęciu są nieważne. Nie dotyczy to rozporządzeń zarządcy nieruchomości w zakresie jego ustawowych uprawnień.

§ 3. Obciążenie nieruchomości przez dłużnika po jej zajęciu oraz rozporządzenie opróżnionym miejscem hipotecznym jest nieważne. W razie wpisania hipoteki przymusowej po zajęciu nieruchomości zabezpieczona nią wierzytelność nie korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia przewidzianego dla należności zabezpieczonych hipotecznie.

§ 4. Oddanie zajętej nieruchomości w użyczenie, leasing, najem lub dzierżawę jest bezskuteczne wobec nabywcy nieruchomości w egzekucji.

Art. 931. § 1. Zajętą nieruchomość pozostawia się w zarządzie dłużnika, do którego stosuje się wówczas przepisy o zarządcy.

§ 2. Jeżeli prawidłowe sprawowanie zarządu tego wymaga, sąd odejmie dłużnikowi zarząd i ustanowi innego zarządcę; to samo dotyczy ustanowionego zarządcy.

§ 3. Sąd oddali wniosek o ustanowienie innego zarządcy, jeżeli sprawowanie zarządu wymaga kosztów, na których pokrycie nie wystarczają na razie dochody bieżące, a wnioskodawca nie złoży w ciągu tygodnia kwoty wyznaczonej przez sąd.

§ 4. Jeżeli dłużnik, któremu odjęto zarząd, w chwili zajęcia korzystał z pomieszczeń w zajętej nieruchomości, należy mu je pozostawić. Sąd może jednak na wniosek wierzyciela zarządzić odebranie pomieszczeń, jeżeli dłużnik lub jego domownik przeszkadza zarządcy w wykonywaniu zarządu. Zarządca może zatrudniać dłużnika i jego rodzinę za wynagrodzeniem, które ustali sąd.

Art. 932. (uchylony)

Art. 933. Jeżeli zarządca przy obejmowaniu zarządu napotyka przeszkody, komornik na polecenie sądu wprowadza go w zarząd nieruchomości.

Art. 934. Po ustanowieniu zarządcy komornik wzywa wskazane przez wierzyciela osoby, aby przypadające od nich tak zaległe, jak i przyszłe świadczenia, które stanowią dochód z nieruchomości, uiszczały do rąk zarządcy. W wezwaniu należy uprzedzić, że uiszczenie do rąk dłużnika będzie bezskuteczne w stosunku do wierzyciela.

Art. 935. § 1. Zarządca zajętej nieruchomości obowiązany jest wykonywać czynności potrzebne do prowadzenia prawidłowej gospodarki. Ma on prawo pobierać zamiast dłużnika wszelkie pożytki z nieruchomości, spieniężać je w granicach zwykłego zarządu oraz prowadzić sprawy, które przy wykonywaniu takiego zarządu okażą się potrzebne. W sprawach wynikających z zarządu nieruchomością zarządca może pozywać i być pozywany.

§ 2. Zarządcy wolno zaciągać tylko takie zobowiązania, które mogą być zaspokojone z dochodów z nieruchomości i są gospodarczo uzasadnione.

§ 3. Czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu zarządca może wykonywać tylko za zgodą stron, a w jej braku – za zezwoleniem sądu, który przed

wydaniem postanowienia wysłucha wierzyciela, dłużnika i zarządcę, chyba że zwłoka groziłaby szkodą.

Art. 936. Zarząd nie ma wpływu na umowy najmu lub dzierżawy obowiązujące w chwili jego ustanowienia. Zarządcy wolno jednak wypowiadać tego rodzaju umowy z zachowaniem obowiązujących przepisów oraz zawierać umowy na czas przyjęty przez zwyczaj miejscowy. Do wydzierżawiania nieruchomości wymagana jest zgoda stron, a w jej braku – zezwolenie sądu.

Art. 937. § 1. Zarządca składa sądowi w wyznaczonych terminach co najmniej raz w roku oraz po ukończeniu zarządu sprawozdania ze swych czynności, jak również udokumentowane sprawozdania rachunkowe.

§ 2. Sąd po wysłuchaniu wierzycieli, dłużnika i zarządcy oraz po rozpatrzeniu sprawozdań, a zwłaszcza przedstawionych w nich pozycji rachunkowych, zatwierdza sprawozdania zarządcy albo odmawia ich zatwierdzenia w całości lub w części.

§ 3. Na postanowienie sądu w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania przysługuje zażalenie.

Art. 938. § 1. Zarządca odpowiada za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków.

§ 2. Zarządca, który bez usprawiedliwionej przyczyny nie złożył w oznaczonym terminie przepisanego sprawozdania lub nie wykonał innych przez sąd wydanych poleceń, może być skazany na grzywnę.

Art. 939. § 1. Zarządca może żądać wynagrodzenia oraz zwrotu wydatków, które w związku z zarządem poniósł z własnych funduszów. Wysokość wynagrodzenia sąd określi odpowiednio do nakładu pracy i dochodowości nieruchomości.

§ 2. Jednakże zarządcy, który jest dłużnikiem, nie należy się wynagrodzenie; może on tylko pokrywać z pożytków z nieruchomości najkonieczniejsze potrzeby własne i rodziny w rozmiarze, jaki oznaczy sąd, oraz swoje wydatki związane z zarządem.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Roszczeń o wynagrodzenie za sprawowanie zarządu i o zwrot poniesionych w związku z zarządem wydatków nie można dochodzić powództwem. Zarządca traci

roszczenia, jeżeli ich nie zgłosił w ciągu miesiąca po ustąpieniu z zarządu lub po jego ustaniu.

Art. 940. § 1. Z dochodów z nieruchomości zarządca pokrywa bezpośrednio konieczne wydatki, połączone z zarządem, w następującej kolejności:

1) koszty egzekucji w postaci wynagrodzenia w ustalonej przez sąd wysokości oraz zwrot własnych wydatków;
2) bieżące należności pracowników zatrudnionych w nieruchomości lub w przedsiębiorstwach znajdujących się na niej i należących do dłużnika;
3) bieżące należności podatkowe z nieruchomości oraz bieżące należności z tytułu ubezpieczenia społecznego pracowników wymienionych w pkt 2;
4) zobowiązania związane z wykonywaniem zarządu;
5) należności z tytułu ubezpieczenia nieruchomości, jej przynależności i pożytków.

§ 2. Nadwyżki dochodów uzyskane po pokryciu wydatków, o których mowa w § 1, zarządca przekazuje nierzadziej niż raz w roku komornikowi, który pokrywa z nich przypadające w toku zarządu należności wierzycieli alimentacyjnych.

Art. 941. Nadwyżkę dochodów pozostałą po zaspokojeniu należności, o których mowa w art. 940 § 2, za czas do dnia przejścia własności nieruchomości na nabywcę, komornik składa na rachunek depozytowy Ministra Finansów. Nadwyżka ta wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji. Jeżeli egzekucja ulega umorzeniu, nadwyżkę tę otrzymuje dłużnik, z uwzględnieniem art. 985 § $1^{[1]}$.

Rozdział 3

Opis i oszacowanie

Art. 942. Po upływie terminu określonego w wezwaniu dłużnika do zapłaty długu komornik na wniosek wierzyciela dokonuje opisu i oszacowania zajętej nieruchomości.

Art. 943. § 1. Przy wniosku o dokonanie opisu i oszacowania wierzyciel powinien:

1) złożyć wyciąg – a w razie potrzeby odpis księgi wieczystej albo zaświadczenie sądu wystawione na podstawie zbioru dokumentów prowadzonego dla nieruchomości, zawierające wskazanie jej właściciela i wykaz ujawnionych

w tym zbiorze obciążeń, jeżeli zaś nieruchomość jest objęta katastrem nieruchomości – także odpowiedni wyciąg;

2) wskazać miejsce zamieszkania uczestników postępowania.

§ 2. Jeżeli nieruchomość nie ma księgi wieczystej, wierzyciel powinien złożyć inny dokument stwierdzający własność dłużnika.

§ 3. Dokumentów wskazanych w paragrafie poprzedzającym może żądać od właściwych organów także komornik.

Art. 944. (uchylony)

Art. 945. § 1. O terminie opisu i oszacowania komornik zawiadamia znanych mu uczestników.

§ 2. Komornik wzywa ponadto przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej uczestników, o których nie ma wiadomości, oraz inne osoby, które roszczą sobie prawa do nieruchomości i przedmiotów razem z nią zajętych, aby przed ukończeniem opisu i oszacowania zgłosiły swoje prawa.

§ 2[1]. Poza informacjami, o których mowa w § 2, w obwieszczeniu wymienia się nadto:

1) nieruchomość, która ma być przedmiotem opisu i oszacowania, ze wskazaniem miejsca jej położenia i przeznaczenia gospodarczego, wraz z podaniem numeru księgi wieczystej lub z oznaczeniem zbioru dokumentów i sądu, w którym zbiór jest prowadzony, a także imienia i nazwiska dłużnika, z wyłączeniem innych danych osobowych pozwalających go zidentyfikować;

2) termin i miejsce opisu i oszacowania.

§ 3. Zawiadomienia i obwieszczenia powinny być dokonane niepóźniej niż na dwa tygodnie przed rozpoczęciem opisu.

§ 3[1]. Niezwłocznie po upływie wskazanego w obwieszczeniu terminu opisu i oszacowania podmiot obowiązany do jego udostępnienia usuwa obwieszczenie.

§ 4. Jeżeli opis i oszacowanie nie zostały ukończone w terminie podanym w zawiadomieniu, komornik o fakcie ukończenia opisu i oszacowania zawiadomi znanych mu uczestników.

Art. 946. § 1. Na wniosek wierzyciela lub dłużnika, zgłoszony niepóźniej niż podczas opisu i oszacowania, jak również z urzędu może być wystawiona na licytację

wydzielona część zajętej nieruchomości, której cena wywołania wystarcza na zaspokojenie wierzyciela egzekwującego. O wydzieleniu rozstrzyga komornik po oszacowaniu nieruchomości.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 3. W razie wydzielenia części, dalsze postępowanie co do reszty nieruchomości będzie zawieszone do czasu ukończenia licytacji wydzielonej części.

Art. 947. § 1. W protokole opisu i oszacowania komornik wymieni:

1) oznaczenie nieruchomości, jej granice, a w miarę możności jej obszar oraz oznaczenie księgi wieczystej lub zbioru dokumentów;
2) budowle i inne urządzenia ze wskazaniem ich przeznaczenia gospodarczego oraz przynależności nieruchomości, jak również zapasy objęte zajęciem;
3) stwierdzone prawa i obciążenia;
4) umowy ubezpieczenia;
5) osoby, w których posiadaniu znajduje się nieruchomość, jej przynależności i pożytki;
6) sposób korzystania z nieruchomości przez dłużnika;
7) oszacowanie z podaniem jego podstaw;
8) zgłoszone prawa do nieruchomości;
9) inne szczegóły istotne dla oznaczenia lub oszacowania nieruchomości.

§ 1[1]. Jeżeli na ruchomościach, wierzytelnościach lub prawach zajętych wspólnie z nieruchomością ustanowiony został zastaw rejestrowy, w opisie należy wymienić przedmiot obciążony zastawem rejestrowym oraz wierzytelność, którą zastaw ten zabezpiecza.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób przeprowadzenia opisu i oszacowania nieruchomości, mając na względzie zapewnienie prawidłowej wyceny nieruchomości oraz sprawność postępowania i skuteczność egzekucji.

Art. 948. § 1. Podstawą oszacowania nieruchomości jest operat szacunkowy sporządzony przez biegłego uprawnionego do określania wartości nieruchomości zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145, 1222, 1717 i 1881 oraz z 2025 r. poz. 1077 i 1080). Celem sporządzenia operatu szacunkowego, w rozumieniu art. 156 ust. 3 tej ustawy, jest

dokonanie oszacowania nieruchomości. Oszacowania nieruchomości można również dokonać na podstawie operatu szacunkowego sporządzonego na potrzeby obrotu rynkowego w okresie roku przed terminem opisu i oszacowania nieruchomości, jeżeli jego treść odpowiada wymogom oszacowania nieruchomości w egzekucji z nieruchomości.

§ 1[1]. Jeżeli wniosek o wszczęcie nowej egzekucji złożono do tego samego komornika w terminie trzech lat od daty umorzenia egzekucji, w toku której dokonano opisu i oszacowania nieruchomości, nowego oszacowania dokonuje się tylko na wniosek wierzyciela lub dłużnika. Dłużnik może złożyć taki wniosek w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia mu wezwania do zapłaty, o czym należy go pouczyć przy doręczeniu wezwania. W toku nowej egzekucji od sporządzenia protokołu opisu i oszacowania nieruchomości można odstąpić wyłącznie w przypadku, jeżeli od dnia przeprowadzenia poprzedniego opisu i oszacowania minął mniej niż rok, a w okresie tym nie zaszły zmiany w stanie nieruchomości.

§ 2. W oszacowaniu poza wartością całej nieruchomości należy podać osobno wartość przynależności i pożytków, a także części nieruchomości, która zgodnie z art. 946 może zostać wydzielona celem wystawienia oddzielnie na licytację. Wartości powyższe należy podać zarówno z uwzględnieniem, jak i bez uwzględnienia praw, które pozostają w mocy bez zaliczenia na cenę nabycia, oraz wartości praw nieokreślonych sumą pieniężną obciążających nieruchomość, w szczególności świadczeń z tytułu takich praw.

§ 3. Opisem i oszacowaniem należy objąć z osobna każdą nieruchomość stanowiącą przedmiot egzekucji, jeżeli jest ona wpisana do odrębnej księgi wieczystej lub prowadzony jest dla niej odrębny zbiór dokumentów. Jeżeli jednak postępowania egzekucyjne toczące się co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika, wpisanych do oddzielnych ksiąg wieczystych lub dla których prowadzone są odrębne zbiory dokumentów, połączone zostały w jedno postępowanie, to w przypadku gdy nieruchomości te stanowią całość gospodarczą, należy opisać i oszacować tę całość i każdą z nieruchomości z osobna.

Art. 949. Jeżeli zostały zgłoszone prawa osób trzecich do nieruchomości, budowli lub innych urządzeń, przynależności lub pożytków albo gdy rzeczy takie znajdują się we władaniu osób trzecich, oznacza się osobno wartość rzeczy spornej, osobno wartość całości po wyłączeniu tej rzeczy, wreszcie osobno wartość całości tak

z uwzględnieniem, jak i bez uwzględnienia praw, które pozostają w mocy bez zaliczenia na cenę nabycia, oraz wartości praw nieokreślonych sumą pieniężną, obciążających nieruchomość, w szczególności świadczeń z tytułu takich praw.

Art. 950. Termin zaskarżenia opisu i oszacowania wynosi dwa tygodnie i liczy się od dnia jego ukończenia. Jeżeli opis i oszacowanie nie zostały ukończone w terminie podanym w zawiadomieniu, termin do zaskarżenia liczy się od dnia doręczenia uczestnikowi zawiadomienia, o którym mowa w art. 945 § 4. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 951. Jeżeli w stanie nieruchomości pomiędzy sporządzeniem opisu i oszacowania a terminem licytacyjnym zajdą istotne zmiany, na wniosek wierzyciela lub dłużnika może nastąpić dodatkowy opis i oszacowanie.

Rozdział 4

Obwieszczenie o licytacji

Art. 952. § 1. Zajęta nieruchomość ulega sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej albo licytacji publicznej. Termin licytacji nie może być wyznaczony wcześniej niż po upływie dwóch tygodni po uprawomocnieniu się opisu i oszacowania ani też przed uprawomocnieniem się wyroku, na podstawie którego wszczęto egzekucję.

§ 2. Komornik dokonuje sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej, chyba że przed uprawomocnieniem się opisu i oszacowania wierzyciel zażąda sprzedaży w drodze licytacji publicznej. Jeżeli nieruchomość została zajęta na zaspokojenie kilku wierzytelności dochodzonych przez różnych wierzycieli, żądanie takie może zgłosić którykolwiek z wierzycieli.

Art. 952[1]. § 1. Termin licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, wyznacza się na wniosek wierzyciela.

§ 2. Wierzyciel jest uprawniony do złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, jeżeli wysokość egzekwowanej należności głównej stanowi co najmniej równowartość jednej dwudziestej części sumy oszacowania.

§ 3. Jeżeli egzekucję z nieruchomości prowadzi kilku wierzycieli, termin licytacji nieruchomości, o której mowa w § 1, wyznacza się również w przypadku,

gdy wnioski w tym przedmiocie złożyli wierzyciele, których łączna wysokość egzekwowanych należności głównych stanowi co najmniej równowartość jednej dwudziestej części sumy oszacowania.

§ 4. Przepisów § 2 i 3 nie stosuje się, jeżeli należność przysługuje Skarbowi Państwa, wynika z wyroku wydanego w postępowaniu karnym lub mimo niespełnienia warunków przewidzianych w tych przepisach zgodę na wyznaczenie terminu licytacji wyraził dłużnik, do którego nieruchomość należy, albo sąd. Sąd wyraża zgodę na wyznaczenie terminu licytacji na wniosek wierzyciela, jeżeli przemawia za tym wysokość i charakter dochodzonej należności lub brak możliwości zaspokojenia wierzyciela z innych składników majątku dłużnika. Na postanowienie sądu oddalające wniosek wierzyciela przysługuje zażalenie.

§ 5. (uchylony)

Art. 953. § 1. Komornik ogłosi o licytacji przez publiczne obwieszczenie, w którym wymienia:

1) nieruchomość, która ma być sprzedana, ze wskazaniem miejsca jej położenia i przeznaczenia gospodarczego, wraz z podaniem numeru księgi wieczystej lub z oznaczeniem zbioru dokumentów i sądu, w którym zbiór jest prowadzony, a także imienia i nazwiska dłużnika, z wyłączeniem innych danych osobowych pozwalających go zidentyfikować;
2) czas i miejsce licytacji;
3) sumę oszacowania i cenę wywołania;
4) wysokość rękojmi, którą licytant przystępujący do przetargu powinien złożyć, z zaznaczeniem, że rękojmia może być również złożona w książeczce oszczędnościowej zaopatrzonej w upoważnienie właściciela książeczki do wypłaty całego wkładu stosownie do prawomocnego postanowienia sądu o utracie rękojmi albo w inny wskazany przez komornika sposób;
5) czas, w którym w ciągu dwóch tygodni przed licytacją wolno będzie oglądać nieruchomość oraz przeglądać w sądzie protokół opisu i oszacowania;

ponadto w obwieszczeniu należy podać:

6) wzmiankę, że prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do licytacji i przysądzenia własności na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, iż wniosły powództwo o zwolnienie

nieruchomości lub przedmiotów razem z nią zajętych od egzekucji i uzyskały w tym zakresie orzeczenie wstrzymujące egzekucję;

7) wyjaśnienie, że użytkowanie, służebności i prawa dożywotnika, jeżeli nie są ujawnione w księdze wieczystej lub przez złożenie dokumentu do zbioru dokumentów i nie zostaną zgłoszone najpóźniej na trzy dni przed rozpoczęciem licytacji, nie będą uwzględnione w dalszym toku egzekucji i wygasną z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 954. Obwieszczenie o licytacji doręcza się:

1) uczestnikom postępowania;
2) organowi gminy, urzędowi skarbowemu miejsca położenia nieruchomości oraz organom ubezpieczeń społecznych z wezwaniem, aby najpóźniej w terminie licytacji zgłosiły zestawienie podatków i innych danin publicznych, należnych do dnia licytacji.

Art. 955. § 1. Obwieszczenie o licytacji należy co najmniej dwa tygodnie przed jej terminem ogłosić publicznie na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń sądu sprawującego nadzór nad egzekucją z nieruchomości, w lokalu organu gminy właściwego ze względu na miejsce położenia nieruchomości oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej.

§ 1[1]. Podmiot obowiązany do udostępnienia obwieszczenia usuwa je niezwłocznie po upływie wskazanego w obwieszczeniu terminu licytacji.

§ 2. Na wniosek i koszt strony komornik może zarządzić ogłoszenie również w inny wskazany przez nią sposób, w szczególności w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości.

§ 3. W ogłoszeniu, o którym mowa w § 2, podaje się oznaczenie nieruchomości, czas i miejsce licytacji, sumę oszacowania i cenę wywołania oraz wysokość rękojmi, jaką licytant powinien złożyć.

Art. 956. Jeżeli egzekucja dotyczy jednej lub kilku nieruchomości położonych w różnych okręgach sądowych, obwieszczenie ogłasza się publicznie we wszystkich właściwych sądach.

Art. 957. (uchylony)

Art. 958. § 1. Z chwilą obwieszczenia o licytacji nieruchomości wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego współwłaścicielowi tej nieruchomości, który nie jest dłużnikiem osobistym, przysługuje aż do trzeciego dnia przed licytacją prawo przejęcia nieruchomości na własność w cenie nieniższej od sumy oszacowania. Przy wniosku o przejęcie wnioskodawca powinien złożyć rękojmię, chyba że ustawa go od niej zwalnia.

§ 2. Jeżeli kilku współwłaścicieli zgłosi wniosek o przejęcie, pierwszeństwo przysługuje temu z nich, który prowadzi gospodarstwo rolne lub pracuje w nim. Jeżeli warunek ten spełnia kilku współwłaścicieli albo nie spełnia go żaden z nich, sąd przyzna pierwszeństwo temu współwłaścicielowi, który daje najlepszą gwarancję należytego prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Art. 959. O pierwszeństwie przejęcia nieruchomości w myśl dwóch artykułów poprzedzających rozstrzyga sąd, wydając postanowienie o przybiciu.

Art. 960. Jeżeli nikt z prawa przejęcia nieruchomości na podstawie trzech artykułów poprzedzających wcześniej nie skorzysta albo jeżeli przedmiotem egzekucji nie jest nieruchomość rolna, komornik po dokonaniu obwieszczeń przedstawia akta sądowi. W razie spostrzeżenia niedokładności lub wadliwości postępowania sąd poleci komornikowi ich usunięcie.

Art. 961. (uchylony)

Rozdział 5

Warunki licytacyjne

Art. 962. § 1. Przystępujący do przetargu obowiązany jest złożyć rękojmię w wysokości jednej dziesiątej części sumy oszacowania, najpóźniej w dniu poprzedzającym przetarg.

§ 2. (uchylony)

Art. 963. Rękojmię złożoną przez licytanta, któremu udzielono przybicia, zatrzymuje się; pozostałym licytantom zwraca się ją niezwłocznie.

Art. 964. § 1. Nie składa rękojmi osoba, której przysługuje ujawnione w opisie i oszacowaniu prawo, jeżeli jego wartość nie jest niższa od wysokości rękojmi i jeżeli do tej wysokości znajduje ono pokrycie w cenie wywołania wraz z prawami

stwierdzonymi w opisie i oszacowaniu, korzystającymi z pierwszeństwa przed jej prawem.

§ 2. Jeżeli w warunkach przewidzianych w paragrafie poprzedzającym wartość prawa jest niższa od wysokości

rękojmi albo też prawo znajduje tylko częściowe pokrycie w cenie wywołania, wysokość rękojmi obniża się w pierwszym wypadku do różnicy między pełną rękojmią a wartością prawa, w drugim zaś wypadku do części wartości prawa niepokrytej w cenie wywołania.

Art. 965. Najniższa suma, za którą nieruchomość można nabyć na pierwszej licytacji (cena wywołania), wynosi trzy czwarte sumy oszacowania.

Art. 966. (uchylony)

Art. 967. Po uprawomocnieniu się postanowienia o przybiciu komornik wzywa licytanta, który uzyskał przybicie (nabywcę), aby w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania wezwania złożył na rachunek depozytowy Ministra Finansów cenę nabycia z potrąceniem rękojmi złożonej w gotówce. Na wniosek nabywcy komornik może oznaczyć dłuższy termin uiszczenia ceny nabycia, nieprzekraczający jednak miesiąca.

Art. 968. § 1. Nabywca może zaliczyć na poczet ceny własną wierzytelność lub jej część, jeżeli znajduje ona pokrycie w cenie nabycia.

§ 2. (uchylony)

Art. 969. § 1. Jeżeli nabywca nie wykonał w terminie warunków licytacyjnych co do zapłaty ceny, traci rękojmię, a skutki przybicia wygasają. Uiszczoną część ceny zwraca się. Następstwa te sąd stwierdza postanowieniem, na które przysługuje zażalenie.

§ 2. Od nabywcy nieskładającego rękojmi, który nie wykonał warunków licytacyjnych, ściąga się rękojmię w trybie egzekucji należności sądowych.

§ 3. Z rękojmi utraconej przez nabywcę lub od niego ściągniętej pokrywa się koszty egzekucji związane ze sprzedażą, a reszta wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji albo jeżeli egzekucja została umorzona, jest przelewana na dochód Skarbu Państwa.

Art. 970. Po uprawomocnieniu się postanowienia stwierdzającego wygaśnięcie przybicia wierzyciel może żądać wyznaczenia ponownej licytacji.

Art. 971. Nabywca nie może żądać unieważnienia nabycia ani zmniejszenia ceny z powodu wad nieruchomości lub przedmiotów razem z nią nabytych.

Rozdział 6

Licytacja

Art. 972. § 1. Licytacja odbywa się publicznie w obecności i pod nadzorem sędziego albo referendarza sądowego.

§ 2. Przebieg licytacji sąd utrwala również za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk.

Art. 973. Po wywołaniu licytacji komornik podaje do wiadomości obecnych:

1) przedmiot przetargu;
2) cenę wywołania;
3) sumę rękojmi;
4) termin uiszczenia ceny nabycia;
5) (uchylony)
6) prawa obciążające nieruchomość, które będą utrzymane w mocy z zaliczeniem i bez zaliczenia na cenę nabycia;
7) wynikające z akt zmiany w stanie faktycznym i prawnym nieruchomości, jeżeli zaszły po jej opisie i oszacowaniu.

Art. 974. Przedmiotem przetargu jest nieruchomość według stanu objętego opisem i oszacowaniem z uwzględnieniem zmian podanych do wiadomości przez komornika na terminie licytacyjnym.

Art. 975. Jeżeli ma być sprzedanych kilka nieruchomości lub kilka części jednej nieruchomości, dłużnik ma prawo wskazać kolejność, w jakiej ma być przeprowadzony przetarg poszczególnych nieruchomości lub części.

Art. 976. § 1. W przetargu nie mogą uczestniczyć: dłużnik, komornik, ich małżonkowie, dzieci, rodzice i rodzeństwo oraz osoby obecne na licytacji w charakterze urzędowym, licytant, który nie wykonał warunków poprzedniej licytacji, osoby, które mogą nabyć nieruchomość tylko za zezwoleniem organu państwowego, a zezwolenia tego nie przedstawiły.

§ 2. Stawienie się jednego licytanta wystarcza do odbycia przetargu.

Art. 977. Pełnomocnictwo do udziału w przetargu powinno być stwierdzone dokumentem z podpisem urzędowo poświadczonym. Podpisy na pełnomocnictwach udzielonych przez państwowe jednostki organizacyjne lub jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz na pełnomocnictwach udzielonych adwokatom lub radcom prawnym nie wymagają poświadczenia.

Art. 978. § 1. Przetarg odbywa się ustnie.

§ 2. Postąpienie nie może wynosić mniej niż jeden procent ceny wywołania, z zaokrągleniem wzwyż do pełnych złotych.

§ 3. Zaofiarowana cena przestaje wiązać, gdy inny licytant zaofiarował cenę wyższą.

Art. 979. § 1. Jeżeli w tym samym postępowaniu ma być sprzedanych kilka nieruchomości lub kilka części jednej nieruchomości i jeżeli za te, które już zostały sprzedane, osiągnięto cenę wystarczającą na zaspokojenie należności wierzyciela egzekwującego i kosztów egzekucyjnych, komornik wstrzyma przetarg pozostałych nieruchomości lub ich części.

§ 2. Jeżeli przy podziale sumy uzyskanej za sprzedane niektóre tylko nieruchomości lub niektóre części nieruchomości okaże się, że należność wierzyciela i koszty egzekucji istotnie znajdują w tej sumie pełne pokrycie, egzekucję co do pozostałych nieruchomości lub części nieruchomości należy umorzyć.

Art. 980. Po ustaniu postąpień komornik, uprzedzając obecnych, że po trzecim obwieszczeniu dalsze postąpienia nie będą przyjęte, obwieści trzykrotnie ostatnio zaofiarowaną cenę, zamknie przetarg i wymieni licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę.

Art. 981. Jeżeli należność wierzyciela będzie uiszczona wraz z kosztami przed zamknięciem przetargu, komornik umorzy egzekucję.

Art. 982. § 1. Jeżeli na licytacji nikt nie przystąpił do przetargu, a przedmiotem egzekucji jest nieruchomość rolna, współwłaściciel nieruchomości wystawionej na licytację, niebędący dłużnikiem osobistym, ma prawo przejęcia nieruchomości na własność w cenie nieniższej od trzech czwartych sumy oszacowania. Art. 958 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wniosek o przejęcie nieruchomości należy zgłosić w ciągu tygodnia od licytacji, składając równocześnie rękojmię, chyba że ustawa wnioskodawcę od niej zwalnia.

§ 3. Jeżeli na licytacji nikt nie przystąpił do przetargu, a przedmiotem egzekucji jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, wierzyciel hipoteczny może przejąć to prawo za cenę nieniższą od trzech czwartych sumy oszacowania; wniosek o przejęcie należy zgłosić w ciągu tygodnia od licytacji. Wierzyciel hipoteczny nie składa rękojmi.

Art. 983. Jeżeli nikt nie zgłosił wniosku o przejęcie nieruchomości w myśl artykułu poprzedzającego albo przedmiot egzekucji nie jest nieruchomością rolną, komornik na wniosek wierzyciela wyznacza drugą licytację, na której cena wywołania stanowi dwie trzecie sumy oszacowania. Cena ta jest najniższa, za którą można nabyć nieruchomość.

Art. 984. § 1. Jeżeli również na drugiej licytacji nikt nie przystąpi do przetargu, przejęcie nieruchomości na własność może nastąpić w cenie nieniższej od dwóch trzecich części sumy oszacowania, przy czym prawo przejęcia przysługuje wierzycielowi egzekwującemu i hipotecznemu oraz współwłaścicielowi. Jeżeli przedmiotem egzekucji jest nieruchomość rolna, stosuje się art. 982 z wynikającą z niniejszego przepisu zmianą co do ceny przejęcia. W wypadku gdy osoby określone w art. 982 nie skorzystają z prawa przejęcia nieruchomości rolnej, prawo to przysługuje także wierzycielowi egzekwującemu i hipotecznemu.

§ 2. Wniosek o przejęcie nieruchomości wierzyciel powinien złożyć sądowi w ciągu tygodnia po licytacji, składając jednocześnie rękojmię, chyba że ustawa go od niej zwalnia.

§ 3. Jeżeli kilku wierzycieli składa wniosek o przejęcie, pierwszeństwo przysługuje temu, kto zaofiarował cenę wyższą, a przy równych cenach – temu, czyja należność jest większa.

Art. 985. § 1. Jeżeli po drugiej licytacji żaden z wierzycieli nie przejął nieruchomości na własność, postępowanie egzekucyjne umarza się i nowa egzekucja z tej nieruchomości może być wszczęta dopiero po upływie 6 miesięcy od daty drugiej licytacji.

§ 1[1]. Jeżeli w toku egzekucji uzyskano sumy, o których mowa w art. 929 § 2 lub art. 941, przed umorzeniem postępowania egzekucyjnego sporządza się plan podziału tych sum, z uwzględnieniem pierwszeństwa przysługującego należnościom zabezpieczonym hipoteką lub zastawem rejestrowym. Przepis art. 1036[1] stosuje się.

§ 2. (uchylony)

Art. 986. Skargę na czynności komornika w toku licytacji aż do zamknięcia przetargu zgłasza się ustnie sędziemu albo referendarzowi sądowemu nadzorującemu licytację, który natychmiast ją rozstrzyga.

Rozdział 6a

Sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej

Art. 986[1]. § 1. Do sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej stosuje się przepisy rozdziałów 4–6 i 7 z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału.

§ 2. Do sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej przepisów art. 809[1] § 1 pkt 5 oraz art. 972 § 2 nie stosuje się.

Art. 986[2]. (uchylony)

Art. 986[3]. § 1. Jeżeli ma być sprzedanych kilka nieruchomości lub kilka części jednej nieruchomości, komornik zawiadamia o tym fakcie dłużnika oraz poucza go o treści art. 975 i terminie realizacji uprawnienia wynikającego z tego przepisu.

§ 2. Uprawnienie wynikające z art. 975 dłużnik może zrealizować w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu zawiadomienia, o którym mowa w § 1. Po upływie wskazanego terminu kolejność przeprowadzenia przetargu poszczególnych nieruchomości lub ich części określa komornik.

§ 3. Przetargi dotyczące różnych nieruchomości lub ich części, zajętych w tym samym postępowaniu należy zaplanować tak, aby nie toczyły się równocześnie. Przepisu zdania pierwszego nie stosuje się, jeżeli łączna wysokość sumy oszacowania tych nieruchomości nie przekracza łącznej wysokości należności wierzycieli egzekwujących i kosztów egzekucyjnych.

§ 4. Licytacja nie może rozpocząć się wcześniej niż dwa tygodnie od dnia upływu terminu, o którym mowa w § 2 zdanie pierwsze.

Art. 986[4]. § 1. Sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej jest przeprowadzana za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 2. Warunkiem udziału w przetargu jest utworzenie indywidualnego konta w systemie teleinformatycznym.

§ 3. Obwieszczenie o sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej zamieszcza się na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej co najmniej dwa tygodnie przed terminem licytacji. Przepisów art. 955 i art. 956 nie stosuje się.

§ 4. W obwieszczeniu, o którym mowa w § 3, komornik wymienia informacje, o których mowa w art. 953 § 1 pkt 3, 6 i 7, a ponadto:

1) nieruchomość, która ma być sprzedana, ze wskazaniem miejsca jej położenia i przeznaczenia gospodarczego wraz z podaniem księgi wieczystej i miejsca jej przechowania lub z oznaczeniem zbioru dokumentów i sądu, w którym zbiór ten jest prowadzony;
2) informację o tym, że przetarg odbywa się w drodze elektronicznej, oraz o chwili rozpoczęcia i zakończenia przetargu;
3) informację o obowiązku uiszczenia rękojmi i jej wysokości;
4) czas, w którym w ciągu dwóch tygodni przed licytacją wolno będzie oglądać nieruchomość.

§ 5. W systemie teleinformatycznym wraz z obwieszczeniem o licytacji nieruchomości udostępnia się protokół opisu i oszacowania nieruchomości. Nie podlegają ujawnieniu zawarte w protokole opisu i oszacowania nieruchomości dane osobowe stron i innych uczestników postępowania.

§ 6. Krajowa Rada Komornicza usuwa obwieszczenie o sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej z upływem dnia wskazanego jako termin zakończenia przetargu.

Art. 986[5]. § 1. Rękojmię należy złożyć na rachunek bankowy najpóźniej na 2 dni robocze przed rozpoczęciem przetargu. Za datę złożenia rękojmi przyjmuje się dzień uznania rachunku bankowego komornika.

§ 2. Wraz z rękojmią licytant zobowiązany jest do podania w systemie teleinformatycznym danych niezbędnych do wydania postanowienia o przybiciu: numeru PESEL, numeru dokumentu stwierdzającego tożsamość i oświadczenia, czy pozostaje w związku małżeńskim, a jeżeli tak, czy nieruchomość zamierza nabyć do majątku wspólnego czy osobistego, oraz do wskazania, czy licytuje we własnym

imieniu czy jako pełnomocnik innej osoby, a także innych danych, jeżeli potrzeba ich podania wynika z przepisów odrębnych ustaw.

§ 3. W razie potrzeby komornik niezwłocznie wzywa licytanta, pod rygorem niedopuszczenia do udziału w przetargu, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do uzupełnienia danych, a jeżeli udział w przetargu wymaga zezwolenia organu władzy publicznej lub wykazania umocowania do występowania w imieniu innej osoby – do przedłożenia utrwalonych w postaci elektronicznej kopii wymaganych dokumentów w terminie 3 dni, niepóźniej niż dzień przed terminem licytacji.

§ 4. Komornik potwierdza fakt złożenia rękojmi i podania danych, o których mowa w § 2, niezwłocznie po ich otrzymaniu, poprzez dopuszczenie licytanta do udziału w przetargu. O odmowie dopuszczenia do przetargu zawiadamia się zainteresowanego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Art. 986[6]. Na dzień przed rozpoczęciem przetargu w systemie teleinformatycznym udostępnia się informacje, o których mowa w art. 973, oraz pouczenia o treści przepisów art. 967, art. 969, art. 971, art. 976, art. 978 § 2, art. 981, art. 986[7] § 3[1] i 5 oraz art. 986[8].

Art. 986[7]. § 1. Przetarg rozpoczyna się i kończy z chwilą wskazaną w obwieszczeniu o licytacji nieruchomości.

§ 2. Komornik wyznacza licytację elektroniczną w taki sposób, aby zarówno termin rozpoczęcia, jak i zakończenia przetargu przypadał pomiędzy godziną 9.00 a 14.00 w dni robocze. Czas trwania przetargu wynosi 7 dni.

§ 3. W toku przetargu licytanci ofiarują cenę nabycia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Przepisu art. 980 nie stosuje się.

§ 3[1]. Jeżeli w ciągu 5 minut przed planowanym terminem zakończenia przetargu zgłoszono postąpienie, termin ten ulega odroczeniu o 5 minut. Jeżeli w dodatkowym czasie zgłoszono dalsze postąpienie, termin zakończenia przetargu podlega każdorazowo odroczeniu o kolejne 5 minut, aż do momentu gdy ustaną postąpienia.

§ 4. W razie umorzenia egzekucji na podstawie art. 981 komornik niezwłocznie anuluje przetarg. Jeżeli w jednym z kilku prowadzonych równocześnie na podstawie art. 986[3] § 3 zdanie drugie przetargów zaofiarowano cenę przekraczającą łączną

wysokość należności wierzycieli egzekwujących i kosztów egzekucyjnych, komornik może anulować pozostałe przetargi. Z chwilą anulowania przetargu zaofiarowane przez licytantów ceny przestają wiązać.

§ 5. Przetarg wygrywa licytant, którego oferta była w chwili zakończenia przetargu najwyższa.

§ 6. Po zakończeniu przetargu komornik za pośrednictwem systemu teleinformatycznego informuje licytantów o wyłonieniu licytanta ofiarującego najwyższą cenę w chwili zakończenia przetargu.

Art. 986[8]**.** § 1. Skargę na odmowę dopuszczenia do przetargu można złożyć w terminie 3 dni od dnia odmowy dopuszczenia do przetargu, a na przebieg przetargu – w terminie 3 dni od dnia jego zakończenia.

§ 2. Licytanci i osoby, których nie dopuszczono do przetargu, mogą złożyć skargę wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 3. Skargę za pośrednictwem systemu teleinformatycznego mogą złożyć także osoby niewymienione w § 2, o ile posiadają w tym systemie konto.

Art. 986[9]**.** Niezwłocznie po zamknięciu przetargu, niepóźniej niż w terminie tygodnia, komornik przesyła sądowi protokół z przebiegu przetargu, wszystkie nierozpoznane skargi oraz dokumenty niezbędne do udzielenia przybicia.

Art. 986[10]**.** § 1. Sąd albo referendarz sądowy wydaje postanowienie co do przybicia na posiedzeniu niejawnym w terminie tygodnia od dnia otrzymania protokołu z przebiegu przetargu oraz dokumentów niezbędnych do udzielenia przybicia. Przepis art. 988 § 2 stosuje się.

§ 2. Wysłuchania licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, oraz uczestników przetargu dokonuje się jedynie wtedy, gdy jest to konieczne dla wydania postanowienia co do przybicia.

Art. 986[11]**.** Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzenia sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej oraz sposób uwierzytelniania użytkowników systemu teleinformatycznego obsługującego licytację elektroniczną, mając na względzie zapewnienie ochrony praw osób uczestniczących w licytacji, sprawność postępowania, skuteczność egzekucji, bezpieczeństwo posługiwania się dokumentami w postaci elektronicznej oraz dostępność systemu teleinformatycznego.

Rozdział 7

Przybicie

Art. 987. Po zamknięciu przetargu sąd w osobie sędziego albo referendarz sądowy, pod którego nadzorem odbywa się licytacja, wydaje na posiedzeniu jawnym postanowienie co do przybicia na rzecz licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, po wysłuchaniu tak jego, jak i obecnych uczestników.

Art. 988. § 1. Postanowienie o przybiciu ogłasza się niezwłocznie po ukończeniu przetargu; ogłoszenie można jednak odroczyć najdalej na tydzień, jeżeli zgłoszono skargę, której natychmiastowe rozstrzygnięcie nie jest możliwe, jak również z innych ważnych przyczyn.

§ 2. Jeżeli skargi lub zażalenia wniesione w toku postępowania egzekucyjnego nie są jeszcze prawomocnie rozstrzygnięte, sąd może wstrzymać wydanie postanowienia co do udzielenia przybicia.

Art. 989. Gdy przejęcie nieruchomości na własność ma nastąpić po niedojściu do skutku drugiej licytacji, sąd udzieli przybicia na rzecz przejmującego nieruchomość po wysłuchaniu wnioskodawcy oraz uczestników, jeżeli stawią się na posiedzenie.

Art. 990. W postanowieniu o przybiciu wymienia się imię i nazwisko nabywcy, oznaczenie nieruchomości, datę przetargu i cenę nabycia.

Art. 991. § 1. Sąd odmówi przybicia z powodu naruszenia przepisów postępowania w toku licytacji, jeżeli uchybienia te mogły mieć istotny wpływ na wynik przetargu.

§ 2. Sąd odmówi również przybicia, jeżeli postępowanie podlegało umorzeniu lub zawieszeniu albo jeżeli uczestnik nie otrzymał zawiadomienia o licytacji, chyba że z tego powodu nie nastąpiło naruszenie jego praw albo że będąc na licytacji nie wystąpił ze skargą na to uchybienie.

Art. 992. Jeżeli sąd odmówi przybicia, komornik na wniosek wierzyciela wyznaczy ponowną licytację.

Art. 993. § 1. Jeżeli przybicie nie następuje niezwłocznie po ukończeniu przetargu, sąd na wniosek licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, może, w wypadku gdy zarządcą jest dłużnik, odjąć mu zarząd i ustanowić innego zarządcę.

§ 2. Po przybiciu sąd wyda zarządzenie, o którym mowa w paragrafie poprzedzającym, na wniosek nabywcy lub uczestnika postępowania. Nabywca może być na własne żądanie ustanowiony zarządcą, jeżeli oprócz rękojmi złożył w gotówce niemniej niż piątą część ceny nabycia albo jeżeli do tej wysokości przysługuje mu prawo zaliczenia swej wierzytelności na poczet ceny nabycia.

§ 3. W razie wygaśnięcia skutków przybicia bez równoczesnego umorzenia egzekucji sąd wyda postanowienie co do osoby zarządcy, jeżeli dotychczasowym zarządcą był nabywca.

Art. 994. Jeżeli nabywca nie uzyska przysądzenia własności, należność przypadająca na niego z tytułu zarządu będzie pokryta z pierwszeństwem przed innymi jego zobowiązaniami z kwot pieniężnych złożonych na poczet ceny poza rękojmią.

Art. 995. Osoba, na rzecz której udzielono przybicia, uzyskuje, jeżeli wykona warunki licytacyjne, prawo do przysądzenia jej własności nieruchomości.

Art. 996. Postanowienie o przybiciu, które zapadło na posiedzeniu niejawnym, doręcza się wierzycielowi, dłużnikowi, nabywcy i osobom, które w toku licytacji zaskarżyły czynności związane z udzielaniem przybicia, jako też zarządcy, który nie jest dłużnikiem, postanowienie zaś o odmowie przybicia – wierzycielowi, dłużnikowi i licytantowi, który zaofiarował najwyższą cenę.

Art. 997. Na postanowienie sądu co do przybicia przysługuje zażalenie. Podstawą zażalenia nie mogą być takie uchybienia przepisów postępowania, które nie naruszają praw skarżącego.

Rozdział 8

Przysądzenie własności

Art. 998. § 1. Po uprawomocnieniu się przybicia i wykonaniu przez nabywcę warunków licytacyjnych lub postanowienia o ustaleniu ceny nabycia i wpłaceniu całej ceny przez Skarb Państwa sąd wydaje postanowienie o przysądzeniu własności.

§ 2. Na postanowienie co do przysądzenia własności przysługuje zażalenie. Podstawą zażalenia nie mogą być uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybicia.

Art. 999. § 1. Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności przenosi własność na nabywcę i jest tytułem do ujawnienia na rzecz nabywcy prawa własności

w katastrze nieruchomości oraz przez wpis w księdze wieczystej lub przez złożenie dokumentu do zbioru dokumentów. Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności jest tytułem wykonawczym do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości i opróżnienia znajdujących się na tej nieruchomości pomieszczeń bez potrzeby nadania mu klauzuli wykonalności. Przepis art. 791 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Od chwili uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności na rzecz nabywcy należą do niego pożytki z nieruchomości. Powtarzające się daniny publiczne przypadające z nieruchomości od dnia prawomocności postanowienia o przysądzeniu własności ponosi nabywca. Świadczenia publicznoprawne niepowtarzające się nabywca ponosi tylko wtedy, gdy ich płatność przypada w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności lub po tym dniu.

§ 3. (uchylony)

Art. 1000. § 1. Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasają wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciążące na nieruchomości. Na miejsce tych praw powstaje prawo do zaspokojenia z ceny nabycia z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji.

§ 2. Pozostają w mocy bez potrącenia ich wartości z ceny nabycia:

1) prawa ciążące na nieruchomości z mocy ustawy;
2) (uchylony)
3) służebność drogi koniecznej oraz służebność ustanowiona w związku z przekroczeniem granicy przy wznoszeniu budowli lub innego urządzenia;
4) służebność przesyłu.

§ 3. Pozostają również w mocy ujawnione przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentu do zbioru albo nieujawnione w ten sposób, lecz zgłoszone najpóźniej na trzy dni przed terminem licytacji, użytkowanie, służebności i prawa dożywotnika, jeżeli przysługuje im pierwszeństwo przed wszystkimi hipotekami lub jeżeli nieruchomość nie jest hipotekami obciążona albo jeżeli wartość użytkowania, służebności i praw dożywotnika znajduje pełne pokrycie w cenie nabycia. Jednakże w wypadku ostatnim wartość tych praw będzie zaliczona na cenę nabycia.

§ 4. Przepisu § 1 nie stosuje się w odniesieniu do ciążących na nieruchomości spółdzielczych lokatorskich i własnościowych praw do lokalu. Prawa te, z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności, przekształcają się

odpowiednio w prawo najmu, w prawo odrębnej własności do lokalu albo we własność domu jednorodzinnego.

Art. 1001. Na wniosek właściciela nieruchomości władnącej, zgłoszony najpóźniej na trzy dni przed terminem licytacji, sąd może zarządzić, że służebność gruntowa, która nie znajduje pełnego pokrycia w cenie nabycia, będzie utrzymana w mocy, jeżeli jest dla nieruchomości władnącej konieczna, a nie obciąża w sposób istotny wartości nieruchomości obciążonej.

Art. 1002. Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nabywca wstępuje w prawa i obowiązki dłużnika wynikające ze stosunku najmu i dzierżawy stosownie do przepisów prawa normujących te stosunki w wypadku zbycia rzeczy wynajętej lub wydzierżawionej. W przypadku gdy umowa najmu lub dzierżawy nieruchomości zawarta była na czas oznaczony dłuższy niż dwa lata, nabywca może wypowiedzieć tę umowę, w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności, z zachowaniem rocznego terminu wypowiedzenia, o ile umowa nie przewiduje terminu krótszego, chociażby umowa została zawarta z zachowaniem formy pisemnej i z datą pewną, a rzecz została najemcy lub dzierżawcy wydana.

Art. 1003. § 1. Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności wraz z planem podziału sumy uzyskanej z egzekucji jest tytułem do wykreślenia w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów wszelkich praw, które według planu podziału wygasły.

§ 2. Na podstawie samego postanowienia o przysądzeniu własności wykreśla się wszystkie hipoteki obciążające nieruchomość, jeżeli w postanowieniu stwierdzono złożenie całej ceny nabycia na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

Rozdział 9

Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego

Art. 1004. Do egzekucji z ułamkowej części nieruchomości, jak również do egzekucji z użytkowania wieczystego, stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 1005. O zajęciu ułamkowej części nieruchomości komornik zawiadamia także pozostałych współwłaścicieli, a o zajęciu użytkowania wieczystego także

właściciela nieruchomości oraz właściwy organ administracji rządowej lub właściwą gminę.

Art. 1006. § 1. Jeżeli przedmiotem egzekucji jest użytkowanie wieczyste, zajęcie obejmuje użytkowanie wieczyste terenu oraz znajdujący się na nim budynek stanowiący własność wieczystego użytkownika wraz z przynależnościami, a mianowicie:

1) ruchomościami, będącymi własnością wieczystego użytkownika, a potrzebnymi do korzystania z przedmiotu wieczystego użytkowania zgodnie z jego przeznaczeniem, jeżeli pozostają z tym przedmiotem w faktycznym związku, odpowiadającym temu celowi, oraz przynależnościami budynku stanowiącego własność wieczystego użytkownika;
2) prawami wynikającymi z umów ubezpieczenia przedmiotów podlegających zajęciu, tudzież należnościami z tych umów już przypadającymi.

§ 2. Zajęcie obejmuje także przedmioty wymienione w pkt 1 paragrafu poprzedzającego wprowadzone później oraz później wzniesione budowle i posadzone rośliny, jak również prawa z umów ubezpieczenia później zawartych.

Art. 1007. Gdy przedmiotem zarządu jest ułamkowa część nieruchomości, zarządca działa tylko w granicach uprawnień dłużnika jako współwłaściciela.

Art. 1008. Jeżeli egzekucja jest prowadzona z użytkowania wieczystego, postępowanie ulega zawieszeniu, jeżeli właściwy organ wystąpił z żądaniem rozwiązania umowy użytkowania wieczystego. Egzekucja może być podjęta na wniosek wierzyciela, jeżeli sąd orzeknie, że brak jest podstaw do rozwiązania umowy użytkowania wieczystego. W przypadku rozwiązania umowy użytkowania wieczystego, komornik umarza postępowanie egzekucyjne.

Art. 1009. W razie skierowania egzekucji do ułamkowej części nieruchomości opisowi i oszacowaniu podlega cała nieruchomość. Sumą oszacowania takiej części jest odpowiednia część sumy oszacowania całej nieruchomości.

Art. 1010. Jeżeli przedmiotem egzekucji jest użytkowanie wieczyste, w protokole wymienia się końcową datę użytkowania wieczystego oraz ujawniony w księdze wieczystej sposób korzystania z terenu przez wieczystego użytkownika.

Art. 1011. Jeżeli przedmiotem egzekucji jest użytkowanie wieczyste, postanowienie o przysądzeniu tego prawa nie narusza ograniczonych praw rzeczowych na nieruchomości powstałych przed jej oddaniem w użytkowanie wieczyste.

Art. 1012. Jeżeli przedmiotem sprzedaży jest ułamkowa część nieruchomości, pozostają w mocy bez potrącenia ich wartości z ceny nabycia obciążenia tej części ułamkowej nieruchomości ujawnione przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentu do zbioru oraz nieujawnione w ten sposób, lecz zgłoszone najpóźniej na trzy dni przed terminem licytacji, jeżeli zostały ustanowione przed powstaniem współwłasności.

Art. 1013. Postanowienie o przysądzeniu własności ułamkowej części nieruchomości nie narusza obciążających ją hipotek wpisanych przed powstaniem współwłasności.

DZIAŁ VIa

Uproszczona egzekucja z nieruchomości

Art. 1013[1]. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się do egzekucji z niezabudowanej nieruchomości gruntowej oraz nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym lub użytkowym, jeżeli w chwili złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji nie dokonano zawiadomienia o zakończeniu budowy albo nie wystąpiono z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na użytkowanie w rozumieniu przepisów prawa budowlanego.

§ 2. Przepisy działu niniejszego stosuje się także do części nieruchomości wydzielonych do sprzedaży w trybie art. 946, jeżeli część wydzielona jest nieruchomością wymienioną w § 1.

§ 3. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym dziale stosuje się odpowiednio przepisy działu poprzedzającego.

Art. 1013[2]. § 1. Komornik na wniosek wierzyciela niezwłocznie po zajęciu dokona opisu i oszacowania nieruchomości na podstawie wartości określonej przez biegłego. Przepis art. 948 § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Dokonując zajęcia, komornik, w miarę możności, zabezpieczy budynek lub lokal przed możliwością objęcia go we władanie przez dłużnika lub osoby trzecie.

W razie potrzeby komornik ustanowi dozór nad budynkiem lub lokalem. Dozorcą może być także wierzyciel. Do dozoru stosuje się odpowiednio przepisy o dozorze ruchomości.

§ 3. Jeżeli w toku opisu okaże się, że nieruchomość nie odpowiada wymogom określonym w art. 1013[1], dalsze postępowanie egzekucyjne toczy się w trybie przepisów działu poprzedzającego.

Art. 1013[3]. § 1. Jeżeli zajęto niezabudowaną nieruchomość gruntową, która nie jest obciążona na rzecz osób trzecich, komornik zaoferuje ją do sprzedaży z wolnej ręki po cenie nieniższej niż wartość oszacowania. Jeżeli strony nie określiły trybu wyszukania nabywcy, tryb ten ustala sąd.

§ 2. Sprzedaż nastąpi po upływie dwóch tygodni od dnia opisu i oszacowania. O sprzedaży komornik zawiadamia uczestników stosownie do art. 954.

§ 3. Jeżeli sprzedaż z wolnej ręki nie nastąpi w terminie miesiąca od dnia zakończenia opisu i oszacowania, sprzedaż nieruchomości następuje w trybie art. 1013[6].

Art. 1013[4]. Przepis art. 1013[3] stosuje się odpowiednio do zbycia innych nieruchomości, do których stosuje się przepisy niniejszego działu, jeżeli oszacowanie nieruchomości nie zostało zaskarżone przez dłużnika. Za zgodą dłużnika sprzedaż z wolnej ręki może nastąpić także w pozostałych przypadkach; wtedy jednak dłużnik może określić cenę minimalną i wyznaczyć nabywcę.

Art. 1013[5]. § 1. Podejmując czynności związane ze sprzedażą, określone w przepisach poprzedzających, komornik sporządzi protokół, w którym wymieni nazwisko osoby przyjmującej ofertę nabycia nieruchomości, a także wpłaconą przez nią całą cenę nabycia; po czym niezwłocznie przedłoży protokół wraz z aktami sądowi.

§ 2. Na podstawie protokołu komornika, o którym mowa w § 1, a także na podstawie akt sprawy sąd wydaje postanowienie o przysądzeniu własności, które przenosi własność na nabywcę. Na postanowienie o przysądzeniu służy zażalenie jedynie dłużnikowi i tylko wtedy, gdy naruszone zostały przepisy o cenie minimalnej.

§ 3. W razie stwierdzenia naruszenia przepisów o oszacowaniu i cenie minimalnej sprzedaży, sąd odmawia przysądzenia własności i zwraca akta

komornikowi, który ponownie przeprowadza postępowanie według przepisów niniejszego działu.

§ 4. W razie stwierdzenia, że nieruchomość nie podlega sprzedaży według przepisów niniejszego działu, sąd poleca komornikowi prowadzenie dalszej egzekucji według przepisów o egzekucji z nieruchomości.

§ 5. W razie wydania przez sąd postanowienia nakazującego ponowne przeprowadzenie sprzedaży lub podjęcie dalszych czynności według przepisów o egzekucji z nieruchomości, komornik niezwłocznie zwraca oferentowi kwotę wpłaconą przez niego na cenę nabycia.

Art. 1013[6]**.** § 1. Jeżeli sprzedaż nieruchomości nie nastąpi w trybie sprzedaży z wolnej ręki, nieruchomość podlega sprzedaży w drodze licytacji, do której stosuje się przepisy o licytacji w egzekucji z ruchomości, z tym że licytację przeprowadza się w drodze licytacji elektronicznej, chyba że przed uprawomocnieniem się opisu i oszacowania wierzyciel zażąda sprzedaży w drodze licytacji publicznej. Jeżeli nieruchomość została zajęta na zaspokojenie kilku wierzytelności dochodzonych przez różnych wierzycieli, żądanie takie może zgłosić którykolwiek z wierzycieli. O terminie licytacji komornik zawiadamia uczestników postępowania stosownie do art. 954. W obwieszczeniu o licytacji podaje się także informacje, o których mowa w art. 953 § 1 pkt 1, 3, 6 i 7.

§ 2. Po zapłaceniu przez nabywcę sumy sąd niezwłocznie wydaje postanowienie o przysądzeniu własności. Po uprawomocnieniu się tego postanowienia komornik sporządza plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

DZIAŁ VII

Egzekucja ze statków morskich

Art. 1014. Do egzekucji ze statków morskich wpisanych do rejestru okrętowego stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości ze zmianami wskazanymi w artykułach poniższych.

Art. 1015. Egzekucja należy do komornika sądu, w którego okręgu statek znajduje się w chwili wszczęcia egzekucji.

Art. 1016. Do wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel powinien dołączyć dowód, że statek jest wpisany do rejestru.

Art. 1017. § 1. Jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi wezwania do zapłaty komornik zarządzi przytrzymanie statku i ustanowi dozór.

§ 2. Statek jest zajęty z chwilą przytrzymania. O zajęciu należy zawiadomić także dłużnika oraz właściciela, który nie jest dłużnikiem.

§ 3. Do dozorcy stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z ruchomości dotyczące dozorcy.

Art. 1018. Ogłoszenie o wszczęciu egzekucji komornik zamieszcza na tablicy ogłoszeń w budynku sądu oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. Komornik może zamieścić ogłoszenie także w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości.

Art. 1019. Obwieszczenie o licytacji należy co najmniej dwa tygodnie przed jej terminem ogłosić publicznie na stronie internetowej sądu oraz tablicy ogłoszeń w budynku sądu, a także na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej, jak również przesłać terenowym organom administracji morskiej właściwym dla portu, w którym statek się znajduje, oraz dla portu macierzystego statku w celu wywieszenia w tych portach. Komornik może zamieścić obwieszczenie o licytacji także w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości.

Art. 1020. Egzekucja z udziału w statku należy do komornika sądu, w którego okręgu znajduje się port macierzysty statku.

Art. 1021. Egzekucja ze statków niewpisanych do rejestru okrętowego odbywa się według przepisów o egzekucji z ruchomości.

Art. 1022. § 1. Egzekucja ze statku zagranicznego znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odbywa się według przepisów działu niniejszego, jeśli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

§ 2. We wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel wskazuje rejestr, do którego statek jest wpisany, chyba że jest to niemożliwe lub nadmiernie utrudnione.

Art. 1022[1]. O dokonanym zajęciu statku komornik zawiadamia także zagraniczną władzę rejestrową.

Art. 1022[2]. Jeżeli wezwanie do zapłaty nie może być doręczone dłużnikowi, gdyż nie zamieszkuje on lub nie posiada siedziby pod adresem wskazanym w dokumentach statku zagranicznego, przepis art. 802 stosuje się odpowiednio.

Art. 1022[3]. W razie śmierci albo likwidacji dłużnika po wszczęciu postępowania egzekucyjnego sąd na wniosek wierzyciela ustanawia dla niego kuratora. Przepisu art. 819 nie stosuje się.

Art. 1022[4]. Opisu i oszacowania zajętego statku zagranicznego komornik bez wniosku wierzyciela dokonuje niezwłocznie po upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do zapłaty długu.

DZIAŁ VIII

Podział sumy uzyskanej z egzekucji

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1023. § 1. Organ egzekucyjny sporządza plan podziału pomiędzy wierzycieli sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości.

§ 2. Plan podziału powinien być sporządzony także wtedy, gdy suma uzyskana przez egzekucję z ruchomości, wynagrodzenia za pracę lub wierzytelności i innych praw majątkowych nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli.

Art. 1024. § 1. W planie podziału należy wymienić:

1) sumę ulegającą podziałowi;
2) wierzytelności i prawa osób uczestniczących w podziale;
3) sumę, jaka przypada każdemu z uczestników podziału;
4) sumy, które mają być wypłacone, jak również sumy, które pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów, ze wskazaniem przyczyn uzasadniających wstrzymanie ich wypłaty;
5) prawa ujawnione przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentów do zbioru, które wygasły wskutek przysądzenia własności.

§ 2. Przy świadczeniach powtarzających się bieżące raty wierzytelności uwzględnia się w planie podziału, jeżeli stały się wymagalne przed datą sporządzenia planu. Odsetki i inne świadczenia bieżące uwzględnia się w wysokości, do jakiej narosły do powyższego terminu. Nie dotyczy to danin publicznych przypadających z nieruchomości.

§ 3. Świadczenie pieniężne w walucie obcej jest uwzględniane w planie podziału według waluty obcej przeliczonej na walutę polską według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia sporządzenia planu podziału.

Art. 1025. § 1. Z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokaja się w następującej kolejności:

1) koszty egzekucyjne z wyjątkiem kosztów zastępstwa prawnego przyznanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym;
2) należności alimentacyjne wymagalne;
2[1]) należności alimentacyjne przyszłe – w wysokości stanowiącej równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres roku – na każdego wierzyciela prowadzącego egzekucję;
3) należności za pracę za okres 3 miesięcy do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa albo śmierci, należności zasądzone na rzecz pokrzywdzonego lub osób wykonujących prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika;
4) należności zabezpieczone hipoteką morską lub przywilejem na statku morskim;
5) należności zabezpieczone hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym i zastawem skarbowym albo korzystające z ustawowego pierwszeństwa oraz prawa, które ciążyły na nieruchomości przed dokonaniem w księdze wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji lub przed złożeniem do zbioru dokumentów wniosku o dokonanie takiego wpisu;
6) należności za pracę niezaspokojone w kolejności trzeciej;
7) należności, do których stosuje się przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, o ile nie zostały zaspokojone w kolejności piątej;
8) (uchylony)
9) należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję;
10) inne należności.

§ 2. Po zaspokojeniu wszystkich należności ulegają zaspokojeniu kary pieniężne oraz grzywny sądowe i administracyjne.

§ 3. W równym stopniu z należnością ulegają zaspokojeniu odsetki i koszty postępowania oraz przyznane przez komornika koszty zastępstwa prawnego

w postępowaniu egzekucyjnym. Z pierwszeństwa równego należnościom kategorii czwartej i piątej korzystają wszystkie roszczenia o świadczenia uboczne objęte zabezpieczeniem na mocy odrębnych przepisów. Roszczenia o świadczenia uboczne nieobjęte zabezpieczeniem zaspokaja się w kategorii dziesiątej, chyba że należność podlegałaby zaspokojeniu w kategorii wcześniejszej. To samo dotyczy roszczeń o świadczenia należne dożywotnikowi.

§ 3[1]. Z pierwszeństwa równego należnościom kategorii siódmej korzystają należności celne, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającym unijny kodeks celny (Dz. Urz. UE L 269 z 10.10.2013, str. 1, z późn. zm.[32)]), dochodzone na podstawie tytułu wykonawczego innego niż jednolity tytuł wykonawczy państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo zagraniczny tytuł wykonawczy określone w ustawie z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych. Po zaspokojeniu należności celnych ulegają zaspokojeniu koszty egzekucyjne i koszty upomnienia powstałe w egzekucji tych należności, a następnie odsetki od należności celnych.

§ 3[2]. Sumy przypadające na poczet należności alimentacyjnych niewymagalnych w dniu sporządzenia planu podziału pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów. Komornik podejmuje zdeponowane środki, jeżeli zaspokojenie bieżących należności alimentacyjnych nie jest możliwe w inny sposób.

§ 4. Jeżeli przedmiotem egzekucji jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, wierzytelność spółdzielni mieszkaniowej z tytułu niewniesionego wkładu budowlanego związana z tym prawem ulega zaspokojeniu przed należnością zabezpieczoną na tym prawie hipotecznie.

§ 5. Roszczenia nabywcy wynikające z:

1) odstąpienia od umowy deweloperskiej, o której mowa w art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 20 maja 2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 695, z 2025 r. poz. 758, 1077, 1167 i 1669 oraz z 2026 r. poz. 27), albo jednej z umów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, 3 lub 5 tej ustawy, lub

32) Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 287 z 29.10.2013, str. 90, Dz. Urz. UE L 267 z 30.09.2016, str. 2, Dz. Urz. UE L 354 z 23.12.2016, str. 32, Dz. Urz. UE L 42 z 18.02.2017, str. 43, Dz. Urz. UE L 83 z 25.03.2019, str. 38 oraz Dz. Urz. UE L 111 z 25.04.2019, str. 54.

2) przekształcenia roszczenia z umowy deweloperskiej, o której mowa w art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 20 maja 2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym, albo jednej z umów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, 3 lub 5 lub ust. 2 tej ustawy, w toku postępowania restrukturyzacyjnego lub upadłościowego

– podlegają zaspokojeniu z kwoty uzyskanej z egzekucji z nieruchomości, na której jest prowadzone przedsięwzięcie deweloperskie lub zadanie inwestycyjne, o których mowa w art. 5 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 20 maja 2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym, na takich samych zasadach, jak roszczenie z umowy deweloperskiej albo jednej z umów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, 3 lub 5 tej ustawy, z pierwszeństwem wynikającym z ujawnienia w księdze wieczystej przysługującego nabywcy roszczenia wynikającego z tych umów także w przypadku, gdy wpis o ujawnieniu tego roszczenia został wykreślony.

§ 6. Roszczenie Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego wynikające z art. 48 ust. 8 ustawy z dnia 20 maja 2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym podlega zaspokojeniu z kwoty uzyskanej z egzekucji z nieruchomości, na której jest prowadzone przedsięwzięcie deweloperskie lub zadanie inwestycyjne, o których mowa w art. 5 pkt 7 i 8 tej ustawy, z pierwszeństwem wynikającym z ujawnienia w księdze wieczystej przysługującego Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu roszczenia także w przypadku, gdy wpis o ujawnieniu roszczenia z umowy deweloperskiej, o której mowa w art. 5 pkt 6 tej ustawy, albo jednej z umów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, 3 lub 5 lub ust. 2 tej ustawy, został wykreślony.

§ 7. Z kwoty przypadającej dłużnikowi po zaspokojeniu wszystkich wierzytelności, o których mowa w § 1–6, pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów sumę stanowiącą równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres roku – na każdego wierzyciela prowadzącego egzekucję należności alimentacyjnych, o ile zachodzą podstawy do przyjęcia, że należności zabezpieczone zgodnie z § 1 pkt 2[1] nie wystarczą na pełne zaspokojenie przyszłych należności tych wierzycieli. Przepis § 3[2] zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 8. Przepisów § 1 pkt 2[1] oraz § 7 nie stosuje się w przypadku, jeżeli w wyniku prowadzonych wcześniej egzekucji przeciwko dłużnikowi pozostawiono na rachunku depozytowym Ministra Finansów sumę stanowiącą równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres dwóch lat – na każdego wierzyciela prowadzącego egzekucję należności alimentacyjnych. W razie potrzeby zdeponowana kwota podlega jednak uzupełnieniu do wysokości określonej w zdaniu pierwszym.

Art. 1026. § 1. Jeżeli suma objęta podziałem nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich należności i praw tej samej kategorii, należności zaliczone w artykule poprzedzającym do kategorii czwartej i piątej będą zaspokojone w kolejności odpowiadającej przysługującemu im pierwszeństwu, inne zaś należności – stosunkowo do wysokości każdej z nich.

§ 1[1]. Jeżeli z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokojeniu podlegają zarówno wierzytelności zabezpieczone hipoteką, jak i prawa lub roszczenia ciążące na nieruchomości, o pierwszeństwie między hipoteką a tymi prawami lub roszczeniami rozstrzyga chwila, od której liczy się skutki wpisu hipoteki, prawa lub roszczenia do księgi wieczystej.

§ 2. Wydzieloną wierzycielowi sumę zalicza się przede wszystkim na koszty postępowania, następnie na odsetki, a w końcu na sumę dłużną.

§ 3. W przypadku połączenia postępowań egzekucyjnych toczących się co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika, suma przypadająca po zaspokojeniu należności zaliczonych do wyższej kategorii na zaspokojenie ciążących na nieruchomościach hipotek oraz praw i roszczeń, które wygasły wskutek przysądzenia własności, ulega podziałowi na tyle części, ile nieruchomości było przedmiotem połączonych postępowań, w takim stosunku, w jakim wartość poszczególnych nieruchomości pozostawała do wartości całości gospodarczej, którą tworzyły te nieruchomości. Hipoteki, roszczenia i prawa ciążące na nieruchomości zaspokaja się tylko w tej części sumy, która odpowiada wartości obciążonej nimi nieruchomości. Pozostałą część sumy dzieli się stosownie do § 1.

Art. 1027. § 1. Odpis planu podziału doręcza się dłużnikowi, osobom uczestniczącym w podziale oraz innym osobom, które zgłosiły swój udział, a ich należności nie zostały uwzględnione w podziale.

§ 2. Zarzuty przeciwko planowi podziału wnosi się do organu egzekucyjnego, który go sporządził, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia tego planu. Przepisów art. 132 § 1, $1^{[4]}$ i $1^{[5]}$ nie stosuje się.

§ 3. O zarzutach wniesionych do komornika rozstrzyga sąd.

Art. 1028. § 1. Jeżeli zarzutów nie wniesiono w terminie przepisanym, organ egzekucyjny przystąpi do wykonania planu. Wniesienie zarzutów wstrzymuje wykonanie planu tylko w części, której zarzuty dotyczą.

§ 2. Na skutek wniesienia zarzutów sąd po wysłuchaniu osób zainteresowanych zatwierdzi albo odpowiednio zmieni plan. W postępowaniu tym sąd nie rozpoznaje sporu co do istnienia prawa objętego planem podziału.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. Wykonanie planu w części dotkniętej zarzutami nastąpi po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, chyba że zostało wstrzymane przez zabezpieczenie powództwa w sporze o ustalenie nieistnienia prawa. Powództwo o ustalenie nieistnienia prawa, na zaspokojenie którego pozostawiono sumy na rachunku depozytowym Ministra Finansów, może po uprawomocnieniu się planu podziału wytoczyć ten uczestnik podziału, któremu przypadają niezaspokojone należności o pierwszeństwie równym lub niższym od kwestionowanego prawa.

§ 5. Plan podziału w zakresie podlegających wypłacie sum, które przypadają poszczególnym uczestnikom podziału, w razie uprawomocnienia się wywiera skutek na dzień jego sporządzenia. Nie dotyczy to planu podziału, do którego stosuje się przepis art. 1029.

Art. 1028$^{[1]}$. § 1. Jeżeli po uprawomocnieniu się planu podziału okaże się, że nie istnieją wierzytelności lub prawa, na poczet których miały przypaść sumy pozostawione na rachunku depozytowym Ministra Finansów ze wstrzymaniem ich wypłaty, organ egzekucyjny na wniosek wierzyciela sporządza uzupełniający plan podziału.

§ 2. W uzupełniającym planie podziału uwzględnia się niezaspokojone wierzytelności osób uczestniczących w prawomocnym planie podziału. Organ egzekucyjny wzywa te osoby do złożenia tytułów wykonawczych wraz z aktualnym zestawieniem objętych nimi należności. Kwoty przypadające zgodnie z uzupełniającym planem podziału uczestnikom, którzy nie przedłożyli po wezwaniu

tytułu wykonawczego wraz z aktualnym zestawieniem objętych nim należności, pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów.

§ 3. Po zaspokojeniu wszystkich wierzycieli część zdeponowanej sumy nieobjętej uzupełniającym planem podziału zwraca się dłużnikowi.

Rozdział 2

Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z wynagrodzenia za pracę

Art. 1029. § 1. Na podstawie oświadczenia pracodawcy o wynagrodzeniu dłużnika oraz spisu wierzytelności i praw osób uczestniczących w podziale komornik sporządza plan podziału, ustalając, w jakim procencie przypada na każdego wierzyciela udział w sumach potrąconych każdorazowo przez pracodawcę z wynagrodzenia dłużnika i wpłaconych komornikowi. Jeżeli zaś komornik nie może sporządzić planu podziału na podstawie samego oświadczenia pracodawcy, sporządzi go niezwłocznie po złożeniu na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumy podlegającej podziałowi.

§ 1[1]. Wierzyciel może zrzec się doręczenia planu podziału, o którym mowa w § 1, podając jednocześnie adres poczty elektronicznej. W takim przypadku termin do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału zaczyna biec od dnia wysłania wierzycielowi, na podany adres poczty elektronicznej, informacji o treści planu podziału.

§ 2. Razem z planem podziału należy doręczyć odpis oświadczenia pracodawcy o wynagrodzeniu dłużnika.

§ 3. Przy podziale sum, o których mowa w § 1, przepisów art. 1025 § 1 pkt 2[1] oraz § 7 i 8 nie stosuje się.

Art. 1030. W podziale sum uzyskanych w sposób przewidziany w art. 1029 oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą: wierzyciele składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie powództwa, oraz wierzyciele, którym przysługuje umowne prawo zastawu i którzy udowodnili je dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym, jak również wierzyciele, którym przysługuje ustawowe prawo zastawu i którzy udowodnili je dokumentem, jeżeli zgłosili swe wierzytelności najpóźniej w dniu złożenia na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumy ulegającej podziałowi.

Art. 1031. Kwoty wyegzekwowane i złożone na rachunek depozytowy Ministra Finansów komornik dzieli niezwłocznie w ustalonym poprzednio stosunku procentowym pomiędzy wierzycieli uczestniczących w podziale, chyba że wskutek zmiany podstaw podziału należy ustalić nowy procent. Sumy przypadające do wypłaty komornik wypłaca, jeżeli nie są niższe niż sto złotych, chyba że wierzytelność nie przekracza tej kwoty.

Art. 1032. § 1. Należność przypadającą wierzycielowi niemającemu jeszcze tytułu wykonawczego pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów.

§ 2. Jeżeli w ciągu miesiąca po uprawomocnieniu się planu podziału wierzyciel niemający tytułu wykonawczego nie przedstawi dowodu wytoczenia powództwa o zasądzenie mu roszczenia, traci prawo do sumy pozostającej w depozycie.

Rozdział 3

Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych

Art. 1033. § 1. Plan podziału sporządza komornik niezwłocznie po złożeniu na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumy ulegającej podziałowi oraz po uprawomocnieniu się postanowienia w przedmiocie kosztów.

§ 2. Jeżeli egzekucja jest prowadzona z wierzytelności mających za przedmiot świadczenia bieżące, stosuje się odpowiednio przepisy art. 1029 § 1 i 3 oraz art. 1031.

Art. 1034. Przepisy art. 1030 i art. 1032 stosuje się także w postępowaniu unormowanym w rozdziale niniejszym. W podziale sumy uzyskanej z egzekucji umieszcza się także wierzytelności zabezpieczone zastawem rejestrowym, jeżeli zastawnikowi przysługuje prawo zaspokojenia się z przedmiotu egzekucji oraz jeżeli prawa swe udowodnił dokumentem urzędowym najpóźniej w dniu złożenia na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumy ulegającej podziałowi.

Rozdział 4

Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości

Art. 1035. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu własności oraz postanowienia w przedmiocie kosztów komornik sporządza plan podziału.

Art. 1036. § 1. W podziale oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą:

1) wierzyciele składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, jeżeli zgłosili się najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości;
2) wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie powództwa, jeżeli zgłosili się najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości;
3) osoby, które przed zajęciem nieruchomości nabyły na niej prawa stwierdzone w opisie i oszacowaniu lub zgłoszone i udowodnione najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przybiciu;
4) pracownicy co do stwierdzonych dokumentem należności za pracę, jeżeli zgłosili swoje roszczenia przed sporządzeniem planu podziału.

§ 2. Jeżeli wierzytelność hipoteczna nie jest stwierdzona tytułem wykonawczym, należność przypadającą wierzycielowi hipotecznemu pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów.

Art. 1036[1]. Jeżeli egzekucja objęła również należności z umów ubezpieczenia lub przedmiotów, wierzytelności i praw, które według przepisów prawa stanowią przedmiot obciążenia hipoteką, w podziale uczestniczy również wierzyciel, którego wierzytelność została na tych ruchomościach, wierzytelnościach lub prawach zabezpieczona zastawem rejestrowym.

Art. 1037. § 1. Jeżeli przy sporządzaniu planu podziału okaże się, że nabywca, uiszczając cenę, potrącił wierzytelność, która się w niej nie mieści, sąd, na wniosek komornika, zobowiąże nabywcę do uzupełnienia ceny w ciągu tygodnia. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. W planie podziału komornik wymienia osoby, dla których jest przeznaczona suma przypadająca od nabywcy. W tej części plan podziału stanowi tytuł egzekucyjny przeciwko nabywcy.

§ 3. Wierzyciel, któremu przydzielono roszczenie przeciwko nabywcy, nabywa z mocy samego prawa hipotekę na sprzedanej nieruchomości. Ujawnienie hipoteki w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów następuje na wniosek wierzyciela.

Art. 1038. § 1. Jeżeli hipoteka nie jest wyczerpana i może jeszcze służyć zabezpieczeniu wierzyciela, reszta sumy pozostanie na rachunku depozytowym

Ministra Finansów aż do ustania stosunku prawnego, uzasadniającego korzystanie z hipoteki.

§ 2. W przypadku hipoteki zabezpieczającej kilka wierzytelności, gdy łączna kwota wierzytelności przewyższa sumę wymienioną we wpisie hipoteki, a wierzyciel nie wskazał do dnia uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności, które z wierzytelności i w jakiej wysokości mają zostać zaspokojone, zaspokaja się wszystkie wierzytelności proporcjonalnie do ich wysokości.

Art. 1039. Jeżeli wierzytelność jest zabezpieczona na kilku nieruchomościach łącznie, wierzyciel powinien przed uprawomocnieniem się postanowienia o przysądzeniu własności złożyć oświadczenie, czy i w jakiej wysokości żąda zaspokojenia z każdej ze sprzedanych nieruchomości. Jeżeli w powyższym terminie tego nie uczyni, a podzielona ma być suma uzyskana tylko z jednej nieruchomości, jego wierzytelność będzie przyjęta do rozrachunku w całości; jeżeli natomiast podziałowi podlegają sumy uzyskane ze sprzedaży kilku łącznie obciążonych nieruchomości, na wierzytelność łącznie zabezpieczoną przypadnie z każdej z sum podlegających podziałowi taka część, jaka odpowiada stosunkowi kwoty pozostałej po zaspokojeniu należności z wyższym pierwszeństwem do ogólnej sumy tych kwot.

Art. 1040. § 1. Sumę wydzieloną na zaspokojenie wierzytelności, której uiszczenie zależne jest od warunku zawieszającego albo od wyniku sporu, w którym wierzyciel uzyskał zabezpieczenie powództwa, pozostawia się na rachunku depozytowym Ministra Finansów.

§ 2. Suma wydzielona na zaspokojenie wierzytelności zależnych od warunku rozwiązującego będzie wydana wierzycielowi bez zabezpieczenia. Jeżeli jednak obowiązek zabezpieczenia zwrotu ciąży na wierzycielu z mocy istniejącego między nim a dłużnikiem stosunku prawnego, komornik zarządzi złożenie wydzielonej sumy na rachunek depozytowy Ministra Finansów.

Art. 1040[1]. Plan podziału wykonuje komornik.

TYTUŁ III

Przepisy szczególne o egzekucji

DZIAŁ I

Egzekucja świadczeń niepieniężnych

Art. 1041. § 1. Jeżeli dłużnik ma wydać wierzycielowi rzecz ruchomą, komornik sądu, w którego okręgu rzecz się znajduje, odbierze ją dłużnikowi i wyda wierzycielowi.

§ 2. Jeżeli ze względu na rodzaj rzeczy niezwłoczne fizyczne jej przejęcie nie jest możliwe, komornik wprowadzi wierzyciela w posiadanie rzeczy zgodnie z przepisami prawa cywilnego.

Art. 1042. Jeżeli rzeczy odebranej dłużnikowi nie można niezwłocznie wydać wierzycielowi, komornik złoży ją do depozytu sądowego albo odda na przechowanie na koszt i niebezpieczeństwo wierzyciela.

Art. 1043. Jeżeli rzecz należąca do dłużnika znajduje się we władaniu osoby trzeciej, która nie zgadza się na jej wydanie, komornik zajmie roszczenie dłużnika o wydanie rzeczy.

Art. 1044. Jeżeli wierzyciel żąda, aby odebranie rzeczy odbyło się w jego obecności, komornik zawiadomi go o terminie odebrania, a w razie niestawiennictwa wierzyciela nie przystąpi do wykonania.

Art. 1045. Jeżeli komornik nie znalazł u dłużnika rzeczy lub dokumentu, które mają być odebrane, sąd na wniosek wierzyciela nakaże dłużnikowi, aby wyjawił, gdzie one się znajdują, i aby złożył przyrzeczenie, że jego oświadczenia są zgodne z prawdą. Przepisy dotyczące przyrzeczenia przy wyjawieniu majątku stosuje się odpowiednio.

Art. 1046. § 1. Jeżeli dłużnik ma wydać nieruchomość lub statek albo opróżnić pomieszczenie, komornik sądu, w którego okręgu rzeczy te się znajdują, wezwie dłużnika do dobrowolnego wykonania tego obowiązku w wyznaczonym stosownie do okoliczności terminie, po którego bezskutecznym upływie dokona czynności potrzebnych do wprowadzenia wierzyciela w posiadanie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. Wykonując obowiązek opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika na podstawie tytułu wykonawczego, z którego nie wynika uprawnienie dłużnika do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu lub prawo do lokalu zamiennego, komornik usunie dłużnika do innego lokalu lub pomieszczenia, do którego dłużnikowi przysługuje tytuł prawny i w którym może on zamieszkać. Jeżeli dłużnikowi nie przysługuje tytuł prawny do innego lokalu lub pomieszczenia, w którym może zamieszkać, komornik wstrzyma się z dokonaniem czynności do czasu, gdy gmina właściwa ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu, na wniosek komornika, wskaże dłużnikowi tymczasowe pomieszczenie.

§ 4[1]. (uchylony)

§ 5. Komornik nie może wstrzymać się z dokonaniem czynności, jeżeli wierzyciel lub dłużnik albo osoba trzecia wskaże pomieszczenie odpowiadające wymogom tymczasowego pomieszczenia.

§ 5[1]. Jeżeli dłużnikowi nie przysługuje prawo do tymczasowego pomieszczenia, komornik usunie dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, wskazanej na wniosek komornika przez gminę właściwą ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu.

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

§ 8. (uchylony)

§ 9. Przeprowadzając egzekucję, komornik usunie ruchomości niebędące przedmiotem egzekucji i odda je dłużnikowi, a w razie jego nieobecności pozostawi osobie dorosłej spośród jego domowników, gdyby zaś i to nie było możliwe, ustanowi dozorcę, pouczając go o obowiązkach i prawach dozorcy ustanowionego przy zajęciu ruchomości, i odda mu usunięte ruchomości na przechowanie na koszt dłużnika.

§ 10. Jeżeli na wezwanie dozorcy dłużnik w wyznaczonym terminie, niekrótszym niż 30 dni, nie odbierze ruchomości, sąd na wniosek dozorcy i po wysłuchaniu dłużnika nakaże ich sprzedaż, a jeżeli ruchomości nie przedstawiają wartości handlowej lub sprzedaż okaże się bezskuteczna, sąd wskaże inny sposób rozporządzenia rzeczą, nie wyłączając ich zniszczenia.

§ 11. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu, lub pomieszczenia albo

o wydanie nieruchomości, mając na względzie ochronę przed bezdomnością osób eksmitowanych oraz sprawne prowadzenie egzekucji.

§ 12. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach o wykonanie postanowienia zobowiązującego osobę stosującą przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, mając na względzie sprawne, szybkie i skuteczne prowadzenie egzekucji.

Art. 1047. § 1. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, prawomocne orzeczenie sądu zobowiązujące do złożenia oświadczenia zastępuje oświadczenie dłużnika.

§ 2. Jeżeli złożenie oświadczenia woli jest uzależnione od świadczenia wzajemnego wierzyciela, skutek wymieniony w paragrafie poprzedzającym powstaje dopiero z chwilą prawomocnego nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności.

Art. 1048. Jeżeli ujawnienie na podstawie orzeczenia sądowego prawa wierzyciela przez wpis w księdze wieczystej lub w rejestrze albo przez złożenie dokumentu do zbioru wymaga poprzedniego ujawnienia prawa dłużnika, komornik na żądanie wierzyciela odbierze dłużnikowi dokumenty potrzebne do dokonania wpisu na rzecz dłużnika lub do złożenia do zbioru i złoży je w sądzie właściwym do prowadzenia księgi wieczystej, rejestru lub zbioru dokumentów.

Art. 1049. § 1. Jeżeli w samym tytule egzekucyjnym nie postanowiono, że w razie niewykonania przez dłużnika w wyznaczonym terminie czynności, którą może wykonać także inna osoba, wierzyciel będzie umocowany do wykonania tej czynności na koszt dłużnika – sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela wezwie dłużnika do jej wykonania w wyznaczonym terminie.

§ 1[1]. W postępowaniu prowadzonym na podstawie niniejszego artykułu sąd bada fakt wykonania przez dłużnika czynności nakazanej tytułem wykonawczym, stosując odpowiednio przepisy o postępowaniu nieprocesowym.

§ 1[2]. W razie stwierdzenia, że w wyznaczonym terminie dłużnik nie wykonał czynności, sąd udzieli wierzycielowi umocowania do wykonania czynności na koszt dłużnika, wyznaczając odpowiedni termin do jej wykonania. Termin wykonania czynności może być na uzasadniony wniosek wierzyciela przedłużony.

§ 1[3]. Dłużnik może wykonać czynność nakazaną tytułem wykonawczym do chwili rozpoczęcia wykonania czynności przez wierzyciela. W razie wykonania czynności po tej chwili, dłużnik jest obowiązany zwrócić wierzycielowi, na jego wniosek, poniesione koszty.

§ 1[4]. Udzielając wierzycielowi umocowania, sąd może oznaczyć, na wniosek którejkolwiek ze stron, maksymalną wysokość kosztów czynności, z uwzględnieniem średnich cen obowiązujących na danym rynku. Postanowienie w tym przedmiocie zapada po przeprowadzeniu rozprawy. Z wnioskiem o oznaczenie maksymalnej wysokości kosztów czynności może wystąpić także wierzyciel, którego w tytule egzekucyjnym umocowano do wykonania czynności na koszt dłużnika.

§ 1[5]. Po wykonaniu czynności wierzyciel może wystąpić do sądu o przyznanie mu od dłużnika zwrotu udokumentowanych i celowych kosztów czynności, przy czym ich suma nie może przekraczać maksymalnej wysokości kosztów oznaczonej przez sąd zgodnie z § 1[4].

§ 1[6]. Prawomocne postanowienie sądu przyznające wierzycielowi od dłużnika zwrot kosztów czynności podlega wykonaniu bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności. Powyższe nie wyłącza dochodzenia przez wierzyciela zwrotu pozostałych poniesionych kosztów na zasadach ogólnych.

§ 1[7]. Jeżeli wierzyciel w terminie sześciu miesięcy od daty upływu wyznaczonego mu terminu nie zgłosił faktu dokonania czynności, sąd umarza postępowanie. Powyższe nie wyłącza dochodzenia przez wierzyciela zwrotu poniesionych kosztów na zasadach ogólnych.

§ 2. Przepisów niniejszego artykułu nie stosuje się do czynności polegających na świadczeniu rzeczy oznaczonych co do tożsamości lub na złożeniu oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie w związku z naruszeniem dóbr osobistych.

Art. 1050. § 1. Jeżeli dłużnik ma wykonać czynność, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron wyznaczy dłużnikowi termin do wykonania i zagrozi mu grzywną na wypadek, gdyby w wyznaczonym terminie czynności nie wykonał.

§ 1[1]. W sprawach z zakresu prawa pracy wierzyciel może złożyć wniosek, o którym mowa w § 1, do sądu właściwości ogólnej dłużnika albo do sądu, w którego

okręgu praca jest, była lub miała być wykonywana, albo do sądu, w okręgu którego znajduje się zakład pracy.

§ 2. Jeżeli wykonanie czynności wymaga wydatków pieniężnych lub dostarczenia materiałów, a obowiązek dostarczenia ich ciąży na wierzycielu, sąd przystąpi do egzekucji w myśl paragrafu poprzedzającego dopiero po wykazaniu przez wierzyciela, że dokonał czynności, od których zależy obowiązek dłużnika, chyba że tytuł egzekucyjny zawiera w tym względzie inne zarządzenie.

§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do wykonania czynności, sąd na wniosek wierzyciela nałoży na dłużnika grzywnę i jednocześnie wyznaczy nowy termin do wykonania czynności, z zagrożeniem surowszą grzywną.

§ 4. Jeżeli w sprawach o naruszenie dóbr osobistych dłużnik nie składa oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, pomimo wyznaczenia terminu do jego złożenia i zagrożenia mu grzywną, sąd wymierzy dłużnikowi grzywnę do piętnastu tysięcy złotych i nakaże zamieszczenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt dłużnika ogłoszenia odpowiadającego treści wymaganego oświadczenia i we właściwej dla niego formie. Przepisów art. 1052 i art. 1053 nie stosuje się. Zamieszczenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym ogłoszenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym, skutkuje – w objętym ogłoszeniem zakresie – wygaśnięciem roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym.

Art. 1050[1]. § 1. W sytuacji, o której mowa w art. 1050 § 1, sąd, na wniosek wierzyciela, może zamiast zagrożenia grzywną, po wysłuchaniu stron, zagrozić dłużnikowi nakazaniem zapłaty na rzecz wierzyciela określonej sumy pieniężnej za każdy dzień zwłoki w wykonaniu czynności, niezależnie od roszczeń przysługujących wierzycielowi na zasadach ogólnych. Przepis art. 1050 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do wykonania czynności, sąd na wniosek wierzyciela nakazuje dłużnikowi zapłatę wierzycielowi sumy pieniężnej. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela. Prawomocne postanowienie sądu jest tytułem wykonawczym na rzecz wierzyciela bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności. Sąd może również, na wniosek wierzyciela, podwyższyć wysokość należnej mu od dłużnika sumy pieniężnej.

§ 3. W razie wykonania czynności przez dłużnika po upływie wyznaczonego przez sąd terminu, wierzyciel może złożyć wniosek o nakazanie dłużnikowi zapłaty sumy pieniężnej na jego rzecz w terminie miesiąca od dnia dokonania czynności.

§ 4. Określając wysokość sumy pieniężnej, o której mowa w § 1, sąd uwzględni interesy stron w takiej mierze, aby zapewnić wykonalność obowiązku określonego w tytule wykonawczym a dłużnika nie obciążać ponad potrzebę.

Art. 1051. § 1. Jeżeli dłużnik ma obowiązek zaniechać pewnej czynności lub nie przeszkadzać czynności wierzyciela, sąd, w którego okręgu dłużnik działał wbrew swemu obowiązkowi, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron i stwierdzeniu, że dłużnik działał wbrew obowiązkowi, nałoży na niego grzywnę. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela.

§ 2. Ponadto sąd może na wniosek wierzyciela zobowiązać dłużnika do zabezpieczenia szkody, grożącej wierzycielowi wskutek dalszego działania dłużnika wbrew obowiązkowi. W postanowieniu sąd może wskazać wysokość i czas trwania zabezpieczenia.

§ 3. Jeżeli w samym tytule egzekucyjnym nie postanowiono, że w razie dokonania zmiany sprzecznej z obowiązkiem dłużnika wierzyciel będzie uprawniony do usunięcia tej zmiany na koszt dłużnika, sąd na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron upoważni wierzyciela do usunięcia tej zmiany na koszt dłużnika. Na żądanie wierzyciela sąd przyzna mu sumę na ten cel potrzebną. W razie oporu dłużnika sąd na wniosek wierzyciela poleci komornikowi usunięcie oporu.

Art. 1051[1]. § 1. W sytuacji, o której mowa w art. 1051 § 1, sąd, na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu stron i stwierdzeniu, że dłużnik działał wbrew obowiązkowi, może zamiast nałożenia grzywny nakazać dłużnikowi zapłatę na rzecz wierzyciela określonej sumy pieniężnej za dokonane naruszenie oraz zagrozić nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej za każde kolejne naruszenie obowiązku, stosownie do jego treści, niezależnie od roszczeń przysługujących wierzycielowi na zasadach ogólnych.

§ 2. Po stwierdzeniu, że dłużnik w dalszym ciągu działał wbrew obowiązkowi, sąd, na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu stron, nakazuje dłużnikowi zapłatę wierzycielowi sumy pieniężnej. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela.

§ 3. Przepisy art. 1050[1] § 2 zdanie trzecie i czwarte, art. 1050[1] § 4 oraz art. 1051 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 1052. W jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę niewyższą niż piętnaście tysięcy złotych, chyba że dwukrotne wymierzenie grzywny okazało się nieskuteczne. Ogólna suma grzywien w tej samej sprawie nie może przewyższać miliona złotych. W razie wykonania czynności przez dłużnika lub umorzenia postępowania grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu.

Art. 1053. § 1. Wymierzając grzywnę, sąd orzeknie jednocześnie – na wypadek niezapłacenia – zamianę grzywny na areszt, licząc jeden dzień aresztu od pięćdziesięciu do tysiąca pięciuset złotych grzywny. Ogólny czas trwania aresztu nie może w tej samej sprawie przekroczyć 6 miesięcy.

§ 2. Jeżeli dłużnikiem, do którego skierowane było wezwanie sądu, jest osoba prawna lub inna organizacja, środkom przymusu podlega jej pracownik odpowiedzialny za niezastosowanie się do wezwania, a gdyby ustalenie takiego pracownika było utrudnione, środkom przymusu podlegają osoby uprawnione do jej reprezentowania.

Art. 1054. § 1. Jeżeli postępowanie egzekucyjne zostanie umorzone albo dłużnik na skutek aresztu zgłosi gotowość wykonania czynności, sąd postanowi zwolnić go niezwłocznie i zawiadomi o tym wierzyciela. Dłużnikowi, który zgłosił gotowość wykonania czynności, sąd stosownie do okoliczności wyznaczy termin do jej wykonania.

§ 2. Gdyby dłużnik po zwolnieniu zwlekał z wykonaniem czynności, sąd na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron zarządzi wykonanie aresztu do końca wyznaczonego poprzednio terminu.

§ 3. Jeżeli dłużnik zgłosił się ponownie do wykonania czynności, sąd może odmówić zwolnienia go z aresztu przed upływem oznaczonego czasu.

Art. 1055. Na postanowienie sądu co do wezwania dłużnika do wykonania czynności, zagrożenia grzywną i jej zamiany na areszt, co do zabezpieczenia szkody wierzyciela oraz na postanowienia, o których mowa w art. 1050[1] § 1–3 oraz art. 1051[1] § 1 i 2, przysługuje zażalenie.

Art. 1056. § 1. Areszt wykonywa się przez osadzenie dłużnika w pomieszczeniu na ten cel przeznaczonym, oddzielnie od osób pozbawionych wolności w trybie

postępowania karnego i administracyjnego. Dłużnik powinien jednak podczas przebywania w areszcie być według możności zatrudniony zarobkowo w granicach jego zdolności. Z zarobku jego pokrywa się przede wszystkim koszty wykonania aresztu.

§ 2. Polecenie osadzenia dłużnika w areszcie sąd kieruje do komornika miejsca pobytu dłużnika. Jeżeli dłużnik nie przebywa w okręgu sądu, który wymierzył grzywnę z zamianą na areszt, sąd może zwrócić się o wykonanie aresztu do sądu rejonowego, w którego okręgu dłużnik przebywa.

§ 3. Koszty wykonania aresztu powinny być pokryte z zarobków dłużnika. Wierzyciel obowiązany jest złożyć z góry komornikowi sumę potrzebną na sprowadzenie dłużnika do miejsca osadzenia i na wyżywienie go przez czas trwania przymusu; nie dotyczy to wypadku, gdy wierzyciel korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych.

Art. 1057. § 1. Zarządzając wykonanie aresztu, sąd wydaje komornikowi nakaz na piśmie z odpowiednim uzasadnieniem. Wraz z przystąpieniem do wykonania nakazu komornik doręcza go dłużnikowi.

§ 2. O wykonanie aresztu w stosunku do dłużnika będącego żołnierzem w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, albo funkcjonariuszem Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Straży Granicznej sąd zwraca się do dowódcy jednostki wojskowej albo odpowiednio do właściwego komendanta lub kierownika jednostki organizacyjnej Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Straży Granicznej, w której pełni on służbę, przesyłając w tym celu nakaz. O wykonanie aresztu w stosunku do dłużnika będącego żołnierzem zawodowym wyznaczonym na stanowisko służbowe w Służbie Kontrwywiadu Wojskowego albo Służbie Wywiadu Wojskowego albo będącego funkcjonariuszem Służby Kontrwywiadu Wojskowego albo Służby Wywiadu Wojskowego sąd zwraca się odpowiednio do Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego albo Szefa Służby Wywiadu Wojskowego, przesyłając w tym celu nakaz.

Art. 1058. § 1. W stosunku do osób, których zdrowie może być narażone na niebezpieczeństwo, aresztu nie wykonuje się aż do ich wyzdrowienia.

§ 2. Na wniosek jednej ze stron i na jej koszt zarządza się zbadanie stanu zdrowia dłużnika przez lekarza sądowego.

Art. 1059. Z ważnej przyczyny sąd może zwolnić dłużnika z aresztu na czas niedłuższy niż tydzień.

DZIAŁ II

Przepisy szczególne o egzekucji z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1060. § 1. Jeżeli dłużnikiem jest Skarb Państwa, wierzyciel – wskazując na tytuł egzekucyjny – wzywa do spełnienia świadczenia bezpośrednio państwową jednostkę organizacyjną, z której działalnością wiąże się to świadczenie; jednostka ta jest obowiązana spełnić niezwłocznie świadczenie stwierdzone tytułem egzekucyjnym.

§ 1[1]. W sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej przez wydanie ustawy, rozporządzenia Rady Ministrów lub rozporządzenia innego organu konstytucyjnie do tego powołanego, niezgodnych z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, a także w sprawie o naprawienie szkody wyrządzonej przez niewydanie takiego aktu normatywnego, którego obowiązek wydania przewiduje przepis prawa, wierzyciel – wskazując na tytuł egzekucyjny – wzywa do spełnienia świadczenia bezpośrednio ministra właściwego do spraw finansów publicznych, który jest obowiązany spełnić niezwłocznie świadczenie stwierdzone tytułem egzekucyjnym ze środków utworzonej w ramach budżetu państwa rezerwy celowej.

§ 2. W wypadku gdy tytuł egzekucyjny, obejmujący należność pieniężną, nie zostanie wykonany w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia wezwania, o którym mowa w § 1, wierzyciel może wystąpić do sądu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności w celu przeprowadzenia egzekucji z rachunku bankowego właściwej państwowej jednostki organizacyjnej dłużnika. W przypadku, o którym

mowa w § 1[1], egzekucję prowadzi się z rachunków bankowych służących do obsługi centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa.

§ 3. W wypadku gdy w terminie, o którym mowa w paragrafie poprzedzającym, nie zostanie wykonany tytuł egzekucyjny obejmujący świadczenie niepieniężne, sąd, na wniosek wierzyciela, wyznacza termin do spełnienia świadczenia kierownikowi właściwej państwowej jednostki organizacyjnej i temu kierownikowi wymierza grzywnę w razie niespełnienia świadczenia w wyznaczonym terminie.

Art. 1061. § 1. Dłużnik prowadzący działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, w razie gdy egzekucja zostanie skierowana do rzeczy niezbędnej do prowadzenia tej działalności, może wystąpić do sądu o wyłączenie tej rzeczy spod zajęcia, wskazując we wniosku składniki swego mienia, z których jest możliwe zaspokojenie roszczenia wierzyciela w zamian za rzecz zwolnioną. O wyłączeniu spod zajęcia sąd orzeka po wysłuchaniu stron, biorąc pod uwagę obok interesów wierzyciela i dłużnika również społeczno-gospodarcze znaczenie działalności gospodarczej dłużnika. Z chwilą wydania postanowienia zwalniającego spod zajęcia, w stosunku do mienia zastępczego określonego w postanowieniu następują skutki zajęcia. Komornik dokona niezwłocznie czynności związanych z zajęciem. Wniosek o zwolnienie spod zajęcia może być zgłoszony również w skardze na czynności komornika.

§ 2. Na postanowienie sądu w sprawie wyłączenia służy zażalenie.

Art. 1062. (uchylony)

Art. 1063. W toku egzekucji świadczeń pieniężnych z nieruchomości Skarb Państwa nie składa rękojmi.

Art. 1063[1]. W sprawach, których przedmiotem jest egzekucja grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa, korespondencja między wierzycielem a komornikiem może być doręczana za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, jeżeli zapewniają one możliwość ustalenia daty, z jaką adresat zapoznał się z treścią pisma, a charakter pisma lub dołączonych do niego załączników nie sprzeciwia się takiej formie doręczeń.

Art. 1064. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia egzekucji grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu

cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa, mając na uwadze sprawność i skuteczność postępowania egzekucyjnego.

Rozdział 2

Egzekucja przez zarząd przymusowy

Art. 1064[1]. § 1. Przeciwko dłużnikowi prowadzącemu działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest dopuszczalna egzekucja z dochodów uzyskiwanych z tej działalności przez ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym.

§ 2. Do zarządu ustanowionego na podstawie § 1 stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości, z uwzględnieniem artykułów poniższych.

Art. 1064[2]. § 1. We wniosku o wszczęcie egzekucji przez zarząd przymusowy należy dokładnie określić przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne albo ich część.

§ 2. Do wniosku dołącza się informację komornika o wszystkich postępowaniach egzekucyjnych prowadzonych przeciwko dłużnikowi z mienia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

Art. 1064[3]. § 1. (uchylony)

§ 2. Postanowienie w przedmiocie wniosku doręcza się również wskazanym we wniosku wierzycielom prowadzącym egzekucję z mienia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz wierzycielom, którzy prowadzą egzekucję z mienia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 4. Termin do wniesienia zażalenia przez wierzycieli, o których mowa w § 3, niewskazanych we wniosku, liczy się od dnia powzięcia przez nich wiadomości o wszczęciu egzekucji.

Art. 1064[4]. Do prowadzenia egzekucji przez zarząd przymusowy właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorstwa lub w którego okręgu jest położone gospodarstwo rolne. Jeżeli gospodarstwo rolne położone jest w okręgu kilku sądów, wybór należy do wierzyciela. Jeżeli egzekucja ograniczona jest do części

przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, właściwy jest sąd, w którego okręgu część ta się znajduje.

Art. 1064[5]. Egzekucję przez zarząd przymusowy można ograniczyć do części przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, jeżeli część ta jest gospodarczo wyodrębniona, a dochód uzyskany z przymusowego zarządu tej części majątku dłużnika wystarczy na zaspokojenie egzekwowanych roszczeń.

Art. 1064[6]. § 1. Prowadzenie egzekucji świadczeń pieniężnych, w tym również egzekucji administracyjnych ze składników mienia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika, nie stanowi przeszkody do wszczęcia egzekucji przez zarząd przymusowy, jeżeli o to wnosi wierzyciel dotychczas prowadzący egzekucję albo, gdy w chwili wszczęcia egzekucji przez zarząd przymusowy jest oczywiste, że wierzyciel prowadzący egzekucję zostanie w toku egzekucji przez zarząd przymusowy zaspokojony w okresie sześciu miesięcy od daty jej wszczęcia.

§ 2. W razie wszczęcia egzekucji przez zarząd przymusowy w sprawach określonych w § 1, wcześniej wszczęte egzekucje umarza się z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu o wszczęciu egzekucji przez zarząd przymusowy, a dotychczasowi wierzyciele z mocy prawa wstępują do egzekucji prowadzonej według przepisów niniejszego działu.

Art. 1064[7]. Jeżeli przed wszczęciem egzekucji ustanowiono zarząd nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika w ramach postępowania zabezpieczającego, po wszczęciu egzekucji zarząd będzie prowadzony według niniejszych przepisów.

Art. 1064[8]. Wydając postanowienie o wszczęciu egzekucji przez zarząd przymusowy, sąd przesyła do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej dla nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego wniosek o dokonanie wpisu o ustanowienie zarządu przymusowego we właściwej księdze wieczystej lub o złożenie wniosku do zbioru dokumentów.

Art. 1064[9]. Czynności prawne dłużnika dotyczące mienia objętego zarządem dokonane po wszczęciu egzekucji są nieważne. Dla określenia daty powstania skutków prawnych wszczęcia egzekucji prowadzonej według niniejszego rozdziału przepisy art. 910 stosuje się odpowiednio.

Art. 1064[10]**.** § 1. Sąd powołuje na zarządcę osobę fizyczną lub prawną wskazaną przez strony spośród osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

§ 2. W wypadku braku porozumienia stron zarządcę wyznacza sąd spośród osób wskazanych w § 1.

§ 3. Przepisy § 1 i § 2 stosuje się odpowiednio do odwołania lub zmiany zarządcy.

Art. 1064[11]**.** § 1. W szczególnie uzasadnionych wypadkach zarządca może sprzedać nieruchomości, ruchomości lub prawa wchodzące w skład zarządzanego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego w części przekraczającej zakres zwykłego zarządu oraz oddać je w najem lub dzierżawę wyłącznie za zgodą sądu. W razie zarządzenia sprzedaży sąd określa warunki sprzedaży. Do wyceny sprzedawanych składników majątkowych sąd może powołać biegłego. Przepis ten stosuje się również do rozwiązania umowy najmu lub dzierżawy oraz do obciążenia zarządzanego majątku hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym oraz przewłaszczeniem.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie czynności, o których mowa w § 1, stronom, zarządcy oraz osobom, których praw czynność dotyczy lub miała dotyczyć, przysługuje zażalenie.

§ 3. Nadwyżkę dochodów, po pokryciu wydatków wskazanych w art. 940, zarządca wypłaca wierzycielowi. W razie wielości wierzycieli wypłata następuje z zachowaniem stosowanych odpowiednio przepisów ogólnych o podziale sumy uzyskanej z egzekucji oraz przepisów o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości. Kwoty niewypłacone zarządca umieszcza na rachunku depozytowym Ministra Finansów.

Art. 1064[12]**.** § 1. Po wszczęciu egzekucji przez zarząd przymusowy prowadzenie egzekucji świadczeń pieniężnych innymi sposobami z majątku dłużnika wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest niedopuszczalne. Inni wierzyciele mogą przyłączyć się do egzekucji przez zarząd przymusowy. Przepis niniejszy stosuje się odpowiednio w razie późniejszego skierowania przeciwko dłużnikowi egzekucji administracyjnej. W takim wypadku art. 773 nie ma zastosowania.

§ 2. Jeżeli dochody uzyskane z egzekucji przez zarząd przymusowy wskazują, że niemożliwe jest zaspokojenie wszystkich wierzycieli w okresie sześciu miesięcy, licząc od dnia przyłączenia się do egzekucji ostatniego wierzyciela, wierzyciel, który w tym okresie nie będzie zaspokojony, może żądać wszczęcia egzekucji ze składników mienia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego objętego zarządem przymusowym. W żądaniu należy oznaczyć mienie, z którego egzekucja ma być prowadzona. Na postanowienie sądu o dopuszczeniu egzekucji przysługuje zażalenie.

§ 3. Prowadzenie egzekucji przez zarząd przymusowy nie stanowi przeszkody do prowadzenia przeciwko dłużnikowi egzekucji świadczeń niepieniężnych oraz egzekucji w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej. Jeżeli w toku tych egzekucji dłużnik obowiązany jest do wydania ruchomości, statku lub nieruchomości albo do opróżnienia pomieszczeń, które znajdują się we władaniu zarządcy, obowiązki te ciążą na zarządcy.

§ 4. Wyłączenie mienia do osobnych egzekucji według przepisów § 1–3 nie tamuje dalszego prowadzenia egzekucji przez zarząd przymusowy, chyba że z uwagi na zakres wyłączeń dalsze jej prowadzenie jest bezcelowe. W takim wypadku sąd umarza egzekucję przez zarząd przymusowy. Wierzyciele, którzy prowadzili egzekucję przez zarząd przymusowy, mogą w terminie dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu tej egzekucji żądać skierowania egzekucji do mienia, które objęte było tą egzekucją, a które nie zostało wcześniej z niej wyłączone. Do tego czasu mienie to podlega z mocy prawa zajęciu.

Art. 1064[13]**.** § 1. Zarządca sporządza plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

§ 2. Na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przysługuje skarga, do której stosuje się odpowiednio przepisy o skardze na czynności komornika.

§ 3. Przepisy ogólne o podziale sumy uzyskanej z egzekucji oraz przepisy o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio.

Rozdział 3

Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego

Art. 1064[14]. § 1. Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego należy do sądu, w którego okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorstwa dłużnika lub w którym dłużnik ma gospodarstwo rolne.

§ 2. Do egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 1064[15]. § 1. Wydając postanowienie o wszczęciu egzekucji, sąd ustanawia zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym podlegającym sprzedaży. Do zarządu tego stosuje się odpowiednio przepisy art. 1064[1]–1064[11].

§ 2. Postanowienie o wszczęciu egzekucji sąd przesyła do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej dla nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej z urzędu dokonuje wpisu o wszczęciu egzekucji albo składa postanowienie do zbioru dokumentów. W razie wszczęcia egzekucji przeciwko przedsiębiorcy podlegającemu wpisowi do właściwego rejestru, sąd przesyła postanowienie o wszczęciu egzekucji w celu złożenia do akt rejestrowych. Ponadto sąd zarządza zamieszczenie ogłoszenia o wszczęciu egzekucji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. Sąd może również zarządzić zamieszczenie ogłoszenia w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości właściwej ze względu na miejsce położenia nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

Art. 1064[16]. § 1. Prowadzenie egzekucji ze składników przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, w tym egzekucji administracyjnej, nie stanowi przeszkody do wszczęcia egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, jeżeli o to wnosi dłużnik lub wierzyciel prowadzący egzekucję, a także gdy jest oczywiste, że egzekucja przez sprzedaż doprowadzi do zaspokojenia wierzycieli, którzy wcześniej wszczęli egzekucję. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

§ 2. Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia sądu wszczynającego egzekucję w trybie wskazanym w § 1, egzekucje wszczęte wcześniej umarza się,

a dotychczasowi wierzyciele z mocy prawa przystępują do egzekucji prowadzonej według przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 1064[17]. § 1. Zarządca niezwłocznie sporządzi bilans przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika.

§ 2. Jeżeli dłużnik i wszyscy wierzyciele nie ustalili ceny sprzedaży przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, wyceny przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dokonuje co najmniej dwóch biegłych. W razie rozbieżności w wycenie dokonanej przez biegłych, wartość przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego ustala sąd.

Art. 1064[18]. § 1. Na wniosek wierzyciela lub dłużnika sąd może postanowić, że sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego nastąpi z wolnej ręki przez zarządcę. Sprzedaż nie może nastąpić poniżej wartości szacunkowej, chyba że dłużnik i wszyscy wierzyciele wyrażą na to zgodę.

§ 2. Wydając postanowienie o sprzedaży z wolnej ręki, sąd wyznaczy termin, w którym sprzedaż ma być dokonana, oraz określi tryb wyszukania nabywcy, jeżeli strony tego nie uzgodniły. Termin dokonania sprzedaży nie może być krótszy niż miesiąc i dłuższy niż dwa miesiące. Bieg terminu rozpoczyna się od dnia zamieszczenia ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Art. 1064[19]. § 1. Sąd zarządzi zamieszczenie ogłoszenia postanowienia, o którym mowa w art. 1064[16] § 1, w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. Sąd może również zarządzić zamieszczenie tego ogłoszenia w dzienniku lub czasopiśmie poczytnym w danej miejscowości właściwej ze względu na miejsce położenia nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 2. O wydaniu postanowienia nakazującego sprzedaż zarządca zawiadomi uczestników stosownie do art. 954.

Art. 1064[20]. § 1. Jeżeli pierwsza sprzedaż z wolnej ręki nie dojdzie do skutku, sąd wyda postanowienie nakazujące sprzedaż w drodze licytacji, chyba że wierzyciele zgodzą się na ponowną sprzedaż z wolnej ręki.

§ 2. Licytację prowadzi zarządca pod nadzorem sędziego. Sędzia niezwłocznie udziela przybicia osobie, która zaoferowała najwyższą cenę.

§ 3. Po zapłacie ceny zarządca w terminie niedłuższym niż miesiąc zawiera z nabywcą umowę sprzedaży przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. W wypadku niezawarcia umowy z winy zarządcy, nabywca może żądać zwrotu wpłaconej ceny i uważa się, że licytacja nie doszła do skutku.

§ 4. Do licytacji stosuje się odpowiednio przepisy o licytacji z nieruchomości.

Art. 1064[21]. § 1. Sprzedaż dokonana w myśl przepisów niniejszego rozdziału nie narusza praw wynikających z hipotek, zastawów rejestrowych, zastawów i innych obciążeń rzeczowych ciążących na nieruchomościach, wierzytelnościach lub prawach wchodzących w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika. Ich wartość podlega zaliczeniu na poczet ceny nabycia.

§ 2. Sprzedaż dokonana według przepisów niniejszego rozdziału nie narusza również uprawnień zastawnika zastawu rejestrowego, jeżeli umowa zastawnicza przewiduje zakaz zbycia przedmiotu zastawu.

Art. 1064[22]. § 1. Nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego w egzekucji prowadzonej według przepisów niniejszego rozdziału jest odpowiedzialny solidarnie z dłużnikiem za ujawnione w toku egzekucji zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego według zasad określonych w art. 55[4] Kodeksu cywilnego.

§ 2. Jeżeli przed zawarciem umowy sprzedaży przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego nabywca spłacił lub przejął zobowiązania, o których mowa w § 1, wartość przejętych należności zalicza się na poczet ceny kupna. Jeżeli nabywca wcześniej wpłacił cenę niepomniejszoną o tę wartość, zarządca zwraca mu nadwyżkę w terminie tygodniowym od daty zawarcia umowy sprzedaży. Zaliczenie lub zwrot nadwyżki nastąpi na podstawie dokumentów urzędowych lub prywatnych z podpisem urzędowo poświadczonym, stwierdzających spłatę lub przejęcie zobowiązań wymienionych w § 1.

Art. 1064[23]. Do podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego stosuje się odpowiednio przepisy ogólne o podziale sumy uzyskanej z egzekucji oraz przepisy o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości.

Art. 1065. (uchylony)

DZIAŁ III

Egzekucja w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej

Art. 1066. W postępowaniu egzekucyjnym wszczętym na podstawie tytułu wykonawczego, a mającym na celu zniesienie współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej, stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości ze zmianami wskazanymi w artykułach poniższych.

Art. 1067. Postępowanie może być wszczęte z urzędu lub na wniosek każdego ze współwłaścicieli na podstawie tytułu wykonawczego, który postanawia, że zniesienie współwłasności ma być przeprowadzone w drodze sprzedaży nieruchomości.

Art. 1068. § 1. Na podstawie wniosku o wszczęcie egzekucji komornik przesyła do właściwego sądu wniosek o ujawnienie wszczęcia egzekucji w księdze wieczystej lub o złożenie wniosku do zbioru dokumentów.

§ 2. We wpisie w księdze wieczystej lub zarządzeniu złożenia wniosku do zbioru dokumentów oraz w obwieszczeniu o licytacji należy podać, że egzekucja ma na celu zniesienie współwłasności.

Art. 1069. § 1. W wypadku gdy według przepisów szczególnych przysługuje współwłaścicielowi lub osobie trzeciej prawo pierwokupu nieruchomości rolnej wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego, postanowienie o przybiciu po jego uprawomocnieniu się sąd doręcza uprawnionemu do wykonania prawa pierwokupu. W tym wypadku bieg terminu do wykonania przez nabywcę warunków licytacyjnych rozpoczyna się z chwilą bezskutecznego upływu terminu do wykonania prawa pierwokupu.

§ 2. Jeżeli uprawniony wykona prawo pierwokupu, sąd uchyli postanowienie o przybiciu i udzieli przybicia na rzecz uprawnionego do wykonania prawa pierwokupu.

Art. 1070. Egzekucja w celu zniesienia współwłasności i egzekucja z nieruchomości mogą toczyć się jednocześnie. W razie sprzedaży nieruchomości w toku jednej z tych egzekucji – drugą zawiesza się, a po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu własności – umarza się.

Art. 1071. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do zarządzonej przez sąd w toku postępowania o dział spadku sprzedaży gospodarstwa rolnego albo wkładu gruntowego w rolniczej spółdzielni produkcyjnej wraz z działką przyzagrodową i siedliskową.

DZIAŁ IV

(zawierający art. 1072–1080 – uchylony)

DZIAŁ V

Egzekucja świadczeń alimentacyjnych

Art. 1081. § 1. Jeżeli egzekucja dotyczy alimentów lub renty mającej charakter alimentów, wniosek o wszczęcie egzekucji można zgłosić również do komornika sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wierzyciela.

§ 2. Komornik ten jest obowiązany zawiadomić o wszczęciu egzekucji komornika sądu ogólnej właściwości dłużnika. Komornik zawiadomiony zażąda przekazania mu sprawy wraz ze ściągniętymi kwotami, jeżeli wskutek dalszych zajęć suma uzyskana ze wszystkich egzekucji nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli. Jeżeli dokonane zostało zajęcie wynagrodzenia za pracę lub wierzytelności, równocześnie z przekazaniem sprawy komornik zawiadamia pracodawcę, dłużnika, względnie wierzyciela zajętej wierzytelności, że dalszych wpłat należy dokonywać komornikowi, któremu sprawę przekazano.

§ 3. Jeżeli dłużnik odbywa karę pozbawienia wolności, wierzyciel może złożyć tytuł wykonawczy bezpośrednio dyrektorowi zakładu karnego, który obowiązany jest wypłacać wierzycielowi należności za pracę dłużnika lub jego pieniądze znajdujące się w depozycie zakładu karnego, w granicach określonych w art. 125 Kodeksu karnego wykonawczego.

§ 4. Przewidziana w § 3 wypłata nie może być dokonywana, jeżeli wnioski złożyło kilku wierzycieli, a należności za pracę dłużnika lub jego pieniądze znajdujące się w depozycie zakładu karnego nie wystarczają na zaspokojenie wszystkich należności tych wierzycieli lub jeżeli są zajęte przez organ egzekucyjny. W takim wypadku dyrektor zakładu karnego przekazuje wnioski do właściwego komornika.

Art. 1082. Tytułowi egzekucyjnemu, zasądzającemu alimenty, sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu. Tytuł wykonawczy doręcza się wówczas wierzycielowi z urzędu.

Art. 1083. § 1. Dochody wymienione w art. 831 § 1 pkt 2 podlegają egzekucji na zaspokojenie alimentów do trzech piątych części.

§ 2. Wierzytelności z rachunku bankowego podlegają egzekucji na zaspokojenie alimentów w pełnej wysokości.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Dłużnik może żądać zawieszenia postępowania egzekucyjnego co do świadczeń alimentacyjnych wymagalnych w przyszłości, jeżeli uiści wszystkie świadczenia wymagalne i złoży na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumę równą sumie świadczeń alimentacyjnych za sześć miesięcy, z równoczesnym umocowaniem komornika do podejmowania tej sumy. Komornik skorzysta z tego umocowania, gdy stwierdzi, że dłużnik popadł w zwłokę z uiszczeniem świadczeń wymagalnych, równocześnie z urzędu podejmując postępowanie.

§ 5. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego w przypadku, o którym mowa w § 4, nie wyłącza możliwości podejmowania przez komornika czynności mających na celu wykonanie w przyszłości tytułu wykonawczego, w tym zajęcia majątku dłużnika. Sąd na wniosek dłużnika może, po wysłuchaniu stron, uchylić dokonane zajęcia. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1084. (uchylony)

Art. 1085. W sprawach, w których zasądzono alimenty, egzekucja może być wszczęta z urzędu na żądanie sądu pierwszej instancji, który sprawę rozpoznawał. Żądanie takie kieruje się do właściwego organu egzekucyjnego.

Art. 1086. § 1. Komornik obowiązany jest z urzędu przeprowadzić dochodzenie w celu ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika oraz jego miejsca zamieszkania. Jeżeli środki te okażą się bezskuteczne, organy Policji przeprowadzą na wniosek komornika czynności w celu ustalenia miejsca zamieszkania i miejsca pracy dłużnika.

§ 2. Dochodzenie, o którym mowa w § 1, powinno być przeprowadzone okresowo w odstępach niedłuższych niż 6 miesięcy.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. Bezskuteczność egzekucji nie stanowi podstawy umorzenia postępowania. Jeżeli wierzyciel w terminie roku od daty wezwania nie dokonał czynności potrzebnej

do dalszego prowadzenia postępowania albo w terminie 3 lat od dnia zawieszenia postępowania nie zażądał jego podjęcia, postępowanie umarza się w całości lub w części z urzędu.

Art. 1087. Jeżeli dłużnik zatrudniony jest u osoby bliskiej, osoba ta w razie zajęcia wynagrodzenia za pracę w poszukiwaniu świadczeń alimentacyjnych nie może zasłaniać się zarzutem, że wypłaciła dłużnikowi wynagrodzenie z góry, ani zarzutami, że dłużnik pracuje bez wynagrodzenia lub za wynagrodzeniem niższym od przeciętnego, albo że przysługuje jej wierzytelność do dłużnika nadająca się do potrącenia z jego roszczenia o wynagrodzenie.

Art. 1088. Do egzekucji świadczeń alimentacyjnych stosuje się również przepisy tytułu drugiego.

DZIAŁ VI

(zawierający art. 1089–1095[1] – uchylony)

CZĘŚĆ CZWARTA

PRZEPISY Z ZAKRESU MIĘDZYNARODOWEGO POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

(Przepis wstępny – uchylone)

Art. 1096. (uchylony)

KSIĘGA PIERWSZA

JURYSDYKCJA KRAJOWA

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1097. § 1. Jurysdykcja krajowa istniejąca w chwili wszczęcia postępowania trwa nadal, choćby jej podstawy odpadły w toku postępowania.

§ 2. Sąd nie może uznać, że brak jest jurysdykcji krajowej, jeżeli jej podstawy powstały w toku postępowania.

Art. 1098. § 1. Jeżeli sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła przed sądem państwa obcego wcześniej niż przed sądem polskim, sąd polski zawiesza postępowanie. Sąd nie zawiesza jednak postępowania, jeżeli orzeczenie, które ma wydać sąd państwa obcego, nie będzie spełniało przesłanek jego uznania

w Rzeczypospolitej Polskiej lub nie można oczekiwać, że postępowanie przed sądem państwa obcego zostanie prawomocnie zakończone w rozsądnym terminie.

§ 2. Po zakończeniu postępowania przed sądem państwa obcego, sąd umarza postępowanie, jeżeli orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu w Rzeczypospolitej Polskiej; w przeciwnym przypadku sąd postanowi podjąć postępowanie.

§ 3. Sąd na wniosek strony może także podjąć zawieszone postępowanie, jeżeli postępowanie przed sądem państwa obcego nie zostało zakończone w rozsądnym terminie.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do sprawy zawisłej przed innym niż sąd organem państwa obcego.

Art. 1098[1]. Jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego postępowania w sprawie cywilnej toczącego się przed sądem lub innym organem państwa obcego, sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, chyba że orzeczenie, które ma wydać sąd albo inny organ państwa obcego, nie spełni przesłanek jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1099. § 1. Brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew lub wniosek, z zastrzeżeniem art. 1104 § 2 lub art. 1105 § 6.

§ 2. Brak jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania.

Art. 1099[1]. § 1. Jeżeli brak podstaw uzasadniających jurysdykcję krajową w sprawie, a przeprowadzenie postępowania przed sądem lub innym organem państwa obcego nie jest możliwe albo nie można wymagać jego przeprowadzenia, sprawa należy do jurysdykcji krajowej, gdy wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

§ 2. W razie prawomocnego ustalenia przez sąd, że orzeczenie sądu lub innego organu państwa obcego nie podlega uznaniu w Rzeczypospolitej Polskiej, sprawa rozstrzygnięta tym orzeczeniem należy do jurysdykcji krajowej mimo braku podstaw uzasadniających tę jurysdykcję, jeżeli wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

(oznaczenie oraz tytuł Tytułu II – uchylone)

Art. 1100. (uchylony)

Art. 1101. (uchylony)

Art. 1102. (uchylony)

TYTUŁ III

Jurysdykcja krajowa w procesie

Art. 1103. Sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103[1]. § 1. Sprawy małżeńskie oraz sprawy dotyczące małżeńskich stosunków majątkowych należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

1) oboje małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jedno z nich nadal ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
2) małżonek będący powodem ma co najmniej od roku bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
3) małżonek będący powodem jest obywatelem polskim i ma co najmniej od sześciu miesięcy bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
4) oboje małżonkowie są obywatelami polskimi.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli oboje małżonkowie są obywatelami polskimi oraz mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Jurysdykcja krajowa w sprawie małżeńskiej obejmuje także orzekanie o władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi małżonków.

Art. 1103[2]. § 1. Sprawy ze stosunków między rodzicami i dziećmi należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

1) dziecko albo przysposobiony lub przysposabiający mają miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej lub

2) powód, jeżeli nie jest nim dziecko, ma co najmniej od roku bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
3) powód, jeżeli nie jest nim dziecko, jest obywatelem polskim i ma co najmniej od sześciu miesięcy bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
4) powód i pozwany są obywatelami polskimi.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli wszystkie osoby występujące jako strony są obywatelami polskimi oraz mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103[3]. § 1. Sprawy o alimenty oraz sprawy o roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy powodem jest uprawniony, który ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawa o alimenty rozpoznawana łącznie ze sprawą małżeńską należy do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy do jurysdykcji krajowej należy sprawa małżeńska.

§ 3. Sprawa o roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka rozpoznawana łącznie ze sprawą o ustalenie pochodzenia dziecka należy do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy do jurysdykcji krajowej należy sprawa o ustalenie pochodzenia dziecka.

Art. 1103[4]. § 1. Sprawy z zakresu prawa pracy, w których pracownik jest powodem, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy praca zazwyczaj jest, była lub miała być wykonywana w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawy z powództwa pracownika dotyczące zapewnienia warunków zatrudnienia zgodnie z ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. U. z 2025 r. poz. 1682) należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy pracownik jest albo był delegowany do pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez pracodawcę mającego siedzibę w państwie będącym członkiem Unii Europejskiej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio, gdy pracownik został skierowany do pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez pracodawcę mającego siedzibę w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej.

Art. 1103[5]. § 1. Sprawy ze stosunku ubezpieczenia przeciwko ubezpieczycielowi należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

1) powód ma miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej lub
2) istnieje jurysdykcja krajowa w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi głównemu, a pozwany ubezpieczyciel jest współubezpieczycielem, lub
3) zdarzenie wywołujące szkodę nastąpiło w Rzeczypospolitej Polskiej, a sprawa dotyczy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, ubezpieczenia nieruchomości albo ubezpieczenia nieruchomości i ruchomości, gdy powstała na nich szkoda wynikła z jednego zdarzenia.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, ubezpieczyciel jest traktowany jako mający miejsce zamieszkania albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ma zakład lub oddział w Rzeczypospolitej Polskiej, a sprawa wynikła z działalności tego zakładu lub oddziału.

Art. 1103[6]. § 1. Sprawy wynikające z umów, jeżeli powodem jest konsument, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy konsument ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej i w Rzeczypospolitej Polskiej podjął czynności niezbędne do zawarcia umowy.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, druga strona umowy z konsumentem jest traktowana jak podmiot mający miejsce zamieszkania albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ma zakład lub oddział w Rzeczypospolitej Polskiej, a umowa z konsumentem została zawarta w ramach działalności zakładu lub oddziału.

Art. 1103[7]. Sprawy rozpoznawane w procesie, inne niż wymienione w art. 1103[1]–1103[6], należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy dotyczą:

1) zobowiązania wynikającego z czynności prawnej, które zostało wykonane albo ma lub miało być wykonane w Rzeczypospolitej Polskiej;
2) zobowiązania niewynikającego z czynności prawnej, które powstało w Rzeczypospolitej Polskiej;

3) działalności znajdującego się w Rzeczypospolitej Polskiej zakładu lub oddziału pozwanego;
4) roszczenia o prawo majątkowe, a pozwany ma majątek w Rzeczypospolitej Polskiej lub przysługują mu prawa majątkowe w Rzeczypospolitej Polskiej o znacznej wartości w stosunku do wartości przedmiotu sporu;
5) przedmiotu sporu znajdującego się w Rzeczypospolitej Polskiej;
6) spadku po osobie, która w chwili śmierci miała miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103[8]. § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również sprawy ze stosunku najmu, dzierżawy i innych stosunków dotyczących używania takiej nieruchomości, z wyjątkiem spraw o czynsz i inne należności związane z używaniem lub pobieraniem pożytków z takiej nieruchomości.

§ 2. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą także sprawy niewymienione w § 1 w zakresie, w którym rozstrzygnięcie dotyczy praw rzeczowych, posiadania lub używania nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103[9]. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o rozwiązanie osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, jak również o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał ich organów, jeżeli osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną ma siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103[10]. § 1. Jeżeli do jurysdykcji krajowej należy sprawa z powództwa głównego, jurysdykcja ta obejmuje również sprawę z powództwa wzajemnego.

§ 2. Jeżeli w sprawie występuje współuczestnictwo materialne, a jurysdykcja krajowa istnieje w stosunku do jednego ze współuczestników, sprawa należy do jurysdykcji krajowej w stosunku do wszystkich współuczestników.

Art. 1104. § 1. Strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe jurysdykcji sądów polskich.

§ 2. Poddanie jurysdykcji sądów polskich spraw, o których mowa w § 1, może nastąpić również przez wdanie się w spór co do istoty sprawy, jeżeli pozwany nie podniesie zarzutu braku jurysdykcji krajowej.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się w sprawach, które według przepisów prawa polskiego należą do wyłącznej jurysdykcji sądów państwa obcego.

Art. 1105. § 1. Strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie jurysdykcji sądów państwa obcego wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe, wyłączając jurysdykcję sądów polskich, jeżeli umowa taka jest skuteczna według prawa mającego do niej zastosowanie w państwie obcym.

§ 2. Umowa wyłączająca jurysdykcję sądów polskich nie może dotyczyć spraw:

1) należących do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;
2) z zakresu prawa pracy, chyba że umowa zostanie zawarta po powstaniu sporu;
3) wynikłych lub mogących wyniknąć z umów zawartych przez konsumenta, który ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej;
4) wynikłych lub mogących wyniknąć ze stosunku ubezpieczenia.

§ 3. Jurysdykcji sądów polskich nie wyłącza umowa, na podstawie której tylko jedna ze stron może wytoczyć powództwo przed sądy państwa obcego.

§ 4. W sprawach wymienionych w § 2 pkt 3 dopuszczalne jest zawarcie umowy, na podstawie której konsument może wytoczyć powództwo przed sądy państwa obcego.

§ 5. W sprawach wymienionych w § 2 pkt 4 dopuszczalne jest zawarcie umowy, na podstawie której powództwo przeciwko ubezpieczycielowi może być wytoczone przed sądy państwa obcego.

§ 6. Jeżeli strony zawarły umowę wyłączającą jurysdykcję sądów polskich, art. 1104 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 1105[1]. Wymaganie zawarcia umowy na piśmie, przewidziane w art. 1104 § 1 i art. 1105 § 1, jest spełnione, jeżeli umowa jest zamieszczona w dokumencie podpisanym przez strony lub w wymienionych między nimi pismach lub oświadczeniach złożonych za pomocą środków porozumiewania się na odległość, które pozwalają utrwalić ich treść. Powołanie się w umowie podstawowej na

dokument zawierający postanowienie odpowiadające umowie określonej w art. 1104 § 1 lub art. 1105 § 1 spełnia wymaganie dotyczące formy tej umowy, jeżeli umowa podstawowa jest sporządzona na piśmie, a to powołanie czyni umowę częścią umowy podstawowej.

TYTUŁ IV

Jurysdykcja krajowa w postępowaniu nieprocesowym

Art. 1106. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu osoby będącej obywatelem polskim lub cudzoziemca mającego ostatnie miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sąd polski może uznać za zmarłego cudzoziemca mającego ostatnie miejsce zamieszkania i ostatnie miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli sprawa wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

§ 3. Do jurysdykcji krajowej należą również sprawy o stwierdzenie zgonu cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli zgon nastąpił w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1106[1]. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o ubezwłasnowolnienie osoby będącej obywatelem polskim lub cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli osoba, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, jest obywatelem polskim, mającym miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1106[2]. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy małżeńskie, jeżeli jeden z małżonków albo jedna z osób zamierzających zawrzeć małżeństwo jest obywatelem polskim albo, będąc cudzoziemcem, ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej bądź zamierza zawrzeć małżeństwo w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawy o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy majątek wspólny albo jego znaczna część znajduje się w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1106[3]. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi, jeżeli:

1) dziecko, którego sprawa dotyczy, ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej lub
2) wnioskodawca i dziecko, którego sprawa dotyczy, są obywatelami polskimi.

§ 2. Do jurysdykcji krajowej należą także sprawy dotyczące władzy rodzicielskiej lub kontaktów, o których mowa w art. 569[1] § 1[1], jeżeli uczestnicy wyrazili na to zgodę lub uznali jurysdykcję sądu polskiego w toku postępowania w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.

Art. 1106[4]. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o przysposobienie, jeżeli osoba, która ma być przysposobiona, jest obywatelem polskim albo, będąc cudzoziemcem, ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawy o przysposobienie należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy przysposabiający jest obywatelem polskim i ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej. W razie przysposobienia wspólnego przez małżonków wystarczające jest, że jeden z małżonków jest obywatelem polskim i ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli przysposabiający, a w razie przysposobienia wspólnego – każdy z przysposabiających małżonków, oraz osoba, która ma być przysposobiona, są obywatelami polskimi, mającymi miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1106[5]. § 1. Sąd występujący do sądu lub innego organu państwa obcego z wnioskiem sporządzonym na podstawie art. 8 ust. 1 tiret pierwsze konwencji haskiej z 1996 r. wyznacza termin sześciu tygodni od dnia doręczenia postanowienia, o którym mowa w art. 1106[7] pkt 1, na stwierdzenie jurysdykcji przez sąd lub inny organ państwa obcego i powiadomienie sądu występującego.

§ 2. W przypadku gdy w terminie, o którym mowa w § 1, sąd lub inny organ państwa obcego nie udzieli odpowiedzi, przyjmuje się, że sąd lub inny organ państwa obcego nie stwierdził swojej jurysdykcji.

§ 3. Sąd zawiesza postępowanie na podstawie art. 8 ust. 1 tiret drugie konwencji haskiej z 1996 r. i wyznacza dla uczestników postępowania termin sześciu tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o zawieszeniu postępowania na wystąpienie z wnioskiem do sądu lub innego organu państwa obcego o stwierdzenie jurysdykcji.

§ 4. W przypadku gdy w terminie, o którym mowa w § 3, uczestnicy postępowania nie wystąpią z wnioskiem do sądu lub innego organu państwa obcego o stwierdzenie jurysdykcji, jurysdykcja należy do sądu.

Art. 1106[6]. § 1. Wniosek sądu lub innego organu państwa obcego albo uczestników postępowania o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 8 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. lub o poddanie jurysdykcji sądu lub innego organu państwa obcego na podstawie art. 9 ust. 1 tej konwencji, który nie określa terminu, rozpoznaje się w terminie sześciu tygodni od dnia wpłynięcia wniosku.

§ 2. Wniosek sądu lub innego organu państwa obcego albo uczestników postępowania o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 8 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 2019/1111 rozpoznaje sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

§ 3. Rozstrzygając w przedmiocie wniosku, sąd rejonowy dla m.st. Warszawy może zwrócić się do innego sądu o nadesłanie informacji lub kopii akt niezbędnych do rozstrzygnięcia. Sąd wezwany udziela informacji lub przekazuje kopie akt w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania wezwania za pośrednictwem poczty elektronicznej lub podobnych środków indywidualnego porozumiewania się na odległość, a oryginały – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.

Art. 1106[7]. Sąd rozstrzyga postanowieniem w przedmiocie:

1) wystąpienia do sądu lub innego organu państwa obcego o stwierdzenie jurysdykcji na podstawie art. 8 ust. 1 tiret pierwsze konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 12 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2019/1111;
2) wystąpienia do sądu lub innego organu państwa obcego o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 9 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 2019/1111;
3) wystąpienia sądu lub innego organu państwa obcego albo uczestników postępowania o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie

art. 8 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 2019/1111;

4) wezwania uczestników postępowania do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 8 ust. 1 tiret drugie lub art. 9 ust. 1 tiret drugie konwencji haskiej z 1996 r., albo wniosku, o którym mowa w art. 12 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 2019/1111;

5) poddania jurysdykcji lub odmowy jej poddania sądowi lub innemu organowi państwa obcego na podstawie wniosku sądu lub innego organu państwa obcego albo uczestników postępowania.

Art. 1107. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu opieki i kurateli nad osobą będącą obywatelem polskim lub cudzoziemcem mającym miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również sprawy z zakresu kurateli nad osobą prawną lub niebędącą osobą prawną jednostką organizacyjną, mającą siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej. Ustanowienie kurateli do załatwienia poszczególnej sprawy należy do jurysdykcji krajowej, jeżeli należy do niej ta sprawa.

§ 2. Sądy polskie mogą w razie potrzeby wydawać zarządzenia w zakresie opieki i kurateli co do położonego w Rzeczypospolitej Polskiej majątku cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli okaże się to konieczne w interesie tego cudzoziemca.

§ 3. Sądy polskie mogą wydawać zarządzenia w zakresie opieki i kurateli również w przypadkach innych niż wymienione w § 1 i 2, jeżeli sprawa wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym lub jeżeli zachodzi pilna potrzeba udzielenia ochrony cudzoziemcowi, który przebywa w Rzeczypospolitej Polskiej, mającemu miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą.

Art. 1107[1]. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1108. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy spadkowe, jeżeli spadkodawca w chwili śmierci był obywatelem polskim lub miał miejsce zamieszkania bądź miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Do jurysdykcji krajowej należą również sprawy spadkowe, jeżeli majątek spadkowy albo jego znaczna część znajduje się w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1109. W stosunku do spadku podlegającego jurysdykcji sądu polskiego po osobie, która w chwili śmierci nie miała miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd może wydać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku na wniosek polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

Art. 1109[1]. § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu postępowania rejestrowego dotyczące rejestru prowadzonego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą rozpoznawane przez sąd rejestrowy sprawy o rozwiązanie osoby prawnej lub niebędącej osobą prawną jednostki organizacyjnej, jeżeli osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną ma siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Do jurysdykcji krajowej należą również inne sprawy rozpoznawane przez sąd rejestrowy, jeżeli właściwy miejscowo sąd rejestrowy znajduje się w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1110. Do jurysdykcji krajowej należą również inne niż wymienione w art. 1106–1109[1] sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym, jeżeli sprawa dotyczy osoby będącej obywatelem polskim, cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej albo osoby prawnej lub niebędącej osobą prawną jednostki organizacyjnej, mającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, a także, jeżeli sprawa z innych względów wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

Art. 1110[1]. W sprawach o podział majątku wspólnego, o dział spadku, jak również w sprawach dotyczących zarządu związanego ze współwłasnością i o zniesienie współwłasności, przepisy art. 1104–1105[1] stosuje się odpowiednio.

Art. 1110[2]. Jurysdykcja krajowa w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym jest wyłączna w zakresie, w którym rozstrzygnięcie dotyczy praw rzeczowych na nieruchomości lub posiadania nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.

TYTUŁ IVa

Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym

Art. 1110[3]. § 1. Przepisy o podstawach jurysdykcji krajowej zawarte w tytule III i tytule IV stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym. Umowa, o której mowa w art. 1105 § 1, jest jednak bezskuteczna, jeżeli wyłącza jurysdykcję sądów polskich jedynie w postępowaniu zabezpieczającym.

§ 2. Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym istnieje także wtedy, gdy zabezpieczenie może być wykonane w Rzeczypospolitej Polskiej lub wywołać skutek w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1110[4]. § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy egzekucyjne, jeżeli egzekucja ma być wszczęta lub jest prowadzona w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

§ 3. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy z powództw przeciwegzekucyjnych, jeżeli egzekucja ma być wszczęta lub jest prowadzona w Rzeczypospolitej Polskiej.

KSIĘGA PIERWSZA a

IMMUNITET SĄDOWY I EGZEKUCYJNY

Art. 1111. § 1. Nie mogą być pozywane przed sądy polskie następujące osoby:

1) uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej Polskiej szefowie przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych;
2) członkowie personelu dyplomatycznego przedstawicielstw państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej;
3) inne osoby korzystające z immunitetów dyplomatycznych na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych;
4) członkowie rodzin osób wymienionych w pkt 1–3, jeżeli pozostają z nimi we wspólnocie domowej i nie mają obywatelstwa polskiego.

§ 2. Przepisy § 1 nie mają zastosowania do osób w nim wymienionych w odniesieniu do:

1) spraw z zakresu prawa rzeczowego dotyczących prywatnego mienia nieruchomego położonego w Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że mienie to jest

w posiadaniu tych osób w imieniu państwa wysyłającego dla celów przedstawicielstwa dyplomatycznego lub odpowiedniej organizacji międzynarodowej dla celów organizacji;

2) spraw dotyczących spadków, w których osoby te występują jako spadkobiercy, zapisobiercy, wykonawcy testamentów, zarządcy lub kuratorzy spadku w charakterze osób prywatnych, nie zaś w imieniu państwa wysyłającego lub odpowiedniej organizacji międzynarodowej;

3) spraw dotyczących zawodowej lub gospodarczej działalności tych osób, wykonywanej przez nie w Rzeczypospolitej Polskiej poza funkcjami urzędowymi.

Art. 1112. § 1. Nie mogą być pozywane przed sądy polskie w sprawach wchodzących w zakres czynności dokonanych w toku pełnienia ich funkcji urzędowych następujące osoby:

1) urzędnicy pełniący funkcje konsularne w imieniu państw obcych niezależnie od posiadanego obywatelstwa;

2) cudzoziemcy będący pracownikami administracyjnymi i technicznymi przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej lub członkami personelu służby przedstawicielstw dyplomatycznych oraz inne osoby zrównane z nimi na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania w stosunku do urzędników pełniących funkcje konsularne oraz pracowników administracyjnych i technicznych urzędów konsularnych w przypadku wytoczenia przeciwko tym osobom powództw:

1) wynikłych z zawarcia przez nie umowy, w której nie występowały wyraźnie lub w sposób dorozumiany jako przedstawiciele państwa wysyłającego;

2) o wynagrodzenie szkody powstałej w wyniku wypadku spowodowanego w Rzeczypospolitej Polskiej przez pojazd, statek morski, statek żeglugi śródlądowej lub statek powietrzny.

Art. 1113. Immunitet sądowy sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia istnienia immunitetu sąd odrzuca pozew albo wniosek. Rozpoznanie sprawy z naruszeniem immunitetu sądowego powoduje nieważność

postępowania. Jeżeli osoba, przeciwko której albo z udziałem której wszczęto sprawę, uzyska immunitet sądowy w toku postępowania, sąd umarza postępowanie.

Art. 1113[1]. § 1. Osoby wymienione w art. 1111 § 1, jak również osoby wymienione w art. 1112 § 1 pkt 2, z wyjątkiem pracowników administracyjnych i technicznych urzędów konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, nie mają obowiązku składania zeznań w charakterze świadków lub występowania w charakterze biegłego lub tłumacza, jak również obowiązku przedstawienia dokumentu lub przedmiotu oględzin, chyba że uprawniona do tego osoba wyrazi zgodę.

§ 2. Urzędnicy pełniący funkcje konsularne, pracownicy administracyjni i techniczni urzędów konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 1112 § 1, jak również członkowie personelu służby tych urzędów będący cudzoziemcami, nie mają obowiązku – co do faktów związanych z wykonywaniem ich funkcji – składania zeznań w charakterze świadków lub występowania w charakterze biegłych co do treści prawa państwa wysyłającego, jak również obowiązku przedstawienia dokumentu lub przedmiotu oględzin, chyba że uprawniona do tego osoba wyrazi zgodę.

§ 3. W razie wyrażenia zgody, o której mowa w § 1 lub 2, nie można stosować środków przymusu, ani grozić ich zastosowaniem.

Art. 1114. § 1. Przepisy art. 1111 § 1 i art. 1112 § 1 nie mają zastosowania w przypadku, jeżeli państwo wysyłające w sposób wyraźny zrzeknie się immunitetu sądowego w stosunku do osób wymienionych w tych przepisach.

§ 2. W stosunku do urzędników międzynarodowych, korzystających z immunitetu sądowego, zrzeczenie się immunitetu przewidziane w § 1 musi być dokonane przez odpowiednią organizację międzynarodową.

§ 3. Niezależnie od postanowień § 1 i 2 osobom wymienionym w art. 1111 § 1 i art. 1112 § 1 nie przysługuje immunitet sądowy w sprawach:

1) w których osoby te wszczynają postępowanie przed sądem polskim;
2) z powództw wzajemnych przeciwko tym osobom;
3) z powództw przeciwegzekucyjnych wytoczonych przeciwko nim.

Art. 1115. § 1. Przeciwko osobom, które na podstawie art. 1111 § 1 i art. 1112 § 1 korzystają z immunitetu sądowego w zakresie przewidzianym w tych

przepisach, nie może być także prowadzona egzekucja, chyba że chodzi o sprawę, w której osobom tym nie przysługuje immunitet sądowy.

§ 2. Przeciwko osobom określonym w § 1, w stosunku do których państwo wysyłające lub odpowiednia organizacja międzynarodowa zrzekły się immunitetu sądowego, może być prowadzona egzekucja jedynie w przypadku wyraźnego zrzeczenia się immunitetu przez państwo wysyłające lub odpowiednią organizację międzynarodową także w odniesieniu do postępowania egzekucyjnego.

§ 3. Jeżeli prowadzenie egzekucji jest dozwolone, niedopuszczalna jest egzekucja z mienia służącego do użytku urzędowego oraz przez stosowanie przymusu wobec osoby dłużnika.

§ 4. Egzekucja jest niedopuszczalna w pomieszczeniach zajmowanych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne, misje zagraniczne lub urzędy konsularne państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej oraz w mieszkaniach osób wymienionych w art. 1111 § 1, chyba że szef przedstawicielstwa dyplomatycznego, misji zagranicznej lub urzędu konsularnego wyrazi na to zgodę.

Art. 1115[1]**.** Przepisy art. 1111–1115 stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym.

Art. 1116. (uchylony)

KSIĘGA DRUGA

POSTĘPOWANIE

TYTUŁ I

Zdolność sądowa i procesowa

Art. 1117. § 1. Zdolność sądową cudzoziemców, zagranicznych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi określa się według prawa właściwego dla ich zdolności prawnej.

§ 2. Zdolność procesową podmiotów wymienionych w § 1 określa się według prawa właściwego dla ich zdolności do czynności prawnych.

§ 3. Cudzoziemiec niemający zdolności procesowej według prawa wskazanego w § 2 może dokonywać czynności procesowych przed sądem polskim, jeżeli miałby zdolność procesową według prawa polskiego.

Art. 1118. (uchylony)

TYTUŁ II

Zabezpieczenie kosztów procesu

Art. 1119. Powód, który nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jest obowiązany na żądanie pozwanego złożyć kaucję na zabezpieczenie kosztów procesu.

Art. 1120. Powód nie ma obowiązku określonego w art. 1119:

1) jeżeli ma w Rzeczypospolitej Polskiej majątek wystarczający na zapłatę kosztów;
2) jeżeli przysługuje mu lub uzyskał zwolnienie od kosztów sądowych;
3) w sprawach małżeńskich niemajątkowych, w sprawach z powództwa wzajemnego oraz w postępowaniu nakazowym, upominawczym i uproszczonym;
4) w sprawach, które strony zgodnie poddały jurysdykcji sądów polskich;
5) jeżeli orzeczenie sądu polskiego zasądzające koszty procesu od powoda na rzecz pozwanego byłoby wykonalne w państwie, w którym powód ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę.

Art. 1121. § 1. Pozwany może zgłosić żądanie zabezpieczenia kosztów przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 2. Późniejsze zgłoszenie żądania jest dopuszczalne, jeżeli dopiero w toku sprawy:

1) pozwany dowiedział się, że powód nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;
2) ustała podstawa prawna do zwolnienia powoda od obowiązku złożenia kaucji.

Art. 1122. Pozwany nie ma prawa domagać się złożenia kaucji, jeżeli uznana przez niego część roszczenia powoda wystarcza na zabezpieczenie kosztów.

Art. 1123. § 1. Sąd oznaczy wysokość kaucji, mając na względzie prawdopodobną sumę kosztów, które poniesie pozwany, jednak bez włączenia kosztów powództwa wzajemnego.

§ 2. Jeżeli w toku sprawy okaże się, że kaucja nie wystarcza, pozwany może żądać dodatkowego zabezpieczenia.

§ 3. Kaucję składa się na rachunek depozytowy Ministra Finansów, chyba że sąd określi inny sposób jej złożenia.

Art. 1124. § 1. Zgłaszając w przepisanym czasie wniosek o zabezpieczenie kosztów, pozwany nie ma obowiązku składać wyjaśnień co do istoty sprawy przed rozstrzygnięciem tego wniosku.

§ 2. Sąd wyznaczy powodowi termin do złożenia kaucji.

§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu sąd odrzuca pozew lub środek odwoławczy, orzekając o kosztach jak w przypadku cofnięcia pozwu.

Art. 1125. Jeżeli w toku postępowania ustanie przyczyna zabezpieczenia, sąd na wniosek powoda, po wysłuchaniu pozwanego, zwolni powoda od obowiązku zabezpieczenia kosztów i zarządzi zwrot złożonej kaucji.

Art. 1126. § 1. Sąd na wniosek pozwanego zarządzi zaspokojenie z kaucji przyznanych mu kosztów.

§ 2. Wniosek taki powinien być zgłoszony w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia. Jeżeli wniosku nie zgłoszono, sąd po upływie tego terminu zarządzi wydanie kaucji powodowi na jego żądanie.

§ 3. Sąd zarządzi wydanie powodowi kaucji natychmiast po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli pozwanemu kosztów nie przyznano.

Art. 1127. Pierwszeństwo zaspokojenia z kaucji złożonej przez powoda przysługuje pozwanemu przed wszystkimi innymi wierzycielami powoda.

Art. 1128. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się odpowiednio w postępowaniu nieprocesowym.

TYTUŁ III

Zwolnienie cudzoziemców od kosztów sądowych

Art. 1129. Cudzoziemcy, zagraniczne osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi korzystają ze zwolnienia od kosztów sądowych na zasadach przewidzianych w przepisach odrębnych.

TYTUŁ IV

Pomoc prawna

Art. 1130. § 1. W sprawach przeprowadzania dowodów i dokonywania innych czynności oraz doręczania pism sądowych sądy porozumiewają się z sądami lub innymi organami państw obcych oraz z polskimi przedstawicielstwami dyplomatycznymi i urzędami konsularnymi, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, może wykonywać referendarz sądowy, z wyjątkiem przeprowadzania dowodu.

Art. 1131. § 1. Sądy występują o przeprowadzenie dowodów za granicą do sądów lub innych organów państw obcych.

§ 2. Wnioski są przesyłane bezpośrednio, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa wezwanego, lub za pośrednictwem polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego. Nie wyłącza to innych sposobów przesyłania wniosków.

§ 3. Sąd może wnosić o bezpośrednie zawiadomienie go, stron i ich przedstawicieli, w tym pełnomocników, o miejscu i czasie przeprowadzenia dowodu w celu umożliwienia obecności przy przeprowadzeniu dowodu lub udziału w tej czynności.

§ 4. Jeżeli nie sprzeciwia się temu prawo państwa wezwanego, sąd może wyznaczyć jednego ze swych członków

(sędzia wyznaczony), aby był obecny przy przeprowadzaniu za granicą dowodu przez sąd lub inny organ państwa wezwanego, jak również, aby brał udział w tej czynności. Sąd może w tym celu wyznaczyć również biegłego.

§ 5. Za zgodą państwa wezwanego sąd lub sędzia wyznaczony może przeprowadzić dowód bezpośrednio w państwie wezwanym. Przepisów kodeksu o środkach przymusu nie stosuje się.

§ 6. W przypadkach wskazanych w § 1–5 sąd może postanowić, w porozumieniu z sądem lub innym organem państwa wezwanego, że przeprowadzenie dowodu, którego charakter się temu nie sprzeciwia, nastąpi przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających obecność lub udział w dokonaniu tej czynności albo jej dokonanie na odległość.

Art. 1131[1]. Przepis art. 1131 stosuje się odpowiednio, jeżeli sądy występują do sądów lub innych organów państw obcych o dokonanie innych czynności niż przeprowadzenie dowodów.

Art. 1132. § 1. Sądy występują o doręczenie pism sądowych osobie mającej miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę za granicą do sądów lub innych organów państw obcych.

§ 2. Wnioski są przesyłane bezpośrednio, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa wezwanego, lub za pośrednictwem polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego. Nie wyłącza to innych sposobów przesyłania wniosków.

Art. 1133. § 1. Sąd może doręczyć pisma sądowe osobie przebywającej lub mającej siedzibę za granicą pocztą listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa, w którym ma nastąpić doręczenie.

§ 2. Jeżeli nie jest możliwe doręczenie z powodu odmowy wykonania wniosku przez sąd lub inny organ państwa wezwanego lub długotrwałego niewykonywania wniosku, sąd może doręczyć pisma w sposób określony w § 1, także wówczas, gdy takiego sposobu nie dopuszcza prawo państwa, w którym ma nastąpić doręczenie.

Art. 1133[1]. Przepisy art. 1132 i 1133 stosuje się odpowiednio do doręczania pism pozasądowych.

Art. 1134. Sądy mogą występować do polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego o przeprowadzenie dowodu lub o doręczenie pisma, jeżeli osoba mająca być przesłuchana lub odbiorca pisma jest obywatelem polskim przebywającym za granicą.

Art. 1134[1]. W razie stwierdzenia, że zachodzą podstawy określone w rozporządzeniu nr 2019/1111 do wystąpienia do sądu lub organu innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej z wnioskiem o udzielenie pomocy w wykonaniu orzeczenia w sprawie dotyczącej odpowiedzialności rodzicielskiej lub kontaktów z dzieckiem, sąd, który wykonuje orzeczenie, wydaje postanowienie w przedmiocie tego wystąpienia.

Art. 1135. § 1. Sądy polskie przeprowadzają dowody i doręczają pisma na wniosek sądów i innych organów państw obcych. W przypadkach takich właściwy jest

sąd rejonowy, w którego okręgu ma być przeprowadzony dowód lub ma nastąpić doręczenie pisma.

§ 2. Sąd polski odmawia wykonania czynności wymienionych w § 1, jeżeli:

1) ich wykonanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego);
2) ich wykonanie nie należy do zakresu działania sądów polskich;
3) państwo, z którego pochodzi wniosek, odmawia sądom polskim wykonywania takich czynności;
4) nie została złożona w terminie zaliczka, o której mowa w art. 1135[1] § 3.

Art. 1135[1]. § 1. Wykonanie wniosku sądu lub innego organu państwa obcego o przeprowadzenie dowodu lub doręczenie pism sądowych przez sąd polski odbywa się według prawa polskiego. Sąd wezwany może jednak na wniosek sądu lub innego organu państwa obcego zastosować przy wykonaniu wniosku inny sposób od przewidzianego przez prawo polskie, jeżeli ten sposób wykonania wniosku nie jest zakazany przez prawo polskie i nie jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

§ 2. Jeżeli sąd lub inny organ państwa obcego zwróci się do sądu o doręczenie pisma sądowego osobie przebywającej w Rzeczypospolitej Polskiej, nie dołączając tłumaczenia tego pisma na język polski, doręcza się je odbiorcy, o ile zechce je przyjąć. Odbiorcę, który odmawia przyjęcia pisma, należy pouczyć o możliwości wystąpienia w związku z tym niekorzystnych skutków prawnych za granicą.

§ 3. Jeżeli w wykonaniu wniosku sądu lub innego organu państwa obcego mogą powstać koszty związane z udziałem biegłych, tłumaczy, świadków i innych osób, sąd wykonuje wniosek dopiero po złożeniu w wyznaczonym terminie stosownej zaliczki przez sąd lub inny organ państwa obcego. To samo dotyczy kosztów mogących powstać w wyniku zastosowania innego sposobu niż przewidziany przez prawo polskie.

Art. 1135[2]. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, sądy zawiadamiają bezpośrednio sąd lub inny organ państwa wzywającego, jak również strony i ich przedstawicieli, w tym pełnomocników, o miejscu i czasie przeprowadzenia dowodu w celu umożliwienia obecności przy przeprowadzeniu dowodu lub udziału w tej czynności tylko na ich wniosek.

§ 2. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, sędzia lub inna osoba wyznaczona przez sąd lub inny organ państwa wzywającego mogą być obecni przy przeprowadzaniu dowodu lub brać udział w tej czynności tylko za zgodą sądu.

§ 3. Na wniosek sądu lub innego organu państwa wzywającego sąd może wyrazić zgodę na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu w Rzeczypospolitej Polskiej przez sąd lub inny organ państwa wzywającego lub wyznaczone przez nich osoby, jeżeli przeprowadzenie dowodu nie będzie sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego). W takim przypadku sąd na wniosek sądu lub innego organu państwa wzywającego stosuje przepisy kodeksu o środkach przymusu. Przeprowadzenie dowodu następuje w obecności sądu lub sędziego wyznaczonego.

§ 4. W przypadkach wskazanych w § 1–3 sąd może wyrazić zgodę na przeprowadzenie dowodu, którego charakter się temu nie sprzeciwia, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających obecność lub udział w dokonaniu tej czynności albo jej dokonanie na odległość.

Art. 1135[3]. § 1. Doręczenie pism sądowych osobom przebywającym w Rzeczypospolitej Polskiej, którym przysługuje immunitet sądowy lub egzekucyjny, oraz innym osobom przebywającym w budynkach lub pomieszczeniach korzystających z nietykalności na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, dokonuje się za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do doręczania pism sądowych obywatelom polskim przebywającym za granicą, którzy korzystają z immunitetu dyplomatycznego lub konsularnego.

Art. 1135[4]. Przepisy art. 1135–1135[3] stosuje się odpowiednio do wykonywania przez sądy polskie innych czynności niż przeprowadzanie dowodu oraz do doręczania pism pozasądowych.

Art. 1135[5]. § 1. Strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać pełnomocnika do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. W razie niewskazania pełnomocnika do doręczeń, przeznaczone dla tej strony pisma sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Stronę należy o tym pouczyć przy pierwszym doręczeniu. Strona powinna być również pouczona o możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie i wyjaśnień na piśmie oraz o tym, kto może być ustanowiony pełnomocnikiem.

Art. 1136. (uchylony)

TYTUŁ V

Zabezpieczenie dowodów

Art. 1137. Sąd może zabezpieczyć dowód znajdujący się w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest to potrzebne do dochodzenia roszczenia za granicą. Wniosek o zabezpieczenie dowodu składa się w sądzie rejonowym, w którego okręgu dowód ma być przeprowadzony. O terminie wyznaczonym do przeprowadzenia dowodu zawiadamia się wnioskodawcę, chyba że zachodzi wypadek niecierpiący zwłoki. Poza tym stosuje się odpowiednio art. 310 oraz art. 312–314.

TYTUŁ VI

Zagraniczne dokumenty urzędowe

Art. 1138. Zagraniczne dokumenty urzędowe mają moc dowodową na równi z polskimi dokumentami urzędowymi. Dokument dotyczący przeniesienia własności nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej powinien być uwierzytelniony przez polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny. To samo dotyczy dokumentu, którego autentyczności strona zaprzeczyła.

TYTUŁ VII

Czynności dotyczące spadku po cudzoziemcach

Art. 1139. § 1. W sprawach spadkowych z zakresu postępowania nieprocesowego, w których sądom polskim nie przysługuje jurysdykcja, dokonują one z urzędu zabezpieczenia spadku oraz otwarcia i ogłoszenia testamentu. Zawiadamia się o tym właściwego konsula, który może uczestniczyć w postępowaniu.

§ 2. Organom państwa, którego obywatelem był spadkodawca, wydaje się na żądanie wypis testamentu oraz protokołu otwarcia i ogłoszenia testamentu. Oryginał

testamentu może być wydany, jeżeli nie przewiduje się dalszych czynności urzędowych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1140. § 1. Sąd z urzędu postanowi o wezwaniu przez ogłoszenie osób roszczących sobie prawa do spadku, spadkobierców i wierzycieli spadkodawcy, aby w ciągu trzech miesięcy zgłosili i uprawdopodobnili swoje prawa. W ogłoszeniu należy wskazać obywatelstwo, miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy.

§ 2. Ogłoszenie doręcza się właściwemu urzędowi skarbowemu i konsulowi.

Art. 1141. § 1. Jeżeli nikt nie zgłosił się w powyższym terminie, sąd spadku postanowi wydać majątek ruchomy właściwemu konsulowi.

§ 2. W przeciwnym razie wyznacza się rozprawę, na którą wzywa się osoby zainteresowane. Po wysłuchaniu stawających sąd wyda postanowienie o zabezpieczeniu zgłoszonych i uprawdopodobnionych praw osób zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej oraz obywateli polskich zamieszkałych za granicą, jak również o zabezpieczeniu należnych podatków. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 3. Niewydany majątek ruchomy będzie służył na zaspokojenie zabezpieczonych praw. Resztę majątku ruchomego sąd postanowi wydać właściwemu konsulowi.

§ 4. Wydanie może nastąpić tylko pod warunkiem wzajemności.

Art. 1142. § 1. Jeżeli cudzoziemiec zmarł w Rzeczypospolitej Polskiej w czasie podróży, a nie miał w Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu ani majątku oprócz rzeczy przy nim znalezionych, rzeczy te będą zabezpieczone z urzędu przez sąd, który zawiadamia o tym właściwego konsula.

§ 2. Część ich sprzedaje się według przepisów o sprzedaży zabezpieczonych ruchomości, a z osiągniętej ceny zaspokaja się koszty pobytu w Polsce i pogrzebu spadkodawcy. Reszta ceny oraz rzeczy niesprzedanych będzie wydana właściwemu konsulowi.

TYTUŁ VIIA

Europejskie poświadczenie spadkowe

Art. 1142[1]. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz. Urz. UE L 201 z 27.07.2012, str. 107, z późn. zm.) do postępowań dotyczących europejskiego poświadczenia spadkowego stosuje się odpowiednio przepisy o stwierdzeniu nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego, chyba że przepisy niniejszego tytułu stanowią inaczej.

Art. 1142[2]. W postępowaniach dotyczących europejskiego poświadczenia spadkowego sąd może orzekać na posiedzeniu niejawnym. Przepisu art. 509[1] § 3 nie stosuje się.

Art. 1142[3]. § 1. Sąd z urzędu doręcza postanowienie w przedmiocie wydania europejskiego poświadczenia spadkowego wraz z pouczeniem o przysługującym środku odwoławczym. Uzasadnienie postanowienia sporządza się tylko na żądanie uczestnika postępowania zgłoszone w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia albo gdy uczestnik, który takiego żądania nie zgłosił, wniósł środek odwoławczy w ustawowym terminie.

§ 2. Wnioskodawcy doręcza się postanowienie o wydaniu europejskiego poświadczenia spadkowego wraz z poświadczonym odpisem tego poświadczenia.

Art. 1142[4]. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 1142[1], podstawa do zmiany lub uchylenia europejskiego poświadczenia spadkowego, sąd może je zmienić lub uchylić także z urzędu.

Art. 1142[5]. Sąd z urzędu doręcza postanowienie o sprostowaniu, zmianie lub uchyleniu europejskiego poświadczenia spadkowego albo zawieszeniu jego skutków wraz z pouczeniem o przysługującym środku odwoławczym. Przepis art. 1142[3] § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio. Postanowienia w tym przedmiocie sąd doręcza z urzędu także wszystkim osobom, którym wydano poświadczone odpisy europejskiego poświadczenia spadkowego.

Art. 1142[6]. § 1. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wydania, sprostowania, zmiany lub uchylenia albo zawieszenia skutków europejskiego poświadczenia spadkowego przysługuje zażalenie.

§ 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane w wyniku rozpoznania zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje.

§ 3. W postępowaniach dotyczących europejskiego poświadczenia spadkowego skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Art. 1142[7]. Postanowienie o wydaniu, sprostowaniu, zmianie lub uchyleniu europejskiego poświadczenia spadkowego albo o zawieszeniu jego skutków oraz postanowienie o zmianie albo uchyleniu tych postanowień sąd niezwłocznie wpisuje, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 95i § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, do Rejestru Spadkowego.

TYTUŁ VIII

Stwierdzenie obcego prawa i wzajemności

Art. 1143. (uchylony)

TYTUŁ IX

Uzasadnienie prawomocnych orzeczeń i wydawanie zaświadczeń

Art. 1144. Jeżeli do uznania albo wykonania prawomocnego orzeczenia sądu polskiego za granicą konieczne jest przedstawienie orzeczenia wraz z uzasadnieniem, a orzeczenie nie zawiera uzasadnienia, sąd, który wydał orzeczenie, sporządzi uzasadnienie na wniosek strony, uczestnika postępowania lub osoby ubiegającej się o uznanie lub wykonanie orzeczenia.

Art. 1144[1]. Jeżeli przepisy prawa Unii Europejskiej lub wiążącej Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej przewidują wydanie zaświadczenia lub wyciągu na potrzeby uznania lub stwierdzenia wykonalności orzeczenia, ugody lub innego tytułu egzekucyjnego za granicą, zaświadczenie takie lub wyciąg taki wystawia, stosując formularz określony w tych przepisach, na wniosek zainteresowanego, przewodniczący w sądzie, który wydał orzeczenie albo zatwierdził ugodę lub przed którym ugoda została zawarta, a w przypadku innych tytułów

egzekucyjnych – przewodniczący w sądzie rejonowym, w którego okręgu tytuł został sporządzony, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

TYTUŁ X

Wniosek o uchylenie wyroku wydanego w sprawie alimentacyjnej

Art. 1144[2]. § 1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w przepisach rozporządzenia nr 4/2009 podstawa do uchylenia wyroku wydanego w sprawie alimentacyjnej, na wniosek pozwanego sąd, który go wydał, uchyla wyrok.

§ 2. Wniosek powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego i wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie wyroku.

§ 3. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym. Przed uchyleniem wyroku sąd wysłucha powoda na posiedzeniu lub zażąda od niego oświadczenia na piśmie.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie uchylenia wyroku przysługuje zażalenie.

TYTUŁ XI

Europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym

Art. 1144[3]. § 1. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 655/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającym procedurę europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym w celu ułatwienia transgranicznego dochodzenia wierzytelności w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 189 z 27.06.2014, str. 59), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 655/2014”, do postępowań dotyczących europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zabezpieczającym, chyba że przepisy niniejszego tytułu stanowią inaczej.

§ 2. Ilekroć w przepisach niniejszego tytułu jest mowa o rachunku bankowym lub banku, oznacza to rachunek bankowy lub bank w rozumieniu rozporządzenia nr 655/2014.

Art. 1144[4]. § 1. W postępowaniu o wydanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym właściwy jest sąd, który byłby właściwy do

rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Jeżeli nie można ustalić takiego sądu, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma być wykonany europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym, a z braku tej podstawy lub w przypadku, w którym europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym miałby być wykonany w okręgach różnych sądów – sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. Wniosek o wydanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym zgłoszony w toku postępowania lub po jego zakończeniu rozpoznaje sąd pierwszej instancji.

§ 2. W razie zawarcia ugody przed sądem albo zatwierdzenia ugody przez sąd właściwy jest sąd, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji, a jeżeli sprawa nie była rozpoznawana przez sąd – sąd, który był właściwy do zatwierdzenia ugody w pierwszej instancji.

§ 3. W pozostałych wypadkach właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu tytuł egzekucyjny został sporządzony.

Art. 1144[5]. W wypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia nr 655/2014, sąd, który wydał europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym, z urzędu stwierdza upadek zabezpieczenia.

Art. 1144[6]. § 1. Organem do spraw informacji w rozumieniu rozporządzenia nr 655/2014 jest Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Minister Sprawiedliwości uzyskuje informacje o rachunkach bankowych niezbędne do wykonywania zadań organu do spraw informacji z centralnej informacji o rachunkach, o której mowa w art. 92bb ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe.

§ 3. Za udzielenie informacji Minister Sprawiedliwości pobiera opłatę ryczałtową. Minister Sprawiedliwości uzależnia podjęcie czynności w celu pozyskania informacji od uprzedniego uiszczenia opłaty.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się również w sprawach, w których postępowanie o wydanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym toczy się w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób uiszczania i wysokość opłaty za udzielenie informacji, o której mowa w § 3, mając na względzie potrzebę zapewnienia efektywnego wykonywania wniosków o udzielenie

informacji, wysokość kosztów związanych z pozyskaniem i przekazaniem informacji oraz ryczałtowy charakter opłaty.

Art. 1144[7]**.** Europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym sąd doręcza z urzędu wierzycielowi. W razie odmowy wydania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym w całości lub części sąd doręcza z urzędu wierzycielowi postanowienie w tym przedmiocie.

Art. 1144[8]**.** Środkiem odwoławczym, o którym mowa w art. 21 rozporządzenia nr 655/2014, jest zażalenie.

Art. 1144[9]**.** Oświadczenie, o którym mowa w art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 655/2014, sporządza bank i przekazuje je komornikowi, który wystąpił do banku o wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym.

Art. 1144[10]**.** Właściwym organem w rozumieniu art. 4 pkt 14 rozporządzenia nr 655/2014, w zakresie czynności, o których mowa w art. 27 ust. 2 tego rozporządzenia, jest komornik, który wystąpił do banku o wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym.

Art. 1144[11]**.** § 1. Właściwym sądem, o którym mowa w art. 33, art. 34, art. 35 ust. 4 i art. 38 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 655/2014, jest sąd, który wydał europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym.

§ 2. Sąd orzeka na posiedzeniu niejawnym.

Art. 1144[12]**.** Na postanowienie sądu wydane w wypadkach określonych w art. 33, art. 34, art. 35 i art. 38 ust. 1 rozporządzenia nr 655/2014 przysługuje zażalenie.

Art. 1144[13]**.** W sprawach, o których mowa w art. 39 ust. 2 rozporządzenia nr 655/2014, przepisy art. 841 i art. 843 § 1 i 3 stosuje się odpowiednio.

KSIĘGA TRZECIA

UZNANIE I STWIERDZENIE WYKONALNOŚCI

TYTUŁ I

Uznanie orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych

Art. 1145. Orzeczenia sądów państw obcych wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa, chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146.

Art. 1146. § 1. Orzeczenie nie podlega uznaniu, jeżeli:

1) nie jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane;
2) zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;
3) pozwanemu, który nie wdał się w spór co do istoty sprawy, nie doręczono należycie i w czasie umożliwiającym podjęcie obrony pisma wszczynającego postępowanie;
4) strona w toku postępowania była pozbawiona możności obrony;
5) sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła w Rzeczypospolitej Polskiej wcześniej niż przed sądem państwa obcego;
6) jest sprzeczne z wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego albo wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu państwa obcego, spełniającym przesłanki jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, zapadłymi w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami;
7) uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

§ 2. Przeszkody określone w § 1 pkt 5 i 6 stosuje się odpowiednio do sprawy zawisłej przed innym niż sąd organem polskim lub organem państwa obcego oraz do rozstrzygnięcia wydanego przez inny niż sąd organ polski lub organ państwa obcego.

§ 3. Przepisów § 1 pkt 5 i 6 nie stosuje się, gdy orzeczenie sądu państwa obcego stwierdza, zgodnie z przepisami tego państwa o jurysdykcji krajowej, nabycie przez osobę mieszkającą albo mającą siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej mienia spadkowego znajdującego się w chwili śmierci spadkodawcy na obszarze państwa obcego.

Art. 1147. § 1. Osoba powołująca się na uznanie orzeczenia sądu państwa obcego jest zobowiązana przedstawić:

1) urzędowy odpis orzeczenia;
2) dokument stwierdzający, że orzeczenie jest prawomocne, chyba że prawomocność orzeczenia wynika z jego treści;
3) uwierzytelniony przekład na język polski dokumentów wymienionych w pkt 1 i 2 oraz w § 2.

§ 2. Jeżeli orzeczenie zostało wydane w postępowaniu, w którym pozwany nie wdał się w spór co do istoty sprawy, należy przedstawić dokument stwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie zostało mu doręczone.

Art. 1148. § 1. Każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu.

§ 2. Do wniosku o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu, należy dołączyć dokumenty wymienione w art. 1147, a do wniosku o ustalenie, że orzeczenie nie podlega uznaniu, urzędowy odpis orzeczenia wraz z jego uwierzytelnionym przekładem na język polski.

Art. 1148[1]. § 1. Wniosek, o którym mowa w art. 1148, rozpoznaje sąd okręgowy, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem sądu państwa obcego lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy – Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od doręczenia wniosku strona może przedstawić sądowi stanowisko w sprawie. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie ustalenia przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie ustalenia, oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie.

Art. 1149. Przepisy art. 170 i art. 400 stosuje się odpowiednio do prawomocnych postanowień sądu polskiego ustalających, że orzeczenia sądu państwa

obcego orzekające rozwód lub unieważnienie małżeństwa albo ustalające nieistnienie małżeństwa podlegają uznaniu.

Art. 1149[1]. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się odpowiednio do rozstrzygnięć innych organów państw obcych wydanych w sprawach cywilnych.

TYTUŁ II

Wykonalność orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych oraz ugód zawartych przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonych

Art. 1150. Orzeczenia sądów państw obcych w sprawach cywilnych, nadające się do wykonania w drodze egzekucji, stają się tytułami wykonawczymi po stwierdzeniu ich wykonalności przez sąd polski. Stwierdzenie wykonalności następuje, jeżeli orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi, oraz nie istnieją przeszkody określone w art. 1146 § 1 i 2.

Art. 1151. § 1. Stwierdzenie wykonalności następuje na wniosek wierzyciela przez nadanie orzeczeniu sądu państwa obcego klauzuli wykonalności.

§ 2. Do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności należy dołączyć dokumenty wymienione w art. 1147, a ponadto dokument stwierdzający, że orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi, chyba że wykonalność wynika z treści orzeczenia lub prawa tego państwa.

Art. 1151[1]. § 1. O nadaniu klauzuli wykonalności orzeka sąd okręgowy miejsca zamieszkania albo siedziby dłużnika, a w braku takiego sądu – sąd okręgowy, w którego okręgu ma być prowadzona egzekucja.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia odpisu wniosku dłużnik może przedstawić stanowisko w sprawie. Sąd rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności służy zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności, oraz

stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie. Przepisu art. 795 § 2 nie stosuje się.

Art. 1151[2]. § 1. Egzekucja na podstawie orzeczenia sądu państwa obcego może być wszczęta po uprawomocnieniu się postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności. Do czasu upływu terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu okręgowego o nadaniu klauzuli wykonalności, a w razie wniesienia zażalenia – do czasu jego rozpoznania przez sąd apelacyjny, postanowienie to stanowi tytuł zabezpieczenia. Sposób zabezpieczenia określa wierzyciel we wniosku o dokonanie zabezpieczenia. Dla orzeczeń obejmujących roszczenia pieniężne dopuszczalne są wyłącznie rodzaje zabezpieczeń wymienione w art. 747. W razie potrzeby rodzaj zabezpieczenia może określić na wniosek wierzyciela także sąd okręgowy w postanowieniu o nadaniu klauzuli wykonalności. Do zabezpieczenia tego art. 750–752[6], art. 754[1], art. 755 i art. 757 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wykonanie zabezpieczenia, o którym mowa w § 1, sąd okręgowy może uzależnić od złożenia przez wierzyciela kaucji. Dłużnikowi przysługuje pierwszeństwo zaspokojenia z kaucji złożonej przez wierzyciela przed wszystkimi innymi wierzycielami wierzyciela.

§ 3. W razie oddalenia zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności albo wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności sąd apelacyjny może uzależnić wykonanie orzeczenia sądu państwa obcego od złożenia stosownego zabezpieczenia przez wierzyciela. Sąd może, jeżeli na skutek wykonania orzeczenia mogłaby wyniknąć dla dłużnika niepowetowana szkoda, wstrzymać wykonanie orzeczenia do czasu upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, a w razie jej wniesienia – do czasu jej rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Art. 1151[3]. W przypadkach, o których mowa w art. 840 § 1, podstawy powództwa o pozbawienie wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nie mogą stanowić zarzuty co do przeszkód określonych w art. 1146 § 1 i 2.

Art. 1151[4]. Przepisy art. 1150–1151[3] stosuje się odpowiednio do rozstrzygnięć innych organów państw obcych wydanych w sprawach cywilnych.

Art. 1152. Ugody w sprawach cywilnych zawarte przed sądami i innymi organami państw obcych lub przez nie zatwierdzone stają się tytułami wykonawczymi

po stwierdzeniu ich wykonalności, jeżeli są one wykonalne w państwie pochodzenia i nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego). Przepisy art. 1151–1151[3] stosuje się odpowiednio.

Art. 1153. (uchylony)

TYTUŁ III

(zawierający art. 1153[1]–1153[3] – uchylony)

TYTUŁ IV

(zawierający art. 1153[4]–1153[6] – uchylony)

TYTUŁ V

(zawierający art. 1153[7]–1153[9] – uchylony)

TYTUŁ VI

(zawierający art. 1153[10]–1153[12] – uchylony)

KSIĘGA CZWARTA

UZNANIE I WYKONANIE NIEKTÓRYCH ORZECZEŃ SĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ POCHODZĄCYCH Z TYCH PAŃSTW UGÓD, DOKUMENTÓW URZĘDOWYCH I POROZUMIEŃ

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1153[13]. § 1. Przepisy niniejszej księgi stosuje się do orzeczeń sądów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz pochodzących z tych państw ugód, dokumentów urzędowych i porozumień objętych zakresem zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012, rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia nr 1896/2006, rozporządzenia nr 861/2007, rozporządzenia nr 4/2009, rozporządzenia nr 606/2013 i rozporządzenia nr 2019/1111.

§ 2. Przepisy niniejszej księgi stosuje się ponadto do europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym wydanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej na podstawie rozporządzenia nr 655/2014.

Art. 1153[14]. Tytułami wykonawczymi w Rzeczypospolitej Polskiej są:

1) orzeczenia sądów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz pochodzące z tych państw ugody i dokumenty urzędowe, objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012, jeżeli nadają się do wykonania w drodze egzekucji;
2) orzeczenia sądów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz pochodzące z tych państw ugody i dokumenty urzędowe, opatrzone w tych państwach zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego;
3) europejskie nakazy zapłaty wydane przez sądy państw członkowskich Unii Europejskiej, których wykonalność została stwierdzona w tych państwach na podstawie przepisów rozporządzenia nr 1896/2006;
4) orzeczenia sądów państw członkowskich Unii Europejskiej wydane w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, opatrzone w tych państwach zaświadczeniem na podstawie przepisów rozporządzenia nr 861/2007;
5) orzeczenia w sprawach alimentacyjnych wydane w państwach członkowskich Unii Europejskiej będących stronami Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 331 z 16.12.2009, str. 17) oraz pochodzące z tych państw ugody i dokumenty urzędowe w sprawach alimentacyjnych, objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 4/2009;
6) orzeczenia wydane w państwach członkowskich Unii Europejskiej obejmujące środki ochrony wchodzące w zakres zastosowania rozporządzenia nr 606/2013, jeżeli nadają się do wykonania w drodze egzekucji;
7) orzeczenia sądów państw członkowskich Unii Europejskiej objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111, w zakresie, w jakim nadają się do wykonania w drodze egzekucji.

Art. 1153[15]. Orzeczenia wydane w państwach członkowskich Unii Europejskiej obejmujące środki ochrony wchodzące w zakres zastosowania rozporządzenia nr 606/2013, które podlegają wykonaniu w inny sposób niż w drodze egzekucji stanowią podstawę wszczęcia postępowania wykonawczego.

Art. 1153[15a]. Europejskie nakazy zabezpieczenia na rachunku bankowym wydane w państwach członkowskich Unii Europejskiej na podstawie rozporządzenia

nr 655/2014 są tytułami zabezpieczenia w Rzeczypospolitej Polskiej stanowiącymi podstawę wszczęcia postępowania wykonawczego.

Art. 1153[15b]. Orzeczenia wydane w państwach członkowskich Unii Europejskiej, a także dokumenty urzędowe i porozumienia pochodzące z tych państw, objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111, które podlegają wykonaniu w inny sposób niż w drodze egzekucji, stanowią podstawę wszczęcia postępowania wykonawczego.

TYTUŁ II

Wykonanie

Art. 1153[16]. § 1. Jeżeli tytuły wykonawcze, o których mowa w art. 1153[14] pkt 1 albo 6, wymagają dostosowania zgodnie z przepisami, odpowiednio, rozporządzenia nr 1215/2012 albo rozporządzenia nr 606/2013, organ egzekucyjny wydaje postanowienie w przedmiocie dostosowania. W razie potrzeby komornik może zwrócić się do sądu o wydanie postanowienia, o którym mowa w zdaniu pierwszym.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1153[16a]. O wszczęciu postępowania wykonawczego na podstawie orzeczeń wydanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, a także dokumentów urzędowych i porozumień, o którym mowa w art. 1153[15b], sąd właściwy do prowadzenia postępowania wykonawczego zawiadamia właściwego prokuratora okręgowego.

Art. 1153[16b]. § 1. W sytuacji gdy zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 2019/1111:

1) strona wniosła o częściowe wykonanie orzeczenia lub
2) stwierdzono podstawy do odmowy wykonania orzeczenia co do jego części albo
3) zachodzą podstawy do określenia warunków wykonywania kontaktów z dzieckiem

– sąd właściwy do wykonania orzeczenia wydaje postanowienie odpowiednio w przedmiocie częściowego wykonania orzeczenia albo w przedmiocie określenia warunków wykonywania kontaktów.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1153[17]. § 1. W postępowaniu egzekucyjnym wszczętym na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14] pkt 1, wraz z zawiadomieniem o wszczęciu egzekucji organ egzekucyjny doręcza dłużnikowi także określone w przepisach rozporządzenia nr 1215/2012 zaświadczenie wystawione w państwie członkowskim Unii Europejskiej, z którego pochodzi tytuł wykonawczy.

§ 2. Jeżeli dłużnik zażądał tłumaczenia tytułu wykonawczego zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1215/2012, organ egzekucyjny ogranicza egzekucję do środków zabezpieczających, stosując odpowiednio przepisy o sposobach zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym. Dalsze czynności egzekucyjne są dopuszczalne po doręczeniu tłumaczenia dłużnikowi. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1153[18]. § 1. Na wniosek dłużnika sąd zawiesza postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14] pkt 2, jeżeli dłużnik przedstawił przewidziane w przepisach rozporządzenia nr 805/2004 zaświadczenie o utracie lub ograniczeniu wykonalności, z którego wynika, że wykonanie tytułu zostało tymczasowo zawieszone lub uzależnione od złożenia przez wierzyciela zabezpieczenia, które dotychczas nie zostało wpłacone.

§ 2. Jeżeli z zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności wynika, że wykonanie tytułu zostało tymczasowo ograniczone do środków zabezpieczających, sąd na wniosek dłużnika orzeka o ograniczeniu egzekucji do takich środków. Orzekając o ograniczeniu egzekucji do środków zabezpieczających, sąd określa sposób zabezpieczenia, stosując odpowiednio przepisy o sposobach zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 3. Na wniosek dłużnika sąd zawiesza postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14] pkt 1 albo 5, jeżeli wykonalność tytułu została zawieszona w państwie członkowskim Unii Europejskiej, z którego tytuł pochodzi.

Art. 1153[19]. Na wniosek strony sąd zawiesza lub umarza postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14] pkt 6, jeżeli wnioskodawca przedstawił określone w przepisach

rozporządzenia nr 606/2013 zaświadczenie potwierdzające zawieszenie, ograniczenie lub uchylenie środka ochrony.

Art. 1153[19a]. § 1. Jeżeli w ocenie sądu lub organu zachodzą:

1) przesłanka odmowy uznania lub wykonania orzeczenia, o której mowa w art. 38, art. 39 lub art. 41 rozporządzenia nr 2019/1111 lub
2) podstawa odmowy uznania i wykonania orzeczenia, o której mowa w art. 50 rozporządzenia nr 2019/1111, lub
3) podstawa odmowy uznania lub wykonania dokumentu urzędowego lub porozumienia, o której mowa w art. 68 rozporządzenia nr 2019/1111

– sąd lub organ odmawia prowadzenia postępowania na podstawie przedłożonego im orzeczenia, dokumentu urzędowego lub porozumienia objętych zakresem zastosowania tego rozporządzenia, pouczając jednocześnie wnioskodawcę o prawie do wystąpienia w trybie art. 1153[23] do sądu okręgowego z wnioskiem, o którym mowa w art. 1153[25] § 2 pkt 2.

§ 2. Jeżeli w trakcie postępowania wykonawczego wystąpiono do sądu okręgowego z wnioskiem o odmowę uznania lub wykonania orzeczenia, dokumentu urzędowego lub porozumienia objętych zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111, sąd lub organ może zawiesić postępowanie prowadzone na ich podstawie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed sądem okręgowym. W razie oddalenia wniosku o odmowę uznania lub wykonania orzeczenia, dokumentu urzędowego lub porozumienia objętych zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111 postępowanie prowadzone na ich podstawie umarza się.

Art. 1153[20]. § 1. Na wniosek dłużnika sąd może zawiesić postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14] pkt 1–5, także wówczas, gdy możliwość taka wynika z przepisów, odpowiednio, rozporządzenia nr 1215/2012, rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia nr 1896/2006, rozporządzenia nr 861/2007 lub rozporządzenia nr 4/2009.

§ 2. Sąd może również, na wniosek dłużnika, ograniczyć egzekucję do środków zabezpieczających lub uzależnić wykonanie tytułu od złożenia przez wierzyciela stosownego zabezpieczenia, jeżeli taką możliwość przewidują przepisy

rozporządzenia nr 1215/2012, rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia nr 1896/2006, rozporządzenia nr 861/2007 lub rozporządzenia nr 4/2009. Orzekając o ograniczeniu egzekucji do środków zabezpieczających, sąd określa sposób zabezpieczenia, stosując odpowiednio przepisy o sposobach zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1153[21]. Organ egzekucyjny umarza postępowanie egzekucyjne w całości lub w części na wniosek także wtedy, gdy:

1) postępowanie jest prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14] pkt 2, a dłużnik przedstawi przewidziane w przepisach rozporządzenia nr 805/2004 zaświadczenie o utracie lub ograniczeniu wykonalności, z którego wynika, że tytuł nie jest już wykonalny;
2) prawomocnym orzeczeniem odmówiono uznania lub wykonania tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 1153[14].

Art. 1153[22]. Przepisy art. 1153[16], art. 1153[19] i art. 1153[21] pkt 2 stosuje się odpowiednio do orzeczeń obejmujących środki ochrony wchodzące w zakres zastosowania rozporządzenia nr 606/2013, które podlegają wykonaniu w inny sposób niż w drodze egzekucji.

Art. 1153[22a]. § 1. Przepisy art. 1144[3], art. 1144[9], art. 1144[12] i art. 1144[13] stosuje się odpowiednio do postępowania wykonawczego dotyczącego tytułu zabezpieczenia, o którym mowa w art. 1153[15a].

§ 2. Właściwym organem w rozumieniu art. 4 pkt 14 rozporządzenia nr 655/2014 w zakresie czynności, o których mowa w art. 10 ust. 2, art. 23 ust. 3, 5 i 6, art. 25 ust. 3, art. 27 ust. 2, art. 28 ust. 3 oraz art. 36 ust. 5 akapit drugi rozporządzenia nr 655/2014, jest komornik. W przypadku czynności, która była poprzedzona wystąpieniem do banku o wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, właściwy jest komornik, który skierował do banku takie wystąpienie.

§ 3. Właściwym sądem, o którym mowa w art. 34, art. 35 ust. 4 i art. 38 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 655/2014, jest sąd rejonowy, w którego okręgu znajduje się siedziba banku wskazanego w europejskim nakazie zabezpieczenia na rachunku bankowym. Sąd orzeka na posiedzeniu niejawnym.

Art. 1153[22b]. Czynności, o których mowa w art. 28, art. 52, art. 55 ust. 1 i art. 56 rozporządzenia nr 2019/1111, oraz czynności dotyczące zawieszenia postępowania w sprawie wykonania orzeczenia oraz odmowy wykonania orzeczenia na podstawie art. 57 tego rozporządzenia wykonuje sąd właściwy do wykonania orzeczenia.

TYTUŁ III

Odmowa uznania lub wykonania

Art. 1153[23]. § 1. Wniosek o odmowę wykonania, o którym mowa w przepisach rozporządzenia nr 1215/2012, rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia nr 1896/2006, rozporządzenia nr 861/2007, rozporządzenia nr 4/2009 lub rozporządzenia nr 606/2013, wnosi się do sądu okręgowego miejsca zamieszkania albo siedziby dłużnika, a w braku takiego sądu – do sądu okręgowego, w którego okręgu ma być lub jest prowadzona egzekucja.

§ 2. Wniosek o odmowę uznania i wniosek o stwierdzenie braku podstaw do odmowy uznania, przewidziane w przepisach rozporządzenia nr 1215/2012, oraz wniosek o odmowę uznania, przewidziany w przepisach rozporządzenia nr 606/2013, wnosi się do sądu okręgowego, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy – do Sądu Okręgowego w Warszawie.

§ 3. W terminie wyznaczonym przez sąd przeciwnik może przedstawić swoje stanowisko w sprawie.

§ 4. Sąd rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym.

Art. 1153[24]. Na postanowienie w przedmiocie odmowy wykonania, odmowy uznania albo stwierdzenia braku podstaw do odmowy uznania przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie odmowy wykonania, odmowy uznania albo stwierdzenia braku podstaw do odmowy uznania, oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie.

Art. 1153[25]. § 1. Przepisy art. 1153[23] i art. 1153[24] stosuje się odpowiednio do orzeczeń obejmujących środki ochrony wchodzące w zakres zastosowania

rozporządzenia nr 606/2013, które podlegają wykonaniu w inny sposób niż w drodze egzekucji.

§ 2. Przepisy art. 1153[23] i art. 1153[24] stosuje się odpowiednio do:

1) wniosku o odmowę uznania lub wykonania orzeczenia, dokumentu urzędowego i porozumienia objętych zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111 na podstawie przesłanki lub podstawy, o których mowa w art. 38, art. 39, art. 41, art. 50 lub art. 68 tego rozporządzenia;
2) wniosku o stwierdzenie braku podstaw do odmowy uznania orzeczenia, dokumentu urzędowego i porozumienia objętych zakresem zastosowania rozporządzenia nr 2019/1111 na podstawie przesłanki lub podstawy, o których mowa w art. 38, art. 39, art. 41, art. 50 lub art. 68 tego rozporządzenia.

CZĘŚĆ PIĄTA

SĄD POLUBOWNY (ARBITRAŻOWY)

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1154. Przepisy części niniejszej stosuje się, jeżeli miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w wypadkach w części tej określonych – także wtedy, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1155. § 1. Miejsce postępowania przed sądem polubownym wskazują strony, a w razie braku takiego wskazania określa je sąd polubowny, biorąc pod uwagę przedmiot postępowania, okoliczności sprawy i dogodność dla stron.

§ 2. Jeżeli miejsce postępowania przed sądem polubownym nie zostało określone przez strony ani przez sąd polubowny, uważa się, że miejsce tego postępowania znajdowało się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, gdy na tym terytorium wydane zostało orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

Art. 1156. Sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa w sprawach uregulowanych przepisami niniejszej części, jeżeli miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa także wtedy, gdy przepisy niniejszej części

przewidują czynności sądu w związku z postępowaniem przed sądem polubownym, którego miejsce znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej albo nie jest oznaczone.

Art. 1157. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego:

1) spory o prawa majątkowe, z wyjątkiem spraw o alimenty;
2) spory o prawa niemajątkowe, jeżeli mogą one być przedmiotem ugody sądowej.

Art. 1158. § 1. Ilekroć w części niniejszej mowa jest o sądzie, rozumie się przez to sąd, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny.

§ 2. Przepisy części niniejszej stosuje się zarówno do sądu polubownego powołanego do rozstrzygnięcia poszczególnego sporu, jak i składu orzekającego powołanego w ramach stałego sądu polubownego.

Art. 1159. § 1. W zakresie uregulowanym przepisami niniejszej części sąd może podejmować czynności jedynie wtedy, gdy ustawa tak stanowi.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie w wypadkach wskazanych w ustawie.

§ 3. W wypadkach, o których mowa w art. 1171, 1172, 1177, 1178 i 1179, sąd może orzec na posiedzeniu niejawnym. Przed rozstrzygnięciem sąd może wysłuchać strony, wysłuchanie może odbyć się także przez odebranie oświadczenia na piśmie. W miarę potrzeby sąd może zażądać, aby oświadczenie na piśmie zawierało podpis notarialnie poświadczony.

Art. 1160. § 1. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, zawiadomienie pisemne uważa się za doręczone, gdy zostało wręczone osobiście adresatowi albo dostarczono je do jego siedziby albo miejsca jego zwykłego pobytu lub na wskazany przez niego adres pocztowy.

§ 2. Jeżeli adresat jest przedsiębiorcą wpisanym do właściwego rejestru sądowego albo innego publicznego rejestru, zawiadomienie uważa się za doręczone, gdy doszło na adres wskazany w rejestrze, chyba że strona podała inny adres do doręczeń.

§ 3. Jeżeli żadnego z miejsc wymienionych w paragrafach poprzedzających nie można ustalić pomimo dołożenia należytej staranności, zawiadomienie pisemne

uważa się za doręczone, gdy zostało wysłane do ostatniego znanego miejsca siedziby albo ostatniego znanego miejsca zwykłego pobytu adresata. W takim wypadku zawiadomienie uważa się za doręczone w ostatnim dniu okresu, w którym przesyłka mogła zostać odebrana przez adresata.

§ 4. Przepisów paragrafów poprzedzających nie stosuje się do doręczeń sądowych.

TYTUŁ II

Zapis na sąd polubowny

Art. 1161. § 1. Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć (zapis na sąd polubowny).

§ 2. Bezskuteczne są postanowienia zapisu na sąd polubowny naruszające zasadę równości stron, w szczególności uprawniające tylko jedną stronę do wytoczenia powództwa przed sądem polubownym przewidzianym w zapisie albo przed sądem.

§ 3. Zapis na sąd polubowny może wskazywać stały sąd polubowny jako właściwy do rozstrzygnięcia sporu. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, wiąże je regulamin stałego sądu polubownego obowiązujący w dacie wniesienia pozwu.

Art. 1161[1]. § 1. W sprawie zawisłej przed sądem strony mogą poddać spór pod rozstrzygnięcie sądu polubownego aż do momentu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.

§ 2. Sąd umorzy postępowanie na zgodny wniosek stron, złożony po zawarciu przez strony zapisu na sąd polubowny, chyba że z treści tego zapisu i okoliczności sprawy wynika, że byłoby to sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzałoby do obejścia prawa albo zapis na sąd polubowny jest nieważny lub bezskuteczny. Termin przedawnienia objętych zapisem na sąd polubowny roszczeń zaczyna biec od nowa od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania.

Art. 1162. § 1. Zapis na sąd polubowny powinien być sporządzony na piśmie.

§ 2. Wymaganie dotyczące formy zapisu na sąd polubowny jest spełnione także wtedy, gdy zapis zamieszczony został w wymienionych między stronami pismach lub oświadczeniach złożonych za pomocą środków porozumiewania się na odległość, które pozwalają utrwalić ich treść. Powołanie się w umowie na dokument zawierający

postanowienie o poddaniu sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spełnia wymagania dotyczące formy zapisu na sąd polubowny, jeżeli umowa ta jest sporządzona na piśmie, a to powołanie się jest tego rodzaju, że czyni zapis częścią składową umowy.

Art. 1163. § 1. Zamieszczony w umowie (statucie) spółki handlowej zapis na sąd polubowny dotyczący sporów ze stosunku spółki wiąże spółkę, jej wspólników oraz organy spółki i ich członków.

§ 2. W sprawach o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością albo walnego zgromadzenia spółki akcyjnej zapis na sąd polubowny jest skuteczny, jeżeli przewiduje obowiązek ogłoszenia o wszczęciu postępowania w sposób wymagany dla ogłoszeń spółki najpóźniej w terminie miesiąca od dnia jego wszczęcia; ogłoszenie może zamieścić również powód. W sprawach tych każdy wspólnik albo akcjonariusz może przystąpić do postępowania po jednej ze stron w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia. Skład sądu polubownego wyznaczony w sprawie najwcześniej wszczętej rozpoznaje wszystkie pozostałe sprawy o uchylenie lub stwierdzenie nieważności tej samej uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością albo walnego zgromadzenia spółki akcyjnej.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie fundacji rodzinnej, spółdzielni lub stowarzyszenia.

Art. 1164. Zapis na sąd polubowny obejmujący spory z zakresu prawa pracy może być sporządzony tylko po powstaniu sporu i wymaga zachowania formy pisemnej. Przepisu art. 1162 § 2 nie stosuje się.

Art. 1164[1]. § 1. Zapis na sąd polubowny obejmujący spory wynikające z umów, których stroną jest konsument, może być sporządzony tylko po powstaniu sporu i wymaga zachowania formy pisemnej. Przepisu art. 1162 § 2 nie stosuje się.

§ 2. W zapisie na sąd polubowny, o którym mowa w § 1, należy także wskazać pod rygorem nieważności, że stronom znane są skutki zapisu na sąd polubowny, w szczególności co do mocy prawnej wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej na równi z wyrokiem sądu lub ugodą zawartą przed sądem po ich uznaniu przez sąd lub po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności.

Art. 1165. § 1. W razie wniesienia do sądu sprawy dotyczącej sporu objętego zapisem na sąd polubowny, sąd odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli pozwany albo uczestnik postępowania nieprocesowego podniósł zarzut zapisu na sąd polubowny przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 1[1]. Sąd z urzędu odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli dotyczy on sporu, który był przedmiotem sprawy umorzonej na podstawie art. 1161[1] § 2.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny, niewykonalny albo utracił moc, jak również wtedy, gdy sąd polubowny orzekł o swej niewłaściwości.

§ 3. Wniesienie sprawy do sądu nie stanowi przeszkody do rozpoznania sprawy przez sąd polubowny.

§ 4. Przepisy paragrafów poprzedzających stosuje się także, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1166. § 1. Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie wyłącza możliwości zabezpieczenia przez sąd roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1167. Pełnomocnictwo do dokonania czynności prawnej udzielone przez przedsiębiorcę obejmuje również umocowanie do sporządzenia zapisu na sąd polubowny w zakresie sporów wynikających z tej czynności prawnej, chyba że z pełnomocnictwa wynika co innego.

Art. 1168. § 1. Jeżeli osoba wyznaczona w zapisie na sąd polubowny jako arbiter lub arbiter przewodniczący odmawia pełnienia tej funkcji lub gdy pełnienie przez nią tej funkcji okaże się z innych przyczyn niemożliwe, zapis na sąd polubowny traci moc, chyba że strony postanowiły inaczej.

§ 2. W braku odmiennej umowy stron, zapis na sąd polubowny traci moc, w przypadku gdy sąd polubowny wskazany w tym zapisie nie przyjął sprawy do

rozpoznania lub gdy rozpoznanie sprawy w ramach tego sądu okazało się z innych przyczyn niemożliwe.

TYTUŁ III

Skład sądu polubownego

Art. 1169. § 1. Strony mogą w umowie określić liczbę sędziów sądu polubownego (arbitrów).

§ 2. W braku takiego określenia powołuje się sąd polubowny w składzie trzech arbitrów.

§ 2[1]. Jeżeli z powództwem występują albo pozwano dwie lub więcej osób, powołują one arbitra jednomyślnie, chyba że zapis na sąd polubowny stanowi inaczej.

§ 3. Postanowienia umowy przyznające jednej ze stron więcej uprawnień przy powołaniu sądu polubownego są bezskuteczne.

Art. 1170. § 1. Arbitrem może być osoba fizyczna bez względu na obywatelstwo, mająca pełną zdolność do czynności prawnych.

§ 2. Arbitrem nie może być sędzia państwowy. Nie dotyczy to sędziów w stanie spoczynku.

Art. 1171. § 1. Strony mogą uzgodnić sposób powołania arbitrów.

§ 2. W braku takiego uzgodnienia arbitrów powołuje się w sposób następujący:

1) jeżeli sprawa ma być rozpoznawana przez sąd polubowny składający się z nieparzystej liczby arbitrów, każda ze stron powołuje równą liczbę arbitrów, a następnie arbitrzy powołują arbitra przewodniczącego; jeżeli strona nie powoła arbitra lub arbitrów w terminie miesiąca od dnia otrzymania żądania drugiej strony, aby to uczyniła, lub jeżeli arbitrzy powołani przez strony nie powołali arbitra przewodniczącego w terminie miesiąca od dnia ich powołania, arbitra lub arbitrów lub arbitra przewodniczącego powołuje sąd na wniosek którejkolwiek ze stron;
2) jeżeli sprawa ma być rozpoznawana przez jedynego arbitra, a w terminie miesiąca od dnia, w którym jedna ze stron zwróciła się o wspólne powołanie arbitra, strony tego nie uczyniły, arbitra powołuje sąd na wniosek którejkolwiek ze stron;
3) jeżeli sprawa ma być rozpoznawana przez sąd polubowny składający się z parzystej liczby arbitrów, każda ze stron powołuje równą liczbę arbitrów,

a arbitrzy wybierają ze swego grona przewodniczącego; jeżeli strona nie powoła arbitra lub arbitrów w terminie miesiąca od dnia otrzymania żądania drugiej strony, aby to uczyniła, lub jeżeli arbitrzy powołani przez strony nie wybrali arbitra przewodniczącego w terminie miesiąca od dnia ich powołania, arbitra lub arbitrów lub arbitra przewodniczącego powołuje sąd na wniosek którejkolwiek ze stron.

§ 3. Strona lub strony mogą powołać także arbitra zastępczego na wypadek śmierci, ustąpienia, odwołania (wygaśnięcia powołania) arbitra przez nie wyznaczonego.

Art. 1172. Jeżeli według umowy stron arbitra lub arbitra przewodniczącego ma powołać osoba trzecia, która nie dokonała tego w terminie przez strony określonym, a gdy strony tego terminu nie określiły, w terminie miesiąca od dnia wezwania jej, aby to uczyniła, każda ze stron może wystąpić do sądu z wnioskiem o powołanie arbitra lub arbitra przewodniczącego, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 1173. § 1. Powołując arbitra, sąd bierze pod uwagę kwalifikacje, jakie arbiter powinien mieć stosownie do porozumienia stron, oraz inne okoliczności, które zapewniają powołanie na arbitra osoby niezależnej i bezstronnej.

§ 2. Powołując jedynego arbitra albo arbitra przewodniczącego w sporze między stronami mającymi miejsce zamieszkania lub siedzibę w różnych państwach, sąd powinien rozważyć potrzebę powołania osoby niezwiązanej z żadnym z tych państw.

Art. 1174. § 1. Osoba powołana na arbitra składa na piśmie każdej ze stron i pozostałym arbitrom oświadczenie o swojej bezstronności i niezależności. Osoba powołana na arbitra niezwłocznie ujawnia stronom wszystkie okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jej bezstronności lub niezależności.

§ 2. Arbiter może być wyłączony tylko wtedy, gdy zachodzą okoliczności, które budzą uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności lub niezależności, a także wtedy, gdy nie ma kwalifikacji określonych w umowie stron. Wyłączenia arbitra, którego strona sama powołała lub w powołaniu którego uczestniczyła, może ona żądać tylko z przyczyn, o których się dowiedziała po jego powołaniu.

Art. 1175. Arbiter może ustąpić w każdym czasie. Jeżeli ustąpienie nastąpiło bez ważnych powodów, arbiter ponosi odpowiedzialność za wynikłą stąd szkodę.

Art. 1176. § 1. Strony mogą określić tryb postępowania o wyłączenie arbitra.

§ 2. Jeżeli w terminie miesiąca od dnia, w którym strona zgłosiła do sądu polubownego żądanie wyłączenia arbitra w trybie określonym przez strony, arbiter nie zostanie wyłączony, strona żądająca wyłączenia może w terminie następnych dwóch tygodni wystąpić do sądu z wnioskiem o wyłączenie arbitra. Odmienne postanowienia umowy stron są bezskuteczne.

§ 3. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, strona żądająca wyłączenia arbitra powinna w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym dowiedziała się o jego powołaniu, lub od dnia, w którym dowiedziała się o okolicznościach wymienionych w art. 1174 § 2, zawiadomić o tym na piśmie wszystkich arbitrów powołanych do rozstrzygnięcia sprawy oraz stronę przeciwną. W zawiadomieniu, które powinno być jednocześnie wysłane do wszystkich tych osób, należy wskazać okoliczności uzasadniające żądanie wyłączenia.

§ 4. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym zgodnie z przepisem § 3 doręczono arbitrowi zawiadomienie o żądaniu jego wyłączenia, arbiter ten sam nie ustąpi lub nie zostanie odwołany na mocy zgodnych oświadczeń stron złożonych na piśmie, strona żądająca wyłączenia może w terminie następnych dwóch tygodni wystąpić do sądu z wnioskiem o wyłączenie arbitra.

§ 5. Jeżeli arbiter ustępuje lub zostaje odwołany przez strony w związku z żądaniem jego wyłączenia, nie oznacza to samo przez się, że żądanie to było uzasadnione.

§ 6. Wniesienie do sądu wniosku, o którym mowa w § 2 i 4, nie ma wpływu na bieg postępowania przed sądem polubownym, chyba że sąd polubowny postanowi zawiesić to postępowanie do czasu rozstrzygnięcia takiego wniosku przez sąd.

Art. 1177. § 1. Strony mogą w każdym czasie złożyć zgodne oświadczenie na piśmie o odwołaniu każdego z arbitrów.

§ 2. Na wniosek którejkolwiek ze stron sąd może odwołać arbitra, jeżeli jest oczywiste, że arbiter nie wykona swych czynności w odpowiednim terminie, lub jeżeli opóźnia się z ich wykonywaniem bez uzasadnionej przyczyny.

Art. 1178. § 1. W razie wygaśnięcia powołania arbitra nowy (zastępczy) arbiter jest powoływany w sposób, który jest przewidziany dla powołania arbitra.

§ 2. Jeżeli ustąpienie lub odwołanie przez strony lub sąd arbitra powołanego przez jedną ze stron miało miejsce dwukrotnie, druga strona może zażądać, aby sąd

wyznaczył nowego (zastępczego) arbitra za stronę przeciwną. Z wnioskiem takim strona może wystąpić w terminie tygodnia od dnia, w którym dowiedziała się, że nowy (zastępczy) arbiter powołany przez stronę przeciwną ustąpił lub został odwołany.

Art. 1179. § 1. Arbiter ma prawo do wynagrodzenia za swoje czynności oraz do zwrotu wydatków poniesionych w związku z wykonywaniem tych czynności. Odpowiedzialność stron z tego tytułu jest solidarna.

§ 2. Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia i zwracanych wydatków nie nastąpiło porozumienie arbitra ze stronami, arbiter może żądać, aby sąd ustalił jego wynagrodzenie stosownie do nakładu pracy oraz wartości przedmiotu sporu, a także wydatki podlegające zwrotowi.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

TYTUŁ IV

Właściwość sądu polubownego

Art. 1180. § 1. Sąd polubowny może orzekać o swej właściwości, w tym o istnieniu, ważności albo skuteczności zapisu na sąd polubowny. Nieważność albo wygaśnięcie umowy podstawowej, w której zamieszczono zapis na sąd polubowny, samo przez się nie oznacza nieważności lub wygaśnięcia zapisu.

§ 2. Zarzut braku właściwości sądu polubownego może być podniesiony niepóźniej niż w odpowiedzi na pozew lub w innym terminie określonym przez strony, chyba że przed upływem terminu strona nie znała i przy dołożeniu należytej staranności nie mogła poznać podstawy takiego zarzutu albo jego podstawa powstała dopiero po upływie tego terminu. W obu wypadkach sąd polubowny może rozpoznać zarzut podniesiony po terminie, jeżeli uzna opóźnienie za usprawiedliwione. Wyznaczenie arbitra przez stronę lub uczestniczenie strony w jego wyznaczeniu nie pozbawia jej prawa do podniesienia tego zarzutu. Zarzut, że zgłoszone w toku postępowania żądanie strony przeciwnej wykracza poza zakres zapisu na sąd polubowny, powinien być podniesiony niezwłocznie po zgłoszeniu takiego żądania. Sąd polubowny może rozpoznać zarzut podniesiony po tym terminie, jeżeli uzna opóźnienie za usprawiedliwione.

§ 3. O zarzucie, o którym mowa w § 2, sąd polubowny może orzec w odrębnym postanowieniu. Jeżeli sąd polubowny takim postanowieniem oddali zarzut, każda ze stron może w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia jej tego postanowienia

wystąpić do sądu o rozstrzygnięcie. Wszczęcie postępowania przed sądem nie wstrzymuje rozpoznania sprawy przez sąd polubowny. Do postępowania przed sądem przepisy art. 1207 stosuje się odpowiednio. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1181. § 1. Jeżeli strony nie uzgodniły inaczej, sąd polubowny na wniosek strony, która uprawdopodobniła dochodzone roszczenie, może postanowić o zastosowaniu takiego sposobu zabezpieczenia, który uzna za właściwy ze względu na przedmiot sporu. Wydając takie postanowienie, sąd polubowny może uzależnić jego wykonanie od złożenia stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Na wniosek strony sąd polubowny może zmienić lub uchylić postanowienie wydane na podstawie § 1.

§ 3. Postanowienie sądu polubownego o zastosowaniu tymczasowego środka zabezpieczającego podlega wykonaniu po nadaniu mu klauzuli wykonalności przez sąd. Przepisy art. 1214 § 2 i 3 oraz art. 1215 stosuje się odpowiednio.

Art. 1182. Jeżeli zastosowanie zarządzonego przez sąd polubowny tymczasowego środka zabezpieczającego było oczywiście nieuzasadnione, strona, na rzecz której środek ten został zastosowany, odpowiada za wynikłą stąd szkodę. Roszczenie o naprawienie szkody może być dochodzone także w toczącym się postępowaniu przed sądem polubownym.

TYTUŁ V

Postępowanie przed sądem polubownym

Art. 1183. W postępowaniu przed sądem polubownym strony powinny być traktowane równoprawnie. Każda ze stron ma prawo do wysłuchania i przedstawienia swoich twierdzeń oraz dowodów na ich poparcie.

Art. 1184. § 1. Jeżeli przepis ustawy nie stanowi inaczej, strony mogą uzgodnić zasady i sposób postępowania przed sądem polubownym.

§ 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny może, z zastrzeżeniem przepisów ustawy, prowadzić postępowanie w taki sposób, jaki uzna za właściwy. Sąd polubowny nie jest związany przepisami o postępowaniu przed sądem.

Art. 1185. Jeżeli strony nie uzgodniły inaczej, sąd polubowny niezależnie od ustalonego miejsca postępowania może wyznaczyć posiedzenie w każdym miejscu, jakie uzna za stosowne dla odbycia narady arbitrów albo dla przeprowadzenia dowodów.

Art. 1186. W braku odmiennego uzgodnienia stron, postępowanie przed sądem polubownym rozpoczyna się w dniu, w którym pozwanemu doręczono pismo zawierające żądanie rozpoznania sprawy w postępowaniu przed sądem polubownym (wezwanie na arbitraż). Wezwanie na arbitraż powinno dokładnie określić strony i przedmiot sporu oraz wskazywać zapis na sąd polubowny, na podstawie którego postępowanie ma być prowadzone, a także zawierać wyznaczenie arbitra, jeżeli należy to do strony, która dokonuje wezwania na arbitraż.

Art. 1187. § 1. Strony mogą uzgodnić język lub języki, w których będzie prowadzone postępowanie. W braku takiego uzgodnienia, o języku lub językach postępowania decyduje sąd polubowny. Uzgodnienie stron lub decyzja sądu polubownego, jeżeli nie postanowiono w nich inaczej, mają zastosowanie do wszystkich oświadczeń pisemnych stron, rozprawy oraz orzeczeń i zawiadomień sądu polubownego.

§ 2. Sąd polubowny może zarządzić, aby do każdego dokumentu było dołączone jego tłumaczenie na język lub języki uzgodnione przez strony lub określone przez ten sąd.

Art. 1188. § 1. W terminie uzgodnionym przez strony lub, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, w terminie wyznaczonym przez sąd polubowny powód powinien wnieść pozew, a pozwany może złożyć odpowiedź na pozew. Do pozwu i odpowiedzi na pozew strony mogą dołączyć dokumenty, jakie uznają za stosowne.

§ 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron pozew lub odpowiedź na pozew mogą być uzupełnione lub zmienione w toku postępowania przed sądem polubownym, chyba że sąd polubowny nie dopuści do takiego uzupełnienia lub takiej zmiany ze względu na zbyt późne ich dokonanie.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także do powództwa wzajemnego.

Art. 1189. § 1. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny decyduje o tym, czy przeprowadzić rozprawę w celu przedstawienia przez strony twierdzeń lub dowodów na ich poparcie, czy też postępowanie będzie prowadzone na

podstawie dokumentów i innych pism, bez wyznaczania rozprawy. Jeżeli strony nie uzgodniły, że postępowanie będzie prowadzone bez wyznaczania rozprawy, sąd polubowny jest obowiązany rozpoznać sprawę na rozprawie, gdy jedna ze stron tego zażąda.

§ 2. Strony powinny być odpowiednio wcześnie zawiadomione o rozprawie oraz posiedzeniach sądu polubownego odbywanych w celu przeprowadzenia dowodów.

§ 3. Wszelkie pisma składane przez stronę sądowi polubownemu powinny być doręczone drugiej stronie. Obu stronom powinny być doręczone opinie biegłych oraz inne dowody na piśmie, które sąd polubowny może wziąć pod uwagę przy rozstrzyganiu sporu.

Art. 1190. § 1. Sąd polubowny umarza postępowanie, jeżeli powód nie wniesie pozwu zgodnie z art. 1188.

§ 2. Jeżeli pozwany nie wniesie odpowiedzi na pozew zgodnie z art. 1188, sąd polubowny prowadzi postępowanie. Brak odpowiedzi na pozew nie może być uznany za przyznanie faktów przytoczonych w pozwie.

§ 3. Jeżeli strona nie stawi się na rozprawę lub nie przedstawi dokumentów, które strona obowiązana była przedłożyć, sąd polubowny może prowadzić postępowanie i wydać wyrok na podstawie zebranego materiału dowodowego.

§ 4. Przepisów § 1–3 nie stosuje się, jeżeli strona usprawiedliwi swą bezczynność lub niestawiennictwo, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 1191. § 1. Sąd polubowny może przeprowadzić dowód z przesłuchania świadków, z dokumentów, oględzin, a także inne konieczne dowody, nie może jednak stosować środków przymusu.

§ 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny może także:

1) wyznaczyć biegłego lub biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii;
2) zażądać od strony dostarczenia biegłemu odpowiednich informacji lub przedstawienia mu albo udostępnienia do zbadania dokumentów lub innych przedmiotów.

§ 3. W braku odmiennego uzgodnienia stron, na żądanie strony lub jeżeli sąd polubowny uzna to za konieczne, biegły po przedstawieniu swojej pisemnej lub ustnej opinii uczestniczy w rozprawie, w toku której strony mogą zadawać mu pytania oraz żądać wyjaśnień.

Art. 1192. § 1. Sąd polubowny może zwrócić się o przeprowadzenie dowodu lub wykonanie innej czynności, której sąd polubowny nie może wykonać, do sądu rejonowego, w którego okręgu dowód lub czynność powinna być przeprowadzona. W postępowaniu dowodowym przed sądem rejonowym mogą wziąć udział strony i arbitrzy z prawem zadawania pytań.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1193. Jeżeli uchybiono przepisom niniejszej części, od których strony mogą odstąpić, albo uchybiono określonym przez strony zasadom postępowania przed sądem polubownym, strona, która o powyższym uchybieniu wiedziała, nie może podnieść zarzutu takiego uchybienia przed sądem polubownym ani też powołać się na takie uchybienie w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego, jeżeli nie podniosła zarzutu niezwłocznie lub w terminie określonym przez strony bądź przepisy niniejszej części.

TYTUŁ VI

Wyrok sądu polubownego i zakończenie postępowania

Art. 1194. § 1. Sąd polubowny rozstrzyga spór według prawa właściwego dla danego stosunku, a gdy strony go do tego wyraźnie upoważniły – według ogólnych zasad prawa lub zasad słuszności.

§ 2. W każdym jednak przypadku sąd polubowny bierze pod uwagę postanowienia umowy oraz ustalone zwyczaje mające zastosowanie do danego stosunku prawnego.

§ 3. W przypadku sporów wynikających z umów, których stroną jest konsument, rozstrzyganie sporu według ogólnych zasad prawa lub zasad słuszności nie może prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony przyznanej mu bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa właściwego dla danego stosunku.

Art. 1195. § 1. Jeżeli sąd polubowny rozpoznaje sprawę w składzie więcej niż jednego arbitra, jego orzeczenia zapadają większością głosów, chyba że strony uzgodniły inaczej. Orzeczenia w kwestiach proceduralnych może wydawać

samodzielnie arbiter przewodniczący, jeżeli zostanie upoważniony do tego przez strony lub przez pozostałych arbitrów.

§ 2. Arbiter, który głosował przeciwko stanowisku większości, może na wyroku przy swoim podpisie zaznaczyć, że zgłosił zdanie odrębne.

§ 3. Uzasadnienie zdania odrębnego należy sporządzić w terminie dwóch tygodni od dnia sporządzenia motywów rozstrzygnięcia i dołączyć do akt sprawy.

§ 4. Jeżeli przy wydawaniu wyroku nie można osiągnąć wymaganej jednomyślności lub większości głosów co do rozstrzygnięcia o całości lub o części przedmiotu sporu, zapis na sąd polubowny w tym zakresie traci moc.

Art. 1196. § 1. Jeżeli strony zawarły ugodę przed sądem polubownym, sąd polubowny umarza postępowanie. Osnowę ugody wciąga się do protokołu albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu i stwierdza podpisami stron.

§ 2. Na wniosek stron sąd polubowny może nadać ugodzie formę wyroku. Wyrok sądu polubownego wydany na podstawie ugody stron powinien odpowiadać wymaganiom art. 1197 i zawierać stwierdzenie, że jest wyrokiem sądu polubownego. Wyrok taki ma takie same skutki jak każdy inny wyrok sądu polubownego.

Art. 1197. § 1. Wyrok sądu polubownego powinien być sporządzony na piśmie i podpisany przez arbitrów, którzy go wydali. Jeżeli wyrok jest wydany przez sąd polubowny rozpoznający sprawę w składzie trzech lub więcej arbitrów, wystarczą podpisy większości arbitrów z podaniem przyczyny braku pozostałych podpisów.

§ 2. Wyrok sądu polubownego powinien zawierać motywy rozstrzygnięcia.

§ 3. Wyrok sądu polubownego powinien wskazywać zapis na sąd polubowny, na podstawie którego wydano wyrok, zawierać oznaczenie stron i arbitrów, a także określać datę i miejsce jego wydania. Gdy każdy z arbitrów podpisuje wyrok w innym państwie, a strony nie określiły miejsca wydania wyroku, miejsce to określa sąd polubowny.

§ 4. Wyrok sądu polubownego doręcza się stronom.

Art. 1198. Poza wypadkami, o których mowa w art. 1190 § 1 i art. 1196 § 1, sąd polubowny wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, gdy:

1) powód cofnął pozew, chyba że pozwany się temu sprzeciwił, a sąd polubowny uznał, że ma on uzasadniony interes w ostatecznym rozstrzygnięciu sporu;

2) stwierdził, że dalsze prowadzenie postępowania stało się z innej przyczyny zbędne lub niemożliwe.

Art. 1199. Po wydaniu wyroku albo postanowienia o umorzeniu postępowania lub innego postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, kończą się obowiązki arbitrów z wyjątkiem obowiązków określonych w art. 1200–1203 i art. 1204 § 1.

Art. 1200. § 1. W terminie 2 tygodni od dnia otrzymania wyroku, jeżeli strony nie uzgodniły innego terminu:

1) każda ze stron może, po zawiadomieniu drugiej strony, zwrócić się do sądu polubownego o sprostowanie w tekście wyroku niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek;
2) każda ze stron może, po zawiadomieniu drugiej strony, zwrócić się do sądu polubownego o rozstrzygnięcie wątpliwości co do treści wyroku.

§ 2. Jeżeli sąd polubowny uzna wniosek za uzasadniony, dokonuje sprostowania lub wykładni wyroku w terminie 2 tygodni od dnia otrzymania wniosku. Wykładnia stanowi integralną część wyroku.

Art. 1201. W terminie miesiąca od dnia wydania wyroku sąd polubowny może z urzędu sprostować błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki. O dokonanym sprostowaniu sąd polubowny zawiadamia strony.

Art. 1202. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, każda z nich może, po zawiadomieniu drugiej strony, zwrócić się do sądu polubownego w terminie miesiąca od dnia otrzymania wyroku z wnioskiem o jego uzupełnienie co do żądań zgłoszonych w postępowaniu, o których sąd polubowny nie orzekł w wyroku. Po rozpoznaniu wniosku sąd polubowny wydaje wyrok uzupełniający w terminie do dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku.

Art. 1203. § 1. Sąd polubowny może przedłużyć termin do złożenia wniosku o sprostowanie, wykładnię lub wydanie wyroku uzupełniającego, jeżeli uzna to za niezbędne.

§ 2. Do sprostowania lub wykładni wyroku oraz do wyroku uzupełniającego stosuje się art. 1195 i 1197.

Art. 1204. § 1. Akta sprawy wraz z oryginałem wyroku sąd polubowny składa w sądzie.

§ 2. Stałe sądy polubowne mogą przechowywać akta we własnych archiwach i wówczas powinny udostępniać je sądowi oraz innym uprawnionym organom na ich żądanie.

§ 3. W razie ponownego rozpoznania sprawy przez sąd polubowny sąd ten jest uprawniony do wglądu w złożone akta.

TYTUŁ VII

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego

Art. 1205. § 1. Wyrok sądu polubownego wydany w Rzeczypospolitej Polskiej może zostać uchylony przez sąd wyłącznie w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia skargi o jego uchylenie, zgodnie z poniższymi przepisami.

§ 2. Jeżeli strony ustaliły, że postępowanie przed sądem polubownym będzie obejmowało więcej niż jedną instancję, przepis § 1 dotyczy ostatecznego wyroku sądu polubownego rozstrzygającego o żądaniach stron.

Art. 1206. § 1. Strona może w drodze skargi żądać uchylenia wyroku sądu polubownego, jeżeli:

1) brak było zapisu na sąd polubowny, zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego;
2) strona nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możności obrony swoich praw przed sądem polubownym;
3) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub wykracza poza zakres takiego zapisu, jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach objętych zapisem na sąd polubowny daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach nieobjętych tym zapisem lub wykraczających poza jego zakres, wyrok może być uchylony jedynie w zakresie spraw nieobjętych zapisem lub wykraczających poza jego zakres; przekroczenie zakresu zapisu na sąd polubowny nie może stanowić podstawy uchylenia wyroku, jeżeli strona, która brała udział w postępowaniu, nie zgłaszała zarzutów co do rozpoznania roszczeń wykraczających poza zakres zapisu;
4) nie zachowano wymagań co do składu sądu polubownego lub podstawowych zasad postępowania przed tym sądem, wynikających z ustawy lub określonych przez strony;

5) wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony;
6) w tej samej sprawie między tymi samymi stronami zapadł prawomocny wyrok sądu.

§ 2. Uchylenie wyroku sądu polubownego następuje także wtedy, gdy sąd stwierdził, że:
1) według ustawy spór nie może być rozstrzygnięty przez sąd polubowny;
2) wyrok sądu polubownego jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego);
3) wyrok sądu polubownego pozbawia konsumenta ochrony przyznanej mu bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa właściwego dla umowy, której stroną jest konsument, a gdy prawem właściwym dla tej umowy jest prawo wybrane przez strony – ochrony przyznanej konsumentowi bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa, które byłoby właściwe w braku wyboru prawa.

Art. 1207. § 1. Do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przepis art. 368 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeśli przepisy poniższe nie stanowią inaczej, do postępowania ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przepisy o apelacji stosuje się odpowiednio.

Art. 1208. § 1. Skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wnosi się do sądu apelacyjnego, na obszarze którego znajduje się sąd, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny, a w braku tej podstawy – do Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia wyroku lub jeżeli strona wniosła o uzupełnienie, sprostowanie lub wykładnię wyroku – w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia przez sąd polubowny orzeczenia rozstrzygającego o tym wniosku.

§ 2. Jeżeli skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego oparto na podstawie określonej w art. 1206 § 1 pkt 5 lub 6, termin do wniesienia skargi liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie. Strona nie może jednak żądać uchylenia wyroku sądu polubownego po upływie pięciu lat od dnia doręczenia jej wyroku sądu polubownego.

§ 3. Od wyroku wydanego w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przysługuje skarga kasacyjna. Można także żądać wznowienia

postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem w przedmiocie uchylenia wyroku sądu polubownego oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku wydanego w tym przedmiocie.

Art. 1209. § 1. Sąd, do którego wniesiono skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, może – na wniosek jednej ze stron – zawiesić postępowanie na czas określony, aby umożliwić sądowi polubownemu ponowne podjęcie postępowania w celu usunięcia podstaw do uchylenia wyroku sądu polubownego.

§ 2. W podjętym postępowaniu sąd polubowny wykonuje czynności wskazane przez sąd. Przepis art. 1202 stosuje się odpowiednio. Stronom nie przysługuje jednak odrębna skarga o uchylenie wydanego w tym trybie wyroku sądu polubownego. Zarzuty do czynności sądu polubownego oraz przeciwko wydanemu wyrokowi sądu polubownego rozpoznaje sąd po podjęciu postępowania.

Art. 1210. Sąd na posiedzeniu niejawnym może wstrzymać wykonanie wyroku sądu polubownego, może jednak uzależnić wstrzymanie od złożenia zabezpieczenia. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu.

Art. 1211. Uchylenie wyroku sądu polubownego nie powoduje wygaśnięcia zapisu na sąd polubowny, chyba że strony postanowiły inaczej.

TYTUŁ VIII

Uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej

Art. 1212. § 1. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta mają moc prawną na równi z wyrokiem sądu lub ugodą zawartą przed sądem po ich uznaniu przez sąd albo po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności.

§ 2. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta niezależnie od tego, w jakim państwie zostały wydane, podlegają uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności na zasadach określonych w niniejszym tytule.

Art. 1213. § 1. O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed tym sądem zawartej sąd orzeka na wniosek strony. Do wniosku strona jest obowiązana załączyć oryginał lub poświadczony przez sąd polubowny odpis jego wyroku lub ugody przed nim zawartej, jak również oryginał zapisu na sąd polubowny lub urzędowo poświadczony jego odpis. Jeżeli wyrok sądu

polubownego lub ugoda przed nim zawarta albo zapis na sąd polubowny nie są sporządzone w języku polskim, strona jest obowiązana dołączyć uwierzytelniony ich przekład na język polski.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia wniosku strona może przedstawić sądowi stanowisko w sprawie.

Art. 1213[1]. § 1. O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej orzeka sąd apelacyjny, na obszarze którego znajduje się sąd, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny, a w braku tej podstawy – Sąd Apelacyjny w Warszawie.

§ 2. Do postępowania o uznanie albo stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej stosuje się odpowiednio przepisy o apelacji.

Art. 1214. § 1. O uznaniu wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nienadających się do wykonania w drodze egzekucji, sąd orzeka postanowieniem.

§ 2. Sąd stwierdza wykonalność wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nadających się do wykonania w drodze egzekucji, nadając im klauzulę wykonalności. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta, których wykonalność została stwierdzona, są tytułami wykonawczymi.

§ 3. Sąd odmawia uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, jeżeli:

1) według przepisów ustawy spór nie może być poddany pod rozstrzygnięcie sądu polubownego;
2) uznanie lub wykonanie wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego);
3) wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta pozbawia konsumenta ochrony przyznanej mu bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa właściwego dla umowy, której stroną jest konsument, a gdy prawem właściwym dla tej umowy jest prawo wybrane przez strony – ochrony przyznanej konsumentowi

bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa, które byłoby właściwe w braku wyboru prawa.

§ 4. Na postanowienie sądu apelacyjnego w przedmiocie uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Rzeczypospolitej Polskiej lub ugody przed nim zawartej przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu.

Art. 1215. § 1. O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą, sąd orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 1214, sąd na wniosek strony odmawia uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą, jeżeli strona wykaże, że:

1) nie było zapisu na sąd polubowny, zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego;
2) nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym;
3) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub wykracza poza zakres takiego zapisu, jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach objętych zapisem na sąd polubowny daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach nieobjętych tym zapisem lub wykraczających poza jego zakres, odmowa uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego może dotyczyć jedynie spraw nieobjętych zapisem lub wykraczających poza jego zakres;
4) skład sądu polubownego lub postępowanie przed tym sądem nie były zgodne z umową stron lub – w braku w tym przedmiocie umowy – nie były zgodne z prawem państwa, w którym przeprowadzono postępowanie przed sądem polubownym;
5) wyrok sądu polubownego nie stał się jeszcze dla stron wiążący lub został uchylony albo jego wykonanie zostało wstrzymane przez sąd państwa, w którym lub według prawa którego wyrok ten został wydany.

§ 3. Od prawomocnego postanowienia sądu w przedmiocie uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą przysługuje skarga kasacyjna. Można także żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem w przedmiocie uznania albo stwierdzenia wykonalności oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie.

Art. 1216. § 1. Jeżeli wniesiono skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego zgodnie z przepisami tytułu VII, sąd, do którego skierowano wniosek o uznanie albo stwierdzenie wykonalności tego wyroku, może odroczyć rozpoznanie sprawy. Sąd ten może również, na wniosek strony żądającej uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego, nakazać drugiej stronie złożenie stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wydanego za granicą wniesiono w państwie, w którym lub według prawa którego wyrok został wydany.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do ugody zawartej przed sądem polubownym.

Art. 1217. W postępowaniu o uznanie albo stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Rzeczypospolitej Polskiej lub ugody zawartej przed sądem polubownym w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd nie bada okoliczności, o których mowa w art. 1214 § 3, jeżeli skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego została prawomocnie oddalona.